

วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปีที่ 5 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2563)

E-ISSN : 2672-9040 Vol.5 No.9 (September 2020)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของ วัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และ นักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก วัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

✿ เจ้าของ

วัดวังตะวันตก

1343/5 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

✿ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระราชปริยัติกวี, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสือ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

✿ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

วัดวังตะวันตก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

✿ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวบุญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

🌸 กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภีรต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พอใจ สิงหนตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

❁ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาศกดิ์ดา สิริเมธี

เลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี

ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

พระบุญญฤทธิ์ ภาทพจารี

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

❁ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

❁ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

❁ พิมพ์ที่

หจก. กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, Fax : 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 9 ประจำปีพุทธศักราช 2563 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย บทความเป็นบทความวิจัย จำนวน 30 เรื่อง ปัจจุบันวารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 5 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

บรรณาธิการ

รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย	1

THE ELECTRONIC COMMERCE DEVELOPMENT OF THAILAND STARTUP BUSINESS

องอาจ ชาญประสิทธิ์ชัย

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น	22

CIVIL SOCIETY' S PARTICIPATION TO FORMULATE LOCAL DEVELOPMENT STRATEGIES

วสุกิจจ์ เหล่าอินทร์

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา	35

โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

LEARNING DEVELOPMENT BY FLIPPED CLASSROOM TECHNIQUE OF MATHAYOMSUKSA STUDENTS PETCHARIK DEMONSTRATION SCHOOL MUEANG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาศกดิ์ดา สิริเมธี (হারতে), พระวิเทศพรหมคุณ, พระครูอรุณสุตาลังการ, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอภิรักษ์ คำหารพล

การประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ	48

APPLIANCE INCOME STATEMENT FOR DEVELOPMENT MODEL OF THE INCOME STATEMENT OF SELF – EMPLOYED

เอมอร ไมตรีจิตร

สารบัญ (ต่อ)

การศึกษาความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	64
A STUDY OF NEEDS FOR INTERNAL SUPERVISION BY USING THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY FOR EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN THE NORTHEASTERN REGION OF THAILAND	
สันติ หัตถ์ และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ	
ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร	79
THE EFFICIENCY OF DEVELOPMENT OF LIFE QUALITY OF THE ELDERLY PEOPLE IN BANGKOK	
โมรยา วิเศษศรี, ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร, รัชฎา พองธนกิจ และสุนทร ผจญ	
ตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข	95
MANAGEMENT MODEL OF THE BUDDHIST UNIVERSITY AFFECTING HAPPY WORKPLACE	
สุวิทย์ ฝ้ายสงค์, สิริธร สิ้นจินดาวงศ์ และพระมหาสหัส ฐิตสาโร (ดำคุ่ม)	
กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	111
สู่มาตรฐานสากล	
THE ADMINISTRATION STRATEGIES FOR PRIMARY SCHOOLS IN THE NORTH EASTERN TOWARD WORLD-CLASS STANDARD	
ธัญวลัย ไพศาลอนันต์	
ภาวะหนี้ในระบบ: กรณีศึกษาหนี้ระบบของประชาชนในอำเภอพระยีน	126
และอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น	
THE INFORMAL DEBT SITUATION: A CASE STUDY OF PHRA YUEN AND MANCHAKHIRI DISTRICT KHONKAEN PROVINCE	
ประสิทธิ์ นาใจดี	

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนารูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร	139

DEVELOPMENT OF PLAY ACTIVITIES MODEL FOR THE LEARNING
ENHANCEMENT OF SIXTH GRADE STUDENT IN SCHOOL UNDER THE
DEPARTMENT OF EDUCATION BANGKOK

อาคร ประมงค์, แอน มหาคิตะ, สุนนตรี นิมเนติพันธ์ และยศชนัน
วงศ์สวัสดิ์

ตำนานพระครูลีกา: ประวัติศาสตร์ การรักษาและการพัฒนาสู่มรดกโลกของ พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช	159

PHRAKRUSIKA THE LEGEND: HISTORY PREVENT AND DEVELOPMENT TO THE
WORLD HERITAGE OF PHRABOROMMATHATCHEDI NAKHON SI THAMMARAT

สิทธิโชค ปาณะศรี

รูปแบบที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการในธุรกิจการเข้าซื้อรถบัส โดยสารไม่ประจำทาง: การเข้าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทางใน กรุงเทพมหานคร	169

THE PATTERN THE AFFECTS THE SUCCESS OF ENTREPRENEURS IN
THE BUS: AFFECTING THE ENTREPRENEURIAL SUCCESS IN BANGKOK
METROPOLITAN

สุรัชย์ สุทธิวรชัย, ฤเดช เกิดวิชัย และสุรมน จันทร์เจริญ

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	183

THE MODEL OF TOTAL RISK MANAGEMENT FOR OPPORTUNITY
EXPANSION SCHOOLS IN THE NORTHEAST REGION

อาทิตย์ แก้วอ่อน, พนายุทธ เชยบาล และสมคิด สร้อยน้ำ

การทำความเข้าใจปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิงเพื่อสร้างความ เท่าเทียมทางเพศด้วยการศึกษาวิจัยชาติพันธุ์วรรณานวสตรีนิยม	200

UNDERSTANDING THE PERFORMANCE OF MASCULINITY IN FEMALE
WORKPLACE TO CREATE GENDER EQUITY THROUGH FEMINIST
ETHNOGRAPHY

มรกต ฌ เชียงใหม่, กิตติกร สันคติประภา และปฐมภรณ์ บุซปำรง

สารบัญ (ต่อ)

การบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	216
THE INTEGRATION CONDITIONS FOR DEVELOPMENT OF THE QUALITY OF LIFE OF ELDERLY IN LINE WITH THE NATIONAL HEALTH DEVELOPMENT PLAN NO. 12 (2560 - 2564)	
ปัทมา ยมศิริ และศรดา สมพอง	
การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน	230
SEXUAL ABUSE AMONG CHILDREN AND YOUTH	
สัณณพวงค์ ลิมประเสริฐ, วินันท์กานต์ รุจิภักดิ์ และยศวดี ทิพยมงคลอุดม	
ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่	247
STRATEGIES FOR IMPROVING EDUCATION QUALITY OF SCHOOLS UNDER THE KRABI EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE	
พรสุข กลัปล่ง ณ พัทลุง, นพรัตน์ ชัยเรือง และจำเริญ ชูช่วยสุวรรณ	
ความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง	264
COOPERATION OF COMMUNITY LEADERS AND DEVELOPMENT IN RANONG PROVINCE	
กิตติวัตร ฝอยทอง และกฤษณา ไวสำรวจ	
ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล	278
INDIVIDUALIZATION OF PUNISHMENT	
สมบัติ ชัยวนิชย์	
บุพปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านความผูกพันต่องานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	296
THE ANTECEDENTS OF CAUSAL FACTORS INFLUENCING THE WORK PERFORMANCE THROUGH WORK ENGAGEMENT OF GENERATION Y EMPLOYEES OF NATIONAL SCIENCE AND TECHNOLOGY DEVELOPMENT AGENCY (NSTDA)	
พรทิพย์ เกิดนำชัย และพัชรหทัย จารุทวีผลนกุล	

สารบัญ (ต่อ)

รูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนานิเวศสำนึก	316
THE MODEL OF APPLYING THE ENVIRONMENTAL BUDDHIST PHILOSOPHY IN THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL CONSCIENCE	
พระครูจิตตสุนทร (พิชิต ชูเกลี้ยง), สวัสดิ์ โอนทัย และกันยาวิรี สัทธาพงษ์	
ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย	332
ANTECEDENTS AND CONSEQUENCES OF PROPERTY MANAGEMENT IN THAILAND	
ณัฐ เหลืองคำชาติ และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธ์	
กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0	351
COMPETENCY DEVELOPMENT STRATEGY OF BASIC EDUCATION SCHOOL DIRECTOR IN EDUCATION 4.0	
มานะ ครุฑาโรจน์, พินสุตา สิริรังสรรค์ และสรเสริญ สุวรรณ	
การพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช	370
DEVELOPMENT OF AN ENGLISH HANDBOOK FOR PUBLIC TRANSPORT DRIVERS IN KHANOM DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
รัชฎาภา ทองใส, คมสิทธิ์ สิทธิประการ, อดาว์ลย์ จันทวงศ์ และโสพิศพิไล ทองใส	
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	381
THE DEVELOPMENT OF COMPUTER GAME-BASED INSTRUCTIONAL MODEL USING SIMULATION AND PROBLEM SOLVING PROCESS TO ENHANCE CRITICAL THINKING OF GRADE 6 STUDENTS	
ธนันท์ ศรีอุดมกิจ, ศศิฉาย ธนะมัย และสาโรช ไศกรักษ์	

สารบัญ (ต่อ)

กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแช่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด STRENGTHENING PROCESS OF A MODEL COMMUNITY OF SUFFICIENCY ECONOMY: A CASE STUDY OF BAN KUTKHAE NA NGAMSUBDISTRICT SELAPHUM DISTRICT ROJET PROVINCE จิราพร บาริศรี	397
กลยุทธ์การจัดการด้านการตลาด โดยใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง THE STRATEGIES OF MARKETING MANAGEMENT BY USING SOCIAL COMMERCE IN THE HOTEL BUSINESS SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN AREA OF THE MIDDLE OF NORTHEASTERN REGION พรสวรรค์ ชัยมีแรง และอุมาวรรณ วาทกิจ	410
การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ASSESSMENT OF GOOD CORPORATE GOVERNANCE AND FIRM VALUE OF THE LISTED COMPANIES ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND รมิดา คงเขตวนิช	425
การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู THE DEVELOPMENT OF SUPERVISION MODEL TO ENHANCE TEACHERS COMPETENCY ON EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE พิมพ์สุดา เอี่ยมสกุล, วิไลลักษณ์ ลังกา และวิลาวัลย์ ด้านสิริสุข	442
ความสัมพันธ์หลากหลายทิศทางระหว่างความไว้วางใจในองค์กร ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม และความสำเร็จของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน: กรณีศึกษาจากประเทศไทย THE MULTIDIMENSIONAL RELATIONSHIPS OF ORGANIZATIONAL TRUST TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP TEAMWORK AND PUBLIC – PRIVATE PARTNERSHIP PROJECT SUCCESS: THE EVIDENCES FROM THAILAND วิสุทธิ บุตรศรีภูมิ, ทิพย์รัตน์ เลาหิเชียร, จงไชย ศรีวรรณ และนาวัน มีนะกรณ	460
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	477

**รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย***
**THE ELECTRONIC COMMERCE DEVELOPMENT OF
THAILAND STARTUP BUSINESS**

องอาจ ขาญประสิทธิ์ชัย
Ong-art Chanprasitchai
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Mahasarakham University, Thailand
Email: ongart.c@mbs.msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทธุรกิจและรูปแบบการใช้เว็บไซต์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตามขั้นตอน eMICA Model ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประเภทธุรกิจผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพกับรูปแบบการใช้เว็บไซต์ การวิจัยนี้นำทฤษฎีว่าด้วยการต่อ ยอดรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงพาณิชย์ (The Theory of Extended Model of Internet Commerce Adoption: eMICA) มาใช้ในการประเมินการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพจำนวน 614 ราย แบ่งเป็น 12 ประเภทธุรกิจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสถิติไคสแควร์และวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพมีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการแสดงรายการสินค้าขึ้นพื้นฐานมากที่สุด (58.3%) รองลงมาคือมีภาพนิ่งเชื่อมโยงสินค้า (31.8%) และน้อยที่สุดคือ ให้ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (2.3%) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพที่ดำเนินธุรกิจต่างประเภทกัน มีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) สามารถแบ่งประเภทของการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยได้เป็น 6 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มตัวแปรด้านข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวก

* Received 19 August 2020; Revised 8 September 2020; Accepted 12 September 2020

ในการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ กลุ่มตัวแปรด้านอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ และกลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกเฉพาะบุคคล

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, ธุรกิจสตาร์ทอัพ, การตลาดดิจิทัล, ทฤษฎีว่าด้วยการต่อยอดรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงพาณิชย์

Abstract

This research article aimed to investigate business type and the form of electronic commerce development of Thailand startup business. To assess the pattern of e-commerce development according to eMICA Model. And to evaluate the relationship between start-up business types and pattern of e-commerce development. This study uses the Theory of Extended Model of Internet Commerce Adoption: eMICA to evaluate the web-site performance. Data were collected from 614 website of Thailand startup business in Thailand, divided into 12 types of businesses. Descriptive statistics were used to analyze the data in terms of frequency and percentage. Inferential statistics were used to examine the relationships between variables in terms of Chi-square and exploratory factor analysis. The study that the most e-commerce developed was basic information providing (58.3%) follow by order link image (31.8%), while the least developed in provide foreign exchange rates (2.3%). Correlation analysis showed that difference type of startup business operators has developed differences electronic commerce. Moreover, the study found that the electronic commerce development of Thailand startup business can divided into 6 subgroups; 1) basic information 2) facilitation of product search 3) facilitation of product selection 4) facilitation of business overview 5) facilitation of product purchasing and 6) individual facilitation.

Keywords: Electronic Commerce Development, Startup Business Operators, Online Marketing, The Theory of Extended Model of Internet Commerce Adoption

บทนำ

ในยุคดิจิทัลนี้ ธุรกิจส่วนใหญ่กำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มีการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ภาคธุรกิจต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการสร้าง “ความสัมพันธ์ทาง

ดิจิทัล (Digital Relationship)” ให้เกิดขึ้นระหว่างองค์กรและลูกค้าหรือผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนารูปแบบการใช้สื่อดิจิทัลผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ หุ่นยนต์ เทคโนโลยีอัจฉริยะ และอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้ (The Internet of Things, IoT) ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการใช้ชีวิต รูปแบบการสื่อสาร รูปแบบการอุปโภคบริโภคสินค้า และรูปแบบการทำการตลาดของธุรกิจต่าง ๆ ไปอย่างมาก เครื่องมือและเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงด้านการตลาดรู้จักกันแพร่หลายว่า “การตลาดดิจิทัล” (Kannan, K. and Hongshuang, L., 2017) เป็นการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นการสื่อสาร 2 ทาง และเป็นกิจกรรมที่นักการตลาดสามารถติดต่อกับผู้บริโภคได้ทั่วโลกและตลอดเวลา ตลาดดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทต่อธุรกิจทุกภาคส่วนทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยที่เติบโตอย่างต่อเนื่องถึง 8 - 10% ต่อปี ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จาก 9.3 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้นมากมายนับถึง 45 ล้านคนในปี พ.ศ. 2559 ส่งผลให้ตลาดอีคอมเมิร์ซของประเทศไทยเติบโตเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเติบโตของธุรกิจขายปลีก (Business to Consumer) ที่มีการเติบโตสูงเป็นอันดับที่ 1 ของอาเซียน ส่วนหนึ่งมาจากความสะดวกและความเชื่อมั่นของเทคโนโลยี ระบบ E - Payment ความรวดเร็วในการขนส่ง และความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2560) ในการปรับตัวดังกล่าว ธุรกิจต่าง ๆ ทั่วโลก ได้นำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E - commerce) หรือ การใช้อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์เพื่อทำธุรกรรมทางธุรกิจ (Pratima Bhalekar et al., 2017) มาใช้และมีการพัฒนาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จะมีความสำคัญในด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลต่อคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการผลิต/การบริการ ตลอดจนเป็นการลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้และผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ของกิจการอีกด้วย (Husam Yaseen et al., 2017) โดยธุรกิจอีคอมเมิร์ซส่วนใหญ่ใช้เว็บไซต์เพื่อดำเนินธุรกิจ การให้ข้อมูลของบริษัท และข้อเสนอต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์มีข้อเสียที่ข้อมูลราคาจะเปิดเผยแก่คู่แข่งและการจัดส่งจากการขายออนไลน์จะเพิ่มต้นทุนผลิตภัณฑ์ (Kelly Steer, et al., 2019) ปัจจุบันการทำตลาดดิจิทัลเป็นการบูรณาการเครื่องมือการตลาดจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบ และมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านหลากหลายช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์ (website) เว็บบอร์ด (Web board) เว็บบล็อก (Web blog) การตลาดอีเมล (E-mail Marketing) การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) การตลาดพันธมิตร (Affiliate Marketing) การโฆษณา (Display Advertising) การตลาดผ่านเสิร์ชเอ็นจิ้น (Search engine marketing SEM) การตลาดด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกค้นหา (Search engine optimization: SEO) และการโฆษณาในเกม (In-game advertising) (Jagongo, A. & Kinyua, C., 2013)

แนวคิดรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบเป็นขั้นตอน (A Stage Model for E-Commerce Development) ได้รับการพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1998 เพื่อประเมินการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของอุตสาหกรรมแปรรูปโลหะในออสเตรเลีย (Burgess, L & Cooper, J., 1998) จากนั้นจึงมีการพัฒนาและขยายแบบจำลองเพื่อนำไปใช้ประเมินการพัฒนาเว็บไซต์ในเชิงพาณิชย์ขององค์กรในอุตสาหกรรมอื่น ๆ จนเป็นที่รู้จักอย่างเป็นทางการว่าทฤษฎีว่าด้วย การต่อยอดรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงพาณิชย์ (The Theory of Extended Model of Internet Commerce Adoption: eMICA) (Burgess et al., 2001) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การส่งเสริมสินค้าและบริการ

- ระดับที่ 1 ให้ข้อมูลพื้นฐาน ของบริษัท เช่น ชื่อบริษัท รายละเอียดสถานที่ตั้ง สถานที่ติดต่อ โทรศัพท์โทรสาร ประเภทของธุรกิจ ข้อมูลการจ้างงาน
- ระดับที่ 2 มีอีเมลที่ติดต่อได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าและ/หรือบริการต่าง ๆ ของบริษัทที่เสนอขาย

ขั้นตอนที่ 2 การให้ข้อมูลข่าวสารและการบริการ

- ระดับที่ 1 แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน
- ระดับที่ 2 แสดงรายการสินค้าขั้นสูงขึ้น
- ระดับที่ 3 มีห้องสนทนา/สนทนากลุ่มย่อยระหว่างผู้ใช้

ขั้นตอนที่ 3 การประมวลผลการทำธุรกรรม (Transaction Processing Stage)

- การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์
- การติดตามสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์
- ขายสินค้าอื่น ๆ ออนไลน์ เช่น ขายของที่ระลึกออนไลน์ ฯลฯ

งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความแตกต่างกันไปตามประเภทและขนาดของธุรกิจ เช่น ร้านอาหารที่ได้รับระดับดาวของมิชลินแตกต่างกัน และร้านอาหารที่ตั้งอยู่ในประเทศแตกต่างกัน ระหว่างประเทศฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน มีรูปแบบการพัฒนาเว็บไซต์ที่แตกต่างกัน (Daries et al., 2018) บริษัทในภาคการท่องเที่ยวประเทศมาเลเซียที่มีความแตกต่างกันด้านขนาด ขอบเขตการดำเนินงาน ความสามารถทางเทคโนโลยี ปริมาณเงินลงทุนในการทำเว็บไซต์ แรงกดดันในการทำงาน และผู้ใช้โปรแกรมหลังบ้าน มีรูปแบบการใช้ไอคอมเมิร์ซที่แตกต่างกัน (Salwani et al., 2009) บริษัทขนาดเล็กในอุตสาหกรรมอัญมณีประเทศกรีซ มีรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกันตามประเภทธุรกิจ (ขายส่ง/ขายปลีก) จำนวนพนักงาน ขนาดบริษัท และยอดขายต่อปี (Panayiotou, A. & Katimertzoglou, K., 2015) โรงแรมในระบบเครือข่ายการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความแตกต่างกัน ในด้านการให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว การดาวน์โหลดเอกสาร และ

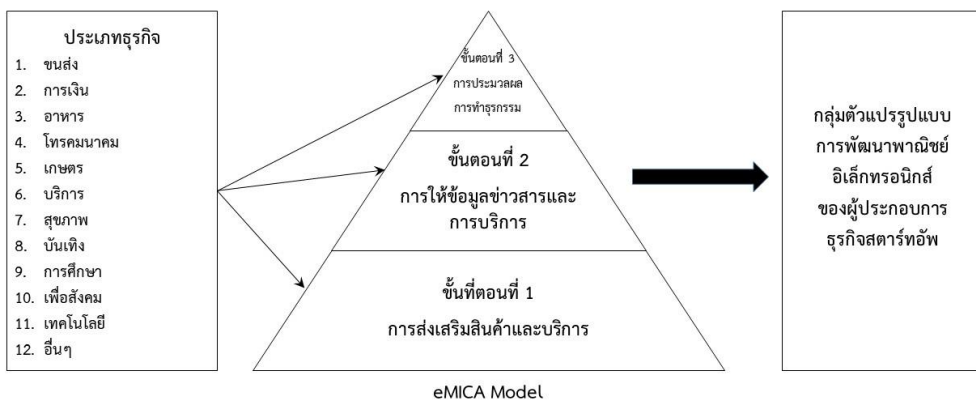
บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคลจากโรงแรมอิสระ (Murphy et al., 1996) โรงแรมระดับ 4 - 5 ดาวในประเทศตุรกี ที่มีระดับดาวแตกต่างกันมีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน (Baloglu, S. & Pekcan, A., 2006) ธุรกิจโรงแรมที่พักของประเทศฟินแลนด์มีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในทวีปยุโรป (Pesonen, J. & Palo-oja, M., 2010) และธุรกิจโรงแรมในประเทศฮ่องกง เมืองไทเปประเทศไต้หวัน เมืองเซี่ยงไฮ้ และเมืองปักกิ่งประเทศจีน มีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง (Bastida, U. & Huan, C., 2014)

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มหรือแบ่งรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์พบว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศเยอรมนี สามารถแบ่งรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น 8 กลุ่มรูปแบบ (Abdullah, et al., 2019) ได้แก่ 1) ใช้ E-mail เพื่อสื่อสารและส่งเอกสารให้กับพนักงาน ลูกค้า และคู่ค้า 2) ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ รับคำสั่งซื้อจากลูกค้า และติดต่อสื่อสารกับคู่ค้าและลูกค้า 3) ใช้เว็บไซต์ให้ข้อมูลต่าง ๆ ของบริษัท โฆษณาประชาสัมพันธ์ ติดต่อสื่อสารกับคู่ค้าและลูกค้า 4) ใช้เว็บไซต์เพื่อขายสินค้า/บริการ รับคำสั่งซื้อจากลูกค้า และชำระเงินออนไลน์ 5) ใช้โทรศัพท์มือถือ เพื่อขายสินค้า/บริการ ติดต่อและรับคำสั่งซื้อจากลูกค้า 6) ใช้เทคโนโลยี Cloud เพื่อเก็บข้อมูล เอกสาร และคำสั่งซื้อ มีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เครือข่าย และมีระบบการสื่อสารและเครือข่าย 7) ใช้เทคโนโลยีประสานงานและร่วมมือกับลูกค้า ซัพพลายเออร์ และพันธมิตร 8) ใช้ระบบอัตโนมัติในการดำเนินการร่วมกับลูกค้า ซัพพลายเออร์และพันธมิตร นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ของโรงแรมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ได้แบ่งรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น 4 มิติ (Li, X. & Wang, Y., 2011) ได้แก่ 1) มิติการให้ข้อมูล โดยส่วนใหญ่ให้ข้อมูลที่พิกัด ข้อมูลเกี่ยวกับโรงแรม แผนที่/เส้นทางการขับขี่ ข้อมูลสิ่งอำนวยความสะดวก ภาพรวมของโรงแรม ผลิตภัณฑ์/บริการที่นำเสนอ ข้อมูลร้านอาหาร แกลเลอรีภาพ ข้อมูลห้องประชุมและกิจกรรม ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลการซื้อ - ขายสินค้าออนไลน์ 2) มิติการติดต่อสื่อสารส่วนใหญ่ใช้ในการให้ข้อมูลในการติดต่อ และอีเมลในการติดต่อ 3) มิติการทำรายการซื้อ - ขาย ส่วนใหญ่ใช้ในการจองห้องพักออนไลน์ และการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบ SSL 4) มิติการสร้างความสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ใช้ในการให้บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล และโปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ และการประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์ข้อมูลการท่องเที่ยวของโรงแรมในประเทศ ปักกิ่งฮ่องกง เซี่ยงไฮ้ และไทเป (Bastida, U. & Huan, C., 2014) ผลการวิจัยพบว่าโรงแรมในทั้ง 4 ประเทศมีการพัฒนารูปแบบเว็บไซต์เหมือนกันทั้งหมด คือ การให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ในทางตรงข้ามโรงแรมในทั้ง 4 ประเทศไม่มีการพัฒนารูปแบบเว็บไซต์ให้มีการจองเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเลย และสามารถแบ่งรูปแบบการใช้เว็บไซต์ เป็น 6 กลุ่ม คือ 1) ให้ข้อมูลโรงแรมและจองห้องพักออนไลน์ 2) ข้อมูล

และปฏิทินกิจกรรม 3) แผนที่ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และการเดินทาง 4) การให้บริการเฉพาะบุคคล 5) การให้ข้อมูลการเดินทาง 6) การเชื่อมโยงข้อมูลไปยังเว็บไซต์อื่นที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย เนื่องจากเป็นกิจการที่เริ่มต้นธุรกิจจากจุดเล็ก ๆ แต่สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด มีการออกแบบให้ธุรกิจมีการทำซ้ำได้โดยง่าย ขยายกิจการได้ง่าย มีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้เป็นหัวใจหลักในการสร้างธุรกิจ ซึ่งรัฐบาลของหลายประเทศกำลังให้ความสำคัญกับสตาร์ทอัพและมีนโยบายสร้างระบบนิเวศของธุรกิจสตาร์ทอัพที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทำให้เกิดเป็นห่วงโซ่คุณค่าที่จะมาช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจสตาร์ทอัพเติบโต (Neeraj K Pandey., 2018) การออกมาตรการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การปรับแก้และยกเลิกข้อจำกัดทางกฎหมายเพื่อสร้างความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ การสนับสนุนบุคลากรคุณภาพสูงในประเทศ (Local Talents) และการดึงดูดบุคลากรคุณภาพสูงจากต่างประเทศ (Foreign Talents) ให้เข้ามาพัฒนาและสร้างธุรกิจประเภทนี้ (คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ, 2561) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างธุรกิจมูลค่าสูง สร้างแรงงานที่มีคุณภาพสูง และยกระดับรายได้ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศ โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้อุตสาหกรรม พาณิชย์สังคม ชุมชนวิชาการ และนโยบายในการใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม และตรงตามความต้องการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก อันจะนำมาซึ่งการเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอดสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพและผู้ประกอบการในรูปแบบอื่นต่อไป โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยนี้มีตัวแปรต้นเป็นประเภทธุรกิจแบ่งเป็น 12 ประเภท มีตัวแปรตามเป็นรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน และสามารถแบ่งตัวแปรตามออกเป็นกลุ่มตัวแปรรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทธุรกิจและรูปแบบการใช้เว็บไซต์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย
2. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตามขั้นตอน eMICA Model ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประเภทธุรกิจผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพกับรูปแบบการใช้เว็บไซต์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มประชากรเป็นผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพที่มีรายชื่อในเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (<https://new.set.or.th/startup/browse>) ณ วันที่ 16 ตุลาคม 2561 ทั้งหมดจำนวน 614 บริษัทมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกแบบมีโครงสร้าง (Structured - Recorded Form) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และตรวจสอบน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha) ซึ่งทดสอบแล้วมีความเชื่อมั่นรวมที่ระดับ 0.906 โดยแบบบันทึกขั้นตอนที่ 1 มีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.910 แบบบันทึกขั้นตอนที่ 2 มีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.816 และแบบบันทึกขั้นตอนที่ 3 มีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.807

การเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพที่มีรายชื่อในเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 614 บริษัท

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลประเภทธุรกิจและรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ ด้วยสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi - Square) และวิเคราะห์ปัจจัยและจัดกลุ่มรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยโดยใช้สถิติวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ประเภทของธุรกิจซึ่งมีทั้งหมด 12 ประเภท เป็นตัวแปรประเภทนามบัญญัติ (Nominal) ตัวแปรตาม คือ รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีทั้งหมด 3 กลุ่มตัวแปรตามโมเดล eMICA โดยขั้นตอนที่ 1 การส่งเสริมสินค้าและบริการ มี 2 ตัวแปร คือ 1) การให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท และ 2) การมีอีเมลที่ติดต่อได้ ขั้นตอนที่ 2 การให้ข้อมูลข่าวสารและการบริการ มี 10 ตัวแปร คือ 1) แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน 2) แสดงรายการสินค้าขั้นสูงขั้น 3) คำถามที่พบบ่อยๆ (FAQs) 4) แผนผังเว็บไซต์ (Site Map) 5) อัลบั้มรูปภาพ (Photo Gallery) 6) ภาพนิ่งมีการเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ 7) ห้องสนทนากลุ่มย่อย 8) ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ 9) ให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว 10) มีเครื่องมือค้นหาเว็บไซต์ และขั้นตอนที่ 3: การประมวลผลการทำธุรกรรม มี 10 ปัจจัย คือ 1) เนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา 2) การดาวน์โหลดเอกสาร 3) โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ 4) บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล 5) บริการตอบโต้อัตโนมัติทันที 6) ปุ่มแชร์ไปยัง Social Media 7) บันทึกประวัติของลูกค้า 8) การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์ 9) ติดตามสถานะการสั่งซื้อออนไลน์ 10) ขายสินค้าอื่น ๆ ออนไลน์ ผู้วิจัยบันทึกค่าตัวแปรตามของรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพดำเนินการอยู่ด้วยค่า 1 และบันทึกตัวแปรที่ไม่มีการดำเนินการด้วยค่า 0 ซึ่งเป็นความถี่ที่ได้จากการสังเกต (Observed Frequency) เป็นตัวแปรแบบนอนพารามेटริก (Nonparametric)

ผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

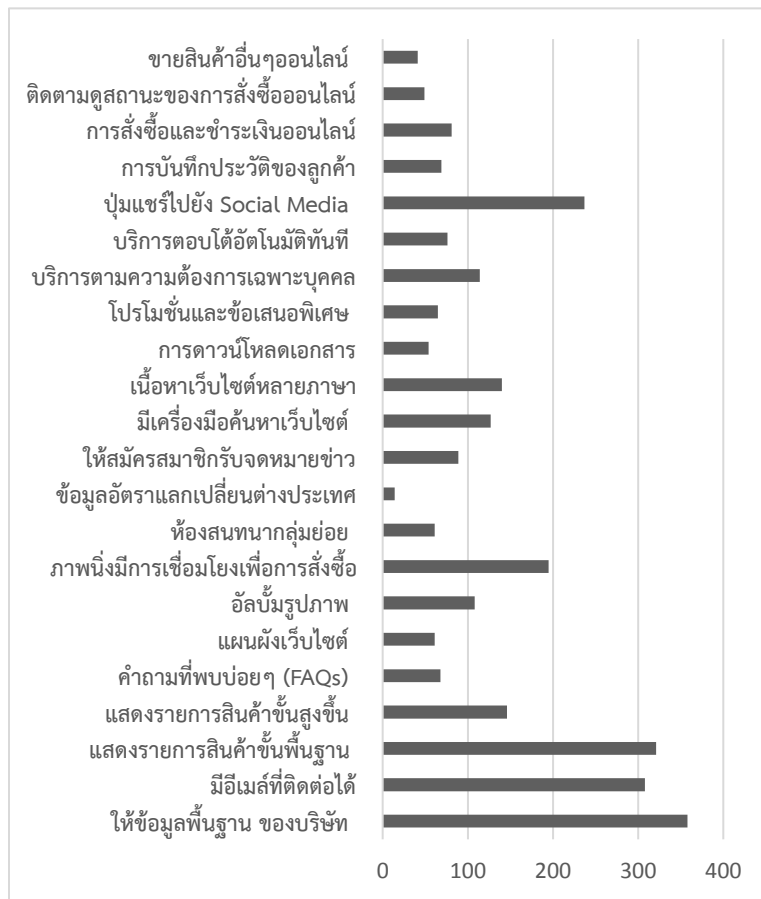
ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าจากผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยจำนวน 614 ราย เป็นผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจด้านเทคโนโลยีมากที่สุด เช่น ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 115 ราย (ร้อยละ 18.73) รองลงมา คือ ธุรกิจประเภทให้บริการ เช่น ท่องเที่ยว จำนวน 102 ราย (ร้อยละ 16.61) อันดับที่สาม คือ ธุรกิจบันเทิงและสื่อ เช่น ธุรกิจเกมออนไลน์และสื่อต่าง ๆ จำนวน 77 ราย (ร้อยละ 12.55) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

ประเภทธุรกิจ	ขนส่ง	การเงิน	อาหาร	โทรคมนาคม	เกษตร	บริการ	สุขภาพ	บันเทิง	การศึกษา	เพื่อสังคม	เทคโนโลยี	อื่น ๆ	รวม
จำนวน	28	59	26	23	40	102	29	77	29	25	115	61	614
ร้อยละ	5.56	9.61	4.23	3.75	6.51	16.61	4.72	12.54	4.72	4.07	18.73	9.93	100

ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพที่การพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการใช้เว็บไซต์ จำนวน 358 ราย (ร้อยละ 58.31) มีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัทมากที่สุด (358 ราย ร้อยละ 58) รองลงมาคือ ใช้เพื่อแสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน (321 ราย ร้อยละ 52) และอันดับที่สาม คือ การมีอีเมลที่ติดต่อได้ (308 ราย ร้อยละ 50) ดังรายละเอียดในภาพที่ 2 และตารางที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ในภาพรวมพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพมีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในขั้นตอนที่ 1 ร้อยละ 54.2 มีการพัฒนาในขั้นตอนที่ 2 ร้อยละ 19.4 และในขั้นตอนที่ 3 ร้อยละ 15.1 โดยมีรายละเอียดที่แบ่งได้ตาม eMICA โมเดล ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย					
ขั้นตอนที่ 1 – การส่งเสริมสินค้าและบริการ (54.2%)					
ให้ข้อมูลพื้นฐาน ของบริษัท	358	58%	มีอีเมลที่ติดต่อได้	308	50%
ขั้นตอนที่ 2 – การให้ข้อมูลข่าวสารและการบริการ (19.2%)			ขั้นตอนที่ 3 – การประมวลผลการทำธุรกรรม (15.1%)		
แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน	321	52%	เนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา	140	23%
แสดงรายการสินค้าขั้นสูงขั้น	146	24%	การดาวน์โหลดเอกสาร	54	9%
คำถามที่พบบ่อย ๆ (FAQs)	68	11%	โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ	65	11%
แผนผังเว็บไซต์	61	10%	บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล	114	19%
อัลบั้มรูปภาพ	108	18%	บริการตอบโต้อัตโนมัติทันที	76	12%
ภาพนิ่งมีการเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ	195	32%	ปุ่มแชร์ไปยัง Social Media	237	39%
ห้องสนทนากลุ่มย่อย	61	10%	การบันทึกประวัติของลูกค้า	69	11%
ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ	14	2%	การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์	81	13%
ให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว	89	14%	ติดตามดูสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์	49	8%
มีเครื่องมือค้นหาเว็บไซต์	127	21%	ขายสินค้าอื่นๆออนไลน์	41	7%

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi - Square) พบว่าตัวแปรรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสัมพันธ์กับประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย ซึ่งผลการทดสอบค่า P - Value ต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ 0.5 มีทั้งหมด 15 ตัวแปร แบ่งเป็น 1) ตัวแปรในขั้นตอนที่ 1 ของโมเดล eMICA จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท และมีอีเมลที่ติดต่อได้ 2) ตัวแปรในขั้นตอนที่ 2 ของโมเดล eMICA จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน แสดงรายการสินค้าขั้นสูงขั้น แผนผังเว็บไซต์ อัลบั้มรูปภาพ ภาพนิ่งมีการเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ และให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว และ 3) ตัวแปรในขั้นตอนที่ 3 ของโมเดล eMICA จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ เนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล ปุ่มแชร์ไปยัง Social Media การบันทึกประวัติของลูกค้า การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์ และติดตามดูสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับประเภทธุรกิจ					
ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย					
	Chi-Square	P-Value		Chi-Square	P-Value
ขั้นตอนที่ 1 – การส่งเสริมสินค้าและบริการ					
ให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท	38.33	0.000*	มีอีเมลที่ติดต่อได้	35.6	0.00*
ขั้นตอนที่ 2 – การให้ข้อมูลข่าวสารและการบริการ			ขั้นตอนที่ 3 – การประมวลผลการทำธุรกรรม		
แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน	29.63	0.002*	เนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา	33.01	0.001*
แสดงรายการสินค้าขั้นสูง	22.05	0.024*	การดาวน์โหลดเอกสาร	11.28	0.419
คำถามที่พบบ่อย ๆ (FAQs)	17.15	0.103	โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ	31.89	0.001*
แผนผังเว็บไซต์	27.13	0.004*	บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล	53.49	0.000*
อัลบั้มรูปภาพ	34.22	0.000*	บริการตอบโต้อัตโนมัติทันที	31.54	0.085
ภาพนิ่งมีการเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ	27.86	0.003*	ปุ่มแชร์ไปยัง Social Media	19.93	0.046*
ห้องสนทนากลุ่มย่อย	10.74	0.465	การบันทึกประวัติของลูกค้า	43.64	0.000*
ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ	17.62	0.091	การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์	47.1	0.000*
ให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว	19.76	0.049*	ติดตามสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์	36.05	0.000*
มีเครื่องมือค้นหาเว็บไซต์	17.12	0.104	ขายสินค้าอื่น ๆ ออนไลน์	13.02	0.292

ระดับนัยสำคัญที่ 0.05*

ผู้วิจัยได้นำตัวแปรรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสัมพันธ์กับประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยทั้ง 15 ตัวแปร มาวิเคราะห์โดยใช้ตารางไขว้ (Crosstab) เพื่อแสดงรายละเอียดตัวแปรรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละประเภทของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย ทำให้สามารถเห็นว่าแต่ละประเภทธุรกิจมีลักษณะการใช้รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันอย่างไร ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แยกตามประเภทของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

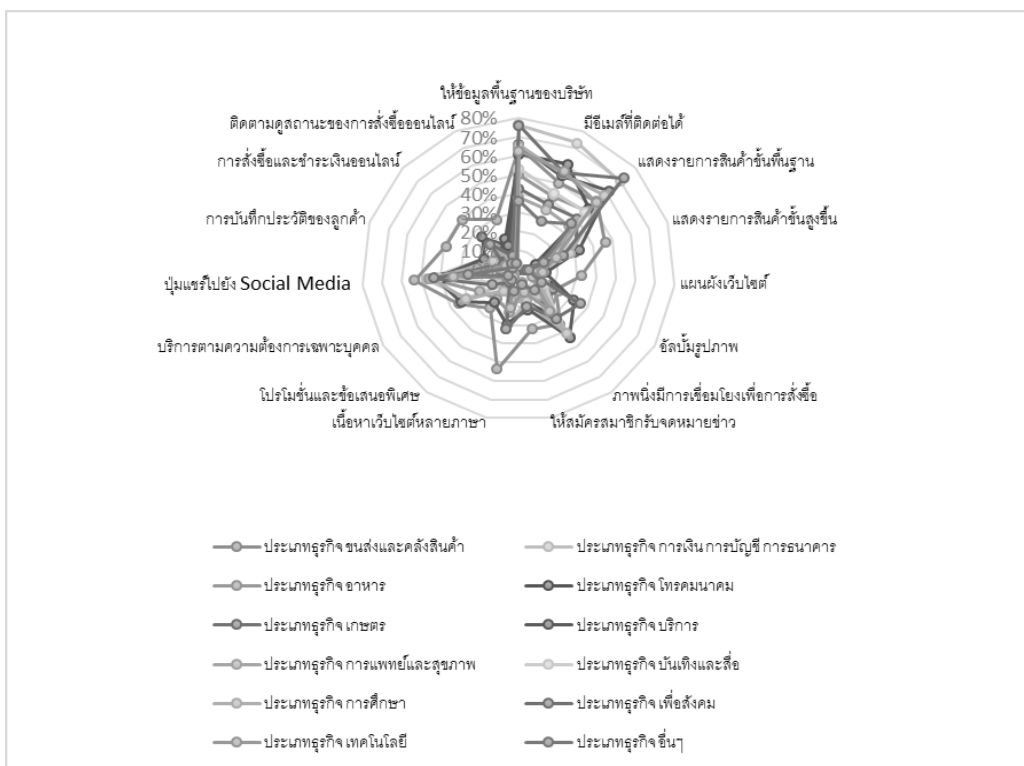
รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แยกตามประเภทของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

	ประเภทธุรกิจ											
	ขนส่งและคลังสินค้า	การเงิน บัญชี ธนาคาร	อาหาร	โทรคมนาคม	เกษตร	บริการ	การแพทย์และสุขภาพ	บันเทิงและสื่อ	การศึกษา	เพื่อสังคม	เทคโนโลยี	อื่น ๆ
ให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท	18	45	13	14	17	67	11	41	19	19	72	22
มีอีเมลที่ติดต่อได้	14	43	11	14	15	55	10	34	16	14	65	17
แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน	15	41	12	11	16	63	10	35	17	18	61	22
แสดงรายการสินค้าขั้นสูงขึ้น	13	14	4	2	12	33	6	17	8	6	23	8
แผนผังเว็บไซต์	9	7	2	0	1	14	3	5	2	1	14	3
อัลบั้มรูปภาพ	6	7	6	4	8	33	3	12	3	9	9	8
ภาพนิ่งมีการเชื่อมโยงเพื่อการ	10	26	7	7	10	45	5	26	12	8	31	8
ให้สมัครสมาชิกรับจดหมาย	9	10	3	4	3	22	2	7	5	5	14	5
เนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา	15	19	6	4	6	30	6	10	5	8	24	7
โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ	7	5	5	2	4	22	2	3	4	2	5	4
บริการตามความต้องการ	10	18	6	2	2	35	4	11	9	4	9	4
ปุ่มแชร์ไปยัง Social Media	15	28	12	9	14	44	4	32	13	11	39	16
การบันทึกประวัติของลูกค้า	11	11	3	2	2	19	1	4	4	2	8	2
การสั่งซื้อและชำระเงิน	11	7	4	3	5	26	2	4	5	5	6	3
ติดตามสถานะของการสั่งซื้อ	8	1	3	4	5	14	2	2	1	2	5	2
กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	28	59	26	23	40	10	29	77	29	25	11	61

ผลการวิจัยในตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพเกือบทุกประเภทมีการพัฒนารูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้าน ให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท มีอีเมลที่ติดต่อได้ และแสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน ในสัดส่วนที่ค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการพัฒนาด้านอื่น ๆ นอกจากธุรกิจประเภทการแพทย์ การเกษตร และอื่น ๆ ที่มีการพัฒนาด้านนี้ไม่มากนัก ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพประเภทขนส่งและคลังสินค้านี้มีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ค่อนข้างสูงในเกือบทุกรูปแบบ โดยเฉพาะมีเนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา และมีปุ่มแชร์ไปยัง Social Media ในทางตรงข้ามผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพประเภทอาหาร เกษตร การแพทย์และสุขภาพ บันเทิงและสื่อ และธุรกิจประเภทอื่น ๆ มีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ค่อนข้างน้อยในเกือบทุกรูปแบบ โดยเฉพาะด้านแผนผังเว็บไซต์ ให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ บริการตามความต้องการ เฉพาะบุคคล การบันทึกประวัติของลูกค้า การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์ และติดตามสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แยกตามประเภทของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยในตารางที่ 4 มาวิเคราะห์โดยกำหนดค่าน้ำหนักกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแต่ละธุรกิจเป็น 100% และคำนวณค่าของรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของแต่ละธุรกิจเป็นสัดส่วนร้อยละ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แยกตามประเภทของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยอย่างชัดเจน ด้วยกราฟเรดาร์ (Radar graph) ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับประเภทรูทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย

การวิเคราะห์องค์ประกอบด้วย Factor Analysis

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัดส่วนของความแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมด (Percent Variance) พบว่ากลุ่มตัวแปรที่ถูกนำมารวมกันเป็นปัจจัยต่าง ๆ มีค่าสัดส่วนของความแปรปรวนรวมของปัจจัยในขั้นตอนที่ 1 การส่งเสริมสินค้าและบริการ = 0.9174 ขั้นตอนที่ 2 การให้ข้อมูลข่าวสารและการบริการ = 0.3821 และขั้นตอนที่ 3 การประมวลผลการทำธุรกรรม = 0.3836

ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าปัจจัยในขั้นตอนที่ 1 สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 91.74% ในขณะที่ปัจจัยใน ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้เพียง 38.21% และ 38.36% ตามลำดับ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเที่ยงของโครงสร้าง (Construct Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha Coefficient พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ของปัจจัยในขั้นตอนที่ 1, 2 และ 3 มีค่า 0.9100 0.8156 และ 0.8073 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างปัจจัยมีความเที่ยงสูง เนื่องจากความแปรปรวนของข้อคำถามในปัจจัยนั้น ๆ ได้ถูกนำมาใช้มากกว่าร้อยละ 70 เพื่อสร้างปัจจัยนั้น ๆ อันเป็นการสะท้อนว่าความแปรปรวนของตัวแปรในแต่ละปัจจัยถูกนำมาใช้ในระดัที่มากพอ (Hair และคณะ, 2010) เมื่อพิจารณา น้ำหนักของปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปร 22 ตัวแปร พบว่าตัวแปรที่ 1 และตัวแปรที่ 2 ของขั้นตอนที่ 1 มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากัน คือ 0.9578 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กับปัจจัยองค์ประกอบในระดับสูง ในขณะที่ ค่าน้ำหนักของปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรอื่น ๆ ทั้งในขั้นตอนที่ 2 และ ขั้นตอนที่ 3 แตกต่างกันอย่างมากระหว่างตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับ ปัจจัยองค์ประกอบในระดับที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรด้วยวิธี Factor analysis, % Total Variance และCronbach Alpha

รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของ ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ	Factor Loading	% Total Variance	Cronbach Alpha
ขั้นที่ตอนที่ 1 การส่งเสริมสินค้าและบริการ		0.9174	0.9100
ให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท	0.9578		
มีอีเมลที่ติดต่อได้	0.9578		
ขั้นตอนที่ 2 การให้ข้อมูลข่าวสารและการบริการ		0.3821	0.8156
แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน	0.6404		
แสดงรายการสินค้าขั้นสูงขึ้น	0.7731		
คำถามที่พบบ่อยๆ (FAQs)	0.4505		
แผนผังเว็บไซต์ (Site Map)	0.5794		
อัลบั้มรูปภาพ (Photo Gallery)	0.6744		
ภาพนิ่งมีการเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ	0.6569		
ห้องสนทนากลุ่มย่อย	0.5763		
ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนต่างประเทศ	0.2699		
ให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว	0.6257		
มีเครื่องมือค้นหาเว็บไซต์	0.7689		
ขั้นที่ 3 การประมวลผลการทำธุรกรรม		0.3836	0.8073
เนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา	0.6408		
การดาวน์โหลดเอกสาร	0.4187		
โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ	0.6767		
บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล	0.6869		

รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจ สตาร์ทอัพ	Factor Loading	% Total Variance	Cronbach Alpha
บริการตอบโต้อัตโนมัติทันที	0.4565		
ปุ่มแชร์ไปยัง Social Media	0.5873		
การบันทึกประวัติของลูกค้า	0.6689		
การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์	0.7205		
ติดตามสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์	0.7117		
ขายสินค้าอื่น ๆ ออนไลน์	0.5421		

ซึ่งเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปร 22 ตัวแปร สามารถรวมตัวแปรได้เป็น 6 กลุ่มตัวแปร ดังที่แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการจัดกลุ่มตัวแปรจากการวิเคราะห์ตัวแปรด้วยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ	Factor Loading
ขั้นที่ 1 การส่งเสริมสินค้าและบริการ	
กลุ่มตัวแปรด้านข้อมูลพื้นฐาน	
ให้ข้อมูลพื้นฐาน ของบริษัท	0.9578
มีอีเมลที่ติดต่อได้	0.9578
ขั้นที่ 2 การให้ข้อมูลข่าวสารและการบริการ	
กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ	
แสดงรายการสินค้าชั้นสูงขึ้น	0.7731
มีเครื่องมือค้นหาเว็บไซต์	0.7689
กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการเลือกชมสินค้าและบริการ	
อัลบั้มรูปภาพ (Photo Gallery)	0.6744
ภาพนิ่งมีการเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ	0.6569
แสดงรายการสินค้าชั้นพื้นฐาน	0.6404
กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ	
แผนผังเว็บไซต์ (Site Map)	0.5794
ห้องสนทนา/สนทนากลุ่มย่อย	0.5763
ขั้นที่ 3 การประมวลผลการทำธุรกรรม	
กลุ่มตัวแปรด้านอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ	
การสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์	0.7205
ติดตามสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์	0.7117
กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกเฉพาะบุคคล	
บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล	0.6869
โปรโมชั่นและข้อเสนอพิเศษ	0.6767
การบันทึกประวัติของลูกค้า	0.6689

การวิเคราะห์จำแนกตามกลุ่มตัวแปรที่สร้างขึ้น

จากตารางที่ 6 พบว่า สามารถจัดกลุ่มตัวแปรรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตามแต่ละขั้นตอนการใช้เว็บไซต์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพได้เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวแปรด้านข้อมูลพื้นฐาน 2) กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ 3) กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการเลือกชมสินค้าและบริการ 4) กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ 5) กลุ่มตัวแปรด้านอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ และ 6) กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกเฉพาะบุคคล โดยกลุ่มตัวแปรด้านข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ และกลุ่มตัวแปรด้านอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับปัจจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีค่าน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ทั้งหมดมากกว่า 0.7 ในขณะที่กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการเลือกชมสินค้าและบริการ กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ และกลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกเฉพาะบุคคล พบว่าค่าน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) มีค่าเข้าใกล้ 0.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แต่ละตัวแปรรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มตัวแปรทั้ง 3 กลุ่ม มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับปัจจัยในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ 1 แสดงให้เห็นว่าประเภทธุรกิจและรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท แสดงรายการสินค้าขั้นพื้นฐาน และให้อีเมลล์ที่ติดต่อได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Abdullah, et al. ที่มีการให้ข้อมูลพื้นฐานของธุรกิจเป็นหลัก (Abdullah, et al., 2019) และเป็นที่น่าสนใจว่ามีผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย จำนวนมากถึงร้อยละ 39 ที่มีปุ่มแชร์ไปยัง Social Media แสดงให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลและมีผลต่อการประกอบธุรกิจในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Felix et al. ที่มีการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์กับเว็บไซต์ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการทำธุรกิจโดยเฉพาะการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก (Felix et al., 2016) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย มีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบการสั่งซื้อและชำระเงินออนไลน์เพียง 13 % ซึ่งขัดแย้งงานวิจัยของอัศวิน แสงพิกุล ที่พบว่าธุรกิจมีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในด้านการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ การจองที่พักออนไลน์ และการชำระเงินออนไลน์ค่อนข้างสูง (อัศวิน แสงพิกุล, 2559)

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพมีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เรียงลำดับจากมากไปน้อย ในขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 ตาม eMICA โมเดล ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Peng Y-C et al. รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของอุตสาหกรรมวงจรไฟฟ้าของประเทศไต้หวันซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่ 3 มากที่สุด รองลงมาคือขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 1 น้อยที่สุด (Peng Y-C et al., 2005)

ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่ 3 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับประเภทธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยพบว่าประเภทของธุรกิจสตาร์ทอัพที่แตกต่างกันมีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่แตกต่างกันนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Daries et al. ที่พบว่าประเภทของธุรกิจ/พื้นที่ในการทำธุรกิจที่แตกต่างกัน มีรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับการเปรียบเทียบการพัฒนาเว็บไซต์ของร้านอาหารที่ได้รับดาวของมิชลินในฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน (Daries et al., 2018) ที่พบว่าร้านอาหารที่ได้รับดาวของมิชลินในประเทศอิตาลี ฝรั่งเศสและสเปน มีความแตกต่างกันในด้านการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่ตั้งของร้านอาหาร ข้อมูลราคาอาหาร ข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ท้องถื่น การให้ข้อมูลสถานะฤดูกาล ข้อมูลเกี่ยวกับที่จอดรถ การส่งเสริมการขายและการโฆษณาบนเว็บไซต์ การใช้ระบบสมาชิก ลิงค์เชื่อมโยงไปยังรูปภาพและแพลตฟอร์มวิดีโออื่น และการส่งจดหมายข่าว การใช้ Social Media และเว็บบล็อกของร้าน การจองออนไลน์ และการชำระเงินออนไลน์ และสอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการและการตลาดโรงแรม (Murphy et al., 1996) ที่พบว่าโรงแรมในระบบเครือข่ายการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แตกต่างจากโรงแรมอิสระในด้านการให้สมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว การดาวน์โหลดเอกสาร และบริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล และสอดคล้องกับการศึกษาการออกแบบและการทำตลาดเว็บไซต์ของโรงแรมระดับ 4 - 5 ดาวในประเทศตุรกี (Baloglu, S. & Pekcan, A., 2006) ที่พบว่าโรงแรมที่มีระดับดาวแตกต่างกันออกแบบและการทำตลาดเว็บไซต์แตกต่างกัน ในด้านให้ข้อมูลเชิงลึกของที่พักและรายละเอียดห้องพัก การมีรูปภาพแสดงให้เห็นบรรยากาศภายในโรงแรม การมีภาพนิ่งเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ การให้สมัครสมาชิกเพื่อรับข่าวสาร และการให้ดาวน์โหลดเอกสารข้อมูลและราคา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยและจัดกลุ่มรูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย ค่าน้ำหนักของปัจจัยองค์ประกอบ (Factor Loading) ส่วนใหญ่เข้าใกล้ 0.7 ซึ่งสามารถสะท้อนค่าของตัวแปรได้ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตัวแปรได้เป็น 6 กลุ่ม โดยกลุ่มตัวแปรด้านข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการค้นหาสินค้าที่ต้องการ กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการเลือกชมสินค้าและบริการ กลุ่มตัวแปรด้านอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ และกลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกเฉพาะบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Abdullah ที่มีการแบ่งกลุ่มตัวแปรออกเป็น

กลุ่มตัวแปรที่ให้ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจและช่องทางการติดต่อ กลุ่มตัวแปรที่ให้ข้อมูลสินค้า เพื่อให้ลูกค้าเลือกซื้อสินค้า/บริการ กลุ่มตัวแปรที่ให้ลูกค้าทำการซื้อ/ขายสินค้าและบริการ และกลุ่มตัวแปรที่ให้บริการตามความต้องการของลูกค้า (Abdullah, et al., 2019) ในขณะที่กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามี การกล่าวถึงทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวแปรนี้เป็นตัวแปรสำคัญสำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพซึ่งเป็น ธุรกิจรูปแบบใหม่ที่จำเป็นต้องความน่าเชื่อถือมากกว่าธุรกิจทั่วไป

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้พบว่านอกจากการให้ข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจ ช่องทางการติดต่อ และข้อมูล สินค้า/บริการแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย มีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบการของการมีปุ่มแชร์ไปยัง Social Media และการมีภาพนิ่งเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ ในสัดส่วนที่สูงกว่ารูปแบบการพัฒนาพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ด้านอื่น ๆ นอกจากนี้พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพประเภทขนส่งและ คลังสินค้ามีการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ค่อนข้างสูงในเกือบทุกรูปแบบ ในขณะที่ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพประเภทเกษตรและการแพทย์และสุขภาพ มีการพัฒนาพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ค่อนข้างน้อยในเกือบทุกรูปแบบ งานวิจัยนี้ได้จัดกลุ่มตัวแปรรูปแบบการพัฒนา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยออกได้ 6 กลุ่มตัวแปร ซึ่งผู้ประกอบการ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้มีการแบ่งกลุ่มตัวแปรที่แตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ คือ กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรแผนผังเว็บไซต์ (Site Map) และตัวแปรห้องสนทนา/สนทนากลุ่มย่อย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการใหม่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักหรือได้รับความเชื่อถือมากนัก ดังนั้นจึงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพหรือผู้ประกอบการใหม่ ที่ควรพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบนี้ เพื่อให้ลูกค้าสามารถมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ และเกิดความเชื่อถือในธุรกิจมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าจากผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยมากกว่าครึ่งได้ นำเว็บไซต์มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ โดยมีการพัฒนาการใช้งานครอบคลุมทั้ง 3 ขั้นตอนของ รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตามหลักทฤษฎีว่าด้วยการต่อยอดรูปแบบการใช้ อินเทอร์เน็ตในเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ ยังสรุปได้ว่า ประเภทของธุรกิจสตาร์ทอัพที่แตกต่างกันมี รูปแบบการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่แตกต่างกัน โดยตัวแปรที่แตกต่างกันในแต่ละ ประเภทธุรกิจ คือ การให้ข้อมูลพื้นฐานของบริษัท การอีเมลที่ติดต่อได้ การแสดงรายการสินค้า

ขั้นพื้นฐาน การแสดงรายการสินค้าขั้นสูงขึ้น แผนผังเว็บไซต์ อัลบั้มรูปภาพ ภาพนิ่งมี การเชื่อมโยงเพื่อการสั่งซื้อ การสมัครสมาชิกรับจดหมายข่าว การมีเนื้อหาเว็บไซต์หลายภาษา โปรโมชันและข้อเสนอพิเศษ บริการตามความต้องการเฉพาะบุคคล บริการตอบโต้อัตโนมัติ ทันทที ปุ่มแชร์ไปยัง Social Media การบันทึกประวัติของลูกค้า การสั่งซื้อและชำระเงิน ออนไลน์ และการติดตามดูสถานะของการสั่งซื้อออนไลน์ และยังสามารถแบ่งรูปแบบ การพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยออกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรด้านข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการ ค้นหาสินค้าที่ต้องการ กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการเลือกชมสินค้าและ บริการ กลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกในการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจ กลุ่มตัวแปร ด้านอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ และกลุ่มตัวแปรด้านการอำนวยความสะดวกเฉพาะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยคือ ควรมีการพัฒนารูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยพิจารณาให้ครอบคลุมทั้ง 6 กลุ่มตัวแปร โดยอาจพิจารณาแยกตามประเภทธุรกิจ และข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ผู้ประกอบการสตาร์ทอัพในประเทศไทย ควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการสตาร์ทอัพประเภทเกษตรและการแพทย์และสุขภาพ เป็นพิเศษเนื่องจากยังมีการพัฒนาด้านนี้ไม่มากนัก ประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจสำหรับการทำ วิจัยครั้งต่อไป คือ การศึกษาเพิ่มเติมในด้านรูปแบบการทำธุรกิจ (Business Model) ของ ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทย ว่ามีความแตกต่างจากรูปแบบการทำธุรกิจ โดยทั่วไปอย่างไร โดยอาจทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ ต่างประเทศกับประเทศไทย รวมทั้งการศึกษาถึงปัจจัยความสำเร็จในการสร้างระบบนิเวศน์ ของสตาร์ทอัพ (Startup Ecosystem) ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยทั้งสอง ประเด็น ควรพิจารณาแยกแต่ละประเภทธุรกิจ เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนิน ธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพในประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ. (2561). ทิศทางสตาร์ทอัพไทยในปี 2562.

วารสารสตาร์ทอัพไทยแลนด์ (Startup Thailand), 2(15), 4 - 7.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2560). รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2560. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนัก ยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

- อัศวิน แสงพิกุล. (2559). วารสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ปี 2559 “พลวัตวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น และชุมชนอย่างยั่งยืน”. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- Abdullah, et al. (2019). An Extended Stage Model for Assessing Yemeni Smes' E-Business Adoption.in Higgins et al., (eds). Creating Entrepreneurial Space: Talking Through Multi-Voices, Reflections on Emerging Debates. United Kingdom: Emerald Publishing Limited.
- Baloglu, S. & Pekcan, A. (2006). The website design and internet site marketing practices of upscale and luxury hotels in Turkey. *Tourism Management*, 27(1), 171 - 176.
- Bastida, U. & Huan, C. (2014). Performance evaluation of tourism websites' information quality of four global destination brands: Beijing, Hong Kong, Shanghai, and Taipei. *Journal of Business Research*, 67(2), 167 - 170.
- Burgess et al. (2001). The adoption of the Web as a marketing tool by Regional Tourism Associations (RTAs) in Australia. ACIS2001 Proceedings Paper9. Retrieved June 2020, 20, from <http://aisel.aisnet.org/acis2001/9>
- Burgess, L & Cooper, J. (1998). Collector Conference on Electronic Commerce. (2nd Edition). In Sydney Australia. University of Wollongong.
- Daries et al. (2018). Maturity and development of high-quality restaurant websites: A comparison of Michelin-starred restaurants in France, Italy and Spain. *International Journal of Hospitality Management*, 73(1), 125 - 137.
- Felix et al. (2016). Elements of Strategic Social Media Marketing: A Holistic Framework. *Journal of Business Research*, 70(1), 118 - 126.
- Husam Yaseen el al. (2017). E-Commerce Adoption Model for Traditional Retailers in Developing Countrie. *The International Journal for Infonomics*, 10(2), 1296 - 1306.
- Jagongo, A. & Kinyua, C. (2013). The Social Media and Entrepreneurship Growth. (A New Business Communication Paradigm among SMEs in Nairobi. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(10), 213 - 227.
- Kannan, K. & Hongshuang, L. (2017). Digital marketing: A framework, review and research agenda. *International Journal of Research in Marketing*, 34(1), 22 - 45.

- Kelly Steer, et al. (2019). SWOT Analysis of e-Marketing for e-Business. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)*, 8(3), 153 - 159.
- Li, X. & Wang, Y. (2011). Measuring the effectiveness of US official state tourism websites. *Journal of Vacation Marketing*, 17(4), 287 - 302.
- Murphy et al. (1996). Hotel management and marketing on the Internet. *The Cornell Hotel & Restaurant Administration Quarterly*, 37(3), 70 - 82.
- Neeraj K Pandey. (2018). An Analysis of Startup Ecosystem in Metropolitan City in India. *International Journal of Engineering and Management Research*, 8(2), 237 - 244.
- Panayiotou, A. & Katimertzoglou, K. (2015). Micro firm's internet adoption patterns: the case of the Greek jewelry industry". *Journal of Enterprise Information Management*, 28(4), 508 - 530.
- Peng Y-C et al. (2005). Internet and e-commerce adoption by the Taiwan semiconductor industry. In *2003 E-Commerce Research Conference*, 4(105), 476 - 490.
- Pesonen, J. & Palo-oja, M. (2010). Comparing Internet commerce adoption between the Finnish and the European independent accommodation companies. In: Gretzel et al., (eds). *Information and Communication Technologies in Tourism 2010*. New York: Springer.
- Pratima Bhalekar et al. (2017). The study of E-commerce. *Asian Journal of Computer Science and Information Technology*, 4(3), 25 - 27.
- Salwani et al. (2009). E-commerce usage and business performance in the Malaysian tourism sector: empirical analysis. *Information Management & Computer Security*, 17(2), 166 - 185.

**การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์
การพัฒนาท้องถิ่น***
**CIVIL SOCIETY' S PARTICIPATION TO FORMULATE LOCAL
DEVELOPMENT STRATEGIES**

วสุกิจ เหล่าอินทร์

Wasukit Lao-in

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan Campus, Thailand

E-mail: wasukit55555@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และเสนอแนะการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัย แบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลหนองเต่า ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด และตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.85 จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น พระสงฆ์ ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการอภิปรายผลตามหลักวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นนั้น มีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่เกิดการไหลบ่าทางวัฒนธรรมและโรคอุบัติใหม่ ส่งผลทำให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตกึ่งชุมชนเมืองมาก จึงเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นระดับน้อย 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น พบว่าประชาชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล ระดับปานกลาง แต่พบว่าผู้บริหารท้องถิ่นนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในระดับดี 3) ข้อเสนอแนะภาคประชาสังคมต้องเร่งยกระดับเข้ามามีส่วนร่วมกับฝ่ายบริหาร เพื่อจัดทำแผนงาน โครงการ ใช้พัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน เพื่อจะได้ยกระดับวิถีชุมชนให้เกิดความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ภาคประชาสังคม, ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

* Received 19 August 2020; Revised 8 September 2020; Accepted 12 September 2020

Abstract

The objectives of this study were to compare and suggest concerning the role of civil society participation in formulating strategies for the development of Nong Tao Subdistrict Administration Organization, Kao Liao District, Nakhon Sawan Province. The study was a mixed methods research. Quantitative research, The sample group used in the research was voters in Nong Tao Subdistrict. By simple sampling method, 400 sets of data were collected from the questionnaires. Quality checked by 5 experts. A consistency index was at 1.00. Reliability was at 0.85. Data analysis by using statistical software packages. Qualitative research: The key informants selected specifically were scholars, community leaders, local scholars, 21 people. The results of the study were as follows: 1) The role of civil society and participation in formulating local development strategies. Found that the development strategy was in line with the national economic and social development plan, cultural runoff and emerging diseases. Causing the community to have a semi-urban lifestyle and participate in a small level. 2) Compare civil society with participation in formulating local development strategies. Found that people share ideas, work together, receive benefits and participated in the evaluation at a moderate level, The management has applied the good governance principles to a good level. 3) suggestions: local must promote participation in the formulation of project plans, to ensure that the villagers have a good quality of life, stable, prosperous and sustainable.

Keywords: Participation, Civil Society, Development Strategy

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2560 เป็นกฎหมาย สูงสุดใช้ปกครองประเทศ โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน หมวดที่ 14 จำนวน 6 มาตรา ได้ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่าง เห็นได้ชัดระบุว่าองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรม สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนา อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ ประชาชน ในท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควร ให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอน ในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจน

งบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

จุดเปลี่ยนสำคัญของการพัฒนาประเทศคือการวางแผนพัฒนา มุ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม รัฐมุ่งหวังให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือการพัฒนาเพื่อให้คนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี เปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2540 - 2544) การส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขและไขกุญแจสำคัญ ต่อความสำเร็จของการพัฒนาได้ตรงความต้องการของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดพลังการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนายุคใหม่ที่เป็นระบบเปิดตามกระทรวงมหาดไทยกำหนด (พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 29/1, 2537)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครองขนาดเล็กมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นองค์กรที่รัฐต้องการกระจายอำนาจ วางเป้าหมายการพัฒนาชนบทต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเอง ภายใต้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีการจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ กระทรวงมหาดไทย (พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 66, 2537) ทั้งนี้ ผู้บริหารจำเป็นต้องตระหนัก และคำนึงถึงประชาชนให้มีภาวะความเป็นอยู่ที่ดี ผู้บริหารต้องมีศิลปะในการบริหารจัดการ และเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งคือการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ซึ่งรับรู้กันดีว่าแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา จะทำให้ผลของการพัฒนาก้าวขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของประชาชน (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2554)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถูกกำหนดไว้ในรูปของกฎหมาย แบบแผนการบริหารงานมาโดยตลอด เพราะว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นจึงมีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตประชาชนโดยตรง จะเห็นว่าขณะนี้ภาคประชาสังคมเริ่มให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ กระทบแนวคิดแบบเก่าซึ่งยังคงวนอยู่ในจิตใต้สำนึกของประชาชน หรือแม้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าการบริหารราชการการตัดสินใจในกิจกรรม หรือโครงการ เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารเพียงฝ่ายเดียว เพราะหากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ต้องมีขั้นตอนในการทำงานที่ซับซ้อนมากขึ้น ขัดต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ความคุ้นเคยของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ ตัดสินใจโดยไม่ต้อง

ฟังข้อมูลจากประชาชน เพียงรู้สึว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทำให้การทำงานของเขาคือต้องรับผิดชอบมากขึ้น

ผู้วิจัยเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการปกครอง ขนาดเล็กใกล้ชิดประชาชนที่สุด ถูกตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รัฐต้องการกระจายอำนาจเพื่อการพัฒนาชนบทต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากขึ้น (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 66, 2537) จึงมุ่งเน้นกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการปกครองตนเอง เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ตรวจสอบ ป้องกัน แก้ปัญหาในชุมชนแบบตรงจุด ที่ผ่านมามีภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นน้อยมาก นโยบายสาธารณะถูกกำหนดโดยรัฐประชาชนต้องปฏิบัติตามกลายเป็นความเคยชิน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ประกาศจัดตั้งเป็นตำบลเมื่อ พ.ศ. 2480 และยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อ 29 มีนาคม 2539 แบ่งเขตการปกครองเป็น 10 หมู่บ้าน มีการจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบลตามระยะเวลา 3 ปี และ 5 ปี ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา บทบาทภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นด้านใดบ้าง เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่ และรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการประชาชน โดยศึกษาในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งนี้จะได้นำผลการศึกษานำเสนอให้ผู้บริหารท้องถิ่นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ท้องถิ่นผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Questionnaire) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มประชากรได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวน 6,887 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ซึ่งความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ .85 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากนั้นนำตัวอย่างมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้ง 10 หมู่บ้าน และทำการสุ่มตัวอย่างจากการแจกแบบสอบถาม

เครื่องมือใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนได้ แต่ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น และความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของภาคประชา สังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ส่วนการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือได้นำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา ทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และนำแบบทดสอบไปทดลอง ใช้ (Try Out) กับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยด่าง อำเภอเก้าเลี้ยว จำนวน 30 ชุด เพื่อกำหนดค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบ เท่ากับ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 10 หมู่บ้านในตำบลหนองเต่า จำนวน 400 ชุด ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย (SPSS For Windows) ประมวลผลเพื่ออธิบายข้อมูลที่ทำให้เราทราบถึงคุณลักษณะของตัวแปรที่แสดงในแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดค่า นัยสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ที่ระดับ 0.05

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเลือกแบบเจาะจง มีนักวิชาการ ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 21 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะเลือกแบบเจาะจงเฉพาะ จากพระสงฆ์ 1 รูป นักวิชาการ 3 คน ประธานสภาองค์กรชุมชน จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น จำนวน 2 คน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน จำนวน 12 คน

วิธีการเก็บข้อมูลศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของภาคประชา สังคม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คนคัดเลือกแบบเจาะจง การสนทนากลุ่มเฉพาะมีผู้แทนพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งคัดเลือกไว้แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 12 คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา จำแนกประเด็น จัดหมวดหมู่ จัดกรอบความคิด และแปลความหมาย พร้อมนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การส่วนตำบลบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยจำแนกส่วนบุคคลในระดับการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแต่ละด้าน

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	2.81	0.724	ปานกลาง
2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	3.00	0.748	ปานกลาง
3. ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.21	0.630	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	2.41	0.658	ปานกลาง
รวม	2.85	0.685	ปานกลาง

1.1 บทบาทระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ย 2.81 อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำ ปรับปรุง ถนน สะพาน ท่อระบายน้ำ และการจัดการระบบขนส่งโลจิสติกส์กับชุมชนอื่น ๆ

1.2 บทบาทระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.00 อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดหา ก่อสร้างศูนย์แสดงสินค้าชุมชน พัฒนาห้องสมุด สถานที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านตามลำดับ

1.3 บทบาทระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 3.21 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ละมีส่วนร่วมในการเตือนภัยและช่วยเหลือผู้ประสบภัย รณรงค์การลดใช้สารเคมีในชุมชนลดลงตามลำดับ

1.4 บทบาทระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ย 2.41 ประชาชนมีส่วนร่วม

ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายละเอียดพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนารายได้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ร่วมเสนอข้อบังคับของท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ การส่งเสริมบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การมีส่วนร่วมในการจัดการระบบงานท้องถิ่น ให้เกิดความยืดหยุ่นรวดเร็วตามลำดับ

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 6 ด้าน ดังนี้ 1) จำแนกตามเพศ 2) จำแนกตามอายุ 3) จำแนกตามอาชีพ 4) จำแนกตามรายได้ 5) จำแนกตามระดับการศึกษา และ 6) จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ พบว่า มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกันตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	ค่าทางสถิติ (Sig)	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมตามปัจจัยส่วนบุคคล
เพศชาย	204	51.00	0.958	เพศต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
เพศหญิง	196	49.00		
อายุ			0.956	อายุที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
ต่ำกว่า 30 ปี	36	9.00		
31-40 ปี	80	20.00		
41-50 ปี	170	42.50		
51-60 ปี	89	22.25		
61-70 ปี	15	3.75		
70 ปีขึ้นไป	10	2.40		
อาชีพ			0.959	อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
เกษตรกร	250	62.50		
รับจ้าง	134	33.50		
ค้าขาย	10	2.50		
ข้าราชการ	6	1.50		
รายได้เฉลี่ยต่อปี/บาท			0.875	รายได้ต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
ต่ำกว่า 60,000	160	40.00		
60,001 - 120,000	184	46.00		
120,001 - 180,000	44	11.00		
180,001 - 240,000	6	1.50		
248,001 - 300,000	4	1.00		
300,0001 ขึ้นไป	2	0.50		

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	ค่าทางสถิติ (Sig)	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วตามปัจจัยส่วนบุคคล
การศึกษา			0.765	
ภาคบังคับ	130	32.50		การศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
มัธยมศึกษาตอนต้น	200	50.00		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	18	4.50		
ปริญญาตรี	50	12.50		
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.50		
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่			0.599	
น้อยกว่า 10 ปี	26	6.50		ระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
11-20 ปี	36	9.00		
21-30 ปี	50	12.50		
31-40 ปี	80	20.00		
41-50 ปี	120	30.00		
มากกว่า 51 ปี	88	22.00		
รวม	400	100.00	0.680	ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่ต่างกัน

2.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศชาย ร้อยละ 51 เพศหญิง ร้อยละ 49 พบว่า Sig = .958 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามอายุ ผู้มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 9.00 อายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 20.00 อายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 42.50 อายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 22.25 อายุ 61 - 70 ปี ร้อยละ 2.5 พบว่า Sig = .956 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

2.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามอาชีพเกษตรกรร้อยละ 62.50 อาชีพรับจ้างร้อยละ 33.50 อาชีพค้าขายร้อยละ 2.50 และอาชีพรับราชการร้อยละ 1.50 พบว่า Sig = .959 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

2.4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีรายได้ ต่ำกว่าปีละ 60,000 บาท ร้อยละ 40

มีรายได้ 60,001 - 120,000 บาท ร้อยละ 46.00 รายได้ 120,001 - 180,000 บาท ร้อยละ 11.00 มีรายได้ 180,001 - 240,000 บาท ร้อยละ 1.5 มีรายได้ 240,001 - 300,000 บาท ร้อยละ 1.00 และมีรายได้เกิน 300,000 บาท ร้อยละ 0.50 พบว่า Sig = .875 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

2.5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 32.50 จบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 50.00 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย 4.50 จบปริญญาตรีร้อยละ 12.50 และจบสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ .50 พบว่า Sig = .599 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่าประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

2.6 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จำแนกปัจจัยส่วนบุคคลระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 6.50 อาศัยในพื้นที่ 11-20 ปี ร้อยละ 9.00 อาศัยในพื้นที่ 21 - 30 ปี ร้อยละ 12.50 อาศัยในพื้นที่ 31 - 40 ปี ร้อยละ 12.50 อาศัยในพื้นที่ 41 - 50 ปี ร้อยละ 20.00 และอาศัยในพื้นที่ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20.00 แสดงว่าระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ของประชาชนแตกต่างกัน การเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

3.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์พิจารณา ดังนี้

3.1 ภาคประชาชนสังคมต้องเข้ามามีบทบาทร่วมกำหนดแผนงาน โครงการ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี เพื่อผลักดัน ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม สิ่งสาธารณะ ท่อระบายน้ำ ไฟฟ้าส่องสว่าง ต้องกระจายไปทั้ง 10 หมู่ตามปีงบประมาณ

3.2 ภาคประชาชนสังคมต้องเพิ่มระดับการมีส่วนร่วม กับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อร่วมกันวางแผนส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อแก้ปัญหาเสียดิตในชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการพ่นยาป้องกันโรคระบาดในชุมชน จัดหาถังขยะให้เพียงพอ จัดเก็บขยะเป็นประจำ สร้างสถานที่จำหน่ายแสดงสินค้าในชุมชน และร่วมส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ หาสถานที่พักผ่อน เช่น สวนสาธารณะให้เพียงพอครบทุกชุมชน รวมทั้งเพิ่มครุภัณฑ์การศึกษา และพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน

3.3 ภาคประชาชนสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วม กับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อร่วมจัดการบริหารและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้รัฐจัดหาสนับสนุนพันธุ์ไม้นำมาปลูกในที่สาธารณะ เช่น วัด ริมถนน สวนสาธารณะ

ร่วมมือรณรงค์ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่การเกษตรกรรม ตั้งศูนย์เตือนภัยระดับชุมชน และตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนลดปริมาณขยะ

3.4 ภาคประชาชนสังคมต้องยกระดับการมีส่วนร่วม ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอเก่าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อร่วมการบริหารบ้านเมืองที่ดี สร้างวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ บริหารงานภายใต้พื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ 1.1) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khanin Natthawat เรื่อง” การดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล” โดยส่วนรวมเห็นว่าการดำเนินงานตาม บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัด ยโสธร (Khanin Natthawat, 2557) ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมระดับปานกลาง 1.2) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมด้านคุณภาพชีวิต ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สุพัฒน์ ไพไธล ได้ศึกษาเรื่อง” กระบวนทัศน์พัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองของกลุ่มเครือข่ายอินแปง ในจังหวัดสกลนคร อุดรธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร” พบว่ารูปแบบ วิธีการ กระบวนการเรียนรู้และ การพัฒนา กระบวนทัศน์ของกลุ่มมีรูปแบบบอก เล่าแบบกลุ่ม ด้วยการปฏิบัติ การเลียนแบบธรรมชาติ บุคคล ชุมชน และ จากวิถีชีวิต โดย วิธีการประชกรวิจัยและเครือข่ายทางสังคม ทั้งแนวกว้างและแนวลึก (สุพัฒน์ ไพไธล, 2556) ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง 1.3) บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นด้านการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่ามีส่วนร่วมระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่าการรณรงค์ด ใช้สารเคมีหรือส่งเสริมพื้นที่สีเขียว ต้องจัดเวทีประชาคม สอดคล้องกับปรียา โสภณา ศึกษาวิจัย” ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย” ทำให้ทราบ ว่าชุมชนเข้มแข็งมาจาก 1) บุคคล 2) ครัวเรือน 3) กองทุนชุมชน 4) กลุ่มองค์กรชุมชน และ 5) เครือข่ายองค์กรชุมชน ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างดังนี้ 1) บุคคลมีอิทธิพลตรงต่อสังคมชุมชน เครือข่ายองค์กร ชุมชน 2) ครัวเรือนมีอิทธิพลทางตรงต่อกองทุนชุมชน 3) กลุ่มองค์กร ชุมชนมีอิทธิพลตรงต่อองค์กรชุมชน 4) บุคคล ครัวเรือน และกลุ่มองค์กร ชุมชนต่างมีอิทธิพลตรงต่อองค์กรชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม (ปรียา โสภณา, 2553) 1.4) บทบาทการมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พบว่าอยู่ในระดับ

ปานกลาง การจัดการงบประมาณโปร่งใส ตรวจสอบได้ ประชาชนร่วมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม นำไปสู่การแก้ปัญหาลักษณะเป็นขบวนการควบคู่หลักหลักธรรม สอดคล้อง ภาส ภาสสัทธา ศึกษาวิจัยเรื่อง”การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าการนำหลักการบริหารนิยธรรมประยุกต์หลักธรรมาภิบาล ได้รูปแบบการบริหารจัดการ 3 รูปแบบ ได้แก่ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีส่วนร่วม (ภาส ภาสสัทธา, 2558) ส่วนความอดทนอดกลั้นใน การกำกับดูแล ยังสอดคล้องกับสุทธญาณ โอบอ้อม ศึกษาเรื่อง”การพัฒนาคุณภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนว พระพุทธศาสนา” ฝึกอบรมการแสดงออกทางกาย วาจา และจิตใจ คือ ศีล ฝึกพฤติกรรม สมาธิ ฝึกสภาวะความอดทน และปัญญา คือเห็นการกระทำว่าจะทำหรือไม่ทำ (สุทธญาณ โอบอ้อม, 2558)

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ พบว่าประชาชนที่มี เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่แตกต่างกัน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลเก่า เลี้ยว อำเภอกำแพงแก้ว จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ Panadda Chandee ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลศรีสมเด็จ อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าคณะกรรมการชุมชน มีเพศ อายุ อาชีพ การศึกษารายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในชุมชนไม่ต่างกัน (Panadda Chandee, 2556)

3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเต่า อำเภอกำแพงแก้ว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีข้อเสนอแนะดังนี้ควรมีการสำรวจและซ่อมแซมถนน ไฟฟ้าที่ชำรุดเสียหายทั้ง 10 หมู่บ้าน เพิ่มปริมาณส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มผู้สูงอายุ สตรีว่างงาน หาแนวทางป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งรณรงค์ไม่ใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตรกรรม ติดตั้งสัญญาณเตือนภัย สร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนให้ครอบคลุม และผู้บริหารต้องใช้ความรู้ คู่คุณธรรมในการบริหารจัดการ สุรินทร์ธร ศิริกุล วิจัยเรื่อง”ผู้นำการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่าประชาชนเข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ (สุรินทร์ธร ศิริกุล, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นพบว่า 1) บทบาทของภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง 2) เมื่อเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมของภาค

ประชาสังคมในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของภาคประชาสังคมต่อการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น พบว่าประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนงาน โครงการให้มากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เสนอข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรกำหนดแผนจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ 1.2) กฎหมายเรื่องการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นต้องชัดเจนและให้ท้องถิ่นมีอำนาจตัดสินใจบนการมีส่วนร่วมของประชาชน 1.3) โครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประชาชนต้องได้รับความเห็นชอบและยินยอมของประชาชนในพื้นที่ 1.4) รัฐบาลควรส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 2.1) แผนนโยบายของท้องถิ่นควรมุ่งเน้นการป้องกันมิให้การดำรงอยู่ของชุมชน เกิดผลกระทบ ท้องถิ่นควรช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนตามความเหมาะสม 2.2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้าใจและมีจิตสำนึกที่ดีในการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น 2.3) องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนควรทำหน้าที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ แผนและโครงการในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับ 2.4) ควรนำองค์ความรู้ดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีวัฒนธรรมของชุมชนมาประยุกต์ใช้กับวิชาการสมัยใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น 2.5) องค์การบริหารส่วนตำบลควรรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อนำมาปรับประยุกต์เพื่อหาจุดร่วมในการพัฒนาร่วมกันอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2554). การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียา โสภณา. (2553). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชนชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์และการพัฒนาภูมิภาค. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 29/1. (2537). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11 ตอน 53 ก (2 ธันวาคม 2537).
- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 66. (2537). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11 ตอน 3 (2 ธันวาคม 2537).
- ภาส ภาสสัทธา. (2558). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการด้านความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า1 (6 เมษายน 2560).
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุทธญาณ โอบอ้อม. (2558). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม แนวพระพุทธศาสนา. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุพัฒน์ ไพไธล. (2556). กระบวนทัศน์พัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองของกลุ่มเครือข่ายอินแปง ใน จังหวัดสกลนคร อุดรธานี กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรินทร์ธร ศิธรกุล. (2557). ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Khanin Natthawat. (2557). Role of Tambom Administration Organization in Muang District Yasothon Province. In Thesis of Master of Arts. Sarakhom Raja bat University.
- Panadda Chandee. (2556). The opinion of the community committee on the development of the municipality Sri Sri Subdistrict Sri Somdej District Roied. In Independent Research Master of Public Administration. Sarakhom Raja bat University.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

LEARNING DEVELOPMENT BY FLIPPED CLASSROOM TECHNIQUE
OF MATHAYOMSUKSA STUDENTS PETCHARIK DEMONSTRATION
SCHOOL MUEANG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี (हारतेत)

Phramaha Sakda Sirimethi (Hanthet)

พระวิเทศพรหมคุณ

Phra Widedbrommakun

พระครูอรุณสุตาลังการ

Phrakru Arunsutalangarn

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Niwes Wongsuwan

อภินันท์ คำหารพล

Aphinan Khamhanphon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: sakda.han@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลองขั้นต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 3/3 จำนวน 32 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน และแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน

* Received 24 August 2020; Revised 7 September 2020; Accepted 13 September 2020

พบว่า นักเรียนสามารถทำคะแนนระหว่างเรียนจากการใช้ชุดกิจกรรม รวมกันแล้วได้คะแนนทั้งหมด 2141 คะแนน จากคะแนนเต็ม 2560 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.63 และนักเรียนสามารถทำคะแนน หลังเรียน หลังจากผ่านการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม รวมกันแล้วได้คะแนนทั้งหมด 807 คะแนน จากคะแนนเต็ม 960 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.06 ดังนั้น ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E1/E2) $83.63/84.06$ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน พบว่า กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน มีข้อดี คือ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เข้าถึงกับวัยของผู้เรียนและมีความทันสมัยแบบมีส่วนร่วม ส่วนข้อเสีย คือ ครูผู้สอนต้องเพิ่มความพร้อมและความสอดคล้องด้านระบบ IT (Information of Technology) อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การพัฒนาการจัดการเรียนรู้, ห้องเรียนกลับด้าน, ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were 1) To Develop the activity sets of learning by Flipped Classroom Technique for subject social religion and culture of Students secondary 3 Petcharik Demonstration School, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province that had the basis efficiency at 80/80. 2) To suggest the process of learning development by Flipped Classroom Technique for subject social religion and culture of Students secondary 3 Petcharik Demonstration School, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. This research was Pre-Experimental Research. The example group used for this research means Students Mathayomsuksa class 3rd room 3/3 number 32 persons by Purposive Sampling. The implements for this research were lesson plans by Flipped Classroom Technique and suggests questions with opened. Result had found that 1) The development by Flipped Classroom Technique, it had found that students could do their mid-term from Flipped Classroom Technique, by average at total 2141 points from 2560 points then percentage 83.63, and they could do their works from total 960 points, then average percentage at 84.06. So that, the efficiency of the process of learning development by Flipped Classroom Technique. It had an efficiency = (E1/E2) $83.63/84.06$, then higher than average 80/80 at the set. 2) The suggestion about the process of learning development by Flipped Classroom Technique. It had found that the process of learning development by Flipped Classroom Technique, for the advantages where been

new learning management concerned learners modern and participate, but for disadvantage, teachers must have been gentle lady for IT (Information of Technology) by overall and regularly.

Keywords: Learning Development, Flipped Classroom Technique, Activity Sets of Learning

บทนำ

ปัจจุบันวิธีการจัดการเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ หรือการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยมีจุดหมายเพื่อให้เกิดผลกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จะเห็นได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจหรือไม่สนใจในการเรียนได้ การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายสืบเนื่องมาจากบางรายวิชามีเนื้อหาผกผันกับเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ครูผู้สอนต้องเลือกนำเสนอในสิ่งที่คิดว่าจำเป็นในการนำไปใช้ ซึ่งเนื้อหาบางส่วนอาจเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้ จึงอยู่ในลักษณะที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้เลือกเนื้อหา เลือกวิธีการสอน เลือกเวลาในการสอน และเป็นผู้ตัดสินว่าผู้เรียนคนใดผ่านเกณฑ์จากเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้น ดังนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงเรียนจากการจดจำ โดยยึดจากเนื้อหาที่ครูผู้สอน

นำเสนอเท่านั้น ไม่ได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด การค้นคว้า จนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้จริง (ปิยะวดี พงษ์สวัสดิ์ และณมน จีรังสุวรรณ, 2558) ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการหันมาให้ความสำคัญกับการจัดการจัดการเรียนรู้ จากเมื่อก่อนที่ครูเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนมาเป็นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ลดการให้ความรู้แบบท่องจำ เพิ่มความรู้ทางเทคนิค ให้น้ำหนักกับการสร้างทักษะในการเรียนรู้และการปรับตัวของผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ตลอด และต้องยกระดับทักษะหรือรับการฝึกอบรมให้มีทักษะใหม่ ๆ ที่เหมาะสม (เกียรตินันต์ ล้วนแก้ว, 2562)

การจัดการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก เพราะประกอบด้วยหลายสาระด้วยกัน คือ 1) ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ และ 5) ภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระมากแต่ระยะเวลาน้อย การที่จะสอนเนื้อหาทั้งหมดในระยะเวลาอันสั้นนั้นจึงเป็นไปได้ยาก ประกอบกับช่วงเทอม 2 เป็นช่วงที่มีกิจกรรมมาก เช่น กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น ทำให้เวลาในการสอนไม่เพียงพอ (เกศินี ครุณาสวัสดิ์, 2562) ครูผู้สอนจึงต้องมอบหมายงานหรือการบ้าน เพื่อให้นักเรียนได้ไปศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง แต่ด้วยความรับผิดชอบของผู้เรียนที่ต่างกัน และความสนใจที่ต่างกัน บางคนก็รับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมาย แต่บางคนก็ไม่รับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมาย ผลที่ตามมา คือ เรียนไม่ทันเพื่อนบ้าง ไม่เข้าใจเนื้อหาบ้าง จึงทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นเหตุทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตกต่ำกว่ามาตรฐาน ทำให้ครูผู้สอนต้องคิดหาวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาและเนื้อหา จึงได้ทำการศึกษา การจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ว่าการจัดการเรียนรู้ใดที่จะเหมาะสมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ จึงพบวิธีการสอบแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการจัดการศึกษาที่เห็นว่ามีเหมาะสม และมีความทันสมัย การจัดการเรียนรู้นั้นก็คือ “การจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน” (Flipped Classroom) เป็นการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ จากเดิมที่เรียนทฤษฎีที่โรงเรียน แล้วทำการบ้านที่บ้าน เปลี่ยนมาเป็น เรียนทฤษฎีที่บ้าน แล้วทำการบ้านที่โรงเรียน โดยใช้สื่อวิดีโอที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น หรือที่ผู้อื่นสร้างขึ้นที่ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากครูผู้สอนแล้วและใช้ร่วมกับ Social Media เช่น Facebook, YouTube, Line, หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางแทนห้องเรียน

ห้องเรียนกลับด้านเป็นการสอนหนึ่งซึ่งแตกต่างไปจากการสอนปกติ ที่ผู้เรียนจะศึกษาเนื้อหาที่ครูบรรยายจากสื่อวิดีโอ หรือศึกษาจากใบความรู้ โดยใช้เวลานอกชั้นเรียน ส่วนเวลาในชั้นเรียนจะใช้ในการเรียนรู้แบบสืบสอบความรู้และทำการบ้านที่ครูมอบหมายให้ การจัดการ

เรียนรู้ลักษณะนี้เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยกระดับคุณค่าของความเป็นครู ครูไม่ต้องยืนถ่ายทอดความรู้กับนักเรียนโดยตรง แต่ถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อวิดีโอ ใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที นักเรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่บ้าน เมื่อดูเสร็จแล้วไม่เข้าใจตามที่ครูสอน ก็สามารถให้พ่อแม่ที่บ้านช่วยอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนได้ เป็นผลให้นักเรียนเกิดกระบวนการ “เรียนรู้ โดยลงมือทำ” ทำให้นักเรียนได้ “รู้สึก” และ “รู้จริง” ในเนื้อหาที่ครูสอน เป็นการเปลี่ยนบทบาทของครูให้ทำหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวกหรือโค้ช มากกว่าเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนเพียงอย่างเดียว และยังเป็นการปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ ฝึกการคิดวิเคราะห์ การสืบค้นให้กับนักเรียนอีกด้วย (เมธา อึ้งทอง และคณะ, 2561) จากผลการวิจัยของ ทิฆานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลาน้อย พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 72.29 (ทิฆานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลาน้อย, 2558) และจากผลการวิจัยของ เมธา อึ้งทอง และคณะ ยังพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เมธา อึ้งทอง และคณะ, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นการจัดการรู้ที่มีความทันสมัยและเหมาะสมกับวัยผู้เรียน และจะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ เพราะผู้เรียนสามารถศึกษาได้ทุกที่ไม่จำเป็นต้องอยู่เฉพาะในห้องเรียน นักเรียนที่เป็นนักกีฬา นักดนตรี หรือที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหา ก็สามารถที่จะทบทวนและศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ตลอดเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 6 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 195 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้อง โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากห้องเรียนทั้งหมด 6 ห้อง โดยพิจารณาจากผลคะแนนสอบแยกห้อง เลือกห้องเรียนที่ผู้เรียนมีผลคะแนนอยู่ในระดับกลางไม่สูงเกินไป ไม่ต่ำเกินไป ได้กลุ่มตัวอย่างคือ ห้องมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 มีจำนวนนักเรียน 32 คน

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน-หลังเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน 2 ท่านแรก เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน อีก 2 ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และอีก 1 ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ความเที่ยงตรงของเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาและค่าความสอดคล้องของเนื้อหา มีค่าความสอดคล้องอยู่ในระดับ 0.8 - 1.0 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ความยาก - ง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทุกข้อมีระดับความยาก - ง่าย อยู่ระหว่าง 0.44 - 0.66 ข้อสอบทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้

2. ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก มีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 8 ชั่วโมง ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผลการประเมินพบว่า มีค่าความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับ 1.0 ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านสามารถนำไปใช้ได้

3. แบบแสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดแบบปลายเปิด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนรู้อ่อนเรียน สารพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก ที่สมบูรณ์แล้ว นำมาทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน สารพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก ที่สร้างขึ้น จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง และรวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย ใช้เวลาในการดำเนินการทั้งหมด 10 ชั่วโมง

3. เมื่อสอนเสร็จในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จะมีการประเมินผลการเรียนรู้หลังเรียนโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ประเมินในแต่ละแผน หากผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินผู้วิจัยก็จะทำการสอนซ่อมเสริม

4. หลังจากดำเนินการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน สารพระพุทธศาสนา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกา ศาสนิกชนตัวอย่าง และชาดก ครบทั้ง 4 แผนแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนรู้อ่อนเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน มาใช้ทดสอบหลังเรียนอีกครั้ง เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5. หลังจากทดสอบหลังเรียนเสร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยแจกแบบแสดงข้อเสนอแนะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้นักเรียนได้แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อ่อนเรียนกลับด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ยจากการประเมิน การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายกลุ่ม และพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล ระหว่างเรียน การทำใบงาน การทำแบบทดสอบ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ (80) ตัวแรก และวิเคราะห์ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ่อนเรียน (80 ตัวหลัง) หลังจากผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน โดยต้องมีค่าเฉลี่ยเกินร้อยละ 80 ขึ้นไป จึงจะถือว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการรวบรวมและสรุปผล และนำเสนอเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ สถิติการหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเที่ยงตรง ค่าความสอดคล้อง (IOC) ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาล วัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 66.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.84 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 2560 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.63 และประสิทธิภาพผลลัพธ์หลังเรียนหลังจากผ่านการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 25.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.93 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 960 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.06 ดังนั้น ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) 83.63/84.06 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า **ข้อดี** คือ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเป็นกระบวนการที่ทันสมัยเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สามารถแก้ปัญหาในเรื่องของภาระงาน คือการบ้านของนักเรียนได้ เป็นกระบวนการที่สามารถประยุกต์เข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) หรือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น นักเรียนส่วนใหญ่มองว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ทันสมัยและสามารถลดปัญหาการส่งการบ้านของครูได้ **ข้อเสีย** เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เข้ามาช่วยในการจัดการจัดการเรียนรู้ ข้อเสียที่เกิดขึ้น เช่น บ้านของนักเรียนบางคน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ดี ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นปัญหามาก เพราะนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ โดยการไปยังบ้านญาติหรือรอคิวดีไอระหว่างเดินทางไปโรงเรียนแทน หรือข้อเสียอีกกรณี คือ สื่อที่ครูทำมีเนื้อหายาวเกินไป นักเรียนแนะนำให้ตัดเป็นคลิปสั้น ๆ ให้เป็นหลาย ๆ คลิปแทน ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ นั้น นักเรียนได้เสนอว่า ทางโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการ

เรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน เพราะสามารถลดการสั่งการบ้าน และยังสามารถทบทวนเนื้อหาได้ในภายหลัง นักเรียนที่ติดภารกิจ เช่น เป็นนักกีฬาโรงเรียน เป็นนักดนตรี หรือต้องไปแข่งขันในงานวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น จะได้สามารถย้อนมาดูเนื้อหาที่เรียนระหว่างที่ติดภารกิจได้ และเรียนทันเพื่อนได้โดยไม่ต้องมาสอนย้อนหลังอีกครั้ง

อภิปรายผล

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาล วัดเพชร จริก อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถแยกอภิปรายผลเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน (80 ตัวแรก ระหว่างเรียน) สาเหตุที่นักเรียนทำคะแนนได้สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนนั้น ได้ถูกแบ่งเนื้อหาออกเป็นอย่างดี รวมถึงการมีสื่อที่ผู้เรียนสามารถทบทวนได้ตลอดเวลา หากมีข้อสงสัยในเนื้อหานั้น ๆ ก็สามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเองได้ทันที แตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน บางครั้งนักเรียนมีข้อสงสัยก็ไม่กล้าถามครู กลัวว่าครูจะตำหนิว่าไม่ตั้งใจฟังบ้าง ประกอบกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านเป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบใหม่และมีความทันสมัย ผู้เรียนจึงมีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยในชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านนั้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนทำคะแนนได้มากที่สุด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติ โดยได้ทำคะแนนรวมกันแล้วได้ทั้งหมด 539 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความสนใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ จึงมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มมากขึ้น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้คะแนนรองลงมาคือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชาดก โดยคะแนนรวมอยู่ที่ 538 คะแนน ซึ่งคะแนนไม่ได้แตกต่างจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาที่เรียนเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับนิทานชาดกมีเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พร้อมทั้งมีกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีความสนุกและน่าสนใจ แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคะแนนมากเป็นลำดับถัดมา คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ศาสนิกชนตัวอย่าง โดยคะแนนรวมอยู่ที่ 535 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สื่อที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้มีการเรียบเรียงเนื้อหาที่ดีและเข้าใจง่าย ผสมกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง พุทธสาวก พุทธสาวิกา โดยคะแนนรวมอยู่ที่ 529 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาในส่วนของพุทธสาวก พุทธสาวิกา เป็นเรื่องราวของบุคคลในสมัยพุทธกาล ต้องอาศัยความจำและการวิเคราะห์ อีกทั้งผู้เรียนอาจเกิดความสับสนในส่วนของเรื่องราวเนื่องจากเรื่องราวมีความคล้ายคลึงกันกับประวัติของพระสาวกและพระ

สาขาวิชาอื่น ๆ จึงส่งผลทำให้คะแนนในส่วนของการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มีคะแนนน้อยกว่าแผนการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ

ประเด็นที่ 2 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านผ่านการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (80 ตัวหลัง) สาเหตุที่มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้ผ่านการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นอย่างดี และได้ผ่านการทำแบบทดสอบหรือผ่านการประเมินความรู้หลังจากจบการสอนในแต่ละแผน จึงทำให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ได้มากยิ่งขึ้นโดยได้คะแนนรวมกันทั้งหมด 807 คะแนน จากคะแนนเต็ม 960 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงสามารถอภิปรายผลได้ว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านมีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) 83.63/84.06 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพชานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลา น้อย ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะแก้ปัญหาด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 82.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ทิพชานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลา น้อย, 2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศรา โตะะยิโกบ และคณะ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลัง เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 16.96 และมีผลคะแนนผลสัมฤทธิ์ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 (อิสรา โตะะยิโกบ และคณะ, 2560) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้ และผู้เรียนยังมีความพึงพอใจต่อกระบวนการสอนนี้มาก ดังงานวิจัยของ อัจฉรา เขยเชิงวิทย์ และธีรพงษ์ วิริยานนท์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีหลังการจัดการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการจัดการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนโดยรูปแบบห้องเรียนกลับด้านที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากอีกด้วย (อัจฉรา เขยเชิงวิทย์ และธีรพงษ์ วิริยานนท์, 2560) และยังมีงานวิจัยของอีกหลาย ๆ ท่านที่ยังไม่ได้กล่าวถึง ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และเหมาะกับการใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน
วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใด ก็ย่อมต้องมีทั้งข้อดีหรือข้อเสียแตกต่างกันไป กระบวนการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านก็

เช่นเดียวกัน จากความคิดเห็นของนักเรียน **ข้อดี** ที่พบคือ ช่วยให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น ไม่ต้องรอฟังครูบรรยายเพียงอย่างเดียว ช่วยให้นักเรียนที่ไม่มีเวลาหรือติดกิจกรรมหรือนักเรียนที่เข้าใจเนื้อหาได้ช้า สามารถทบทวนเนื้อหาจากสื่อวิดีโอที่ครูสร้างขึ้น และทำความเข้าใจได้ตลอดเวลา ทำให้นักเรียนมีทัศนคติทางการเรียนที่เปลี่ยนไป จากแต่ก่อนเข้าใจว่าการเรียนต้องเรียนในห้องเท่านั้น แต่เมื่อเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาเป็นห้องเรียนกลับด้าน กลับพบว่า นอกห้องเรียนต่างหาก คือ ห้องเรียนที่แท้จริง ทำให้รู้จักแสวงหาความรู้และแหล่งค้นหาความรู้ รวมถึงการรู้จักแยกแยะข้อมูล ว่า ข้อมูลใดน่าเชื่อถือหรือไม่ น่าเชื่อถือ เป็นต้น และที่นักเรียนชอบมากที่สุด เมื่อเปลี่ยนมาใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน คือ นักเรียนไม่ต้องทำการบ้าน นักเรียนบางคนได้เสนอว่า หากเลือกกระหว่างนั่งทำการบ้านที่ครูสั่งกับเลือกดูวิดีโอ ขอเลือกเป็นดูวิดีโอดีกว่า เพราะอย่างมากก็ใช้เวลาไม่เกิน 20 นาที และจะดูตอนไหนเวลาไหนก็ได้ และเมื่อเวลาผ่านไปอยากกลับมาทบทวนเนื้อหาที่สามารถทบทวนได้ตลอดเวลา ส่วน **ข้อเสีย** นั้น นักเรียนได้เสนอว่า สื่อ วิดีโอที่ครูสร้างขึ้นนั้น บางสื่อมีเนื้อหายาวเกินไปควรตัดให้สั้นลง หรือที่เสนอว่า เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่บ้านของนักเรียนไม่ดี ในส่วนนี้ก็เป็นข้อจำกัดหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน ดังนั้น หากจะใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบกลับด้าน ต้องพิจารณาถึงบริบทโดยรวมของสถานศึกษานั้นด้วย รวมถึงความพร้อมของนักเรียนว่ามีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพียงใด ดังนั้นครูผู้สอนท่านใดจะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน จึงต้องพิจารณาถึงความพร้อมในส่วนนี้มากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E1/E2) 83.63/84.06 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 2) กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน มีข้อดีคือ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เข้าถึงกับวัยของผู้เรียนและมีความทันสมัยแบบมีส่วนร่วม ส่วนข้อเสีย คือ ครูผู้สอนต้องเพิ่มความพร้อมและความสอดคล้องด้านระบบ IT (Information of Technology) อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ 1) กระทรวงศึกษาธิการ ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ความรู้แก่ครู ในด้านกระบวนการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อให้ครูเข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือเป็นทางเลือกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น 2) กระทรวงศึกษาธิการ ควรมอบหมายให้หน่วยงานหรือองค์กรที่มีความรู้ความสามารถดำเนินการสร้างเว็บไซต์ เพื่อเป็นที่รองรับสื่อวิดีโอที่ครูสร้างขึ้น หรือกระทรวงศึกษาธิการเอง ควรสร้างสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของครู ใช้เป็น

สื่อกลางไม่ต้องให้ครูดำเนินการสร้างสื่อเอง สื่อที่สร้างขึ้นจะได้มีคุณภาพ และจะประหยัดค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอน ห้องเรียนกลับด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้เขียนบทความต้องขอกราบขอบพระคุณพระวิเทศพรหมคุณ, ดร. และคณาจารย์ทุกท่านที่เมตตาได้ให้คำแนะนำทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ ผู้บริหาร ครูสอน เจ้าหน้าที่ และนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัย และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เมตตาในการวิพากษ์ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- เกศินี ครุณาสวัสดิ์. (2562). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. เรียกใช้เมื่อ 29 กรกฎาคม 2562 จาก <https://madlab.cpe.ku.ac.th/TR2/?itemID=424184>
- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. (2562). เมื่อ Thailand 4.0 ถูกขับเคลื่อนด้วย Education 2.0. เรียกใช้เมื่อ 28 กรกฎาคม 2562 จาก <http://apps.qlf.or.th/member/UploadedFiles/prefix-16072559-042327-4g1SD1.pdf>.
- ทิชานนท์ ชุมแวงวาปี และลัดดา ศิลาน้อย. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 34(4), 7-19.
- ปิยะวดี พงษ์สวัสดิ์ และณมน จีรังสุวรรณ. (2558). การออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ห้องเรียนกลับด้านโดยใช้กิจกรรม WebQuit เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุสากรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 5(1), 151-157.
- เมธา อึ้งทอง และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักวิชาชีวศครู. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(ฉบับพิเศษ ตุลาคม 2561), 84-96.

- อัจฉรา เขยเชิงวิทย์ และธีรพงษ์ วิริยานนท์. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านเครือข่ายสังคม. วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 7(1), 163-171.
- อิสรา โต๊ะยี่โกบ และคณะ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับการปฏิบัติการวิธีการทางภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. วารสารนาคนุตรปริทรรศน์, 9(1), 109-123.

**การประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุน
สำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ***
**APPLIANCE INCOME STATEMENT FOR DEVELOPMENT MODEL OF
THE INCOME STATEMENT OF SELF – EMPLOYED**

เอมอร ไมตรีจิตร

Ame-orn Maitreechit

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

South East Asia University, Thailand

E-mail: ameornmai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดทำงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป และเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากตัวแทนผู้ประกอบอาชีพอิสระทั้ง 2 ประเภทคือประเภทการขาย 3 อาชีพ ประเภทและมีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการแบบสามเส้าด้านข้อมูล ผลการวิจัยพบว่างบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนของห้วงบประกอบด้วย ประเภทอาชีพอิสระ รอบระยะเวลาของรอบการผลิต ส่วนที่ 2 ส่วนของรายรับประกอบด้วย รายรับจากการประกอบอาชีพ รายรับอื่น ๆ ส่วนที่ 3 ต้นทุน/ค่าใช้จ่ายประกอบด้วย ต้นทุนการประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายในการขายหรือให้บริการ เช่น คิดค่าตอบแทนตนเอง ค่าเช่าพื้นที่ประกอบอาชีพ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า วัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการผลิต ใช้ไป ค่าขนส่ง ค่าน้ำมัน ค่ารถโดยสาร ค่าไว้นิลเพื่อโฆษณา ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนต่อรอบการผลิต ดอกเบี้ยเงินกู้ (ถ้ามี) การประยุกต์ใช้ค้นพบองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นสามารถ เป็นวิธีการคำนวณหาผลการดำเนินการของกิจการในภาคธุรกิจมีสาขาวิชาชีพบัญชีเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ผู้ทำบัญชีเป็นผู้จัดทำ มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องการประกอบอาชีพอิสระเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวการบริหารจัดการด้วยตนเอง และการประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ นำผลที่เหมือนหรือสอดคล้องกันเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้ประกอบอาชีพอิสระและนำผลบางส่วนที่แตกต่างกันมาปรับใช้ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพบัญชี

* Received 12 May 2020; Revised 12 September 2020; Accepted 13 September 2020

คำสำคัญ: งบกำไรขาดทุน, บัญชีต้นทุนอาชีพ, ผู้ประกอบอาชีพอิสระ

Abstract

This article aims to study the elements of income statement according to generally accepted accounting principles to appliance Income Statement for the development model of the income statement of self - employed. This study was qualitative research, the tool was the in-depth interview guide in semi-structured from including observation, as triangulation checks. Research results were revealed that the income statement of self- employed consists of three parts. 1) Head statements include career type, the period of financial statements. 2) Revenues include income from occupations, other receipts. 3) Cost / expense includes occupational costs, selling or service expenses such as expense of self, Space rental fee, Water bill, Electric bill, Consumables in production used, delivery cost, Fuel cost, Bus fare, Vinyl fee for advertising, Non - current assets asset expenditure per production cycle, interest on loan (if any) Knowledge that can occur. It is a method of calculating the performance of businesses in the business sector, with the Federation of Accounting Professions setting guidelines for bookkeepers. There are certified auditors Is a validator Independent self-employed as a sole proprietor, self-management. Application of income statement to develop profit and loss statement model for self-employed Apply identical or consistent results as a guideline for self-employed professionals and apply some of the different results to create new knowledge that will be beneficial to the accounting profession.

Keywords: Income Statement, Occupation Accounting, Self - Employed

บทนำ

ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 19/2558 เรื่อง มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2558) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเกณฑ์การนำเสนองบการเงินให้มั่นใจว่างบการเงินดังกล่าวจะสามารถเปรียบเทียบได้กับงบการเงินในงวดก่อนของกิจการและงบการเงินของกิจการอื่น เหมาะสมสำหรับกิจการซึ่งแสวงหากำไรทั้งของภาครัฐและภาคธุรกิจ จุดมุ่งหมายของงบการเงินคือเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่าง ๆ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

การประกอบอาชีพเป็นที่มาของรายได้เพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิตและสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม ทำให้ประชาชนทุกคนต้องประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ซึ่งจะนำพาความสุขมาสู่ชุมชนหรือสังคมโดยรวมและก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติในด้านการสร้างความเจริญ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การจะประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและสามารถเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้นั้น ไม่ใช่เรื่องที่จะสามารถทำได้ง่าย ๆ หรือประสบความสำเร็จได้ทุกคน เช่นเดียวกับการประกอบอาชีพอิสระ ที่แตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ การประกอบกิจการส่วนตัวต่าง ๆ ในการผลิตสินค้าหรือบริการที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นธุรกิจของตนเองไม่ว่าธุรกิจนั้นจะเล็กหรือใหญ่ มีอิสระในการกำหนดรูปแบบและวิธีดำเนินงานของตัวเองได้ตามความเหมาะสม ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอน ผลตอบแทนที่ได้รับคือเงินกำไรจากการลงทุน การประกอบอาชีพอิสระเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญเพื่อเป็นรายได้หลักและรายได้เสริม ซึ่งทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้และบรรเทาปัญหาการว่างงาน โดยเลือกอาชีพที่ชอบหรือคิดว่าตัวเองถนัด การประกอบอาชีพอิสระเป็นงานท้าทาย แต่สามารถสร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการและครอบครัวได้ไม่ด้อยกว่าอาชีพอื่น การประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพจึงจำเป็น โดยงบการเงินมีบทบาทสำคัญอย่างมากสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจและยังมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2543) แนวคิดพื้นฐานในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน โดยอ้างอิงจากแม่บทการบัญชีว่าการจัดทำงบดังกล่าวได้จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์โดยทั่วไป มีการจัดทำและนำเสนออย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งต้องใช้ข้อมูลในงบการเงินเพื่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ เช่น ประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างและผู้ขายสินค้า การจ่ายดอกเบี้ย และการจ่ายเงินกู้ (บุญเสริม วิกุมตะพันธ์และคณะ, 2554) กลยุทธ์การบริหารบัญชีเพื่อธุรกิจก้าวไกลภายใต้วิกฤตเศรษฐกิจถือเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการไม่ควรมองข้ามโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งหากผู้ประกอบการสามารถบริหารระบบบัญชีภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยนำสารสนเทศทางบัญชีมาประยุกต์ใช้ประกอบการวางแผนการตัดสินใจ การควบคุมการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขงาน จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนและดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอันจะช่วยให้ธุรกิจสามารถก้าวไกลในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจได้อย่างแน่นอน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2552)

ผู้วิจัยมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ หน้าที่หนึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ซึ่งเป็นภาคธุรกิจ ให้เข้าใจหลักการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง สามารถจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ตลอดจนสรุปผลจากการดำเนินงานของกิจการออกเป็นรายงานในรูปงบกำไรขาดทุนซึ่งเป็นหนึ่งในงบการเงินที่ต้องเปิดเผยให้ผู้ใช้งบการเงินใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจในเชิงเศรษฐกิจ อีกหน้าที่หนึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี (ครูบัญชีอาสา) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ ในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดการจัดทำบัญชีครัวเรือนบัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกรประชาชน เยาวชนและบุคคลทั่วไป ผู้ประกอบอาชีพอิสระไม่มีความรู้ด้านการตลาดเพียงพอ มีปัญหาการผลิต ปัญหาด้านบุคลากรที่ไม่มีคุณภาพในการผลิตสินค้าหรือบริการ ทำให้สินค้าหรือบริการขาดประสิทธิภาพ มีปัญหาด้านการเงิน จากการไม่ได้จัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบเนื่องจากการเป็นการดำเนินงานแบบเจ้าของคนเดียว และมีลักษณะการบริหารจัดการด้วยตนเองในครัวเรือน ยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้กับเจ้าของกิจการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ นำผลที่เหมือนหรือสอดคล้องกันเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้ประกอบอาชีพอิสระและนำผลบางส่วนที่แตกต่างกันมาปรับใช้ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพบัญชี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ใช้ในการจัดทำงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป
2. เพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2558) เรื่องการนำเสนอการเงิน หัข้องบกำไรขาดทุน หนังสือ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดทำงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

ขั้นที่ 3 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) แบบปลายเปิดที่ได้มาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ เนื้อหาและเปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญของการจัดทำงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

ขั้นที่ 4 สืบค้นข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเป้าหมายพิจารณาตามความสะดวก (Convenience Sampling) ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทั่วไป วิถีชีวิตการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน จากนั้นสังเกต (Observation) บุคคลที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำการสังเกตพร้อมกับการสัมภาษณ์ทั่วไปลงพื้นที่พบปะพูดคุยประเด็นปัญหาวิจัยกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความไว้วางใจ ความพร้อมในการมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 5 นำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบอาชีพที่ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากผู้ประกอบอาชีพที่มี

ประสบการณ์การประกอบอาชีพแต่ละอาชีพอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป จากตัวแทนผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั้ง 2 ประเภท คือ ประเภทการขาย 3 อาชีพ ได้แก่ ร้านขายกล้วยเตี๋ย ร้านขายผลไม้ตัดแต่ง ร้านขายน้ำปั่น อาชีพละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน ประเภทการให้บริการ 3 อาชีพ ได้แก่ บริการมอเตอร์ไซด์รับจ้าง บริการถ่ายเอกสาร บริการซักรีดเสื้อผ้า อาชีพละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ หากยังไม่สมบูรณ์ก็จะสัมภาษณ์เพิ่มเติมต่อไปหรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Sutured Data)

ขั้นที่ 7 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระที่เหมาะสม

การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามีความแม่นยำตรงและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีอาชีพเดียวกันแต่หากต่างบุคคล ต่างสถานที่ ข้อมูลจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน นำมารวบรวมเป็นเรื่องเดียวกันผลที่ได้ต่างกันหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาดำเนินการสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล หาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องมา และตรวจสอบจนสามารถใช้เป็นข้อสรุปได้ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสร้างข้อสรุปซึ่งข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์เป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ทั่วไปและสัมภาษณ์เจาะลึก
2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากเอกสารมาตรฐานการบัญชีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม
3. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) โดยนำข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้นำมาแยกเปรียบเทียบงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้วนำมาพัฒนาให้เป็นรูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 องค์ประกอบที่ใช้ในการจัดทำงบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ผลการศึกษานี้ขอวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่รับรู้ในกำไรหรือขาดทุนโดยใช้การจัดประเภทตามวิธีลักษณะค่าใช้จ่าย เนื่องจากผู้ประกอบการอาชีพอิสระส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์การทำบัญชีเบื้องต้น ไม่ใช่ผู้ทำบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในการ

บันทึกบัญชี ตามวิธีนี้อาจง่ายต่อการปฏิบัติ เนื่องจากไม่จำเป็นต้องป็นส่วนค่าใช้จ่ายตามหน้าที่ของค่าใช้จ่ายนั้น

รูปแบบงบกำไรขาดทุนด้วยวิธีลักษณะค่าใช้จ่ายตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนของหัวงบประกอบด้วย 4 บรรทัด ได้แก่ บรรทัดที่ 1 แจ่งชื่อกิจการ ประเภทกิจการ บรรทัดที่ 2 แจ่งชื่องบการเงินที่ต้องการจัดทำ บรรทัดที่ 3 แจ่งช่วงระยะเวลาของการจัดทำงบการเงิน บรรทัดที่ 4 แจ่งหน่วยเงินตราที่ใช้ สำหรับประเทศไทยใช้สกุลเงินบาท

ส่วนที่ 2 ส่วนของรายได้ (Revenue) ประกอบด้วย รายได้จากการขายหรือการให้บริการ รายได้อื่น ๆ

ส่วนที่ 3 ส่วนของค่าใช้จ่าย (Expenses) ประกอบด้วย ต้นทุนขายหรือต้นทุนการให้บริการค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ซึ่งเกิดจากการดำเนินงาน เช่น เงินเดือนพนักงาน เจ้าหน้าที่และผู้บริหาร เงินเดือนพนักงานขาย ค่าแรงงาน ค่าเช่าอาคาร ค่าสาธารณูปโภค วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป ค่าพาหนะในการส่งของ ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการขายค่าโฆษณา ค่าประโยชน์ยากร ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์สำนักงาน ดอกเบี้ยจ่าย ค่าใช้จ่ายอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ใช้ในการจัดทำงบกำไรขาดทุนในภาคธุรกิจตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เน้นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายที่รับรู้ในกำไรหรือขาดทุนของการประกอบกิจการ รายละเอียดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้ในการคำนวณสามารถแสดงผลการดำเนินงานทางการเงินได้ องค์ประกอบการจัดทำงบกำไรขาดทุน จึงประกอบด้วย รายได้จากธุรกิจหลักของกิจการ รายได้อื่นที่มีใช้รายได้จากธุรกิจหลักของกิจการ ต้นทุนขาย/การให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการขาย/บริหาร ค่าใช้จ่ายอื่น

วัตถุประสงค์ที่ 2 พัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนของหัวงบประกอบด้วย 2 บรรทัด ได้แก่ บรรทัดที่ 1 แจ่งอาชีพอิสระที่ต้องการคำนวณกำไรขาดทุน บรรทัดที่ 2 แจ่งช่วงระยะเวลาของรอบการผลิต

ส่วนที่ 2 ส่วนของรายรับ ประกอบด้วย รายรับจากการประกอบอาชีพ รายรับอื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบที่ใช้ในการจัดทำ

งบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชี ที่รับรองโดยทั่วไป	พัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบ อาชีพอิสระ
ส่วนที่ 1 ส่วนของหัวงบ - ที่แจ้งชื่อประเภทของกิจการ - แจ้งช่วงระยะเวลาดำเนินงาน	ส่วนที่ 1 ส่วนของหัวงบ - ที่แจ้งอาชีพอิสระที่ต้องการคำนวณกำไรขาดทุน - แจ้งช่วงระยะเวลาของรอบการผลิต
ส่วนที่ 2 ส่วนของรายได้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ - รายได้จากการดำเนินงาน - รายได้อื่น ๆ	ส่วนที่ 2 ส่วนของรายรับ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ - รายรับจากการประกอบอาชีพ - รายรับอื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ

ส่วนที่ 3 ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย ต้นทุนการประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายในการขายหรือให้บริการ เช่น คัดค่าตอบแทนตนเอง ค่าเช่าพื้นที่ประกอบอาชีพ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า วัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการผลิตใช้ไป ค่าขนส่ง ค่าน้ำมัน ค่ารถโดยสาร ค่าไว้นิลโฆษณาหน้าร้าน ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนต่อรอบการผลิต ดอกเบี้ยเงินกู้ (ถ้ามี)

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบที่ใช้ในการจัดทำ

งบกำไรขาดทุนตามหลักการบัญชี ที่รับรองโดยทั่วไป	พัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบ อาชีพอิสระ
ส่วนที่ 3 ส่วนของค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย 3.1 ต้นทุนขายหรือต้นทุนการให้บริการ เช่น ต้นทุนสินค้าที่ขายหรือให้บริการ 3.2 ค่าใช้จ่ายในการขาย/บริการ เช่น เงินเดือนพนักงาน เจ้าหน้าที่และผู้บริหาร เงินเดือนพนักงานขาย ค่าแรงงาน ค่าเช่าอาคาร ค่าสาธารณูปโภค วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป ค่าพาหนะในการส่งของ ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการขาย ค่าโฆษณา ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์สำนักงาน ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้นิติบุคคล	ส่วนที่ 3 ต้นทุนและค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย 3.1 ต้นทุนการประกอบอาชีพ เช่น ต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาชีพใช้ไป 3.2 ค่าใช้จ่ายในการขาย/บริการ คัดค่าตอบแทนตนเอง ค่าเช่าพื้นที่ประกอบอาชีพ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า วัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการผลิตใช้ไป เช่น ถุงพลาสติกใช้ไป แก๊สใช้ไป ผลไม้สดใช้ไป ฯลฯ ค่าขนส่งสินค้า ค่ารถโดยสาร ค่าน้ำมัน ค่าไว้นิลโฆษณาหน้าร้าน ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน/รอบการผลิต ดอกเบี้ยเงินกู้ ภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดา

จากตารางที่ 2 พบว่า ต้นทุนการประกอบอาชีพอิสระ คือ รายจ่ายผันแปรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นจำนวนเงินที่จ่ายแล้วใช้หมดไปในรอบระยะเวลาของการผลิตนั้น เช่น 1 วัน 1 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน ดังนั้นจำนวนเงินที่นำมาใช้ในการคำนวณเป็นต้นทุนการประกอบอาชีพ จึงต้องนำเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ใช้จ่ายจริงสำหรับรอบระยะเวลาของการผลิตนั้นมาคำนวณเป็นต้นทุนการประกอบอาชีพใช้ไป

ค่าตอบแทนตนเอง คือ การคิดค่าแรงตนเองเป็นผลตอบแทนในการประกอบอาชีพนั้น

วัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการผลิตใช้ไป ต้องนำเฉพาะค่าใช้จ่ายที่ใช้จ่ายจริงสำหรับรอบระยะเวลาของการผลิตนั้นมาคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายใช้ไป คือ นำราคาทุนวัสดุสิ้นเปลืองหักออกจากประมาณวัสดุสิ้นเปลืองคงเหลือ

ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน/รอบการผลิต คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ เป็นจำนวนเงินที่จ่ายไปแล้วสามารถใช้งานได้มากกว่ารอบระยะเวลาของการผลิตนั้น มักเป็นรายจ่ายเพื่อซื้อสินทรัพย์ที่มีมูลค่ามาก ดังนั้นจำนวนเงินที่นำมาใช้ในการคำนวณหาต้นทุนประกอบอาชีพ จึงต้องนำเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าใช้จ่ายจริงสำหรับรอบระยะเวลาของการผลิตนั้นมาใช้ในการคำนวณ ซึ่งตรงตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปในการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนโดยใช้วิธีเส้นตรง

$$\text{การคำนวณค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีเส้นตรงมาจาก} = \frac{\text{ราคาทุนของสินทรัพย์} - \text{มูลค่าคงเหลือ}}{\text{ประมาณอายุการให้ประโยชน์}}$$

ซึ่งสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ไม่มีการประมาณการมูลค่าคงเหลือไว้ ดังนั้น

$$\text{ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน/รอบการผลิต} = \frac{\text{ราคาทุนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน}}{\text{ประมาณอายุการให้ประโยชน์}}$$

ผลการศึกษาผู้ประกอบการอาชีพอิสระประเภทการให้บริการ 3 อาชีพ ได้แก่ 1) บริการมอเตอร์ไซด์รับจ้าง 2) บริการถ่ายเอกสาร 3) บริการซักรีดเสื้อผ้า พบว่า รายได้จากการประกอบอาชีพ ดังนี้ 1) บริการมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ได้แก่ รับจ้างขี่มอเตอร์ไซด์ 2) บริการถ่ายเอกสาร ได้แก่ รับถ่ายเอกสาร รับเข้ารูปล่มรายงาน/สมุด/หนังสือ รับปรินต์เอกสารขาว - ดำ สี รับเคลือบเอกสาร รายได้อื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ คือ ขายกระดาษเสีย 3) บริการซักรีดเสื้อผ้า ได้แก่ รับซักรีดเสื้อผ้า รายได้อื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ คือ รายได้จากการขายถังผงซักฟอก แกลลอนน้ำยาปรับผ้านุ่ม

ต้นทุนการประกอบอาชีพของ 1) บริการมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ได้แก่ ค่าเช่าสภาพรถ ค่าซ่อมแซมรถ ค่าหัวคิว 2) บริการถ่ายเอกสาร ได้แก่ ค่าไฟฟ้า กระดาษ หมึกพิมพ์ ปกใส ปกรายงาน สันรายงาน สันกระดุมงู เทปกาว 3) บริการซักรีดเสื้อผ้า ได้แก่ ค่าน้ำ - ค่าไฟฟ้า

วัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการผลิตใช้ไปของ 1) บริการมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ได้แก่ ค่าน้ำมันรถ 2) บริการถ่ายเอกสาร ได้แก่ ลูกแม็กเย็บกระดาษ พลาสติกเคลือบ ถุงพลาสติกหุ้มหัว 3) บริการซักรีดเสื้อผ้า ได้แก่ ผงซักฟอก น้ำยาปรับผ้านุ่ม หัวน้ำหอมฉีดกันอับชื้น น้ำยารีดผ้าเรียบ

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน/รอบการผลิตของ 1) บริการมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ได้แก่ เสื้อวิน รถจักรยานยนต์ อุปกรณ์ที่ใช้อื่น ๆ ได้แก่ ใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลชั่วคราว แบบ 5 ปี ทะเบียนรถป้ายเหลือง หมวกกันน็อค 2) บริการถ่ายเอกสาร ได้แก่ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องตัดกระดาษ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้น เครื่องโรเนียว อุปกรณ์ที่ใช้อื่น ๆ ได้แก่ เครื่องคิดเลข แม็กเย็บกระดาษ 3) บริการซักรีดเสื้อผ้า ได้แก่ เครื่องซักผ้า เครื่องอบแห้ง ชุดเตารีด อุปกรณ์ที่ใช้อื่น ๆ ได้แก่ กะละมัง แปรงซักผ้า ราวตากผ้า ไม้แขวนเสื้อ ตระกร้าใส่ผ้า ชั้นวางผ้าลูกค้ำ

ตารางที่ 3 รูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอิสระประเภทให้บริการ 3 อาชีพ

มอเตอร์ไซด์รับจ้าง	ร้านถ่ายเอกสาร	ร้านซักรีดเสื้อผ้า
ระหว่างวันที่..... ถึง วันที่	ระหว่างวันที่ ถึง วันที่	ระหว่างวันที่ ถึง วันที่
รายได้	รายได้	รายได้
รายได้ค่าบริการ X	บริการถ่ายเอกสาร X	รับซักรีดเสื้อผ้า X
รวมรายได้ X	เช่าเล่มทำปก X	ขายถังแก๊สลอน X
หัก ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย	ปริ้นเอกสาร X	รวมรายได้ X
ค่าเช่าสภาพรถ X	เคลือบเอกสาร X	หัก ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย
ค่าซ่อมแซมรถ X	ขายกระดาษเสีย X	ผงซักฟอกใช้ไป X
ค่าหัวคิว X	รวมรายได้ X	ปรับผ้านุ่มใช้ไป X
ค่าน้ำมันรถใช้ไป X	หัก ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย	น้ำยารีดผ้าเรียบใช้ไป X
ค่าตอบแทนตนเอง X	กระดาษใช้ไป X	ค่าตอบแทนตนเอง X
เสื้อวิน/รอบ X	หมึกพิมพ์ใช้ไป X	ค่าน้ำ-ไฟฟ้า X
รถมอเตอร์ไซด์ /รอบ X	ลูกแม็กใช้ไป X	เครื่องซักผ้า/รอบ X
ใบอนุญาตขับขี่/รอบ X	ปก-สันรายงานใช้ไป X	เครื่องอบแห้ง/รอบ X
ทะเบียนรถ/รอบ X	เทปกาวใช้ไป X	ชุดเตารีด/รอบ X
หมวกกันน็อค/รอบ X	ค่าน้ำ - ไฟฟ้า X	อุปกรณ์อื่น ๆ /รอบ X X
อุปกรณ์อื่น ๆ /รอบ X X	ค่าตอบแทนตนเอง X	กำไรจากการประกอบอาชีพ X
กำไรจากการประกอบอาชีพ X	เครื่องถ่ายเอกสาร/รอบ X	
	เครื่องตัดกระดาษ/รอบ X	
	เครื่องคอมพิวเตอร์ /รอบ X	
	อุปกรณ์อื่น ๆ /รอบ X X	
	กำไรจากการประกอบอาชีพ X	

ตัวอย่างวิธีการคำนวณราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนต่อรอบการผลิต เช่น อาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง มีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน คือ รถจักรยานยนต์ Honda Wave 125 i ราคา 46,000 บาท ประมาณอายุการให้ประโยชน์ 5 ปี ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนต่อรอบการผลิต 1 วัน คือ 26 บาท มาจากการคำนวณ

$$\begin{aligned}\text{ค่าเสื่อมราคาจักรยานยนต์} &= \frac{46,000}{5} = 9,200 \text{ บาท ต่อปี ใน 1 ปี มี 365 วัน} \\ &= \frac{9,200}{365} = 25.20 \text{ บาท ปิดเป็น 26 บาท}\end{aligned}$$

ผลการศึกษาผู้ประกอบการอาชีพอิสระประเภทการขาย ได้แก่ 1) ร้านขายกล้วยเตี้ยว 2) ร้านขายผลไม้ตัดแต่ง 3) ร้านขายน้ำปั่น 3 อาชีพ พบว่า รายได้จากการประกอบอาชีพ 1) ร้านขายกล้วยเตี้ยว ได้แก่ กล้วยเตี้ยวหมุดม้าย กล้วยเตี้ยวหมุดน กล้วยเตี้ยวหมุน้ำใส กล้วยเตี้ยวแห้ง กล้วยเตี้ยวเย็นตาโฟ เกาเหลาหมุดนเนื้อสดลูกชิ้น รายได้อื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการประกอบอาชีพ คือ ขายกากหมู 2) ร้านขายผลไม้ตัดแต่ง ได้แก่ ขายสับปะรด มะละกอ มะม่วงเปรี้ยว มะม่วงมัน มะม่วงแช่บัว แต่งโม แคนตาลูป มันแกว ชมพู ฝรั่ง ฝรั่งแช่บ๊วย แก้วมังกร ลูกพลับ แอปเปิ้ล สาลี่ มะยมดอง มะดันดอง 3) ร้านขายน้ำปั่น ได้แก่ ขายเครื่องดื่มร้อน ขายเครื่องดื่มเย็น ขายเครื่องดื่มปั่น กาแฟเอสเปรสโซ่ คาปูชิโน มอคค่า อเมริกาโน่ บูลเมาท่น ลาเต้ นมเย็น ชาเย็น ชาดำเย็น ชาমনาว ชาเขียว โกโก้ โอวัลติน น้ำแดงমনาว

ต้นทุนการประกอบอาชีพของ 1) ร้านขายกล้วยเตี้ยว ได้แก่ วัตถุดิบที่ใช้ในการทำกล้วยเตี้ยว เช่น เนื้อหมูสด มันหมู ตับหมู เส้นกล้วยเตี้ยว วุ้นเส้น เส้น บะหมี่ ลูกชิ้นหมู หนักรู ปลาเส้น เกี้ยวแผ่นสด ปลาหมึกกรอบ เลือดไก่ เลือดหมู เห็ดหูหนูขาวแห้ง กระเทียม น้ำมันพืช น้ำมันหมู ตั้งฉ่าย หัวไชโป๊ กระเทียมเจียว ผงปรุงรสรสดี ซอสปรุงรสฝาเขียวภูเขาทอง ผงชูรส เต้าหู้ เครื่องปรุงน้ำซุ๊ป เช่น กระดูกหมู พริกไทยดำ น้ำตาลกรวด เครื่องยาจีน เกลือ น้ำตาล มะพร้าว กระเทียมดอง เครื่องปรุงเตมรส ได้แก่ พริกป่น น้ำส้มสายชู น้ำปลา น้ำตาล พริกไทยป่น ถั่วป่น ผักสด เช่น ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง ถั่วงอก ผักชีฝรั่ง ผักชี ต้นหอม ขึ้นฉ่าย หัวไชเท้า ใบเตย พริกเหลือง พริกชี้ฟ้า ข่า ตะไคร้ โหระพา 2) ร้านขายผลไม้ตัดแต่ง ได้แก่ ผลไม้สด น้ำแข็ง ค่าน้ำมันรถจักรยานยนต์ เครื่องจิ้ม ได้แก่ พริกสด พริกป่น กระปิ เกลือ น้ำตาล 3) ร้านขายน้ำปั่น ได้แก่ เมล็ดกาแฟสด ผงชาแดง ผงชาเขียว ผงชา ผงกาแฟ ผงโกโก้ ผงโอวัลติน ผลไม้สด มานาว ส้มลูกเล็ก แต่งโม กี้วี่ กล้วย น้ำหวานกลิ่นผลไม้ น้ำหวานเฮลซ์บูลบอย ปีโป้ ขนมคูกี้โอรีโอ M150 นมข้นหวาน นมข้นจืด นมสด น้ำตาลทรายแดง น้ำตาลทรายขาว ครีมเทียม ค่าไฟฟ้า น้ำแข็ง น้ำเปล่า

วัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้ในการผลิตใช้ไปของ 1) ร้านขายกล้วยเดี่ยว เช่น กล้วยพลาสติกใส่ กล้วยพลาสติกหิ้ว กล้วยน้ำจิ้ม ยางหนังสือตึก แก๊ส เครื่องปรุงแบบซอง 2) ร้านขายผลไม้ตัดแต่ง ได้แก่ ไม้จิ้ม กล้วยพลาสติกใส่ กล้วยพลาสติกหิ้ว กล้วยน้ำจิ้ม ยางหนังสือตึก 3) ร้านขายน้ำปั่น ได้แก่ แก้วกระดาษ เครื่องดื่มร้อน แก้วพลาสติกเครื่องดื่มเย็น กล้วยพลาสติกหิ้ว ฝาปิดแก้ว หลอด

ตารางที่ 4 รูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอิสระประเภทการขาย 3 อาชีพ

ร้านขายกล้วยเดี่ยว	ร้านขายผลไม้ตัดแต่ง	ร้านขายน้ำปั่น
ระหว่างวันที่ ถึง วันที่	ระหว่างวันที่ ถึง วันที่	ระหว่างวันที่ ถึง วันที่
รายได้	รายได้	รายได้
ขายกล้วยเดี่ยว X	ขายผลไม้ X	ขายเครื่องดื่มปั่น X
ขายกากหมู X	รวมรายได้ X	ขายเครื่องดื่ม X
รายได้อื่น ๆ เช่น ขายน้ำดื่ม X	หัก ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย	รวมรายได้ X
รวมรายได้ X	ผลไม้ตัดแต่ง X	หัก ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย
หัก ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย	น้ำแข็ง X	ผลไม้สดใช้ไป X
วัตถุดิบใช้ไป X	ค่าน้ำมันรถ X	เมล็ดกาแฟใช้ไป X
เครื่องปรุงน้ำซุส X	ไม้จิ้มใช้ไป X	ผงชา-กาแฟใช้ไป X
เครื่องปรุงเติมรส X	กล้วยพลาสติกใช้ไป X	น้ำหวานใช้ไป X
ผักสดใช้ไป X	ยางหนังสือตึกใช้ไป X	นม-น้ำตาลใช้ไป X
กล้วยพลาสติกใช้ไป X	แก๊สใช้ไป X	แก้ว-ฝาปิดใช้ไป X
ยางหนังสือตึกใช้ไป X	ค่าตอบแทนตนเอง X	กล้วยพลาสติกใช้ไป X
แก๊สใช้ไป X	ตู้แช่ผลไม้/รอบ X	ค่าตอบแทนตนเอง X
ค่าตอบแทนตนเอง X	รถพ่วงข้าง/รอบ X	ค่าน้ำ-ไฟฟ้า X
ตู้กระจก หม้อ/รอบ X	รถจักรยานยนต์ /รอบ X	ถังต้มน้ำ/รอบ X
โต๊ะตั้งหม้อ/รอบ X	อุปกรณ์อื่น ๆ /รอบ X X	เครื่องปั่น/รอบ X
ถัง-เตาแก๊ส /รอบ X	กำไรจากการประกอบอาชีพ X	ถังแช่น้ำแข็ง/รอบ X
ถังแช่น้ำแข็ง-ผัก/รอบ X		เครื่องชงกาแฟ /รอบ X
โต๊ะ-เก้าอี้ /รอบ X		อุปกรณ์อื่น ๆ /รอบ X X
อุปกรณ์อื่น ๆ /รอบ X X		กำไรจากการประกอบอาชีพ X
กำไรจากการประกอบอาชีพ X		

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน/รอบการผลิตของ 1) ร้านขายกล้วยเดี่ยว คือ ตู้กระจก หม้อกล้วยเดี่ยว โต๊ะตั้งหม้อกล้วยเดี่ยว ถังแก๊ส เต้าแก๊ส ถังแช่น้ำแข็ง ถังแช่ ผัก โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ที่ใช้อื่น ๆ ได้แก่ กระบวย ตระกร้อ มีด เขียง ขามใหญ่/เล็ก ซ้อน ตะเกียบ กล่องใส่ ซ้อน/ตะเกียบ กล่องเครื่องปรุง แก้วน้ำ เขี่ยก้นน้ำ 2) ร้านขายผลไม้ตัดแต่ง ได้แก่ ตู้แช่ พ่วงรถจักรยานยนต์ อุปกรณ์ที่ใช้อื่น ๆ ได้แก่ มีด มีดบล็อกมะม่วง เขียง กระบวยตักผลไม้ 3) ร้านขายน้ำปั่น ได้แก่ เครื่องปั่น ถังต้มน้ำร้อน ถังพักชา เครื่องตีฟอง เครื่องชงกาแฟ ถังน้ำแข็ง

อุปกรณ์ที่ใช้อื่น ๆ ได้แก่ แคมเปอร์กดอัดกาแฟ ที่คั้นน้ำมะนาว เชียง มีด แก้วชงชา แก้วตวงชา
 ซ้อนตักผงชา, กาแฟ ซ้อนตักส่วนผสม ผักกรองชา กระปุกใส่น้ำตาล, ผงชา
 ตัวอย่างวิธีการคำนวณราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนต่อรอบการผลิต เช่น อาชีพขายกล้วยเตี้ย
 มีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน คือ ตู้กระจก ราคา 25,000 บาท ประเมินอายุการให้ประโยชน์ 5 ปี
 ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนต่อรอบการผลิต 1 วัน คือ 14 บาท มาจากการคำนวณ

$$\begin{aligned} \text{ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ยานยนต์} &= \frac{25,000}{5} = 5,000 \text{ บาท ต่อปี ใน 1 ปี มี 365 วัน} \\ &= \frac{5,000}{365} = 13.70 \text{ บาท ปัดเป็น 14 บาท} \end{aligned}$$

อภิปรายผล

องค์ประกอบการจัดทำงบกำไรขาดทุนในภาคธุรกิจตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญที่ใช้ในการจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานหรือผลการประกอบอาชีพแล้วเหมือนกัน คือ การนำรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดมาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน/ประกอบอาชีพทั้งหมดในรอบระยะเวลาเดียวกัน สอดคล้องกับ อรุณี อย่างธราและคณะ ได้กล่าวว่า งบกำไรขาดทุน เป็นงบการเงินที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (อรุณี อย่างธราและคณะ, 2560) และสอดคล้องกับ เบจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ ได้กล่าวว่างบกำไรขาดทุน เป็นงบการเงินที่แสดงรายการรายได้และค่าใช้จ่าย ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าโดยตรง ได้แก่ รายได้จากการขายสินค้า ต้นทุนสินค้าที่ขาย (เบจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ, 2556) และสอดคล้องกับ อังครตน์ เปรียบจริยวัฒน์ ได้กล่าวว่างบกำไรขาดทุนอยู่บนหลักการของการจัดคู่รายได้กับค่าใช้จ่าย (Matching Principle) เพื่อวัตถุประสงค์ในการวัดผลการดำเนินงาน ผลที่ได้จะเป็นกำไรหากรายได้ทั้งหมดมากกว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมด และผลจะเป็นขาดทุนเมื่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดมากกว่ารายได้ทั้งหมด (อังครตน์ เปรียบจริยวัฒน์, 2554) สอดคล้องกับ อัมพร เทียงตระกูลและคณะ ได้กล่าวในทิศทางเดียวกันว่า งบกำไรขาดทุนหมายถึง งบการเงินประเภทหนึ่ง ที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ (Revenues) และค่าใช้จ่าย (Expenses) ที่ก่อให้เกิดรายได้ สำหรับงวดบัญชีหนึ่ง เป็นงบการเงินที่แสดงผลสรุปของรายได้และค่าใช้จ่าย (อัมพร เทียงตระกูลและคณะ, 2555)

องค์ประกอบการจัดทำงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ ส่วนของต้นทุน/ค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย ต้นทุนการประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายในการขายหรือให้บริการ เช่น คัดค่าตอบแทนตนเอง ค่าเช่าพื้นที่ประกอบอาชีพ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า วัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้

ในการผลิตใช้ไป ค่าขนส่ง ค่าน้ำมัน ค่ารถโดยสาร ค่าไว้นิลเพื่อโฆษณา ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ ไม่หมุนเวียนต่อการผลิต ดอกเบี้ยเงินกู้ (ถ้ามี) สอดคล้องกับ ผกามาศ มูลवंดี พบว่าต้นทุนจากการทอเสื่อกก ประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายในการผลิตและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (ผกามาศ มูลवंดี, 2560) และสอดคล้องกับ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กล่าวว่า ประเภทของต้นทุน/ค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นของแต่ละอาชีพที่ว่าจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) รายจ่ายผันแปร หมายถึง จำนวนเงินที่จ่ายไปแล้วหมดไปกับการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย ต้นทุนการประกอบอาชีพ เช่น ซื้อพันธุ์ปลา ค่าจำกั๊ดเชื้อโรคบ่อปลา ค่า น้ำมันเครื่องสูบน้ำ ค่าขนส่ง ค่าไถ/เช่าที่นา ค่าพันธุ์ข้าว ค่าแรงงาน เกือบเกี่ยวข้าว ค่าเมล็ดพันธุ์หญ้า ค่าวัคซีนและยา ค่าวัสดุทำความสะอาดเต้านมวัว ค่าเชื้อเห็ด ค่าฟืนต้มน้ำ ค่าซ่อมโรงเห็ด ค่าเตรียมดิน ค่าหน่อพันธุ์ ค่าจ้างแรงงาน ค่าตัดหญ้า/แต่งใบ ค่าไม้ค้ำต้นกล้วย คิดค่าแรงตนเอง คิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวร/รอบการผลิตโดยเฉลี่ยจากรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรหารด้วยอายุการใช้งาน 2) รายจ่ายถาวร หมายถึง จำนวนเงินที่จ่ายเพื่อซื้อหรือสร้างเครื่องใช้ที่ใช้งานได้หลายปีและมีราคาสูงรวมถึงลงทุนในการลงทุนประกอบอาชีพ เช่น รถไถนา เครื่องสูบน้ำ ชุดบ่อเลี้ยงปลา เป็นต้น (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2556) นอกจากนี้ ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ กล่าวในทิศทางเดียวกันว่าการใช้ประโยชน์จากงบการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในการบริหารธุรกิจ พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนเพื่อการบริหารกิจการมากที่สุดในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันและผู้ประกอบการส่วนมากเห็นประโยชน์ในการใช้งบการเงินนอกเหนือจากการทำตามกฎหมายเท่านั้น และส่วนมากได้ใช้ประโยชน์จากงบการเงินเพื่อการวางแผนและควบคุมการทำงานประจำวันให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของการประกอบธุรกิจ และมีการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากแต่ใช้ประโยชน์จากงบการเงินเพื่อการสั่งการและตัดสินใจในระดับปานกลางเท่านั้น (ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์, 2557)

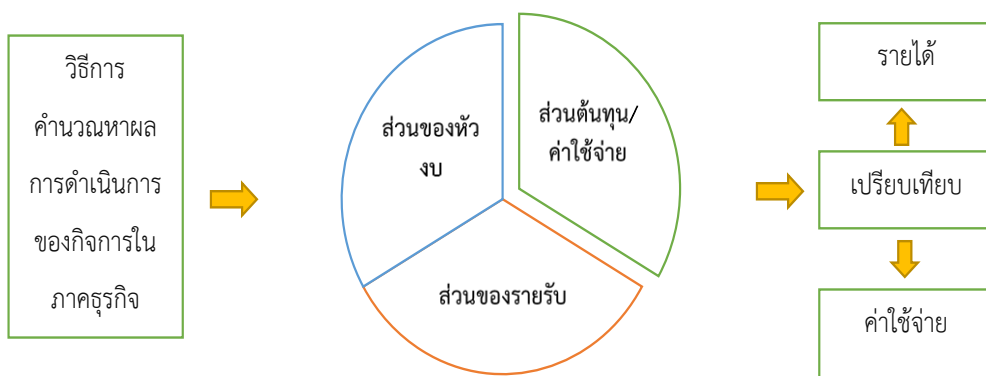
การพัฒนาแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระที่ได้จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดเรียงไม่ต่างกัน ถ้อยคำที่ใช้แตกต่างกัน หากแต่ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนั้นมิได้ทำให้หลักการบัญชีที่ใช้จัดทำงบการเงินผิดพลาดไป แต่กลับทำให้บุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์การจัดทำบัญชีสามารถจัดทำงบกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพอิสระได้เป็นผลมาจากการพัฒนารูปแบบให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระสามารถจัดทำงบกำไรขาดทุนง่ายขึ้นสะดวกขึ้นและใช้ถ้อยคำที่สามารถเข้าใจได้ทันที และตัดค่าใช้จ่ายบางบัญชีที่ไม่เกิดขึ้นออก เช่น ค่าใช้จ่ายทางภาษี ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ถูกต้องตรงความจริง รู้การคำนวณต้นทุน รู้การคำนวณกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพ สามารถนำข้อมูลจากการจัดทำบัญชีไปบริหารจัดการและกำหนดแผนการใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้และลดต้นทุนการผลิตได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ในการศึกษาการประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผลการวิจัยงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ส่วนของหัวงบ 2) ส่วนของรายรับ 3) ส่วนของต้นทุน/ค่าใช้จ่าย เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีสาระสำคัญที่ใช้ในการจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานหรือผลการประกอบอาชีพแล้วเหมือนกัน คือ การนำรายได้ที่เกิดขึ้นทั้งหมดมาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อการประกอบอาชีพทั้งหมดในรอบระยะเวลาเดียวกัน

การประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ นำผลที่เหมือนหรือสอดคล้องกันเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้ประกอบอาชีพอิสระ และนำผลบางส่วนที่แตกต่างกันมาปรับใช้ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพบัญชี รายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 1 แสดงการประยุกต์ใช้งบกำไรขาดทุนเพื่อพัฒนารูปแบบงบกำไรขาดทุนสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้ประกอบอาชีพอิสระถือเป็นผู้ประกอบการธุรกิจประเภทหนึ่งควรนำประโยชน์จากงบกำไรขาดทุนมาวางแผนและควบคุมกำไรให้มีประสิทธิภาพเกิดผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า สามารถนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ในการพัฒนาอาชีพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินอย่างเป็นระบบในการลดต้นทุน/ค่าใช้จ่ายหรือหารายรับเพิ่มขึ้น งบกำไรขาดทุนในภาคธุรกิจมีสภาวิชาชีพบัญชีเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติ หากสถาบันการศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระ สามารถจัดทำงบกำไรขาดทุนได้ถูกต้อง รู้ต้นทุนการประกอบอาชีพ

จะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีแนวทางการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมด้วยการจัดโครงการบริการวิชาการให้ความรู้การจัดทำบัญชีให้แก่สังคม ชุมชน และประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรนำประโยชน์จากงบกำไรขาดทุนมาบริหารรายรับ ต้นทุน ค่าใช้จ่ายจากการประกอบอาชีพเพื่อวางนโยบายสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดให้สถาบันการศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระโดยอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำงบกำไรขาดทุนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ** ควรนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ถ่ายทอดความรู้วิธีการจัดทำงบกำไรขาดทุนตามรูปแบบที่ประยุกต์ขึ้นให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระทั้ง 6 อาชีพ ได้มีข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน/ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนสามารถคำนวณกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพได้ถูกต้อง **ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป** ควรมีการศึกษาโดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงสำรวจเพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนและครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2556). สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน สมุดต้นทุนประกอบอาชีพ เสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ฉบับปรับปรุงปี 2556. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2543). พระราชบัญญัติการบัญชีพ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์.
- บุญเสริม วิมุกตะพันธ์และคณะ. (2554). การบัญชีชั้นกลาง 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรินท์ จำกัด.
- เบจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ. (2556). การบัญชีเบื้องต้น 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- ผกามาศ มูลวันดี. (2560). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวของกลุ่มสตรีในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งวัง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 12(1), 8 - 16.
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2557). การใช้ประโยชน์จากงบการเงินของผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อการบริหารกิจการ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(1), 39-63.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2552). กลยุทธ์การบริหารบัญชีเพื่อธุรกิจก้าวไกลภายใต้วิกฤตเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2558) เรื่องการนำเสนองบการเงิน. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2561 จาก <http://www.tfac.or.th/upload/9414/Leck7pyxuW.pdf>

- อรุณี อย่างธाराและคณะ. (2560). การบัญชีการเงิน ปรับปรุงใหม่ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ปรับปรุง 2557. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อังครัตน์ เพียบจรรย์วัฒน์. (2554). การวิเคราะห์งบการเงิน. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- อัมพร เทียงตระกูลและคณะ. (2555). การบัญชีการเงิน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

การศึกษาความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโดยใช้
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

A STUDY OF NEEDS FOR INTERNAL SUPERVISION BY USING
THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY FOR EDUCATIONAL
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION IN THE NORTHEASTERN REGION
OF THAILAND

สันติ หัตถ์

Santi Hadtee

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

Suwat Julsuwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: tap_tip88@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกตามคุณสมบัติแบบเจาะจง และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 750 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายใน การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายใน การดำเนินการนิเทศภายใน การกำกับ ติดตามการนิเทศภายใน และการประเมินผลการนิเทศภายใน ผลการประเมินกระบวนการนิเทศภายใน

* Received 20 August 2020; Revised 11 September 2020; Accepted 13 September 2020

โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา พบว่า กระบวนการนิเทศภายในมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ความต้องการในการพัฒนา กระบวนการนิเทศภายใน โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายใน ลำดับที่ 2 การดำเนินการนิเทศภายใน ลำดับที่ 3 การวางแผนการนิเทศภายใน ลำดับที่ 4 การประเมินผลการนิเทศภายใน และ ลำดับที่ 5 การกำกับ ติดตามการนิเทศภายใน

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The purposes of this research were 1) to study process of internal supervision via professional learning community for extension schools 2) to study of needs of internal supervision via professional learning community for extension schools. The sample of this research consisted of experts in education 5 by purposive sampling techniques and a sample of 750 school administrators and teachers under the Office of the Basic Education Commission in the Northeast Region by multi-stage random sampling. The research instruments were assessment forms and questionnaires. The statistics for data analysis were mean, standard deviation and the priority need of index. The results of the research showed that 1) Internal supervision process using professional learning communities for educational opportunity expansion schools consists of 5 processes Internal supervision planning, Establish internal supervision strategies, Internal supervision operations, Inspective checking Internal supervision, and evaluation of internal supervision. The assessment results of the process of internal supervision via professional learning community for extension schools, it was found that internal supervision process is at the highest level. And 2) The priority need for internal supervision processes using the learning community for educational opportunity expansion schools, it was found that the need for the development of internal supervision process The analysis priority needs of index $PNI_{modified}$, index can be arranged in the following order: Ranking No. 1 Establish internal supervision strategies, No. 2 Internal supervision operations, No. 3

Internal supervision planning, No. 4 evaluation of internal supervision, and No. 5 Inspective checking Internal supervision.

Keywords: Internal Supervision, Professional Learning Community, Educational Opportunity Expansion Schools, Need

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถยืนหยัดได้อย่างสง่างามในประชาคมโลก การวางรากฐานของระบบการศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มั่นคง ยั่งยืน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างคนในอนาคตที่มีคุณภาพ ให้ความรู้ความสามารถ มีอาชีพที่มั่นคง ก่อปรด้วยสมรรถนะที่สามารถแข่งขันได้ในประชาคมโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพมีวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย วิธีการหนึ่งในการพัฒนา คือ การนิเทศซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้น การนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาจะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา (กรรทอง จิรเดชากุล, 2550) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาควรเร่งรัดให้มีการสร้างมาตรฐานการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษาทุกแห่ง โดยเฉพาะมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนต้องมีการส่งเสริม ดูแล นิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานให้ได้มาตรฐาน มิใช่ปล่อยให้ครูผู้สอนเป็นผู้วินิจฉัยและดำเนินการตามอรรถยาศัยเช่นที่เป็นอยู่โดยทั่วไป ทำให้ผู้เรียนเลื่อนชั้นไปโดยไม่มีมาตรฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2552)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการทำงานที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิชิต ฤทธิจรูญ และคณะ, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา ดวงแก้ว ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน พบว่า ในงานวิจัยได้เสนอปัญหาของการนิเทศการเรียนการสอนไว้ ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการนิเทศ พบปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของคณะกรรมการการนิเทศ การขาดการวางแผนร่วมกันอย่างเป็นระบบ และไม่ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาหรือความต้องการอย่างแท้จริงของครูผู้รับการนิเทศ รวมถึงขาดการเตรียมบุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศอย่างเหมาะสมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ 2) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและเวลาในการนิเทศของผู้บริหาร และครูผู้นิเทศ อีกทั้งผู้รับการนิเทศไม่มีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ และไม่ได้รับการสะท้อนการนิเทศจากผู้นิเทศ และ 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ส่วนใหญ่

เป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดการกำกับติดตามและประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน (รัตนดา ดวงแก้ว, 2554)

ครูคนเดียวไม่สามารถสร้างการเรียนรู้ให้ครบถ้วนเพราะครูเกิดมาในวิถีของการสอน ไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (Professional Learning Community : PLC) คือทางออกของปัญหา ที่ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการคิดคนเดียว ทำคนเดียว จะต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (วิจารณ์ พานิช, 2555) สอดคล้องกับ Eye and Netzer ที่กล่าวว่าการเรียนการสอนถือเป็นหัวใจของระบบโรงเรียนและคุณภาพของการปฏิบัติ การนิเทศภายในสถานศึกษาต้องมีการทบทวน ปรับปรุงพัฒนาระบบนิเทศภายในให้เหมาะสมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรืออื่น ๆ มาทดลองปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาให้เหมาะสม (Eye, Glen G., & Netzer, Lanore A., 1965) ซึ่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู มีความสำคัญคือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เป็นเครื่องมือสำหรับให้ครูรวมตัวกันเป็นชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้นำและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในระดับปฏิบัติการเรียนรู้ เป็นการปฏิบัติที่ครูร่วมกันดำเนินการ หัวใจของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครู ครูร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันตีความ ทำความเข้าใจ ผลที่เกิดขึ้น แล้วนำมาคิดหาวิธีปรับปรุงการเรียนรู้ของศิษย์ วรเย็นเป็นวัฏจักรไม่รู้จบจะเป็นหนทางที่ต่อเนื่องและยั่งยืนของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2557) โดยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู เริ่มจากครูร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ระบุปัญหาและอุปสรรค เรียนรู้และสร้างค่านิยมร่วมกัน การตรวจสอบผลการนำไปใช้และสะท้อนผล แลกเปลี่ยนความสำเร็จ (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2554) (ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2558) (Hord, Shirley M., 1997)

ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะช่วยในการพัฒนาครู ทำให้คณะครูร่วมมือกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น พร้อมทั้งมีการแบ่งปันวิธีการสอนที่เห็นผลชัดเจน โดยการร่วมสนทนาเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับปัญหาการสอนของตน เพื่อขอความช่วยเหลือแนะนำจากเพื่อนร่วมงาน (DuFour, R., & Mattos, M., 2013) ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูได้มีการแลกเปลี่ยนหรือแบ่งปันบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ที่ปรึกษา (Advisor) หรือ ผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) ซึ่งนำไปสู่การชี้แนะการปฏิบัติให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการสอนและความสัมพันธ์ภายในโรงเรียน นอกจากนี้ ครูยังพูดคุยสนทนากัน เพื่อสะท้อนการปฏิบัติงานการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ครูเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน ตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน (Stoll, L. et al., 2006)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยาย

โอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปในโรงเรียนและเพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการศึกษาความต้องการจำเป็นการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา รายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษากระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวน 5 คน ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายใน และประเมินความเหมาะสมกระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 1 ฉบับ และ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายใน โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน มีข้อความจำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 2 สอบถามความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีข้อความจำนวน 23 ข้อ ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Item - Objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ และดำเนินการขอหนังสือราชการในการเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความ

อนุเคราะห์ให้ในเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายใน จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ (Content Analysis)
2. วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายใน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนทั้งหมดจำนวน 7,083 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 375 คน และครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 375 คน รวมทั้งสิ้น 750 คนโดยเทียบจำนวนประชากรกับขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970) และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Item - Objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 2) ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item total Correlation) ในแต่ละข้อกับคะแนนรวมรายด้าน โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.28 - 0.83 และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 0.31 - 0.86 และ 3) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.89 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับโรงเรียน และดำเนินการขอหนังสือราชการในการเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการฝากเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนช่วยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยทำการจัดส่งไปและส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 750 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index _{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) โดยใช้สูตรดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D)/D$$

I แทน ระดับการนิเทศภายในของสภาพที่พึงประสงค์

D แทน ระดับการนิเทศภายในของสภาพปัจจุบัน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1.1 ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่า มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การกำหนดกลยุทธ์ในการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) การประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่า กระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การดำเนินการ

นิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.49) การวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.49) การกำกับ ติดตามการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.53) การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.43) และการประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.54)

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 0.54) การกำกับ ติดตามการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 0.50) การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 3.28$, S.D. = 0.66) การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.55) และการประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.54) สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.60) การวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.65) การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.60) การประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.80) และการกำกับ ติดตามการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{x} = 3.80$, S.D. = 0.80) และความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เรียงตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ได้แก่ ลำดับที่ 1 การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ลำดับที่ 2 การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ลำดับที่ 3 การวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ลำดับที่ 4 การประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และลำดับที่ 5 การกำกับ ติดตามการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า กระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การกำกับ ติดตาม การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) การประเมินผลการนิเทศภายในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลการประเมินกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการสังเคราะห์เอกสาร หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Cogan ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การวางแผนและการสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างครูและผู้นิเทศ การกำหนดกลยุทธ์ในการนิเทศ การวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน การสังเกตการณ์สอน การร่วมกันประชุมปรึกษาหารือและการปรับปรุง (Cogan, Morris L., 1972) สอดคล้องกับแนวคิดของ Harris ได้นำเสนอแนวคิด กระบวนการในการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนในการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายและการคาดหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น มีการจัดโครงสร้างของการดำเนินงาน กำหนดหลักเกณฑ์ จัดหาทรัพยากร สร้างความสัมพันธ์ของงานและการมอบหมายหน้าที่ในการทำงาน ผู้นำต้องมีบทบาทในการวินิจฉัยสั่งการและตัดสินใจ รวมถึงการให้กำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน มีการกำกับติดตามควบคุมการปฏิบัติงาน และมีการตรวจสอบควบคุมผลการปฏิบัติงาน มีการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Harris, Ben M., 1985) สอดคล้องกับแนวคิดของ Beach and Reinhartz กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการดำเนินการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมครูให้มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาความงอกงามในวิชาชีพในระยะยาว ซึ่งจะส่งผลสูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน ความงอกงาม และการพัฒนาดังกล่าวขึ้นอยู่กับระบบที่มีพื้นฐานแนวคิดเชิงบวก ความไว้วางใจ และการให้การสนับสนุนความพยายามของครูในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนในชั้นเรียน (Beach, D.M., & Reinhartz, J., 2000) ซึ่งกระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายใน การสร้างทีมงานในการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐาน การให้ความรู้ทีมงานนิเทศภายใน การปฏิบัติการนิเทศภายในโดยการสอนและการสะท้อนผลการนิเทศภายในทีมงาน และการประเมินผลการนิเทศภายในร่วมกันในทีมงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Acheson and Gall ได้เสนอหลักการแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศโดยผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศ

การดำเนินการนิเทศเป็นการสังเกตการสอนต้องดำเนินการต่อจากขั้นตอนของกระบวนการวางแผน และมีการประชุมเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับและร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาที่พบและหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไข (Acheson, K., & Gall, M., 2003) สอดคล้องกับแนวคิดของ กมล ภู่งประเสริฐ ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 1) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนรับผิดชอบในการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษาาร่วมกัน ทุกคนจึงต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำเพื่อให้สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้ในทางวิชาการ แต่ละคนเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน 2) การกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน วิธีการที่จะนำไปใช้ควรเป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิด ความรู้ความเข้าใจจากการอ่าน การค้นคว้า การได้ไปประชุม อบรม สัมมนาปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ การสาธิตรูปแบบการสอนเพื่อช่วยกันค้นหาข้อบกพร่องและปรับปรุงให้เป็นรูปแบบของสถานศึกษาร่วมกัน การประชุมระดมสมองที่ไม่ต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยตรง ฯลฯ 3) การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ และ 4) การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม (กมล ภู่งประเสริฐ, 2547) สอดคล้องกับ กรองทอง จิรเดชากุล ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย มีระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้วางแผนนิเทศภายในโรงเรียน มีระบบการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ มีระบบการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน มีระบบการติดตามประเมินผลที่เน้นผลงานครู และมีระบบการเผยแพร่และขยายผล (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550) สอดคล้องกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ขั้นตอนให้ความรู้ในสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ขั้นตอนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ขั้นตอนบำรุงขวัญกำลังใจ เป็นการเสริมแรงเพื่อให้ผู้ปฏิบัติการนิเทศมีขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในทั้งผู้บริหารและผู้รับการนิเทศร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงาน (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2551) และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา ขั้นตอนการวางแผนและกำหนดทางเลือก ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และขั้นตอนการประเมินผลและรายงานผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวางแผนการนิเทศภายใน การกำกับ ติดตาม การนิเทศภายใน การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายใน การดำเนินการนิเทศภายใน และการ ประเมินผลการนิเทศภายใน ตามลำดับ สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการนิเทศ ภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไป น้อย ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายใน การวางแผนการนิเทศภายใน การดำเนินการนิเทศภายใน การประเมินผลการนิเทศภายใน และการกำกับ ติดตาม การนิเทศ ภายใน ตามลำดับ และความต้องการจำเป็นของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เรียงตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ได้แก่ ลำดับที่ 1 การกำหนด กลยุทธ์การนิเทศภายใน ลำดับที่ 2 การดำเนินการนิเทศภายใน ลำดับที่ 3 การวางแผนการ นิเทศภายใน ลำดับที่ 4 การประเมินผลการนิเทศภายใน และลำดับที่ 5 การกำกับ ติดตาม การนิเทศภายใน ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศภายใน ในโรงเรียนดำเนินการโดยกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการโรงเรียน และครูคนอื่น ๆ ที่มี ความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะนิเทศเป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียน มีการแต่งตั้งผู้นิเทศเป็นลายลักษณ์อักษรโดยออกเป็นคำสั่งของโรงเรียน พร้อมกับกำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติอย่างชัดเจนและ พัฒนาผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน จึงทำผู้นิเทศ ภายในมีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศเบื้องต้นอยู่บ้างแล้ว แต่ยังต้องให้ความสำคัญใน กระบวนการของการกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายในเพิ่มมากขึ้น จึงจะทำให้การนิเทศภายในมี ความประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman, Gordon, & Ross-Gordon ได้เสนอแนวคิดว่า ผู้นิเทศควรมีคุณลักษณะสำคัญ คือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและสาเหตุที่ทำให้สถานศึกษาขาดประสิทธิภาพในการ ดำเนินการ และความเข้าใจถึงคุณลักษณะของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มาตรฐาน ความสำเร็จของสถานศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐาน การศึกษา (Glickman, C.D., Gordon, S.P. & Ross-Gordon, J.M., 2013) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กำพล วิลาลัย ได้ศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่ง อำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน พบว่า การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน มีการเตรียมบุคลากร มีการเตรียมงบประมาณและเครื่องมือ สำหรับการนิเทศภายในโรงเรียน การกำหนดช่วงเวลาการนิเทศภายในโรงเรียนและมีการ เตรียมการประเมินผลและสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียนโดยครูมีส่วนร่วมเกือบทุกขั้นตอน ยกเว้นไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ปัญหาที่ พบ คือ ครูมีภาระงานมากจึงไม่มีเวลาเพียงพอในการให้คำแนะนำในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ และไม่สามารถกำหนดช่วงเวลาการนิเทศภายในที่เหมาะสมได้ (กำพล วิลาลัย, 2549) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิณทราน์ อุปาทั้ง ได้ศึกษาการดำเนินงาน นิเทศภายในของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า การนิเทศภายในมีการกำหนดและแจ้งนโยบายการนิเทศภายใน มีการเตรียมบุคลากร มีการวางแผนการนิเทศ มีการจัดทำแผนงาน โครงการ มีการเตรียมเครื่องมือ และมีการเตรียมการประเมินผลและสรุปผลการนิเทศอย่างครบถ้วน แสดงให้เห็นถึงความตระหนักและให้ความสำคัญกับการนิเทศภายใน (จิณห์ธัญญ์ อุปาทั้ง, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธชาติ แสนอุบล ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ปัญหาของการดำเนินการการนิเทศภายในของโรงเรียน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเตรียมการ ด้านการดำเนินการปฏิบัติตามแผน ด้านการกำกับ ตรวจสอบการปฏิบัติการ และด้านการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ (พุทธชาติ แสนอุบล, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงศ์ ทับสุลิ ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (ณัฐพงศ์ ทับสุลิ, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิศ ไชยศิริรินทร์ ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการดำเนินการนิเทศภายในโดยการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก (อธิศ ไชยศิริรินทร์, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การกำหนดกลยุทธ์ในการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) การประเมินผลการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผลการประเมินความเหมาะสมกระบวนการของการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของกระบวนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เรียงตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เรียงตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยที่สุด ได้แก่ 1) การกำหนดกลยุทธ์การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) การวางแผนการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 4) การประเมินผลการนิเทศภายในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 5) การกำกับ ติดตาม การนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดกลยุทธ์การ

นิเทศภายในเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ การดำเนินการนิเทศภายใน การวางแผนการนิเทศภายใน การประเมินผลการนิเทศภายใน และการกำกับ ติดตาม การนิเทศภายใน ตามลำดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างแท้จริง และทำให้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพที่ดีและจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นอีกด้วย และ 2) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่ได้รับการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2547). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.
- กรทอง จิระเดชากุล. (2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร.
- กำพล วิลลาชัย. (2549). การศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิณห์ธัญ อนุพัทธ์. (2551). การศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณัฐพงศ์ ทับสุลิ. (2559). การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมงานเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2554). ทักษะแห่งอนาคต:การศึกษาในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 21 กรกฎาคม 2562 จาก <http://thaipublica.org/2014/10/prasert-thaissf-education-reform/>
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ. (2552). สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พุทธชาติ แสนอุบล. (2561). ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รัตนา ดวงแก้ว. (2554). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนรู้การสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตาพับลิเคชั่น.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2558). ภาวะผู้นำของผู้บริหาร. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2557). ชุมชนเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์. เรียกใช้เมื่อ 9 สิงหาคม 2562 จาก <http://www2.it.kmutnb.ac.th/FileDL/113255718192.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษา 3 ระดับ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). การประเมินศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติศ ไชยศิริรินทร์. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Acheson, K., & Gall, M. (2003). Clinical supervision and teacher development: Preservice and inservice applications (5th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Beach, D.M., & Reinhartz, J. (2000). Supervisory leadership: Focus on instruction. Boston: Allyn and Bacon.
- Cogan, Morris L. (1972). Clinical supervision. Boston: Houghton Mifflin.
- DuFour, R., & Mattos, M. (2013). How do principals really improve schools? Educational Leadership, 70(7), 34 - 40.

- Eye, Glen G., & Netzer, Lanore A. (1965). *Supervision of instruction: a phase of administration*. New York: Harper & Row.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P. & Ross-Gordon, J. M. (2013). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach*. (9th ed.). Mass: Pearson Education.
- Harris, Ben M. (1985). *Supervisory behavior in education*. (3rd ed.). Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Hord, Shirley M. (1997). *Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry and Improvement*. Austin: Southwest Educational Development Laboratory.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Stoll, L. et al. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Education Change*, 7(4), 221 - 258.

ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร*

THE EFFICIENCY OF DEVELOPMENT OF LIFE QUALITY OF THE ELDERLY PEOPLE IN BANGKOK

โมรยา วิเศษศรี

Moraya Wisetsri

ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร

Siravit Koolrojanapat

รัชฎา ฟองธนกิจ

Rachada Fongtanakit

สุนทร ผจญ

Suntorn Phajon

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: morayawi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความสำคัญของนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 2) อิทธิพลของนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทางสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และ 3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จาก 10 สำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ 10 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางสังคม และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อยู่ในระดับดี ส่วนนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ และการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ อยู่ในระดับดีมาก 2) นโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทางสังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยนโยบายภาครัฐ ส่งผลต่อ

* Received 24 August 2020; Revised 7 September 2020; Accepted 13 September 2020

ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมา คือ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ และการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และ 3) การบริหารจัดการในทุกกระดับ ต้องมีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อการบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ, การมีส่วนร่วมทางสังคม, การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the level of government policy, elderly environment, elderly health management, social participation and the quality of life development of the elderly and 2) the influence of government policy, elderly environment, elderly health management, social participation affects the quality of life development of the elderly and 3) guidelines to enhance the effectiveness of quality of life development of the elderly. This research employed a mixed research methodology combining quantitative and qualitative methods. For the quantitative research part, the sample consisted of member of the elderly club from 10 district offices total 300 individuals. The sample size was determined based on the criterion 20 times the observe variables. They were selected by proportional stratified sampling. Data were collected via the use of a questionnaire and analyzed with descriptive analysis and a structural equation model. As for the qualitative research component, in-depth interviews were conducted with 10 executives of related associations. Data were then analyzed by content analysis. The research findings showed that: 1) Social participation and the efficiency of quality of life development of the elderly were rated at a high level. For government policy, elderly environment and elderly health management were rated at a highest level 2) government policy, elderly environment, elderly health management and social participation affects the quality of life development of the elderly. Government policy affects the quality of life development of the elderly was rated at a highest level, next are elderly environment and elderly health management consecutively, and 3) effectiveness of the quality of life development of the elderly can be managed with the integration systematically in every management level including sharing the information source.

Keywords: Elderly Health Management, Social Participation, The Development of Life the Elderly

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้กล่าวถึงองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ซึ่งให้นิยาม ผู้สูงอายุ (Older Person) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) และ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-Aged Society) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2557)

ประเทศไทยหรือสังคมไทย กำลังเคลื่อนตัวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งปัจจุบันจำนวนสถิติผู้สูงอายุ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกรมกิจการผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิงของประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2561 มีประชากรผู้สูงอายุจำนวนร้อยละ 16.06 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งอธิบายได้ว่า ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในอีกไม่ถึงสิบปีข้างหน้า (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

จากสถิติจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นและการเคลื่อนตัวเข้าสู่ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ประชากรวัยใกล้เป็นผู้สูงอายุหรือผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวและเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจไปพร้อมๆ เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพหรือสมบูรณ์แบบเฉพาะของตนเอง ในการสร้างเสริมสุขภาพและการดำรงชีพ ตามแนวคิดของ Miller, F. A. ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอย่างสมบูรณ์แบบและเข้มแข็งต้องประกอบด้วย 1) การมองโลกในแง่ดี และมีความพึงพอใจในชีวิต 2) การมีความรัก พร้อมทั้งจะให้หรือได้รับความรักจากผู้อื่น 3) การมีความเชื่อความศรัทธาในความดีงาม ความถูกต้อง 4) การมีอารมณ์ขัน 5) การยอมรับนับถือตนเอง 6) การให้อำนาจแก่ตนเอง 7) การจัดการกับความเครียด และ 8) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสังคม (Miller, F. A., 1986) แต่ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนหนึ่งมีวิถีชีวิตตรงข้ามกับแนวคิด และยังประสบกับปัญหาภาวะความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตและการดำรงชีพที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเองและต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะข้ามพ้นภาวะสภาพปัญหาดังกล่าวได้ตามอัตรภาพ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคม ปี พ.ศ. 2560 - 2562 ของศูนย์ช่วยเหลือสังคมกรุงเทพมหานคร ในการให้คำปรึกษาผู้ประสบปัญหาทางสังคม พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 838 ราย จำแนกตามสภาพปัญหา ได้ดังนี้ 1) ผู้สูงอายุต้องการเงินสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาในการดำรงชีพ 374 ราย 2) ผู้สูงอายุต้องการเข้าสถานสงเคราะห์ 217 ราย 3) ผู้สูงอายุไม่มีผู้ดูแล 79 ราย 4) ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวอายุงาน 76

ราย 5) ผู้อายุไม่มีที่อยู่อาศัย 35 ราย 6) ผู้สูงอายุถูกเลี้ยงดูไม่เหมาะสม 13 ราย 7) ผู้สูงอายุเร่ร่อน 12 ราย 8) ผู้สูงอายุขอความตามความเหมาะสม 10 ราย 9) ซ่อมแซมบ้านผู้พัก 10 ราย 10) สุขภาพอ่อนแอ เจ็บป่วย 7 ราย 11) ผู้สูงอายุถูกระทำความรุนแรง 4 ราย และ 12) รถเข็นผู้ป่วย (วีลแชร์) 1 ราย (ศูนย์ช่วยเหลือสังคม, 2562)

สภาพปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการดำรงชีพ การเงินและเศรษฐกิจ การเลี้ยงดู ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิต ตลอดจนยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัญหาดังกล่าวถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่ถูกต้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะเกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ถ้าหากมีการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เหตุปัจจัยที่เป็นผลต่อกันอันนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี มีการกำหนดแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ผู้สูงอายุย่อมได้รับประโยชน์สูงสุดจากประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นหัวข้อที่จะทำการวิจัยในครั้งนี้ เรื่องประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และ ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทางสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

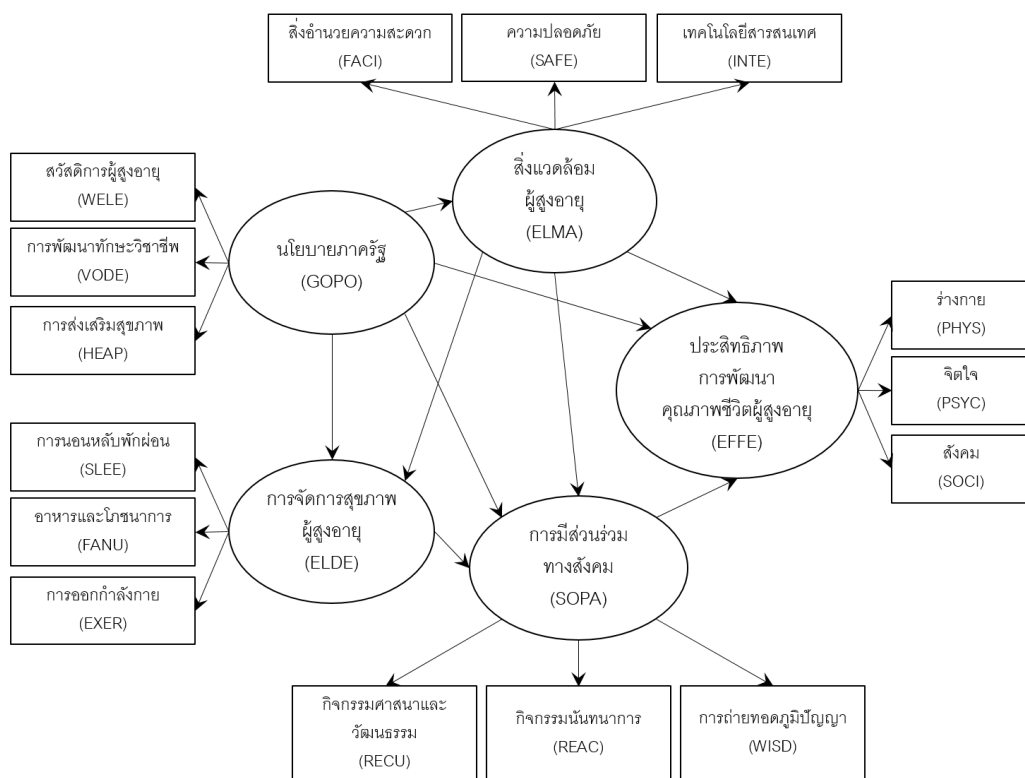
การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยครั้งนี้ ประชากรกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จาก 10 สำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร รวมจำนวน 300 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต โดยใช้หลักการวิเคราะห์สถิติประเภทพหุตัวแปรสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) ซึ่งมีข้อเสนอว่าควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต (Grace, 2008) โดยกรอบแนวคิดของผู้ศึกษากำหนดตัวแปรไว้ 15 ตัวแปร ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองสมการโครงสร้าง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) ผู้บริหารจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ 10 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อธิบดีกรมอนามัย ผู้อำนวยการสถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุ อธิบดีกรมสุขภาพจิต เลขาธิการสำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติ และผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคม

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 60 - 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.67 สถานะภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 63.00 การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 39.00 ด้านอาชีพ ไม่ได้ประกอบอาชีพ (พ่อบ้าน/แม่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 52.33 และส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ คิดเป็น ร้อยละ 37.33 ตามลำดับ

ผลการวิจัย 1) ระดับนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า นโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ และการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมทางสังคม และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก 2) ศึกษาอิทธิพลของนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทางสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structure Model) พบว่า ตัวแปรแฝงภายนอก คือ นโยบายภาครัฐ ส่งผลโดยตรงกับสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เท่ากับ 0.70, 0.67 และ 0.41 ตามลำดับ และ 3) การจัดการในทุกระดับ ต้องมี การบูรณาการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อการบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ (Structural Model)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองตามสมมติฐานการวิจัยกับแบบจำลองทางเลือก

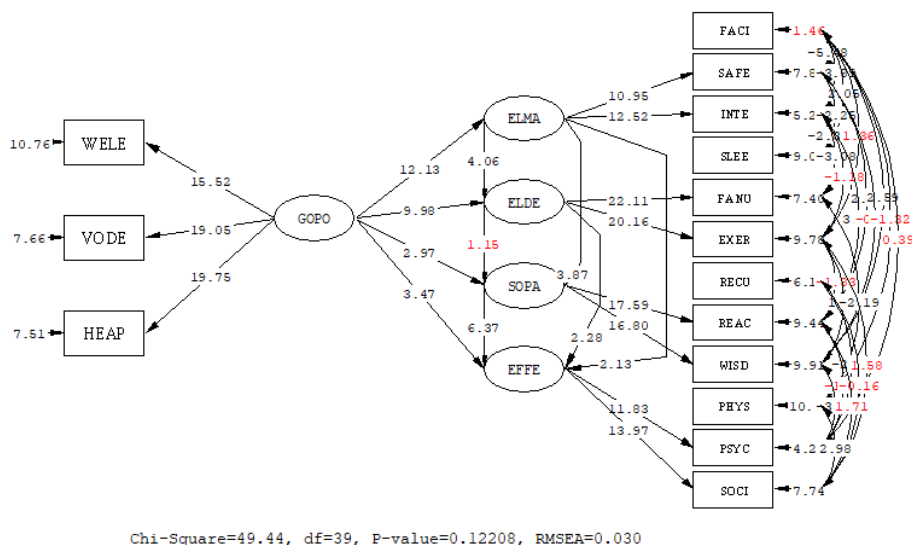
รายการ	ค่าสถิติ	แบบจำลองตาม สมมติฐาน	แบบจำลอง ทางเลือก
1. Chi-square	*ค่าใกล้ 0 *เท่ากับ df	335.85 70	49.44 39
Relative Chi-square	ผลหารด้วย df < 2	4.80	1.27
2. GFI	>.90	0.87	0.98
3. AGFI	>.90	0.80	0.93
4. RMR	เข้าใกล้ 0	0.017	0.009
5. RMSEA	<.05	0.103	0.030
6. CFI	*0-1	0.98	1.00
7. CN	> 200	112.34	372.95

จากตาราง พบว่า ค่าไค - สแควร์สัมพันธ์ (/df) มีค่าเท่ากับ 1.27 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ค่าไค - สแควร์สัมพันธ์มีค่าน้อยกว่า 2.00 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit Index) ที่ผู้วิจัยพิจารณาค่า

2 ดัชนี คือ ดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 เนื่องจากค่า GFI มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 และค่า GFI ที่ยอมรับได้มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่า AGFI มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 และค่า AGFI ที่ยอมรับได้มีค่ามากกว่า 0.90 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน โดยดัชนีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพิจารณา คือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Root Mean Square Residual: RMR) มีค่าเท่ากับ 0.009 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก มีค่าน้อยกว่า 0.05 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.030 หมายถึง โมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.05 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ เนื่องจากค่า CFI มีค่า 0.90 ขึ้นไป ดัชนีวัดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Critical N: CN) มีค่าเท่ากับ 372.95 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ เนื่องจากค่า CN มีค่ามากกว่า 200

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลจากแบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model) ที่เป็นแบบจำลองทางเลือกใช้อธิบายเส้นทางอิทธิพลจากสมการพยากรณ์

ภาพที่ 2 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์แบบทางเลือก
(Standardized Solution)

ผลการวิเคราะห์ พบว่า นโยบายภาครัฐ มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความสามารถในการอธิบายอิทธิพลได้ร้อยละ 49 นโยบายภาครัฐ และสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ มีอิทธิพลกับการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความสามารถในการอธิบายอิทธิพลได้ร้อยละ 80 นโยบายภาครัฐ และสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ มีอิทธิพลกับการมีส่วนร่วมทางสังคม แต่การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ ไม่มีอิทธิพลกับการมีส่วนร่วมทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความสามารถในการอธิบายอิทธิพลได้ร้อยละ 57 นโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทางสังคม มีอิทธิพลกับประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความสามารถในการอธิบายอิทธิพลได้ร้อยละ 78

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ผู้บริหาร เป็นการสัมภาษณ์แนวความคิดเห็น โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้ศึกษาสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เหตุผลและหลักเกณฑ์ในการเลือกจากหน่วยงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ทักษะของผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า นโยบายภาครัฐ มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งในภาพรวมของประเทศและส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ ในส่วนของครอบครัวผู้สูงอายุ คนรอบข้างในครอบครัวจะต้องดูแลใส่ใจผู้สูงอายุในด้านอาชีพเสริมและด้านสุขภาพอย่างใกล้ชิด

2. ทักษะของผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน และในที่สาธารณะ เพื่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ ย่อมทำให้ผู้สูงอายุได้รับข่าวสาร ได้รับรายการบันเทิง และติดต่อกับเพื่อนฝูง เพื่อความผ่อนคลาย

3. ทักษะของผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ ครอบครัวต้องเอาใจใส่กับสุขภาพผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านการออกกำลังกายและโภชนาการ ต้องมีการบริหารจัดการให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย ได้รับโภชนาการที่เหมาะสม และการพักผ่อนที่เพียงพอ ภาครัฐจำเป็นต้องจัดสวัสดิการด้านการดูแลสุขภาพ การศึกษาพยาบาล ให้กับผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและสะดวกที่สุด

4. ทักษะของผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขผ่อนคลาย ไม่เครียด ไม่เกิดความเบื่อหน่าย และการร่วมกิจกรรมทางสังคมยังทำให้ผู้สูงอายุได้เจอเพื่อนในวัยเดียวกัน กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการในชุมชน กิจกรรมด้านศาสนา การถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือผลงาน ทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกมีคุณค่ากับตนเองและสังคม

5. ทักษะของผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ต้องอาศัยหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องและการบูรณาการร่วมกัน ทั้งนโยบายจากภาครัฐ คนในครอบครัว และชุมชน การที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี มีอารมณ์มั่นคง จะสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมรอบข้าง มีสัมพันธภาพอันดีงามกับบุคคลอื่น สามารถจัดระเบียบชีวิตของตนได้เหมาะสมกับตัวเอง จะทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ มีความสุข ไม่ซึมเศร้า รับประทานอาหารได้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สุขภาพกายใจสมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ อภิปรายผลการทดสอบโมเดลสมการโครงสร้าง และอภิปรายผลคุณค่าด้านทฤษฎี และคุณค่าในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. อภิปรายผลการทดสอบสมการโมเดลโครงสร้าง

1.1 นโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทางสังคม ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐาน สามารถตีความได้ว่า ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการด้านสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมทางสังคม มีการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นด้วย

1.2 นโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ และการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางสังคม พบว่า นโยบายภาครัฐ และ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งสนับสนุนสมมติฐาน สามารถตีความได้ว่า ตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อนโยบายภาครัฐ และสิ่งแวดล้อม เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางสังคม เพิ่มมากขึ้นด้วย แต่การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐาน

1.3 นโยบายภาครัฐ และสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ ส่งผลต่อการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐาน สามารถตีความได้ว่าตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนโยบายภาครัฐ และ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้นด้วย

1.4 นโยบายภาครัฐ ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐาน สามารถตีความได้ว่าตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อนโยบายภาครัฐ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ เพิ่มมากขึ้นด้วย

2. อภิปรายคุณค่าด้านทฤษฎี คุณค่าทางด้านวิชาการ และคุณค่าในการนำไปปฏิบัติ

2.1 คุณค่าด้านทฤษฎี

การวิจัยครั้งนี้ต้องอาศัยการทบทวนวรรณกรรม เพื่อเลือกตัวแปรที่เป็นผลจากทฤษฎีการสร้างโมเดล และการตรวจสอบโมเดล ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ตามลำดับ ซึ่งทำให้การจัดเก็บข้อมูลจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบและสมเหตุสมผล ผู้วิจัยต้องมีความรอบรู้ในเนื้อเรื่องและหลักการของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร โดยผู้วิจัยต้องคัดเลือกตัวแปร หรือองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการสร้างโมเดลที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือองค์ประกอบที่สอดคล้องกับทฤษฎี และจะต้องสามารถนำโครงสร้างความสัมพันธ์นั้นมาตรวจสอบกับข้อมูลจริงที่เก็บรวบรวมมาได้ เพื่อยืนยันโมเดลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่กับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมาได้ ซึ่งสามารถเป็นองค์ความรู้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจได้ศึกษา นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลความสัมพันธ์ของตัวแปรที่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ทบทวนวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และด้านการส่งเสริมสุขภาพ มีความสำคัญกับนโยบายภาครัฐ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเห็นได้ว่า การพัฒนาทักษะวิชาชีพ มีค่าระดับสูง รองลงมาคือ การส่งเสริมสุขภาพ และสวัสดิการผู้สูงอายุ ตามลำดับ ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ เจษณี จันทวงศ์ ซึ่งระบุว่า การขยายสิทธิประโยชน์ในการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีทักษะและยังสามารถทำงานได้ ควรมีการขยายอายุเกษียณ การสนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ภาครัฐควรยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่ผู้สูงวัยตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และยังคงกล่าวอีกว่า การเพิ่มทักษะและการจัดหางานที่เหมาะสม จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ภาครัฐมีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรรายได้ และรายจ่ายอย่างสมดุล (เจษณี จันทวงศ์, 2561)

ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านความปลอดภัย มีความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเห็นได้ว่า ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ มีค่าระดับสูง รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านความปลอดภัย ตามลำดับ ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของไตรรัตน์ จารุทัศน์ ซึ่งกล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเป็นส่วนสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกของที่อยู่อาศัย ได้แก่ ทางเดินเข้าบ้าน บันไดภายนอก ทางลาด ประตูหลัก บันไดภายในบ้าน ห้องนอน ผู้สูงอายุ ห้องน้ำผู้สูงอายุ ทางเดินภายในบ้าน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่

สาธารณะ ภายนอกอาคาร ได้แก่ ทางเดินหลักภายนอกอาคาร ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ บ้านเฒ่าภายนอกอาคาร ทางลาดภายนอกอาคาร ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ป้ายสัญลักษณ์ภายนอกอาคาร และสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานที่สาธารณะ ภายในอาคาร ได้แก่ ประตูทางเข้าหลักของอาคาร บริการข้อมูล ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ทางเดินภายในอาคาร ลิฟต์ ทางลาดภายในอาคาร บ้านเฒ่าภายในอาคาร และป้ายสัญลักษณ์ภายในอาคาร (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2556) สอดคล้องกับ ญัตติดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยณรงค์ ที่กล่าวว่า รูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่ รูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการในสถานที่ราชการ และรูปแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐจัดบริการในชุมชน (ญัตติดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยณรงค์, 2561) แนวคิดดังกล่าว ยังสอดคล้องกับ กรมกิจการผู้สูงอายุ ซึ่งกล่าวถึงความปลอดภัยภายในบ้าน ได้แก่ การจัดการห้องนอนห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในชั้นล่าง การดูแลพื้นบ้านและทางเดิน ไม่ให้ลื่นและไม่ชำรุด จัดวางสิ่งของเป็นระเบียบ ห้องนอนสามารถเข้าไปช่วยเหลือได้ง่ายในกรณีเหตุฉุกเฉิน ข้อปฏิบัติเพื่อป้องกันอุบัติเหตุนอกบ้าน ได้แก่ การใส่รองเท้าหุ้มส้น เพื่อป้องกันเท้าและไม่ให้ลื่นล้ม การข้ามถนนที่ปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน คือ การทำสภาพแวดล้อมให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวัน และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้สูงอายุ ครอบคลุมถึงที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560)

ด้านการออกกำลังกาย ด้านอาหารและโภชนาการ และการนอนหลับพักผ่อน มีความสำคัญกับการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเห็นได้ว่าด้านการออกกำลังกาย มีค่าระดับสูง รองลงมา คือ ด้านอาหารและโภชนาการ และการนอนหลับพักผ่อน ตามลำดับ ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ฐิติพร ภักดีพิบูลย์ ซึ่งกล่าวถึงข้อปฏิบัติของการออกกำลังกายในผู้สูงอายุว่า การออกกำลังกายเป็นสิ่งที่ทุกคนควรทำอย่างสม่ำเสมอ เพราะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง และยังทำให้จิตใจแจ่มใส (ฐิติพร ภักดีพิบูลย์, 2562) สอดคล้องกับ อรพรรณ พิษิตไชยพิทักษ์ ที่กล่าวว่า วัยสูงอายุเป็นวัยที่ระบบต่าง ๆ ในร่างกายมีการเสื่อมสภาพ บางรายมีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจร่วมด้วย ก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมา ลักษณะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถป้องกันได้ด้วยการออกกำลังกาย ซึ่งต้องกระทำอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุหรือปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (อรพรรณ พิษิตไชยพิทักษ์, 2561) และอริสรา สุขวจิน ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเป็นโรคภัยต่าง ๆ และช่วยเพิ่มความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อและข้อ ส่งเสริมการลดน้ำหนัก และเพิ่มความสามารถในการทำงานส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น (อริสรา สุขวจิน, 2555)

กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมศาสนาและวัฒนธรรม และ การถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเห็นได้ว่ากิจกรรมนันทนาการ มีค่าระดับสูง รองลงมา คือ กิจกรรมศาสนาและวัฒนธรรม และ

การถ่ายทอดภูมิปัญญา ตามลำดับ ทั้งนี้ มีความไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งระบุว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุได้รับรู้ถึงความสำคัญของตนเองที่มีประโยชน์ต่อสังคมทางด้านวิชาชีพ แต่ พรชุลี นิลวิเศษ กล่าวว่า กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการกระทำกิจกรรมยามว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความบันเทิง โดยอาจกระทำคนเดียวหรือเป็นหมู่คณะ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ (พรชุลี นิลวิเศษ, 2551)

ประสิทธิภาพด้านจิตใจ ประสิทธิภาพด้านร่างกาย และประสิทธิภาพด้านสังคม มีความสำคัญกับประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพด้านจิตใจ มีค่าระดับสูง รองลงมา คือ ประสิทธิภาพด้านร่างกาย และประสิทธิภาพด้านสังคม ตามลำดับ ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ขวัญดาว กล่ำรัตน ซึ่งได้กล่าวถึง คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุเป็นลักษณะการดูแลสุขภาพจิตสำหรับผู้สูงอายุ คือ การฝึกฝนในธรรม ประกอบกรรมดี ทำคุณประโยชน์ส่วนรวม (ขวัญดาว กล่ำรัตน, 2554) สอดคล้องกับ The WHOQOL Group ซึ่งกล่าวว่า คุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ คือการรับรู้สภาพจิตใจของตนเอง การรับรู้ความรู้สึกทางบวก การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ความสามารถในการจัดการกับความเครียดและความกังวล (The WHOQOL Group, 1995)

2.2 คุณค่าทางด้านการวิชาการ

โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ ใช้ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับมิติ (Dimensional) และความสัมพันธ์ (Relationship) ของตัวแปรแฝง (Latent Variable) และตัวแปรสังเกตได้ (Manifest Variable) SEM คือ โครงสร้างของตัวแปรปรวนร่วม (Covariance) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ SEM จึงเป็นเทคนิคการวิเคราะห์เชิงพหุตัวแปร ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีสมรรถนะในการทดสอบสูง SEM สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งโมเดล การวัดตัวแปรแฝง การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ และการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย การผสมผสานแนวคิด การวิเคราะห์องค์ประกอบ กับการวิเคราะห์อิทธิพลเข้าด้วยกัน ทำให้มีโมเดลการวิจัยใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย นอกจากนั้น ผลการวิจัยที่พบว่าบางตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ในทิศทางตรงกันข้าม ไม่ส่งผลต่อกัน อาทิเช่น การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ กับการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถ้าน้องประกอบอื่น ๆ มาช่วยสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นได้

2.3 คุณค่าในการนำไปปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้ เกิดข้อค้นพบคุณค่าแนวทางเกี่ยวกับประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความสำคัญของนโยบายภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาทักษะวิชาชีพและจัดหางานที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ ตลอดจนขยายเวลาเกษียณอายุงานแก่ผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพ และการสนับสนุนสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์อย่างครบถ้วนและเท่าเทียมกัน

2. สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ต้องให้ความสำคัญกับด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความปลอดภัย และการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงได้ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ สุขภาพผู้สูงอายุ มีความสำคัญมาก การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำเป็นต้องมีการจัดการสุขภาพด้านการออกกำลังกาย ด้านอาหารและโภชนาการ ที่เหมาะสมและการนอนหลับพักผ่อนที่เพียงพอ ครอบครัวและผู้ใกล้ชิด ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ

4. การมีส่วนร่วมทางสังคม กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม และการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า และอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

5. ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ ประสิทธิภาพด้านร่างกาย คือ การจัดการด้านสุขภาพผู้สูงอายุให้สมบูรณ์แข็งแรง ประสิทธิภาพด้านจิตใจ ได้แก่ การจัดการสภาวะทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ ไม่ให้เกิดความวิตกกังวลและรู้สึกอับอวน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีคุณค่า

สรุป ความเห็นของผู้วิจัย คุณค่าในการนำไปปฏิบัติ นโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยระดับแนวทางของการปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ควรให้ความสำคัญในประเด็น ดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะวิชาชีพสำหรับผู้สูงอายุ 2) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อความปลอดภัย ทั้งภายในบ้านและสถานที่สาธารณะ 3) การจัดการด้านการออกกำลังกายและโภชนาการ 4) กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมด้านศาสนา 5) การจัดการสุขภาพจิตผู้สูงอายุ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) การศึกษาระดับนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า นโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ และการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมทางสังคม และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก 2) อิทธิพลของนโยบายภาครัฐ สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วม

ร่วมทางสังคมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structure Model) พบว่า ตัวแปรแฝงภายนอก คือ นโยบายภาครัฐ ส่งผลโดยตรงกับสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ การจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ และประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เท่ากับ 0.70, 0.67 และ 0.41 ตามลำดับ 3) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การบริหารจัดการในทุกระดับ ต้องมีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อการบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และเชิงนโยบาย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ดังนี้ 1.1) ด้านนโยบายภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องมีโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้กับผู้สูงอายุ และหางานเสริมให้กับผู้สูงอายุ ตามความเหมาะสมในแต่ละชุมชน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดในแต่ละจังหวัดเป็นเจ้าภาพดำเนินการและภาครัฐสนับสนุนงบประมาณผ่านหน่วยงานของภาครัฐ การพัฒนาทักษะวิชาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการทำงานที่เหมาะสมกับวัยของตนเอง และสร้างรายได้ด้วยตนเอง 1.2) ด้านการจัดการสุขภาพผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น จัดให้มีกิจกรรมการออกกำลังกายแก่ผู้สูงอายุในชุมชน มีการอำนวยความสะดวก ในการรับส่งจากบ้านมายังสถานที่ออกกำลังกาย การจัดสวัสดิการโภชนาการที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมการออกกำลังกายประจำวัน ครอบครัวจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย โภชนาการ และการพักผ่อนของผู้สูงอายุ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีร่างกายที่แข็งแรงและจิตใจแจ่มใส ลดภาระค่าใช้จ่ายเรื่องสุขภาพผู้สูงอายุ 1.3) สิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ ครอบครัวต้องจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านให้มีความสะดวกสบายสำหรับผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จัดเครื่องอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุในที่สาธารณะ เช่น การทำราวจับในที่ลาดชัน หรือในพื้นที่ทางเดินที่เสี่ยง การให้สิทธิพิเศษผู้สูงอายุ เช่น ช่องพิเศษที่ไม่ต้องรอคิวที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุตามป้ายรถเมล์ ในห้างสรรพสินค้าและสถานที่ราชการ การจัดบุคลากรของสถานที่นั้น ๆ ดูแลผู้สูงอายุที่มาติดต่องานให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว ปลอดภัย 1.4) การมีส่วนร่วมทางสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมด้านศาสนา ชุมชนจำเป็นต้องจัดกิจกรรมนันทนาการอย่างเป็นระบบ มีตารางเวลาที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและไม่มีค่าใช้จ่ายที่มากเกินไป ชุมชนผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่จะต้องมีการบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการให้เหมาะสมและต่อเนื่อง และครอบครัวต้องให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 1.5) ครอบครัวผู้สูงอายุ ต้องดูแลให้ความอบอุ่นผู้สูงอายุ โดยบริหารจัดการด้านสุขภาพอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อมและเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมนันทนาการ

ตลอดจนการเดินทางเพื่อไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของภาครัฐ หรืออำนวยความสะดวกในการไป
ร่วมกิจกรรมในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ “เรียนรู้
สังคม”. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). สถิติผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2562 จาก <http://www.dop.go.th/th/know/1>.
- ขวัญดาว กล่ำรัตน์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตภูมิภาค
ตะวันตกของประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจษฎี จันทวงศ์. (2561). การพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุในประเทศไทย. . ใน รายงานสืบเนื่องการ
ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 “อาเซียนบนเส้นทางของประชาคม”. มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ฐิติพร ภักดีพิบูลย์. (2562). การออกกำลังกายในผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 3 ธันวาคม 2562 จาก
<http://www.thairath.co.th/lifestyle/woman/health/1528755>.
- ณัฐธิดา จุมปา และเพ็ญพักตร์ ไชยณรงค์. (2561). สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและ
ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างความเสมอภาคใน
สังคม: กรณีศึกษาชุมชนชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงราย. Veridian E Journal
ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ, 11(3), 1508-1509.
- ไทรรัตน์ จารุทัศน์. (2556). คู่มือการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก โครงการการจัดการความรู้
อาคาร-สถานที่ที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- พรชุลี นิลวิเศษ. (2551). นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 3 ธันวาคม 2562 จาก
https://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_10.html.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2557). สังคมผู้สูงอายุ: นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ. เรียกใช้
เมื่อ 8 มกราคม 2563 จาก www.stou.ac.th/stonline/lom/data/.
- ศูนย์ช่วยเหลือสังคม. (2562). สถิติข้อมูลผู้สูงอายุผู้ประสบปัญหาทางการสังคม.
กรุงเทพมหานคร: แอปพลิเคชันศูนย์ช่วยเหลือสังคม.
- อรรพรรณ พิชิตไชยพิทักษ์. (2561). ผู้สูงอายุ ออกกำลังกายอย่างไรจึงเหมาะสม.
กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายการพยาบาล คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล.

อริสรา สุขวัจน. (2555). การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(8), 216-228.

Miller, F. A. (1986). Planned Pastoral Care: A Guide for Teachers. London: McGraw-Hill.

The WHOQOL Group. (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (WHOQOL): position paper from the World Health Organization. Social Sciences Medicine, 41(10), 1403-1413.

**ตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์
ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข***
**MANAGEMENT MODEL OF THE BUDDHIST UNIVERSITY
AFFECTING HAPPY WORKPLACE**

สุวิทย์ ฝ่ายสงค์

Suwit Faisong

สิรินธร ลินจินดาวงศ์

Sirinthorn Sinjindawong

พระมหาสหัส ฐิตสาโร (ดาคุ่ม)

Phramaha Sahas Thitasaro (Dumkoom)

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: educationmcuthai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขของบุคลากรในการทำงาน การบริหารเชิงพุทธ และองค์กรแห่งความสุข และ3) เพื่อพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข ออกแบบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บุคลากรมหาวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน 310 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) ใช้วิธีการส่งและรับกลับมาด้วยตัวเอง 2) การใช้แบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลแบบมีตัวแปรส่งผ่านและการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยสถิติ SEM ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ความสุขของบุคลากรในการทำงาน มีจำนวน 5 ตัวแปร 1.2) การบริหารเชิงพุทธ มีจำนวน 4 ตัวแปร 1.3) องค์กรแห่งความสุข มีจำนวน 4 ตัวแปร รวมตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 13 ตัวแปร 2) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรแฝงในโมเดลพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความสุขของบุคลากรในการทำงานกับองค์กรแห่ง

* Received 25 June 2020; Revised 8 September 2020; Accepted 13 September 2020

ความสุข โดยมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ .825 สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
3) ผลการวิเคราะห์โมเดลที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนที่ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือ Chi-Square = 49.80, df = 37, P = 0.077, GFI = 0.97, AGFI 0.94, และ RMSEA = 0.03

คำสำคัญ: ตัวแบบการบริหารจัดการ, การบริหารเชิงพุทธ, องค์กรแห่งความสุข, มหาวิทยาลัยสงฆ์

Abstract

This article has a purpose 1) To study the management factors of the Buddhist university affecting happy workplace. 2) To study the relationship between the happiness of work personnel Buddhist administration and the happy workplace. And 3) to develop The efficient Management of the Buddhist university affecting happy workplace. Designed by a mixed method research. The sample group 310 persons in the research consisted of the Buddhist university personnel. Research tools include: 1) In-depth interview 2) questionnaires. Data collection by using 1) Contact to send information by yourself 2) online questionnaire. The statistics used for data analysis. 1) Qualitative data was used content analysis methods 2) Quantitative data, were used lecture statistics. Include frequency, percentage, mean, standard deviation and analysis to check the validity of the model with transmitted variables and the analysis of direct and indirect influence sizes with SEM statistics. The findings conclude that: 1) The variables that are the components of the management of the Buddhist university affecting happy workplace are divided into 3 components: 1.1) the happiness of work personnel are 5 variables. 1.2) The Buddhist management has 4 variables. 1.3) The happy workplace has 4 variables, including all observable 13 variables. 2) The relationship between passive variable groups in the model found that: The variable with the highest relationship is happiness of work personnel and happy workplace with the relationship size of .825 related significantly at .01 level 3. The analysis results of the model developed by the researcher are suitable in harmony with empirical data. With the harmony index that passed the acceptance criteria is Chi-Square = 49.80, df = 37, P = 0.077, GFI = 0.97, AGFI 0.94, and RMSEA = 0.03

Keywords: Management Model, Buddhist Management, Happy workplace, The Buddhist University

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นต้องเป็นแหล่งเพิ่มพูนศักยภาพของประชากรในประเทศให้มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและมั่นคง มหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทยจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ เพื่อให้การบริการที่สมบูรณ์ต่อสังคม คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเป็นอย่างมาก ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีความสำคัญและมีคุณค่ามากต่อทุกองค์กรองค์กรหนึ่ง ๆ จะประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานได้ ต้องอาศัยบุคคลที่มีประสิทธิภาพเข้ามาร่วมงาน สิ่งสำคัญที่แฝงอยู่ภายใต้ความสำเร็จของแต่ละองค์กร คือ การที่พนักงานมีภาวะความสุขในการทำงานและการดำเนินชีวิต (สมคิด ปันทอง, 2556) เพราะคนทำงานในองค์กร ถือเป็นบุคคลสำคัญและเป็นกำลังหลักของทั้งครอบครัว องค์กร ชุมชน และสังคม การสร้างความสุขในที่ทำงาน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กร มุ่งเน้นให้บุคลากรทุกคนในองค์กร มีความสุขในการทำงาน ความสุขที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิด ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความตึงเครียดจากการทำงาน สภาพแวดล้อม รวมทั้งลดความขัดแย้งภายในองค์กร ความสุขที่เกิดขึ้นจากการทำงานเปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงให้พฤติกรรมคนปรับเปลี่ยนและพัฒนาในแนวโน้มที่ดีขึ้น (ขวัญเมือง บวรอัศวกุล, 2561) การสร้างความสุขให้บุคลากรในองค์กร จากผลงานวิจัยเชื่อว่าเมื่อบุคลากรมีความสุข บุคลากรจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในองค์กรมีผลต่อความสามารถในการทำงานอย่างมีความสุข จากการศึกษาพบว่าความสุขทางอารมณ์ แสดงถึงความพึงพอใจในการทำงาน และความสามารถในการทำงาน (Hosie, P. & Sevastos, P., 2009)

ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการไม่ว่าจะยากดีมีจนอย่างไร หรือไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม ความสุขมักจะถูกหยิบยกขึ้นมาในฐานะที่เป็นยอดแห่งความปรารถนาของมนุษย์ทุกคน และจะถูกตั้งคำถามอยู่เสมอว่า แล้วความสุขที่แท้จริงคืออะไรกันแน่ ศาสตร์แห่งความสุขจึงก่อกำเนิดขึ้น และมีความพยายามอธิบายในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านปรัชญา ศาสนา เศรษฐศาสตร์ ที่มีการอธิบายไว้อย่างมากมายเกี่ยวกับความสุขที่แท้จริง (อิศคุณ สันธนาปัญญา, 2558) ซึ่งในมุมมองของนักปรัชญา ความสุขมักจะมีความเกี่ยวข้องกับทางจริยศาสตร์ ตลอดจนการแสวงหาคุณค่า ดังนั้นความสุขจึงมีความสำคัญต่ออารมณ์และผลที่ตามมาจากการมีความสุขซึ่งมักจะเป็นผลในทางที่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) “สุข (Happiness)” คือ ความสบายกายสบายใจ มักใช้เข้าคู่กับคำอื่น ๆ เช่น อยู่ดีมีสุข อยู่เย็นเป็นสุข เป็นต้น โดยที่ “ความอยู่ดีมีสุข (Well-Being)” หมายถึง ความสำเร็จซึ่งเชื่อมโยงกับโอกาสทางเลือกในการดำรงชีวิตและความสามารถที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมีอิสรภาพในการเลือกดำรงชีวิต ส่วนความสุขในทางพระพุทธศาสนา พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุต

โต) ได้ให้นิยามของความสุขในมุมมองของพระพุทธศาสนา โดยกล่าวว่า ความสุขเกิดจากการฝึกจิตและปฏิบัติธรรม ตลอดจนการทำความดีโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยความสุขแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ความสุขด้านรูปธรรม หมายถึง ความสุขที่ตามองเห็น เช่น มีทรัพย์สิน มีอาชีพที่มั่นคง มีตำแหน่ง มียศศักดิ์ มีฐานะเป็นที่ยอมรับของสังคม มีมิตรสหายบริวารและครอบครัวที่ดี เป็นต้น 2) ความสุขด้านนามธรรม หมายถึง ความสุขที่ตามองไม่เห็น เช่น คุณงามความดี คุณค่าของชีวิต การได้บำเพ็ญประโยชน์โดยการช่วยเหลือผู้อื่น ความศรัทธาในสิ่งที่ศรัทธา การมีปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น และ 3) ความสุขด้านนามธรรมขั้นสูงที่เรียกว่า “โลกุตตระ” หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจเป็นอิสระด้วยความรู้เท่าทันต่อสิ่งทั้งหลาย รู้ชีวิตตามความเป็นจริง ปลดปล่อยให้กฎธรรมชาติทั้งหลายเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ให้ความทุกข์เข้ามากระทบจิตใจ มีความสุขอยู่กับตัวเองและมีชีวิตที่สมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2552) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวถึงความสุขไว้ดังนี้ สภาพชีวิตที่เป็นสุขอันเป็นผลจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิต ศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้อารมณ์สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ความสุขโดยทั่วไปจึงหมายถึง ประสบการณ์และความรู้สึกที่มนุษย์สามารถบริหารจัดการได้อย่างสม่ำเสมอตามความปรารถนาในภาพรวมจนเกิดได้จริง และทำให้บุคคลนั้นเกิดความยินดีและอิ่มเอมใจ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2552)

ดังนั้น องค์กรแห่งความสุขจะเกิดขึ้นได้ เมื่อองค์กรเห็นความสำคัญของความสุขในการทำงานของบุคลากร เนื่องจากจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตามความเจริญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อที่เชื่อมโยงถึงกัน ตั้งแต่บุคคล ครอบครัว สังคม องค์กรและประเทศ ด้วยเหตุของการพัฒนาที่มีเป้าหมายของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เพื่อมุ่งตอบสนองความพึงพอใจของปัจเจกบุคคลและกลุ่มเป้าหมายเพียงบางส่วน แต่ขาดการคำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรม ขาดการพัฒนาที่ยั่งยืน เหตุนี้ในปัจจุบันทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนจึงหันมาสนใจสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลแต่ละคนมากขึ้น นั่นคือ “ความสุข” เพื่อมุ่งไปสู่ “องค์กรแห่งความสุข” คือ องค์กรที่สามารถกระตุ้น จูงใจ สร้างความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้ทุกคนในองค์กร สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พร้อมปฏิบัติการกิจขององค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลหรือมนุษย์ภายในองค์กรให้มีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับแนวทางขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ที่กำหนดให้มีการสร้างเสริมสุขภาวะในที่ทำงาน เพื่อผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพและความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรนั้น องค์กรจะต้องพิจารณาแนวทาง 4 ด้าน ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมกายภาพในการทำงาน (Physical work environment) 2) ทรัพยากรบุคคลด้านสุขภาพในที่ทำงาน (Personal health resources)

3) การมีส่วนร่วมของคนในองค์กร (Enterprise community involvement)

4) สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม (Psychosocial work environment) (Burton, J., 2010)

องค์กรแห่งความสุขจึงเป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรให้มีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นสถาบันการศึกษาเป็นองค์กรชั้นนำของประเทศที่บริการความรู้ด้านวิชาการ ทั้งแนวทางการดำรงชีพในสังคมแก่บุคคลภายในประเทศให้มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยที่ผู้วิจัยมีแนวคิดหลักที่มุ่งดำเนินการวิจัยกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่ถือเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญต่อพระภิกษุ สามเณร และฆราวาส มีการเสริมสร้างองค์ความรู้และการขับเคลื่อนการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผสมผสานกับศาสตร์สมัยใหม่ ด้วยความคาดหวังว่าคนทำงานในองค์กรมีความสุข งานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความตึงเครียดจากการทำงาน และลดความขัดแย้งในองค์กร เปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงให้พฤติกรรมบุคลากรปรับเปลี่ยนและพัฒนาไปในแนวโน้มที่ดี รวมไปถึงความผาสุกในครอบครัว ชุมชน และสังคมที่มีความสุขที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรในด้านการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ ด้านการบริหารจัดการสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาโดยรวมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขของบุคลากรในการทำงาน การบริหารเชิงพุทธ และองค์กรแห่งความสุข
3. เพื่อพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ในการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข เพื่อนำมาสร้างองค์ประกอบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข และระยะที่ 2 ใช้แนวทางวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach)

เพื่อพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข แสดงรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Design) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาในระยะที่ 1 คือบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยแบ่งออกเป็น ผู้บริหาร 3 รูป/คน บุคลากรสายวิชาการ 3 รูป/คน บุคลากรการสายสนับสนุน 3 รูป/คน บุคลากรในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยแบ่งออกเป็น ผู้บริหาร 3 รูป/คน บุคลากรสายวิชาการ 3 รูป/คน บุคลากรสายสนับสนุน 3 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 รูป/คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ย I-CVI เท่ากับ .94 และค่าเฉลี่ย S-CVI/UA เท่ากับ .72 อยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพสามารถดำเนินการได้ การเก็บรวบรวมผู้วิจัยนำแนวคำถามในการสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (กลุ่มเป้าหมาย) จำนวน 18 รูป/คน โดยการไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง พร้อมบันทึกเสียงผู้ให้สัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบแล้วนำมาตีความหมายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research Design) โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข และตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นประชากร คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 1,214 รูป/คน และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 823 รูป/คน รวม 2,037 รูป/คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของ กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair, J.F.J. et al. คือ ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า หรือจำนวนเส้นทาง (Path) จำนวน 310 รูป/คน (Hair, J.F.J. et al., 1998) การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ขั้นตอนที่ 1 หน่วยการเลือก คือ ประเภทมหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตำแหน่งงานใช้การสุ่มอย่างง่าย ซึ่งตัวอย่างที่ได้คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ส่วนงาน ขั้นตอนที่ 3 การสุ่มบุคลากรมหาวิทยาลัยสงฆ์ การสุ่มอย่างง่ายจากตำแหน่งงานตัวอย่างในขั้นตอนที่ 2 รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 2,037 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของบุคลากรตอนที่ 3 การบริหารเชิงพุทธ และตอนที่ 4 องค์กรแห่งความสุขจากนั้นนำข้อคำถามทั้งหมดไปหาคุณภาพของข้อคำถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือค่า (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากนั้นทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α) โดยเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคใช้หลักแห่งความชัดเจน (rules of thumb) ที่ George and Mallery โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปรแฝง ($N = 30$) ด้านคุณลักษณะของบุคลากรมีค่าเท่ากับ .920 ด้านการบริหารเชิงพุทธมีค่าเท่ากับ .898 และด้านองค์กรแห่งความสุข มีค่าเท่ากับ .920 ระดับค่าความเที่ยงทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดีมาก

การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย 1) วิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 2) วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมประยุกต์การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น 1) วิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ความถี่และร้อยละ 2) วิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้โดยใช้โปรแกรมประยุกต์สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) เพื่อดูลักษณะการแจกแจงของตัวแปร 3) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) และการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลแบบมีตัวแปรส่งผ่านและการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยโปรแกรมประยุกต์เพื่อศึกษาตัวแปรผลลัพธ์จากการพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข

ผลการวิจัย

1. การศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุขจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประเด็นของตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ด้านคุณลักษณะของบุคลากรสรุปใจความสำคัญดังนี้การปรับตัวของแต่ละบุคคลให้เข้ากับบริบทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในพุทธศาสนา รู้เข้าใจในกฎระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุเป็นอย่างดีมีความรับผิดชอบ

คุณธรรมจริยธรรม ต้องเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กรมีความมุ่งมั่น มีเป้าหมายที่ชัดเจน ทุ่มเทแรงกาย แรงใจในการทำงาน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีกิริยามารยาทที่งดงามมีความพึงพอใจในงานที่ได้รับผิดชอบ เพื่อนร่วมงานมีความสามัคคีในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความมั่นคงด้านรายได้ มีการเพิ่มรายได้จากผลงานที่เห็นได้ชัดจากการประเมินความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร สภาพพรั่งการแข็งแรง งานก็จะสำเร็จตามเป้าหมายมีความเอื้อเฟื้อต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

ด้านการบริหารเชิงพุทธสรุปใจความสำคัญดังนี้ หลักธรรมเปรียบเสมือนคำสอนของพระพุทธเจ้า การที่เรานำมาใช้นั้นย่อมเป็นการดีและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจได้ฝึกตน ทั้งด้านร่างกายจิตใจและสังคม เพราะฉะนั้นตัวเราเองต้องมีหลักธรรมเพื่อฝึกตนก่อนจะนำไปสอนหรือบอกผู้ร่วมงานการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการโดยการบริหารตนด้วยสัปปุริสธรรม 7 การบริหารบุคคล ด้วยพรหมวิหาร 4 การบริหารงานด้วยอิทธิบาท 4 และการบริหารความสัมพันธ์ ด้วยสังคหะวัตถุ 4 นั้น เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะเป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเอาไว้ ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นการเชื่อมโยงหลักธรรมข้างต้นเพื่อนำไปปรับใช้กับการบริหาร ตนเองต้องสมบูรณ์พร้อมด้วยสัปปุริสธรรม

ด้านองค์กรแห่งความสุข (WHO) สรุปใจความสำคัญดังนี้สภาพแวดล้อมที่ดีต้องเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน มีความสะดวก พัฒนาความรู้ ความคิด สังคม อุดมการณ์ บุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบ มีวินัย และความชอบธรรมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ควรเป็นสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นกัลยาณมิตร เอาใจเขามาใส่ใจเรา ส่งเสริมและร่วมกันทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์กร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเน้นกระบวนการทำงานแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมให้บุคลากรมีการเพิ่มเติมความรู้ด้วยการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นการจัดกิจกรรมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมอบรมเพิ่มศักยภาพบุคลากรกีฬาสัมพันธ์ในองค์กรการทำงานร่วมกันฉันท์มิตร มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความผูกพันต่อองค์กร ใช้หลักธรรมในการทำงานร่วมกันด้วยไตรสิกขา มีความเกื้อกูลและเมตตาต่อกันโดยยึดระเบียบ สามัคคีบำเพ็ญประโยชน์สู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมองค์กรอันเกิดจากหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นและเติบโตในบริบทวัฒนธรรมของชาวพุทธ จึงยึดโยงอยู่กับหลักคุณธรรม จริยธรรมในพระพุทธศาสนาและสรุปเชื่อมโยงตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 13 ตัวแปรโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

องค์ประกอบ/ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
องค์ประกอบที่ 1 ความสุขของบุคลากรในการทำงาน	3.77	.791	มาก
1. ความพึงพอใจในงาน	3.85	1.12	มาก
2. ความรู้สึกทางบวก	4.01	.860	มาก
3. สุขภาพกายแข็งแรง	3.61	.990	มาก
4. สุขภาพจิตดี	3.61	.705	มาก
5. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน	3.76	.931	มาก
องค์ประกอบที่ 2 การบริหารเชิงพุทธ	4.00	.806	มาก
1. การบริหารตน (สัปปริสธรรม 7)	3.99	.842	มาก
2. การบริหารบุคคล (พรหมวิหาร 4)	4.08	.820	มาก
3. การบริหารงาน (อิทธิบาท 4)	3.97	.989	มาก
4. การบริหารความสัมพันธ์ (สังคหวัตถุ 4)	3.97	.934	มาก
องค์ประกอบที่ 3 องค์การแห่งความสุข	3.86	.821	มาก
1. สภาพแวดล้อมกายภาพในการทำงาน	3.76	.910	มาก
2. ทรัพยากรบุคคลด้านสุขภาพในที่ทำงาน	3.78	.951	มาก
3. การมีส่วนร่วมของคนในองค์กร	3.91	.948	มาก
4. สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม	4.00	.820	มาก

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขของบุคลากรในการทำงาน การบริหารเชิงพุทธ และองค์กรแห่งความสุข ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขของบุคลากรในการทำงาน การบริหารเชิงพุทธ และองค์กรแห่งความสุขเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง ทั้ง 3 ตัวแปร พบว่าทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรแฝงที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความสุขของบุคลากรในการทำงาน (ATTRIBUTE) กับองค์กรแห่งความสุข (HAPPY) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .823 แสดงว่า ความสุขของบุคลากรในการทำงาน มีความสัมพันธ์กันสูงกับองค์กรแห่งความสุขเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน 78 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .524 ถึง .867 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความพึงพอใจในงาน (Attrib1) และการบริหารงาน (อิทธิบาท 4) (Buddh3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .745 แสดงว่า ความพึงพอใจในงาน มีความสัมพันธ์กันสูงกับการบริหารงานด้วยอิทธิบาท 4 โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสุขของบุคลากรใน การทำงาน การบริหารเชิงพุทธ และองค์กรแห่งความสุข

ตัวแปร	ATTRIBUTE	Attrib1	Attrib2	Attrib3	Attrib4	Attrib5	BUDDHIST	Buddh1	Buddh2	Buddh3	Buddh4	HAPPY	Happy1	Happy2	Happy3	Happy4
ATTRIBUTE	1.000															
Attrib1	.886**	1.000														
Attrib2	.902**	.866**	1.000													
Attrib3	.844**	.639**	.679**	1.000												
Attrib4	.784**	.563**	.598**	.625**	1.000											
Attrib5	.854**	.652**	.689**	.650**	.679**	1.000										
BUDDHIST	.816**	.777**	.701**	.643**	.615**	.731**	1.000									
Buddh1	.727**	.656**	.634**	.549**	.577**	.691**	.865**	1.000								
Buddh2	.700**	.654**	.592**	.556**	.529**	.645**	.897**	.801**	1.000							
Buddh3	.751**	.745**	.640**	.592**	.544**	.656**	.932**	.690**	.763**	1.000						
Buddh4	.754**	.730**	.653**	.611**	.565**	.641**	.900**	.650**	.689**	.867**	1.000					
HAPPY	.823**	.727**	.733**	.662**	.624**	.765**	.781**	.673**	.693**	.702**	.737**	1.000				
Happy1	.701**	.622**	.626**	.582**	.524**	.633**	.635**	.531**	.546**	.573**	.629**	.880**	1.000			
Happy2	.785**	.705**	.709**	.614**	.610**	.716**	.759**	.652**	.661**	.686**	.725**	.935**	.833**	1.000		
Happy3	.756**	.666**	.677**	.596**	.573**	.714**	.711**	.638**	.629**	.637**	.654**	.917**	.683**	.802**	1.000	
Happy4	.736**	.636**	.637**	.607**	.548**	.708**	.721**	.613**	.678**	.648**	.657**	.886**	.663**	.738**	.830**	1.000
Mean	3.77	3.85	4.01	3.61	3.61	3.76	4.00	3.99	4.08	3.97	3.97	3.86	3.76	3.78	3.91	4.00
SD	.791	1.122	.860	.990	.705	.931	.806	.842	.820	.989	.934	.821	.910	.951	.948	.820

Bartlett's Test of Sphericity = 4008.641 df = 78 p = .000 Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .930

3. การพัฒนาตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนที่ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือ Chi-Square = 49.80, df = 37, P = 0.077, GFI = 0.97, AGFI 0.94, และ RMSEA = 0.03ตามที่แสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการปรับโมเดลตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข

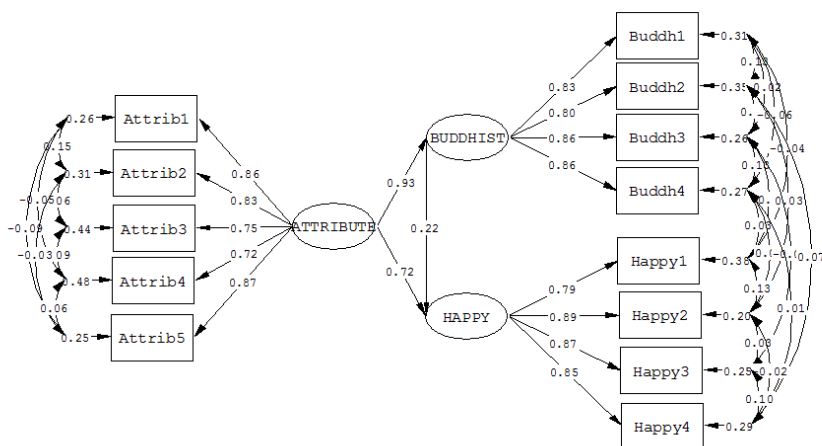
ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับ		หลังปรับ	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2	$p > 0.05$	0.000	ไม่ผ่าน	0.077	ผ่าน
χ^2 / df	< 2.00	7.62	ไม่ผ่าน	1.34	ผ่าน
GFI	≥ 0.95	0.81	ไม่ผ่าน	0.97	ผ่าน
AGFI	≥ 0.90	0.72	ไม่ผ่าน	0.94	ผ่าน
RMSEA	< 0.05	0.146	ไม่ผ่าน	0.03	ผ่าน

หมายเหตุ: $\chi^2 = 472.49$, df = 62 (ก่อนปรับ) $\chi^2 = 49.80$, df = 37 (หลังปรับ)

สำหรับผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุขซึ่งพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) คะแนนองค์ประกอบ (Factor score) และค่าความแปรผันร่วมกันของตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบ (R2) ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้พบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมดมีขนาดตั้งแต่ 0.507 - 0.964 และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ความสุขของบุคลากรในการทำงาน (ATTRIBUTE) ด้านความพึงพอใจในงาน (Attrib1) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.964 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ความสุขของบุคลากรในการทำงาน (ATTRIBUTE) ด้านสุขภาพจิตดี (Attrib4) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.507 และค่าความแปรผันร่วมกันของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวซึ่งวัดได้จากค่า (R2) มีค่าตั้งแต่ 0.517 - 0.799

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข WHO (HAPPY) พบว่า ตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรง (Direct effect) จากความสุขของบุคลากรในการทำงาน (ATTRIBUTE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .720 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ องค์กรแห่งความสุข WHO (HAPPY) ได้รับอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) จากความสุขของบุคลากรในการทำงาน (ATTRIBUTE) โดยมีการบริหารเชิงพุทธ (BUDDHIST) เป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .203 ซึ่งค่าทั้งหมดเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Chi-Square=49.80, df=37, P-value=0.07779, RMSEA=0.033

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข

อภิปรายผล

1. การศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุขวัดได้จาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความสุขของบุคลากรในการทำงาน มีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ความพึงพอใจในงาน 2) ความรู้สึกทางบวก 3) สุขภาพกายแข็งแรง 4) สุขภาพจิตดี และ 5) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารเชิงพุทธ มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การบริหารตน (สัปปริสธรรม 7) 2) การบริหารบุคคล (พรหมวิหาร 4) 3) การบริหารงาน (อิทธิบาท 4) และ 4) การบริหารความสัมพันธ์ (สังคหวัตถุ 4) และองค์ประกอบที่ 3 ด้านองค์กรแห่งความสุข (WHO) มีจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) สภาพแวดล้อมกายภาพในการทำงาน 2) ทรัพยากรบุคคลด้านสุขภาพในที่ทำงาน 3) การมีส่วนร่วมของคนในองค์กร และ 4) สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม ที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุข องค์ประกอบที่ 1 ด้านความสุขของบุคลากรในการทำงาน สอดคล้องกับกรณีศึกษาของ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ พบว่าปัจจุบันองค์กรมีความตื่นตัวในการที่จะพัฒนาคนและองค์กรโดยได้กำหนดเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งบทบาทที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานตามนโยบายมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (องค์กรแห่งความสุข) ใน 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพดี 2) ด้านน้ำใจงาม 3) ด้านการผ่อนคลาย 4) ด้านการหาความรู้ 5) ด้านคุณธรรม 6) ด้านการใช้เงินเป็น 7) ด้านครอบครัวดี 8) ด้านสังคมดี (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, 2555) ซึ่งการสร้างความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lucas, R. E. et al. ค้นพบว่า ความสุขและความพึงพอใจในชีวิตต่างก็มีความสัมพันธ์กับความถี่ของความรู้สึกทางบวกหรืออารมณ์อันน่ายินดีเช่นความรู้สึกสุขสำราญ (Joy) ความพอใจ (Contentment) ความตื่นเต้น (Excitement) ความรัก (Affection) และความกระตือรือร้น (Energy) เป็นต้น ซึ่งอารมณ์ความรู้สึกในด้านที่เกิดขึ้นจำนวนที่บ่อยครั้งนั้นจะเป็นเครื่องชี้วัดสิ่งที่ดีในชีวิตของบุคคลหนึ่ง (Lucas, R. E. et al., 2003) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการบริหารเชิงพุทธ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาภิจักร โขติปัญโญ พบว่า การบริหารบริหารงานบุคคลที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรที่ได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว จะทำให้เกิดการบริหารงานที่ดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพตามที่องค์กรนั้นตั้งไว้จึงมีความสำคัญยิ่งที่ทุกองค์การควรมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ประพฤติปฏิบัติอย่างเช่นในที่นี่ประกอบด้วย 4 หลักธรรม พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 สัปปริสธรรม 7 และอิทธิบาท 4 (พระมหาภิจักร โขติปัญโญ, 2558) องค์ประกอบที่ 3 ด้านองค์กรแห่งความสุข สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีขององค์การอนามัยโลก WHO ของ Joan Burton ที่กำหนดให้มีการสร้างเสริมสุขภาวะในที่ทำงาน เพื่อผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพและความสามารถในการ

ดำเนินงานขององค์กรนั้น องค์กรจะต้องพิจารณาแนวทาง 4 ด้าน ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมกายภาพในการทำงาน (Physical work environment) 2) ทรัพยากรบุคคลด้านสุขภาพในที่ทำงาน (Personal health resources) 3) การมีส่วนร่วมของคนในองค์กร (Enterprise community involvement) 4) สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม (Psychosocial work environment) (Burton, J., 2010)

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขของบุคลากรในการทำงาน การบริหารเชิงพุทธ และองค์กรแห่งความสุขทั้ง 3 ตัวแปร โดยตัวแปรแฝงที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือความสุขของบุคลากรในการทำงาน (ATTRIBUTE) กับองค์กรแห่งความสุข (HAPPY) โดยมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ .823 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิรินทร แซ่ฉั่ว บุคลากรเชิงสร้างสรรค์มีความสุขจากการได้ทำงานที่ตนเองรัก งานมีความอิสระและมีเอกลักษณ์ของงาน กฎระเบียบและเวลางานที่ยืดหยุ่น การได้ลาพักผ่อนติดต่อกัน การได้รับคำชมเชยและการยอมรับ มีความสัมพันธ์อันดีกับหัวหน้างาน เป็นสิ่งสำคัญมากต่อความสุขในการทำงาน ส่งผลให้เป็นองค์กรแห่งความสุขได้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 13 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ความพึงพอใจในงาน (Attrib1) และการบริหารงาน (อิทธิบาท 4) (Buddh3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ .745 (สิรินทร แซ่ฉั่ว, 2553) สอดคล้องกับผลการวิจัย อรุณวดี คุ่มสิริพิทักษ์ และ Lyubomirsky, S. et al. ความพึงพอใจหรือความสุขในการทำงานเกิดขึ้นจากการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจความมีอิสระในงานด้านวิธีการทำงานการเสริมสร้างอำนาจในงาน (Empowerment) ซึ่งความสุขในการทำงานได้ส่งผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและประสิทธิผลขององค์กรโดยการบริหารงานด้วยหลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จหรือคุณธรรมที่ให้ถึงความสำเร็จในการทำงานและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย (อรุณวดี คุ่มสิริพิทักษ์, 2545); (Lyubomirsky, S. et al., 2005) สอดคล้องกับผลการวิจัย อาทิตยา จุฬาสรีกุล และพระครูธีรวสาร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักอิทธิบาท 4 กับการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโดยใช้การทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์อย่างง่ายของเพียร์สันพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (อาทิตยา จุฬาสรีกุล และพระครูธีรวสาร, 2559)

3. ตัวแบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งความสุขที่พัฒนาขึ้นนั้นสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาทุกแห่งที่มีเป้าหมายจะพัฒนาสถานศึกษาของตนเองให้เป็นองค์กรแห่งความสุขทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งต่างมีหน้าที่เช่นเดียวกัน กล่าวคือ การจัดการเรียนการสอน การให้บริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมองค์กรแห่งความสุขจึงเป็นส่วนสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรให้มีทั้งคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาเป็นองค์กรชั้นนำของประเทศที่บริการความรู้ด้านวิชาการ ทั้งแนวทางการดำรงชีพในสังคมแก่บุคคล

ภายในประเทศให้มีคุณธรรมและจริยธรรมดังนั้นบุคลากรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมองค์กร (ขวัญเมือง บวรอัศวกุล, 2561) องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) เป็นแนวคิดหลักที่มุ่งการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายหลักคือ “คนทำงาน ในองค์กร” ที่ถือเป็นบุคคลสำคัญและเป็นกำลังหลักของทั้งครอบครัว องค์กร ชุมชน และสังคม การสร้างความสุขในที่ทำงาน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์กร มุ่งเน้นให้บุคลากรทุกคนในองค์กร มีความสุขในการทำงาน ความสุขที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดกระบวนการทางความคิด ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความตึงเครียดจากการทำงาน สภาพแวดล้อมรวมทั้งลดความขัดแย้งภายในองค์กร ความสุขที่เกิดขึ้นจากการทำงานเปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงให้พฤติกรรมคนปรับเปลี่ยนและพัฒนาในแนวโน้มที่ดีขึ้น องค์กรจะต้องสร้างความพึงพอใจในการทำงานแก่บุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบุคลากรในองค์กรหากขาดแนวทางในการสร้างความสุขในการทำงานอาจส่งผลให้คุณภาพและประสิทธิภาพของผลงานลดน้อยลง องค์กรหากมีการเสริมสร้างการบริหารจัดการด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการโดย การบริหารตน ด้วยสัปปริสธรรม 7 การบริหารบุคคล ด้วยพรหมวิหาร 4 การบริหารงาน ด้วยอิทธิบาท 4 และการบริหารความสัมพันธ์ ด้วยสังคะวัตถุ 4 เป็นตัวแปรในการสร้างความสุขให้กับองค์กร จะเป็นองค์กรแห่งความสุข ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้ สถานศึกษาหรือองค์กรที่มีหน้าที่ส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากร ควรส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยงานนำหลักธรรมไปปฏิบัติใช้ในการพัฒนาศักยภาพของตน และสร้างมิตรภาพกับเพื่อนร่วมงานเพื่อให้เกิดความสุขในการทำงานเป็นองค์กรแห่งความสุข และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้ ควรมีการศึกษาวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับผลของการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาใช้เป็นหลักยึดเหนี่ยวในการบริหารจัดการภายในองค์กร อาจส่งผลทำให้เป็นหลักธรรมที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น พรหมวิหาร 4 และควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การวิจัยกรณีศึกษาจากองค์กรหรือสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเองในการเป็นองค์กรแห่งความสุข เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). รายงานประจำปี กรมสุขภาพจิต ปี 2552. เรียกใช้เมื่อ 13 มิถุนายน 2561 จาก <https://www.dmh.go.th/ebook/view.asp?id=223>

- ขวัญเมือง บวรอัศวกุล. (2561). การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตกับการทำงานอย่างมีความสุข. เรียกใช้เมื่อ 5 เมษายน 2561 จาก <https://goo.gl/GcMg72>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). ความสุข 5 ชั้น. เรียกใช้เมื่อ 23 พฤษภาคม 2561 จาก <http://www.cdthamma.com/forums/index.php?topic=2808.0>
- พระมหากิจการ โชติปัญญา. (2558). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มจร., 13(2), 48 - 5.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2555). การพัฒนาจิตตปัญญาในองค์กร การปรับกระบวนการทัศน์และวัฒนธรรมองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2561 จาก <http://rirs3.royin.go.th>
- สมคิด ปิ่นทอง. (2556). รูปแบบการจัดการการกีฬาแห่งประเทศไทยให้เป็นองค์กรแห่งความสุข. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิรินทร แซ่ฉั่ว. (2553). ความสุขในการทำงานของบุคลากรเชิงสร้างสรรค์กรณีศึกษาอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสื่อและกลุ่มงานสร้างสรรค์เพื่อการใช้งาน. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์สุขภาพและองค์กร. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรุณวดี คุ่มสิริพิทักษ์. (2545). การเสริมสร้างอำนาจในงานกับความพึงพอใจในงาน ของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาทิตยา จุฬาสรีกุล และพระครูธีรवार. (2559). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหาร การศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วารสารธรรมทรรศน์, 16(1), 41 - 51.
- Burton, J. (2010). WHO Healthy Workplace Framework and Model. Retrieved November 29, 2018, from https://www.who.int/occupational_health/healthy_workplace_framework.pdf
- Hair, J.F.J. et al. (1998). Multivariate Data Analysis. (5th edn). New Jersey: Prentice Hall.
- Hosie, P. & Sevastos, P. (2009). Does the “happy-productive worker” thesis apply to managers? International Journal of Workplace Health Management, 2(2), 131 - 160.

- Lucas, R. E. et al. (2003). Measuring positive emotions. In S. J. Lopez & C. R. Snyder (Eds.), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures*. Washington, D.C., U.S.: American Psychological Association.
- Lyubomirsky, S. et al. (2005). The Benefits of Frequent Positive Affect: Does Happiness Lead to Success? *Psychological Bulletin*, 131(6), 803 - 855.

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล*

THE ADMINISTRATION STRATEGIES FOR PRIMARY SCHOOLS IN THE NORTH EASTERN TOWARD WORLD-CLASS STANDARD

ธัญวลัย ไพศาลอนันต์

Tanwalai Pisananan

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

E-mail: Phisalxnantt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น พัฒนากลยุทธ์ และ ประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่มาตรฐานสากล โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 385 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเดียวกับระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการบริหารอยู่ใน ระดับมากที่สุด คือ การมุ่งเน้นบุคลากร รองลงมา คือ การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ และการจัดการกระบวนการ ตามลำดับ 2) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การนำองค์การ 2) กลยุทธ์การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) กลยุทธ์การมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) กลยุทธ์การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) กลยุทธ์การมุ่งเน้น 6) กลยุทธ์การจัดกระบวนการ 7) กลยุทธ์การปฏิบัติงานหลัก 8) กลยุทธ์นวัตกรรม และสารสนเทศ และ 9) กลยุทธ์ด้านคุณภาพผู้เรียน และ 3) ผลการประเมินกลยุทธ์โรงเรียน ซึ่งมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลยุทธ์

คำสำคัญ: การบริหารจัดการศึกษา, กลยุทธ์, โรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, มาตรฐานสากล

* Received 10 July 2020; Revised 5 September 2020; Accepted 13 September 2020

Abstract

The objectives of this research are to study needs, strategy development and management strategy assessment of elementary schools in the Northeastern region for meeting international standards. The research was conducted by using a mixed methodology that was divided into three phases: Phase 1: Needs study - The sample consisted of 385 school administrators who were selected by simple random sampling. The research instrument was a 5 - point rating scale questionnaire. The data were analyzed by finding out frequency, percentage, mean and standard deviation. The needs were found out by using. Phase 2: Strategy development - The researcher used the Delphi technique with 17 experts. Phase 3: Strategy assessment - The researcher determined the sample size with the same method as setting the sample and conducted a random sample as same as Phase 1. The research instrument used in Phase 3 was a questionnaire surveying opinions on management strategy assessment of elementary schools in Northeastern region for meeting international standards. The questionnaire surveyed two aspects, including suitability and feasibility in practices, with following tools: Part 1 - General information of respondents (represented in the form of checklist) and Part 2 - The management strategy assessment of elementary schools in Northeastern region for meeting international standards. The questionnaire surveyed two aspects, including suitability and feasibility in practices. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire. The research results indicated that the needs for management of elementary schools in the Northeastern region for meeting international standards were at the highest level in the aspect of workforce focus, followed by measurement, analysis, knowledge management and process management, respectively. 2) The management strategy of elementary schools for meeting international standards consisted of 9 strategies, including 1) leadership strategy 2) strategic planning strategy 3) learner and stakeholder focus strategy 4) measurement, analysis and knowledge management strategies 5) focus strategy 6) process management strategy 7) key operations strategy 8) innovation and information strategy and 9) learner quality strategy. 3) The results of strategy assessment of elementary schools in the Northeastern region for

meeting international standards had suitability and feasibility at a high level in all strategies.

Keywords: The Administration, Strategies, Primary Schools in The North Eastern, World - Class Standard

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้เป็นทางเลือกกับผู้เรียนได้หลายรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายสำคัญเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ การในการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันและทัดเทียมกับนานาประเทศ (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552) ปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังต้องปรับและพัฒนาอีกหลายด้านซึ่งในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทย เข้าร่วมของกลุ่มสมาชิกประชาคมอาเซียน การวิเคราะห์ศักยภาพของเด็กไทยและคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย ปัญหาที่ยังต้องให้ความสำคัญ ต่อการปรับปรุงเพื่อพัฒนา เช่น ด้านคุณภาพผู้เรียนที่ยังไม่มีมาตรฐานในระดับทัดเทียมกับนานาประเทศ ซึ่งปัจจุบันสังคมเริ่มหันมามองว่า ปัญหา ด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ถึงมาตรฐานที่ควรจะเป็น ทุกภาคส่วนควรตระหนัก และหาวิธีแก้ปัญหา จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส.พ.ฐ.) ได้มีการขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเต็มที่ โดยมีนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่อยู่ในโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียนในโครงการมาตรฐานสากลเร่งเดินหน้าเพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ได้จริง เพราะต้องร่วมเข้าเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนและเตรียมยกระดับมาตรฐานการศึกษาสู่ความเป็นมาตรฐานสากลเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน แต่การขับเคลื่อนการศึกษาในขณะนี้ มีเป้าหมายและทิศทางไม่ชัดเจน ความเข้าใจในเป้าหมายและทิศทางไม่ตรงกับความเป็นมาตรฐานของสากล จึงทำให้การจัดการศึกษาในประเทศไทยไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางในการจัดการศึกษามากเท่าไร (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550) ดังมีนัก การศึกษาได้กล่าวถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คอทเตอร์ (Kotter, J. P., 1996) ชี้ให้เห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดของการเปลี่ยนแปลงคือ การทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบแผน และการกำหนดกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างชัดเจนในทิศทางที่ต้องการและระดับที่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เฉพาะองค์การขนาดใหญ่เท่านั้นที่ประสบความสำเร็จ องค์การที่เกิดขึ้นใหม่ก็ต้องการการเปลี่ยนแปลงเช่นกันโดยการปรับตัวในด้านต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานหรือบุคลากร เพื่อให้องค์การเจริญเติบโตและพบสิ่งท้าทายใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงองค์การต้องได้รับการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนามาตรฐาน

การศึกษาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ การบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนนั้นสิ่งสำคัญมากคือ ต้องมีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่ดี เป้าหมายสำคัญ คือ การที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพ มีมาตรฐาน เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพ และมาตรฐานสูงขึ้น เท่าเทียมหรือใกล้เคียงนานาชาติอารยประเทศ ซึ่งโรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นการจัดคุณภาพเชิงบูรณาการและให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนอันได้รับการยอมรับมากที่สุดในปัจจุบัน (Kilmer, V., 1999) โดยมีความมุ่งหวังว่านักเรียนจะมีศักยภาพเป็นพลโลก มีการดำเนินการตั้งแต่ปี 2553 - 2555 วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) เป็นเลิศวิชาการ สื่อสาร 2 ภาษาล้ำหน้าทางความคิดผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก 2) ยกระดับ การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล โดยกำหนดรายวิชาเพิ่มเติมที่มีความเป็นสากลเช่น ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) การเขียนความเรียงขั้นสูง (Extended Essay) กิจกรรมโครงงานเพื่อสาธารณประโยชน์ (CAS: Creativity, Actions, Service) และโลกศึกษา (Global Education) และ 3) ยกระดับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ซึ่งในจำนวน 500 โรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยม 381 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา 119 โรงเรียน ทั้งนี้ดำเนินการพัฒนาและยกระดับโรงเรียนมาตรฐานสากล จะมุ่งพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล โดยนำจุดเด่นจากหลักสูตรต่าง ๆ มาปรับหลักสูตรให้เทียบเคียง 2) พัฒนาสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ โดยใช้ภาษาอังกฤษภายในปี 2555 3) พัฒนาครูผู้สอนในสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ 2 และครูผู้สอนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เพื่อใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอน 4) พัฒนาผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับการพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) พัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์โรงเรียนมาตรฐานสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขับเคลื่อนการพัฒนายกระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนมีมาตรฐานสากล โดยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นายชินภัทร ภูมิรัตน ได้มอบนโยบายแก่โรงเรียนในโครงการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั่วกันทั้งประเทศผ่าน การประชุมทางไกล แนวทางดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ทิศทางและแนวทางดำเนินงานเบื้องต้นให้ทราบกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและได้ให้ วิเคราะห์จากข้อมูลโดยรวมกล่าวถึง การจัดการศึกษาโดยเฉลี่ยของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังมีคุณภาพต่ำ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั่วประเทศในบางวิชาบางระดับตกต่ำลงจาก 4 - 5 ปี จึงต้องเร่งหาแนวทางในการพัฒนา สู่ความเป็นเลิศตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้ ยังไม่มีการศึกษาถึงกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล จากความสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยให้สู่

ความเป็นมาตรฐานสากล ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาระบบการบริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล (World - Class Standard School) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากลเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยระยะนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2561 - 2562 จาก 61 เขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) คำนวณกลุ่มตัวอย่างให้กระจายไปทุกเขตพื้นที่ การศึกษาตามสัดส่วนของประชากร แล้วดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยหน่วยใดที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว จะไม่มีโอกาสถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างอีก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม มีข้อความเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบบการตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่คาดหวัง การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล มี 7 ด้าน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการเพื่อประสานงานจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีถึงโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือราชการ และแบบสอบถามไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และแบบซองเปล่าพร้อมดวงตราไปรษณีย์ที่จำหน่ายซองถึงผู้วิจัยเพื่อส่งแบบสอบถามกลับคืนถึงผู้วิจัย

3.3 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 385 ฉบับ และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ได้จำนวน 385 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน/สภาพที่คาดหวังการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล โดยใช้เทคนิคเดลฟาย 3 ระยะ คือ

1. เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) รอบที่ 1

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Selection) 17 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1.1.1 เป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบหรือมีประสบการณ์โดยตรงกับตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง หรือนักการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับนโยบาย จำนวน 5 คน

1.1.2 เป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบหรือมีประสบการณ์โดยตรงกับตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน

1.1.3 เป็นนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา
มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกและปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 7 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเอกสารประกอบการพิจารณาแสดงความคิดเห็นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและเครื่องบันทึกเสียง

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 ท่าน โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้และประโยชน์ของการวิจัยในรอบที่ 1

1.4 สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำเพื่อการวิเคราะห์ โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 17 คน มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ศึกษาอย่างละเอียด จัดระบบ และหมวดหมู่ ตามประเด็นที่ทำการวิจัย

2. เดลฟาย (Delphi Technique) รอบที่ 2

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เช่นเดียวกับกับรอบที่ 1

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้เทคนิค เดลฟาย รอบที่ 2 มีลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) และ ตอนที่ 2 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วยไม่เห็นด้วย และคำถามปลายเปิดในตอนท้ายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 ท่าน โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้และประโยชน์ของการวิจัยในรอบที่ 2

2.4 สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยวิเคราะห์หามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์

3. เดลฟาย (Delphi Technique) รอบที่ 3

3.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เช่นเดียวกับกับ รอบที่ 2

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้เทคนิค เดลฟาย รอบที่ 2 มีลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วยไม่เห็นด้วย และคำถามปลายเปิดในตอนท้ายเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 ท่าน โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้และประโยชน์ของการวิจัยในรอบที่3

3.4 สถิติที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลรอบที่ 2 ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยวิเคราะห์หามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สุ่มมาตรฐานสากล

การประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สุ่มมาตรฐานสากล มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างและประชากร ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเดียวกันกับที่กำหนดกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเช่นเดียวกันกับระยะที่ 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สุ่มมาตรฐานสากล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยนำกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สุ่มมาตรฐานสากล ฉบับที่ได้รับการยืนยัน นำมาจัดทำเป็นประเด็นในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง

3.2 ประเด็นข้อคำถามของแบบสอบถามได้สร้างขึ้นจากข้อความของกลยุทธ์ การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สุ่มมาตรฐานสากลฉบับที่ได้รับการพัฒนาแล้วตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน ในระยะที่ 2 นั้น เป็นข้อคำถามที่ผ่านกระบวนการเดลฟายจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำแบบสอบถามเสนอเพื่อขอความคิดเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อจัดทำฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจง ความถี่ และหาร้อยละ ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สุ่มมาตรฐานสากล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สู่มาตรฐานสากล ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเมื่อเข้าสู่มาตรฐานสากล เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือด้านการมุ่งเน้นบุคลากร (PNI_{modified} = 0.15) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (PNI_{modified} = 0.14) ลำดับที่ 3 คือด้านการจัดการ กระบวนการ (PNI_{modified} = 0.13) ลำดับที่ 4 คือด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (PNI_{modified} = 0.12) ลำดับที่ 5 คือ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย (PNI_{modified} = 0.12) ด้านผลลัพธ์ (PNI_{modified} = 0.12) และลำดับที่ 7 คือด้านการนำองค์การ (PNI_{modified} = 0.11)

2. กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สู่มาตรฐานสากลประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) กลยุทธ์การนำองค์การ (Leadership) 2) กลยุทธ์การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) 3) กลยุทธ์การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder) 4) กลยุทธ์การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management) 5) กลยุทธ์การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) 6) กลยุทธ์การจัดกระบวนการ (Process Management) 7) กลยุทธ์การปฏิบัติงานหลัก (Main performance) ควรดำเนินการดังนี้ 8) กลยุทธ์นวัตกรรม และสารสนเทศ (Innovation and Information) 9) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่มาตรฐานสากลด้านคุณภาพผู้เรียน (Learner Quality)

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่มาตรฐานสากล โดยรวม มีความเหมาะสมของกลยุทธ์ ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.59) และ ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของกลยุทธ์ ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.66) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของงานวิจัยการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่มาตรฐานสากลในครั้งนี้ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล ลำดับที่ 1 ได้แก่ การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ ทศพล เกียรติเจริญผล และคณะ ศึกษาเรื่อง

ผลกระทบของยุทธศาสตร์การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) (ทศพล เกียรติเจริญผล และคณะ, 2553)

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่มาตรฐานสากล ประกอบด้วยกลยุทธ์ 9 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การนำองค์กร (Leadership) กลยุทธ์การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) กลยุทธ์การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder) กลยุทธ์การวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management) กลยุทธ์ที่การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) กลยุทธ์การจัดกระบวนการ (Process Management) กลยุทธ์ผลการปฏิบัติงานหลัก (Main Performance) กลยุทธ์นวัตกรรม และสารสนเทศ (Innovation and Information) และกลยุทธ์คุณภาพผู้เรียน (Learner Quality) โดยมีประเด็นในการอธิบายตาม กลยุทธ์ ดังนี้

2.1 กลยุทธ์การนำองค์กร (Leadership) ดำเนินการโดย ส่งเสริมให้มีการสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อการนำไปปฏิบัติ และสร้างความเข้าใจผลการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สนับสนุนการสร้างบรรยากาศเชิงบวกในการปฏิบัติงานในองค์กรและมีการกำกับดูแลติดตามเสริมแรงตามโอกาส ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของบุคลากร โดยมีฐานข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันในการสืบค้นประกอบการตัดสินใจเพื่อความยั่งยืนขององค์กร การสื่อสารถึงวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและแนวทางการนำไปปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นต่อค่านิยมขององค์กร สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ คิลเมอร์ (Kilmer) ศึกษาเรื่องการจัดการคุณภาพโดยรวมมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงโรงเรียน โดยใช้หลักการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางในการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการนำองค์กรของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมหลักการจัดการคุณภาพโดยรวม ซึ่งคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพประกอบด้วยคุณลักษณะและพฤติกรรม 8 ประการ คือ วิสัยทัศน์มีความสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สนับสนุนและช่วยเหลือลูกน้อง มีความสามารถในการใช้ข้อมูลสถิติในการตัดสินใจมีความสามารถในการสื่อสาร ใช้แรงจูงใจในการบริหารรวมทั้งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสม เป็นภาระงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและเป็นงานของทีมผู้บริหารส่วนมาก (Kilmer, V., 1999)

2.2 กลยุทธ์การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) ดำเนินการโดย สนับสนุนให้มีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนในโรงเรียนเพื่อกำหนดเป้าหมาย และแนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนดำเนินการกระจายอำนาจเพื่อความคล่องตัวและลดขั้นตอนการบริหารงาน ระดมสรรพกำลังเป็นหนึ่งเดียวเพื่อวางโครงสร้างการบริหารกิจการในโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ร่วมกันและประยุกต์ความรู้ที่ได้ ไปใช้

แก้ปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่อสามารถระบุจุดบอดที่อาจจะเกิดขึ้นในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การกำหนดความสามารถพิเศษ รวมถึงความท้าทาย และความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ ตามกรอบเวลาของการวางแผน ส่งเสริมการวางแผนถึงความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว และยังรวมถึงความสามารถพิเศษที่จำเป็นขององค์กร ความสามารถขององค์กร สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ อรุณ รักธรรม ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารของสมาคมผู้บริหาร การศึกษาสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrator เรียกย่อว่า AASA) การวางแผน (planning) หมายถึง การกำหนดวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า และกำหนดเป้าประสงค์ ที่แน่นอนหลักสำคัญของการวางแผนมี 3 ประการ ได้แก่การวางแผนงานต้องสอดคล้องกับนโยบาย การวางแผนต้องอาศัยหลักวิชาหรือความรู้ทางวิทยาการการวางแผนต้องอาศัยข้อมูล เพื่อช่วยให้ กำหนดวิธีการได้ถูกต้องและมีเหตุผล (อรุณ รักธรรม, 2551)

2.3 กลยุทธ์การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder) ดำเนินการโดย ส่งเสริมการประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน สนับสนุนให้มีการนำเสนอแนะความต้องการในการจัดการศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษาแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างคุ้มค่า และเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิวบี้ (Newby) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารคุณภาพโดยรวมในโรงเรียน ประถมศึกษา โดยเปรียบเทียบในโรงเรียนที่มีการนำระบบบริหารคุณภาพโดยรวมมาปรับใช้จำนวน 4 โรงเรียน กับโรงเรียนที่ไม่มีการนำระบบบริหารคุณภาพโดยรวมมาใช้จำนวน 4 โรงเรียน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียน (Newby, E. F., 1998)

2.4 กลยุทธ์การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis and Knowledge Management) ดำเนินการโดย ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์โอกาส และภาวะคุกคามเพื่อปรับแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเลือกรวบรวมวิเคราะห์จัดการและปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ สินทรัพย์ทางความรู้ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งการทบทวนผลการดำเนินการและใช้ผลการทบทวนในการปรับปรุงผลการดำเนินการ เพื่อผลักดันให้เกิดการปรับปรุงผลการเรียนของผู้เรียน และเพิ่มความสามารถในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนานาชาติ สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ พรพนี เหมะสกล และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศแบบก้าวกระโดดด้วยการเทียบเคียงตามแนวรางวัลคุณภาพแห่งชาติทางการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูง กว่าข้ออื่น ๆ คือ ความรู้ จัดเก็บองค์ความรู้ ประมวลและกลั่นกรองความรู้การเข้าถึงความรู้

การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าครูตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) สร้างวิถีแห่งการเรียนรู้ สร้างแรงกระตุ้นใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่น รักและเพลิดเพลินในการแสวงหาความรู้สามารถวิเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และมีจิตสาธารณะและสำนึกในการบริการสังคม ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา (พรณี เหมะสถล และคณะ, 2551)

2.5 กลยุทธ์การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus)

ดำเนินการโดยการส่งเสริม ให้มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามหลักประชาธิปไตยภายใต้กรอบอำนาจและหน้าที่ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรร่วมสร้างวิสัยทัศน์ในการปรับปรุงโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูนำความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ให้ครูมีส่วนร่วมในการอภิปรายและตัดสินใจในการกิจของโรงเรียนรวมทั้งมีวิธีการสร้างความผูกพัน ให้คำตอบแทน และตลอดจนการเสริมแรงเชิงบวกต่อบุคลากรสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ ทศพล เกียรติเจริญผล และคณะ ได้ศึกษาผลกระทบ ของยุทธศาสตร์การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) ที่มีต่อกระบวนการพัฒนานวัตกรรม พบว่า การบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ เป็นปรัชญาการจัดการศึกษาที่มีส่วนประกอบที่สำคัญที่พบคือการมุ่งเน้นบุคลากรและมีมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Involvement of Employees) (ทศพล เกียรติเจริญผล และคณะ, 2553)

2.6 กลยุทธ์การจัดกระบวนการ (Process Management)

ดำเนินการโดยมีการส่งเสริมการแสดงวิสัยทัศน์เรื่องการกระจายอำนาจในการบริหารงานแก่ครูและบุคลากรอย่างชัดเจนส่งเสริมและอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ใช้ระบบสื่อสารแบบเปิดที่มีความสะดวกและรวดเร็วเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมด้านระบบงานโดยรวมด้วยการจัดโครงสร้างองค์การอย่างเหมาะสม ตลอดจนการวางแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ส่งเสริมการวิเคราะห์ระบบงานและกระบวนการสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไลพรรณ ศรีวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่องการประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล (World - Class Standard School) พบว่า การปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลมี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยในรายหมวดการจัดการกระบวนการ พบว่า รายข้อที่ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากและมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ๆ คือ เรื่องการออกแบบ และสร้างนวัตกรรมในกระบวนการทำงานด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ องค์ความรู้ เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาในกาลข้างหน้าที่ต้องปรับโครงสร้างการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณภาพโดยใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีนวัตกรรม และความคิด สร้างสรรค์เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน ในเรื่องจัดระบบเตรียมความพร้อม

เพื่อรับมือต่อภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉินโดยคำนึงถึงการป้องกัน การจัดการการแก้ไขและการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องภายใต้มาตรการที่เหมาะสมและรัดกุม พบว่า ครูมีส่วนร่วมระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าภาระงานดังกล่าวผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลัก (วิไลยพรรณ, 2555)

2.7 กลยุทธ์ผลการปฏิบัติงานหลัก (Main Performance) ดำเนินการโดยส่งเสริมให้ใช้ผลการดำเนินงานคุณภาพนักเรียนคุณภาพบุคลากร และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน สนับสนุนให้เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพนักเรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จีระ งอกศิลป์ ได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาตนเองไปสู่ผลการปฏิบัติงานประกอบด้วย การสำรวจตัวเอง วิเคราะห์หาสาเหตุแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลว ที่ประสบวิเคราะห์หาสาเหตุความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ประสบวิเคราะห์ ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมในการทำงาน วางแผนฝึกอบรมตนเอง กำหนดเป้าหมาย กำหนดวิธีการ ฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีคุณภาพ เพื่อมุ่งไปสู่ผลการปฏิบัติงานหลักขององค์การที่มีความเป็นเลิศก้าวสู่มาตรฐานสากล (จีระ งอกศิลป์, 2550)

2.8 กลยุทธ์นวัตกรรม และสารสนเทศ (Innovation and Information) คือ ส่งเสริมให้มีการนำระบบการสื่อสาร และสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ สนับสนุนการจัดสรรการใช้เทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า และพอเพียงต่อความต้องการในการบริหารจัดการ สนับสนุนให้มีการสื่อสารเพื่อการติดต่อกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของทางโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพหลายช่องทาง สนับสนุนการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาเป็นแกนนำในการพัฒนานวัตกรรมสู่ความเป็นมาตรฐานสากลในเรื่อง โครงการห้องเรียนสองภาษา (English Program) ห้องเรียนเน้นภาษาจีน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อภิรักษ์ คงทา ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมโนทัยพายัพ ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยที่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม คือ โรงเรียนต้องมีนวัตกรรม และสารสนเทศมีห้องเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่เอื้อต่อการให้บริการ (อภิรักษ์ คงทา, 2556)

2.9 กลยุทธ์คุณภาพผู้เรียน (Learner Quality) คือ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่หลากหลายให้มีทักษะการปฏิบัติหรือลงมือทำซึ่งนำไปสู่การประกอบอาชีพจากความรู้ที่ได้ศึกษามารวมทั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างประโยชน์ให้สังคม ส่งเสริมผู้เรียนมีทักษะในการรู้จักแสวงหาความรู้และรวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่ ส่งเสริมการจัดนิทรรศการ ส่งเสริมทักษะวิชาการเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งการดำเนินชีวิต อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขทั้งการดำเนินชีวิตในการเรียนรอบคอบถี่ สังคม และการทำงาน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานสากล ส่งเสริมการจัด

นิทรรศการส่งเสริมทักษะวิชาการและงานอาชีวศึกษาสัมพันธ์เพื่อเป็นการส่งเสริมการรับรู้เพื่อเข้าสู่ความเป็นสากล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Asia Society ได้ศึกษาการเตรียมการของโรงเรียนเพื่อเข้าสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า โรงเรียนควรมีพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย บูรณาการภาษาต่างประเทศมาใช้ในการสื่อสารในชั้นเรียน ควรจัดอบรมครูเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแนวทางการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถดำเนินการได้ตรงตามหลักสูตร สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของโรงเรียน (Asia Society, 2001)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่มาตรฐานสากล ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการมุ่งเน้นบุคลากร การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การจัดการกระบวนการ ส่วนกลยุทธ์การบริหาร ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การนำองค์การ 2) กลยุทธ์การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) กลยุทธ์การมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) กลยุทธ์การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) กลยุทธ์การมุ่งเน้น 6) กลยุทธ์การจัดการกระบวนการ 7) กลยุทธ์การปฏิบัติงานหลัก 8) กลยุทธ์นวัตกรรม และสารสนเทศ และ 9) กลยุทธ์ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากทุกกลยุทธ์นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำกลยุทธ์โรงเรียนทุกด้านสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกลยุทธ์การมุ่งเน้นบุคลากร ส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามหลักประชาธิปไตยภายใต้กรอบอำนาจและหน้าที่ สำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันและมีวิธีการในการกำหนดปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของบุคลากร และกลยุทธ์ทั้ง 9 ประการ นี้เป็นผลที่เกิดจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนากลยุทธ์โรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สู่มาตรฐานสากล ที่เมื่อประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานฐานโครงการ พบว่า มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย การประเมินกลยุทธ์ การศึกษาวิจัยและพัฒนากลยุทธ์ การศึกษาผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ในการปฏิบัติจริงโดยการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหรือวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- จิระ งอกศิลป์. (2550). คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุดที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ทศพล เกียรติเจริญผล และคณะ. (2553). กลยุทธ์เพื่อเพิ่มผลผลิตเชิงวิศวกรรม (Strategy for Productivity Improvement). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ ปอเรชั่นจำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรณี เหมาะสกล และคณะ. (2551). การประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ แบบ ก้าวกระโดดด้วยการเทียบเคียงตามแนวรางวัลคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วิไลพรรณ เสรีวัฒน์. (2555). การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล. ใน ดุษฎี นิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการบริหารและการจัด การศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูป การศึกษา.
- สำนักงานสภาการศึกษา. (2552). 15 รูปแบบการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ต้นแบบรุ่น 1 ปี 2544. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- อภิรักษ์ คงทา. (2556). การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อรุณ รักธรรม. (2551). “ทฤษฎีองค์การ” ประมวลชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร การศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Asia Society. (2001). Going Global: Preparing Our Students for an Interconnected World (2008). Retrieved July 9 , 2012, from <https://asiasociety.org/files/Going%20Global%20Educator%20Guide.pdf>
- Kilmer, V. (1999). The essence of total quality management. New York: Prentice-hall.
- Kotter, J. P. (1996). Beyond total quality management: Toward to emerging paradigm. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), .607-610.
- Newby, E. F. (1998). Beyond total quality management: Toward to emerging paradigm. New York: McGraw-Hill.

**ภาวะหนี้นอกระบบ: กรณีศึกษาหนี้นอกระบบของประชาชน
ในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น***
**THE INFORMAL DEBT SITUATION: A CASE STUDY OF PHRA YUEN
AND MANCHAKHIRI DISTRICT KHONKAEN PROVINCE**

ประสิทธิ์ นาใจดี

Prasit Najaidee

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

KhonKaen University, Thailand

E-mail: prasitna305@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุและมูลเหตุในการตัดสินใจในการเป็นหนี้นอกระบบ 2) ศึกษาผลกระทบของหนี้นอกระบบและ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เป็นหนี้นอกระบบจำนวน 20 คน จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่เป็นทั้งหนี้ในระบบและหนี้นอกระบบ ประกอบอาชีพเกษตรกร ไม่มีเงินออมไว้สำหรับการใช้จ่ายกรณีฉุกเฉิน ประกอบกับอุปนิสัยส่วนบุคคลที่ยึดติดค่านิยม วัตถุนิยม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เมื่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเกิดขึ้นทำให้ครอบครัวที่ไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินและแหล่งเงินกู้ในระบบได้จึงต้องอาศัยแหล่งเงินกู้นอกระบบ ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการทวงหนี้ของเจ้าหนี้นอกระบบ หากจะแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบควรเริ่มที่ตัวบุคคลและครัวเรือนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่ายให้เหมาะสม ลดการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย และใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาครัฐควรมีนโยบายสาธารณะที่ชัดเจนจรรยาบรรณแห่งการเป็นหนี้นอกระบบ รวมทั้งกระทรวงการคลังและสถาบันการเงินมาให้ความรู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การกู้ยืมในระบบอย่างชัดเจนเพื่อให้ประชาชนหรือลูกหนี้กู้ยืมเงินอย่างปลอดภัยเสมอภาคและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นหน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนี้นอกระบบกับภาคประชาชนในระดับชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนถูกหลอกล่อยักยอกทรัพย์สินและถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าหนี้นอกระบบ ประชาชนในชุมชนรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คำสำคัญ: หนี้นอกระบบ, ผลกระทบของหนี้นอกระบบ, สาเหตุการเป็นหนี้นอกระบบ

* Received 30 May 2020; Revised 5 September 2020; Accepted 13 September 2020

Abstract

The objectives of the study were to 1) examine the factor of the decision making on informal loans causes 2) understand the impacts of informal loans 3) provide information to government agencies to resolve the problems. This research was a qualitative research approach to data collection from in-depth interviews with 20 key informants. The finding shows that the majority of the farm debtors didn't have balance for emergency savings. More than the individual and household as the values materialist and modern technology. When expending occurred, families could not access financial services as formal loan sources they had to depending on informal loan shark. Causes of the insecurity life and property from informal debt collection and informal creditors, if solving these problems should start with individuals and households as following. spending money habits wisely. reduce luxury items and brand uses. daily live based on Sufficiency Economy. Government should abolish a public policy cycle, beginning with the causes of informal debt. As financial institutions under the supervision of the Ministry of Finance to advice clearly the loans funds system and for safely debtors, providing that legal associated with informal debt into the public at the local community level to be better understanding, to prevent deception, confiscation, and exploitation by informal creditors , making people feel safe life and property.

Keywords: The Informal Debt, Impacts of Informal Debt, Policies of Informal Debt Situation

บทนำ

หนี้นอกระบบเป็นปัญหาสำคัญที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทั้งในด้านปริมาณและความรุนแรงของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและความสงบสุขของสังคมปัญหาหนี้นอกระบบของประชาชนมีอยู่ทั่วประเทศ กลายเป็นปัญหาสังคมที่ผ่านมารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เร่งหามาตรการช่วยเหลือประชาชนที่เป็นหนี้นอกระบบแต่ปัญหาดังกล่าวไม่มีท่าทีจะลดลงหรือหมดไปจากสังคมประชาชนจำนวนมากยังขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจึงหันหน้าเข้าสู่วงจรหนี้นอกระบบซึ่งเจ้าหนี้ได้อาศัยฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่สูงกว่าเอารัดเอาเปรียบด้วยวิธีการต่าง ๆ (สาริษฐ์ โพธิ์ศรี และคณะ, 2559) ผลสำรวจของศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจที่สะท้อนปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนและหนี้สินนอกระบบด้านปริมาณหนี้ครัวเรือนและหนี้นอกระบบมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องมีแนวโน้ม

เพิ่มสูงขึ้น จากสถานะเงินเฟ้อที่สูงขึ้นทำให้ตัวเลขของการกู้เงินนอกระบบสูงสุดในรอบ 10 ปี และมีปริมาณเงินกู้ยืมนอกระบบสูงถึง 64,460 บาทต่อครัวเรือน หากพิจารณาจากสัดส่วนการเป็นหนี้สินทั้งหมดแล้วมีความเชื่อมโยงกันเมื่อศึกษาเป็นรายปีพบว่าในปี 2561 ประชาชนเป็นหนี้นอกระบบคิดเป็นร้อยละ 35.3 ของหนี้สินทั้งหมด (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2562)

ข้อมูลจากศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปี 2560 พบว่า คนไทยใน 10 ล้านครัวเรือนมีหนี้สินถึง 91% เป็นหนี้ในระบบประมาณ 1.5 แสนบาท/ครัวเรือน อีกร้อยละ 4.9 เป็นหนี้นอกระบบประมาณ 3,346 บาท/ครัวเรือน บางราย เป็นหนี้นอกระบบสูงกว่า 3.8 หมื่นบาท/คน และอีกร้อยละ 3.7 เป็นหนี้ทั้งในและนอกระบบ กลุ่มอาชีพเกษตรกร ผู้ประกอบการธุรกิจ แรงงาน เป็นกลุ่มคนที่มีหนี้มากที่สุด สิ่งที่น่าตกใจคือ ร้อยละ 79 นอกจากนั้นยังพบว่าคนกู้เงินนอกระบบ ร้อยละ 27 มีปัญหาเรื่องการชำระหนี้ คืบ สาเหตุมาจากสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ดอกเบี้ยแพง และถูกฟ้องร้องดำเนินคดีไปจนถึงขั้นข่มขู่ คุกคาม ใช้ความรุนแรงในการทวงถามหนี้ (สุชุม เฉลยทรัพย์, 2561) ปัญหาหนี้นอกระบบทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบันและกลายเป็นปัญหาที่กระทบทั้งด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ดังนั้นทั้งภาครัฐและเอกชนต่างพยายามหาทางแก้ไขและช่วยเหลือประชาชนที่เป็นหนี้นอกระบบ แต่ปัญหาดังกล่าวก็ไม่มีท่าทีที่จะหมดหรือลดน้อยลงไปจากสังคมไทยแต่อย่างใด ยิ่งในปัจจุบันทุกครอบครัวต่างพยายามแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นค่านิยมในการแข่งขันกันในด้านวัตถุต่าง ๆ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถแทรกเตอร์ เป็นต้น (กฤตกร จินดาวัฒน์, 2559) ผู้ที่ลงทะเบียนโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ ปี พ.ศ. 2560 พบว่า ผู้มีรายได้น้อยเป็นหนี้ในประเทศไทย เมื่อจำแนกเป็นรายภาคจากจำนวนผู้ลงทะเบียน กว่า 1,200,000 คน พบว่าประชากรที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหนี้นอกระบบกว่า 550,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.11 (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, 2560)

สำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2558 ตรวจสอบสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนพบว่า จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 319,656 ครัวเรือน มีครัวเรือนร้อยละ 71.4 ที่เป็นหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 62,493 บาทต่อครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) และมีผู้ลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย 452,065 คน (ขอนแก่นนิวส์, 2560) อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนประชากร 34,647 คน จำนวนครัวเรือน 9,747 ครัวเรือน ส่วนอำเภอภูผาเจ็ดริ้ว จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนประชากร 71,738 คน จำนวนครัวเรือน 20,946 ครัวเรือน (กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น, 2559) ประชาชนทั้งสองอำเภอประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลังอื่น ๆ และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือเข้ามาทำงานในสถานบริการ/ห้างร้านต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง และผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียนเข้ารับสวัสดิการแห่งรัฐ อำเภอพระยืน มีจำนวน 1,245 คน อำเภอภูผาเจ็ดริ้ว มีจำนวน 9,070 คน (คลังจังหวัดขอนแก่น, 2562)

จากการศึกษาข้อมูลสถิติคดีที่เกี่ยวกับหนี้นอกระบบทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น คดีชู้กรรโชก ทำร้ายร่างกาย ประทุษร้ายต่อทรัพย์ ลักขโมย ความรุนแรงในครอบครัว อันเนื่องมาจากการเป็นหนี้นอกระบบในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี ผู้วิจัยพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ได้พบเห็นการกระทำความผิดในชุมชนรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรอบปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มสูงขึ้นมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนคดีตาม พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2561 - 2562 จำนวน 5,801 คดี และในส่วนของอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรีมีจำนวนถึง 20 คดี (สถานีตำรวจภูธรอำเภอพระยืน, 2562); (สถานีตำรวจภูธรอำเภอมัญจาคีรี, 2562) ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงมูลเหตุในการเป็นหนี้นอกระบบ เพื่อวิเคราะห์ให้ทราบถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ตกเป็นลูกหนี้นอกระบบ เสนอเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดโอกาสในการตกเป็นลูกหนี้นอกระบบในพื้นที่ อันจะช่วยลดคดีความและช่วยป้องกันเหตุการณ์ที่เป็นความรุนแรงอันสืบเนื่องมาจากการเป็นหนี้นอกระบบของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้สังคมสงบสุขได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาสาเหตุและมูลเหตุในการตัดสินใจในการเป็นหนี้นอกระบบ
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการเป็นหนี้นอกระบบ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องภาวะหนี้นอกระบบ กรณีศึกษาหนี้นอกระบบของประชาชน อำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น มุ่งเน้นศึกษาถึงสาเหตุการก่อหนี้นอกระบบ ผลกระทบและแนวทางการแก้ไข ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อของบุคคลที่ลงทะเบียนร้องทุกข์ไว้ที่ศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดขอนแก่นในการสัมภาษณ์ประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบการศึกษา และเจ้าหน้าที่จากศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดขอนแก่นที่รับผิดชอบผู้ร้องทุกข์จากปัญหาหนี้นอกระบบ เพื่อที่จะได้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ประชาชนในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่นเป็นลูกหนี้นอกระบบ และทราบถึงผลกระทบ รวมทั้งเพื่อทราบแนวทางที่จะทำให้ประชาชนกลุ่มนี้หลุดพ้นจากการเป็นหนี้นอกระบบ

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เป็นลูกหนี้นอกระบบระยะเวลา 1 ปีขึ้นไปโดยคัดเลือกจากผู้ลงทะเบียนร้องทุกข์ไว้ที่ศูนย์ดำรงธรรมในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี โดยคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อมาอำเภอละ 10 ตัวอย่าง

แบ่งออกเป็นประชาชนในอำเภอพระยีน จำนวน 10 คนอำเภอมัญจาคีรี จำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่จากศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดขอนแก่น จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 21 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (In - Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล อาชีพ รายได้ จำนวนหนี้และประเภทของหนี้ ระยะเวลาในการกู้ยืม ระยะเวลาในการผ่อนชำระ เหตุผลในการกู้ จำนวนดอกเบี้ย ผลกระทบที่เกิดจากการเป็นหนี้ นอกระบบ และวิธีการ/แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาหนี้้นอกระบบ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับลูกหนี้ที่เป็นหนี้้นอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตอำเภอพระยีนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 5 ธันวาคม 2562 – 31 มกราคม 2563 โดยผู้วิจัยได้แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยโทรศัพท์ไปนัดหมายเพื่อขออนุญาตทำการสัมภาษณ์ หากกลุ่มตัวอย่างตกลงยินยอมให้ทำการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจะได้นัดหมายวันเวลาที่ทำการสัมภาษณ์ซึ่งส่วนใหญ่นัดหมายที่บ้านผู้ให้สัมภาษณ์หรือบ้านผู้นำชุมชน สำหรับผู้ที่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่สะดวกในการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยก็จะคัดเลือกรายชื่อลำดับถัดมาแทน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 20 – 30 นาที โดยในขณะที่สัมภาษณ์ได้จดบันทึกตามประเด็นรวมทั้งได้ขออนุญาตบันทึกเสียง ซึ่งในการตั้งคำถามได้ใช้เทคนิคในการตั้งคำถามที่หลากหลาย (Confirmatory Questions) เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงในการตอบคำถาม เช่น เมื่อถามถึงอาชีพซึ่งเป็นที่มาของรายได้แล้ว ก็ตรวจสอบคำตอบโดยถามถึง รายจ่าย เงินออม (Zumitzavan, V., 2020)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ แล้วเรียบเรียงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาสาเหตุและมูลเหตุในการตัดสินใจเป็นหนี้้นอกระบบ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: KI) ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ไถ่ย้อย ทำไร่มันสำปะหลัง และมีอาชีพเสริม เช่น ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ ซึ่งในส่วนนี้จะได้นำเสนอผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สาเหตุและมูลเหตุในการตัดสินใจในการเป็นหนี้ในระบบ

ผู้ที่เป็หนี้ในระบบกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ที่เป็นสถาบันการเงิน คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และธนาคารที่ให้บริการสินเชื่อ อันได้แก่ธนาคาร ธนาชาติ (ธนาชาติลีซิ่ง) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (แคมเปญ คาร์ฟอร์แคช) เมื่อตกเป็นลูกหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและสถาบันการเงิน ในการกู้เงิน ผู้กู้ได้ใช้โฉนดที่ดิน/เอกสารสิทธิ์อื่น คือ บ้าน และหลักทรัพย์ที่มีอยู่ ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์เพื่อเป็นหลักทรัพย์ในการกู้เงิน และการกู้ส่วนใหญ่เป็นการกู้ระยะยาว ในส่วนของรูปแบบในการเป็นหนี้ในระบบ จากการสัมภาษณ์พบว่ารูปแบบการเป็นหนี้ในระบบเมื่อถามถึงจำนวนดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายแล้ว โดยผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลว่า

“ทุกวันนี้ต้องเสียดอกเบี้ยถึงร้อยละ 16 บาทต่อวันโดยจ่ายดอกเบี้ยถึงวันละ 500 บาท ในขณะที่มีรายได้เพียงวันละ 600 – 700 บาท แต่ต้องจ่ายดอกเบี้ยไปถึง 500 บาท ทำให้เหลือเงินไว้สำหรับการใช้จ่ายในครอบครัวเพียง 200 – 300 บาท ต่อวัน เท่านั้น ดังนั้นเมื่อรายได้ไม่พอกับรายจ่ายแล้ว ทำให้ต้องคิดถึงเรื่องการกู้ยืมมาเพิ่ม จึงไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรหนี้ในระบบได้” (หญิงอายุ 53 ปี, 2563)

สาเหตุแห่งการก่อหนี้ในระบบ

สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเป็นหนี้ในระบบมาจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

เงินถูกใช้เป็นปัจจัยหลักแทนการใช้แรงงานซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อน ประชาชนเน้นวัตถุนิยม ลูกหลาน อยาได้ข้าวของเครื่องใช้ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประกอบกับขนบธรรมเนียมประเพณีประชาชนทั้งสองอำเภอมิประเพณียึดถือปฏิบัติ คือ การทำบุญ การจัดเลี้ยงเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตามเทศกาล เช่น ปีใหม่ งานสงกรานต์ และบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น บุญผะเหวด บุญประจำปีของแต่ละพื้นที่ มีการจัดขึ้นเป็นประจำตามที่เคยยึดถือปฏิบัติกันต่อ ๆ มา ซึ่งผู้วิจัยมองว่า ในการทำบุญหรือการจัดเลี้ยงแต่ละครั้งต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก สิ่งเหล่านี้เป็นการเสียเงินที่เป็นการสูญเปล่าไม่มีโอกาสที่จะได้เงินกลับคืนมา ซึ่งนอกจากจะเป็นการสูญเปล่าแล้ว ยังเป็นต้นเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องกู้เงินในระบบอีกด้วย

“ปัจจุบันนี้ค่านิยมของคนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงจากเดิม ซึ่งเดิมเป็นสังคมที่เรียบง่าย แต่ปัจจุบันเกิดการแข่งขันกันด้วยวัตถุ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หรือเทคโนโลยีก็เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนเข้าสู่วัฏจักรหนี้ในระบบทั้งสิ้น ค่านิยมของประชาชนในพื้นที่ คือ แต่ละครอบครัวจะแข่งกันในด้านวัตถุ เช่น ต้องมีรถยนต์ มีรถจักรยานยนต์ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งโทรศัพท์มือถือ สมาชิกในครอบครัวทุกคนต้องมี ซึ่งการใช้โทรศัพท์มือถือ มีผลที่ตามมา คือ ต้องเสียค่าบริการ ซึ่งก็ตกมาเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองหรือหัวหน้าครอบครัวต้องแบกรับ” (หญิงอายุ 50 ปี, 2563)

นอกจากนั้นผู้วิจัยพบว่า ประชาชนทั้งสองอำเภอมีวิถีชีวิตที่เหมือนกัน กล่าวคือส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ซึ่งรายได้ที่นำมาใช้จ่ายในครอบครัวมาจากการขายพืชผลทางเกษตรเป็นหลักหากปีไหนประสบปัญหาภัยแล้งหรือน้ำท่วมทำให้ประชาชนเดือดร้อนประกอบกับการผลิตในภาวะปัจจุบันที่ต้องใช้เครื่องจักรและสารเคมี ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

ผลกระทบจากการเป็นหนี้ในระบบ

การเป็นหนี้ในระบบส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจทำให้ผู้ที่เป็นลูกหนี้มีความเครียดวิตกกังวล และบางครั้งเกิดความหวาดระแวงว่าตนเองและครอบครัวจะถูกทำร้าย เมื่อลูกหนี้มีความกดดันและความเครียด ต้องทำงานหนักมากขึ้น มีอาการปวดศีรษะ นอนไม่หลับ ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพออาจเป็นที่มาของภาวะโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ ตามมานอกจากนี้การเป็นหนี้ยังส่งผลกระทบต่อการทำงานและการทำมาหากินในชีวิตประจำ วันต้องนำเงินที่ได้จากการทำงานมาใช้หนี้ในระบบทำให้ไม่มีเงินเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวส่งผลกระทบต่อความ สัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีในครอบครัว เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง รวมทั้งเมื่อหัวหน้าครัวเรือนต้องทำงานหนักไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนและใกล้ชิดบุตรหลาน ทำให้ครอบครัวห่างเหินกัน บางครั้งส่งผลถึงขั้นทำให้ครอบครัวแตกแยก ในขณะที่หลายครอบครัวที่เป็นหนี้ระบบต้องสูญเสียหลักทรัพย์ที่ได้ใช้ในการเป็นหนี้ในระบบ เมื่อถึงคราวจำเป็น และความต้องการใช้เงินเร่งด่วน แต่ไม่มีหลักทรัพย์และความน่าเชื่อถือในการกู้เงิน ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่ในวัยเรียน การเป็นหนี้ที่มีมูลค่าสูงทำให้ลดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป ทำให้ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนและต้องการศึกษาต่อ เกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่มีโอกาสและหัวหน้าครอบครัวไม่มีศักยภาพที่จะส่งเสียให้ได้รับการศึกษาสูง ๆ ต้องเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น ซึ่งในอนาคตอาจจะทำให้ผู้ที่เป็นลูกหนี้ไม่สามารถออกจากวงจรหนี้ระบบได้

“ลูกเต้าถึงเขาอยากเรียนต่อ เขาเห็นเราเป็นหนี้เยอะ เขาก็ไม่กล้าขอ ไม่กล้าบอกเรา หนูอยากเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ อยากมีอาชีพนั้น อาชีพนี้ เขาไม่กล้าพูด เขากลัวเราไม่มีกำลังส่ง เขาอยากเรียนพิเศษ อยากไปเที่ยวเหมือนเพื่อน ๆ เขา เขาก็ไม่กล้ามาขอเรา กลัวเราไม่มีเงินส่งเขา กลัวเราต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาเพิ่ม ก็เหมือนกับว่าเราไปตัดโอกาสเขา ก็สงสารเขาอยู่ แต่ไม่รู้จะทำยังไง มันจนปัญญา” (หญิงอายุ 57 ปี, 2563)

เมื่อรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดทำให้มีคนแปลกหน้าเข้าไปในชุมชนในกลุ่มที่เรียกว่า “พวกหมวกกันน็อค” ที่เข้ามาในพื้นที่เพื่อเก็บดอกเบี้ย ซึ่งทำให้คนในชุมชนหวาดกลัวว่าจะเกิดการข่มขู่ คุกคาม มีการทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกายกัน จนทำให้คนในชุมชนรู้สึกขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ

ผู้ที่เป็นหนี้ควรเสริมสร้างวินัยทางการเงิน โดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมการใช้ชีวิต การลงทุนภาคการเกษตร การวางแผน การผลิตสินค้าเกษตรต่าง ๆ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น

รายได้ลดลง มีภาระการเจ็บไข้ได้ป่วยที่ต้องใช้เงินรักษาตัว โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่ราคาผลผลิตในขณะนี้ตกต่ำเกือบทุกรายการ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบได้ ยิ่งเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาต้องพึ่งพื่อนอกระบบ นอกจากนั้นหน่วยงานระดับพื้นที่ควรให้ความรู้ทางการเงินกับภาคประชาชน เพื่อเสริมสร้างวินัยทางการเงิน การใช้จ่ายครัวเรือน โดยให้มีการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย การออมเงิน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายให้เหมาะสม ลดการใช้จ่ายเกินตัว ลดการเป็นหนี้บัตรเครดิตหรือซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย รวมทั้งส่งเสริมการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวเพื่อลดรายจ่าย ลดการเป็นหนี้ และใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของลูกหนี้ ให้รู้จักการอดออม การละเว้นสิ่งของฟุ่มเฟือยที่เป็นที่นิยมทางสังคม โดยการน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในพื้นที่เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายที่มีอัตราเพิ่มขึ้นและส่งเสริมอาชีพโดยการหาตลาดส่งออกให้กับลูกหนี้เพิ่มช่องทางการสร้างรายได้” (เจ้าหน้าที่จากศูนย์ดำรงธรรมฯ, 2563)

แนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาในกลุ่มที่เป็นหนี้ด้วยความจำเป็นในครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งปราบปรามเจ้าหนี้นอกระบบอย่างจริงจัง โดยอาศัยความร่วมมือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและองค์กรปกครองท้องถิ่น รวมทั้งภาคประชาชนในพื้นที่ช่วยกันเฝ้าระวังสอดส่องการใช้ความรุนแรงในการเรียกเก็บดอกเบี้ยและแจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าหนี้ที่มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดมีการประเมินผลดีและผลเสียจากนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอย่างต่อเนื่องเพื่อทราบปัญหาในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและควรระดมความคิดเห็นจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางกฎหมาย การเงิน การคลัง การธนาคารร่วมกันแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบทั้งระบบอย่างยั่งยืน

ภาครัฐควรจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ยประนีประนอมหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่เป็นธรรม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงการคลังและสถาบันการเงินมาให้ความรู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การกู้ยืมในระบบอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนหรือลูกหนี้กู้ยืมเงินอย่างปลอดภัย เสมอภาคและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น หน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหนี้นอกระบบกับภาคประชาชนในระดับชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนถูกหลอกลวงยักยอกทรัพย์และถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าหนี้นอกระบบ

อภิปรายผล

สาเหตุของการเป็นหนี้นอกระบบส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การเพาะปลูกต้องอาศัยเครื่องจักรแทนการใช้แรงงาน แต่ไม่มีเงินออมสำหรับลงทุนแต่ละปี ต้องกู้ยืมเพื่อมาลงทุน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภชัย เจนสาริกิจ และโยธิน แสงวดี ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้นอกระบบของครัวเรือน

เกษตรกรไทยในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมที่เป็นหนี้ในระบบร้อยละ 67 มีที่ดินทำกินน้อยกว่า 25 ไร่ และส่วนใหญ่ไม่มีเงินออม (ศุภชัย เจนสารกิจ และโยธิน แสงวดี, 2556) เช่นเดียวกับการศึกษาของ ปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์ ซึ่งศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และค้นพบว่า การออมเงินมีความสัมพันธ์กับการเป็นหนี้ในระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอธิบายได้ว่า ครอบครัวที่ไม่มีเงินออมจะมีแนวโน้มที่จะเป็นหนี้ในระบบ เมื่อรายได้ไม่เพียงพอแต่ความจำเป็นที่ต้องใช้ซึ่งเป็นลูกหนี้ของสถาบันทางการเงินของรัฐแล้วนั้นทำให้ไม่สามารถกู้ยืมได้อีก ทำให้ต้องกู้ยืมกับเจ้าหน้านอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงมาก (ปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุตินพงศ์ ศาตนันท์พิพัฒน์ เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อหนี้ในระบบของบุคลากร สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการหนี้นอกระบบมากที่สุดเกิดจากการถูกปฏิเสธการอนุมัติสินเชื่อ การกู้เงินไม่ผ่านจึงตัดสินใจใช้บริการหนี้นอกระบบซึ่งมีความสะดวก รวดเร็ว และมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก (ชุตินพงศ์ ศาตนันท์พิพัฒน์, 2559) และการศึกษาของ อุษา อมรรักษ์ยาวิจารณ์ ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้นอกระบบของประชาชนในอำเภอเมืองชุมพร มูลเหตุของการเป็นหนี้นอกระบบของประชาชน ส่วนใหญ่รายได้ไม่เพียงพอ ซึ่งการกู้ยืมเงินนอกระบบประชาชนจะกู้จากญาติ พี่น้อง รองลงมา คือ กู้จากธุรกิจเงินกู้นอกระบบ เหตุผลในการกู้เงินคือ เพื่อหมุนเวียนในการใช้จ่าย (อุษา อมรรักษ์ยาวิจารณ์, 2561) และการศึกษาของ ญัฐวิภา แจ่มภาชี และคณะ ถึงสาเหตุของการก่อหนี้นอกระบบของเกษตรกร พบว่า เกิดจากการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินในระบบสถาบันการเงินได้ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหนี้นอกระบบของเกษตรกรบางครั้งเกิดจากเหตุสุจริตและจำเป็น คือ การที่เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ อาชีพและรายได้ไม่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถกู้ยืมเงินในระบบสถาบันการเงินได้ (ญัฐวิภา แจ่มภาชี และคณะ, 2561)

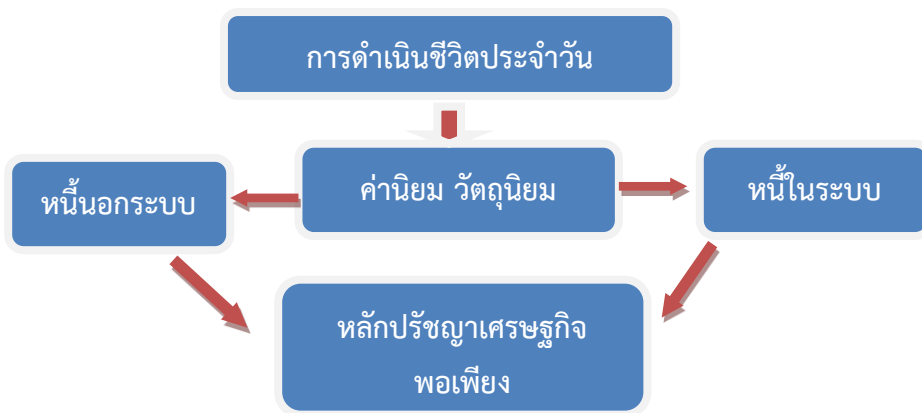
ผลกระทบจากการเป็นหนี้นอกระบบ ทำให้ผู้กู้เสียเปรียบผู้ให้กู้ เนื่องจากมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง และเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยภายใต้ระยะเวลาอันสั้น บางครั้งถูกข่มขู่ คุกคามถูกทวงหนี้โดยใช้วาจาที่รุนแรง จนทำให้เกิดความวิตกกังวล หวาดระแวง เกิดการทะเลาะวิวาทถึงขั้นโดนทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรางค์รัตน์ จำเนียรพล ที่วิเคราะห์และนำเสนอไว้ว่า ลูกหนี้นอกระบบยังมักประสบปัญหาสัญญาเสียเปรียบ มีการหักดอกเบี้ยล่วงหน้า มีอัตราดอกเบี้ยแพง และลูกหนี้ประสบปัญหาการถูกข่มขู่คุกคาม (สุรางค์รัตน์ จำเนียรพล, 2557)

แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยการสร้างวินัยและการจัดหาแหล่งทุนที่เหมาะสม ประชาชนเข้าถึงได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษฎา เอี่ยมละมัย ที่เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ ในประเทศไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การแก้ปัญหานี้ในระบบในประเทศ

เมียนมาและสปป.ลาว นั้น การใช้มาตรการทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอจะใช้แก้ปัญหาหนี้นอกระบบได้ทั้งหมดต้องใช้มาตรการด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ให้ความรู้ สร้างวินัยให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย จัดหาแหล่งทุนที่เหมาะสมให้กับลูกหนี้ (กฤษฎา เอี่ยมละมัย, 2562) เช่นเดียวกับข้อเสนอของ กฤตกร จินดาวัฒน์ ที่ว่ารัฐบาลควรเสริมสร้างวินัยทางการเงินแก่ประชาชน หากผู้บริโภครายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายและมีความจำเป็นในการหาแหล่งเงินในการกู้ยืม ซึ่งกรณีที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ได้ หรือกรณีที่ธนาคารไม่อนุมัติสินเชื่อให้แก่ผู้บริโภครายนั้นเจ้าหนี้นอกระบบจึงเป็นทางเลือกเดียว ดังนั้น การแก้ปัญหาเจ้าหนี้นอกระบบจึงต้องพิจารณาถึงการแก้ปัญหาความยากจนไปด้วยพร้อม ๆ กัน (กฤตกร จินดาวัฒน์, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบโมเดลการดำเนินชีวิตเพื่อไม่ให้เกิดการก่อหนี้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยคือ การดำเนินชีวิตของประชาชนในปัจจุบันยึดติดกับค่านิยม และวัตถุนิยมมากเกินไปจนทำให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้น ซึ่งพิจารณาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนควรเริ่มที่การยอมรับของตัวบุคคลให้ยึดติดกับการพอเพียง พอกิน พอใช้ โดยนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อลดปัญหาการก่อหนี้เพิ่มขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ประชาชนที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร การดำเนินชีวิตประจำวันเน้นวัตถุนิยม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประกอบกับชนบทรรมนิยมประเพณีประชาชนทั้งสองอำเภอมิประเพณียึดถือปฏิบัติ คือ การทำบุญ การจัดเลี้ยงเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งต้นเหตุที่ทำให้ต้องกู้เงินเพื่อรองรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นซึ่งการกู้เงินในระบบผู้กู้ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันเป็นการกู้ในระยะยาว ทำให้ประชาชนบางส่วนที่ไม่มีหลักทรัพย์ต้องมากู้เงินนอกระบบที่คิดดอกเบี้ยสูงทำให้ลูกหนี้วิตกกังวล และหวาดระแวงจากคนแปลกหน้าเข้ามาทวงหนี้และคนในชุมชนหวาดกลัวว่าจะเกิดการข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย ทำให้ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาหนี้้นอกระบบควรเริ่มที่ตัวบุคคลและครัวเรือนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายให้เหมาะสม ลดการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย และใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาครัฐควรมีนโยบายสาธารณะที่ชัดเจนจริงจังโดยเริ่มต้นจากการกำจัดสาเหตุแห่งการเป็นหนี้้นอกระบบ เพื่อป้องกันมิให้ประชาชนถูกหลอกล่อยืมทรัพย์และถูกเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าหนี้้นอกระบบ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ 1) หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบชลประทานควรพัฒนาแหล่งน้ำอย่างจริงจัง เพื่อให้ประชาชนของทั้งสองอำเภอสามารถทำการเกษตร จากแม่น้ำชีอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด 2) การดำเนินการด้านกฎหมายกับผู้ให้บริการด้านการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงินอย่างจริงจัง 3) ภาครัฐควรส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ว่างงานและผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดการสร้างหนี้ภาคครัวเรือน เป็นการแก้ไขปัญหาการก่อหนี้ อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กฤตกร จินดาวัฒน์. (2559). ปัญหาหนี้้นอกระบบและแนวทางการแก้ไขโดยภาครัฐ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2563 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=36054
- กฤษฎา เอี่ยมละมัย. (2562). มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาหนี้้นอกระบบ: ศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. MFU Connexion, 8(1), 185 – 228.
- กองแผนและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. (2559). จำนวนประชากรจังหวัดขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2563 จาก http://www.kkpao.go.th/dep/kkpao_plan/E-PlanData/?mod=index&file =datacat2-2
- ขอนแก่นนิวส์. (2560). ขอนแก่นลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย 452,065 คน. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2563 จาก <https://www.kknews.in.th/content/719/>
- คลังจังหวัดขอนแก่น. (2562). สรุปจำนวนผู้ลงทะเบียนผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจังหวัดขอนแก่น จำแนกรายอำเภอ. ขอนแก่น: สำนักงานคลังจังหวัดขอนแก่น.

- เจ้าหน้าที่จากศูนย์ดำรงธรรมฯ. (20 มกราคม 2563). ภาพยนตร์นอกระบบ: กรณีศึกษาหนีออก
ระบบของประชาชนในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น. (ประสิทธิ์
นาใจดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ชุดิพงศ์ ศาตนันท์พิพัฒน์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการหนีออกนอกระบบ กรณีศึกษาบุคลากร
สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัด
ปทุมธานี. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการ
สาธารณะ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐวิภา แจ่มภาชี และคณะ. (2561). สาเหตุของการหนีออกนอกระบบของเกษตรกร. ใน
เอกสารการประชุมวิชาการนานาชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 14
(IC-HUSO 2018) วันที่ 22 – 23 พฤศจิกายน 2561 ณ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์. (2559). หนีออกนอกระบบ: ปัญหาและแนวทางแก้ไขภายใต้แนวทางปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการเศรษฐศาสตร์, 20(1), 1 - 22.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2562). สถานการณ์และการแก้ไขปัญหาหนีออกนอกระบบ.
วารสารวิชาการสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 9(8), 1 - 34.
- ศุภชัย เจนสารกิจ และโยธิน แสงวดี. (2556). ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับการเป็นหนีออกนอกระบบ
ของครัวเรือนเกษตรกรไทย ในจังหวัดกาญจนบุรี. ใน เอกสารประกอบการประชุม
วิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 10 .
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- สถานีตำรวจภูธรอำเภอพระยืน. (2562). รายงานการลงบันทึกประจำวัน ประจำปี 2562. ใน
เอกสารอัดสำเนา. สถานีตำรวจภูธรอำเภอพระยืน.
- สถานีตำรวจภูธรอำเภอมัญจาคีรี. (2562). รายงานการลงบันทึกประจำวัน ประจำปี 2562. ใน
เอกสารอัดสำเนา. สถานีตำรวจภูธรอำเภอมัญจาคีรี.
- สาริษฐ์ โพธิ์ศรี และคณะ. (2559). ทศนคติที่มีต่อหนีออกนอกระบบในรูปสินเชื่อบุคคลของ
ประชาชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยาการจัดการ, 33(1), 159-185.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. (2560). คู่มือการดำเนินโครงการลงทะเบียน
เพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก [http://www.oic.
go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER18/DRAWER063/GENERAL/DATA0000/000
00196.PDF](http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER18/DRAWER063/GENERAL/DATA0000/00000196.PDF)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). จำนวนประชากรแยกอายุ อำเภอพระยืนอำเภอมัญจาคีรี
จังหวัดขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2563 จาก [http://stat.dopa.go.th/stat
/statnew/upstat_age_disp.php](http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php)

- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2561). โครงการแก้ปัญหาหนี้ในระบบ” ในทัศนะ “ประชาชน”. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก <https://siamrath.co.th/n/50700>
- สุรางค์รัตน์ จำเนียรพล. (2557). หนี้ในระบบกับความเป็นธรรมทางสังคม. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประจำปี 2557. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หญิงอายุ 50 ปี. (19 มกราคม 2563). ภาวะหนี้ในระบบ: กรณีศึกษาหนี้ในระบบของประชาชนในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น. (ประสิทธิ์ นาใจดี, ผู้สัมภาษณ์)
- หญิงอายุ 53 ปี. (11 มกราคม 2563). ภาวะหนี้ในระบบ: กรณีศึกษาหนี้ในระบบของประชาชนในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น. (ประสิทธิ์ นาใจดี, ผู้สัมภาษณ์)
- หญิงอายุ 57 ปี. (19 มกราคม 2563). ภาวะหนี้ในระบบ: กรณีศึกษาหนี้ในระบบของประชาชนในอำเภอพระยืนและอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น. (ประสิทธิ์ นาใจดี, ผู้สัมภาษณ์)
- อุษา อมรรักษ์วิจารณ์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้ในระบบของประชาชนในอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 9(1), 62 - 73.
- Zumitzavan, V. (2020). Learning preferences and brand management in the Thai housing estate industry. International Journal of Management and Enterprise Development, 19(1), 42 - 57.

การพัฒนารูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร*

DEVELOPMENT OF PLAY ACTIVITIES MODEL FOR THE LEARNING
ENHANCEMENT OF SIXTH GRADE STUDENT IN SCHOOL UNDER
THE DEPARTMENT OF EDUCATION BANGKOK

อาคร ประมงค์

Arkorn Pramong

แอน มหาคีตะ

Ann Mahakeeta

สุนทรรี นิ่มเนติพันธ์

Sumonratree Nimnatipun

ยศชนัน วงศ์สวัสดิ์

Yodchanan Wongsawat

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: arkbob@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น 2) พัฒนารูปแบบการเล่น และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 662 คน จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครของปีการศึกษา 2561 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และแบบชั้นภูมิ และการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน และแบบวัดทักษะการเล่น โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมดูหนัง ภาพยนตร์ การ์ตูน มีความต้องการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 กิจกรรมงานประดิษฐ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 และกิจกรรมปั้นดินน้ำมัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.16 ตามลำดับ 2) การสร้างรูปแบบกิจกรรม การเล่น ต้องคำนึงถึงความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ความท้าทาย

* Received 10 July 2020; Revised 6 September 2020; Accepted 13 September 2020

ความน่าสนใจ และสร้างความกระตือรือร้น ด้านวัตถุประสงค์ มุ่งเน้นผลทาง พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย กิจกรรมบริหารสมอง เตรียมกลุ่ม กิจกรรมการเล่น และสรุปผล การประเมินผล ด้วยวิธีการสังเกตและประเมินค่าใน 3 ด้าน คือ ความรู้กระบวนการ และเจตคติ 3) ผู้วิจัยทำการทดลองผลการจัดรูปแบบการเล่น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงนักเรียนจากโรงเรียนวัดลาดปลาเค้าจำนวน 30 คน การศึกษาวิจัยพบว่าผลคะแนน ภายหลังการเข้าร่วมรูปแบบการเล่น 8 สัปดาห์นักเรียนผู้เข้าร่วมมี ผลคะแนน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย สูงขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเล่น, พัฒนาการเรียนรู้, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

The purposes of this article were: 1) to study the needs organization of recreation activities for playing; 2) the development of a play activities model; and 3) to study the effectiveness of this model to enhance learning development for sixth grade students. The researcher collected data from the demand questionnaire. The organization of recreation activities to play at sixth grade students, amount 662 people in schools under the Education of Bangkok of the academic year 2018 purposive sampling and stratified sampling and a group conversation from 15 experts and the test of playing skills. By analyzing the content, mean and standard deviation. The result showed: 1) It was found that though watching movies and cartoons that the students had the highest level of needs, with mean of 5.00 and a standard deviation of 0.00; Craft activity with mean of 4.89 and a standard deviation of 0.11; Plasticine molding activities had mean of 4.83 and a standard deviation of 0.16; 2) creating of playing model should be fun, challenging, exciting interesting and active play that the objective, of the activity can be evaluated in the cognitive domain, affective domain, and psychomotor domain. Process activities are required in order consisting of brain exercise, group dynamic, play activity, wrap up, respectively. Evaluation by means of observation and assessment methods in 3 areas: knowledge, process and attitude. 3) the researcher experimented with the effect of playing styles by purposive sampling 30 students from Wat Lat Pla Khao School. After participating in 8 weeks of various style of the students who participated had higher scores. All of the aspects consisted of the cognitive

domain, affective domain and psychomotor domain and compared to before the trial had a statistical significance of .05.

Keywords: Play Activities Model, Learning Enhancement, Sixth Grade Student

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบัน สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงด้วยนวัตกรรมใหม่ ๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้น การพัฒนาเด็กในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบเดิม อาจต้องถูกทับซ้อนด้วย แนวคิดรูปแบบวิธีการความเชื่อ และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ตามยุคสมัย การพัฒนาเทคโนโลยี จะส่งผลต่อวิถีชีวิตการดำรงชีวิตและพฤติกรรมของคนในทุกสังคม ทุกเพศทุกวัย การพัฒนา เทคโนโลยีสื่อสารสนเทศส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต พฤติกรรม และการสื่อสารของคนในสังคม อินเทอร์เน็ตได้เปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารแบบดั้งเดิมในโลกแห่งความเป็นจริงไปสู่การใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล ในโลกเสมือนจริง (Virtual World) นอกจากเทคโนโลยีสารสนเทศจะเกิด ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนแล้ว การใช้เวลาอยู่กับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น จนขาดปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีอย่าง ไม่เหมาะสม ทำให้เสี่ยงต่อการถูกละเมิดและถูกแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านโลก ออนไลน์ (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน, 2561) ผลจากการสำรวจ พฤติกรรมคนไทยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี พ.ศ. 2557 พบว่า พฤติกรรมเนือยนิ่ง (Sedentary) เป็นระยะเวลา 13.42 ชั่วโมง พฤติกรรมกระฉับกระเฉง (Active) เป็นระยะเวลา 1.57 ชั่วโมง และ พฤติกรรมการนอน เป็นระยะเวลา 9.01 ชั่วโมงและ ผลการสำรวจพฤติกรรมคนไทย ในปี พ.ศ. 2557 พบว่าพฤติกรรมเนือยนิ่ง 5 อันดับแรกของคนไทยดังนี้ พบว่า พฤติกรรมเนือยนิ่ง การนั่งดูรายการโทรทัศน์ (ร้อยละ 38) นั่งคุย นั่งประชุม (ร้อยละ 26) นั่งทำงาน นั่งเรียน (ร้อยละ 25) นั่งเล่นเกมโทรศัพท์มือถือ Tablet หรืออุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ (ร้อยละ 22) และอ่านหนังสือ (ร้อยละ 9) ตามลำดับ (กองออกกำลังกาย เพื่อสุขภาพ กรมอนามัย, 2561) สอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ พบว่า เด็กและเยาวชน มีกิจกรรมทางกายทั่วไปในแต่ละวัน การเล่น ออกแรง อยู่ในระดับต่ำ และพฤติกรรมเนือยนิ่งเพิ่มสูงขึ้น และอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เด็กไทยมี กิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ และเด็กไทยมีน้ำหนักเกินและโรคอ้วนนั้น มาจากสาเหตุสำคัญ หลายประการ ตั้งแต่ในระดับนโยบายที่ขาดการบูรณาการความร่วมมือเพื่อส่งเสริมกิจกรรม ทางกายให้เป็นพันธกิจและเป้าหมายร่วมกันขององค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่มีหน่วยงานด้านสุขภาพ แม้ว่าจะมีการเพิ่มขึ้นของกระแสการออกกำลังกาย แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางกายอย่างถูกต้อง (สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) กิจกรรมการเล่น (Play) ซึ่งวรรณ จีระเดชากุล ได้ให้ความเห็นว่า การเล่น (Play) เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมากฎให้เห็นโดยชัดเจน

ไม่ว่าการแสดงออก ทางร่างกาย เช่น กริยาท่าทางต่าง ๆ หรือทางความคิด จากการพูดจาสนทนากัน การเล่นถือว่าเป็นพฤติกรรมที่สำคัญของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็ก เพราะธรรมชาติของเด็กมักต้องการเคลื่อนไหว หรือการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการสนองความต้องการพื้นฐานซึ่งก็คือ ความสนุกสนาน เพลิดเพลินและความพอใจเพลิดเพลินและความพอใจ (วรตну จีระเดชากุล, 2551) อย่างไรก็ตาม การเล่นถือว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชนให้สมบูรณ์แข็งแรง และส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการด้านการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพอีกด้วย ปัจจุบันเรื่องการเล่นในประเทศไทยมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบหลายอย่าง เช่น ขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นเพื่อสร้างสุขภาวะเด็กของครอบครัวและคนในสังคม ขาดการออกแบบพื้นที่เล่นหรือการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ขาดการจัดการดูแลเรื่องการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กอย่างมีส่วนร่วม ขาดพลังการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมสิทธิการเล่นของเด็ก ขาดกลไกผู้ดูแลการเล่นที่จะเป็นพลังและเป็นเครือข่ายในการขับเคลื่อนนโยบาย (สุรศักดิ์ อาภาสกุล, 2562) การส่งเสริมการเล่นเพื่อเด็กประมว้ยในศตวรรษที่ 21 ครูผู้ปกครองควรปล่อยให้เด็กได้เล่น สำหรับเด็กแล้วการเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตมีคุณค่าต่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเล่นช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเป็นกลุ่ม เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้เด็กจะเรียนรู้การแบ่งปันเรียนรู้ การระวังรักษาของเล่นร่วมกันกับเพื่อนและเรียนรู้การเข้าสังคมการเล่นทำให้เด็กเรียนรู้การดัดแปลงคิด ดังนั้นการพัฒนาการเล่นของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีคุณค่าอย่างมาก เป็นการวางรากฐาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะให้เต็มศักยภาพ สามารถเผชิญและดำรงอยู่ในสังคมที่มีกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุข (ปิยนันท์ พูลโสภา, 2560) สอดคล้องกับ พิชิต เมืองนาโพธิ์ อธิบายว่า เด็กในช่วง 11 – 12 ปี ควรมีโอกาสได้เล่นกิจกรรมทางกายที่ไม่มีโครงสร้างบ้าง มีโอกาสได้ออกไปเล่นกับเพื่อนไม่ว่าสภาพอากาศจะเป็นเช่นไร ให้เข้าร่วมโครงการฝึกกีฬาให้เด็กได้เล่นกีฬาหลายอย่างให้เล่นในตำแหน่งที่แตกต่างกัน ส่วนมากเด็กจะค้นพบความสามารถทางการกีฬาของตนอย่างคาดไม่ถึงเมื่อได้รับโอกาสให้ทดลองหลากหลายให้เล่นกีฬาที่หลากหลายในช่วงโมงพลศึกษาและกีฬาโรงเรียนให้เล่นกีฬابนพื้นน้ำ ในน้ำ และกีฬาที่ใช้การสไลด์และการทรงตัวฝึกเรื่องความอ่อนตัว ความเร็ว ความทนทานและความแข็งแรง แต่ยังไม่ควรใช้การฝึกด้วยแรงต้านนอกเหนือจากน้ำหนักตัวควรทำให้งิจกรรมทางกายและกีฬาสำหรับเด็กวัยนี้สนุก อย่าปล่อยให้เด็กหมดสนุกจากสิ่งแวดล้อม อื่น ๆ เช่น การแข่งขัน การประกวด ฯลฯ (พิชิต เมืองนาโพธิ์, 2558)

จากปัญหาและแนวโน้มพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กและเยาวชนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถูกต้องเหมาะสม และสนองตอบความต้องการของนักเรียน สร้างพัฒนาการที่เหมาะสมสำหรับครูอาจารย์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 เป็นจำนวน 33,576 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยได้ออกแบบกำหนดกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลความต้องการกิจกรรมนันทนาการ การเล่น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ที่มีลักษณะเหมือนกัน รวมจำนวน 662 คน จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อนำเสนอแนวคิดประเด็นข้อคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการออกแบบรูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ จำนวน 15 คน โดยจำแนกคุณสมบัติ ต่าง ๆ นี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาวิชานันทนาการ 2) ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาประถมศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาชีวการแพทย์ 4) ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและเครื่องมือวิจัย จำนวน 10 คน โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย 1) กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ

ทางด้านนันทนาการจำนวน 5 คน 2) กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลการศึกษา หรือวิจัย สำหรับตรวจสอบ ยืนยัน คุณภาพรูปแบบการเล่น จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้เครื่องมือรูปแบบกิจกรรมการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 60 นาที

กลุ่มที่ 5 การทดลองผลเพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเล่นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาตามแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วใช้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล โดยเครื่องมือรูปแบบกิจกรรมการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ได้พัฒนาแล้ว โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 60 นาที

2. การดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการกิจกรรมนันทนาการการเล่นสำหรับเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เกี่ยวกับในการออกแบบกิจกรรม จากนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 662 คน ด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์จัดลำดับของความเหมาะสมของกิจกรรม ศึกษาสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบกิจกรรม และเลือกการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับเสริมสร้างพัฒนาการ ลดภาวะเนือยนิ่ง กระตุ้นความกระตือรือร้น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและความต้องการ ความเหมาะสมเพียงพอ นำข้อมูลที่ได้ มาสังเคราะห์ เพื่อหาความต้องการจำเป็น และแนวทางการจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสร้างรูปแบบกิจกรรมการเล่นจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 และจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญ จาก 4 สาขาวิชาประกอบด้วย สาขาวิชานันทนาการ สาขาวิชาประถมศึกษา สาขาวิชาชีวการแพทย์ และสาขาวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้ เพื่อร่างรูปแบบการเล่น ให้สอดคล้องกับพัฒนาการ การเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ออกแบบแบบวัดทักษะการเล่น สอดคล้องกับพัฒนาการทางตามทฤษฎีพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เพื่อใช้ในการวัดผลการเล่น ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ด้านนันทนาการจำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลการศึกษา หรือวิจัย จำนวน 5 คน ยืนยันเครื่องมือวิจัยโดยศึกษานำร่อง (Try out) ทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการเล่นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองบัว กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ๆ ละ 60 นาที ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อหาความเชื่อมั่นของ Cronbach ของแบบวัดทักษะการเล่น ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อทดลองตามรูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการ การเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้พัฒนาแล้ว โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 60 นาที 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการเก็บเปรียบเทียบก่อนหลังผลการวัดทักษะการเล่นก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 แบบสอบถามความต้องการกิจกรรมนันทนาการ การเล่น สำหรับเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็น 2 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะการตอบแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามช่วงเวลาที่มีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะการตอบแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมนันทนาการ การเล่น เป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีตัวเลือก 4 ระดับ มีเกณฑ์ให้คะแนนคือ ระดับ 4 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 3 หมายถึง มาก ระดับ 2 หมายถึง น้อย ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด ให้เลือกตอบ คำถามกิจกรรม อื่น ๆ ที่สนใจ และข้อเสนอแนะ การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้าน นันทนาการและการเล่นเพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Congruence) จำนวน 5 คน และทดลองใช้เครื่องมือเพื่อหาความเชื่อมั่นของ Cronbach ของแบบสอบถาม

3.2 รูปแบบการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมจำนวน 15 คน และเกณฑ์ในการคัดเข้าร่วม ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชานันทนาการ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านกิจกรรมนันทนาการ ผู้นำนันทนาการ กิจกรรมเด็กและเยาวชน ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านกิจกรรมนันทนาการอย่างน้อย 10 ปี

มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ของบุคลากรสาขานันทนาการ 2) ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาประถมศึกษา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คือตั้งแต่ ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือมีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาอย่างน้อย 10 ปี 3) ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาชีวการแพทย์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านความการทำงาน ระบบสมอง กลไกการทำงานของร่างกาย ระบบการทำงานของประสาท ซึ่งมีประสบการณ์ อย่างน้อย 10 ปี 4) ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงประเด็นคำถาม ข้อเสนอแนะทางการสร้างแรงจูงใจ การศึกษาวิจัย สร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งมีประสบการณ์อย่างน้อย 10 ปี ศึกษาสำรอง (Try out) การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการ การเรียนรู้สำหรับ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ใช้เครื่องมือรูปแบบกิจกรรมการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.3 แบบวัดทักษะการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่นเพื่อเสริมสร้าง พัฒนาการการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีข้อคำถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะการตอบแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบวัดทักษะการเรียนรู้ที่มีระดับความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะ การตอบแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิต พิสัย (Affective Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) จากการเข้าร่วม กิจกรรมนันทนาการ การเล่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีตัวเลือก 4 ระดับ มีเกณฑ์ให้คะแนนประกอบด้วย ระดับ 4 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 3 หมายถึง มาก ระดับ 2 หมายถึง น้อย ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Congruence) 2) ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อหาความเชื่อมั่นของ Cronbach ของแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดการ ดำเนินการต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวข้อง เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามความต้องการกิจกรรมนันทนาการ และทดลองผล ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นำเสนอต่อ ผู้อำนวยการ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อประสานกับผู้อำนวยการสำนักงานเขตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย เครื่องมือวิจัยต่าง ๆ และประสานงานกับโรงเรียนที่ต้องการใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมเพื่อสร้างรูปแบบการเล่น โดยมีรายละเอียดการเก็บผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้เชี่ยวชาญ เชิญร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อร่วมพูดคุยสร้างรูปแบบการเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเก็บข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เพื่อสร้างรูปแบบกิจกรรมนันทนาการการเล่นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญ 4 สาขาวิชา ประกอบด้วย สาขาวิชานันทนาการ เพื่อพิจารณารูปแบบกิจกรรมตามลักษณะของกิจกรรมนันทนาการ สาขาวิชาการประถมศึกษา เพื่อพิจารณากิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ให้เหมาะสมวัย สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาเพื่อพิจารณากิจกรรมให้สอดคล้องกับแรงจูงใจพัฒนาการเรียนรู้ และสาขาวิชาชีวการแพทย์ เพื่อพิจารณารูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการ การเติบโตของสมอง การเคลื่อนไหว ตามแนวคิดแนวทางการออกแบบรูปแบบการเล่นที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามความต้องการ และรูปแบบการเล่น เช่น ตารางกิจกรรม การตรวจสอบคุณภาพและปริมาณให้เพียงพอ ตลอดจนเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมประสานงานช่วงเวลากับโรงเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมและสอดคล้องกับการความต้องการกิจกรรมนันทนาการ การเล่นตามแบบสอบถามที่ได้ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เตรียมการไว้ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน ตามตารางกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลก่อนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติประสิทธิภาพของรูปแบบการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Independent Sample One Way Analysis of Variance: ANOVA) ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป

การรับรองจริยธรรมวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการวิจัยจากคณะกรรมการการทำวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใบรับรองเลขที่ SWUEC/X/G-149/2562

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาค้นพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 662 คน แบ่งเป็น นักเรียนชายจำนวน

277 คน คิดเป็นร้อยละ 41.84 นักเรียนหญิงจำนวน 385 คน คิดเป็นร้อยละ 58.16 นักเรียนมีความต้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น 08.30 – 09.00 น. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.33

ตารางที่ 1 ผลศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1.	กิจกรรมปั่นดินน้ำมัน	4.83	0.16	มากที่สุด
2.	กิจกรรมวาดภาพ ระบายสี	4.72	0.18	มากที่สุด
3.	กิจกรรมงานประดิษฐ์	4.89	0.11	มากที่สุด
4.	กิจกรรมแสดงละคร	4.23	0.16	มากที่สุด
5.	กิจกรรมร้องเพลง	4.83	0.16	มากที่สุด
6.	กิจกรรมสร้าง เครื่องดนตรี	4.63	0.78	มากที่สุด
7.	กิจกรรมดนตรีประกอบจังหวะ	4.72	0.18	มากที่สุด
8.	กิจกรรมโคเวอร์ แดนซ์	4.23	0.16	มากที่สุด
9.	กิจกรรมเกมคอมพิวเตอร์, มือถือ	4.63	0.28	มากที่สุด
10.	กิจกรรมเกม กีฬา	4.56	0.45	มากที่สุด
11.	กิจกรรมเกมหมากกระดาน	4.75	0.12	มากที่สุด
12.	กิจกรรมเต้นแอโรบิค	4.53	0.19	มากที่สุด
13.	กิจกรรมค่ายพักแรม	4.83	0.16	มากที่สุด
14.	กิจกรรมสำรวจธรรมชาติ	4.72	0.18	มากที่สุด
15.	กิจกรรมเกมของสะสม	4.23	0.16	มากที่สุด
16.	กิจกรรมเกมพับกระดาษ	4.23	0.16	มากที่สุด
17.	กิจกรรมดูหนัง ภาพยนตร์ การ์ตูน	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า กิจกรรมดูหนัง ภาพยนตร์ การ์ตูน นักเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 รองลงมา คือ กิจกรรมงานประดิษฐ์ นักเรียนมีความต้องการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.11 และกิจกรรมร้องเพลง มีค่าเท่ากับ กิจกรรมปั่นดินน้ำมัน แต่นักเรียนยังมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 ตามลำดับ และนักเรียนที่มีความต้องการน้อยที่สุดคือ กิจกรรมเกมของสะสม แต่นักเรียนยังมี

ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16

จากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่ากิจกรรมที่นักเรียนมีความต้องการ ที่มีคะแนนสูง จะเป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ในระดับต่ำ หรือปานกลาง เช่น กิจกรรมดูหนัง ภาพยนตร์ การ์ตูน กิจกรรมงานประดิษฐ์ กิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน ตามลำดับ ซึ่งกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว หรือมีความกระตือรือร้น จะอยู่ในลำดับท้ายของคะแนนทั้งหมด แต่โดยภาพรวมทุกกิจกรรม นักเรียนมีความต้องการในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม

2. ผลของการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรม การเล่น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญกำหนดรูปแบบการเล่น (Model of Play) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 เรื่องการจัดกิจกรรม (Content of Activity) ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอว่าควรเป็นกิจกรรม ที่สร้างความสนุกสนาน มีความตื่นเต้น ความท้าทาย และน่าสนใจ ตามลำดับ โดยกิจกรรมต้องสร้างความกระตือรือร้น (Active) อย่างน้อยวันละ 60 นาที เพื่อการเสริมสร้างพัฒนาการตามช่วงอายุระหว่าง 10 – 12 ปี ได้เป็นอย่างดี จะช่วยส่งผลดีต่อสมอง สอดคล้องกับเป้าหมายของกิจกรรม คำนึงถึงความปลอดภัย และควรนำกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เข้ามาช่วยส่งเสริมร่วมกับกิจกรรม

2.2 วัตถุประสงค์กิจกรรม (Objective of Activity) ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ใน ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางสติปัญญา มีความรู้-ความจำ สามารถนำไปใช้ ประเมินค่า ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการเรียนรู้ในคุณค่าเชิงนามธรรมที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและบุคลิกภาพของเด็ก โดยเริ่มจากขั้นต่ำสุดคือการรับรู้ มีการตอบสนองต่อการรับรู้ เห็นคุณค่า คุณลักษณะของบุคคล และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการอาศัยการเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นสื่อแห่งการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง คล่องแคล่ว

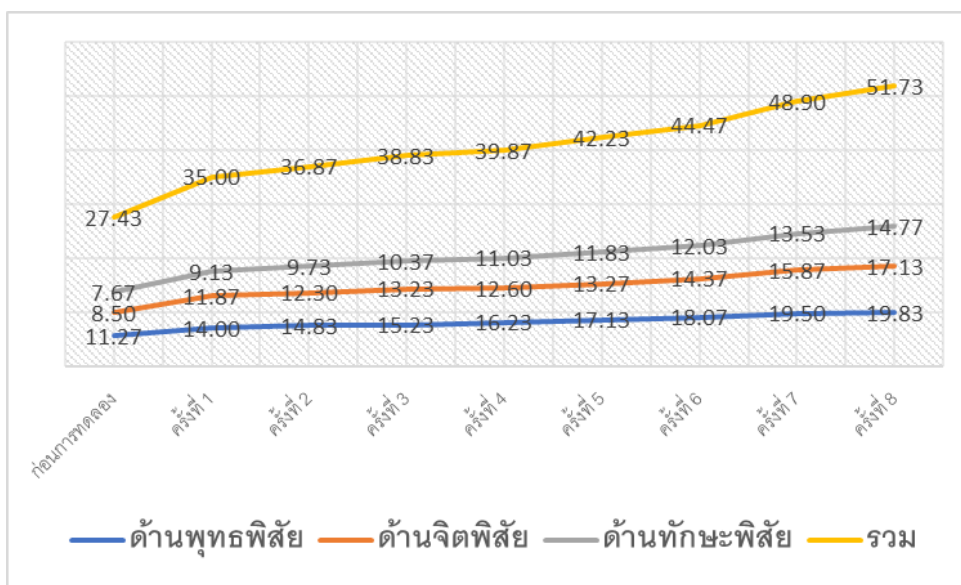
2.3 กระบวนการ (Process of Activity) ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอว่า การจัดกิจกรรม ควรเริ่มต้นขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 กิจกรรมบริหารสมอง (Brain Exercise) ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมกลุ่ม (Group Dynamic) ขั้นตอนที่ 3 จัดกิจกรรมการเล่น (Play Activity) ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสรุปผลที่ได้เรียนรู้ (Wrap Up)

2.4 การประเมินผล (Evaluated of Activity) ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอว่า การประเมินผลจากการเล่นนั้น ผู้วิจัยควรประเมินในลักษณะการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการสังเกตและประเมินค่า การประเมินใน 3 ด้าน คือการประเมินทาง ด้านความรู้ คือสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากการเล่น ด้านกระบวนการนักเรียนสามารถทำกระบวนการการเล่นนั้นได้ประสบความสำเร็จหรือไม่ เด็กนักเรียนจะรู้จักการทำงานเป็นขั้นตอนและจัดลำดับความคิด

ของตนเองได้ และเจตคติผู้วิจัยต้องเขียนข้อการประเมินในด้านนี้ให้เป็นรูปธรรมที่สามารถวัดและประเมินได้ ผลการสร้างแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ ออกแบบกิจกรรมไว้ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) เกมมหกรรมกีฬา (Sport Game) 2) เกมล่าขุมทรัพย์ (The Treasure Hunt) 3) เกมบันไดงู (Snake Ladder) 4) มินิเกม (Mini Game) 5) มหกรรมสวนสนุก (Big Fun Fair) 6) เกมอัจฉริยะ (The Smart Challenge) มีผลการประเมินเพื่อยืนยันรูปแบบ ผลการสร้างแบบวัดทักษะการเล่น ได้ดังนี้ 1) ด้านพุทธิพิสัย กิจกรรมนันทนาการและการเล่นช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทางด้านร่างกาย พัฒนาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) ด้านจิตพิสัย กิจกรรมนันทนาการและการเล่นช่วยให้ มีความตั้งใจ มีสมาธิที่ดี มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ก่อเกิดความร่วมมือและประสานงานกับผู้อื่น และ 3) ด้านทักษะพิสัย กิจกรรมนันทนาการและการเล่นอย่างเป็นระบบขั้นตอน สามารถทำงานด้วยตนเอง และตัดสินใจได้ด้วยตนเองปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างคล่องแคล่ว ผลการศึกษา นำร่อง (Pilot Study) รูปแบบกิจกรรมการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองบัว (เอี่ยมแสงโรจน์) สำนักเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ห้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มทดลองแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 30 คน ผู้วิจัยเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือกิจกรรมการเล่นตามรูปแบบกิจกรรมการเล่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้ 1) เกมมหกรรมกีฬา (Sport Game) 2) เกมล่าขุมทรัพย์ (The Treasure Hunt) 3) เกมบันไดงู (Snake Ladder) 4) เกมอัจฉริยะ (The Smart Challenge) มีผลการศึกษา นำร่อง (Pilot Study) รูปแบบกิจกรรมการเล่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับกิจกรรม การเล่น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ใน 3 ด้านโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยพบว่า เด็กประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.77 สูงกว่าก่อนการทดลอง

3. ผลของการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบกิจกรรมการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษา ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เป็นจำนวน 30 คน ผู้วิจัยใช้กิจกรรมการเล่นทั้ง 8 กิจกรรม

ภาพที่ 1 กราฟคะแนนเฉลี่ยผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย กิจกรรมนันทนาการ การเล่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

จากการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย กิจกรรมการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ผลการทดลองก่อนและหลังการทดลอง จะมีคะแนนเฉลี่ยสูงใน 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) มีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมของการพัฒนาเท่ากับ 51.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.32 โดยผลก่อนการทดลองด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.15

1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.83 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.97 โดยผลก่อนการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.11

2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) นักเรียนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 โดยผลก่อนการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28

3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.77 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52 โดยผลก่อนการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 ดังนั้น

จึงสรุปได้ว่า เมื่อเทียบผลคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ผลคะแนนสูงขึ้นทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการเล่นเพื่อพัฒนาการเสริมสร้างพัฒนาการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. ผลศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่น พบว่า กิจกรรมดูหนัง ภาพยนตร์ การ์ตูน นักเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมงานประดิษฐ์ นักเรียนมีความต้องการมากที่สุดและกิจกรรมร้องเพลง มีค่าเท่ากับ กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่มีระดับคะแนนสูง 3 ลำดับ เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเนือยนิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พบว่า เด็กและเยาวชน มีกิจกรรมทางกายทั่วไปในแต่ละวัน การเล่นออกแรง อยู่ในระดับต่ำ และพฤติกรรมเนือยนิ่งเพิ่มสูงขึ้น แต่ความต้องการกิจกรรมนันทนาการ การเล่น ของนักเรียนยังมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ การเล่นมีส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเด็กทุกคน รัก ชอบ การเล่น เป็นชีวิตจิตใจ ขณะที่เด็กมีความสุข เพลิดเพลิน “สมองเรียนรู้” อย่างเต็มที่ โดยไม่มีขีดจำกัดและไม่เบื่อหน่าย สมองสามารถเรียนรู้ได้ทั้งขณะ “ไม่ตั้งใจ สุข สนุก กับการเล่น” และ “ตั้งใจ” จากผลการศึกษาดังกล่าว นักเรียนที่มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่นอยู่ในระดับมากและมากที่สุด เป็นจำนวน 651 คน คิดเป็นร้อยละ 98.34 (สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2561) สอดคล้องกับ กลัณญ์ เพชรารักษ์ วัยเด็กตอนกลาง (6 – 12 ปี) เรียนรู้ที่จะใช้ทักษะด้านร่างกายในการเล่นเกมนต่าง ๆ สร้างเจตคติต่อตนเองในฐานะที่เป็นสิ่งที่มีชีวิตเรียนรู้ที่จะปรับตัวเองให้เข้ากันได้กับเพื่อนรุ่นเดียวกัน เรียนรู้บทบาททางสังคมที่เหมาะสมของเพศหญิงและเพศชาย พัฒนาความคิดรวบยอดที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน พัฒนาเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรมจรรยาและค่านิยม สามารถช่วยเหลือตนเองได้ (กลัณญ์ เพชรารักษ์, 2561)

2. ผลของการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเล่น จากผลวิจัยสรุปแต่ด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) เรื่องการจัดกิจกรรม (Content of Activity) ควรเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสนุกสนานมีความท้าทายความน่าสนใจ สอดคล้องกับ เอริก (Erik, H. E.) กล่าวว่าการเล่นนั้นเกิดจากการต้องการความพึงพอใจ ซึ่งการที่เด็กจะบรรลุถึงความพึงพอใจได้นั้น จะต้องสนองด้วยการเล่น เช่นการที่เด็กเล่นเป็นมนุษย์อวกาศ นักขับรถแข่ง พยาบาล หรือเพื่อที่จะแสดงออกถึงความต้องการที่ทำให้ตนเองมีความพึงพอใจมากขึ้น ซึ่งการมุ่งใจเป็นกระบวนการซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมในการเรียนรู้และยังอาจหมายถึงความต้องการของนักเรียนที่จะ

เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ (Erik, H. E., 1950) ซึ่งความต้องการดังกล่าวเป็นตัวกระตุ้นและควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย (พระมหาสมยศ พื้สา, 2553)

2) วัตถุประสงค์กิจกรรม (Objective of Activity) กิจกรรมที่เด็กสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายๆ และมีความจำในการจำกิจกรรมนั้น เพื่อนำไปปรับใช้ ในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อตอบสนองพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กในวัยประถมศึกษาและนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ของตนเองได้ สอดคล้องกับ บลูม (Bloom, B. S.) ที่ได้สรุปว่า ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการที่จะจดจำ (Memorization) และระลึกได้ (Recall) เกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับไปแล้ว อันได้แก่สามารถตัดสินใจ ตีราคาคุณภาพของสิ่งต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นเครื่องตัดสิน เช่น การตัดสินใจ ตัดสินคดี หรือประเมินว่าสิ่งนั้นดี ไม่ดี ถูกต้องหรือไม่ โดยประมวลมาจากความรู้ทั้งหมดที่มี นักเรียน ลงมือกระทำ กิจกรรมการเล่นนั้นด้วยตนเองโดยเด็กสามารถมีความคิดสร้างสรรค์การทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่ง การทำกิจกรรมด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เรียกว่า การเรียนจากการปฏิบัติ (Active Learning)

3) กระบวนการ (Process of Activity) ผู้วิจัยสาธิตวิธีการเล่นให้นักเรียนเกิดความเข้าใจก่อนที่จะเล่นเกม ผู้วิจัยต้องเรียงลำดับในการทำกิจกรรม เข้าใจในกิจกรรมการเล่นเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Bloom, B. S., 1976) ซึ่งสอดคล้องกับ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต สรุปว่า พัฒนาการเด็กอายุ 6 - 12 ปี จะมีความอยากรู้อยากเห็น มีประสบการณ์ทางสังคมเพิ่มมากขึ้น เป็นวัยที่สร้างการเรียนรู้ การมีวินัยและความรับผิดชอบ แยกแยะการใช้เวลาเล่นกับการเรียนรู้ ยังมีลักษณะการเล่นแบบสูง (คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2559) สอดคล้องกับ เฟรย์เบิร์ก (Freyberg, J. T.) การเล่นที่ใช้จินตนาการของเด็กที่มีปัญหาทางสติปัญญา โดยการให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมุติ เขาเชื่อว่าสิ่งนี้จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพทางจินตนาการของเขาฝึกความมีระเบียบวินัยแก่เด็ก การเล่นช่วยให้เด็กเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี ฝึกให้เด็กมีความกล้าและความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน การเล่นนั้นควรเป็นการเล่นที่ไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากเกินไปและมีสื่อและอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเล่นอย่างเพียงพอ (Freyberg, J. T., 1973) สอดคล้องกับ ฮัมฟรีย์ (Humphrey, J. H.) สรุปรูปแบบการเล่นแบบกระตือรือร้น (Active Play) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 3.1) กิจกรรมเกมส์ 3.2) กิจกรรมเข้าจังหวะ 3.3) กิจกรรมทดสอบสมรรถภาพ

4) การประเมินผล (Evaluated of Activity) การประเมินผลจากการเล่นนั้น ผู้วิจัยควรประเมินในลักษณะการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการสังเกตและประเมินค่าออกมา (Humphrey, J. H., 1990) สอดคล้องกับ เกษมสันต์ พานิชเจริญ ได้สรุปว่า การประเมินผลตามสภาพจริง คือ การประเมินผู้เรียนตามความเป็นจริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ และทำการวัดและประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ (Criteria) หรือ มาตรฐาน (Standard) เดียวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้ตัดสินการทำงานในชีวิตจริง โดยการประเมินผลมุ่งในการประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านกระบวนการ และด้านเจตคติ (เกษมสันต์ พานิชเจริญ, 2559)

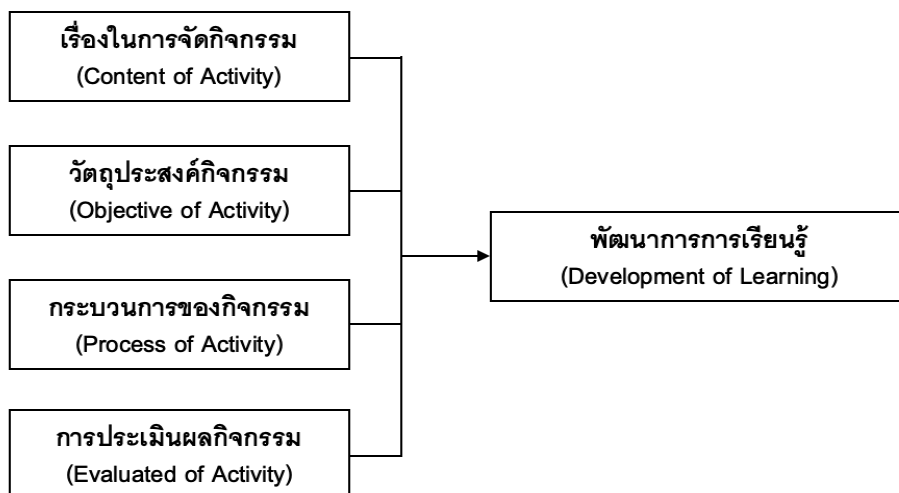
ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ต้องช่วยให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้เผชิญสถานการณ์จริง ร่วมศึกษาเรียนรู้แก้ปัญหาการประเมินผลจากการเล่นเด็กจะแสดงออกชื่อ ๆ ง่าย ๆ และตรงไปตรงมา เป็นการแสดงออกซึ่งความคิดคำนึงและความรู้สึกตลอดจนการรับรู้ ความคิดที่พร้อมจะแสดงออกอยู่ทุกเมื่อ เป็นระยะที่เด็กมีโอกาสดแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับการพัฒนาทางด้านอารมณ์และสังคม (ทิศนา แหมมณี, 2553)

3. ผลของการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการเล่น เมื่อเทียบผลคะแนนก่อนทดลองและหลังทดลอง ผลคะแนนสูงขึ้นทุกด้านประกอบด้วย 1) ด้านพุทธิพิสัย คือ มีความรู้ความเข้าใจ นำความรู้ไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ซึ่งสอดคล้องกับ สุชีวา วิชัยกุล การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในช่วงชีวิตวัยเด็ก การเล่นมีประโยชน์หลายประการ เช่น เกิดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาสติปัญญาฝึกความมีระเบียบวินัยแก่เด็กช่วยให้เด็กเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี ฝึกให้เด็กมีความกล้าและความเชื่อมั่นในตนเองช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน 2) ด้านจิตพิสัย คือ มีการรับรู้ ตอบสนอง เกิดค่านิยม การจัดระบบ บุคลิกภาพ (สุชีวา วิชัยกุล, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยนันท์ พูลโสภา การส่งเสริมการเล่นเพื่อเด็กประถมวัย ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้ปกครองควรปล่อยให้เด็กได้เล่นสำหรับเด็กแล้วการเล่นเป็นส่วนสำคัญของชีวิตมีคุณค่าต่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเล่นช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเป็นกลุ่ม เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้เด็กจะเรียนรู้การแบ่งปันเรียนรู้การระงับรักษาของเล่นร่วมกันกับเพื่อนและเรียนรู้ การเข้าสังคม การเล่นทำให้เด็กเรียนรู้การตัดสินใจคิด เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะให้เต็มศักยภาพ สามารถเผชิญและดำรงอยู่ในสังคมที่มีกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุข และ 3) ด้านทักษะพิสัย คือ การรับรู้กระทำตามแบบหาความถูกต้องทำอย่าง ต่อเนื่องอย่างเป็นธรรมชาติ (ปิยนันท์ พูลโสภา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับ เกษม นครเขตต์ ได้อธิบายว่า กิจกรรมทางกายของเด็กในลักษณะการเล่นที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่เรียกว่า Active Play ถือเป็นการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการได้รับความสนุกสนานจากการเล่นของเด็ก ทุกครั้งที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการเล่นทั้งที่เป็นการเล่นคนเดียว เล่นสองคน หรือเล่นเป็นกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นการเล่นที่ไม่มีรูปแบบหรือมีการกำหนดรูปแบบ มีกติกา เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการเล่นนั้น ๆ เสมอ ช่วงอายุ 10 - 12 ปี สมอของเด็กรมีพัฒนาการสมบูรณ์เกือบร้อยละ 80 แล้ว (เกษม นครเขตต์, 2558) ส่วนที่ยังพัฒนาไม่เต็มที่ คือ บริเวณส่วนหน้าสุดของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Lobe) เด็กควบคุมการเคลื่อนไหวได้ดีขึ้นมาก ทักษะเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเทียบเท่าผู้ใหญ่ การเคลื่อนไหวที่ละเอียดซับซ้อนรวดเร็วขึ้น เด็กสามารถทำได้ดี เช่น การเล่นดนตรีก็สามารถทำได้ดีมากขึ้นเรื่อย ๆ การเดิน รำ ฟ้อน ทั้งแบบเดี่ยวและแบบหมู่คณะ เด็กจะสนใจเป็นพิเศษเพราะการเคลื่อนไหวมีความซับซ้อน

ผนวกกับเรื่องราว ที่ปรากฏในเนื้อหาของนาฏศิลป์นั้นสร้างแรงจูงใจและความหมายให้แก่สมองอย่างยิ่ง (สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 รูปแบบการเล่น (Model of Play)

จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า รูปแบบกิจกรรมการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กำหนดรูปแบบการเล่น (Model of Play) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) เรื่องการจัดกิจกรรม (Content of Activity) กระตุ้นให้นักเรียนซึ่งต้องคำนึงถึง ความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ความท้าทาย ความน่าสนใจ ตามลำดับ ควรเป็นกิจกรรมที่สามารถความกระตือรือร้น (Active) เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสมอง 2) วัตถุประสงค์ กิจกรรม (Objective of Activity) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการเรียนรู้ด้วย กระบวนการทางสติปัญญา มีความรู้ - ความจำ สามารถนำไปใช้ ประเมินค่า ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการเรียนรู้ในคุณค่าเชิงนามธรรมที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและ บุคลิกภาพของเด็ก โดยเริ่มจากขั้นต่ำสุดคือการรับรู้ มีการตอบสนองต่อการรับรู้ เห็นคุณค่า คุณลักษณะของบุคคล และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการอาศัย การเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นสื่อแห่งการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง คล่องแคล่ว 3) กระบวนการ (Process of Activity) เริ่มต้นจาก กิจกรรมบริหารสมอง (Brain Exercise) การเตรียมกลุ่ม (Group Dynamic) จัดกิจกรรมการเล่น (Play Activity) การสรุปผลที่ได้ เรียนรู้ (Wrap up) ตามลำดับ 4) การประเมินผล (Evaluated of Activity) ลักษณะการ

ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการสังเกตและประเมินค่า การประเมินใน 3 ด้าน คือ การประเมินทางด้านความรู้ กระบวนการ และเจตคติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า 1) ผลการศึกษาความต้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการ การเล่นเกม นักเรียนมีความต้องการในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม ซึ่งระดับความต้องการสูงที่สุดประกอบด้วย กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมงานประดิษฐ์ตามลำดับ 2) ผลของการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเล่น พบว่ากิจกรรมควรเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยต้องคำนึงถึงความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ความท้าทาย ความน่าสนใจ สามารถประเมินได้ในด้านพุทธิพิสัย หมายถึง กิจกรรมนันทนาการและการเล่นช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด ก่อให้เกิดการเรียนรู้มีความคิดสร้างสรรค์ ด้านจิตพิสัย หมายถึง กิจกรรมนันทนาการและการเล่นช่วยให้มีความตั้งใจ มีสมาธิที่ดีมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ก่อเกิดความร่วมมือและประสานงานกับผู้อื่นและด้านทักษะพิสัย หมายถึง กิจกรรมนันทนาการและการเล่นอย่างเป็นระบบขั้นตอน สามารถทำงานด้วยตนเอง และตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างคล่องแคล่วมีการพัฒนาความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถคิดแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ กระบวนการประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 กิจกรรมบริหารสมอง ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมกลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 จัดกิจกรรมการเล่น ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการสรุปผลที่ได้เรียนรู้ การประเมินผล (Evaluated of Activity) คือการประเมิน ความรู้ กระบวนการ และเจตคติ 3) ผลของการประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการเล่น พบว่า ภายหลังนักเรียนเข้าร่วมรูปแบบ การเล่น 8 สัปดาห์นักเรียนผู้เข้าร่วมมี ผลคะแนน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย สูงขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย คือ 1) นำรูปแบบการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำหรับเด็กประถมศึกษา ส่งเสริมการเล่นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ 2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีการใช้รูปแบบการเล่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทน ครูควรส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการเล่น และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการเล่นของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา 3) ศึกษาตัวแปร ที่ส่งผลต่อการเล่นของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยในการเล่น พฤติกรรมในการเล่น เป็นต้น ศึกษาพฤติกรรมความต้องการกิจกรรมนันทนาการการเล่นกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง และข้อจำกัดอื่น ๆ จากพฤติกรรมการเล่น

เอกสารอ้างอิง

- กัลญญ เพชรกรณ. (2561). จิตวิทยาครูสำหรับการจัดการเรียนรู้. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2561 จาก http://www.eledu.ssru.ac.th/kalanyoo_pe/file.php/4/_6_.pdf.
- กองออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ กรมอนามัย. (2561). การยับยั้งเคลื่อนไหวและยืดเหยียดร่างกาย. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2561 จาก http://dopah.anamai.moph.go.th/?page_id=78.
- เกษม นครเขตต์. (2558). ประสบการณ์การเรียนรู้จากการเล่นของเด็ก ตามองค์ประกอบ Bloom s Taxonomy. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันตนาการ, 41(2), 31-37.
- เกษมสันต์ พานิชเจริญ. (2559). การพัฒนารูปแบบการประเมินในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน. (2561). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เจ เอส การพิมพ์.
- คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. (2559). การจัดทำมาตรฐานจริยธรรมและผลิตรายการโทรทัศน์. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2562 จาก <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/600100000001.pdf>.
- ทิตนา แหมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยนันท์ พูลโสภ. (2560). การพัฒนาการเล่น เพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 32(1), 20 – 27.
- พระมหาสมยศ พื้สา. (2553). การศึกษาและพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชิต เมืองนาโพธิ์. (2558). ความสามารถทางกาย. วารสารคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(1), 5-6.
- วรณู จีระเดชากุล. (2551). ปรัชญา แนวคิดเกี่ยวกับ เวลาว่าง การเล่น และนันทนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2562). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). Thailand's 2018 Report Card on Physical Activity for Children and Youth. เรียกใช้เมื่อ 5 กันยายน 2562 จาก <https://www.thaihealth.or.th>

- สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมอง สำหรับเด็กวัย 7-12 ปี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พลัสเพรส จำกัด.
- สุชีวา วิชัยกุล. (2559). การพยาบาลเด็กที่มีปัญหาผื่น. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2562 จาก https://docuri.com/download/skin_59c1cc95f581710b28620215_pdf
- สุรศักดิ์ อาภาสกุล. (2562). Play Day วันเล่นสนุก เล่นเปลี่ยนโลก. เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2562 จาก <https://www.thaihealth.or.th /Content/50151-Play%20Day>
- Bloom, B. S. (1976). Human characteristics and school learning. New York: McGraw-hill.
- Erik, H. E. (1950). Childhood and Society. Science, 113(2931), 253 - 260.
- Freyberg, J. T. (1973). Increasing the Imaginative Play of Urban Disadvantaged Kidergarten Children Through Systematic Training . In The Child's World of Make-believe. J.L. Singer. New York: Academic Press.
- Humphrey, J. H. (1990). Helping Learning-disabled gifted children learn through compensatory active play. the United states of America: Charles C: Thomas.

ตำนานพระครูสีกา: ประวัติศาสตร์ การรักษาและการพัฒนาสู่มรดกโลก
ของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช*

PHRAKRUSIKA THE LEGEND: HISTORY PREVENT AND DEVELOPMENT
TO THE WORLD HERITAGE OF PHRABOROMMATHATCHEDI
NAKHON SI THAMMARAT

สิทธิโชค ปาณะศรี

Sitthichok Panasree

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: chokpana07@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำนานพระครูสีกา 2) ศึกษาบทบาทหน้าที่การรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของพระครูสีกา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน นำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า 1) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำนานพระครูสีกา เป็นตำนานที่มีความเชื่อมโยงกับการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช และการแต่งตั้งผู้ดูแลรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช 2) บทบาทหน้าที่การรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของพระครูสีกา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดูแลรักษาพระบรมธาตุเจดีย์และปกครองคณะสงฆ์ในทิศทั้งสี่ ได้แก่ พระครูภาแก้ว ดูแลรักษาในทิศตะวันออก พระครูการาม ดูแลรักษาในทิศใต้ พระครูภาชาติ ดูแลรักษาในทิศตะวันตก และพระครูภาเดิม ดูแลรักษาในทิศเหนือ 3) แนวทางการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช มีแนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 2) ศึกษาระเบียบข้อปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ 3) ศึกษาหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 4) คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินงาน 5) เสนอชื่อพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชสู่มรดกโลก 6) คณะกรรมการมรดกโลกลงพื้นที่ตรวจสอบ 7) ประกาศผลการตรวจสอบ ขณะนี้คณะกรรมการดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการสภาพภูมิทัศน์/พื้นที่ 3) ด้านการอนุรักษ์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) ด้านการจัดการมลภาวะ

คำสำคัญ: พระครูสีกา, ประวัติศาสตร์, พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

* Received 3 July 2020; Revised 6 September 2020; Accepted 13 September 2020

Abstract

The purposes of this article were 1) To study the history of the legend of Phrakrusika, 2) To study the roles and duties of preserving the PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat of Phrakrusika, and 3) to study the guidelines for development to the World Heritage of PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat. This is qualitative research by interviewings 12 key informants, presenting the descriptive research results. The study found that: 1) The history of the legend of Phrakrusika. It is a myth that is associated with the construction of PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat. There is a history of the preserving for PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat. 2) The roles and duties of preserving the PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat of Phrakrusika. Phrakrusika is responsible for preserving the PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat and governing the Sangha in the four directions, namely Phrakrukakaew, preserving in the east, PhrakruKaram in the south, PhrakruKachat in the west and PhrakruKaderm in the north. 3) The guidelines for development to the World Heritage Sites of PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat. There are developmental guidelines, consisting of 1) appointing an operational committee, 2) studying regulations and procedures, 3) studying the rules for registering as a cultural heritage, 4) commissioning various operations, 5) proposing PhraBorommathatchedi Nakhon Si Thammarat to the World Heritage, 6) The World Heritage Committee inspected the area, 7) Announced the inspection results. At this time, the board has implemented various development activities, including 1) management, 2) landscape/area management, 3) conservation, 4) community participation, and 5) pollution management.

Keywords: Phrakrusika, History, Phraborommathatchedi Nakhon Si Thammarat

บทนำ

นครศรีธรรมราช “เมืองแห่งพระราชผู้ทรงธรรม” เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน เป็นเมืองแห่งความเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของผู้คนในภาคใต้ นครศรีธรรมราชถือเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมืองนี้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า 1,800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานทาง

เอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ว่า นครศรีธรรมราชมีกำเนิดมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย (จิตา สาระยา, 2526) ในขณะที่ ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ให้ทัศนะว่า พุทธศตวรรษที่ 16 - 17 ถือเป็นยุคการเปลี่ยนผ่าน (Transition) จาก ‘ตามพรลิงค์’ มาเป็น ‘นครศรีธรรมราช’ จากสาเหตุปัจจัย 2 อย่าง คือ ทางการเมืองเกิดการอพยพของผู้คนจากอ่าวมะตะบันและอ่าวไทยลงไปตั้งถิ่นฐาน และการเกิดมีศาสนาพุทธลัทธิใหม่เผยแพร่ลงไป ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2555) ในขณะที่ ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ และคณะ กล่าวว่า นครศรีธรรมราช เป็นเมืองเก่าแก่ เป็นแหล่งวัฒนธรรมสำคัญแหล่งหนึ่งในแหลมมลายู เป็นเมืองที่มีทั้งศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธเผยแผ่เข้ามาเป็นลำดับต้น ๆ ในดินแดนสุวรรณภูมิ ต่อมาในราว พ.ศ. 1700 นครศรีธรรมราชได้กลายเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์ของภูมิภาคนี้ และได้ขยายอิทธิพลความศรัทธาไปยังสุโขทัย ซึ่งเป็นราชธานีของไทยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 (ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ และคณะ, 2552) ส่วน เกรียงไกร เกิดศิริ กล่าวว่า นครศรีธรรมราช สถาปนาตนเองขึ้นเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การปกครอง และพระพุทธศาสนาของคาบสมุทรภาคใต้ผ่าน “ปริณิพจน์แห่งอำนาจ” ตามคติของ “เมืองสิบสองนักษัตร” ที่เห็นได้ชัดว่า ได้รับอิทธิพลทางความคิดเรื่องจักรราศีแบบจีน โดยมีเมืองนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลาง (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2560)

พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เป็นองค์พระธาตุที่สูงเด่นเป็นสง่าตั้งอยู่ในใจกลางเมืองนครศรีธรรมราช อันเป็นราชอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ของประวัติศาสตร์แห่งหัวเมืองปักษ์ใต้ในอดีต เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวและแสวงบุญที่เมื่อเดินทางมาเยือนเมืองใต้เป็นพระธาตุคู่เมืองของชาวนครศรีธรรมราช แต่จะมีสักกี่คนที่ทราบว่า ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพระธาตุองค์นี้เป็นอย่างไร การดำรงอยู่อย่างมั่นคงจากอดีตราบจนถึงปัจจุบันมีปัจจัยอะไรอยู่เบื้องหลัง และแนวทางที่จะพัฒนาสู่มรดกโลกขององค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชในอนาคตเป็นอย่างไร

พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ‘พระธาตุยอดทอง’ เป็นเจดีย์สถานอันสำคัญยิ่งของคาบสมุทรภาคใต้ (ประภัสสร ชูวิเชียร, 2553) ส่วน ศักดิ์ชัย สายสิงห์ อธิบายว่า สำหรับพระบรมธาตุนครศรีธรรมราชที่สันนิษฐานว่า น่าจะมีมาแล้วตั้งแต่สมัยศรีวิชัยเพราะเป็นศูนย์กลางทางศาสนาที่สำคัญที่สุดในภาคใต้ แต่ไม่พบหลักฐานที่บอกว่าน่าจะมีเจดีย์หรือปราสาทสมัยศรีวิชัยอยู่ภายใน ส่วนพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของคปัจจุบัน เชื่อว่าเป็นรูปแบบศรีวิชัยที่ใกล้เคียงกับสถูปในศิลปะลังกามากที่สุด จึงเชื่อว่า เป็นยุคแรกเริ่มที่มีการรับศาสนาพุทธแบบลังกาวงศ์ (แบบเถรวาท) เข้ามาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 17 - 18 ซึ่งเป็นช่วงที่พุทธศาสนamahayanในสมัยศรีวิชัยค่อย ๆ หมดไปจากภาคใต้ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2560) นอกจากนั้น พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ยังเป็นปูชนียสถานสำคัญที่สุดของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ตัดถนนราชดำเนิน ตำนานเก่าเล่าว่า สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 1300 แรกทีเดียวองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นศิลปะสมัยศรี

วิจัยแบบพระธาตุไชยา ครั้นต่อมาพระยาศรีธรรมโศกราช เจ้าผู้ครองเมืองนครใต้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์เมื่อราวปี พ.ศ. 1700 พร้อมทรงแปลงรูปทรงขององค์เจดีย์ใหม่เป็นแบบทรงลังกา ปัจจุบันพระบรมธาตุนครสูง 38 วา 2 ศอก (77 เมตร) ฐานพระบรมธาตุเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส ยาวด้านละ 13 วา 5 นิ้ว (26 เมตร 12 เซนติเมตรโดยประมาณ) มีรูปปั้นหัวช้างโผล่ออกมาจากฐานรวม 22 เชือก มีพระเจดีย์รายทรงลังกาทรงคั่นขนาดย่อมเป็นเจดีย์ทิศเรียงรายอยู่โดยรอบ ยอดพระบรมธาตุนครจากฐานบัวคว่ำบัวหงายถึงยอดพระเจดีย์ ซึ่งสูง 24 เมตรนั้น หุ้มด้วยทองคำบริสุทธิ์ น้ำหนักทอง 64,000 บาท หรือประมาณ 216 กิโลกรัม ทุกปีจะมีประเพณีไหว้พระบรมธาตุนครในวันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชา จัดเป็นงานประจำปีใหญ่โต 5 วัน 5 คืน มีพุทธศาสนิกชนชาวปักษ์ใต้เดินทางไปนมัสการกันมาก รวมทั้งชาวไทยที่อยู่ในไทรบุรีและกลันตันก็พากันมาไหว้ (ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ, 2534)

ตำนานพระครูสีกา เป็นอีกหนึ่งเรื่องราวที่ถูกกล่าวขานมาเป็นเวลาอันยาวนานไม่แพ้ประวัติศาสตร์การสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ตำนานนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการปกป้องรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชอย่างไร มีประวัติศาสตร์ความเป็นมา มีการรักษาและมีแนวทางการพัฒนาสู่มรดกโลกอย่างไร เหล่านี้คือ คำถามที่ต้องการแสวงหาคำตอบ ด้วยความสนใจในประเด็นปัญหาที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไว้อย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของอนุชนรุ่นหลังในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำนานพระครูสีกา
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่การรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของพระครูสีกา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลเอกสาร ได้แบ่งตามแหล่งข้อมูล ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุแดนใต้
 - 1.2 ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำนานพระครูสีกา
2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้เกี่ยวกับตำนานพระครู

สี่กา พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ในพื้นที่ศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 12 รูป/คน (พระภิกษุ 7 รูป/ฆราวาส 5 คน)

3. ขั้นตอนการประมวลผลและเรียบเรียง เป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มาทำการวิเคราะห์ประมวลผล เรียบเรียง และสรุป เพื่อเขียนงานวิจัยให้ถูกต้องและตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบต่อไป

4. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ตำนานพระครูสี่กา: ประวัติศาสตร์ การรักษาและการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช” มีผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำนานพระครูสี่กา จากการศึกษา พบว่าประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพระครูสี่กามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช โดยในตอนแรกเมื่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์เสร็จแล้ว ก็มีการสร้างกาภาพยนตร์เพื่อให้ทำหน้าที่รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ใน 4 ทิศ

2. บทบาทหน้าที่การรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของพระครูสี่กา จากการศึกษา พบว่า บทบาทหน้าที่การรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของ พระครูสี่กา มีมาตั้งแต่เริ่มการก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ โดยกาแต่ละตัว (กาที่เป็นหุ่นยนต์) ก็จะมีหน้าที่รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ในแต่ละทิศ และต่อมากาทั้งสี่ ได้มีการพัฒนามาเป็นการแต่งตั้งเป็นตำแหน่งของพระสงฆ์เพื่อปฏิบัติหน้าที่รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ในสี่ทิศ ได้แก่ พระครูกาแก้ว รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ในทิศตะวันออก มีสีขาว พระครูการาม รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ในทิศใต้ มีสีเหลือง พระครูกาชาด รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ในทิศตะวันตก มีสีแดง และพระครูกาเดิม รักษาพระบรมธาตุเจดีย์ในทิศเหนือ มีสีดำ และมีการสืบสานตำนานเรื่องนี้สืบต่อกันมาตราบจนถึงสมัยปัจจุบัน

3. แนวทางการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช จากการศึกษา พบว่า มีกรอบการทำงานประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 2) ศึกษาระเบียบข้อปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ 3) ศึกษาหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 4) คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินงาน 5) เสนอชื่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (พระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช) สู่มรดกโลก 6) คณะกรรมการมรดกโลกลงพื้นที่ตรวจสอบพิจารณา 7) ประกาศผลการตรวจสอบพิจารณา นอกจากนั้น มีการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่สำคัญสู่การเป็นมรดกโลก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการสภาพภูมิทัศน์/พื้นที่ 3) ด้านการอนุรักษ์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) ด้านการจัดการมลภาวะ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “ตำนานพระครูสี่กา: ประวัติศาสตร์ การรักษาและการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช” มีผลการศึกษาสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำนานพระครูสี่กา จากการศึกษา พบว่าตำนานพระครูสี่กามีประวัติศาสตร์และความเป็นมาคู่กับการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช โดยตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราชเล่าว่า พระยาศรีธรรมโศกราช ก่อสร้างเมืองลงที่หาดทรายชลรอบ เป็นเมืองนครศรีธรรมราชมหานครแล้ว ก็สั่งให้ทำอิฐทำปูนก่อพระธาตุด้วย พร้อมทั้งถือเอานิมิตกาภาพยนตร์มาเป็นคณะสงฆ์ขึ้นคณะหนึ่งให้นามชื่อว่า กา จะได้ดูแลรักษาพระบรมธาตุและปกครองคณะสงฆ์ไปตามทิศทั้ง 4 สอดคล้องกับ ฦงรงค์ นุ่นทอง ที่กล่าวว่า เมื่อครั้งพระเจ้าศรีธรรมโศกราช สร้างเจดีย์ใหญ่ครอบเจดีย์เล็กองค์เดิม ตามตำนานกล่าวว่า ขุดพระเจดีย์พบกับภาพยนตร์นั้นแล้ว ไม่กล้าขุดต่อไปอีก แล้วได้สร้างพระเจดีย์องค์ใหญ่ครอบ ตั้งแต่สมัยศรีวิชัยศตวรรษที่ 12 - 13 และมาจนถึงศตวรรษที่ 17 - 18 พระสงฆ์ลังกาเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมโศกราช ก็ได้นำเอาศิลปะพระเจดีย์แบบลังกามาครอบองค์พระเจดีย์สมัยศรีวิชัย ต่อจากนั้นถึงถือนิมิต คือ กา ภาพยนตร์นั้นมาผนวกกับคณะสงฆ์ลังกาได้ให้นามชื่อว่า พระสงฆ์คณะลังกาแก้ว พระสงฆ์คณะลังการาม พระสงฆ์คณะลังกาชาด และพระสงฆ์คณะลังกาเดิม เพื่อดูแลองค์พระบรมธาตุเจดีย์พระทันตธาตุในทิศต่าง ๆ (ฦงรงค์ นุ่นทอง, 2554)

2. บทบาทหน้าที่การรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชของพระครูสี่กานั้น มีความเป็นมาตั้งแต่เริ่มการก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ โดยครั้งแรกมีการผูกกาภาพยนตร์ขึ้นมา กาแต่ละตัวก็จะมีหน้าที่รักษาพระบรมธาตุในแต่ละทิศ และกาทั้งสี่ก็ได้มีการพัฒนามาเป็นการแต่งตั้งเป็นตำแหน่งของพระสงฆ์เพื่อปฏิบัติหน้าที่รักษาพระบรมธาตุเจดีย์และปกครองคณะสงฆ์สืบต่อกันมาตราบจนถึงสมัยปัจจุบัน สอดคล้องกับ ฦงรงค์ นุ่นทอง อธิบายว่า เมื่อมีการก่อสร้างแล้วอัญเชิญพระทันตธาตุไว้ในผอบทองรองรับด้วยเรือสำเภายาวขนาด 1 คอก ล่องลอยอยู่ในขันทองคำ ภายในบรรจุน้ำพิชฌัญณาค ก่ออิฐไว้คล้ายเจดีย์ทรงसानจิ แล้วให้ครูบาทั้ง 4 ทำวิธีผูกกาภาพยนตร์ไว้ทั้ง 4 ทิศ ที่มีอยู่หัวใจใคร่ฆ่าไม่ตายเป็นราวกับเครื่องยนต์กลไก เพื่อพิทักษ์องค์สถูปเจดีย์ไม่ให้ใครมาทำลายได้ อันที่จริงเรื่องนี้ ก็มีที่มาในพระธรรมบทการสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สำคัญในสมัยโบราณ มักจะมีการทำยันต์เพื่อป้องกันการถูกทำลาย การผูกกาภาพยนตร์ในการสร้างสถูป พระทันตธาตุก็เพื่อให้กาทั้ง 4 ที่มีปากเป็นปากเหล็กเพื่อจิกตีผู้ที่เข้ามาทำลายศัตรู อันเป็นวิธีกาลด้วยการผูกกาสี่ขาวไว้ทางทิศตะวันออกเรียกว่า กาแก้ว ผูกกาสี่เหลืองไว้ทางทิศใต้ เรียกว่า การาม ผูกกาสี่แดงไว้ทางทิศตะวันตกเรียกว่า กาชาด และผูกกาสี่ดำไว้ทางทิศเหนือ เรียกว่า กาเดิม คอยป้องกันรักษาองค์พระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช ครูบาทั้ง 4 ผูกกาภาพยนตร์แล้วก็ได้เดินทางกลับกรุงลังกา

(ณรงค์ นุ่นทอง, 2554) และสอดคล้องกับ ธรรมย อรรถวิภาคไพศาลย์ กล่าวว่า มีการแต่งตั้ง พระครูเหมเจติยานุรักษ์และพระครูเหมเจติยาภิบาล (พระครูผู้รักษาเจดีย์ทอง) เป็นหัวหน้า พร้อมด้วยพระครูผู้ช่วยอีก 4 รูป คือ 1) พระครูกาแก้ว ทำหน้าที่รักษาพระบรมธาตุทางทิศ ตะวันออก 2) พระครูการาม ทำหน้าที่รักษาพระบรมธาตุทางทิศใต้ 3) พระครูกาชาด ทำหน้าที่ รักษาพระบรมธาตุทางทิศตะวันตก 4) พระครูกาเดิม ทำหน้าที่รักษาพระบรมธาตุทางทิศเหนือ (ธรรมย อรรถวิภาคไพศาลย์, 2538)

3. แนวทางการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช จากการศึกษา พบว่า แนวคิดการพัฒนาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชสู่มรดกโลก เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2552 มีขั้นตอนการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงาน 2) ศึกษาระเบียบข้อปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ 3) ศึกษาหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียน เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 4) คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดำเนินงาน 5) เสนอชื่อวัดพระ มหาธาตุวรมหาวิหาร (พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช) สู่มรดกโลก 6) คณะกรรมการมรดกโลก ลงพื้นที่ตรวจสอบพิจารณา 7) ประกาศผลการตรวจสอบพิจารณา นอกจากนั้น ได้มีการเตรียม ความพร้อมเพื่อเข้าการพิจารณาเป็นมรดกโลก ได้มีการเตรียมการในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการสภาพภูมิทัศน์/พื้นที่ 3) ด้านการอนุรักษ์ 4) ด้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 5) ด้านการจัดการมลภาวะ สอดคล้องกับ กษิญา เก้าเอี้ยน ที่ศึกษาเรื่อง “แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อส่งเสริมการเป็นมรดก โลกวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการ ออกแบบและพัฒนาประกอบไปด้วยกลุ่มข้อมูลสำคัญและสัมพันธ์กันดังนี้ สิ่งที่โดดเด่นด้าน ตำนานความเชื่อ สถาปัตยกรรม ประเพณีและอัตลักษณ์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร กลุ่ม รูปแบบและการใช้งานผลิตภัณฑ์สาธารณะทั้งหมด กลุ่มการออกแบบเฉพาะของผลิตภัณฑ์ สาธารณะแต่ละประเภท เช่น ถังขยะ ข้อมูลสำคัญของถังขยะ คือ ติดตั้งจากความจำเป็นที่ เฉพาะเจาะจงบริเวณหัวมุมถนน กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม จัดวางให้รู้สึกน่าใช้และเป็นจุด สนใจให้แก่พื้นที่ มีกรอบครอบตัวถังขยะมาตรฐานเพื่อลดต้นทุนการผลิตฝาปิดเพื่อป้องกันน้ำ ท่วมซัง ช่องแบ่งสำหรับแยกประเภทของขยะ คำนึงถึงระบบการจัดเก็บจัดการขยะให้ง่ายต่อ การดูแลรักษา ความยืดหยุ่นและปลอดภัยในการใช้งาน ได้แก่ การจับ การเปิดปิดถัง การเท ขยะทิ้งที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย การจัดวางให้ถูกสุขลักษณะและแข็งแรง ทนทานต่อแรงกระแทกโดยสามารถเคลื่อนย้ายได้ รองรับกับขนาดสัดส่วนร่างกายผู้ใช้ ออกแบบ รูปลักษณ์ สี สัน รูปทรง ลวดลาย แสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่ติดตั้ง ความเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันกับผลิตภัณฑ์สาธารณะอื่นโดยรอบและรายละเอียดที่เรียบง่ายไม่ส่งผลกระทบต่อ การใช้งาน กลุ่มข้อมูลสำคัญรองลงมา คือ จำนวนของถังขยะในแต่ละพื้นที่ที่มีความสูงไม่เกิน 90 ซม. กว้างไม่เกิน 75 ซม. ด้วยทฤษฎีการออกแบบเพื่อมวลชนและแนวทางการนำอัตลักษณ์สู่ การออกแบบ (กษิญา เก้าเอี้ยน, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบโมเดล “HRGWH”

จากภาพข้างต้น เป็นการตงผลึกได้องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “ตำนานพระครูสีภา: ประวัติศาสตร์ การรักษาและการพัฒนาสู่มรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช” ในรูปแบบโมเดล “HRGWH” โดยอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

H (History) หมายถึง การศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของทั้งพระครูสีภา และประวัติศาสตร์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช เพื่อให้ทราบถึงการเกิดขึ้นของพระครูสีภาจนทราบได้ว่า พระครูสีภา เป็นตำแหน่งของพระสงฆ์ผู้ถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาพระบรมธาตุเจดีย์และมีหน้าที่ปกครองพระสงฆ์ในทิศทั้งสี่ ซึ่งรูปแบบพระครูสีภานั้นได้มีการพัฒนามาจากหมู่กาทั้งสี่เหล่าที่เกิดขึ้นในสมัยเริ่มสร้างพระบรมธาตุเจดีย์

R (Role) หมายถึง การศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระครูสีภาที่มีความเกี่ยวข้องกับการปกป้องดูแลรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช โดยเป็นการศึกษาเรื่องราวของการดูแลรักษาของฝูงกภาพยบุตรในอดีตสมัยแรกสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ แล้วมีการพัฒนาต่อมาเป็นพระครูสีภา อันถือเป็นตำแหน่งของพระสงฆ์เถระที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นเพื่อกอยดูแลรักษาพระบรมธาตุเจดีย์ในปัจจุบันที่มีบทบาทหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ในทิศทั้งสี่ ได้แก่ พระครูภาแก้ว รักษาพระบรมธาตุเจดีย์และปกครองคณะสงฆ์ในทิศตะวันออก พระครูการามรักษาพระบรมธาตุเจดีย์และปกครองคณะสงฆ์ในทิศใต้ พระครูกาชาด รักษาพระบรมธาตุเจดีย์และปกครองคณะสงฆ์ในทิศตะวันตก และพระครูภาเดิม รักษาพระบรมธาตุเจดีย์และปกครองคณะสงฆ์ในทิศเหนือ โดยได้มีการสืบสานตำนานเรื่องพระครูสีภานี้สืบต่อกันมาตราบจนถึงสมัย

ปัจจุบัน อันเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถใช้ประกอบเป็นข้อมูลสำคัญในการเสนอพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชสู่การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

G (Guideline) หมายถึง การศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชไปสู่การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกว่า เกิดขึ้นได้อย่างไร มีกระบวนการ ขั้นตอนและการดำเนินการอย่างไร โดยมีการนำเสนอถึงลักษณะโดดเด่นของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช 3 ประการ ได้แก่ 1) เป็นสถาปัตยกรรมในคาบสมุทรมหาไต้และคาบสมุทรมลายูที่รักษาความแท้และความสมบูรณ์ ไว้ได้ดีที่สุด 2) เป็นสถาปัตยกรรมใหญ่ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าจากหลายภูมิภาคของเอเชีย จนทำให้สถาปัตยกรรมนี้กลายเป็นต้นแบบเจดีย์ในภาคไต้-สุโขทัย และ 3) เป็นสถาปัตยกรรมที่ดำรงความเชื่อและศรัทธาของพระพุทธศาสนิกชนอย่างต่อเนื่องนับร้อยปีจนถึงปัจจุบัน

WH (World Heritage) หมายถึง ความเป็นมรดกโลกของพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช ที่ชาวนครศรีธรรมราชและชาวภาคไต้ได้ทุ่มเทพลังความร่วมมือร่วมใจ และพลังแห่งความศรัทธาร่วมกันในการพัฒนาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชสู่ความเป็นมรดกโลกในอนาคตอันใกล้

จากการศึกษาครั้งนี้ ก่อให้เกิดผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่ว่า หากทุกฝ่ายได้ร่วมกันศึกษาเรียนรู้และร่วมดำเนินการภายใต้กรอบโมเดล “HRGWH” ได้แก่ การศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพระครูสีกา บทบาทและหน้าที่ในการปกป้องดูแลรักษาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช แนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชสู่ความเป็นมรดกโลก ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า ในอนาคตอันใกล้นี้ พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกอย่างแน่นอน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ตำนานพระครูสีกามีประวัติศาสตร์และความเป็นมาที่ยาวนานเชื่อมโยงกับการสร้างพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชสู่มรดกโลกของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ วัด ควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับตำนานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในแง่มุมต่าง ๆ สถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับตำนานที่สำคัญ ๆ หน่วยงาน หรือองค์กรชาวพุทธ ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนทั่วไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์และความสำคัญของพระบรมธาตุเจดีย์ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้และเกิดความภาคภูมิใจทางวัฒนธรรมของตนเอง นอกจากนี้ภาคีรัฐควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการสร้างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนสถานหรือโบราณสถานสำคัญต่าง ๆ ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กษิญา แก้วเอี่ยม. (2559). แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สาธารณะเพื่อส่งเสริมการเป็นมรดกโลกวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2560). พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช: มรดกพุทธศาสนสถาปัตยกรรม ศูนย์กลางพระพุทธศาสนาเถรวาทแห่งคาบสมุทรภาคใต้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อี.ที.พับลิชชิง จำกัด.
- ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ และคณะ. (2552). พระบรมธาตุสุ่มรดกโลก. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์อักษรการพิมพ์.
- ณรงค์ นุ่นทอง. (2554). พระรัตนธัชมุนี (ม่วง รตนธเถร) ผู้อำนวยการจัดการศึกษามณฑลนครศรีธรรมราช ในสมัยรัชกาลที่ 5 – บิดาแห่งการศึกษาของภาคใต้. ใน หนังสือจัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพ อาจารย์สงวน คลังคล้าย ณ ฌาปนสถานวัดหน้าพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2554. กรีนโซนอินเตอร์ 2001.
- ธิดา สาระยา. (2526). พัฒนาการของรัฐบาลบนคาบสมุทรไทย เน้นตามพรลิงค์ (คริสต์ศตวรรษที่ 6 - 13) ในประวัติศาสตร์และโบราณคดีนครศรีธรรมราช ชุดที่ 3. นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2555). เมืองนครศรีธรรมราชมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ดวงกลมพับลิชชิง.
- ประภัสสร ชูวิเชียร. (2553). พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราช มหาสถูปแห่งคาบสมุทรภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- ปราโมทย์ ทัศนสุวรรณ. (2534). จังหวัดของเรา 14 จังหวัดภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ระรวย อรรถวิภาคไพศาลย์. (2538). นำขมนนครศรีธรรมราช เมืองประวัติศาสตร์กว่า 1000 ปี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ดี แอน เอส.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2560). เจดีย์ในประเทศไทย: รูปแบบ พัฒนาการ และพลังศรัทธา. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.

รูปแบบที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการในธุรกิจการเช่าซื้อ
รถบัสโดยสารไม่ประจำทาง: การเช่าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง
ในกรุงเทพมหานคร*

THE PATTERN THE AFFECTS THE SUCCESS OF ENTREPRENEURS
IN THE BUS: AFFECTING THE ENTREPRENEURIAL SUCCESS
IN BANGKOK METROPOLITAN

สุรัชย์ สุทธีวรชัย

Surachai Suthivorachai

ฤเดช เกิดวิชัย

Luedech Girdwichai

สุรมน จันทรเจริญ

Suramon Chancharoen

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: surachai.mor@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัย สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ การบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ กลยุทธ์การตลาด และความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเช่าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ 3) พัฒนาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ ที่ทำให้เกิดผลสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือคือ แบบสอบถาม มีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญและหาค่าดัชนีความสอดคล้องความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ได้ค่า Cronbach's Alpha = 0.979 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการ การเช่าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง ผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ 25 เท่าของตัวแปรประจักษ์ จำนวน 15 ตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่างคือ 375 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน วิเคราะห์เนื้อหาเสนอแบบเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ การบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ กลยุทธ์การตลาด และความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเช่าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง

* Received 6 August 2020; Revised 13 September 2020; Accepted 14 September 2020

อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด 2) ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง ได้แก่ สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ การบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และกลยุทธ์การตลาด โดยกลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์และอิทธิพลทางตรงเท่านั้น ส่วนการบริหารจัดการ สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์และอิทธิพลโดยตรง และโดยอ้อม 3) ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการที่ทำให้เกิดความสำเร็จของผู้ประกอบการ ขึ้นกับลำดับความสำคัญที่มีอิทธิพล

คำสำคัญ: รูปแบบที่มีผลต่อความสำเร็จ, ผู้ประกอบการ, ธุรกิจการเข้าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง

Abstract

The objectives of this article were to: 1) Study the level of factors business competitiveness entrepreneurial, management, entrepreneurial characteristic, strategic marketing and entrepreneurial success, hire purchase of non-regular routes buses. 2) Study the factors the influence of business competitiveness entrepreneurial success. 3) To develop, introduce, manage for the success of entrepreneurs hire purchase non-regular routes buses. The research was mixed methods research. Tool is the questionnaire was checked by experts and the reliability index of the tool was obtained. Cronbach's Alpha = 0.979 and interview forms Structured. The population of this research is group of entrepreneurial, customer and official staff. Sample size determined on 25 times at 15 observation variables were 375, data were analyzed by descriptive statistics and path analysis from structural equation modeling (SEM). The qualitative study conducted via in-depth interviewing and document reviews; the key informants compose of 10 participants. The results of the research showed that 1) The level of business competitiveness, entrepreneurial management, entrepreneurial characteristic, strategic marketing and entrepreneurial success were at high level together. 2) The factor of entrepreneurial success can be ranking as follow, business competitiveness, entrepreneurial management, entrepreneurial characteristics and strategic marketing were influence to entrepreneurial success. The strategic marketing was relative and direct effect, the other factor were relative and direct-indirect effect to entrepreneurial success. 3) From the causal model were found that the success of entrepreneurs depended on the most influence factor

Keywords: The Pattern The Affects The Success, Entrepreneurs, Hire Purchase of Non-Regular Routes Buses

บทนำ

การขนส่งเป็นการเคลื่อนย้ายมนุษย์ สัตว์ และสินค้า จากสถานที่หนึ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง การขนส่งมีความสำคัญทางการค้า การพัฒนาอารยธรรม เศรษฐกิจ และโลกาภิวัตน์ หน้าที่หลักของการขนส่งคือ การถ่ายโอนข่าวสาร และข้อมูลด้วยความรวดเร็ว ทั้งยังมีความจำเป็นในการเคลื่อนย้ายกองทหารในกรณีฉุกเฉิน และการเคลื่อนย้ายผู้คนและสินค้าจากการพัฒนาเครื่องยนต์ สันดาปและรถยนต์ ประมาณปี ค.ศ. 1907 การขนส่งทางถนนได้ขยายตัวพร้อมกับการกำเนิดการขนส่งเอกชน (Coyle J. J. et al., 2006) การขนส่งได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยแบ่งออกเป็นประเภทคือ ทางอากาศ ทางบก ทางน้ำ ทางสายเคเบิล ทางท่อลำเลียง และทางอวกาศ (ฐาปนา บุญหล้า และนางลักษณ์ นิमितภูวดล, 2557) ในประเทศไทย การขนส่งโดยรถโดยสารสาธารณะได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1930 (พ.ศ.2493) และได้รับความนิยมสูงสุดทั้งในกรุงเทพมหานครและการเดินทางไกลระหว่างจังหวัด (Just Landed, 2018) เพราะมีเครือข่ายถนนและได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วตามขนาดของประชาชนที่เพิ่มขึ้น (Kakizaki I., 2014) มีคำศัพท์ที่นิยมใช้กับการจัดการการขนส่งผู้โดยสารสินค้า และทรัพยากรอย่างอื่นจากจุดต้นทางไปยังจุดบริโภคตามความต้องการของลูกค้า คือ โลจิสติกส์ (Logistics) (ค่านาย อภิปรัชญาสกุล, 2560) โลจิสติกส์การท่องเที่ยวโดยใช้รถบัสมีความสำคัญยิ่งในการขนส่งนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยสะดวก แต่การจัดการในด้านโลจิสติกส์โดยใช้รถบัสเพื่อการท่องเที่ยวแตกต่างจาก โลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมอื่น เพราะเป็นกระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวที่มีความรู้สึกและต้องการได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพในทุก ๆ ขั้นตอนการเคลื่อนย้ายทั้งด้านเวลา ต้นทุน และความพึงพอใจสูงสุด (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, 2550)

สถานภาพของประเด็นความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจการขนส่งผู้โดยสารโดยรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง ทั้งผู้ประกอบการ สัญชาติไทยและผู้ประกอบการที่มีต่างชาติเป็นหุ้นส่วน มีความแตกต่างกันในด้านบุคลากร ด้านการตลาดและด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านการเงิน สถานประกอบการสัญชาติไทยไม่มีความสามารถในการแข่งขันกับสถานประกอบการที่มีต่างชาติเป็นหุ้นส่วนได้ (ณภัทร เลขาวัฒนะและศิริตล ศิริธร, 2556)

อุปสรรคของสถานประกอบการสัญชาติไทย คือการบริหารจัดการ การวางนโยบายของภาครัฐ ไม่ได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน ทำให้นโยบายบางอย่างไม่สามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้ เช่น ข้อกำหนด กฎ ระเบียบของรัฐที่กำหนดให้มีการตรวจสอบสภาพรถทุก 6 เดือน ซึ่งมีความยุ่งยาก และหน่วยงานของรัฐเองก็ไม่มีศักยภาพที่จะรองรับการตรวจได้เพียงพอ ทำให้ต้องเสียเวลา ส่วนการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปยัง

ประเทศเพื่อนบ้านมีอุปสรรคมาก มีการห้ามหรือมีข้อกำหนดที่เคร่งครัดในการนำนักท่องเที่ยวเข้าไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านเช่น มาเลเซีย ลาว ฯลฯ รถที่จะข้ามเข้าไปต้องเตรียมการขออนุญาตล่วงหน้าไว้เป็นระยะเวลานานพอสมควร ทำให้ไม่สะดวกและยืดหยุ่น ในขณะที่ประเทศเหล่านั้นสามารถเข้ามาในประเทศไทยได้อย่างเสรี และการเรียกเก็บภาษีเงินได้และภาษีนำเข้ารถสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่เกิดขึ้น (ธิตาภรณ์ ไชยวงศ์, 2560)

จะเห็นได้ว่า ธุรกิจการเช่าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางที่มีผู้ประกอบการสัญชาติไทย ดำเนินการอยู่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งยังเป็นการวางรากฐาน และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจ เริ่มจากยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของชาวไทย ปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเช่าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทาง เช่น คุณลักษณะของผู้ประกอบการ สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ กลยุทธ์การตลาด และการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องในธุรกิจนี้ สมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม จึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะเป็นประโยชน์ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการรถโดยสารไม่ประจำทาง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บริการที่เป็นผู้โดยสาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ประโยชน์และนำไปสู่การปฏิบัติได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัย สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ การบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ กลยุทธ์การตลาด และความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเช่าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเช่าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ ที่ทำให้เกิดผลสำเร็จของผู้ประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ นำการวิจัยเชิงคุณภาพ และศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การสร้างแบบสอบถามโดยครอบคลุมกรอบแนวความคิดในการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่

ปรึกษาทั้ง 2 ท่านและผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอีก 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ได้นำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 81 คำถาม (สถานภาพทั่วไป 6 คำถามเพื่อการวิจัย 75 คำถาม) และนำแบบสอบถามไปทดสอบโดยการทำ Pre - Test จำนวน 35 ชุด ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เพื่อวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ได้ค่า Cronbach's Alpha = 0.979 สำหรับการวิจัยคุณภาพ เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างเพื่อใช้สัมภาษณ์เจาะลึก (In Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์จำนวน 10 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ 424 ตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ 20 -25 เท่าของตัวแปรประจักษ์ จำนวน 15 ตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คัดเลือกแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์จำนวน 10 คน ประกอบไปด้วย อดีตผู้บริหารระดับสูงของกรมการขนส่งทางบก ประธานกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ CEO ของบริษัทที่เกี่ยวข้อง ประธานกรรมการบริษัทในระบบขนส่ง 5.กรมการฝ่ายจัดการบริษัททางการเงิน ผู้จัดการทั่วไปของบริษัท นายช่างตรวจสอบรถชำนาญงาน 9.เจ้าของรถบัสเช่า และผู้ให้บริการ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

วิเคราะห์และนำเสนอผล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณนำเสนอสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้บรรยายสภาพทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูล คุณลักษณะของผู้ประกอบการ สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ กลยุทธ์การตลาด การบริหารจัดการ และความสำเร็จของผู้ประกอบการการเช่าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทางสถิติอ้างอิง โดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อหาอิทธิพลของ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ กลยุทธ์การตลาด การบริหารจัดการ และความสำเร็จของผู้ประกอบการการเช่าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทางและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ด้วยการวิเคราะห์ค่าทางสถิติและค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์ตามโปรแกรม LISREL ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

เชิงคุณภาพกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา โดยการกำหนดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยวิธีการ และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยการพรรณนาเพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อทรัพย์สินโดยสารไม่ประจำทางว่าอยู่ในระดับใด จากการศึกษาพบว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อทรัพย์สินโดยสารไม่ประจำทาง มีตัวแปรแฝงรวม 5 ตัว ในแต่ละตัวมีตัวแปรประจักษ์เป็นตัวบ่งชี้ได้ผลลำดับที่และระดับความสำคัญมากและมากที่สุดทั้งหมด ดังนี้ ตามเกณฑ์ของ Gleim คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 3.20 อยู่ในระดับความสำคัญมากและค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด ผลการคำนวณพบว่าความสำเร็จของผู้ประกอบการ (ENSUC) ขึ้นกับกลยุทธ์การตลาด (STMAR) จะมีอิทธิพลรวม (ทางตรงและทางอ้อม) สูงสุดลำดับ 1 รองลำดับที่สองได้แก่ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (ENCHA) รองลำดับที่สาม ได้แก่ สภาพการแข่งขันทางธุรกิจ (BUSCOM) และรองลำดับสี่ ได้แก่ การบริหารจัดการ (ENMAN) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการ (ENMAN)

การบริหารจัดการ (ENMAN)	จำนวน	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ
การเงิน (FINAN)	424	1.80	5.00	4.51	0.44	3	มากที่สุด
การพัฒนาบุคลากร (HRM)	424	2.80	5.00	4.53	0.43	2	มากที่สุด
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (PRODUC)	424	2.40	5.00	4.57	0.46	1	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย				4.54			มากที่สุด

จากตารางที่ 1 การบริหารจัดการ (ENMAN) มีค่าเฉลี่ย (Mean) = 4.54 ระดับความสำคัญมากที่สุดในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ย (Mean) สูงสุดคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (PRODUC) ได้ค่า 4.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46หมายความว่า ลำดับที่สองคือ การพัฒนาบุคลากร (HRM) ได้ค่าเฉลี่ย 4.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 และลำดับที่สามคือ การเงิน (FINAN) ได้ค่าเฉลี่ย 4.51 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44

ตารางที่ 2 คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (ENCHA)

คุณลักษณะของ ผู้ประกอบการ (ENCHA)	จำนวน	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ
การมีองค์ความรู้ (ENKNOW)	424	2.20	5.00	4.51	0.43	1	มากที่สุด
การมีทักษะ (ENSKILL)	424	2.40	5.00	4.50	0.42	2	มากที่สุด
การมีเครือข่ายธุรกิจ (BUSNET)	424	2.20	5.00	4.50	0.45	3	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย				4.50			มากที่สุด

จากตารางที่ 2 คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (ENCHA) มีค่าเฉลี่ย = 4.50 ระดับความสำคัญมากที่สุดในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ การมีองค์ความรู้ (ENKNOW) ได้ค่า 4.51 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 ลำดับที่สอง คือ การมีทักษะ (ENSKILL) ได้ค่าเฉลี่ย 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 และลำดับที่สาม ได้แก่ การมีเครือข่ายธุรกิจ (BUSNET) ได้ค่าเฉลี่ย 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45

ตารางที่ 3 กลยุทธ์การตลาด (STMAR)

กลยุทธ์การตลาด (STMAR)	จำนวน	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ
ส่วนแบ่งการตลาด	424	2.60	5.00	4.52	0.42	2	มากที่สุด
(SEGMENT)	424	2.20	5.00	4.52	0.46	3	มากที่สุด
การลดต้นทุน (ECOSCA)	424	2.60	5.00	4.54	0.44	1	มากที่สุด
ตำแหน่งทางการตลาด (POSIT)							
ค่าเฉลี่ย				4.53			มากที่สุด

จากตารางที่ 3 กลยุทธ์การตลาด (STMAR) มีค่าเฉลี่ย = 4.53 ระดับความสำคัญมากที่สุด ในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตำแหน่งทางการตลาด (POSIT) ได้ค่า 4.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 ลำดับที่สอง ได้แก่ ส่วนแบ่งการตลาด (SEGMENT) ได้ค่า 4.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 และลำดับที่สาม ได้แก่ การลดต้นทุน (ECOSCA) ได้ค่า 4.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46

ตารางที่ 4 ความสำเร็จของผู้ประกอบการการเข้าซื้อทรัพย์สิน (ENSUC)

ความสำเร็จของ ผู้ประกอบการ	จำนวน	ค่า ต่ำสุด	ค่า สูงสุด	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ลำดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ
การเข้าซื้อทรัพย์สิน (ENSUC)							
กำไรที่เพิ่มขึ้น (INSPRO)	424	2.00	5.00	4.57	0.47	1	มากที่สุด
การเติบโตของธุรกิจ	424	2.40	5.00	4.49	0.42	2	มากที่สุด
(BUSGRO)	424	2.00	5.00	4.46	0.41	3	มากที่สุด
ความรับผิดชอบต่อสังคม (SOCRES)							
ค่าเฉลี่ย				4.50			มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าความสำเร็จของผู้ประกอบการ (ENSUC) มีค่าเฉลี่ย (Mean) = 4.50 ระดับความสำคัญมากที่สุด ในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือกำไรที่เพิ่มขึ้น (INSPRO) ได้ค่า 4.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 ลำดับสอง ได้แก่ การเติบโตของ

ธุรกิจ (BUSGRO) ได้ค่า 4.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 และลำดับที่สาม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม (SOCRES) ได้ค่า 4.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อทรัพย์สินโดยสารไม่ประจำทาง

จากผลของโปรแกรม Lisrel ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อทรัพย์สินโดยสารไม่ประจำทาง (ENSUC) ได้แก่ การบริหารจัดการ (ENMAN) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (ENCHA) กลยุทธ์การตลาด (STMAR) และสภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ (BUCOM) โดยมีตัวแปรแฝงภายนอกตัวเดียว คือ สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ (BUCOM) ที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง - ทางอ้อม ผ่านการบริหารจัดการ (ENMAN) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (ENCHA) และกลยุทธ์การตลาด (STMAR) ความสำเร็จของผู้ประกอบการ (ENSUC) ระดับความสำคัญมากที่สุด ในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือกำไรที่เพิ่มขึ้น (INSPRO) หมายความว่า ผลตอบแทนหรือรางวัลทางการเงินที่ผู้ประกอบการมุ่งหวังว่าจะได้รับจากความเสี่ยงในการลงทุนประกอบธุรกิจ กำไรสามารถวัดได้หลายทาง เช่น ปริมาณการขายเพิ่มขึ้น ราคาสินค้า/บริการที่เพิ่มขึ้น การบริหาร/ลดค่าใช้จ่ายขององค์กร ลำดับสอง ได้แก่ การเติบโตของธุรกิจ (BUSGRO) หมายความว่า ธุรกิจได้ดำเนินมาจนถึงจุดที่ต้องการ หรือสามารถขยายตัวทางธุรกิจ เพื่อโอกาสในการสร้างผลกำไรเพิ่มขึ้นจากการดำเนินการ ที่ทำให้มีปริมาณการขายเพิ่มขึ้น และมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ลำดับที่สาม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม (SOCRES) หมายความว่า ผลสำเร็จของการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมด้วย ไม่ใช่การวัดในรูปของการเงิน ความรับผิดชอบต่อสังคมยังเป็นการเพิ่มความภักดีของลูกค้า ทั้งสามตัวชี้วัดมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด

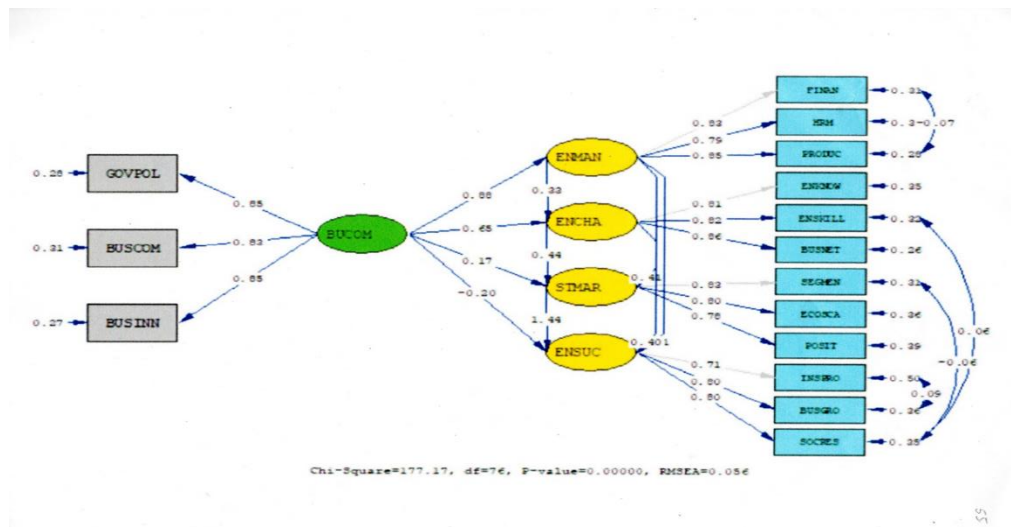

ตารางที่ 5 ค่าสถิติจากพรีนธ์เอาร์ท ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถบัส

ตัวแปรเหตุ	การแข่งขันทางธุรกิจ (BUCOM)	การบริหารจัดการ (ENMAN)	คุณลักษณะ ผู้ประกอบการ (ENCHA)	กลยุทธ์ การตลาด (STMAR)
ตัวแปรผล	TE IE DE	TE IE DE	TE IE DE	TE IE DE
การบริหารจัดการ (ENMAN)	0.90** - 0.90** (0.05) (0.05)	---	---	---
คุณลักษณะ ผู้ประกอบการ (ENCHA)	0.94* 0.29* 0.65** (0.05) (0.07) -	0.32** - 0.32** (0.08) (0.08)	---	---
กลยุทธ์การตลาด (STMAR)	0.94** 0.77* 0.17* * (0.05) (0.14) -	0.54 ** 0.14* .40** (0.09) (0.06)	0.44* - 0.44* (0.17)	---
ความสำเร็จ (ENSUC)	0.87 ** 1.06 ** - 0.20** (0.06) (0.28) -	0.20 * 0.87 * - 0.71* (0.10)(0.44)	0.99*0.60*0.39 (0.25)(0.45)	1.38 - 1.38 (0.94)
การจัดลำดับตาม ค่าอิทธิพลรวม (TE)	3	4	2	1

หมายเหตุ * $p < 0.05$ ** $P < 0.01$

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบเชิงสาเหตุของปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ (ENCHA) สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ (BUCOM) กลยุทธ์การตลาด (STMAR) และการบริหารจัดการ (ENMAN) ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ (ENSUC) เมื่อนำค่า Factor Loading คำนวณหาอิทธิพลจากภาพ 1 และตาราง 6 พบว่า รูปแบบความสำเร็จของผู้ประกอบการ (ENSUC) ขึ้นกับอิทธิพลของตัวแปรแฝงภายนอก และตัวแปรแฝงภายในที่มีอิทธิพลรวม (ทางตรงและทางอ้อม) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดลำดับที่ 1 ได้แก่ กลยุทธ์การตลาด (STMAR) มีอิทธิพลรวม 1.44 ลำดับที่สอง ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (ENCHA) มีอิทธิพลรวม 1.03 ลำดับที่ 3 ได้แก่ สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ (BUCOM) มีอิทธิพลรวม 0.88 และลำดับที่ 4 ได้แก่ การบริหารจัดการ (ENMAN) มีอิทธิพลรวม 0.22

ภาพที่ 1 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์หลังจากปรับโมเดลด้วยค่าสถิติต่าง ๆ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกได้ผลลัพธ์คือความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางขึ้นกับ กลยุทธ์การตลาด คุณลักษณะของผู้ประกอบการ สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ และการบริหารจัดการ ซึ่งสมาคมผู้ประกอบการขนส่งทั่วไทย (สพข.) (Thai Transportation) ความสำเร็จของผู้ประกอบการทางสมาคมมีแนวทางดังนี้ 1) สนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการรถโดยสาร 2) สนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกแก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ รวมทั้งเจรจาทำความตกลงกับบุคคลภายนอก เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการประกอบธุรกิจของหมู่สมาคม 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา การวิจัย การจัดอบรม เผยแพร่วิชาการ เทคโนโลยีและข่าวสาร ต่าง ๆ เกี่ยวกับรถยนต์ให้แก่สมาชิก หรือจัดเป็นบริการแก่สาธารณะ 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยใช้รถขนส่งท่องเที่ยวในประเทศและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน 5) ดำเนินกิจกรรมโดยมุ่งเน้นที่การส่งเสริมการตลาด การพัฒนารถยนต์โดยสารทั่วไป และยกระดับมาตรฐานของการบริการ 6) ให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรท่องเที่ยวทั้งรัฐและเอกชนอย่างสร้างสรรค์ 7) ดำเนินกิจกรรมอื่นใดที่จะปกป้องให้ได้ประโยชน์และนำมาซึ่งความเป็นปึกแผ่นในการประกอบอาชีพของสมาชิก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยรูปแบบธุรกิจการเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางในกรุงเทพมหานคร มีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อธบัสโดยสาร ไม่ประจำทาง สามารถอธิบายได้ดังนี้ สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ ระดับความสำคัญมากที่สุดในตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คู่แข่งขัน ลำดับที่สอง คือ การมีนวัตกรรมการบริหาร และลำดับสามคือ นโยบายรัฐบาล ทั้งสามตัวชี้วัดมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด การบริหารจัดการระดับความสำคัญมากที่สุดในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วนลำดับที่สองคือ การพัฒนาบุคลากร ส่วนลำดับที่สามคือ การเงิน ทั้งสามตัวชี้วัดมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด คุณลักษณะของผู้ประกอบการระดับความสำคัญมากที่สุดในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ การมีองค์ความรู้ส่วนลำดับที่สอง คือ การมีทักษะ ส่วนลำดับที่สาม ได้แก่ การมีเครือข่ายธุรกิจ ทั้งสามตัวชี้วัดมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด กลยุทธ์การตลาดระดับความสำคัญมากที่สุดในตัวชี้วัด 3 ตัว ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตำแหน่งทางการตลาด ส่วนลำดับที่สอง ได้แก่ การลดต้นทุน ส่วนลำดับที่สาม ได้แก่ ส่วนแบ่งการตลาด ทั้งสามตัวชี้วัดมีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด จากผลการศึกษาแตกต่างกับ Frese M ที่ระบุว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ดังนี้ 1) ความเป็นตัวของ 2) ความมีนวัตกรรม 3) ความกล้าเสี่ยง 4) ความก้าวร้าวในการแข่งขัน 5) ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการและ 6) ความใส่ใจในความสำเร็จ (Frese M., 2000)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อธบัสโดยสารไม่ประจำทาง ได้แก่ การบริหารจัดการคุณลักษณะของผู้ประกอบการ กลยุทธ์การตลาด และสภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ โดยมีตัวแปรแฝงภายนอกตัวเดียว คือ สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ ที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง - ทางอ้อม ผ่านการบริหารจัดการคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และกลยุทธ์การตลาด ความสำเร็จของผู้ประกอบการ ระดับความสำคัญมากที่สุด โอกาสการประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจมีเท่าเทียมกัน คุณลักษณะของผู้ประกอบการเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะประสบความสำเร็จได้ ผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้ที่มีความใส่ใจในความสำเร็จสูง และมีความกล้าเสี่ยงในระดับที่ยอมรับได้ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมพ์วิภา เกตุเทียน ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของ ผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลาง มีจำนวน 6 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยความเป็นตัวของตัวเอง ปัจจัยความมีนวัตกรรม ปัจจัยความกล้าเสี่ยง ปัจจัยการบริหารจัดการปัจจัยความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ ปัจจัยความใส่ใจในความสำเร็จ ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลาง (วิมพ์วิภา เกตุเทียน, 2556)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการที่ทำให้เกิดผลความสำเร็จของผู้ประกอบการ รูปแบบธุรกิจ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางในกรุงเทพมหานคร สถานะการแข่งขันทางธุรกิจ กลยุทธ์การตลาด และการบริหารจัดการ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ เมื่อนำค่า คำนวณหาอิทธิพล พบว่า รูปแบบความสำเร็จของผู้ประกอบการ ขึ้นกับอิทธิพลของตัวแปรแฝงภายนอก และตัวแปรแฝงภายในที่มีอิทธิพลรวม (ทางตรงและทางอ้อม)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบธุรกิจการเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทาง ที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางในกรุงเทพมหานคร ระดับความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทาง สถานะการแข่งขันทางธุรกิจ การบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ กลยุทธ์การตลาด และความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทาง อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมด ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทาง คุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์และอิทธิพลโดยตรง และโดยอ้อม ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการที่ทำให้เกิดผลความสำเร็จของผู้ประกอบการ ขึ้นกับลำดับความสำคัญที่มีอิทธิพล ได้แก่ กลยุทธ์การตลาด คุณลักษณะของผู้ประกอบการ สถานะการแข่งขันทางธุรกิจ และการบริหารจัดการ เกี่ยวข้องกับส่วนราชการ เช่น กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมการท่องเที่ยว) กระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) สามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนา ธุรกิจการเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทาง มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยสร้างความสมดุลของระบบเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยรูปแบบธุรกิจการเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางในกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ระดับความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทางในทุกแปรมีระดับความสำคัญอยู่ในระดับความสำคัญมาก ทุกตัวแปร 2) ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ การเข้าซื้อรถโดยสารไม่ประจำทาง ได้แก่ การบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ กลยุทธ์การตลาด และสถานะการแข่งขันทางธุรกิจ โดยมีตัวแปรแฝงภายนอกตัวเดียว คือ สถานะการแข่งขันทางธุรกิจ ที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง - ทางอ้อม ผ่านการบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และกลยุทธ์

การตลาด ความสำเร็จของผู้ประกอบการ 3) ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการที่ทำให้เกิดผล ความสำเร็จของผู้ประกอบการ รูปแบบธุรกิจ การเข้าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทางใน กรุงเทพมหานคร สภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ กลยุทธ์การตลาด และการบริหารจัดการ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ เมื่อนำค่า คำนวณหาอิทธิพล พบว่า รูปแบบ ความสำเร็จของผู้ประกอบการ ขึ้นกับอิทธิพลของตัวแปรแฝงภายนอก และตัวแปรแฝงภายใน ที่มีอิทธิพลรวม (ทางตรงและทางอ้อม) **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1) งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับ ส่วนราชการ เช่น กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมการท่องเที่ยว) และกระทรวงพาณิชย์ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า) และหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งในส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนี้ต่างก็มีกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง กัน โดยที่ข้อกำหนด กฎ ระเบียบของรัฐที่กำหนดเหล่านี้อาจจะมีมานานหลายสิบปีแล้ว จึงต้อง มีการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์สมัยปัจจุบัน และครอบคลุมในอนาคตที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2) ส่วนราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และ พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2558) พระราชบัญญัติ จราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ฯลฯ กฎหมายธุรกิจ การร่วมลงทุนของชาวต่างชาติ ความเข้าใจเกี่ยวกับประกันอุบัติเหตุ ประกันชีวิต ฯลฯ เพื่อผลประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ ให้แก่ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็น รุน ๆ ไป อย่างต่อเนื่อง **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษา ตัวแปรอื่น ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ เช่น ผลของเทคโนโลยี ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในวงจรธุรกิจ การเข้าซื้อรถบัสโดยสารไม่ประจำทาง เพื่อจะได้ นำมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง และเนื่องจาก กลยุทธ์การตลาด มีอิทธิพลสูงที่สุดในการ ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ควรวิจัยที่ลงลึกในรายละเอียดตามลำดับของตัวแปรประจักษ์แต่ละตัว เช่น ตำแหน่งทางการตลาด การลดต้นทุน และส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- วิมพิวิภา เกตุเทียน. (2556). คุณลักษณะของ ผู้ประกอบการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางในเขตภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ตอนล่าง . ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน.
- คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2560). การจัดการขนส่ง. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโฟกัสมีเดีย แอนด์ พับลิชชิง จำกัด .
- ฐาปนา บุญหล้า และนางลักษณ์ นิमितภูวดล. (2557). การจัดการโลจิสติกส์: มิติซัพพลายเชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

- ณภัทร เลขะวัฒนะ และศิริดิล ศิริธร. (2556). การพัฒนาแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางสำหรับนักเรียนระหว่างรถยนต์ส่วนบุคคลและรถรับส่งนักเรียน. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จิตาภรณ์ ไชยวงศ์. (2560). ระบบจัดการรถเช่า. มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพมหานคร.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2550). โครงการพัฒนาเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ปี 2549: การเปรียบเทียบเชิงระบบโลจิสติกส์. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Coyle, J. J. et al. (2006). Transportation. Ohio: Thomson/South-Western.
- Frese, M. (2000). Success and Failure of Micro business Owners in Africa. United States of America: Praeger.
- Just Landed. (2018). Public transportation in Thailand. From 29 November 2018 จาก www.justlanded.com/english/Thailand
- Kakizaki I. (2014). Tram, Buses, and Rails: The History of Urban Transport in Bangkok 1886 - 2010. Chiang Mai: Silkworm Books.

รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

THE MODEL OF TOTAL RISK MANAGEMENT
FOR OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS IN
THE NORTHEAST REGION

อาทิตย์ แก้วอุ้น

Arthit kaew-un

พนายุทธ เชยบาล

Panayut Cheybal

สมคิด สร้อยน้ำ

Somkid Sroinam

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Rajabhat Udon Thani University, Thailand

E-mail: arthitj1@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการวิจัย เป็น 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยง โดยการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน 2) พัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงจากผู้ให้ข้อมูลได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 19 คน 3) ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 364 คน 4) ประเมินรูปแบบโดยการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 3 องค์ประกอบ คือ 1.1) ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง 1.2) ด้านโครงสร้างการบริหารความเสี่ยง และ 1.3) ด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยง 2) รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับ

* Received 25 August 2020; Revised 8 September 2020; Accepted 13 September 2020

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มี 3 องค์ประกอบ กับ 59 แนวทางปฏิบัติ 3) รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความเป็นไปได้ในการใช้ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 องค์ประกอบ 4) รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้องแม่นยำอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง, การบริหารจัดการทั่วทั้งองค์การ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The purposes of the study were: 1) To study the risk management throughout the organization for educational opportunity expansion schools in the northeast region 2) to develop a risk management model 3) to examine the possibility of using a risk management model And 4) to assess risk management models This research is a combined research. The research is conducted in 4 phases: 1) Studying the risk management conditions by studying from relevant research documents and interviewing from 9 experts. 2) Developing a risk management model from data providers which are 3 groups of experts, totaling 19 people 3) Check the possibility of using the format from the school administrators 364 people 4) Assess the model by meeting a group of experts of 9 people. The result founded that 1) risk throughout the organization for schools there are 3 elements: 1.1) risk management policy, 1.2) risk management structure, and 1.3) risk management process, 2) risk management model throughout the organization for schools, expanding educational opportunities, 3 elements and 59 practices, 3) risk management patterns throughout the organization for schools, expanding educational opportunities. 4) The organization-wide risk management model for schools expands educational opportunities. Useful, there is a possibility. It is suitable and accurate at the highest level in all aspects.

Keywords: Risk Management, Total Management Organization, Opportunity Expansion Schools in the Northeast Region

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านของประเทศไทย เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยี เมื่อปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้ประสบกับภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานในภาครัฐยังขาดความสามารถในการบริหารจัดการ และไม่ได้ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความเสี่ยงในองค์กร เกิดปัญหาในเชิงลบ เช่น ความล่าช้าในการทำงาน เกิดข้อผิดพลาดมีการทุจริตประพฤติมิชอบและเกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (ดุสิต ทิพทัส, 2553) ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐ ต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการรับรู้ ตระหนัก และเข้าถึง ความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร และหาวิธีจัดการที่เหมาะสมในการลดความเสี่ยง สร้างกรอบและแนวทางในการดำเนินงานภายในแก่บุคลากรในองค์กรเพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ และพัฒนาการที่เป็นรูปธรรมที่เห็นชัดเจนที่สุด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้กำหนดให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงตามแผนยุทธศาสตร์ อันเป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยราชการนั้นเพื่อให้ผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2556)

ในการบริหารองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป เช่น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างรายได้ เพื่อให้บริการประชาชน เป็นต้น การกำหนดจุดประสงค์ไว้เช่นใดก็ตาม การจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้นก็ต้องประสบกับความเสี่ยงอยู่เสมอ ซึ่งอาจปรากฏในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความเสี่ยง ด้านนโยบาย การเงิน ทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี การเมือง เป็นต้น ความเสี่ยงเป็นภาวะคุกคาม ปัญหา อุปสรรคหรือการสูญเสียโอกาส ซึ่งจะมีผลทำให้องค์กรไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้หรือก่อให้เกิดผลเสียหายนต่อองค์กรทั้งในด้านกลยุทธ์การปฏิบัติงาน การดำเนินการธุรกิจอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ประเด็นสำคัญ ในเรื่องเกี่ยวกับความเสี่ยง คือ ความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ แต่หากสามารถควบคุมความเสี่ยงได้แล้วจะช่วยก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานและการให้บริการประชาชนอย่างมาก ความเสี่ยง เป็นเรื่องประกอบกันระหว่างองค์ประกอบอย่างน้อย 2 ส่วน คือ โอกาสที่น่าจะเกิดขึ้นของสิ่งที่ไม่พึงประสงค์กับผลกระทบที่ตามมา ประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากการที่องค์กรมีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสมจะเป็นการสนับสนุนกลยุทธ์และแผนงาน ช่วยในการบรรลุจุดประสงค์การปฏิบัติงานในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น การบริหารความเสี่ยง จึงเป็นเทคนิคการบริหารที่ได้รับความสนใจอย่างมากจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน (ดวงใจ ช่วยตระกูล, 2551)

ตามกลยุทธ์ของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 หลังจากดำเนินการแล้ว พบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาหลายประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการต่าง ๆ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่ตั้งไว้ จากการศึกษาภารกิจของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งภารกิจตามโครงสร้าง และภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย พบภารกิจในการบริหารความเสี่ยงเป็นภารกิจที่แฝงอยู่ในภารกิจหลักของแต่ละฝ่ายงานเท่านั้น มีเพียงระบบการควบคุมภายในอันเป็นการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการควบคุมภายใน เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติงานการควบคุมภายในและการรายงานการประเมินที่เหมาะสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 กำหนดเพิ่มเติมในหน่วยตรวจสอบภายในมีหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินการบริหารความเสี่ยงซึ่งทั้ง 2 ภารกิจยังไม่มีรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2561)

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการดำเนินการแต่ยังไม่มียุทธวิธีหรือขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ได้นวัตกรรมในการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมีความเหมาะสมกับองค์กร และมีความเป็นไปได้เป็นประโยชน์อันจะส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 มี 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis and Synthesis) จากแนวคิดหลักการจากนักวิชาการ จากทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การเป็นแหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศซึ่งเผยแพร่เป็นตำราเอกสารหรือเผยแพร่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยสังเคราะห์ความถี่องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงและผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 9 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีคุณสมบัติ 1) เป็นกลุ่มนักวิชาการอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา, เป็นอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา, เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และ ให้ความร่วมมือกับงานวิจัยด้วยความเต็มใจรวมทั้งยินยอมสละเวลาตลอดงานวิจัย 2) กลุ่มผู้บริหารระดับนโยบาย เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารความเสี่ยงไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) กลุ่มผู้บริหารระดับโรงเรียนขยายโอกาส เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้ที่มีตำแหน่งที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเสี่ยงสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างนำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับจริงแล้วจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่การสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามวันเวลาและสถานที่ที่ได้นัดหมายไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

วิเคราะห์ด้วยการบรรยายพรรณนาข้อมูล วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการสร้างข้อค้นพบ

ระยะที่ 2

การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 19 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา มีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์การไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) กลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารระดับนโยบาย มีคุณสมบัติ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารความเสี่ยงไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) กลุ่มผู้บริหารระดับโรงเรียนขยายโอกาสมีคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้ที่มีตำแหน่งที่มีวิสัยทัศน์ชำนาญการพิเศษขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ชนิด คือแบบสอบถามปลายเปิด (Open End) และแบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) มีจำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง ด้านโครงสร้างการบริหารความเสี่ยง และด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยง เพื่อนำแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญไปพัฒนาเป็นแบบสอบถาม

ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert Scale) ที่พัฒนามาจากแบบสอบถามในรอบที่ 1 แต่ได้แสดงตำแหน่งคำตอบของกลุ่ม คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) มัธยฐาน (Median) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) พร้อมทั้งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะรายจากการตอบในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ตามลำดับ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำตอบในการตอบแต่ละข้อคำถามตามค่าสถิติที่ให้ไว้ ส่วนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามปลายเปิด โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัย และรายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎี แนวคิด วิธีการในการบริหารความเสี่ยง ด้านนโยบาย ด้านโครงสร้างและด้านกระบวนการ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสโดยกำหนดรายละเอียดของข้อคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ หลังจากนั้นจึงร่างแบบสอบถามให้ตรงประเด็น ครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการ จากนั้นนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเข้าใจในภาษาที่ใช้ เพื่อตรวจสอบว่าแบบสอบถามมี

ความครอบคลุมวัตถุประสงค์ หรือสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ แล้วจัดพิมพ์แบบสอบถามนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย เข้าสู่กระบวนการเทคนิคเดลฟาย ในรอบที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน จึงนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 มาสรุปประเด็น เพื่อนำมาสร้าง แบบสอบถาม แบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ (Likert Scale) เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการตามเทคนิคเดลฟาย ในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 การตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส

ในขั้นตอนนี้เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานจริงสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ว่ามีความเป็นไปได้ในการใช้อยู่ในระดับใด ประชากรที่ใช้ในการตรวจสอบรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ครั้งนี้ประกอบด้วยบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3,064 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซีและมอร์แกน จากประชากรแล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 364 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ตามภารกิจการบริหารความเสี่ยงใน 3 ด้าน คือนโยบายการบริหารความเสี่ยง โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง และกระบวนการบริหารความเสี่ยง สร้างเครื่องมือโดยผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ที่ได้รับการพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อยและแนวทางการพัฒนาการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส จากนั้นจัดทำร่างแบบสอบถามนำแบบสอบถามเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความตรงของข้อคำถามกับรูปแบบ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบ Google Form เก็บรวบรวมข้อมูลในการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จำนวน 364 ฉบับ ไปยังโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ผ่านระบบ Google Form ได้แบบสอบถามคืนกลับมา วิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 364 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ไปใช้วิเคราะห์โดยให้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบของการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส

ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและเสนอแนะต่อรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารความเสี่ยงและด้านการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 9 คนได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 1) กลุ่มอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารองค์กรไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 2) กลุ่มผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารความเสี่ยง เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารความเสี่ยงไม่น้อยกว่า 5 3) กลุ่มผู้บริหารระดับโรงเรียนขยายโอกาส เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้ดำรงตำแหน่งที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส แบบประเมินความถูกต้องต่อรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส

สร้างเครื่องมือโดย ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส มาจัดทำเอกสารเอกสารประกอบการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting) ทำการกำหนดประเด็นประกอบการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเริ่มจากเตรียมสถานที่และบุคลากรในการจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนาและผู้ให้บริการจัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พร้อมกับเอกสารประกอบการสนทนากลุ่มเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันเอกสารประกอบด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์ เอกสารรูปแบบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนขยายโอกาส กำหนดวันเวลาและสถานที่การประชุมสนทนากลุ่ม ดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งด้วยข้อจำกัดของสถานการณ์ ระบาดของไวรัส COVID – 19 จึงมีการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม ZOOM Meeting ในวันอาทิตย์ ที่ 12 เดือนเมษายน พุทธศักราช 2563 เวลา 13.30 – 16.30 น. ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยงด้านโครงสร้างการบริหารความเสี่ยง ด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยง จากการศึกษาเอกสาร (Document Analysis) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลตามแนวคิดเห็นสอดคล้องกัน และใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบความเสี่ยง ร้อยละ 80 ตามความคิดเห็นจากตารางสังเคราะห์ความคิดเห็น พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งนำไปใช้ใน 4 ฝ่ายงานหลักในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ ฝ่ายงานวิชาการ ฝ่ายงานงบประมาณ ฝ่ายงานบุคคล ฝ่ายงานบริหารทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส

2. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการพัฒนาไปในทิศทาง ดังนี้

2.1 ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง ดำเนินการโดยกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงครอบคลุมทุกฝ่ายงาน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จัดให้มีการจัดทำแผนการบริหาร ความเสี่ยงโดยมีกระบวนการการบริหารความเสี่ยงที่เป็นระบบมีมาตรฐานเดียวกัน ได้ไปถือปฏิบัติจนเกิดการบูรณาการทุกระดับ ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร อย่างทั่วถึงมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องถึงปัญหา หรือข้อเสนอนั้นอื่น ๆ ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง

2.2 ด้านโครงสร้างการบริหารความเสี่ยง ดำเนินการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการการบริหาร ความเสี่ยงที่ประกอบไปด้วยผู้แทนบุคลากรจากทุกฝ่าย โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกเป็นกรรมการร่วม โดยมีเหมาะสมสอดคล้องกับคุณสมบัติของฝ่ายงานในการเลือกและสรรหาคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงเลือกและสรรหาโดยใช้กฎหมายระเบียบและข้อบังคับเป็นเกณฑ์ในการเลือกและสรรหาคณะกรรมการ โดยการเสนอชื่อจากแต่ละฝ่ายงานทุกฝ่ายงานมาเป็นคณะกรรมการบริหาร ความเสี่ยงให้มาทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารความเสี่ยง ทำหน้าที่ผู้อำนวยการให้คำปรึกษา ติดตาม ประเมิน เสนอนะ พร้อมระบุบทบาทหน้าที่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน แก่คณะกรรมการปฏิบัติงานบริหารความเสี่ยงโดยให้คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานในการบริหารความเสี่ยงทั้งที่ระบุ และเกิดขึ้นใหม่ทุกช่วงเวลาโดยที่คณะกรรมการปฏิบัติงานบริหารความเสี่ยงประกอบไปด้วยบุคลากรจากทุกฝ่ายงานเช่นกัน โดยให้มีหน้าที่ในการระบุปัจจัยเสี่ยง วิเคราะห์ ประเมิน ดำเนินการจัดทำแผน และประชาสัมพันธ์แผนการบริหารความเสี่ยงจากนั้นจึงดำเนินการจัดการกับแต่ละความเสี่ยงติดตามความก้าวหน้าและรายงานสรุปผลให้มีการติดตามเฝ้าระวังความเสี่ยงปัจจุบันและที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา

2.3 ด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยง ดำเนินการโดย 1) กำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการบริหารความเสี่ยงและให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และทิศทางการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากรายงานข้อมูลสารสนเทศการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในของโรงเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์แยกย่อยตามฝ่ายงานบริหารงานทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไปและงานจากภายนอกโรงเรียน 2) ระบุความเสี่ยง โดยการระบุความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ระบุความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ระบุความเสี่ยงด้านการเงิน ระบุความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบโดยแยกตามกลุ่มบริหารงานทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไปและงานจากภายนอกโรงเรียนและ 3) ประเมินความเสี่ยง โดยการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยงให้ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ตามระดับโอกาสหรือ

ความถี่ที่จะเกิดความเสียหาย ตามระดับความรุนแรงที่จะเกิดความเสียหาย แยกตามกลุ่มบริหารงานทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไปและงานจากภายนอกโรงเรียน 4) จัดการกับความเสี่ยง โดยการปฏิบัติตามแบบแผนการจัดการกับความเสี่ยงที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้พิจารณาจากผลการประเมินความเสี่ยงและรายงานการควบคุมภายในจากนั้นจึงเลือกใช้วิธีการจัดการกับความเสี่ยงโดยวิธียอมรับความเสี่ยงโดยมีการติดตามเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ถ้าย้อนความเสี่ยงโดยการประกันภัย หรือจ้างบุคคล หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการแทนในแต่ละความเสี่ยง ปรับปรุงระบบทำงานใหม่ จัดระบบการควบคุมเพื่อป้องกันการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการทำงาน หลีกเลี่ยงความเสี่ยงโดยการหยุดยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือโครงการนั้นจัดการความเสี่ยงแยกตามฝ่ายการบริหารงานทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไป และงานจากภายนอกโรงเรียน 5) สื่อสารความเสี่ยง โดยการแจ้งแนวทางดำเนินงานบริหารความเสี่ยงแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงใช้ช่องทางสื่อสารการบริหารความเสี่ยงด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งเอกสารและสื่อทางโซเชียลเน็ตเวิร์คอย่างต่อเนื่อง แยกตามกลุ่มการบริหารงานทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไป และงานจาก ภายนอกโรงเรียน และ 6) ติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยง โดยการติดตามอย่างสม่ำเสมอและ เป็นระบบโดยการจัดให้มีแผนการติดตามและเฝ้าระวัง ความเสี่ยงทั้งในระดับฝ่ายงานและระดับองค์การ ระบุเป้าหมายของการติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยงไว้ อย่างชัดเจน ประเมินประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องทั้งระหว่างดำเนินการและสิ้นสุดโครงการ ไม่ลืมนำแต่งตั้งคณะทำงาน ติดตาม ประเมินความเสี่ยงในแต่ละประเภทอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยกำหนดขั้นตอนการติดตามเฝ้าระวัง และประเมินความเสี่ยงไว้ อย่างชัดเจน แยกตามฝ่ายการบริหารงานทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล บริหารทั่วไป และงานจากภายนอกโรงเรียน

3. ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปรวมความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบการบริหารความเสี่ยง
สำหรับโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	ความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง	4.61	0.12	มากที่สุด
2. ด้านโครงสร้างการบริหารความเสี่ยง	4.62	0.09	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยง			
3.1 ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง	4.63	0.10	มากที่สุด
3.2 ขั้นการระบุความเสี่ยงการบริหารความเสี่ยง	4.56	0.08	มากที่สุด
3.3 ขั้นการประเมินความเสี่ยง	4.55	0.02	มากที่สุด
3.4 ขั้นการจัดการความเสี่ยง	4.67	0.08	มากที่สุด
3.5 ขั้นการสื่อสารความเสี่ยง	4.70	0.12	มากที่สุด
3.6 ขั้นการติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยง	4.68	0.07	มากที่สุด
รวม	4.63	0.03	มากที่สุด

4. ผลการประเมินความถูกต้องตามมาตรฐานการประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความถูกต้องตามมาตรฐานการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องแม่นยำ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปรวมผลจากการประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร
สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผู้เชี่ยวชาญ
โดยการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	การประเมินความถูกต้อง		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านที่ 1 ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)	4.75	0.09	มากที่สุด
2. ด้านที่ 2 ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards)	4.63	0.15	มากที่สุด
3. ด้านที่ 3 ความเหมาะสม (Propriety Standards)	4.88	0.02	มากที่สุด
4. ด้านที่ 4 ด้านความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy Standards)	4.73	0.14	มากที่สุด
โดยรวม	4.75	0.03	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กรอบในการศึกษาการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) นโยบายการบริหารความเสี่ยง 2) โครงสร้างการบริหารความเสี่ยงและ 3) กระบวนการบริหารความเสี่ยง ใน 4 ฝ่ายงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีขั้นตอนวิธีการที่ชัดเจน ตรวจสอบและยืนยันหลายขั้นตอนเป็น การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ยืนยันได้ว่าองค์ประกอบ ของรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมทำให้ได้องค์ประกอบ ที่ผู้วิจัยมาใช้เป็นกรอบ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้ กำหนดให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงตามแผนยุทธศาสตร์ สอดคล้อง กับแนวคิดของ ผุสดี ทิพทัส ที่กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงนั้นเป็นกลไกในการสร้างความเข้ม แข็งให้กับหน่วยงานราชการเพื่อให้ผลการดำเนินงานของขององค์การเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้แล้ว (ผุสดี ทิพทัส, 2553) สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา ได้กำหนดให้ระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ (สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) และสอดคล้องกับที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ ได้นำกระบวนการที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัยและควบคุมกิจกรรมรวมทั้ง กระบวนการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการ ดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยาย โอกาส ทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงมี 3 องค์ประกอบ กับ 59 แนวทางปฏิบัติ คือ 1) ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง มี 10 แนวทางปฏิบัติ 2) ด้านโครงสร้าง การบริหารความเสี่ยง มี 17 แนวทางปฏิบัติ และ 3) ด้าน กระบวนการบริหารความเสี่ยง มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ การบริหารความเสี่ยง มี 4 แนวทางปฏิบัติ ขั้นที่ 2 การระบุความเสี่ยง มี 5 แนวทางปฏิบัติ ขั้นที่ 3 การประเมินความเสี่ยง มี 4 แนวทางปฏิบัติ ขั้นที่ 4 การจัดการกับแต่ละ ความเสี่ยง มี 8 แนวทางปฏิบัติ ขั้นที่ 5 การสื่อสาร ความเสี่ยง มี 4 แนวทางปฏิบัติ และ ขั้นที่ 6 การติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยง มี 7 แนวทางปฏิบัติอาจเป็นเพราะว่า ผู้เชี่ยวชาญแต่ละ ท่านล้วนแล้วเป็นผู้ที่มี ความรอบคอบ รอบรู้ ลุ่มลึก มากด้วยประสบการณ์ในการบริหารงาน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงสามารถมองเห็นแนวทางที่เหมาะสมในการบริหาร ความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สอดคล้องกับ ประวัติ ยงบุตร ที่ได้ทำการศึกษาไว้ในรูปแบบที่สอดคล้องกัน ดังในรายละเอียดตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้ (ประวัติ ยงบุตร, 2555)

2.1 องค์ประกอบด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง เป็นการกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงครอบคลุมทุกฝ่ายงาน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเริ่มจากส่วนนี้โดยจัดให้มีการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยง โดยมีกระบวนการการบริหารความเสี่ยงที่เป็นระบบมีมาตรฐานเดียวกัน ได้ไปถือปฏิบัติจนเกิดการบูรณาการทุกระดับ ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน การสื่อสารอย่างทั่วถึงมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องถึงปัญหา หรือ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยงเป็นความสำคัญที่สุด

2.2 องค์ประกอบด้านโครงสร้างการบริหารความเสี่ยง เป็นขั้นตอนการกำหนดคณะกรรมการ การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการ และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง 2 ระดับคือ คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับบริหารกับคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับปฏิบัติการเพื่อให้่ายในการจัดคนเข้าทำงาน ง่ายต่อการกำหนดขอบข่ายงาน ง่ายต่อการกำหนดระยะเวลาในการทำงานและง่ายต่อการจัดระบบการทำงานอะไร ๆ อีกหลายอย่างจะได้ไม่เกิดการทำงาน ซ้ำซ้อน หรือ ผลักภาระงาน หรือ ก้าวถอยงานกันถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น

2.3 องค์ประกอบด้านกระบวนการการบริหารความเสี่ยง เป็นขั้นตอนของการออกแบบกระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติที่เหมาะสมในการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง กระบวนการระบุความเสี่ยง กระบวนการประเมินความเสี่ยง กระบวนการจัดการกับแต่ละความเสี่ยง กระบวนการสื่อสารความเสี่ยง กระบวนการการติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยงที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ถ้าพิจารณาถึงขั้นตอนและกระบวนการที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้แล้วเป็นกระบวนการที่ใช้ในการบริหาร ความเสี่ยงในเกือบทุกองค์การ เกือบทุกหน่วยงาน ที่ใช้กันมาประจำ มาโดยตลอดสอดคล้องกับกระบวนการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานของ (Committee of Sponsoring Organization of the Tread Way) (เมธา สุวรรณสาร, 2553)

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนอย่าง

จริงจัง เพราะการปฏิบัติตามกรอบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน จะประสบความสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับเจตนาธรรมณ์ การสนับสนุน การมีส่วนร่วม และความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนนั้น ๆ ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ทุกคนในโรงเรียนเข้าใจความสำคัญและเห็นคุณค่าของการบริหารความเสี่ยงต่อโรงเรียน มิฉะนั้นแล้วการบริหารความเสี่ยงจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ การบริหารความเสี่ยง ต้องเริ่มต้นจากการที่คณะผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการให้ระบบนี้เกิดขึ้นโดยกำหนดนโยบายให้มีการปฏิบัติ

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความถูกต้องตามมาตรฐานการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องแม่นยำอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารความเสี่ยงมีกรอบการบริหารความเสี่ยงที่บ่งชี้ ความเสี่ยงที่โรงเรียนขยายโอกาสที่มีอยู่แล้ว รูปแบบการบริหารความเสี่ยงมีระบบที่ดี ทำให้มั่นใจได้ว่าจะมีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้จริงสอดคล้องกับ ประกอบ กุลเกลี้ยง ที่ได้ทำการศึกษาไว้ และรูปแบบการบริหารความเสี่ยงมีระบบและการควบคุมอย่างเหมาะสมเพื่อบ่งชี้ ความเสี่ยงใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นก่อนที่จะก่อให้เกิดปัญหาสำคัญ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงมีการประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงมีการรายงานและการประเมินความสูญเสียจากส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียนภายใต้กรอบการบริหารความเสี่ยงที่กำหนด (ประกอบ กุลเกลี้ยง, 2550)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านนโยบายการบริหารความเสี่ยง ด้านโครงสร้างการบริหารความเสี่ยง ด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยง ซึ่งนำไปใช้ใน 4 ฝ่ายงานหลักในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ ฝ่ายงานวิชาการ ฝ่ายงานงบประมาณ ฝ่ายงานบุคคล ฝ่ายงานบริหารทั่วไป มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ ดำเนินการโดยกำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงครอบคลุมทุกฝ่ายงาน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จัดให้มีการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงโดยมีกระบวนการการบริหารความเสี่ยงที่เป็นระบบมีมาตรฐานเดียวกัน ได้ไปถือปฏิบัติจนเกิดการบูรณาการทุกระดับ ครอบคลุมภารกิจทุกด้านสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร อย่างทั่วถึงมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องถึงปัญหา หรือ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ แต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารความเสี่ยงที่ประกอบไปด้วยผู้แทนบุคลากรจากทุกฝ่าย โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานมี

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกเป็นกรรมการร่วม โดยมีเหมาะสมสอดคล้องกับคุณสมบัติของฝ่ายงานในการเลือกและสรรหาคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงเลือกและสรรหาโดยใช้กฎหมายระเบียบและข้อบังคับเป็นเกณฑ์ในการเลือกและสรรหาคณะกรรมการ โดยการเสนอชื่อจากแต่ละฝ่ายงานทุกฝ่ายงานมาเป็นคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงให้มาทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารความเสี่ยง ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้คำปรึกษา ติดตาม ประเมินเสนอแนะ พร้อมระบุบทบาทหน้าที่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน แก่คณะกรรมการปฏิบัติงานบริหารความเสี่ยงโดยให้คณะกรรมการบริหารความเสี่ยง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานในการบริหารความเสี่ยงทั้งที่ระบุ และเกิดขึ้นใหม่ทุกช่วงเวลาโดยที่คณะกรรมการปฏิบัติงานบริหารความเสี่ยงประกอบไปด้วยบุคลากรจากทุกฝ่ายงานเช่นกัน โดยให้มีหน้าที่ในการระบุปัจจัยเสี่ยง วิเคราะห์ ประเมิน ดำเนินการจัดทำแผน และประชาสัมพันธ์แผนการบริหารความเสี่ยงจากนั้นจึงดำเนินการจัดการกับแต่ละความเสี่ยงติดตามความก้าวหน้าและรายงานสรุปผลให้มีการติดตามเฝ้าระวังความเสี่ยงปัจจุบันและที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ทำการกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยง ระบุความเสี่ยงประเมินความเสี่ยง จัดการกับความเสี่ยง สื่อสารความเสี่ยง ติดตามและเฝ้าระวังความเสี่ยง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีความถูกต้องตามมาตรฐานการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องแม่นยำอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่ามาตรฐานด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ และมาตรฐานความถูกต้อง **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ความเสี่ยงด้านนโยบายการบริหาร ความเสี่ยง มีประโยชน์ต่อโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแง่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำให้เกิดการบริหารความเสี่ยงขึ้นในโรงเรียน และในส่วนของการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนสำคัญที่สุดคือ เป็นความเสี่ยงด้านนโยบายถือเป็นจุดแรกเริ่มของการบริหารความเสี่ยง ดังนั้น ผู้ที่จะนำความเสี่ยงด้านนโยบายที่พบนี้ ไปใช้ คือผู้อำนวยการโรงเรียน ที่จะต้องศึกษาถึงความเสี่ยงด้านนโยบายที่ค้นพบนี้ให้ละเอียดถี่ถ้วน แล้วปรับให้เหมาะสมกับในส่วนของบริบทของโรงเรียนของท่านที่จะนำไปใช้เองที่จะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามบริบทที่เป็นจริงในโรงเรียนของท่านเอง

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2556). แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553 - 2557 “บทว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย”. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.

- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประกอบ กุลเกลี้ยง. (2550). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *ดัชนีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประวดี ยงบุตร. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ผุสดี ทิพทัส. (2553). วิกฤตการณ์และทางเลือกของสถาบันกไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เมธา สุวรรณสาร. (2553). คู่มือการบริหารความเสี่ยง ตามแนวทางของ COSO v.2. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2559 จาก <http://www.itgthailand.com>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (2561). แนวทางปฏิบัติงานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.sakonarea1.go.th/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). รายงานประจำปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน = Annual report 2014 Office of the Basic Education Commission สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2550). กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551 - 2565. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรีเมียร์ โพร จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

การทำความเข้าใจปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิง
เพื่อสร้างความเท่าเทียมทางเพศด้วยการศึกษาวิจัยชาติพันธุ์วรรณนา

แนวสตรีนิยม*

UNDERSTANDING THE PERFORMANCE OF MASCULINITY IN FEMALE
WORKPLACE TO CREATE GENDER EQUITY THROUGH FEMINIST
ETHNOGRAPHY

มรกต ณ เชียงใหม่

Morrakot Na Chiangmai

กิตติกร สันคติประภา

Kittikorn Sankatiprapa

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

ปฐมาภรณ์ บุษปธำรง

Pattamaporn Busapathumrong

ราชบัณฑิต สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

Fellow, The Royal Society of Thailand, Thailand

E-mail: tukta2510@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิงเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางเพศ โดยศึกษาจากประสบการณ์ผู้หญิง ด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพชาติพันธุ์วรรณนาเชิงวิพากษ์แนวสตรีนิยม ศึกษาเชิงวิพากษ์เพื่อให้เห็นปรากฏการณ์ในเบื้องลึก พื้นที่วิจัยเป็นพื้นที่ทำงานที่ผู้หญิงเป็นใหญ่เชิงกายภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลที่คุณลักษณะสำคัญคือความเป็นผู้นำ ผู้หญิงทำงานในหลากหลายอาชีพ เช่น ผู้คุม นักโทษหญิง นักธุรกิจ เจ้าของโรงงาน จำนวน 5 คน อายุตั้งแต่ 25 – 60 ปี ผลการวิจัยพบว่า สังคมสร้างความรู้ ความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมทางเพศให้ผู้หญิงเชื่อว่าต้องปฏิบัติตามแนวทางของความเป็นชายจึงจะประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยการมีวิถีคิดเยี่ยงชาย ตัดสินใจเด็ดขาด มีความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญในการทำงาน แม้ที่จริงแล้วกรอบของบทบาทความเป็นหญิงได้หลอมให้เธอเหล่านั้นติดอยู่ในมายาคติของความเท่าเทียม โดยที่เธอสามารถทำงานทั้งในและนอกครัวเรือนอย่างภาคภูมิใจผ่านการกดขี่ตนเองจนได้รับรางวัลชีวิตจากสังคมในตำแหน่งต่าง ๆ เช่นผู้นำองค์กรดีเด่น ผู้หญิงนักพัฒนา ข้อถกเถียงในงานชิ้นนี้คือการก้าวข้าม

* Received 4 June 2020; Revised 6 September 2020; Accepted 13 September 2020

บทบาทผู้หญิงในเชิงพื้นที่ทางกายภาพ เป็นเพียงการรูก้าวแต่หาได้ยึดพื้นที่การทำงานไม่ ผู้หญิงปฏิบัติการความเป็นชาย กล่าวคือปฏิบัติตนโดยอิงมาตรฐานของชาย เป็นมืออาชีพแบบชาย ซึ่งในที่สุดเป็นการกดขี่ตนเองทำให้เห็นว่าวัฒนธรรมไทยให้คุณค่าของความเป็นชายมากกว่าหญิง ทำให้ความเหลื่อมล้ำยังคงดำรงอยู่ คนในสังคมและผู้หญิงมองไม่เห็นและไม่ตั้งคำถาม

คำสำคัญ: ปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิง, ความเท่าเทียมทางเพศ, ชาติพันธุ์วรรณาแนวสตรีนิยม

Abstract

The purpose of this qualitative study was to understand the practice of masculinity in order to create gender equity within female workplaces. This qualitative research used feminist critical ethnography methodology to help researchers gain a better insight regarding this matter. The researchers conducted in-depth interviews with five women, age between 25 – 60 years old, who work in a perceived “matriarchal” workplace. These women included business women, a business owner, and a warden, who have displayed leadership skills in their field. The results from this study indicated that the society formed certain knowledge and beliefs about gender equity. This could be verified from a picture of women who shape themselves by a masculine performance at work to achieve “success”. By thinking, behaving, or being decisive like men, they, too, could create equality. Such a belief entrapped women in the myth of equity. Proudly handling their private and working lives at the same time, was actually through self - exploitation, until receiving commemorations and rewards from the public. The main argument in this study was that, when they broke the glass ceiling, it was only applied to physical workspace. Thai women perform masculine traits based on male standard. Business women followed male professionalism standard, which at the very end exploited themselves. This showed that Thai culture still value men over women and it is a basis of gender inequality. The society and women have been hegemonized by hegemonic masculinity, then no questions asked.

Keywords: Masculinity Performance in Female Workplace, Gender Equity, Feminist Ethnography

บทนำ

*As a woman, I am a consumer of masculinities,
but I am not more so than men are; and, like men,
I as a woman am also a producer of masculinities and a performer of them*
(Sedgwick, E. K., 1995)

จากความรู้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับความเท่าเทียมของการทำงานนอกระหว่างเพศหญิงกับเพศชายพบว่า โอกาสเรื่องงานของเพศทั้งสองดูเหมือนจะมีความก้าวหน้า โดยเฉพาะผู้หญิงเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน ความรู้เชิงสถิติปี พ.ศ. 2559 ถึง 2563 ชี้ให้เห็นว่าแรงงานหญิงประมาณ 17 ล้านคนมีจำนวนใกล้เคียงกับแรงงานชายที่มี 20 ล้านคน มาตลอด 5 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) และการสำรวจของแกรนท์ ธอนตัน (Grant Thornton) ในปี พ.ศ. 2562 พบว่าผู้บริหารระดับสูงที่เป็นเพศหญิงสูงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยโลก โดยมีสัดส่วนผู้บริหารหญิง 32% เทียบกับค่าเฉลี่ยโลกอยู่ที่ 27% (Grant Thornton, 2019) แต่กระนั้นในสังคมไทยก็ยังมีปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศว่ายังดำรงอยู่ ผู้วิจัยตั้งคำถามว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถตอบโจทย์ถึงความเท่าเทียมทางเพศได้ทั้งหมดหรือไม่ จะสามารถศึกษาเรื่องความเท่าเทียมให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงปรากฏการณ์ที่ดำรงอยู่ได้อย่างไร ซึ่งความเท่าเทียมทางเพศในบทความนี้หมายถึงการที่ผู้หญิงและผู้ชายนั้นมีความเท่าเทียมกันในด้านการให้คุณค่ากับสิ่งของต่าง ๆ ในสังคม โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและการรับรางวัลผลตอบแทน (Facio, A., & Morgan, M., 2009) ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่กำกับวิธีคิดของบุคคลในสังคมและทำให้เกิดการกระทำต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของสังคม ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงเรื่องเพศจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาถึงวัฒนธรรมทางเพศด้วย ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางเพศของสังคมมาเป็นพื้นฐานในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศในการทำงานของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ใด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสังคมสร้างความเป็นปกติให้พื้นที่งานนอกระหว่างบ้านเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ซึ่งมีอำนาจชายเป็นใหญ่ ตีกรอบ ชิดเส้น สร้างให้เป็นเรื่องที่มีคุณค่าต่อสังคม และผลักให้เรื่องภายในบ้านเป็นเรื่องของผู้หญิง จึงดูเหมือนว่าเป็นความชอบธรรมของบทบาททางเพศของทั้งเพศหญิงและเพศชาย ความจำเป็นทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ขอบเขตพื้นที่ที่ไม่ตายตัวเหมือนที่ผ่านมา การก้าวข้ามพื้นที่ของผู้หญิงจากพื้นที่ในครัวเรือน ออกมาทำงานเพื่อสร้างรายได้เพื่อดูแลตัวเองและครอบครัวนั้น จึงเป็นสิ่งที่สามารถเห็นได้ในสังคม แต่ผู้หญิงอยู่ในพื้นที่ทำงานอย่างไรเป็นสิ่งที่ยังน่าสนใจศึกษาและวัฒนธรรมทางเพศมีผลอย่างไรต่อการกระทำ (Action) ของพวกเธอเหล่านั้น (Sedgwick, E. K., 1995)

อาจกล่าวได้ว่าความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทยสมัยใหม่ยังเป็นเพียงมายาคติ ปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงต่อผู้หญิงทางร่างกายในลักษณะและในระดับ

ต่าง ๆ แต่นั่นเป็นเพียงสิ่งที่มองเห็นแต่สิ่งที่รุนแรงกว่าเชิงกายภาพคือสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้หญิงและคนในสังคมสยามโดยเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ตามปกติเนื่องจากสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความคิดเชิงอุดมการณ์ชายครอบงำยังดำรงอยู่และสร้างพื้นที่เฉพาะให้กับผู้หญิง โดยอ้างอิงคุณลักษณะธรรมชาติของผู้หญิงที่ถูกสร้างขึ้นและแบ่งงานตามคุณลักษณะที่กล่าวอ้างนั้น เพื่อศึกษาให้เห็นและเข้าใจถึงการครอบงำ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการครอบงำโดยความเป็นชาย (Hegemonic masculinity) ซึ่งหมายถึงอุดมการณ์ความเป็นชายที่ครอบงำ ซึ่งการครอบงำนี้อ้างอิงถึงตำแหน่งของอำนาจหน้าที่ทางวัฒนธรรมและการเป็นผู้นำที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนเป็นที่รับรู้กันว่าเป็นบทบาทของผู้ชายและผู้ชายมีอภิสิทธิ์เหนือผู้หญิง (Connell, R. W., 2001) จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาวัฒนธรรมและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นต่อผู้หญิงในพื้นที่งาน การวิจัยแนวชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) เป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ศึกษา (Hesse - Biber, S. N., 2012) ในขณะเดียวกันผู้วิจัยมองเห็นว่าในระบบความสัมพันธ์หญิงชายมีประเด็นของการเอารัดเอาเปรียบและการกดขี่ (oppression) อยู่ ดังนั้นหากวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งเพื่อให้เห็นความคิดเชิงวัฒนธรรมเบื้องหลังจึงต้องนำแนวคิดเชิงวิพากษ์เข้ามาใช้ร่วมด้วยในการศึกษา จุดมุ่งหมายของชาติพันธุ์วรรณาเชิงวิพากษ์ (Critical ethnography) มุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Change) โดยมีสมาชิกของสังคมวัฒนธรรมเป็นผู้สะท้อน (Reflective) ให้เห็นว่าอะไรควรจะเป็นอะไร (What could this be ?) มากกว่าการอธิบายว่าสิ่งนั้นคืออะไร ซึ่งแนววิจัยนี้เป็นแบบตีความ (Hermeneutic) และนำสู่การปลดปล่อย (Emancipatory) คนให้มีอิสระจากการครอบงำและกดขี่ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สูงสุดของแนววิจัยนี้ ทั้งนี้การกดขี่หมายถึงการกดขี่โดยเฉพาะจากทุนนิยมสมัยใหม่ โดยเชื่อมโยงแนวคิดเชิงวิพากษ์ (Critical conception) ในประเด็น การผลิตซ้ำ (Reproduction) ทางสังคมและวัฒนธรรมกับการศึกษาสังคมหรือองค์กรทางสังคมใด ๆ เป็นการเฉพาะ (Dennis, B., 2009); (Harrowing, J. N. et al., 2010); (May, S., 1997)

อย่างไรก็ดีเนื่องจากการศึกษานี้สนใจเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ มุมมองเชิงสตรีนิยมจึงมีส่วนสำคัญในการทำให้มองเห็นภาพความสัมพันธ์เรื่องเพศในสังคม โดยรวมแล้ววิธีวิทยาที่นำมาคลี่ให้เห็นการครอบงำเชิงวัฒนธรรมต่อผู้หญิงเพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลงและปลดปล่อยผู้หญิงจากการกดขี่ทางเพศ (Gender oppression) ซึ่งรวมถึงการกดขี่ตนเองและการผลิตซ้ำการครอบงำด้วยความเป็นชาย จึงอาจเรียกโดยรวมได้ว่าวิธีวิทยาสตรีนิยมแนวชาติพันธุ์วรรณาเชิงวิพากษ์ (Feminist critical ethnography) เป็นการผนวกความรู้ทางสตรีนิยมเข้ามาช่วยวิเคราะห์ให้เห็นถึงอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ที่สร้างความไม่เท่าเทียมกันในสังคม (Hesse - Biber, S. N., 2013)

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการคลี่คลายให้เห็นว่า ภายใต้วัฒนธรรมทางเพศในสังคมการทำงานนั้น ผู้หญิงจัดการตนเองได้อย่างไรเพื่อยืนหยัดในสังคม ทั้งนี้จากปรากฏการณ์ที่รับรู้โดยทั่วไป ผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ทำงาน มักจะมีคุณลักษณะที่เรียกว่าเข้มแข็ง

แข็งแกร่ง เด็ดเดี่ยว กล้าหาญ ไม่นำเอาเรื่องส่วนตัวเกี่ยวข้องกับงาน ซึ่งเป็นคุณลักษณะของ “ความเป็นชาย” ซึ่งเป็นไปตามบทเทศ (Gender Script) ที่ถูกกำหนดด้วยสรีระ ด้วยการจัดตำแหน่งแห่งที่ (Subject Position) ภายใต้อุดมการณ์ความรู้ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง หรือวาทกรรมเรื่องความเป็นเพศ ทำให้เพศชายและเพศหญิงถูกสร้างให้เป็นคู่ตรงกันข้าม ดังนั้นจะเห็นว่าผู้หญิงจำนวนไม่น้อย เพื่อต้องการประสบความสำเร็จในพื้นที่งานจึงต้อง “ปฏิบัติการความเป็นชาย” (Masculine Performance) เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในโลกของผู้ชาย และเป็นไปโดยไม่รู้ตัว (Docility) ทั้งนี้ความปฏิบัติการความเป็นชายหมายถึงการที่บุคคลปฏิบัติตามแนวทางของผู้ชายทางสังคม (Connell, R. W., 2001); (Tsang, G. F. Y., 2017); (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2561) เช่นความเป็นผู้นำ ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว และแข็งแรงในเชิงกายภาพ ซึ่งในที่สุดคือการผลิตซ้ำความเป็นชายของผู้หญิงที่เสมือนเป็นร่างทรง และต้องกดขี่ตนเองโดยไม่รู้ตัวแต่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและต้องกระทำเพื่อให้ตนดำรงอยู่ได้ในโลกของงาน ซึ่งเป็นการถูกครอบงำและถูกผลิตซ้ำอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งนั่นหมายถึงการสยบยอม (Consent) ต่อความเป็นชายและยกให้เหนือกว่า ผู้หญิงสมทานความเป็นชายโดยถูกทำให้เชื่อว่าดีกว่าเหมาะสมกว่าในการทำงาน จึงต้องเข้าสวมบทเพศชาย (Male gender script) ในพื้นที่งาน ส่วนปฏิบัติการความเป็นหญิงนั้นจึงไปในทิศทางตรงกันข้าม ที่ถูกให้ความหมายว่าเป็นเพียงผู้อยู่ใต้การปกครอง ต้องการการปกป้อง และการเป็นผู้ตามที่ดี ซึ่งผู้วิจัยมีข้อถกเถียงว่าผู้หญิงในพื้นที่งานจะประสบความสำเร็จได้ต้องปฏิบัติการของความเป็นชายตามกฎเกณฑ์กติกาของพื้นที่ซึ่งถูกกำกับไว้ด้วยความเป็นชายจึงจะถูกตัดสินว่าผ่าน (Butler, J., 1995); (Dreyfus, H. L. & Rabinow, P., 1982)

ความเข้าใจของสังคมและตัวตนของผู้หญิงเองนั้น ทำให้ผู้หญิงเข้าใจว่าการแสดงความเป็นชายเมื่อต้องก้าวข้ามไปอยู่ในสังคมที่มีความเป็นชายครอบครองนั้น เป็นสิ่งเดียวที่จะพิชิตความมีอภิสิทธิ์และความชอบธรรมในพื้นที่งานนั้น ๆ ได้ แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นดังนั้นหรือไม่หรือเป็นเพียงภาพมายาที่ถูกสร้างขึ้นให้ผู้หญิงหลงเข้าใจผิด และถลาลงลึกไปในหลุมพรางแบบหลุดไม่ออกจากสังคมการทำงานที่มีอำนาจของชายเป็นใหญ่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงต้องทำความเข้าใจวัฒนธรรมทางเพศที่ดำรงอยู่ในสังคมการทำงานนอกครัวเรือนโดยการศึกษาผ่านประสบการณ์ของผู้หญิง และวิเคราะห์ให้เห็นความไม่เป็นธรรมทางเพศในพื้นที่งานนั้น ผ่านความคิด ความเชื่อ การให้คุณค่าและประเพณีปฏิบัติ เพื่อนำผลในการศึกษามาช่วยในการสร้างฐานคิดของคนในสังคม เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าและชี้ชวนให้คนในสังคมเห็นว่า สิ่งใดควรจะเป็นและก่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศมากกว่าการชี้ให้เห็นเพียงว่าอะไรเกิดขึ้นและหาวิธีแก้ไขความไม่เท่าเทียมเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทำความเข้าใจปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิงเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางเพศด้วยการศึกษาวิจัยสตรีนิยมแนวชาติพันธุ์วรรณาเชิงวิพากษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแนวสตรีนิยมในร่มเงาของชาติพันธุ์วรรณาการศึกษา ปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิงในภาพกว้างเป็นลักษณะของงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำเสนอเกี่ยวกับปรากฏการณ์เชิงวัฒนธรรมทางเพศในสังคมและด้วยความเป็นสหวิทยาการ จึงมีการมองจากหลายแง่มุม ในเชิงทฤษฎี เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ความคิด และการให้ความหมายของผู้ให้ข้อมูลและใช้การวิเคราะห์และตีความ เพื่อให้ได้แก่นของความรู้จากการศึกษาประสบการณ์ของผู้หญิง (Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S., 2011)

กระบวนการการทำวิจัยเริ่มจากการสร้างกรอบแนวคิดทฤษฎีเพื่อตอบคำถามวิจัย ผู้วิจัยได้วางแนวคำถามแบ่งออกเป็นสามส่วนใหญ่ ๆ คือเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว เรื่องเกี่ยวกับการทำงาน และเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการทำงานนั้น ๆ เช่น ที่บ้านคุณต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง หรือที่ทำงานนอกเหนือจากการทำงานในหน้าที่แล้วมีอะไรที่นอกเหนือจากนั้นหรือไม่ และรู้สึกอย่างไรเป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยให้อิสระในการตอบและไม่ถามนำ การเข้าถึงตัวผู้ให้ข้อมูลนั้นอาศัยผู้แนะนำ ซึ่งเป็นผู้ที่ไว้วางใจของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่การเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกนั้น บางคนต้องอาศัยเวลาในการไปพบอาจจะมากกว่าสองครั้งจนกว่าผู้ให้ข้อมูลรู้สึกคุ้นเคยและสบายใจที่จะเล่าประสบการณ์ในฟัง และผู้วิจัยได้ใช้ภาษาถิ่นในการสัมภาษณ์ในบางคนที่รู้สึกว่าจะสะดวกใจที่จะเล่า และบางครั้งผู้วิจัยต้องแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกถึงความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจอย่างจริงใจ ช่วงเวลาในการสัมภาษณ์ตั้งแต่หนึ่งถึงสองชั่วโมง และบางครั้งอาจจะยาวนานขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอยากเล่าให้ฟังและผู้วิจัยต้องใช้ไหวพริบในการนำเข้าสู่กรอบคำถามที่ตั้งไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ โดยแก่นของเรื่อง

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและการได้มาซึ่งข้อมูล

ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลถือเป็นข้อมูลสำคัญของการวิจัย ผู้วิจัยใช้ประสบการณ์ของผู้หญิงทำงานเป็นตัวบท (Text) โดยการเก็บข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและเป็นการตรวจสอบข้อมูลด้วยและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทางของการวิเคราะห์แก่นของเรื่อง (Thematic Analysis) โดยใช้ตัวบท จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูล (Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S., 2011)

การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการศึกษาในแนวสังคมศาสตร์ ที่มีรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ ซึ่งมีแนวคำถามเป็นแบบ เป็นลักษณะปลายเปิด มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structure interview) ทำกรอบแนวคำถามไว้ และไปตามกรอบนั้นแต่ไม่กำหนดตายตัวว่าจะต้องถามอะไรก่อนหลัง ผู้วิจัยต้องขอจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการก่อนการสัมภาษณ์ โดยมีหมายเลขรับรอง เลขที่ SWUEC/X/G-121/2562 ซึ่งการวิจัยแนวชาติพันธุ์วรรณา เป็นวิจัยที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก และเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์

ทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง และพยายามทะล่อมกล่อมเกลา (Probe) ถามโดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้ที่คัดเลือกมาแล้วว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่ต้องการถาม มีข้อมูลที่ดี ลึกซึ้ง เข้ากับกรอบแนวคิดในงานวิจัยนี้ (May, S., 1997); (Thomas, J., 1993)

การวิจัยนี้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยสังเกตโดยตรง สังเกตอยู่ภายนอก โดยพยายามสังเกตจากการกระทำที่เป็นประโยชน์กับข้อมูล เช่นการกระทำ (Act) ในชีวิตประจำวัน แบบแผนในการกระทำ (Activities) ให้เห็นถึงบทบาท สถานภาพ ความหมาย (Meanings) ความสัมพันธ์ (Relationship) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (Participation) และสภาพสังคม (Setting) เป็นต้น (Thomas, J., 1993)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลที่คุณลักษณะสำคัญคือความเป็นผู้นำ ผู้ปฏิบัติงานในหลากหลายอาชีพ เช่นผู้คณบดีโทษหญิง นักธุรกิจ เจ้าของโรงงาน จำนวน 5 คน อายุตั้งแต่ 25 – 60 ปี สัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะสัมภาษณ์เพื่อเข้าถึงข้อมูลปฏิบัติการการถูกสร้างตัวตน การถูกจับจ้องจากสังคม และการจับจ้องตัวเองให้มีบทบาทตามแบบที่ถูกกำหนดให้เป็นไปตามอุดมการณ์ชายครอบงำ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยให้นามสมมติ ในการปกป้องผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะข้อมูลที่น่ามาใช้วิเคราะห์

นอกจากการจัดเก็บข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ซึ่งต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลก่อนและทำข้อตกลงกันว่าจะไม่นำข้อมูลไปใช้นอกเหนือจากงานวิจัยนี้ ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นข้อมูลซึ่งมีความละเอียดเพียงพอ (Thick description) เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ (Geertz, C., 1973) หมายถึงการได้มาซึ่งข้อมูลตามโครงสร้างแนวคำถามที่วางไว้โดยคร่าว ๆ ตามกรอบแนวคิด ซึ่งในงานวิจัยนี้จะมีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง ปฏิบัติการความเป็นชาย แนวคิดชายเป็นใหญ่ วัฒนธรรมศึกษา เหล่านี้นั้น จะเป็นตัวกำหนดว่า ข้อมูลที่ได้มานั้นจะเพียงพอแล้วหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการได้เห็นวิธีคิดของผู้ให้ข้อมูลในเรื่องนั้น ๆ ที่ต้องการศึกษา ข้อมูลการสัมภาษณ์ บันทึกโดยตัวผู้วิจัยเอง และจากการบันทึกเทป นำมาให้รหัส (Initial Coding) และการจัดทำสรุปจัดประเภทหัตสนั้น (Focus Coding) และการทำแก่นของรหัส (Axial Coding) สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่วางไว้ โดยใช้เทคนิควิธีการของการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) มาปรับใช้ (Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S., 2011); (Geertz, C., 1973)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า ปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิงนั้น ไม่ได้สร้างความเท่าเทียมทางเพศให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง และการศึกษาให้เห็นถึงการ

สร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้วัฒนธรรมทางเพศในการทำงาน จากประสบการณ์หญิงนั้น ผู้วิจัยพบว่าคนที่ผู้หญิงรับเอากรอบของความเป็นชายมาครอบงำตนเอง ควบคุมตัวเองโดยใช้ลักษณะบทเพศ (Gender Script) และความกล้าตัดสินใจเด็ดขาดในงานแบบผู้ชายนั้น นั่นคือผู้หญิงยอมรับโดยุษฎีว่าความเป็นชายหรือเพศสรีระของชายนั้นเหนือกว่าตนเอง จึงเกิดการผลิตซ้ำความเป็นหญิงที่ยอมจำนนต่ออำนาจ โดยที่ตนเองไม่รู้ตัว และสิ่งที่น่าสนใจคือ ผู้หญิงเข้าใจว่าตนเองนั้นรู้ตัวและคิดเองปฏิบัติเอง ภายใต้ความหมายของความเป็นผู้หญิงในสังคมไทยซึ่งสังคมมองว่าเป็นหญิงแกร่ง แท้ที่จริงแล้วความเป็นตัวตนสองภาคคือภาคทำงานนอกบ้านกับภาคในบ้านเป็นแม่ที่ดี ภรรยาที่ดี ลูกสาวที่ดี ทั้งสองภาคนั้นคือภาพทางมายาคติที่ในที่สุดแล้ว ภาพที่แท้จริงคือการไม่หลุดพ้นออกจากบทบาทความเป็นหญิงและจิตวิญญาณของผู้หญิงที่รับใช้และบริการ ที่ถูกขีดเขียนให้มีความชอบธรรมและสร้างความภาคภูมิใจ ซึ่งมีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ทุกข์ทรมานอยู่กับความลำบาก ความด้อยโอกาส และความไม่เท่าเทียม ทั้งทางด้าน เพศ ชนชั้น และชาติพันธุ์ ที่ยังคงดำรงอยู่ในสังคมที่คนมองไม่เห็นและไม่มีใครได้ยินเสียงนั่นเอง และจากผลในการวิจัยได้พบปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่แดนหญิง ปฏิบัติการความเป็นมื่ออาชีพตามมาตรฐานชายของผู้หญิงในวงจรธุรกิจ และปฏิบัติการสองบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่งาน อธิบายได้ดังนี้

ปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่แดนหญิง

เพทายเป็นลูกสาวคนสุดท้องของครอบครัว เธอมีพ่อเป็นผู้คัมภีร์โทษ ซึ่งสืบทอดมาจากรุ่นปู่ของเธอ ส่วนแม่ของเธอทำงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เพทามีพี่สาวซึ่งได้เรียนสูงถึงระดับปริญญาเอก ในเรื่องความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ในบ้าน เธอสนิทสนมกับแม่ของเธอมาก ซึ่งเธอก็ได้ซึมซับคุณลักษณะความเป็นหญิงจากแม่ เช่น เป็นคนที่อ่อนน้อมและไม่เกรง เธอยกย่องแม่ของเธอว่า “แม่คือพลังของเธอ” ถ้าเธอกลับบ้านแล้วไปเล่นกับแม่ เธอรู้สึกว่าได้เติมพลังเพื่อกลับไปทำงานต่อได้ สำหรับความสัมพันธ์กับพ่อของเธอนั้น เป็นไปในทางตรงกันข้าม เธอกลัวพ่อกว่าทำให้ไม่สนิทกัน พ่อจะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจสั่งการทุกอย่างในบ้าน ซึ่งสะท้อนอำนาจชายเป็นใหญ่อย่างเห็นได้ชัด เธอมีแฟนเป็นผู้คัมภีร์โทษเหมือนกับเธอซึ่งแฟนมีอิทธิพลต่อเธอมาก เธอมักยอมทำตามประสงค์ของเขาตลอดเวลา คล้ายกับที่แม่ของเธอปฏิบัติกับพ่อ ความที่ตระกูลของเธอทำงานเช่นนี้ ทำให้เธอเกิดความนิยมในงานและรักที่จะทำงานตามรอยบิดาและปู่ของเธอ

เมื่อได้เข้าทำงานเธอต้องผ่านการสอบคัดเลือก หากเธอทำได้ไม่ดีเธอรู้สึกได้ว่าพ่อของเธอผิดหวัง โดยเธอสังเกตจากสีหน้าของพ่อ และด้วยตำแหน่งผู้คัมภีร์โทษในคุกแดนหญิงทำให้จากที่เธอมีบุคลิกเรียบร้อย เธอถูกกำกับผ่านระเบียบวินัย ให้ปฏิบัติตนเป็นที่ยำเกรงของนักโทษ เธอต้องทำตามระเบียบต่าง ๆ เช่น การเข้าเวร การควบคุมระเบียบผู้ต้องขัง และการแต่งกาย เป็นต้น ก่อนจะเข้ารับราชการ เธอต้องอดทนฝึกร่างกายแบบทหาร โดยผู้ฝึกเป็นผู้ชาย เธอต้องนอนกลางดิน นอนตากแดด ซึ่งเธอเชื่อว่าทำให้เธออดทนและมีระเบียบ เธอมองว่าการทำงาน

กับผู้ต้องขัง เธอต้องทำตนให้มีบุคลิกห้าวหาญและลุยงาน ต้องแสดงความเป็นผู้นำ กล้าหาญ และหน้าที่งานสำคัญคือ ผู้ต้องขังที่เข้ามาทำผิดระเบียบ ทำให้ผู้ต้องขังอื่น ๆ เดือดร้อน ช่มชู้ เพื่อน ๆ ในแดน เธอต้องเข้าไปไกล่เกลี่ย ลงวินัย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เธอยังใช้ความรู้จากการฝึกวินัยไปสอนให้กับผู้ต้องขังหญิงอีกด้วย ทั้งนี้เธอเชื่อว่าการมีบุคลิกห้าว เข้มแข็งแบบผู้ชายจะทำให้ผู้ต้องขังยำเกรง แต่ถ้าเธอมีบุคลิกแบบที่เธอเป็นมาก่อนการเป็นผู้คุม เวลาอยู่บ้านหรือเมื่ออยู่กับแฟน เช่น เป็นคนอ่อนน้อม ซื่ออ่อน อยากให้คนเอาใจ เธอจะไม่สามารถอยู่ในพื้นที่ทำงานของเธอได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวตน (Self) กับอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity)

“หนูจะมีสองบุคลิกค่ะ ถ้าเขาไม่เคารพเรา เราจะนั่งเคร่งขรึม คือเราไปในนั้นมีหน้าที่ดูแลเขา เวลาหนูเจอหน้าเขาหนูก็จะบอกเลยว่า คุณบอกข้อมูลอะไรกับเรา เราจะได้บอกตำรวจ เราไม่ได้ไปบอกศาล ทุกอย่างเป็นเรื่องของภายนอก แต่ที่นายขอให้คุณบอก ใช้คำว่า นายค่ะ ถ้าผู้หญิงที่นี้จะให้คำว่านาย บางทีจะใช้คำว่าแม่ แต่ที่เรือนจำผู้ชาย ใช้คำว่าหัวหน้า แต่เราจะไม่ใช้คำว่านักโทษ ผู้คุมนะค่ะ นายไม่ได้เอาข้อมูลไปบอกใคร นายอยู่ที่นี่เพื่อดูแลคุณ ให้คุณมีความสุขให้มากที่สุด มีชีวิตอยู่ให้มีความสุขที่สุด บอกได้ทุกอย่าง ข้อมูลอาการป่วย อาการไม่สบาย เวลาออกจากโรงพยาบาล เราก็จะได้ดูแลคุณ” (เพทาย อยู่รอด, 2562)

นอกจากนี้การเป็นผู้คุม จะต้องสละเวลามาใช้ชีวิตอยู่ในคุกตลอดเวลา บางครั้งทำให้เธอคิดถึงบ้านจนร้องไห้ โดยเฉพาะเทศกาลต่าง ๆ แต่เธอต้องปิดบังไว้เพราะความที่เธอเป็นผู้คุมนักโทษ ทั้งนี้หากเธอเลือกได้ในอนาคต เธอก็ต้องการจะเปลี่ยนงาน ด้วยที่ปัญหาในแดนผู้ต้องขังหญิง ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่ถูกมองว่าปกติของผู้หญิงทั่วไปเมื่ออยู่รวมกันคือการทะเลาะวิวาท การนินทา ว่าร้าย หมั่นไส้กัน เป็นปัญหาอึด ๆ ย่อ ๆ การกำกับตนเองให้มีความเป็นชายในที่ทำงานเพื่อให้คนเคารพซึ่งต่างจากบุคลิก หรือตัวตนความเป็นหญิงของเธอ ทำให้เธอบอกเองว่าเธอต้องทำตัวห้าว ๆ ซึ่งเธอสังเกตว่าผู้คุมหญิงส่วนใหญ่จะออกทอม ๆ ดูท่าทางเป็นผู้ชาย (Masculine) และเห็นว่าต้องเป็นเช่นนั้นจึงจะเหมาะกับงานแบบนี้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตัวตนของเพทายที่เธอสร้างขึ้นในที่ทำงานคือความเป็นชายและแสดงบทบาทของความ เป็นชายและในขณะเดียวกันชีวิตและจิตวิญญาณของเธอถูกสร้างให้เธอเป็นลูกสาวที่ดีที่มีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ ความต้องการอยากเป็นแม่ของลูกและเมียที่ดีของสามี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้กรอบชีวิตเธอให้พยายามเพื่อไปสู่ความปรารถนาอันแรงกล้าเพื่อจะได้ชื่อว่าความเป็นหญิงที่สมบูรณ์แบบ (Feminization) และสร้างให้สังคมเห็นว่าเธอเป็นผู้หญิงที่เป็นปกติของสังคม (Normalization)

ปฏิบัติการความเป็นมืออาชีพตามมาตรฐานชายของผู้หญิงในวงจรกัก

การทำธุรกิจการค้าของผู้หญิง จะถูกมองไม่เหมือนผู้ชาย การปรากฏกายในวงจรกักจะถูกมองว่าเป็นเพียงส่วนประกอบของพื้นที่นั้น ๆ หรือเพียงเพื่อเป็นการเพิ่มสีสันของสังคม

เท่านั้น ผู้หญิงจะถูกถามเสมอว่า “เจ้านายของคุณคือใคร” ในวงสังคมของการทำธุรกิจนั้น เครือข่ายและการมีสังคมเป็นเรื่องสำคัญ การมีสถาบันรองรับว่าเป็นสมาชิกในองค์กร เช่น การศึกษา อบรมหลักสูตร หรือการมีคนสำคัญเป็นผู้รับรองจึงเป็นความจำเป็น

“การออกสังคม” ดังนั้นจึงถือเป็นความจำเป็นของการทำธุรกิจ การที่ธุรกิจประสบความสำเร็จได้นอกเหนือจากการไปเล่นกีฬา ซึ่งเป็นกีฬาชายเช่นตีกอล์ฟ และงานเลี้ยงกลางคืนแล้ว ในการทำงานที่อยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจทำให้การดูแลเอาใจผู้ที่อยู่เหนือกว่าซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในธุรกิจนั้นเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากถึงความสำเร็จของงาน “การเอนเตอร์เทนผู้ใหญ่” จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ การได้มาซึ่งงานแต่ละชิ้น ในวงธุรกิจจำเป็นต้องยอมลงทุนก่อน จึงมีคำกล่าวว่า “ยอมขาดทุนเพื่อให้ได้กำไร” ความคาดหวังของการทำธุรกิจคือการต้องทำตามใจผู้มีอำนาจ จึงถือว่าสำเร็จ หรือการได้ใจนั่นเอง แต่นักธุรกิจหญิง นอกเหนือจากการตามใจแล้วยังต้องมี “ความใจถึง” ที่นำมาสู่การยอมเสียเปรียบทางเพศ ซึ่งผู้ชายถือว่าเป็นเรื่องปกติ ธรรมดา ทั้งนี้มีการนำเอาวิถีปฏิบัติของนักธุรกิจชายมาเป็นเกณฑ์มาตรฐานจัดการทำงานของนักธุรกิจหญิง รวมทั้งนำมาใช้วัดตัดสิน ดังนั้นนักธุรกิจหญิงจะถูกวัดความล้มเหลว หรือไม่ประสบความสำเร็จผ่านการไม่เล่น ไม่หยอกล้อ ไม่มีมุขตลก ไม่ดื่มสุรา ไม่มีชีวิตกลางคืน เป็นต้น

ผู้บริหารหญิงต้องอดทนอยู่กับความเป็นชายในพื้นที่นอกบ้าน การสังสรรค์ในกลุ่มนักธุรกิจเธอยังได้พบกับการดูแลคนผู้หญิง ซึ่งขัดแย้งกับตัวตนของเธอแต่จำเป็นต้องอดทน มิฉะนั้นเธอก็จะไม่สามารถอยู่ในกลุ่มกับผู้ชายได้ ความต้องการเนื้อมะพร้าวหรือเครือข่ายทำให้ผู้หญิงนักธุรกิจจำใจจำทนต้องอยู่ในกลุ่มให้ได้ นักธุรกิจหญิงคนหนึ่งสะท้อนว่า

“พื้่นประชุมร่วมกับกลุ่มผู้บริหารชาย เขาพูดเรื่องผู้หญิง เกี่ยวกับเรื่องบนเตียง ลามก ที่ต้องทำเป็นไม่อาย ไม่สะทกสะท้าน ตอบโต้บ้าง ก็อยากเป็นพวกเดียวกัน เราจะไม่ถูกเบียดออกนอกกลุ่ม แต่ในใจอยากจะวิ่งหนีออกวงสนทนานั้นมาก” (มณี พริ้งเพรา, 2562)

การเป็นเจ้าแม่ หรือเจ้ใหญ่ จึงหมายถึงนักธุรกิจหญิงที่เป็นที่ยอมรับ กล้าได้กล้าเสีย และมีปฏิบัติการเฉกเช่นเดียวกับผู้ชาย การออกงานสังคม การสังสรรค์ทางสังคม จึงเป็นเรื่องธรรมดา โดยต้องปฏิบัติตัวอย่างผู้ชาย เช่น การดื่มเหล้า ตามไปสถานที่บ้านหลังของผู้ชาย แต่งตัวให้เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ชาย ตามที่นักธุรกิจหญิงคนนี้อธิบายให้เห็นถึงการปฏิบัติตัวว่า

“อย่าอยู่แกล้งเดียวกันกลุ่มผู้ชายก็ต้องทำตัวเหมือนเขา เขาไปดื่มเราก็ไปดื่มด้วย คุยกันสัพเพเหระ เราก็ต้องทน ทั้งที่ใจจริงอยากจะกลับบ้าน เขาไปเที่ยวผู้หญิง เราก็เข้าไปในที่เที่ยวนั้นด้วย นั่งรอนพวกเขาเสร็จกิจ เราก็คุยกับผู้หญิงที่มานั่ง ดริงค์ไป เขาให้เราเข้าไปด้วย เพราะเราเป็นคนจ่ายเงินเลี้ยง ต้องทำเป็นประจำ จนพวกเขาเรียกเจ้า แม่ แม่ คือการยอมรับเรา ต้องทำตัวแบบผู้ชาย แต่งตัวแบบเฮ้ว ๆ ไม่กระโปรง ไม่หวานแหวว และต้องใช้คำพูดแบบ กู ๆ มึง ๆ วะ ๆ ไว้ย ๆ” (มณี พรังเพรา, 2562)

แม้ว่านักธุรกิจหญิงจะมีของความกล้าได้กล้าเสีย เด็ดขาดในงานแต่พวกเธอก็จำเป็นต้องมีเงาของผู้ชายอยู่เบื้องหลังเสมอไม่ว่าจะมาในความสัมพันธ์แบบใด ซึ่งคนในสังคมเชื่อนั่นคือความเป็นปกติ เช่นครอบครัวมีฐานะ บิดา พี่ชาย สามี ญาติ เป็นต้น ที่สนับสนุนเกื้อกูลอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ดังนั้นการมีตัวตนในสังคมจึงไม่ใช่ความเป็นหญิงเพียงโดดเดี่ยวที่จะสามารถยืนยันทายอมรับได้ดีเท่ากับมีความเป็นชายอยู่เบื้องหลัง จึงกล่าวได้ว่าตำแหน่งแห่งที่ผู้หญิงเป็นอยู่นั้นย่อมมีผู้ชายอยู่เบื้องหลัง ตามที่สังคมเข้าใจและสร้างความเชื่อเช่นนั้นขึ้นมา การใช้เทคนิคและการสร้างภูมิคุ้มกันของผู้หญิงเพื่อการอยู่รอด มีลักษณะที่แตกต่างกันไป แต่ทุกคนล้วนแต่ต้องอดทนต่อการผจญใจและถูกเอารัดเอาเปรียบของเพศตรงข้าม จึงจะถูกรับว่าเป็น “มืออาชีพ”

ปฏิบัติการสองบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่งาน

ความเป็นผู้หญิงและความเป็นแม่ ทำให้เจ้าของโรงงานเสื้อผ้าแห่งหนึ่งที่ทำงานจนประสบความสำเร็จอย่างมากจนได้รับรางวัลเป็นเครื่องยืนยันไม่ว่าจะเป็นผู้นำหญิงดีเด่น นักธุรกิจหญิงดีเด่น ผู้หญิงนักพัฒนา เป็นต้น แต่เธอกลับจมอยู่กับรอยต่างความทุกข์และความเสียใจทุกครั้งเมื่อต้องพูดถึงลูกชายของเธอที่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต เมื่ออายุสี่สิบปีเศษ เธอประณามตนเองว่าเป็นแม่ที่ไม่ดีพอ จากเหตุการณ์ดังกล่าวซึ่งลูกชายของเธอได้แอบซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ราคาหลายแสนบาทมาขับขี่ และถูกรถชนเสียชีวิต โดยเธอกว่าโทษตนเองว่า “ไม่มีเวลาดูแลลูกให้ดี”

เธอพัฒนาตนเองจากผู้ไม่รู้ในธุรกิจที่ตนทำจนกลายเป็นผู้รู้และมีความสามารถในการพัฒนาธุรกิจ เธอต้องสร้างตัวตนบนความเป็นมืออาชีพของนักธุรกิจหญิง โดยเธอใช้วิธีคิดของผู้หญิงในการดูแลลูกน้องและครอบครัว กล่าวคือ การดูแลเอาใจใส่เหมือนคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน การใช้ ที่อยู่อาศัยและความมั่นคงของชีวิต เธอวางแผนให้ลูกน้องซึ่งแต่ละคนอยู่กับเธอมานานไม่ต่ำกว่า 10 ปี และส่วนงานครอบครัว สามีและลูก ต้องดูแลอย่างดีไม่บกพร่อง เธอถือว่าหน้าที่ของแม่ต้องให้สิ่งที่ดีแก่ลูกและถ่ายทอดกิจการให้กับพวกเขา งานสังคมก็เช่นเดียวกันต้องทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อเป็นการสร้างตัวตนในสังคมธุรกิจและสายสัมพันธ์ เธอเชื่อว่าเมื่อเป็นผู้หญิงทั้งยังเป็นแม่และภรรยา เธอต้องทำหน้าที่ได้ตามความคาดหวังของครอบครัวให้ได้ ซึ่งต่างจากผู้ชายทั้งงานที่บ้านและงานนอกบ้านเธอต้องอดทนอย่างเดียว เธอสะท้อนความคิดของเธอ ดังนี้

“ผู้หญิงเราต้องอยู่กับความอดทนนะผู้หญิง เรารู้ว่าเราเหนื่อย เราหนัก แต่ด้วยความที่มันเป็นเพศแม่ เราก็อึดไปหมดทุกอย่าง ถ้าเราท้อ เราว่าถ้าเราท้อ เราจะยังแยะ ผู้ชายนี่บางทีเรามองว่าถ้าเป็นในเรื่องสังคมอะไรแบบนี้ เขาก็จะไม่สนใจหรอกที่บ้านเป็นยังไง แต่ผู้หญิงเนี่ยข้างนอกไป ข้างในก็ต้องดี ทุกวันนี้แม่บ้านเขายังพูดเลย กับข้าวยังต้องไปทำ ในบางครั้งนะก็มีแม่บ้านทำ แต่บางทีก็ทำเอง แล้วโรงงานก็ต้องดูแล ถ้าไม่อยู่ก็ไม่ได้เรื่อง สังคมก็ต้องไป ฉะนั้นบอกอย่างเดียวว่าต้องอดทน” (อำพรณ กั้นแสง, 2562)

ด้วยความที่เธอต้องแสดงบทบาทในพื้นที่นอกบ้านรวมทั้งในบ้านและยังมีการซ้อนทับของบทบาทความเป็นหญิงในความเป็นชาย คือการเป็นผู้นำของเธอและเธอยังต้องทำทั้งงานบ้านที่เธอไม่เคยหยุด ถึงแม้จะมีคนช่วย แต่หน้าที่ปรนนิบัติ สามีและลูก เธอต้องทำเอง ส่วนเรื่องงานเธอจะเป็นผู้นำในโรงงานและตัดสินใจในทุกเรื่อง อำนาจเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว เธอเชื่อว่าผู้ชายจริง ๆ แล้วเป็นผู้อ่อนแอ อ่อนไหว ต้องการการเอาใจใส่ และเมื่อเกิดวิกฤติเมื่อลูกเธอเสียชีวิต สามีเธอตกใจ เสียใจและไม่มีสติที่จะจัดการเรื่องใด ๆ ได้ เธอจึงต้องเป็นคนจัดการ

ในเมื่อเธอใช้ชีวิตที่รับสองบทบาทในเวลาเดียวกัน แม้ว่าจะได้รับการยกย่อง แต่อีกทางหนึ่งเธอก็ยังถูกบทเพศของแม่และภรรยา กำกับวิถีคิดของเธอทำให้เธอไม่สามารถยอมให้สิ่งที่สังคมคาดหวังต่อตัวเธอบกพร่องไปได้ เฉกเช่นเดียวกับเจ้าของกิจการความงาม ที่ผ่านชีวิตมาอย่างโชกโชน และด้วยความเป็นคนชนบท ไร้การศึกษาและครอบครัวยากจน จึงทำให้เธอยิ่งลำบากขึ้นอีกมาก กว่าที่จะได้เป็นเจ้าของกิจการ เธอต้องเก็บเงินเกือบยี่สิบปี อดออม อดทนไม่ซื้อของที่มีราคาสูง เพราะต้องส่งเสียพ่อแม่ และลูกสาว เธอหนักแน่นและกล้าเสี่ยงใช้เงินที่เก็บมาทั้งหมดลงทุนในกิจการและทุ่มเททั้งงาน เธอดูแลลูกค้าประจำด้วยตัวเธอเอง เปิดก่อนเวลา และปิดหลังเวลาเพื่อตามใจลูกค้า และมีบริการรับส่งที่เธอขับเอง เพื่อรายได้และกิจการที่เธอต้องรักษาไว้ ทุกบาทจึงมีค่าสำหรับเธอมาก ถึงแม้จะพบกับวิกฤติเรื่องฝุ่น ผนวกกับวิกฤติโรคไวรัสระบาด

อภิปรายผล

ผลการศึกษา เสนอให้เห็นข้อค้นพบเบื้องต้นจากการศึกษาผู้หญิงในพื้นที่งาน โดยวิธีวิทยาชาติพันธุ์วรรณาแนวสตรีนิยมและพบว่าปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่แดนหญิง ปฏิบัติการความเป็นมืออาชีพตามมาตรฐานชายของผู้หญิงในวงจรกิจและปฏิบัติการสองบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่งาน จะเห็นได้ว่าผู้หญิงทำงานในพื้นที่ทั้งในบ้านและนอกบ้าน การสร้างความเป็นหญิงถูกสร้างให้เกิดขึ้นภายในบ้านด้วยวัฒนธรรมของบ้านที่มีชายครอบครองโดยผู้หญิงที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่นแม่ พี่สาว หรือญาติที่เป็นผู้หญิงและถูกกำกับภายใต้อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และใช้พื้นที่บ้านเป็นพื้นที่ของอำนาจในการจัดการให้ผู้หญิงมี

ปฏิบัติการให้เป็นไปตามเจตจำนงของอำนาจ โดยการจับจ้องตนเองและถูกสังคมจับจ้องให้มีความเป็นหญิงดี ในบทบาทลูกที่ดี ภรรยาที่ดีและแม่ที่ดี ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะก้าวเข้ามาสู่พื้นที่นอกบ้าน ที่ได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่ทำงานซึ่งเป็นพื้นที่ของความเป็นชายครอบครอง ผู้หญิงกำกับตนเองด้วยบทบาทเพศชายและมีปฏิบัติการเยี่ยงชายในพื้นที่งานนั้น ๆ เพื่อที่จะเข้าสู่พื้นที่ได้อย่างเท่าเทียมกับเพศชาย แต่กลับถูกผลิตซ้ำความเป็นเป็นเพศหญิง ถึงแม้จะเป็นพื้นที่งานที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ก็ตาม ซึ่งหนีไม่พ้นตำแหน่งแห่งที่ได้ถูกวางไว้เป็นรองของความเป็นชาย ความเป็นชายครอบงำทำให้ผู้หญิงเชื่อว่าตนเองเป็นอิสระและมีความสามารถจากความรู้ที่เป็นอำนาจครอบงำ ผู้ที่ด้อยกว่าในเพศเดียวกัน จึงเป็นการผลิตซ้ำความเป็นรองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ความเป็นชายครอบงำนั้นได้สร้างความคิดความเชื่อ ให้ผู้หญิงเชื่อว่าตนเองต้องสร้างความเป็นชายในพื้นที่งานเพื่อให้คนยอมรับความเป็นผู้นำ ต้องกดขี่ตนเอง (Self – Exploitation) และถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผ่านการกลืนกลายทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ โดยมองข้ามความเป็นตัวตนและความปรารถนาแห่งตน (Mcqueeney, K., 2013); (Tong, R., 2018) อีกทั้งยัง ความคิด ความเชื่อจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างตัวตนของผู้หญิงในพื้นที่งาน ดังนั้น ปฏิบัติการความเป็นชายในตัวตนของผู้หญิงจึงเป็นการตรึงให้ความไม่เท่าเทียมทางเพศ (Positing Inequality) ยังคงดำรงอยู่ในสังคม ถึงแม้ผู้หญิงจะปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิงก็มิอาจจะทำให้เกิดความเท่าเทียมได้ トラบโดที่วิธีคิดของผู้หญิงและคนในสังคมยังมีความคิดและความเชื่อว่าผู้ชายเหนือกว่าและมีความเป็นผู้นำ การให้ความหมายของพื้นที่ทำงานนอกบ้านคือพื้นที่ของผู้ชาย สตรีนิยมศึกษาเสนอว่าความเป็นหญิง ความเป็นชาย เป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม สตรีนิยมจึงเชื่อว่าบุคคลไม่ได้เกิดมาเป็นเพศใด แต่สังคมสร้างความเป็นเพศให้กับบุคคลนั้น ๆ การรู้ไม่เท่าทันต่อวัฒนธรรมเรื่องเพศในสังคมการทำงาน จึงทำให้ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศยังคงดำรงอยู่ในสังคม (Facio, A., & Morgan, M., 2009)

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเอาวิธีวิจัยที่เป็นแนวการดำเนินการวิจัยชาติพันธุ์วรรณาแนวสตรีนิยมเชิงวิพากษ์ มาใช้ในการศึกษาวัฒนธรรมทางเพศในสังคม วิธีวิทยาดังกล่าวเป็นวิธีวิทยาที่พยายามทำความเข้าใจวัฒนธรรมแบบวิพากษ์และนำมุมมองของอัตนิยมมาร่วมด้วย จึงทำให้เห็นความลึกซึ้งของความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่กระทำต่อผู้หญิงซึ่งไม่สามารถเห็นได้จากการศึกษาความเท่าเทียมทางเพศแบบนับจำนวน ซึ่งจะช่วยให้ตระหนักถึงการทำความเข้าใจต่อปัญหาผู้หญิงกับงานในเชิงลึกไปสู่ระดับวัฒนธรรมที่กำกับความคิดของผู้หญิงและคนในสังคม ดังนั้นเพื่อจะพัฒนาให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศอย่างแท้จริงจึงต้องศึกษาระดับลึกเพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำสู่การเปลี่ยนแปลง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปฏิบัติการความเป็นชายในพื้นที่งานหญิงสร้างความเท่าเทียมทางเพศ ผลการวิจัยที่ได้อภิปรายมาแล้วข้างต้นนั้น จากประสบการณ์ของผู้หญิงในหลากหลายอาชีพ และการสร้างความรู้ร่วมกันกับผู้วิจัย การบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์ ตีความ เพื่อศึกษาให้เห็นถึงการสร้างตัวตนของผู้หญิงภายใต้วัฒนธรรมทางเพศในการทำงานนั้น ผู้วิจัยนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้คือ ควรมีการศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเรื่องเพศในสถานศึกษา สถาบัน หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้คนในสังคมตระหนักรู้และปรับเปลี่ยนวิธีคิด คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันในสังคม ในขณะเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนในการทำวิจัยเพื่อองค์ความรู้แก่สังคมในเรื่องเพศภาวะ ซึ่งมีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องกันกับความรู้เรื่องเพศ และเพศวิถี เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษาและคนในสังคม ได้เข้าใจและให้ความสำคัญกับประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิง ที่จะเป็ความรู้ที่เป็นประโยชน์เช่นเดียวกับความรู้และประสบการณ์ของผู้ชาย สังคมควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงแสดงความสามารถในการทำงานได้ในแบบของพวกเขา โดยไม่ควรนำเอามาตรฐานของผู้ชายมาเป็นตัวตั้งเพราะเท่ากับเป็นการสร้างกีดกันให้กับตัวผู้หญิงเอง ดังนั้นการเปรียบเทียบหรือการแข่งขันที่มีมาตรฐานซึ่งสร้างโดยผู้ชายนั้นจึงหมายถึงความเหลื่อมล้ำที่ไม่เป็นเท่าเทียม ผู้หญิงควรได้รับโอกาสให้ออกแบบชีวิตในแบบของตนเอง ไม่ว่าจะในบ้านหรือนอกบ้าน และหากมนุษย์เชื่อในความหลากหลายในสังคมรวมถึงการให้เกียรติกัน ไม่ว่าผู้หนึ่งจะมีเพศสรีระอย่างไร มนุษย์ไม่ควรนำเอาเรื่องชนชั้น เชื้อชาติหรือความแตกต่างมาเป็นตัวตัดสินชีวิตของมนุษย์ด้วยกันเอง การกระทำเช่นนี้จะสามารถนำผู้คนในสังคมไปพบกับสันติสุขและความเท่าเทียมที่เป็นธรรม (Gender Equity) ดังนั้นแนวความคิดต่าง ๆ ของสตรีนิยมศึกษา วัฒนธรรมทางเพศ อุดมการณ์การครอบงำของความเป็นชาย เชื่อมโยงเป็นกรอบการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวิพากษ์ วิเคราะห์ และตีความ การให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นองค์ความรู้ที่มุ่งหวังในการนำไปแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ และไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของสังคมได้ ในการศึกษาวิจัยแบบนี้ ตัวผู้วิจัยคือเครื่องมือที่สำคัญที่สุด การสัมภาษณ์และการทำการวิเคราะห์จากข้อมูลจึงต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์จากพื้นฐานหลายศาสตร์มาบูรณาการสหวิทยาการ ในมุมมองหลายมิติเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มุ่งหวังเห็นการเปลี่ยนแปลงในสังคมไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ด้วยวิธีคิดและการเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์และผู้แนะนำทุกท่านที่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จดังที่คาดหวังไว้และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในด้านนี้ บทความนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของปริยฐานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต เรื่องความเท่าเทียมในสังคมที่ความสัมพันธ์

ต่างประเทศเป็นใหญ่ ของนางสาวมรกต ณ เชียงใหม่ สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2561). อำนาจไร้พรมแดน : ภาษา วาทกรรม ชีวิตประจำวันและโลกที่เปลี่ยนแปลง = Power unbound: language, discourses, everyday life and the changing world. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: วิภาษา.
- เพทาย อยู่รอด. (15 พฤศจิกายน 2562). ความเท่าเทียมในสังคมที่ความสัมพันธ์ต่างประเทศเป็นใหญ่. (มรกต ณ เชียงใหม่, ผู้สัมภาษณ์)
- มณี พริ้งเพรา. (13 พฤศจิกายน 2562). ความเท่าเทียมในสังคมที่ความสัมพันธ์ต่างประเทศเป็นใหญ่. (มรกต ณ เชียงใหม่, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สถิติแรงงาน. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2563 จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/02.aspx>
- อำพรณ กันแสง. (16 ตุลาคม 2562). ความเท่าเทียมในสังคมที่ความสัมพันธ์ต่างประเทศเป็นใหญ่. (มรกต ณ เชียงใหม่, ผู้สัมภาษณ์)
- Butler, J. (1995). Melancholy Gender/ Refused Identification In M. Berger, B. Wallis, & S. Watson (Eds.), Constructing Masculinity. New York, NY: Routledge.
- Connell, R. W. (2001). Understanding Men: Gender Sociology and the New International Research on Masculinities. Social Thought & Research, 24(1/2), 13 - 31.
- Dennis, B. (2009). Acting Up: Theater of the Oppressed as Critical Ethnography. International Journal of Qualitative Methods, 8(2), 65-96.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (2011). The Sage handbook of qualitative research (4th ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Dreyfus, H. L. & Rabinow, P. (1982). Michel Foucault, beyond structuralism and hermeneutics. Chicago: University of Chicago Press.
- Facio, A., & Morgan, M. (2009). Equity or Equality for Women? Understanding CEDAW's Equality Principles. Retrieved May 7, 2020, from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1469999>
- Geertz, C. (1973). The interpretation of cultures: selected essays. New York: Basic Books.

- Grant Thornton. (2019). Grant Thornton's Women in Business 2019 Report: Encouraging Signs in Thailand, Though Equal Representation Remains Elusive. Retrieved May 7, 2020, from <https://www.grantthornton.co.th/press-releases/press-release-2019/women-in-business-2019-report-encouraging-signs-in-thailand/>
- Harrowing, J. N. et al. (2010). Critical Ethnography, Cultural Safety, and International Nursing Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 9(3), 240 - 251.
- Hesse - Biber, S. N. (2012). *Handbook of Feminist Research: Theory and Praxis*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- Hesse - Biber, S. N. (2013). *Feminist Research Practice: A Primer* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- May, S. (1997). Critical ethnography In N. Hornberger & P. Corson (Eds.), *Encyclopedia of Language and Education: Research Methods in Language and Education*. Dordrecht: Kluwer.
- Mcqueeney, K. (2013). Doing Ethnography in a Sexist World: A Response to "The Feminist Ethnographer's Dilemma". *Journal of Contemporary Ethnography*, 42(4), 451 - 459.
- Sedgwick, E. K. (1995). Gosh, Boy George, You Must Be Awfully Secure in Your Masculinity! In M. Berger, B. Wallis, & S. Watson (Eds.), *Constructing Masculinity*. New York, NY: Routledge.
- Thomas, J. (1993). *Doing Critical Ethnography*. Newbury Park, CA: SAGE Publications, Inc.
- Tong, R. (2018). *Feminist Thought: A More Comprehensive Introduction* (5th). New York, NY: Routledge.
- Tsang, G. F. Y. (2017). Masculine Performance in Hong Kong Crime Films from Post-Bruce to the 2000s. *Asian Journal of Humanity, Art and Literature*, 4(2), 73 - 82.

การบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)*

THE INTEGRATION CONDITIONS FOR DEVELOPMENT OF
THE QUALITY OF LIFE OF ELDERLY IN LINE WITH THE NATIONAL
HEALTH DEVELOPMENT PLAN NO. 12 (2560 - 2564)

ปัทมา ยมศิริ

Pattama Yomsiri

ศรุตฯ สมพงษ์

Saruda Sompong

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: pattma1124@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 3) เสนอแนวทางการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้บริหารระดับสูง จำนวน 4 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 6 คน และ 3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 20 คน ได้แก่ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระนอง, สาธารณสุขจังหวัดระนอง, พัฒนาการจังหวัด และท้องถิ่นจังหวัด, นักพัฒนาสังคม, สาธารณสุขอำเภอ, พัฒนาการอำเภอ, ปลัดเทศบาลตำบล, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.), อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.), ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 กระทรวงคือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุขมีทิศทางที่ชัดเจน การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ โดยมีพฤติกรรมการใช้ชีวิต ไม่ระมัดระวังทำให้ส่งผลต่อสุขภาพ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพบว่า นโยบายภาครัฐที่ชัดเจน ความร่วมมือของ

* Received 9 June 2020; Revised 5 September 2020; Accepted 13 September 2020

เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน 3) แนวทางการบูรณาการสนับสนุนแผนงาน ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตดีและยั่งยืน ควรร่วมกันระหว่าง ภาครัฐ โรงเรียนผู้สูงอายุ (บ้าน วัด โรงเรียน) และคลินิกผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การบูรณาการ, พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

Abstract

This article have a purpose 1) Study the integration conditions for the development of the quality of life of the elderly under the 12th National Economic and Social Development Plan (2017 - 2021), 2) Study the factors affecting the development of quality of life of the elderly, and 3) Propose an integrated approach for improving the quality of life of the elderly. It is a qualitative research that uses in-depth interviews, focus groups, and documentary researches of key informants consisting of three groups: 1) 4 informants from senior management groups, 2) 6 informants from groups of practitioners, and 3) 20 informants from groups of stakeholders, which include Social Development and Human Security of the Ranong province, Ranong Public Health Officers, Provincial Development and local provinces officers, social developers, district public health officers, district development officers, district municipality clerks, clerks of subdistrict administration organizations, directors of sub - district health promotion hospitals and volunteers for social development and human security, village health volunteers, and the elderly from health clinics, adding up to 20 informants. The research found out that. 1) Government agency network related to all 3 ministries are Ministry of Social Development and Human Security Ministry of Interior and the Ministry of Public Health with clear directions, The preparation of the population for quality elderly with living habits not being careful not to affect the health. 2) Factors affecting the integration of the development of the quality of life of the elderly found that the government policy is clear. Cooperation of government agencies networks, Recreation activities for the elderly promote the elderly to have a sustainable quality of life. 3) Guidelines for integration of program support Promote the potential of the elderly to have a good and sustainable quality of life should be shared

between Government sector Seniors school (homes, schools, temples) and clinics for the elderly.

Keywords: Integrated, Development of Quality of Life of The Elderly, National Health Development Plan No. 12 (2560 - 2564)

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน สถานการณ์ประชากรกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับ โครงสร้างประชากรที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสังคมที่เข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) สังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรครั้งสำคัญ คือ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสัดส่วนจำนวนประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลง เนื่องจากอัตราการเกิด และอัตราการตายลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรไทยโดยเฉลี่ยมีอายุยืนยาวขึ้น อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ชาย 72.0 หญิง 78.8 ปี (กรมอนามัย, 2560) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) คาดว่าประชากรของไทยจะเพิ่มขึ้น จาก 66.48 ล้านคนในปี 2551 เป็น 70.65 ล้านคนในปี 2568 และจะค่อยๆ ลดลง (Depopulation) เป็น 70.63 ล้านคนในปี 2573 จำนวนประชากรวัยเด็ก (อายุ 0 - 14 ปี) จะลดลงอย่างสม่ำเสมอ จาก 15.95 ล้านคนในปี 2533 เหลือเพียง 9.54 ล้านคนในปี 2573 เมื่อคิดเป็นสัดส่วนจะเพิ่มจากร้อยละ 7.36 เป็นร้อยละ 25.12 และ ตามนิยามของสังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2567 เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ในปี 2564 ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์โดยมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับสังคมสูงอายุ ตลอดจนทุกภาคส่วนได้ตระหนักต่อสถานการณ์ดังกล่าว จึงให้มีการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อเร่งขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ มีดังนี้ 1) การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นการทำงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการ หรือมีความซ้ำซ้อน ทั้งในเชิงประเด็น และเชิงพื้นที่ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านผู้สูงอายุในภาพรวม ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงต้องทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง 2) กลไกการติดตามผลการดำเนินงาน ปัจจุบันข้อมูลผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุจากทุกภาคส่วนที่มีผลการดำเนินงานนั้น ไม่สามารถแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานที่เป็นปัจจุบันได้ จึงส่งผลกระทบต่อประเมินสถานการณ์และการกำหนดนโยบายในระดับต่าง ๆ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, 2561)

ผู้สูงอายุเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่ควรให้ความสำคัญและเตรียมความพร้อมแต่เนิ่น ๆ เนื่องจากผู้สูงอายุจะเป็นกลุ่มที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย จากสถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย ข้อมูล ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2561 จังหวัดระนองมีประชากรผู้สูงอายุเพศชาย จำนวน 12,205 คน เพศหญิง 13,629 คน สถิติจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้ภาครัฐออกพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 มารองรับโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข เพื่อดูแลเกี่ยวกับผู้สูงอายุทุกด้าน จากสถานการณ์ปัจจุบันเนื่องจากวัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ถดถอย มีปัญหาหลายด้านรวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพ การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย การเปลี่ยนผ่านด้านภาวะสุขภาพ (health transition) แบบแผนการเกิดโรคเปลี่ยนมาเป็นการเสื่อมสภาพของร่างกายตามวัยและโรคไม่ติดต่อ หรือโรคเรื้อรังมากขึ้น ซึ่งโรคที่มักพบในผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิต โรคเบาหวาน ข้ออักเสบ/ข้อเสื่อม โรคถุงลมโป่งพอง/หลอดลมอุดกั้นเรื้อรัง หลอดเลือดหัวใจตีบ กล้ามเนื้อหัวใจตาย และอัมพาต การเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังนำไปสู่การขยายระยะเวลาการเจ็บป่วย และการประสบกับภาวะพึ่งพาอันเนื่องมาจากความทุพพลภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้สูงอายุไทยมีแนวโน้มที่จะอายุยืนยาวขึ้นแต่มีภาวะการเจ็บป่วย หรือไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2561)

ปัจจุบันกระทรวงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานผู้สูงอายุ ต้องดำเนินแผนงานเพื่อขับเคลื่อนการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยต้องดำเนินการให้บรรลุผลตามแผนงานที่กำหนดเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน อีกทั้งปัญหาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่า การขาดการประสานและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานย่อยภายใน หน่วยงานภาครัฐ และระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวงในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (พินิตา ภู่งามดี, 2561) ซึ่งมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการด้านผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาของกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานและขาดฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ตั้งแต่ข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่เข้ารับบริการของภาครัฐ หรือความต้องการของผู้สูงอายุ จึงไม่สามารถแสดงให้เห็นผลการงานในภาพรวมของประเทศ ส่งผลต่อการประเมินสถานการณ์และการกำหนดนโยบายในระดับ ต่าง ๆ ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อนำนโยบายด้านผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง สภาพการบริหารจัดการผู้สูงอายุไทยที่ดำเนินอยู่ปัจจุบัน พบว่ามีประเด็นปัญหา (วรารณณ์ หล้าคำแก้ว, 2558) 1) ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุ ได้อย่างครอบคลุมในทุกเป้าหมาย รวมทั้งการส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ 2) การบูรณาการแผนงานระดับกระทรวงที่เกี่ยงข้องยัง

เชื่อมโยง ในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ 3) ขาดระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ 4) งบประมาณมีค่อนข้างจำกัด การบูรณาการในการจัดสรรงบประมาณยังไม่ครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จากปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดภาวะสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การบูรณาการการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาเสนอแนะเป็นแนวทางบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. รูปแบบของการวิจัย ใช้กระบวนการดำเนินการประกอบด้วย กระบวนการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกการสัมภาษณ์โดยมีการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารระดับสูง จำนวน 4 ท่าน กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 6 ท่าน และกลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.), อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.), และผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ รวมจำนวน 20 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลโดยมีแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดที่ผู้เก็บข้อมูลลงมือเก็บด้วยตนเองได้มาจากแหล่งกำเนิดที่แท้จริง เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การทดลอง การทดสอบ หรือการวัดจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีผู้เก็บหรือรวบรวมไว้ก่อนแล้ว เพียงแต่นักวิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาใหม่ เช่น สถิติจากหน่วยงานและเอกสารทุกประเภท สามารถศึกษาย้อนหลังได้ ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูล และเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

จากแหล่งอื่นในบางส่วนที่ไม่สมบูรณ์ การศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) หรือรายละเอียดที่ผู้อื่นรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำมายืนยันกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับมาจากข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ในขณะนั้น

4. การตรวจสอบความถูกต้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 2 วิธี คือ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลหลายแหล่ง (triangulation of data sources) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความจริงมากที่สุด 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันหรือการเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆ วิธี (triangulation of Methodological) และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

สภาพการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 3 กระทรวง คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข กำหนดแผนงาน โครงการเป้าหมายการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุอย่างชัดเจนขึ้น ได้ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แต่ขาดการประสานงาน ประสานข้อมูล จากการที่สังคมไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงวัย การเตรียมความพร้อมก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ ไม่มีการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ ปัญหาด้านสุขภาพ เกี่ยวกับการมีความรู้เรื่องสุขภาพร่างกายของวัยตนเอง เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ ผู้สูงอายุมีการเจ็บป่วยและการเสียชีวิตเปลี่ยนจากโรคติดต่อหลัก มาเป็นโรคไม่ติดต่อ ซึ่งเกิดจากการถดถอยของสมรรถภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย และผลสะสมของพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง โรคหัวใจ พบว่าผู้สูงอายุไม่รู้ตัวว่าเป็นโรคเรื้อรัง หรือกลุ่มผู้สูงอายุ ที่รู้ว่าเป็นโรคเรื้อรัง ส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมอาการ และดูแลรักษาตนเองได้อย่างถูกต้อง ปัญหาด้านสุขภาพ เป็นปัญหาจากการทำกิจวัตรประจำวัน ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง และผู้ป่วยนอนติดเตียง ต้องพึ่งพิงผู้อื่น ผู้สูงอายุต้องมีการดูแลสุขภาพให้แข็งแรง โภชนาการที่เหมาะสม ออกกำลังกาย การพักผ่อนที่เพียงพอ และการยอมรับสภาพความเป็นจริง ในส่วนปัญหาด้านความมั่นคงปลอดภัย มีการค่าใช้จ่ายบริการสุขภาพผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่วนรายได้ผู้สูงอายุน้อย การเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุ เช่น ลื่น หกล้ม เป็นต้น เพราะสภาพแวดล้อมทั้งนอกบ้านในบ้าน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ขาดการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุทุกช่วงวัย สัดส่วนของผู้สูงวัยที่ไม่มีบุตรดูแลจะมีมาก

ขึ้น รวมทั้งบุตรของผู้สูงอายุ มีแนวโน้มแยกย้ายไปทำงานที่ห่างไกลจากผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียว และอยู่ลำพังกับคู่สมรสมีสัดส่วนสูงขึ้น คนหนุ่มสาวมีทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ในทางลบเพิ่มขึ้น และเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุน้อยลง มีการอบรมในโครงการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ คู่มือคนไข้ติดเตียงร่วมกัน เสริมศักยภาพเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ สุขภาพของผู้สูงอายุ มีกลุ่มผู้จัดการดูแล (Case manager) และผู้ดูแล (Caregiver) มาร่วมเป็นผู้จัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ทำให้ได้เรียนรู้การทำงาน สามารถนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ ไปใช้ในการดูแลคนในครอบครัวและชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งมากขึ้น ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี “การดูแลผู้สูงอายุให้มีสุขภาพดีนั้นต้องดูแล ด้านสุขภาพ ทั้งกาย จิตและปัญญา ทำให้ผู้สูงอายุเกิดสมดุลชีวิต ด้านเศรษฐกิจ การมีงานทำเพื่อตนเองให้เกิดมีรายได้ สร้างหลักประกันรายได้ สร้างกลไกการออม ด้านสังคม ผู้สูงอายุต้องอยู่ในสังคมอย่างมีความมั่นคง บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม รวมกลุ่มกันจัดกิจกรรม ไม่อยู่โดดเดี่ยว ได้รับการคุ้มครองสิทธิที่พึงได้ และมีส่วนร่วมกับชุมชน ด้านสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะ สร้างชุมชนที่น่าอยู่ มีบ้าน สร้างบ้านให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี” (ชายอายุ 53 ปี, 2561)

ปัจจัยที่มีผลต่อการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านนโยบายมีการจัดทำแผนพัฒนาสนับสนุนผู้สูงอายุระดับหมู่บ้าน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและประชาชนในชุมชน การจัดทำแผนงานพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย การอาชีพรายได้ และการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแก่คนรุ่นใหม่และการส่งเสริมกิจกรรมที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยเน้นการสร้างกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว และในชุมชน “ภาครัฐมีนโยบายและแผนงาน ในการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ในการกำหนดแผนงานไปสู่การปฏิบัติ และงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชน มีชมรมผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุสมัครเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม มีการจัดกิจกรรมหลากหลายให้เหมาะสมตามสภาพของผู้สูงอายุด้วย” (ชายอายุ 49 ปี, 2561)

2. ความร่วมมือของเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 3 กระทรวงคือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข ได้ปฏิบัติตามภารกิจด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตามนโยบาย และตามลักษณะงานแผนงาน แต่การดำเนินงานขาดการประสานงาน ประสานข้อมูล การบูรณาการในระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวงในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในการดำเนินงานร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้การทำงานซับซ้อน ภาระงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลก็ต้องเสียงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น “ความร่วมมือหากภาคีเครือข่ายกับภาคส่วนของรัฐบาลยังไม่ร่วมมือกัน การดำเนินงานในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุก็จะไม่ค่อยประสบ

ผลสำเร็จเท่าที่ควร เราต้องให้ประชาชนในชุมชนภาครัฐ และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด และต้องทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุเพราะกำลังก้าวสู่สังคมสูงอายุ ถ้าหากเราไม่ร่วมมือกันอาจทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพของผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุซึ่งเป็นเรื่องของเราทุกคน เป็นหน้าที่ของเราของประชาชนทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรม รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน” (หญิงอายุ 52 ปี, 2561)

3. กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เป็นกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นกิจกรรมเบา ๆ ที่ผู้สูงอายุเลือกทำตามความต้องการ และเหมาะสมกับผู้สูงอายุ กิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ การทำอาหารร่วมกัน การปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงกล้วยไม้ ปลูกไม้ประดับต่าง ๆ ดูโทรทัศน์ เล่นิทาน รวมทั้งไปวัดทำบุญ เป็นการสร้างความสุขทางใจให้ผู้สูงอายุ สร้างความรักความสามัคคี ความอบอุ่นทำให้ครอบครัวผู้สูงอายุเป็นครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นน้ำหนึ่งน้ำใจเดียวกัน ช่วยเหลือ ดูแลซึ่งกันและกัน และร่วมกันดูแลผู้สูงอายุอย่างดีที่สุด “กิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุจะเลือกทำตามความต้องการ และเหมาะสมกับตัวผู้สูงอายุเอง เป็นการทำงานที่ตัวเองรักชอบ และประสงค์ที่จะทำเพื่อการผ่อนคลาย เพื่อความบันเทิงให้กับชีวิตของเราเอง รู้สึกมีความสุขและพึงพอใจกับผลงานที่ได้รับ เช่น งานฝีมือต่าง ๆ มีความสุขใจมาก เมื่อได้มอบสิ่งที่เป็นงานฝีมือเหล่านั้นแก่ลูก แก่หลาน และญาติพี่น้อง ผู้สูงอายุได้มีโอกาสได้บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ เช่น การเป็นอาสาสมัคร การเป็นครูสอน หรือการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทำให้มีการดำรงสืบทอดศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น” (หญิงอายุ 58 ปี, 2561)

แนวทางการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ผลการวิจัยพบว่า

1. การดูแลจากครอบครัว ช่วยทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่า มีบทบาทในครอบครัวและชุมชน ให้ความสำคัญเห็นคุณค่า และเคารพยกย่องนับถือ ด้วยการเชื่อฟังคำสั่งสอนและข้อแนะนำของผู้สูงอายุ เอาใจใส่ดูแลเรื่องอาหาร ช่วยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสพบปะสังสรรค์กับญาติสนิท และเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน โดยการพาไปเยี่ยมเยียน ช่วยเหลือดูแลรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย หรือพาไปตรวจสุขภาพ ให้การดูแลอย่างใกล้ชิดเมื่อเจ็บป่วยหนัก รื้อรัง และการออกกำลังกายหรือทำงานตามความถนัดให้เหมาะสมกับวัย

2. การสนับสนุนแผนงาน ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ด้านภูมิปัญญาผู้สูงอายุ การเรียนรู้ในโรงเรียนผู้สูงอายุ สร้างความพร้อมให้คนรุ่นใหม่เตรียมพร้อมในทุกมิติ เสริมพลังภูมิปัญญาผู้สูงอายุพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการมีรายได้และมิงานทำสำหรับผู้สูงอายุ และพัฒนางานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ด้านคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการ การสนับสนุนการจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุภาวะยากลำบาก มีมาตรการให้

เงินช่วยเหลือเพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ตามโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย การเสริมพลังภูมิปัญญาผู้สูงอายุพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การสานพลังผู้สูงวัยร่วมพัฒนาคนไทยอยู่ดีมีสุข การสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุ การพัฒนางานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก สนับสนุนการจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย สนับสนุนกิจกรรม ส่งเสริมความร่วมมือประชารัฐ เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ในประเด็นการส่งเสริมการมี รายได้และมีงานทำของผู้สูงอายุ

3. การส่งเสริมผู้สูงอายุเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม มีศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับในการส่งเสริมภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบต่อไป รมณรงค์ส่งเสริมผู้สูงอายุเข้าโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้หลักบรร (บ้าน วัด โรงเรียน) การจัดบริการคลินิกผู้สูงอายุ สร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุด้วยการส่งเสริมปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ที่รับผิดชอบควรบูรณาการทำงาน ร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ซึ่งการมีแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ไม่เป็นภาระต่อสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักดิ์ศรี และยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. เครือข่ายหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 3 กระทรวงคือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข กำหนดแผนงาน โครงการเป้าหมายการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุอย่างชัดเจนขึ้น ได้ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แต่ขาดการประสานงาน ประสานข้อมูลจากการที่สังคมไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงวัย การเตรียมความพร้อมก้าวเข้าสู่สังคม ผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ ไม่มีการเตรียมตัวเข้าสู่ผู้สูงอายุ และมีปัญหาด้านสุขภาพที่เป็นปัญหากับการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ปัญหาความมั่นคงของผู้สูงอายุ ผู้ป่วยนอนติดเตียง ต้องพึ่งพิงผู้อื่นเป็นจำนวนมากอยู่ตลอดเวลา การที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีปัญหาด้านสุขภาพเป็นจำนวนมาก นอกจากปัญหาที่ต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจ ความแห้งแล้งของดินฟ้า อากาศ ทำให้ไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพที่ตนเองทำอยู่ได้ จากครอบครัวที่ต้องหาเข้ากินค่าและมีรายได้ทางเดียว หมายความว่า ในครอบครัวผู้ที่มีรายได้เพียงคนเดียวหาเลี้ยงทั้งครอบครัว ตัวแปรเหล่านี้ล้วนสร้างปัญหาที่ตามมาให้กับครอบครัวทุกภาคของประเทศไทย และเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว จำเป็นต้องดิ้นรนออกไปหางานทำ เพื่อส่งเงินมาเลี้ยง

ครอบครัว จึงปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่กันเพียงลำพังไม่มีผู้ดูแล ปล่อยให้เป็นการละเลยความลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับ วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระบบการดูแลระยะยาว เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อวัยสูงอายุ โดยมุ่งศึกษากลุ่มผู้สูงอายุในเขตเมือง เป็นการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับความต้องการระบบการดูแลผู้สูงอายุ ศึกษาโครงสร้างและจัดวางระบบการดูแลระยะยาว และเสริมสร้างความมั่นคงสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุรายได้ปานกลางขึ้นไป ผลการศึกษาสรุปได้ว่าลักษณะของปัญหาความมั่นคงของผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง หรือต้องใช้อุปกรณ์ช่วย อย่างใดอย่างหนึ่ง ดูแลผู้สูงอายุ ศึกษาโครงสร้างและจัดวางระบบการดูแลระยะยาว และเสริมสร้างความมั่นคงสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุรายได้ปานกลางขึ้นไป ผลการศึกษาสรุปได้ว่าลักษณะของปัญหาความมั่นคงของผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง หรือต้องใช้อุปกรณ์ช่วย อย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนปัญหาด้านความมั่นคงปลอดภัย มีภาระค่าใช้จ่ายบริการสุขภาพผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่วนรายได้ผู้สูงอายุน้อย อุบัติเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เช่น ลื่น หกล้ม เป็นต้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมทั้งนอกบ้านและในบ้าน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ขาดการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุทุกช่วงวัย สัดส่วนของผู้สูงอายุ ที่ไม่มีบุตรจะมีมากขึ้น รวมทั้งบุตร มีแนวโน้มแยกย้ายไปทำงานที่ห่างไกลจากผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้แนวโน้มผู้สูงอายุอาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียว และอยู่ลำพังกับคู่สมรสมีสัดส่วนสูงขึ้น คนหนุ่มสาวมีทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ในทางลบเพิ่มขึ้น และเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุน้อยลง (วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ, 2553)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการพัฒนาระบบสุขภาพการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้านนโยบายมีการจัดทำแผนพัฒนาสนับสนุนผู้สูงอายุระดับหมู่บ้าน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและประชาชนในชุมชน การจัดทำแผนงานพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย การอาชีพ รายได้ และการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแก่คนรุ่นใหม่และการส่งเสริมกิจกรรมที่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี โดยเน้นการสร้างกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว และในชุมชน ทำให้ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองสังคมที่เปลี่ยนไป จากการนำนโยบายลงสู่ชุมชน โดยสร้างหลักประกันรายได้ เพิ่มโอกาสจ้างงาน เพื่อลดภาระพึ่งพิง พัฒนาระบบการเข้าถึงบริการสุขภาพ และสร้างระบบการดูแลร่วมกันในชุมชนทำให้สุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุดีขึ้น เพราะการดูแลผู้สูงอายุโดยสมาชิกในครอบครัว และความร่วมมือกับเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ มีการดูแลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งการที่ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องมาจากครอบครัวที่อบอุ่น สมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความสามัคคี ไม่ทะเลาะกัน ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ดูแลร่างกาย จัดหาอาหารตามหลักโภชนาการ มีกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อช่วยให้ร่างกายแข็งแรง มีความบันเทิง ยึดอายุ

การเจ็บป่วย ไม่ทำให้ผู้สูงอายุซึมเศร้า หรือเครียด ให้ความสำคัญเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติวงศ์ สาสวด ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดภาค ตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยด้านจิตลักษณะ และปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กันหากร่างกายป่วยจิตใจก็ป่วยด้วย 2) ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มาจากครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลซึ่งกันและกัน และดูแลผู้สูงอายุ อย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะในด้านอาหาร และโภชนาการ 3) รูปแบบที่เหมาะสม สำหรับการดูแลผู้สูงอายุคือ สมาชิกครอบครัว เป็นบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจากการที่ ผู้สูงอายุต้องการการยอมรับ จากนโยบายของรัฐต่อสังคมผู้สูงอายุ ที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีการ ประกอบอาชีพอิสระ อาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ สร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้การดูแลสุขภาพ พัฒนารูปแบบการออกกำลังกาย มีโภชนาการที่เหมาะสม ในแต่ละช่วงวัย พัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคนให้เหมาะ ทำให้ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต ผู้สูงอายุมีความรู้ ดูแลตนเองได้มาก ผู้สูงอายุจึง เกิดการเรียนรู้วิธีการดูแลตนเองและมองเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจที่จะให้การดูแลผู้สูงอายุ ได้ถูกวิธีมากขึ้น และจากปรากฏการณ์เกี่ยวกับการเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ และจากนโยบาย ของรัฐบาลต่อสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 3 กระทรวงคือกระทรวง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข ได้ ปฏิบัติภารกิจด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามนโยบาย ตามลักษณะงานแผนงาน แต่ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การดำเนินงานขาดการประสานงาน ประสานข้อมูล และการบูรณาการ ในระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และระหว่างหน่วยงานระดับกระทรวงในส่วนกลางและส่วน ภูมิภาค ในการดำเนินงานร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้การทำงาน ขัดข้อง ภาระงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลก็ต้องเสียงบประมาณในการดำเนินงานเพื่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มมาก (กิตติวงศ์ สาสวด, 2560)

3. แนวทางการบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุฯ ในปัจจุบันสภาพสังคม ผู้สูงอายุบางส่วนยังลำบากต้องได้รับการดูแลจากครอบครัว ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอนจากอาชีพ เกษตรกรรม มีหน้าที่ต้องดูแลบุตรหลาน มีภาระหนี้สิน ขาดการออม และการวางแผนด้าน การเงิน แต่ผู้สูงอายุต้องการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง ไม่ต้องการการช่วยเหลือ จากผู้อื่น และต้องการมีบทบาทในครอบครัวและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญจันทร์ ประดับมุข - เซอร์เรอร์ และคณะ ศึกษาในประเด็นโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม: การสร้างภูมิคุ้มกันภัย ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นการสุ่มอย่างเป็นระบบชั้นภูมิ เพื่อให้ได้ ภาพตัวแทนระดับประเทศ โดยแบ่งเป็น 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา ด้านภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่

ผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัว ชุมชน สังคม สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุไทยในชุมชนส่วนมาก ยังอยู่ในสถานะทางสังคมเศรษฐกิจที่ค่อนข้างยากลำบาก ส่วนในประเด็นของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ไม่ต้องการความช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตจากผู้อื่น และยังคงมีบทบาทในครอบครัวและชุมชน คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในปัจจุบัน ผู้สูงอายุดูแลตัวเองมากขึ้น ทั้งด้านสภาพจิตใจ และความเป็นอยู่ วัยสูงอายุ เป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริม และดูแลตามสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุแต่ละราย แนวทางการช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือตัวเองได้ตามอัตภาพ และไม่เป็นภาระ แก่ผู้อื่น รวมถึงการมีกิจกรรมนันทนาการ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและไม่มีภาวะซึมเศร้า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในกิจวัตรประจำวัน ครอบครัวมีความอบอุ่น สวดมนต์เป็นประจำทุกวัน ไม่เป็นภาระลูกหลาน จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้สูงอายุจึงไม่ต้องการความช่วยเหลือการดำเนินชีวิตจากผู้อื่น สังคมปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุและสัดส่วนผู้สูงอายุ ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นในอัตรารวดเร็ว ทำให้โครงสร้างของประชากรในประเทศไทยเข้าสู่ภาวะประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีผลต่อสภาพทางสังคม สภาวะ เศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการจัดทรัพยากรทางสุขภาพ และสังคมของประเทศไทย อย่างต่อเนื่องในระยะยาว มีการกำหนดแผนระยะยาวที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม สำหรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เพื่อสร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงผู้สูงอายุ ในฐานะเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม ให้ตระหนักถึงความสำคัญ ของการเตรียมเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีหลักประกัน ให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ปฏิบัติงานอย่างประสาธนา สอดคล้อง และบูรณาการ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความสำเร็จ ภาครัฐจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด จากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก และเปลี่ยนจากการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมาเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ รัฐบาลจะต้องสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโดยชุมชนเพื่อชุมชน ซึ่งการมีแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ที่เป็นประโยชน์ เหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในพื้นที่ แต่ความแตกต่างทั้งด้านพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ต้องมีการวางแผนที่ชัดเจน หน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ต้องมีความพร้อมในการสนับสนุนการดำเนินงาน และที่สำคัญผู้สูงอายุในฐานะผู้ได้รับผลประโยชน์ ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมในการดำเนินงาน มีการประสาน และการบูรณาการระหว่างกันตลอดเวลา เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักดิ์ศรี และยั่งยืน (เพ็ญจันทร์ ประดับมุข - เซอร์เรอร์ และคณะ, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีความสำคัญกับสุขภาวะอย่างรอบด้าน ทั้งสุขภาวะทางกาย จิต สังคม จิตวิญญาณ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ปัจจัยการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุระบบบริการสุขภาพ และการมีส่วนร่วมจากชุมชน ประกอบด้วย 1) การลดปัญหาหรืออุปสรรค ที่ส่งผลต่อการสร้างสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุ โดยให้ความสำคัญกับความรู้เรื่องสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุตระหนัก และสามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้ 2) การเตรียมพร้อมของภาคีเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และภาคประชาชน ประสานงานบูรณาการดำเนินงานผู้สูงอายุ เพื่อให้แผนดำเนินงานประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ 3) สนับสนุนความต้องการของผู้สูงอายุ ตามความเหมาะสมของพื้นที่ และภารกิจ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม และให้ความสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความสำเร็จ ภาครัฐจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด จากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก และเปลี่ยนจากการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมาเป็นการแก้ไขปัญหาคause ที่ต้นเหตุ ภาครัฐจะต้องสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโดยชุมชนเพื่อชุมชน ซึ่งการมีแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ที่เป็นประโยชน์ เหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอต่อการพัฒนาคูณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และควรมีแนวทางการบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดความสำเร็จ โดยภาครัฐจะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด จากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก และเปลี่ยนจากการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมาเป็นการแก้ไขปัญหาคause ที่ต้นเหตุ ภาครัฐจะต้องสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโดยชุมชนเพื่อชุมชน จะเป็นแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ที่เป็นประโยชน์ เหมาะสม คุ่มค่า เพียงพอ และต้องมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐ โรงเรียน วัด บ้าน และคลินิกผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาคูณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2560). เอกประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ:ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การบูรณาการสู่ระบบพัฒนาคูณภาพชีวิตระดับอำเภอ(พขอ.). นนทบุรี: สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์สุขภาพวิถีชีวิตไทย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์. (2561). ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี พ.ศ. 2561- 2580. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามลดา.
- กิตติวงศ์ สาสด. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออก. วารสารชุมชนวิจัย, 11(2), 21 - 38.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2561). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามลดา.

- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand). เรียกใช้เมื่อ 9 ตุลาคม 2561 จาก http://library.senate.go.th/document/Ext6078/6078440_0002.PDF
- ชายอายุ 49 ปี. (19 ตุลาคม 2561). การบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). (ปัทมา ยมศิริ, ผู้สัมภาษณ์)
- ชายอายุ 53 ปี. (9 ตุลาคม 2561). การบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). (ปัทมา ยมศิริ, ผู้สัมภาษณ์)
- พนิดา ภู่งามดี. (2561). การพัฒนาการบริการสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2564. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 5(1), 168-183.
- เพ็ญจันทร์ ประดับมุก - เซอร์เรอร์ และคณะ. (2557). โครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม: การสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท Golden time Printing จำกัด.
- วรเวศม์ สุวรรณระดา และคณะ. (2553). ระบบการดูแลระยะยาวเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อวัยสูงอายุ. ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ หล้าคำแก้ว. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการผู้สูงอายุไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2569). ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หญิงอายุ 52 ปี. (25 ตุลาคม 2561). การบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). (ปัทมา ยมศิริ, ผู้สัมภาษณ์)
- หญิงอายุ 58 ปี. (29 พฤศจิกายน 2561). การบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). (ปัทมา ยมศิริ, ผู้สัมภาษณ์)

การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน*

SEXUAL ABUSE AMONG CHILDREN AND YOUTH

สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

Sanyapong Limprasert

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

วีนันท์กานต์ รุจิภักดิ์

Veenunkarn Rujiprak

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University, Thailand

ยศวดี ทิพยมงคลอุดม

Yodsawadi Thipphayamongkoludom

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย

Thailand Institute of Justice, Thailand

E-mail: trujipak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจประสบการณ์ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ สถานภาพของบิดามารดา และการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 2,443 คน ผลการวิจัย พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนน้อยที่มีประสบการณ์ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ กลุ่มพฤติกรรมที่เคยถูกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุด ได้แก่ การถูกระทำอนาจาร รองลงมาคือ พยายามมีเพศสัมพันธ์โดยใช้กำลังบังคับหรือล่อลวงแต่ไม่สำเร็จ และ การล่อลวงให้คุณต้องยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย ผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเพื่อนมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มคนรู้จัก เช่น ญาติ แฟน ส่วนสถานที่เกิดเหตุนั้น ส่วนใหญ่จะเกิดในที่พักอาศัย รองลงมาคือ โรงเรียน พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นการกระทำในขณะที่อยู่ตามลำพังกับผู้กระทำ ซึ่งเป็นการกระทำโดยการแกล้ง และการหลอกลวง นอกจากนี้เพศ กลุ่มอายุ และสถานภาพของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพศหญิงมีส่วนของการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศมากกว่าเพศชาย เด็กและเยาวชนอายุ 16 – 17 ปีจะมีสัดส่วนการถูกระทำรุนแรงทางเพศมากกว่ากลุ่มอื่น และ กลุ่มเด็กที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศมากกว่ากลุ่มที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

* Received 22 June 2020; Revised 5 September 2020; Accepted 13 September 2020

ผลการสำรวจเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแนวทางในการป้องกันการกระทำรุนแรงทางเพศแก่เด็กและเยาวชนต่อไป

คำสำคัญ: การล่วงละเมิดทางเพศ, ความรุนแรง, เด็กและเยาวชน

Abstract

This research aims to explore sexual abuse experiences among children and youth under 18 – year - old, and investigating the relationship between sex, age, family status and sexual abuse. This study is an exploratory research towards the use of questionnaires. The population was grade 7 - 12 students. These schools were in Bangkok and its vicinity, and there were 2,443 samples in total. The findings revealed that only a small minority of students had experienced sexual victimization. Nonetheless, the most evident sexual violation behaviors included molestation and inappropriate touching without consent, following by unsuccessful acts of sexual harassment by force, threat of force, or seduction, respectively. The least observable sexual violation behavior was rape by physical force. In terms of perpetrators, adolescents tended to be sexually violated by peer the most, following by relatives, neighbors, and partners, respectively. However, some of them were sexually violated by strangers, and only a small minority was sexually assaulted by fathers, stepmothers and full siblings. Regarding the crime scenes, most of the sexual violations occurred in someone's residence, following by schools. The incidents usually occurred when the victims were left alone with the offenders. Furthermore, the result found that sex, age group and family status were significantly associated with sexual violent. Female and children and youth age between 16 – 17 year were more likely to be a risk of victimized, the same as those who was not living with parent was more likely be experienced sexual abused. The results of this research can contribute to the guidance for related agencies to further develop preventive measures for sexual violations among adolescents.

Keywords: Sexual Abuse, Violent, Children and Youth

บทนำ

ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น ปัจจุบันมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ได้แก่ ถูกทำร้ายร่างกาย

ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น จากสถิติความรุนแรงต่อเด็กที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ ตั้งแต่ปี 2550 - 2556 พบว่าเพิ่มมากขึ้นจาก 9,598 คน หรือ 26 คนต่อวัน เป็น 19,229 คน หรือ 53 คน ต่อวัน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2556) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น่าวิตกเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ปัญหาคความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่พบสูงเป็นอันดับ 1 ติดต่อกันทุกปี คือ การถูกรังแกหรือการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคม ขึ้นเพื่อช่วยเหลือและเป็นศูนย์กลางการให้คำแนะนำปรึกษา รับเรื่องร้องทุกข์แก่ประชาชนผู้ประสบปัญหาสังคมทุกเพศวัย และได้รวบรวมข้อมูลการรับแจ้งเรื่องร้องเรียนและเหตุต่าง ๆ นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 - 2561 พบจำนวนเด็กและเยาวชนถูกรังแกหรือความรุนแรงทั้งสิ้น 4,440 ราย จำแนกเป็นการถูกรังแกด้วยความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 2,434 ราย และถูกรังแกด้วยความรุนแรงภายนอกครอบครัว จำนวน 2,006 ราย ขณะที่กระทรวงสาธารณสุขเปิดเผยข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2560 พบว่ามีเด็กจำนวนเกือบ 9,000 คน ที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเนื่องจากถูกรังแกร่างกายและถูกล่วงละเมิดทางเพศ (ข่าวสดออนไลน์, 2562) และจากรายงานประจำปี Ending Violence in Childhood: Global Report 2017 ที่จัดทำขึ้นโดย Know Violence in Childhood องค์กรระหว่างประเทศที่เคลื่อนไหวเรื่องการใช้ความรุนแรงในเด็ก รายงานนี้ระบุว่า เด็กและเยาวชน 1 ใน 7 ร้อยล้านคน หรือคิดเป็น 3 ใน 4 ของเด็กและเยาวชนทั่วโลก ตกเป็นเหยื่อหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงทุก ๆ ปี รวมถึงการรังแก กลั่นแกล้ง การต่อสู้ การทารุณกรรม และความรุนแรงทางเพศ (สุชาติพิทย์ คำเที่ยง, 2562)

กล่าวได้ว่าการถูกรังแกหรือความรุนแรงทางเพศ เป็นการกระทำใด ๆ หรือพฤติกรรมที่ส่อไปในทางเพศ ที่เป็นการบังคับใช้อำนาจที่ไม่พึงปรารถนา ด้วยวาจา ข้อความ ท่าทาง แสดงด้วยเสียง รูปภาพ เอกสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของลามกอนาจารเกี่ยวกับเพศหรือกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน รำคาญ ได้รับความอับอาย หรือรู้สึกถูกละเมิดหรือเหยียดหยาม และให้หมายรวมถึงการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สื่อความหมายในเรื่องเพศโดยที่ฝ่ายถูกคุกคามรู้สึกไม่พอใจและไม่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือการแสดงสัญลักษณ์ที่แสดงความหมายในทางเพศ แม้บางรายอาจจะมีความรุนแรงน้อย แต่บางรายก็มีความรุนแรงมาก (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2563) การข่มขืนหรือการข่มขืนและการทารุณกรรมทางเพศ เป็นการกระทำเรื่องเพศหรือการเล้าโลมทางเพศที่ทำให้บุคคลหนึ่งรู้สึกไม่สบายใจ หวาดกลัวหรือตื่นตระหนก มันเป็นพฤติกรรมที่คนยังไม่ได้รับเชิญหรือได้รับเลือกที่จะทำ รวมถึงการคุกคามทางเพศซึ่งการละเมิดของสิทธิและอำนาจนั้นอีกด้วย มีการแบ่งรูปแบบของการล่วงละเมิดทางเพศ (วรธยา เทียนดี, 2546) ได้แก่ 1) ล่วงละเมิดในด้านเพศ (Sexual Harassment) คือ คำพูดหรือพฤติกรรมที่ส่อประมาทดูถูกเกี่ยวกับเรื่องเพศ การพูดเสียดสี การล้อเลียนกิริยาท่าทางของบุคคลอื่น การนำเสนอภาพโป๊เปลือย ภาพลามกต่อผู้อื่นทำให้เกิดความเสียหาย 2) การล่อลวง ชักชวนทางเพศ (Seductive

Behavior) เป็นสิ่งที่ไม่ต้องการไม่เหมาะสมทางร่างกายและคำพูด ซึ่งรวมถึงการแตะต้องและสัมผัสที่ไม่จำเป็น เช่น ลูกหลัง หรือหยิกแก้มหยอก รวมถึงการกระรานสัมผัสร่างกายผู้อื่นอย่างไม่ลดละ 3) การติดสินบนเพื่อมีเพศสัมพันธ์ (Sexual Bribery) เป็นการชักชวน ให้มีเพศสัมพันธ์โดยแลกกับการให้รางวัลหรือติดสินบน 4) การข่มขู่ทางเพศ (Sexual Coercion) เป็นการบังคับ ข่มขู่ให้มีเพศสัมพันธ์ และ 5) การข่มขืน (Sexual Assault) การคุกคามข่มขืนเพื่อมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการคุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศทั้งสิ้น นอกจากนี้การล่วงละเมิดทางเพศนั้นแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ พฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศโดยตรงที่มีเจตนาแฝงเปลี่ยน ซึ่งเป็นการให้สิ่งที่ผู้กระทำการต้องการแลกเปลี่ยนกับการต้องการมีเพศสัมพันธ์ทางเพศ พฤติกรรมนี้เข้าข่ายการใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้อง ลักษณะต่อมาคือ การสร้างสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ลักษณะนี้เป็นการกระทำโดยอาศัยเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยแวดล้อมภายนอก หรือกระทำโดยหัวหน้างาน ครูที่สื่อถึงพฤติกรรมทางเพศ บางครั้งเป็นลักษณะของการหยอกล้อ การจับต้องร่างกายโดยเจตนา เป็นต้น การล่วงละเมิดทางเพศลักษณะนี้ สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การล่วงละเมิดทางเพศโดยวาจา เช่น การเล่าเรื่องตลกกลามก การกระจายข่าวเรื่องเพศสัมพันธ์ เป็นต้น 2) การล่วงละเมิดทางเพศโดยกิริยาท่าทาง ได้แก่ การแสดงท่าทางที่ล่วงถึงเจตนาล่วงเกินทางเพศ การมองสำรวจตรวจตราอย่างตั้งใจ เป็นต้น และ 3) การล่วงละเมิดโดยการสัมผัส ได้แก่ การกอด จูบ แตะเนื้อต้องตัว รวมทั้งการสัมผัสร่างกาย เป็นต้น (พิภพ อดุลย์อิทธิพงศ์, 2544)

การที่เด็กและเยาวชนถูกล่วงละเมิดทางเพศในลักษณะใด ๆ ก็ตามย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งด้านการเรียน การใช้ชีวิต และด้านอารมณ์จิตใจ ซึ่งการล่วงละเมิดทางเพศเป็นปัจจัยกีดกันทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศจะขาดความไว้วางใจต่อคนรอบข้าง ต่อคนในสังคม มีความระแวงความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ขาดความมั่นใจ และไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนได้ (พรณพิมล หล่อตระกูล และมานิช หล่อตระกูล, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของยูนิเซฟ พบว่า เด็กที่ถูกกระทำรุนแรงมีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต ทั้งมีอาการวิตกกังวลเสียใจ เสียความภูมิใจในคุณค่าของตนเอง สิ้นหวัง จนอาจมีอาการซึมเศร้า หรือร้ายแรงถึงขั้นฆ่าตัวตาย และมักจะกลายเป็นคนที่มีปัญหาด้านอารมณ์ อาจกลายเป็นคนติดเหล้าหรือยาเสพติด โดยเฉพาะหากเคยถูกพ่อแม่ทำร้ายก็จะยังมีปัญหาเรื่องการไว้วางใจคนอื่น ๆ รวมทั้งยังก่อให้เกิดแนวโน้มจะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ตลอดจนเสี่ยงต่อการเป็นผู้กระทำรุนแรงเสียเองในอนาคต เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจอาจจะซึมซับพฤติกรรมที่รุนแรง แก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง เป็นผู้กระทำความรุนแรงกับผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือเลียนแบบพฤติกรรมรุนแรงโดยไม่รู้ตัวต่อไปในอนาคต ทำให้มีพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่และมีแนวโน้มในการเป็นอาชญากรต่อไป

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงทางเพศในเด็กและเยาวชนกลายเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจและหาแนวทางแก้ไขมาโดยตลอด เนื่องจากปัญหาเด็กกับความรุนแรงในสังคมไทย ส่งผลในหลายรูปแบบทั้งความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงในด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย และการกระทำรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนไม่เพียงแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย จิตใจและการพัฒนาทางสังคมของเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ยังเป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น ๆ อีกด้วย ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญในทุกประเทศ (Stark, L. & Landis, D., 2016) ซึ่งการศึกษาในประเทศไทยประเด็นการสำรวจประสบการณ์ถูกระทำรุนแรงทางเพศมีไม่มากนัก ดังนั้นการศึกษารุ่นนี้จึงมุ่งเน้นการสำรวจสภาพปัญหาความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 12 – 17 ปี ทั้งนี้เพื่อการวางแผนในการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ อายุ สถานภาพของบิดามารดา และการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มนักเรียนที่กำลังศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีอายุระหว่าง 12 – 17 ปี ในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาร่วมกับเครือข่ายในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวนทั้งหมด 31 โรงเรียน การสำรวจครั้งนี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการ Computer - Based จำนวน 12 โรงเรียน โดยในแต่ละโรงเรียนจะมีนักเรียนเข้าร่วมในการวิจัยจำนวน 180 – 230 คน (ขึ้นอยู่กับสัดส่วนของจำนวนนักเรียนทั้งหมด) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งหมด 2,443 คน

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ โดยเป็นการถามในประเด็นประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศครั้งล่าสุด (ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา) และประสบการณ์ครั้งแรก ในกลุ่มประเภทของความรุนแรงทางเพศ 4 กลุ่ม (การกระทำอนาจาร/การบังคับ/การล่อลวง/การข่มขืน) รวมทั้งประเด็นผู้กระทำ สถานที่ และสถานการณ์ในการถูกระทำรุนแรงทางเพศทั้งในครั้งแรกและครั้งล่าสุด (ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา)

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สำหรับการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูล ในการสำรวจครั้งนี้โดยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview Questionnaire) จากแบบสอบถามซึ่งเป็น Application ใน Tablet โดยทางโรงเรียนจะจัดสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อความเป็นส่วนตัวและความลับของข้อมูล โดยเด็กนักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมโครงการต้องได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสำรวจ รวมทั้งการเก็บรักษาความลับของข้อมูลให้เด็กและเยาวชน และการขอความยินยอมในการเข้าร่วมโครงการฯ ก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูลทุกครั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายสถานการณ์การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ และ สถิติ Chi - Square ในการทดสอบความสัมพันธ์ ห่วงเพศ อายุ และสภาพครอบครัว กับประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศ

ผลการวิจัย

1. ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน

กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมในการสำรวจครั้งนี้ทั้งหมด 2,443 คน โดยเพศชาย (ร้อยละ 52.2) มีสัดส่วนที่มากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย (ร้อยละ 47.5) และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็นเพศทางเลือก (ร้อยละ 0.3) อายุเฉลี่ยของกลุ่มเด็กและเยาวชน คือ 14 ปี (S.D. = 1.42) ผลการสำรวจดังตารางที่ 1 พบว่า ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนกว่าร้อยละ 90 ไม่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศทั้ง 4 กลุ่มพฤติกรรม และเมื่อเปรียบเทียบประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของ 4 กลุ่มพฤติกรรม พบว่า เด็กและเยาวชนมีประสบการณ์ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ในกลุ่มที่ 1 คือกระทำอนาจาร เช่น ลวนลาม ลูบไล้ จับต้องร่างกายในทางเพศแบบไม่เหมาะสม มากที่สุด และ ถูกล่วงละเมิดทางเพศกลุ่มที่ 4 คือการข่มขืน น้อยที่สุด

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประสบการณ์การกระทำทารุณทางเพศของเด็กและเยาวชน

การกระทำทารุณทางเพศ	ไม่เคย	นาน ๆ ครั้ง	เคย		ตลอดเวลา
			บางครั้ง	บ่อยครั้ง	
กลุ่มที่ 1 การกระทำอนาจาร					
อนาจาร ลวนลาม ลูบไล้ จับต้องร่างกายในทางเพศ แบบไม่เหมาะสม โดยที่คุณไม่อนุญาต (แต่ไม่ถึงขั้นพยายามหรือบังคับให้มีเพศสัมพันธ์)	2,292 (93.82)	108 (4.42)	28 (1.15)	15 (0.61)	-
กลุ่มที่ 2 การบังคับ					
พยายามมีเพศสัมพันธ์กับคุณโดยใช้กำลังบังคับ แต่ทำไม่สำเร็จ	2,417 (98.94)	19 (0.78)	4 (0.16)	2 (0.08)	1 (0.04)
พยายามมีเพศสัมพันธ์กับคุณโดยการล่อลวง แต่ทำไม่สำเร็จ	2,414 (98.81)	26 (1.06)	1 (0.04)	1 (0.04)	1 (0.04)
กลุ่มที่ 3 การล่อลวง					
กอดดัน ช่มชู้ คุกคาม ให้คุณต้องยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย	2,425 (99.26)	11 (0.45)	6 (0.25)	-	1 (0.04)
ล่อลวง ให้คุณต้องยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย	2,429 (99.43)	11 (0.45)	1 (0.04)	-	2 (0.08)
กลุ่มที่ 4 การข่มขืน					
ใช้กำลังบังคับให้คุณต้องมีเพศสัมพันธ์ด้วย	2,435 (99.67)	7 (0.29)	-	1 (0.04)	-

1.1 เหยื่อความรุนแรงทางเพศ กลุ่มที่ 1 การกระทำอนาจาร

สถานการณ์ความรุนแรงในกลุ่มนี้ได้แก่ อนาจาร ลวนลาม ลูบไล้ จับต้องร่างกายในทางเพศ แบบไม่เหมาะสม โดยที่คุณไม่อนุญาต (แต่ไม่ถึงขั้นพยายามหรือบังคับให้มีเพศสัมพันธ์) จากการสำรวจมีผู้ถูกกระทำรุนแรงทางเพศทั้งสิ้น 151 คน มีจำนวน 91 คนที่มีประสบการณ์ในครั้งล่าสุด (แต่มีเพียง 44 คนเท่านั้นที่สามารถจำเหตุการณ์ได้ และมีเพียง 46 คนเท่านั้นที่จำเหตุการณ์ครั้งแรกได้) ผลการสำรวจจากตารางที่ 2 เหตุการณ์ครั้งล่าสุด พบว่าเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาถูกกระทำทารุณทางเพศจากเพื่อนสูงที่สุด รองลงมาคือถูกกระทำทารุณทางเพศจากคนที่ไม่รู้จัก และถัดมาคือการถูกทารุณทางเพศจากคนในละแวกบ้านหรือคนในชุมชน โดยสถานที่เกิดเหตุทารุณทางเพศ สูงสุด ได้แก่ ที่พักอาศัย รองลงมาคือโรงเรียน สถานศึกษา และ สถานที่สาธารณะ และสถานการณ์ที่ถูกกระทำมากที่สุด ได้แก่ การอยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ สำหรับเหตุการณ์ครั้งแรก พบว่า กลุ่มผู้ที่เป็นผู้กระทำทารุณทางเพศสูงสุด ได้แก่ เพื่อน โดยสถานที่เกิดเหตุ สูงสุด ได้แก่ ที่พักอาศัย ซึ่งเท่ากับ โรงเรียน สถานศึกษา

โดยมีการถูกทำทารุณทางเพศครั้งแรก ที่เกิดขึ้นในยานพาหนะ เป็นสถานที่เกิดเหตุถัดมา และสถานการณ์ที่เอื้อต่อการถูกกระทำอันดับแรก ได้แก่ การอยู่โดยลำพังกับผู้กระทำรองลงมาคือ เพื่อนแก่ล้ง อยู่กับเพื่อน และถูกผู้กระทำหลอก หรือชักชวนไปด้วย ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของสถานการณ์กระทำทารุณทางเพศกลุ่มที่ 1

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 1	เหตุการณ์ครั้งล่าสุด		เหตุการณ์ครั้งแรก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้กระทำทารุณทางเพศ				
บิดาเลี้ยงหรือมารดาเลี้ยง	2	4.5	3	6.5
ญาติ (ลุงอา ป้า น้า ปู่/ตายาย ญาติผู้ใหญ่อื่นทั้งหญิงและชาย)	2	4.5	2	4.3
พี่น้องร่วมบิดา/มารดาเดียวกัน	1	2.2	1	2.2
เพื่อน	13	29.5	13	28.3
คู่รักหรืออดีตคู่รัก	2	4.5	-	-
ครู/อาจารย์	1	2.2	8	17.4
คนในละแวกบ้านหรือคนในชุมชน	6	13.6	12	26.1
คนไม่รู้จัก	12	27.2	5	10.9
อื่น ๆ เช่น คนรู้จัก รุ่นพี่	5	11.8	-	-
รวม	44	100.0	46	100.0
2. สถานที่เกิดเหตุกระทำทารุณทางเพศ				
ที่พักอาศัย (เช่น บ้าน โรงแรม หอพัก อพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม)	14	33.3	16	34.8
โรงเรียน/สถานศึกษา	13	30.9	16	34.8
สถานประกอบการ (เช่น สถานที่ทำงาน สถานบริการ สถานบันเทิง)	1	2.7	-	-
สถานที่สาธารณะ เช่น ห้างสรรพสินค้า สวนสาธารณะ ลานจอดรถ	7	16.6	4	8.7
ในยานพาหนะ	-	-	8	17.4
ศาสนสถาน	1	2.3	2	4.3
อื่น ๆ เช่น ในค่าย งานเทศกาล	6	14.2	-	-
รวม	42	100.0	46	100.0
3. สถานการณ์ใดที่ทำให้ถูกกระทำดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
อยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ	19	43.1	21	40.3
ถูกผู้กระทำข่มขู่หรือหลอก	5	11.3	2	3.9
ถูกผู้กระทำหลอก/ชักชวนไปด้วย	4	9.3	5	9.6
มีเงินมาจากแอลกอฮอล์	5	11.3	4	7.7
มีเงินมาจากสารเสพติด	-	-	2	3.9
โดนแก่ล้ง หยอกล้อกัน (เพื่อนแก่ล้ง)	11	25.0	18	34.6
รวม	44	100.0	52	100.0

1.2 เหตุความรุนแรงทางเพศ กลุ่มที่ 2 การบังคับ

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 2 ได้แก่ การที่ผู้กระทำพยายามมีเพศสัมพันธ์กับเด็กหรือเยาวชน โดยใช้กำลังบังคับหรือล่อลวงแต่ทำไม่สำเร็จ จากการสำรวจมีผู้ถูกกระทำรุนแรงทางเพศกลุ่มนี้มีทั้งสิ้น 45 คน มีจำนวน 23 คนที่มีประสบการณ์ในครั้งล่าสุด (แต่มีเพียง 5 คนเท่านั้นที่สามารถจำเหตุการณ์ได้ และมีเพียง 19 คนเท่านั้นที่จำเหตุการณ์ครั้งแรกได้) ผลจากตารางที่ 3 สำหรับประสบการณ์ครั้งล่าสุด กลุ่มบุคคลที่กระทำ พบว่าเด็กและเยาวชนถูกกระทำทารุณทางเพศ จากคนที่ไม่รู้จักสูงที่สุด โดยสถานที่เกิดเหตุการณ์ทารุณทางเพศ สูงสุด ได้แก่ ที่พักอาศัย สำหรับสถานการณ์ที่เอื้อต่อการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกระทำทารุณทางเพศ ได้แก่ สถานการณ์ที่อยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ ส่วนเหตุการณ์ครั้งแรก พบว่า ผู้กระทำส่วนใหญ่ ได้แก่ คนไม่รู้จัก และที่พักอาศัย เป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สูงสุด สำหรับสถานการณ์ที่เอื้อต่อการถูกกระทำทารุณทางเพศสูงที่สุด ได้แก่ การอยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของสถานการณ์การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 2

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 2	เหตุการณ์ครั้งล่าสุด		เหตุการณ์ครั้งแรก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้กระทำทารุณทางเพศ				
บิดาเลี้ยงหรือมารดาเลี้ยง	-	-	1	5.0
ญาติ (ลุง/อา/ป้า/น้า/ปู่ ตา /ย่า ยาย/ญาติ)	1	20.0	2	10.0
พี่ร่วมบิดา/มารดา	-	-	1	5.0
เพื่อน	1	20.0	1	5.0
คนรักหรืออดีตคู่รัก	1	20.0	1	5.0
คนในละแวกบ้านหรือคนในชุมชน	-	-	4	20.0
คนไม่รู้จัก	2	40.0	6	30.0
อื่น ๆ (รุ่นพี่ รุ่นน้อง คนรู้จัก)	-	-	4	20.0
รวม	5	100.0	20	100.0
2. สถานที่เกิดเหตุกระทำทารุณทางเพศ				
ที่พักอาศัย เช่น บ้าน โรงแรม หอพัก อพาร์ทเมนต์	2	40.0	13	68.4
คอนโดมิเนียม				
โรงเรียน/สถานศึกษา	1	20.0	1	5.3
สถานที่สาธารณะ เช่น ห้างสรรพสินค้า	-	-	1	5.3
สวนสาธารณะ ลานจอดรถ				
ในยานพาหนะ	-	-	1	5.3
ทางออนไลน์	2	40.0	3	15.7
รวม	6	100.0	19	100.0
3. สถานการณ์ใดที่ทำให้ถูกกระทำดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
อยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ	3	50.0	9	37.5
ถูกผู้กระทำข่มขู่หรือหลอก	1	16.7	3	12.5

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 2	เหตุการณ์ครั้งล่าสุด		เหตุการณ์ครั้งแรก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ถูกผู้กระทำหลอก/ชักชวนไปด้วย	-	-	5	20.9
มีเงินมาจากแอลกอฮอล์	-	-	3	12.5
มีเงินมาจากสารเสพติด	-	-	2	8.3
ใน Facebook	2	33.3	2	8.3
รวม	6	100.0	24	100.0

1.3 การกระทำทารุณทางเพศในกลุ่มที่ 3 การล่อลวง

สำหรับการสำรวจการกระทำทารุณทางเพศเหล่านี้ได้แก่ การกระทำที่เป็นการ กดดัน ข่มขู่ คุกคาม หรือล่อลวงให้เด็ก หรือเยาวชน ต้องยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย จากการสำรวจ มีผู้ถูกกระทำทารุณทางเพศทั้งสิ้น 26 คน มีจำนวน 19 คนที่มีประสบการณ์ในครั้งล่าสุด (แต่มีเพียง 6 คนเท่านั้นที่สามารถจำเหตุการณ์ได้ และมีเพียง 4 คนเท่านั้นที่จำเหตุการณ์ครั้งแรกได้) ผลการสำรวจประสบการณ์ครั้งล่าสุด จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้กระทำส่วนใหญ่คือญาติ ซึ่งเท่ากันกับคนในละแวกบ้าน หรือชุมชน สถานที่เกิดเหตุการณ์ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในที่พัก โดยสถานการณ์ที่เอื้อต่อการถูกกระทำทารุณทางเพศ อันดับแรกได้แก่ การอยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ สำหรับประสบการณ์ในครั้งแรก พบว่า ผู้กระทำทั้งหมดมีจำนวนที่เท่ากัน ได้แก่ ญาติ เพื่อน คนในละแวกบ้าน หรือชุมชน และคนรู้จัก ซึ่งสถานที่เกิดเหตุการณ์ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในที่พัก โดยสถานการณ์ที่เอื้อต่อการถูกกระทำทารุณทางเพศ อันดับแรกได้แก่ การอยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสถานการณ์การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 3

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 3	เหตุการณ์ครั้งล่าสุด		เหตุการณ์ครั้งแรก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้กระทำทารุณทางเพศ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
ญาติ (ลุง/อา/ป้า/น้า/ปู่ ตา /ย่า ยาย/ญาติ)	2	33.3	1	25.0
เพื่อน	-	-	1	25.0
คนรักหรืออดีตคู่รัก	1	16.7	-	-
คนในละแวกบ้านหรือคนในชุมชน	2	33.3	1	25.0
อื่น ๆ (รุ่นพี่ รุ่นน้อง คนรู้จัก)	1	16.7	1	25.0
รวม	6	100.0	4	100.0
2. สถานที่เกิดเหตุกระทำทารุณทางเพศ				
ที่พักอาศัย (เช่น บ้าน โรงแรม หอพัก อพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม)	3	60.0	3	75.0
โรงเรียน/สถานศึกษา	1	20.0	1	25.0
สถานประกอบการ เช่น ที่ทำงาน	1	20.0	-	-
รวม	5	100.0	4	100.0

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 3	เหตุการณ์ครั้งล่าสุด		เหตุการณ์ครั้งแรก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานการณ์ใดที่ทำให้ถูกกระทำดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
อยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ	4	44.4	3	60.0
ถูกผู้กระทำข่มขู่หรือหลอก	3	33.3	-	-
ถูกผู้กระทำหลอก/ชักชวนไปด้วย	2	22.3	1	20.0
มีเงินมาจากแอลกอฮอล์	-	-	1	20.0
รวม	9	100.0	5	100.0

1.4 การกระทำทารุณทางเพศในกลุ่มที่ 4 การข่มขืน

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 4 ได้แก่ การใช้กำลังบังคับให้เด็ก / เยาวชนต้องมีเพศสัมพันธ์ด้วย จากการสำรวจมีผู้ถูกกระทำรุนแรงทางเพศทั้งสิ้น 8 คน มีจำนวน 3 คนที่มีประสบการณ์ในครั้งล่าสุด (แต่มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่สามารถจำเหตุการณ์ได้ และมีจำนวน 3 คนที่จำเหตุการณ์ครั้งแรกได้) ผลการสำรวจจากตารางที่ 5 พบว่า เหตุการณ์การถูกกระทำทารุณทางเพศครั้งล่าสุด โดยการใช้กำลังบังคับให้เด็ก หรือเยาวชนต้องมีเพศสัมพันธ์ด้วยทั้งหมดมีผู้กระทำจำนวน 2 คน ซึ่งผู้กระทำทั้งหมดคือญาติ โดยสถานที่เกิดเหตุการณ์การทารุณทางเพศ ทั้งหมดเกิดขึ้นในที่พัก โดยครึ่งหนึ่งของสถานการณ์ที่เอื้อต่อการถูกกระทำรุนแรงทางเพศ ได้แก่ การอยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ สำหรับเหตุการณ์ครั้งแรก พบว่า ครั้งแรกผู้กระทำคือบิดา หรือมารดาเลี้ยง ซึ่งเท่ากันกับญาติ และอดีตคู่อภิเษก อย่างไรก็ตาม สถานที่เกิดเหตุการณ์การทารุณทางเพศ ทั้งหมดเกิดขึ้นในที่พักอาศัย โดยสถานการณ์ที่เอื้อต่อการถูกกระทำทารุณทางเพศ อันดับแรกได้แก่ การอยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสถานการณ์การกระทำทารุณทางเพศครั้งแรก กลุ่มที่ 4

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 4	เหตุการณ์ครั้งล่าสุด		เหตุการณ์ครั้งแรก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้กระทำทารุณทางเพศ				
บิดาเลี้ยงหรือมารดาเลี้ยง	-	-	1	33.3
ญาติ (ลุง/อา/ป้า/น้า/ปู่ ตา / ย่า ยาย/ญาติ) เพื่อน	1	100.0	1	33.3
	-	-	1	33.3
รวม	1	100.0	3	100.0
2. สถานที่เกิดเหตุกระทำทารุณทางเพศ				
ที่พักอาศัย เช่น บ้าน โรงแรม หอพัก อพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม	1	100.0	3	100.0
รวม	1	100.0	3	100.0

การกระทำทารุณทางเพศ กลุ่มที่ 4	เหตุการณ์ครั้งล่าสุด		เหตุการณ์ครั้งแรก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานการณ์ใดที่ทำให้ถูกกระทำดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
อยู่โดยลำพังกับผู้กระทำ	1	50.0	2	33.6
ถูกผู้กระทำข่มขู่หรือหลอก	1	50.0	1	16.6
ถูกผู้กระทำหลอก/ชักชวนไปด้วย	-	-	1	16.6
มีนเมาจากแอลกอฮอล์	-	-	1	16.6
มีนเมาจากสารเสพติด	-	-	1	16.6
รวม	2	100.0	6	100.0

2. การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ และสถานภาพของบิดามารดา

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การกระทำทารุณทางเพศของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยรวมจากพฤติกรรมทั้ง 6 พฤติกรรม (4 กลุ่ม) พบว่า ร้อยละ 92.4 (จำนวน 2,257 คน) ของเด็กและเยาวชนไม่เคยมีประสบการณ์ถูกกระทำทารุณทางเพศ มีจำนวน 186 คน (ร้อยละ 7.6) เท่านั้นที่เคยถูกกระทำรุนแรงทางเพศ

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปและประสบการณ์การถูกกระทำรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	ประสบการณ์กระทำทารุณทางเพศ				χ^2	p-value
	ไม่เคย		เคย			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. เพศ						
หญิง	1,052	90.7	108	9.3	9.316	0.002
ชาย	1,200	94.0	76	6.0		
รวม	2,252	92.4	184	7.6		
2. กลุ่มอายุ						
12 – 13 ปี	826	94.7	46	5.3	12.210	0.002
14 – 15 ปี	1,049	91.6	96	8.4		
16 - 17 ปี	382	89.7	44	10.3		
รวม	2,257	92.4	186	7.6		
3. สถานภาพของบิดามารดา						
ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	955	90.7	98	9.3	7.126	0.008
อยู่ด้วยกัน	1,302	93.7	88	6.3		
รวม	2,257	92.4	186	7.6		

p-value < 0.05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา และประสบการณ์ในการถูกระทำทารุณทางเพศ จากตารางที่ 6 พบว่า เพศ ($\chi^2 = 9.316$, $p = 0.002$) กลุ่มอายุ ($\chi^2 = 12.210$, $p = 0.002$) สถานภาพของบิดามารดา ($\chi^2 = 7.126$, $p = 0.008$) มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ถูกระทำทารุณทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเด็กและเยาวชนเพศหญิง (ร้อยละ 9.3) จะมีสัดส่วนของการถูกระทำทารุณทางเพศสูงกว่าเพศชาย (ร้อยละ 6.0) เด็กและเยาวชนในกลุ่มอายุ 16 – 17 ปี (ร้อยละ 10.3) มีสัดส่วนของการถูกระทำรุนแรงทางเพศสูงกว่าเด็กและเยาวชนกลุ่มที่อายุน้อยกว่า ส่วนเด็กและเยาวชนที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 9.3) จะมีสัดส่วนของการถูกระทำทารุณทางเพศสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 6.3)

อภิปรายผล

สถานการณ์การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ สำหรับกลุ่มที่เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศนั้นพบว่า ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการถูกระทำอนาจาร และมีเด็กและเยาวชนบางกลุ่มที่ถูกล่วงละเมิดโดยการล่อลวง การข่มขู่ให้มีเพศสัมพันธ์ด้วยรวมทั้งใช้กำลังในการข่มขืน กล่าวได้ว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณทางเพศนั้นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มพฤติกรรมใดนั้นจะส่งผลต่อสภาวะจิตใจของเด็กและเยาวชน ซึ่งบางรายอาจจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างรุนแรง หรืออาการ Post - Traumatic Stress Disorder ซึ่งเป็นอาการที่เกิดจากประสบการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาในชีวิตนั่นเอง เหตุดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการการดำเนินชีวิตในอนาคต และมีแนวโน้มในการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ได้เช่นกัน หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีมาตรการในการป้องกันประเด็นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความกดดันทั่วไป ของ โรเบิร์ต แอ็กนิว (Agnew, R. et al.) ว่าการที่บุคคลกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสังคมนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการมีบุคคลมีแหล่งความกดดันในชีวิต และหนึ่งในแหล่งของความกดดันได้แก่ การมีประสบการณ์ที่เลวร้ายหรือไม่พึงประสงค์ เช่นการถูกระทำรุนแรง เป็นต้น (Agnew, R. et al., 1996) และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุาสุกร จันประเสริฐ พบว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำรุนแรงนั้นต่อมากลายเป็นผู้กระทำรุนแรงต่อบุคคลอื่นเสียเอง เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้อาจจะเกิดปมด้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงอาจจะประชดด้วยการมีพฤติกรรมรุนแรงหรือก้าวร้าวได้ (สุาสุกร จันประเสริฐ, 2554)

สำหรับผู้กระทำนั้น พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกระทำ มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคคลใกล้ชิด เช่น เพื่อน ญาติ รุ่นพี่ รุ่นน้อง เป็นต้น และกลุ่มที่ 2 ได้แก่กลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น คนละแวกบ้าน คนไม่รู้จักกัน เป็นต้น สำหรับกลุ่มที่ใกล้ชิดกันนั้น กล่าวได้ว่าส่วนใหญ่จะมีความสนิทสนมและความไว้วางใจกัน จึงไม่คิดว่ากลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำที่เป็นญาติ บิดาหรือมารดาเลี้ยง

พี่น้องต่างบิดามารดา ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับมิตรภาพตัวสำหรับกลุ่มที่ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อยู่ระแวกบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจสถานการณ์ปัญหาการคุกคามทางเพศและเพศสัมพันธ์ในกลุ่มเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของ (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2549) รวมทั้งการสำรวจภัยคุกคามทางเพศในกลุ่มผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ ของ (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2548) ซึ่งพบว่าบุคคลหรือกลุ่มคนที่คุกคามหรือล่วงละเมิดทางเพศนั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนแปลกหน้า ซึ่งไม่ได้รู้จักมาก่อนเนื่องจากเหตุการณ์ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นในสถานที่สาธารณะ เช่น รถโดยสารประจำทาง และบางกลุ่มเกิดในละแวกที่พักอาศัย ส่วนสถานการณ์ในการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศส่วนใหญ่เกิดจากการที่เด็กและเยาวชนอยู่ตามลำพังกับผู้กระทำ ซึ่งเป็นการกระทำโดยการแกล้ง และบางรายเป็นการหลอก/ชักชวน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ คนเล และคณะ ได้กล่าวว่าสาเหตุของการถูกรังแกทางเพศ เกิดจากความไว้วางใจ เชื่อใจ ความวางใจกับบุคคลอื่น ซึ่งการที่เด็กและเยาวชนมีความเชื่อใจในกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มบุคคลที่รู้จักทำให้ไม่ได้คิดว่ากลุ่มคนเหล่านี้จะมีพฤติกรรมที่รังแกทางเพศกับตน และนอกจากนี้ในบางกรณีเกิดจากการใช้เครื่องมือมีดมีด หรือสารเสพติดร่วมด้วย (ทศนีย์ คนเล และคณะ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรา แก้วนัย และทักษพล ธรรมรังสี พบว่าปัจจัยด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติดบางประเภทมีความสัมพันธ์กับการถูกคุกคามทางเพศ กล่าวได้ว่าการที่เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ นอกจากจะเป็นการแกล้ง ชักชวน ช่มชู้แล้วยังมีประเด็นด้านการมอมเมาเด็กและเยาวชนอีกด้วย (สุวรา แก้วนัย และทักษพล ธรรมรังสี, 2558)

นอกจากนี้ผลการศึกษา พบว่าเด็กและเยาวชนเพศหญิงเป็นกลุ่มเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ เนื่องจากเพศหญิงมีความสามารถในการปกป้อง หรือดูแลตนเองน้อยกว่าเพศชาย รวมทั้งคล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย และเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มอายุ 16 – 17 ปี จะมีเคยถูกรังแกทางเพศมากกว่ากลุ่มที่อายุน้อยกว่า ซึ่งกลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสรีระของร่างกายเป็นวัยรุ่นหนุ่มสาว และอาจจะเป็นที่สนใจของเพศตรงกันข้ามมากกว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นตอนต้น (วิทยากร เชียงกูล, 2552) ผลการสำรวจยังพบว่าสถานภาพทางครอบครัวที่แตกต่างกันส่งผลต่อการถูกรังแกทางเพศ กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกันนั้นมีประสบการณ์ถูกรังแกทางเพศมากกว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ซึ่งเด็กกลุ่มที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกันนั้นเด็กและเยาวชนอาจจะอยู่ภายใต้การดูแลของญาติพี่น้องหรืออาจจะพักอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาเลี้ยงซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงประการหนึ่งที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศได้ หรือกล่าวได้ว่าการที่เด็กและเยาวชนที่โดยการถูกรังแกทางเพศมีสาเหตุมาจากการปล่อยปละละเลยของครอบครัว ขาดการดูแลอย่างเหมาะสมจนเป็นเหตุให้เด็กถูกรังแกทางเพศนั่นเอง สำหรับในภาพรวมด้านการตกเป็นเหยื่อความรุนแรง

ทางเพศ ถึงแม้ว่าเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาส่วนน้อยเท่านั้นที่มีประสบการณ์ถูกระทำรุนแรงทางเพศ แต่เป็นเหตุการณ์ที่ไม่น่าที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกรณีที่ผู้กระทำรุนแรงเป็นบุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลภายในครอบครัว ซึ่งประเด็นนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการดำเนินการในการป้องกันต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลจากสำรวจประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชนสรุปได้ว่าเด็กและเยาวชนมีประสบการณ์ในการถูกระทำรุนแรงทางเพศในรูปแบบการถูกระทำอนาจาร มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบการบังคับ การล่อลวง และการถูกข่มขืนตามลำดับ ผู้กระทำรุนแรงทางเพศส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเด็กและเยาวชน และพฤติกรรมการถูกระทำรุนแรงทางเพศนั้นส่วนใหญ่มักจะเกิดจากการที่เด็กและเยาวชนอยู่ตามลำพังกับผู้ถูกระทำ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนเพศหญิง อายุในกลุ่ม 16 – 17 ปี รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกันนั้นเป็นกลุ่มเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน โดยเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (เช่น ฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน) และชุมชนในการสอดส่องดูแลสมาชิกภายในชุมชน การเฝ้าระวังพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการรับแจ้งเหตุในกรณีเด็กและเยาวชนถูกระทำรุนแรงทางเพศ นอกจากนี้โรงเรียนควรมีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น กระทำการล่วงเกินทางเพศต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำรุนแรงดังกล่าว และควรมีมาตรการในการลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้ถูกระทำรุนแรงทางเพศต่อบุคคลอื่น รวมทั้งมีกระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ (เหยื่อความรุนแรง) ที่เหมาะสม เช่น การมีนักจิตวิทยาในโรงเรียน และการอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน และครู (ซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดกับนักเรียน) ในประเด็นความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน เพื่อให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน ประการที่สำคัญคือ ครูควรมีปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน นอกจากนี้กระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งคือ ควรมีกระบวนการในการควบคุมทางสังคม (Social Control) โดยให้คนในชุมชน/สังคม ควบคุมและช่วยกันดูแลสมาชิกในชุมชน/สังคม ซึ่งเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสังคมต่อไป รวมทั้งควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการถูกระทำรุนแรงหรือล่วงละเมิดทางเพศของเด็กและเยาวชนในเชิงลึก และผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนที่มีประสบการณ์ รวมทั้งการศึกษาแนวนโยบายหรือมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและลดปัญหาความรุนแรงทางเพศในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). รายงานสถิติการถูกทำร้ายร่างกายในเด็กและสตรีที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ ปีพุทธศักราช 2556. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ข่าวสดออนไลน์. (2562). หนึ่งเสียงเปลี่ยนชีวิต ยุติความรุนแรงต่อเด็ก. เรียกใช้เมื่อ 14 กรกฎาคม 2562 จาก https://www.khaosod.co.th/lifestyle/news_2538558
- ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2554). ความรุนแรงในโรงเรียน: เสียงสะท้อนจากเด็ก เยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 3(1), 1 – 9.
- ทัศนีย์ คนเล และคณะ. (2553). ประสบการณ์ของการถูกทารุณกรรมทางเพศในวัยรุ่นหญิง. วารสารพยาบาลและการศึกษา, 3(2), 57 – 72.
- พรรณพิมล หล่อตระกูล และมานิช หล่อตระกูล. (2544). การถูกล่วงเกินทางเพศโดยครูชายของนักเรียนชาย: ปัญหา ผลติดตามและการป้องกัน. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 46(1), 25 – 34.
- พิภพ อุดลย์อิทธิพงศ์. (2544). การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กที่ถูกทารุณกรรมและทอดทิ้ง. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.
- มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2548). ภัยคุกคามทางเพศในกลุ่มผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์: กรณีศึกษาผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร: เอแบคโพล.
- มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2549). สถานการณ์ปัญหาการคุกคามทางเพศ และเพศสัมพันธ์ในกลุ่มเยาวชน: กรณีศึกษาเยาวชนอายุ 15 – 24 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ). กรุงเทพมหานคร: เอแบคโพล.
- วรยา เทียนดี. (2546). การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้หญิงของข้าราชการตำรวจเพศชายในจังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- วิทยากร เชิงกุล. (2552). จิตวิทยาวัยรุ่น: ก้าวข้ามปัญหาและพัฒนาศักยภาพด้านบวก. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุชาติพิศ คำเที่ยง. (2562). ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน : ตั้งใจ หรือ แค่วัยใส. เรียกใช้เมื่อ 21 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.craniofacial.or.th/aggressiveness-in-youth.php>

สุวรา แก้วนุ้ย และทักษพล ธรรมรังสี. (2558). พฤติกรรมการคุกคามทางเพศในกลุ่มเด็กและเยาวชนภายใต้อิทธิพลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 5(2), 233 – 243.

Agnew, R. et al. (1996). A New Test of Classic Strain Theory. *Justices Quarterly*, 13(4), 681-704.

Stark, L. & Landis, D. (2016). Violence against children in humanitarian settings: A literature review of population-based approaches. *Social Science & Medicine*, 152(2016), 125 - 137.

**ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่***
**STRATEGIES FOR IMPROVING EDUCATION QUALITY OF SCHOOLS
UNDER THE KRABI EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE**

พรสุข กลับสง ณ พัทลุง
Pornsookh Klabsong Na Phattalung

นพรัตน์ ชัยเรือง

Nopparat Chairueang

จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

Chumrum Chuchoysuwan

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: pornsookh.nak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบการสร้างยุทธศาสตร์ สร้างยุทธศาสตร์และตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ใช้วิธีวิจัยแบบผสานวิธี มีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบการสร้างยุทธศาสตร์ 2) สร้างยุทธศาสตร์ และ 3) ตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาของโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการและผู้แทนครู ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ศึกษาธิการและผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ และผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 83 คน โดยวิธีแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชุมเชิงปฏิบัติการ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสร้างยุทธศาสตร์และการกำหนดทิศทางการพัฒนาคณาภาพได้ตรงตามเป้าหมายสำหรับการพัฒนาคณาภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ S - CoMP ประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ 2.1) ส่งเสริม

* Received 6 August 2020; Revised 13 September 2020; Accepted 14 September 2020

การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (S = Student) 2.2) สร้างความร่วมมือในรูปแบบของเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Co = Cooperation) 2.3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ (M = Management) 2.4) ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรให้มีศักยภาพและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ (P = Personal) และ 3) ยุทธศาสตร์ S - CoMP มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความสอดคล้องและมีความเป็นประโยชน์ทุกยุทธศาสตร์

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, โรงเรียน

Abstract

The purposes of this article is to study the strategic building components Create strategy And check the suitability of the educational quality development strategy of the schools under the Krabi Educational Service Area Office. Using integrated research methods. There are both quality and quantity. There are 3 steps: 1) Study the strategic building elements. 2) Create strategy and 3) Check the suitability of the school's educational quality development strategy Under the Office of Krabi Educational Service Area. All informants consist of administrators, deputy or chief academic departments and teacher representatives, Director, Deputy Director and Director of Policy and Planning Group, Krabi Educational Service Area Office , Education and Director of Policy and Planning Group, Krabi Provincial Education Office and a total of 83 experts, specifically. By in-depth interview, Workshops and seminars based on experts and experts. Data were analyzed by data distribution, percentage, mean, standard deviation and content synthesis. The results of the research were as follows: 1) The researcher gained knowledge on the process of creating a strategy and determining the quality development direction that met the goals for the educational quality development of schools under the Krabi Primary Educational Service Area Office 2) Strategies for improving the quality of school education Under the Krabi Primary Educational Service Area Office, the S - CoMP strategy consists of 4 issues. 2.1) to promote the development of potential of learners of all ages thoroughly and with quality (S = Student) 2.2) Create cooperation in the form of a network for educational quality development (Co = Cooperation) 2.3) Develop an efficient management system (M = Management) 2.4) Promote and develop teachers and personnel to have potential and competency in

accordance with professional standards (P = Personal). From the seminar based on experts and experts, it is found that it is suitable There is a possibility Is consistent And useful in all areas. 3) The S - CoMP strategy is appropriate. There is a possibility It is consistent and useful in every strategy.

Keywords: Strategy, Educational Quality Development, Schools

บทนำ

พระบรมราชโบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 กับการพัฒนาการศึกษาที่ว่า ครูทุกคนควรทราบและน้อมนำมาปฏิบัติ และเผยแพร่ให้ครูทั้งหลายได้ทราบว่า การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ขณะที่ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา การเรียนรู้ของคนไทยเพิ่ม และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีศักยภาพ สมรรถภาพและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมเพื่อดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการบริหาร (ธีระ รุญเจริญ, 2550) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ให้เป็นแนวทาง ทิศทาง และวิธีการที่ทุกองค์กรและคนไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกัน คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 – 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บท หลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาผ่านไปแล้วช่วงระยะหนึ่ง คือ รอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542 – 2551) กระแสสังคมก็ยังคงมีการวิพากษ์วิจารณ์ ว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยก็ยังไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่ามีคุณภาพจริงหรือไม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่สามารถสร้างระบบคุณภาพให้เกิดได้อย่างจริงจัง มีการมุ่งเน้นการ

ปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานจากการประเมินภายนอกเท่านั้น และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับการรับรองจากการประเมินในครั้งแรกของการประเมินภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 – 2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาให้เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น เพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เห็นว่า ความสำคัญของคุณภาพการศึกษาก็คือ การสะท้อนถึงคุณภาพของผู้เรียน ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู และการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน ผลการทดสอบระดับต่าง ๆ ผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกกระบวนการประเมินทั้งภายในและภายนอก ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Creswell, J. W., & Clark. P. V. L., 2017) โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบในการสร้างยุทธศาสตร์ การสัมภาษณ์เชิง

ลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ ได้แก่ พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ศาสตร์พระราชา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา กรอบแนวคิดพัฒนาประเทศยุคไทยแลนด์ 4.0 และคนไทยในศตวรรษที่ 21 แผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่และภาคการศึกษา 6 แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดกระบี่ และนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ปีงบประมาณ 2560, 2561, และ 2562 2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานปัจจุบันของสถานศึกษาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบบันทึกข้อมูลการศึกษา ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ผลการประเมินของ สพฐ. และผลการประเมินของ สพป.กระบี่ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบงานนโยบายและแผนงานหรือผู้แทนครูของโรงเรียน 18 โรงเรียนๆ ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 54 คน

ระยะที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ การดำเนินการวิจัยระยะนี้ 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) ร่างยุทธศาสตร์ โดยวิเคราะห์กรอบความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและทิศทางการพัฒนาจากการวิเคราะห์เชิงนโยบาย แนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานและความต้องการของสถานศึกษา ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำเป็นกรอบประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา 2) ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้องและความสัมพันธ์ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 3) สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ กลุ่มเป้าหมายเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ได้มาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นโรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศ มีผลการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพ

ภายในได้เป็นอย่างดีและมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก สมศ. 4) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ และ 5) การปรับปรุงยุทธศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งดำเนินการ ไปในกิจกรรมที่ 3 และ กิจกรรมที่ 4 มาประกอบการปรับปรุง แก้ไข ยุทธศาสตร์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อรับการตรวจสอบความเหมาะสม ต่อไป

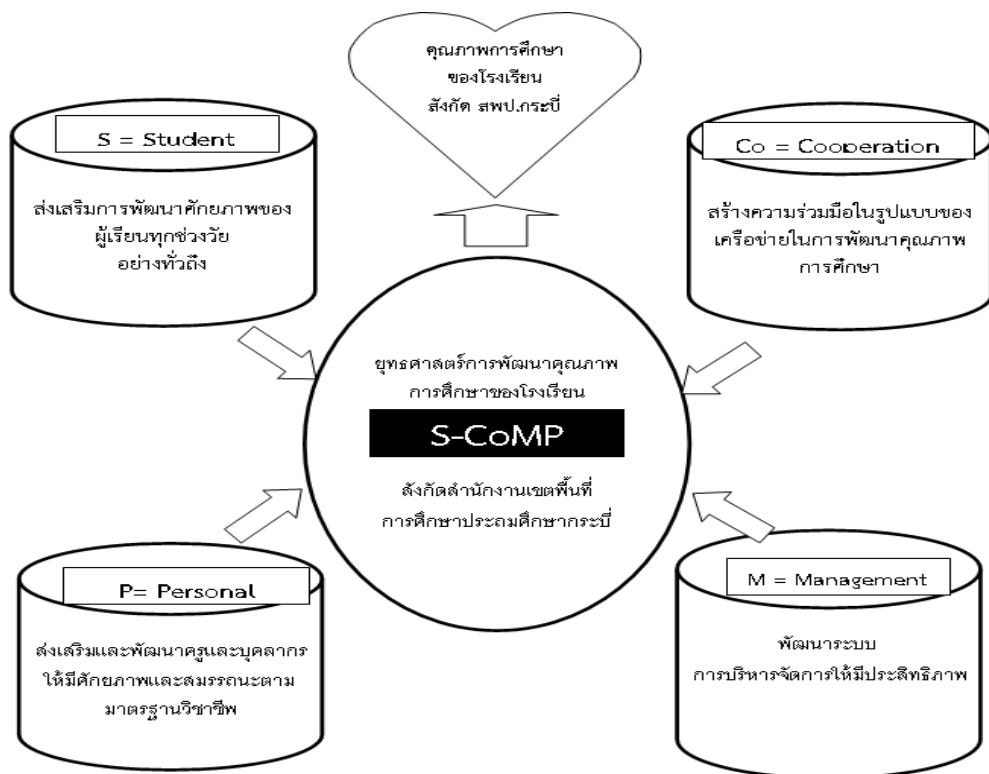
ระยะที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ในด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความสอดคล้อง (Congruity) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) กลุ่มเป้าหมายในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 6 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดละ 1 คน รวมเป็น 14 คน

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้อาศัยความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบในสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพได้ตรงตามเป้าหมายสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จาก 1) กรอบความคิดพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ศาสตร์พระราชารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา การศึกษาไทยแลนด์ 4.0 การพัฒนาคนไทยในศตวรรษที่ 21 แผนพัฒนาการศึกษาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ แผนพัฒนาการศึกษาภาค 6 แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดกระบี่ และนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ (พ.ศ. 2562 - 2564) และ 2) วิเคราะห์สภาพและปัญหาจากการดำเนินงานของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) พบว่า องค์ประกอบหลักในการพัฒนายุทธศาสตร์ 5 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาผู้เรียน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาครู และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ

2. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยการยกร่างยุทธศาสตร์จากกรณีวิเคราะห์เชิงนโยบาย แนวคิด ทฤษฎี ในการดำเนินการวิจัย กรอบความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและทิศทางการพัฒนา ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

จากภาพที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึง (S = Student)

ที่	ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ
1	S = Student ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพ ของผู้เรียนทุก ช่วงวัยอย่างทั่วถึง	1. ส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น 2. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือ ส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของเด็กไทย 3. พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่ต้องการในยุคศตวรรษที่ 21 (21 st century skills) 4. การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและทั่วถึง 5. ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ 6. การพัฒนาระบบการดูแล พัฒนา และการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กปฐมวัย 7. ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึก รักสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการ ดำเนินชีวิต 8. ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อ การเรียนรู้ต่าง ๆ 9. พัฒนาความสามารถทางสติปัญญา/ ด้านการคิด การใช้เหตุผล และหลักสูตร วิชาคณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ 10. จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ บุคคลที่มีความสามารถและความ ต้องการดูแลพิเศษ	1. จัดการเรียนการสอนองค์ความรู้ ทักษะ ทักษะที่ตอบสนองความต้องการ ท้องถิ่น 2. การจัดการเรียนการสอนด้าน ภาษา ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และ ภาษาที่ 3 3. จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม การใช้ไอทีและเทคโนโลยี 4. จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม อาชีพ การเรียนรู้อาชีพในชุมชน 5. จัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยง กับการศึกษาในระดับต่าง ๆ 6. จัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต 7. ปรับวิธีคิด วิธีการทำงาน Mind Set ของครูและบุคลากรเพื่อพัฒนา กระบวนการสอน 8. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร/ กิจกรรมให้มีการส่งเสริมการลดใช้ พลังงาน, การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 6. จัดกิจกรรมและการเรียนการสอน ให้นักเรียนรู้จักคุณค่าของตนเอง 7. พัฒนาการจัดทำแผนการพัฒนา สำหรับคนพิการ บุคคลที่มีความ สามารถและความต้องการ ดูแลพิเศษ เป็นรายบุคคล 8. พัฒนาครู, พัฒนาการจัดการ เรียนรู้สำหรับเด็กเรียนรวม

**ตารางที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความร่วมมือในรูปแบบของเครือข่ายในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษา (Co = Cooperation)**

ที่	ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ
2	Co = Cooperation สร้างความร่วมมือใน รูปแบบของเครือข่าย ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	1. สร้างความเข้มแข็งของสถาบัน ทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม 2. พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วง วัย 3. พัฒนาระบบเครือข่าย เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และการบริหารจัดการที่ทันสมัย และไม่ซ้ำซ้อน 4. จัดหาอุปกรณ์/ทรัพยากร พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้กับผู้เรียนอย่างเพียงพอ ทัวถึง และ เหมาะสมกับการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วนในการจัดการศึกษา	1. จัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือของ ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรในท้องถิ่นที่เข้มแข็ง 2. เชื่อมโยงเครือข่ายดาวเทียม ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านทางคอนเพอ เรนซ์ สร้างความเข้มแข็งโดยใช้สื่อ ครู ที่มีคุณภาพ มาถ่ายทอดผ่าน ทวี 3. สร้างโอกาส การรวมกลุ่มวิทยากร และศาสตร์ต่างๆ เป็นเครือข่าย ช่วยเหลือกัน (PLC) 4. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณา การกับการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบ เครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อ การศึกษา 5. จัดการศึกษาโดยร่วมมือกับชุมชน 6. สร้างเครือข่ายความร่วมมือให้ เหมาะสมกับโรงเรียน ท้องถิ่น 7. เชิญจิตแพทย์ มาพูดคุยกับ ผู้ปกครองทุกคนเพื่อปรับทัศนคติ 8. หากกลยุทธ์ในการคิดวิเคราะห์, การ เข้าใจทั้งครูและผู้ปกครอง

ตารางที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ (M = Management)

ที่	ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ
3	M = Management พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ	1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนนำศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้ 2. ส่งเสริมสนับสนุนการต่อต้านยาเสพติดหรือโครงการต้านทุจริตโดยมีความซื่อสัตย์ สุจริต ลงในหลักสูตร 3. พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก 4. เสริมสร้างวินัย ค่านิยมในทุกกระดับ ให้มีความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมสู่การท่องเที่ยวระดับโลก 5. วางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ จัดระบบการกำกับติดตาม การขับเคลื่อนให้ยั่งยืน 6. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาระบบฐานข้อมูล สารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาที่มีความทันสมัย ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาและมีประสิทธิภาพ	1. ให้มีการนำนโยบายการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม 2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร/กิจกรรมให้มีการส่งเสริมการลดใช้พลังงาน, อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้มีการจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนให้ได้ทุกวิชาแบบบูรณาการ 3. จัดเขตพื้นที่เฉพาะ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ใช้นวัตกรรมสู่ห้องเรียน เช่น กลุ่มคนชาวเล 4. ให้นักเรียนได้เข้าใจ พรบ. คอมพิวเตอร์ รู้เท่าทันสื่อ ใช้ให้ถูกต้องตามจารีตประเพณี เช่น การแชร์ การโพสต์ต่าง ๆ ให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ก่อนแชร์ลงสู่สังคมออนไลน์ 5. จัดระบบการนิเทศ การกำกับติดตาม และการรายงานผลตลอดจนความก้าวหน้าในการดำเนินงาน 6. จัดระบบการบริหารสารสนเทศที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรให้มีศักยภาพและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ (P= Personal)

ที่	ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ
4	P= Personal ส่งเสริมและพัฒนา ครูและบุคลากรให้มี ศักยภาพและ สมรรถนะตาม มาตรฐานวิชาชีพ	1. ส่งเสริม พัฒนาครู คณาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรทางการ ศึกษา ให้มีทักษะในการจัดการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2. สร้างขวัญกำลังใจ สร้าง แรงจูงใจให้กับครู และบุคลากร ทางการศึกษา 3. ส่งเสริมงานวิจัย และนวัตกรรม ที่ งานสร้างสรรค์ นวัตกรรม และ สิ่งประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง	1.ให้มีการประเมินผล ที่มีความ ชัดเจน เข้มข้นและเชื่อมโยงกับ คุณภาพผู้เรียนการเลื่อนวิทยฐานะ 2.จัดระบบการประเมินผลเชิง ประจักษ์ ควรจะชัดเจนในระบบการ ประเมินด้วยคุณธรรมอย่างแท้จริง 3.ปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน บูรณาการกับกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศ ให้กับนักเรียน 4.พัฒนาครู ในการปรับความคิดการ ทำงาน นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้ครู หรือบุคลากรนั้นมาพัฒนาให้เข้มข้น ขึ้น นำดิจิทัลใช้ในการจัดการเรียนรู้

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมด้านความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ			
	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ความสอดคล้อง	ความเป็นประโยชน์
1. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึง (S = Student)	5.00	5.00	5.00	5.00

2. สร้างความร่วมมือในรูปแบบของเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Co = Cooperation)	5.00	5.00	5.00	5.00
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ (M = Management)	5.00	5.00	5.00	5.00
4. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรให้มีศักยภาพและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ (P= Personal)	5.00	5.00	5.00	5.00
รวม	5.00	5.00	5.00	5.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมมีความเหมาะสม (Propriety) มีความเป็นไปได้ (Feasibility) มีความสอดคล้อง (Congruity) และมีความเป็นประโยชน์ (Utility) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00

อภิปรายผล

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยต้องรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบ กระบวนการสร้างยุทธศาสตร์ และการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพได้ตรงตามเป้าหมายสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ได้เสนอไว้ ดังนี้ 1) การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนบริบทอื่น ๆ ของโรงเรียน 2) การกำหนดทิศทางเพื่อกำหนดเป้าหมายปลายทางที่องค์การต้องไปถึงประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และผลผลิตหลัก 3) การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด 4) การนำยุทธศาสตร์ไปใช้โดยการลงมือปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องสังเกต ทบทวน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือการลงมือปฏิบัติให้ต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และ 5) ประเมินผลและการควบคุม จะต้องมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลกระบวนการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลาเพื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ วิเคราะห์การดำเนินงานจากสภาพและปัญหาของสถานศึกษาโดยสรุปผลจากระดับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) โดยจำแนกตามองค์ประกอบ พบว่ามีสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Feng J., et al. คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรมและด้านคุณภาพกับการจัดการคุณภาพ ในหมวดที่ 1 ภาวะผู้นำ และหมวดที่ 5 การจัดการทรัพยากร

กรรมมนุษย์ส่งผลต่อผลการดำเนินงานด้านนวัตกรรม หมวดที่ 3 การมุ่งเน้นลูกค้า และหมวดที่ 6 การมุ่งเน้นกระบวนการส่งผลต่อการดำเนินงานด้านคุณภาพ (Feng J., et al., 2006) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ อุทาธิพย์ พบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน (วิรัตน์ อุทาธิพย์, 2559)

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ คือ S – CoMP ประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึง (S = Student) 2) สร้างความร่วมมือในรูปแบบของเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Co = Cooperation) 3) พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ (M = Management) 4) ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรให้มีศักยภาพและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ (P = Personal) ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน คือ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ 4) เป็นพลเมืองดี ตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2569 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีระ พระสุพรรณ พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล คือ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม (จีระ พระสุพรรณ, 2554) ผลการวิจัยของ จรูญ จับบัง พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก 4 ด้าน คือ คุณภาพครู คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียน และคุณภาพการเรียนการสอน (จรูญ จับบัง, 2555) ผลการวิจัยของ สอดคล้องกับ Highett พบว่า ปัจจัยหลักสองประการ คือ ปัจจัยภายในโรงเรียนและปัจจัยภายนอกโรงเรียน ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน 2) ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในโรงเรียน 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4) การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและงบประมาณ 5) การเน้นที่เป้าหมายของโรงเรียน 6) การสนับสนุนของผู้ปกครอง และ 7) การให้ความสำคัญกับโปรแกรมทางวิชาการ (Highett, N.T., 1989) ผลการวิจัยของ นที เกิดอรุณ พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน 2) การพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 3) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 4) การจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา 5) การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ 6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (นที เกิดอรุณ, 2555) ผลการวิจัยของ วิรัตน์ อุทาธิพย์ พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านเปลือยดง 4 ด้าน คือ 1) ขยาย

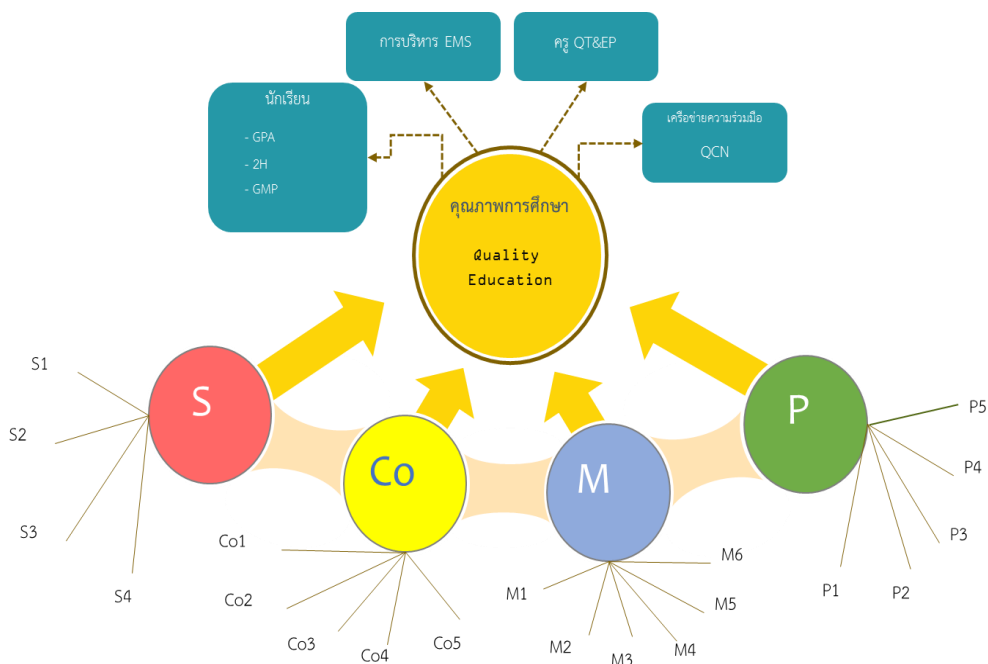

โอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม 3) พัฒนาครูและบุคลากร 4) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ชัดเจน (วิรัตน์ อุทาทิพย์, 2559) ผลการวิจัยของ วรชมน จันทรโอกุล และคณะ พบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของกลุ่มการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ 1) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ 2) การพัฒนาระบบการเรียนการสอน 3) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและการจัดการเรียนรู้ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา (วรชมน จันทรโอกุล และคณะ, 2561)

3. ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความคิดเห็นว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา มีความเหมาะสมกับบริบท มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความถูกต้องตามหลักการในเชิงทฤษฎี และมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในการนิเทศ กำกับและติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ S – CoMP ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลยุทธ์ แนวทางปฏิบัติ และกิจกรรม เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษ บรรลุเป้าหมายที่สำคัญ คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่มีคุณภาพ นั่นเอง และทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย คือ โรงเรียนมีคุณภาพ หมายความว่า นักเรียนมีคุณภาพ การบริหารมีคุณภาพ ครูและบุคลากรมีคุณภาพ และเครือข่ายความร่วมมือมีคุณภาพ สามารถสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดลได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ S – CoMP

จากภาพที่ 2 สรุปได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ S – CoMP จะถูกขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์ S1, S2, S3, S4 ด้านนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ทั้งเก่งวิชาการและเก่งวิชาชีพ เป็นคนดี มีคุณธรรมและจิตสาธารณะ และสำคัญที่สุดคือเป็นคนที่มีความสุขด้วยเพราะมีทักษะชีวิต กลยุทธ์ Co1, Co2, Co3, Co4, Co5 ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ให้มีคุณภาพ กลยุทธ์ M1, M2, M3, M4, M5, M6 ด้านการบริหารจัดการให้มีคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพ และกลยุทธ์ P1, P2, P3, P4, P5 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ รายละเอียดกลยุทธ์ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 กลยุทธ์สำหรับขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

กลยุทธ์การขับเคลื่อนของ S - CoMP			
S = Student	Co = Cooperation	M = Management	P = Personal
S1: ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพด้านวิชาการ(เก่ง) S2: ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพด้านวิชาชีพ(เก่ง) S3: ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะชีวิต(มี ความสุข) S4: ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนด้าน เจตคติที่ดี (ดี)	Co1: สร้างความเข้มแข็ง ของเครือข่ายวิชาการ Co2: สร้างความเข้มแข็ง ของสถาบันทางสังคมและ ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อ ความเข้มแข็งของชุมชน และสังคม Co3: ส่งเสริมการมีส่วน ร่วมของทุกภาคส่วน Co4: ส่งเสริมการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการ บุคคลที่มีความสามารถ พิเศษ Co5: พัฒนาระบบ เครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาและการ บริหารจัดการ	M1: ส่งเสริมสนับสนุนให้ สถานศึกษานำพระบรมรา โชบายด้านการศึกษาใน หลวงรัชกาลที่ 10 และหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและศาสตร์ พระราชาไปใช้ในการบริหาร จัดการและการจัดการเรียน การสอน สู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน M2: พัฒนาระบบการประกัน คุณภาพM3: พัฒนาระบบ บริหารงานราชการแบบ บูรณาการ M4: เพิ่มประสิทธิภาพการ บริหารจัดการสถานศึกษา M5: ส่งเสริมสนับสนุนการ ต่อต้าน ยาเสพติด และโครงการด้าน ทุจริต M6: เสริมสร้างวินัย ค่านิยม ในทุกระดับ ให้มีความมั่นคง ด้านสิ่งแวดล้อมสู่การ ท่องเที่ยวระดับโลก	P1: ส่งเสริม พัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากร ทางการศึกษาให้มีคุณภาพ P2: ส่งเสริมให้มีชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)ในสถานศึกษาและ เครือข่าย P3: สร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจให้กับครู และบุคลากรทางการ ศึกษา P4: ส่งเสริมงานวิจัยและ นวัตกรรมที่เป็นงาน สร้างสรรค์ เสริมสร้าง pluggedสำนัก ครูและ P5: บุคลากร ทางการศึกษา ผู้บริหารให้ ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นผลมาจากการค้นพบในการวิจัย ดังนี้ คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ควรจะนำยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีคุณภาพ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ควรจะจัดให้มีการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จรูญ จีบบัง. (2555). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จีระ พระสุพรรณ. (2554). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- นที เกิดอรุณ. (2555). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 8(1), 96 - 106.
- วรธมน จันทรโอกุล และคณะ. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของกลุ่มการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม: การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุแบบพหุระดับและการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค TOWS MATRIX. วารสารวิจัย UTK ราชชมงคลกรุงเทพ, 12(1), 81-96.
- วิรัตน์ อุทาพิพย์. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านเปลือยดง พ.ศ. 2558 – 2562. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- Creswell, J. W. & Clark. P. V. L. (2017). Designing and conducting mixed methods research. Thousand Oaks: CA : Sage.
- Feng J. et al. (2006). The Impact of TQM Practices. European Journal of Innovation Management, 9(3), 269 - 278.
- Hightt, N. T. (1989). School Effectiveness and Ineffective Parent's Principal's and Superintendents' Perspectives. Edmonton: Allyn and Bacon.

ความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง*
COOPERATION OF COMMUNITY LEADERS AND DEVELOPMENT
IN RANONG PROVINCE

กิตติวัตร ฝอยทอง

Kittiwat Foithong

กฤษณา ไวสารวัตร

Krisana Vaisamruat

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: kittiwat752@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง 2) ศึกษาปัจจัยความร่วมมือและเงื่อนไขในการส่งเสริมความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง และ 3) หาแนวทางการร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ข้าราชการภาครัฐระดับบริหารและผู้บริหารภาคเอกชน จังหวัดระนอง จำนวน 10 ท่าน กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ แบบไม่เป็นทางการ แบบหุ้นส่วน แบบกลุ่มรวมพลัง แบบเครือข่าย จังหวัดระนอง จำนวน 10 ท่าน และกลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่จังหวัดระนอง จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 ท่าน รวมเป็น 30 ท่าน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง คุณสมบัติผู้นำแต่ละท่านไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ควรยึดหลักสัปปริสธรรม คือ คุณธรรมของผู้นำที่จะต้องรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชน รู้บุคคล และเลือกใช้คุณธรรมนั้นอย่างเหมาะสม การพัฒนาจังหวัดระนองต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เริ่มจากความรู้ความสามารถ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเป็นบุคคลทั้งตัว แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้น ศักดิ์ศรีของความเป็นคน รวมถึงเครือข่ายที่เชื่อมโยงกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ซึ่งผู้นำชุมชนในการพัฒนาตำบลจังหวัดระนองควรมีแนวทางการร่วมมือดังต่อไปนี้ 1) มีการสอบถามจากผู้รู้ 2) มีการศึกษาจากขนบธรรมเนียมประเพณี 3) มีการใช้ประสบการณ์ 4) การใช้วิธีการอนุमान 5) การใช้วิธีการอุปมาน 6) การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, ผู้นำชุมชน, การพัฒนา, จังหวัดระนอง

* Received 14 August 2020; Revised 6 September 2020; Accepted 13 September 2020

Abstract

The objective of this research paper are 1) to study the cooperation status of community leaders and development in Ranong province, 2) to study cooperative factors and conditions in promoting cooperation of community leaders with development in Ranong province, and 3) to find cooperative guidelines of community leaders and development in Ranong province. This is a qualitative research by using in-depth interviews and group discussions. The group of key informants is divided into 3 groups, consisting of Group 1 government officials, executive level and private sector executives in Ranong Province, 10 persons, Group 2 is the official community leaders. Informal, partnership, synergistic networks, Ranong network, 10 persons, and Group 3 stakeholders in Ranong, consisting of 3 groups, 10 persons, for a total of 30 people, and analyzed for data using qualitative research methods. The result of the research found that the qualities of cooperation of community leaders and development in Ranong province do not have to be the same. The virtue leaders of the Sappurisdhamma must know the reason, know the result, know about time, know the community, know the person and choose the right to use it. Development of Ranong province requires many factors. Start with knowledge and ability, differences between people, whole person, behavioral trends when motivated, dignity of humanity, including networks that connect people or organizations that voluntarily share knowledge. The community leaders in the development of the Ranong province should have the following guidelines: 1) Ask questions from knowledgeable people 2. Study from traditions and customs 3) Use of experience 4) Use inference methods 5) Use of induction 6) Use of scientific methods.

Keywords: Cooperation, Leaders Community, Evelopment, Ranong Province

บทนำ

การพัฒนาชุมชนเป็นการมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแต่ละชุมชน โดยให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และระบบโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการ (จิตจำนงค์ กิตติกรัตติ, 2552) ทั้งนี้ การพัฒนาชุมชนต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของบริบทแต่ละชุมชน เช่น สภาพภูมิประเทศ วัฒนธรรม ความเชื่อ ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาชุมชนมีความแตกต่างกัน โดยมองว่า

สมาชิกมีความสามารถและพรสวรรค์อย่างมีคุณค่า และสร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกด้วยกัน สมาคม องค์กร และเครือข่าย ต้องเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบดั้งเดิมจากบนลงล่าง โดยเปลี่ยนจากล่าง สู่บน ใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นฐาน เริ่มจากทุนชุมชน คือ สินทรัพย์ และพลังชุมชน และให้สมาชิกในชุมชนได้ใช้สติปัญญาและความสามารถเพื่อให้งานสำเร็จด้วยดี (Balassa, B., 2011) ซึ่งก็จะมีต้นทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางสังคม ทุนมนุษย์ ทุนสิ่งปลูกสร้าง ทุนด้านการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกรวมกันเป็นทุนชุมชน และมีอยู่ในทุกชุมชนขึ้นอยู่กับว่าชุมชนนั้น ๆ จะมองเห็นและค้นหาออกมาอย่างน้อยแค่ไหน แนวทางการพัฒนาชุมชนแบบดั้งเดิมจากบนลงล่าง การที่เราจะพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องทำให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชน ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน จะต้องพัฒนาจากระดับรากฐาน โดยอาศัยสินทรัพย์ชุมชนเป็นฐาน (ไพบูลย์ เจริญทรัพย์, 2554) ในชุมชนที่เข้มแข็งมีความตระหนักถึงคุณค่าของศักยภาพเหล่านั้น จะสามารถนำศักยภาพและคุณค่าของสิ่งนั้นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น ความเข้มแข็งของชุมชนจะเกิดขึ้นได้ถ้ามีผู้คนจำนวนมากในชุมชนที่อุทิศตนเพื่อชุมชนเป็นสุข การพัฒนาชุมชนที่อาศัยสินทรัพย์ของชุมชนเป็นรากฐาน เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างยั่งยืน และมีความหมายมาจากภายในชุมชนเอง (Funetan, J., 2010)

ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงปัญหาของการพัฒนาชุมชนคือ การขาดการเรียนรู้ในการค้นหาและมองข้ามทุนของชุมชน ถูกครอบงำด้วยทุนจากภายนอก อันเกิดจากการส่งเสริมการพัฒนาของภาครัฐ จนทำให้ชาวบ้านคุ้นเคยอยู่กับความช่วยเหลือ ทำให้ชาวบ้านขาดความมั่นใจช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ พึ่งตนเองไม่ได้ รอคอยงบประมาณความช่วยเหลือ จนทำให้ไม่ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง (ประเวศ วะสี, 2557) ซึ่งทุนชุมชนไม่ได้หมายถึงทุนที่เป็นเงินตราเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทุนชุมชนให้ครบทุกความหมายชุมชนมีทุนที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ ประการแรก ทุนธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า เป็นตัวกำหนดศักยภาพในการดำเนินอาชีพของชุมชน ศักยภาพของชุมชนด้านการเกษตรก็ขึ้นอยู่กับทุนธรรมชาติ ประการที่สอง ทุนกายภาพของชุมชน เช่น เรื่องระบบ Logistics กลไกตลาด ประการที่สาม ทุนสังคม และประการที่สี่ ทุนมนุษย์ เป็นทุนทางด้าน Software ทั้งนี้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นคือ ชาวบ้านในชุมชนไม่รู้ว่าสิ่งที่มีหรือทุนที่มีอยู่ในชุมชนเหล่านั้นจะสามารถนำมาใช้ต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนอย่างไร ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่สร้างเกิดขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละชุมชน หากคนในชุมชนยังคงมองข้ามและค้นหาทุนที่มีอยู่ในชุมชนไม่เจอยังคงรอคอยความช่วยเหลือ จากภาครัฐเพียงอย่างเดียว ชุมชนก็ไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ ซึ่งการละเลยมองข้ามตลอดจนค้นหาทุนของชุมชนไม่เจอย่อมส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน (Haas, E., 2007) การพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง แต่พื้นฐานในการพัฒนาจะต้องเริ่มจากชุมชน คนในชุมชน เพราะคนในชุมชนนั้น ๆ รู้และเข้าใจถึงปัญหาความต้องการ

และทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชน คนนอกเป็นเพียงผู้ช่วยส่งเสริมเท่านั้น ชุมชนต้องค้นหาเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชนและฝ่ายต่าง ๆ เพื่อที่จะบริหารจัดการทุนชุมชนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมต่อสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนชุมชนที่มีกระบวนการจัดการทุนชุมชนได้เหมาะสม ชุมชนนั้น ๆ ก็จะกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ เพราะเรียนรู้ที่จะจัดการทุนในชุมชนที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างเป็นงานอาชีพต่าง ๆ และยังสามารถลดการพึ่งพาจากภายนอก ทำให้ชุมชนอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอก ชุมชนก็จะกลายเป็นชุมชนที่ยั่งยืน (อภิชัย พันธเสน, 2559) แต่หลายครั้งก็พบว่าปัญหายังคงดำรงอยู่ อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องเหมาะสม หรือการไม่ได้คำนึงถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ละเลยอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ ซึ่งสะท้อนให้ว่าสังคมไทยยังขาดการเรียนรู้ การป้องกัน แก้ไข และปรับเปลี่ยนความขัดแย้ง ตลอดจนการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม แนวทางหนึ่งที่จะทำให้สังคมเกิดความสันติสุขได้คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะแม้คนในสังคมจะมีความแตกต่างหลากหลาย แต่หากได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนคติ และประสบการณ์ร่วมกัน ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจร่วมกันในประเด็นปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยท้ายที่สุดแนวทางดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม บุคคลที่มีความหลากหลาย เกิดเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ มีความเท่าเทียมและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างของกันและกัน (Galtung, J., 2012)

ผู้วิจัยในฐานะผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลบางรีน อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง จึงมุ่งเน้นหาวิธีการเพื่อกำหนดทิศทางและวิธีการให้เกิดความชัดเจนและเป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้นำท้องถิ่นในภาพรวม นอกจากหน้าที่ประสานการพัฒนาต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป จึงได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง “ความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง” โดยภาพรวมแล้ว แม้สังคมไทยจะถือได้ว่าเป็นสังคมแห่งสันติเมื่อเปรียบเทียบกับอีกหลายประเทศทั่วโลก แต่ก็อาจมีบางช่วงเวลาที่ความขัดแย้งได้ปรากฏตัวขึ้นและมีแนวโน้มว่าจะกลับกลายเป็นความรุนแรง เริ่มแต่ระดับปัจเจกบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ จนถึงระดับประเทศ และระหว่างประเทศ ซึ่งอาจมีสาเหตุพื้นฐานมาจากความไม่เป็นธรรมในสังคม การจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียม ตลอดจนความแตกต่างทางด้านความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม แม้ทุกฝ่ายจะพยายามแก้ไขปัญหความขัดแย้งและความรุนแรงในอดีตที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยความร่วมมือด้านต่าง ๆ และเงื่อนไขในการส่งเสริมความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง
3. เพื่อหาแนวทางความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาองค์ความรู้ใหม่จากทัศนะของผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) โดยมีวิธีการดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) โดยใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก

การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้าราชการภาครัฐระดับบริหารและผู้บริหารภาคเอกชน จังหวัดระนอง จำนวน 10 ท่าน

กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ แบบไม่เป็นทางการ แบบหุ่นส่วน แบบกลุ่มรวมพลัง แบบเครือข่าย จังหวัดระนอง จำนวน 10 ท่าน

กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่จังหวัดระนอง จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 ท่าน รวมเป็น 30 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง แนวทางการพัฒนาของผู้นำท้องถิ่นที่มีหน้าที่ประสานการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบของผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนอง และข้อเสนอนโยบายความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้จุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้เกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็น หรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) โดยผู้วิจัยจะทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และบันทึกข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการสังเกต โดยผู้วิจัยไม่มีส่วนร่วมในปรากฏการณ์นั้น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจัดเตรียมฐานข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ให้ง่ายขึ้น ด้วยการจัดทำกลุ่มข้อมูล มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ฯลฯ เพื่อความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้รับ และเพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำหลักการ 3 ประการ ประกอบด้วยนี้ การลดทอนและกลั่นกรองข้อมูล (Data Reduction) การแสดงและพรรณนาข้อมูล (Data Display and Description) และการหาข้อสรุปและตรวจสอบผลการวิจัย (Conclusion and Verification) เป็นกระบวนการหาข้อสรุปและการตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง

สภาพความร่วมมือของผู้นำการพัฒนาในจังหวัดระนอง ทำให้เห็นว่าผู้นำมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน เป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาเพื่อนำความสำเร็จจากการพัฒนาที่มาจากผู้นำไปประยุกต์ใช้กับชุมชน แต่ในขณะเดียวกันต้องได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนที่จะต้องให้ความสำคัญและรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชน บทบาทความร่วมมือของผู้นำ ผู้สนับสนุนจึงต้องดำเนินงานไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ก็จะต้องทำการพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้ให้มีคุณภาพ มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นและเหมาะสมกับการนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน คือ การที่คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขตามสมควรแก่สภาพของตนเอง สามารถปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น และอยู่ร่วมกันกับคน ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีความเอื้ออาทรต่อกันจนเกิดความเป็นชุมชนขึ้น เมื่อคนมีความสุขแล้วย่อมส่งผลให้ชุมชนของตนเกิดความเข้มแข็งยั่งยืนในที่สุด สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่า “สภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง คุณสมบัติที่ผู้นำแต่ละท่าน ที่มีอยู่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน หลักการที่ทำให้เป็นผู้นำนั้นประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ การรู้จักตนเองและค้นหาปรับปรุงตัวเอง ให้รู้จักตัวเอง ให้เกิดความเชี่ยวชาญ เพื่อขึ้นองค์กรสู่สิ่งใหม่ๆ ด้วยความรับผิดชอบและมีการวางแผนในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่คนในชุมชน รวมถึงเป็นตัวอย่างให้กับบุคคลอื่น และเข้าถึงผู้คนในชุมชนด้วยความเข้าใจ ทำให้สามารถสื่อสารกับผู้คนในชุมชนได้ง่าย เพื่อให้การสื่อความหมายเป็นแนวทางก้าวไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว” (บุญชัย สมใจ, 2562)

หลักการสำคัญที่เป็นรากฐานในการดำเนินงานมี 3 ประการด้วยกัน คือ 1) ความคิดริเริ่มมาจากประชาชน 2) การให้ประชาชนมีส่วนร่วม และ 3) หลักการช่วยตัวเอง และบทบาทความร่วมมือของผู้นำการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1.1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน 1.2) การปรึกษาหารือ เป็นการเจรจากันระหว่างรัฐและประชาชน 1.3) ความสัมพันธ์ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

1.4) ความร่วมมือ ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และการเข้าร่วมเป็นประชาคมท้องถิ่น และ 1.5) การเสริมอำนาจประชาชน ดังนั้น บทบาทความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง คือ การสร้างเครือข่ายที่เปรียบเสมือนการเดินทางที่มีเพื่อนร่วมงานมากมาย พร้อมทั้งจะช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ สัมผัสความดีความงาม และความเหนียวแน่นของกันและกันได้ภายในเครือข่าย จึงเป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ด้านคุณภาพพร้อมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่าย ความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยความร่วมมือด้านต่าง ๆ และเงื่อนไขในการส่งเสริมความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง

ปัจจัยความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองในการแสวงหาความรู้ความสามารถ ประกอบด้วย ปัจจัยแรก การแสวงหาความรู้ความสามารถ คือการมีแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีแนวโน้มที่จะเป็นแนวคิดที่พัฒนาการต่อยอดไปในอนาคต ปัจจัยที่สอง การสร้างความรู้ความสามารถ คือการชี้แนะตนเองในการเรียนรู้ หรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจัยที่สาม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถ คือการนำแนวคิดที่มีพลังมาขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าอย่างมาก ปัจจัยที่สี่ การจัดเก็บความรู้ความสามารถ ปัจจัยที่ห้า การนำความรู้ความสามารถไปใช้ และปัจจัยที่หก การรับรู้ความสามารถ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่า “การนำทักษะด้านต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดการทำงาน ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิค การเข้าใจและใช้เทคนิค ความรู้และเครื่องมือที่จำเป็นในการทำงานในหน่วยงานหรือแผนกนั้น ๆ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับหัวหน้าชุมชนและบุคคลอื่นภายนอกหน่วยงานของตน และทักษะด้านความคิด ทักษะด้านความคิดจะเกี่ยวข้องกับความสามารถของนักบริหารในการมองภาพรวมขององค์การผ่านการรวบรวม วิเคราะห์และแปลผลข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับองค์การ ทักษะในลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อนักบริหารระดับสูงซึ่งต้องพัฒนาแผนสำหรับทิศทางในอนาคตขององค์การ” (คงฤกษ์ ฉัตรมาลีรัตน์, 2562)

ปัจจัยเงื่อนไขในการส่งเสริมความร่วมมือ ได้แก่ ปัจจัยเงื่อนไขภายใน คือ การตระหนักรับรู้บทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน การมีจิตสำนึกเรื่องความร่วมมือ การมีภาวะผู้นำระดับการศึกษา ความสัมพันธ์เครือข่ายดี กลไกทางการเมือง การบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล และปัจจัยเงื่อนไขภายนอก คือ บริบทชุมชน กฎหมายและระเบียบการสนับสนุนจากส่วนกลาง การประสานนโยบายของรัฐ กลไกงบประมาณ และการเสริมพลังของคนในชุมชน

3. แนวทางความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง

แนวทางความร่วมมือของผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนอง ผู้นำชุมชนต้องดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) มีการสอบถามจากผู้รู้ (Authority) 2) มีการศึกษาจากขนบธรรมเนียมประเพณี (Tradition) 3) มีการใช้ประสบการณ์ (Experience) 4) การใช้วิธีการอนุมาน (Deductive method) 5) การใช้วิธีการอุปมาน 6) การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method) ผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองจะต้องมีส่วนต่อการแสวงหาความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรส่วนย่อยในทุก ๆ หน่วย รวมถึงการมีแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีแนวโน้มที่จะเป็นแนวคิดที่สำคัญการพัฒนาการต่อยอดไปในอนาคต นอกจากนั้นผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองควรมีการใช้เทคนิค CoP (Communities of Practice) ซึ่งเป็นเทคนิคในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร เพื่อให้ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย เริ่มจากการกำหนดเรื่อง หรือ Domain กลุ่มต่าง ๆ จากนั้นก็กำหนด Core Team ของแต่ละกลุ่ม โดยเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสนใจในเรื่องนั้น ๆ พร้อมทั้งกำหนดตัวผู้ที่จะเป็น Facilitator Historian และ Admin. ของกลุ่มนั้น ๆ และให้แต่ละกลุ่มดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง สักความรู้ออกมา และนำมาถ่ายทอด ต่อโดยทีมกลางจะไม่ไปชี้นำ แต่จะเป็นเพียงผู้ให้ความรู้ทางด้านเทคนิคสำหรับการเป็น Facilitator Historian และ Admin. และเทคนิคในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาในเชิงปฏิบัติ โดยจัดประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ถือเป็นการมีส่วนร่วมของผู้นำต่อสร้างสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขององค์กรที่ดีเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ต้องเน้นให้กลุ่มรัฐบาลตั้งแต่ระดับสูง ระดับกลางที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลและผู้ปฏิบัติ เข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ ของตนเองในการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4C คือ เก็บ (capture) ประมวลผล (Codify) ร่วมมือ (Collaborate) และจัดหมวดหมู่ (Classify) โดยความรู้เหล่านั้นต้องเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการขององค์กร เป็นความรู้ที่ต้องการใช้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร ควรมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายใน เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล และคณะกรรมการรัฐบาลเพื่อให้เกิดความสนับสนุนในการจัดการความรู้จากระดับสูงลงมา เมื่อผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองมีการจัดการความรู้ มีการประยุกต์ใช้แล้ว หลังจากนั้นคือการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยคุณค่าของความรู้จะอยู่ที่การนำไปใช้ โดยเฉพาะเมื่อมีการประยุกต์ความรู้เพื่อสร้างความสามารถและนำไปปฏิบัติให้เกิดผล ดังนั้น ผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองจะต้องกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของตนเองในสถานการณ์นั้น ๆ นั่นเอง จะต้องมีความเชื่อว่าบุคคลนั้น ๆ มีความสามารถก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุทิศหาไม่ท้อถอยง่าย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่า “ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเป็นบุคคลทั้งตัว แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้น

ศักดิ์ศรีของความเป็นคน ผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นคนในตนเอง การสร้างความรู้ความสามารถจะใช้แก้ปัญหาหรือปรับปรุงการทำงานที่จุดไหน สิ่งที่น่ามาให้การสร้างความรู้เรียนรู้โดยการสร้างความรู้ นั้น ผู้ที่จะเข้ารับการสร้างความรู้ และผู้เกี่ยวข้องควรจะได้รับทราบผลการสำรวจหรือวิเคราะห์หาความจำเป็นในการสร้างความรู้ นั้นด้วย การสร้างความรู้ ต้องเริ่มต้นจากการสร้างความรู้พื้นฐานก่อน ต้องทำให้ผู้เข้ารับการสร้างความรู้ ต้องยอมรับว่าความคิดเห็นของรัฐบาลมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้ได้บังคับบัญชาเลือกวิทยากรที่มีทั้งความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน ต้องมีการประเมินความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร การสร้างความรู้ให้ได้ผลเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมการเอกสารและสื่อการเรียนการสอน และผู้นำชุมชนกับการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองจะต้องส่งเสริม หรือกำหนดให้ผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง” (จิราวัจน์ เจริญนิธิโกสิน, 2562)

อภิปรายผล

1. สภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง

สภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง พบว่าผู้นำมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schalk, R. & Curs,eu, P. L. ความร่วมมือในองค์กร กระบวนการของทีมพฤติกรรมผู้นำ และผลกระทบของบรรทัดฐานต่อความร่วมมือ ผลกระทบเชิงปฏิบัติความร่วมมือในองค์กรและให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีจัดการกับปัญหาเหล่านั้น ในทางปฏิบัติ เอกสารช่วยอำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของความแตกต่างทางวัฒนธรรมการสื่อสารกระบวนการของทีมและพฤติกรรมผู้นำที่มีต่อความร่วมมือในองค์กร ผู้นำที่ดีต้องเป็นบุคคลที่มีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมาย คุณลักษณะอีกประการหนึ่งที่แสดงออกถึงการเป็นผู้นำที่มีวุฒิภาวะคือ ความตระหนักในความรับผิดชอบ โดยมีลักษณะของการเกิดผู้นำ ที่เน้นการประชาสัมพันธ์ การประชุม การประสานกับเพื่อนชุมชนอื่น ๆ และถ่ายทอดได้ดี สมาชิกเข้าใจง่าย มีความโปร่งใส เคารพกติกาที่วางร่วมกัน สภาพความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง บทบาทความร่วมมือของผู้นำ จึงถือว่าผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาในระดับต่าง ๆ การพัฒนาในระดับชุมชนก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้นำมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคมจะเป็นการสร้างความสุขหรือสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น อำนาจของผู้นำจะต้องมีการใช้ให้ถูกต้อง (Schalk, R. & Curs,eu, P. L., 2013)

2. ปัจจัยความร่วมมือของผู้นำในการแสวงหาความรู้ความสามารถ

ความแตกต่างระหว่างบุคคล คือมนุษย์เราแม้จะมีลักษณะร่วมของความเป็นมนุษย์ที่เหมือนกันหลายประการ แต่ความแตกต่างระหว่างบุคคลก็ยังมีมาก ไม่ว่าจะเป็นความต้องการ

เจตคติ ความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ ความถนัด และความสนใจซึ่งผู้นำควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างดังกล่าวแล้วค้นหาวิธีการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมกับบุคคลเฉพาะราย ความเป็นบุคคลทั้งตัว ในการที่ผู้นำจะเข้าใจบุคคลทั้งตัวต้องมองในภาพรวมทั้งองค์ประกอบภาพในของผู้นั้นที่ซับซ้อนหลายสิ่งหลายอย่างมารวมกันเข้าเป็นตัวเขาและทั้งองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ครอบครัว บุคคลใกล้ชิด สังคม สมาคมที่เขาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งทำให้ผู้นำนุมนุสนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง ในองค์กรต้องมีการกระทำหลายประการที่เป็นไปโดยเนื่องมาจากองค์ประกอบดังกล่าวแรงจูงใจในการทำงานก็จะเกิดแตกต่างกันไป แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้น คือผู้นำต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดโดยเนื่องมาจากสิ่งเร้า เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงออกซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นไปโดยเนื่องมาจากความต้องการ อาจจะเป็นความต้องการทางกาย ทางสังคม หรืออาจเป็นแรงกระตุ้นจากหลายองค์ประกอบ ถ้ารัฐบาลที่มุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมสามารถคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้นของผู้นำนุมนุสนกับการพัฒนาจังหวัดระนองได้แน่นอนหรือค่อนข้างแน่นอน คือรู้ว่าใครจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรเมื่อได้รับแรงกระตุ้นต่าง ๆ ก็ย่อมใช้ตัวกระตุ้นนั้น ๆ จูงใจการทำงานของผู้นำนุมนุสนกับการพัฒนาจังหวัดระนองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศักดิ์ศรีของความเป็นคน ผู้นำนุมนุสนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นคนในตนเองนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมจะเน้นความสำคัญในเรื่องเหล่านี้มาก โดยจะมองว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี ศักยภาพ ความสามารถ ความดีความงามในความเป็นมนุษย์ของตน ทุกคนควรมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในฐานะเกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิดในตัวผู้นำนุมนุสนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง ผู้นำนุมนุสนอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นคนดังกล่าวไม่ควรทำให้ผู้นำนุมนุสนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง เกิดความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติเยี่ยงเครื่องจักรหรือสัตว์โลกประเภทอื่น ปัจจัยความร่วมมือของผู้นำในการนำความรู้ความสามารถไปใช้ แนวทางในการจัดการการทำงาน ทักษะด้านเทคนิค หมายถึง ความสามารถของรัฐบาลหรือผู้นำในการเข้าใจและใช้เทคนิค ความรู้ และเครื่องมือที่จำเป็นในการทำงานในหน่วยงานหรือแผนกนั้น ๆ ทักษะด้านเทคนิคจำเป็นสำหรับหัวหน้างานหรือผู้นำระดับล่างซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติการซึ่งต้องใช้เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ หรือเกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งต้องอธิบายรายละเอียดด้านเทคนิคของการให้บริการให้กับผู้รับบริการ ทักษะด้านเทคนิคนี้มีความสำคัญน้อยลงเมื่อผู้นำระดับนี้เลื่อนขึ้นไปเป็นผู้นำในระดับที่สูงขึ้น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เป็นความสามารถของผู้นำหรือรัฐบาลในการทำงานกับหรือโดยผ่านบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร การนำบุคคลอื่นให้ทำตาม รวมถึงการจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและบุคคลอื่นภายนอกหน่วยงานของตน นอกจากนี้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ยังหมายรวมถึงความสามารถในการสร้าง

สิ่งแวดล้อมที่ทำให้สมาชิกในองค์กรอุทิศตนอย่างเต็มความสามารถเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ทักษะนี้ถือเป็นทักษะทางการบริหารที่จำเป็นในทุกระดับ ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถของรัฐบาลในการมองเห็นองค์การในภาพรวมหรือในเชิงบูรณาการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ในองค์กรและสามารถเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของส่วนใดส่วนหนึ่งจะมีผลต่อองค์การในภาพรวมอย่างไร ทักษะด้านความคิดจะเกี่ยวข้องกับความสามารถของนักบริหารในการมองภาพรวมขององค์การผ่านการรวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับองค์การ ทักษะในลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อนักบริหารระดับสูงซึ่งต้องพัฒนาแผนสำหรับทิศทางในอนาคตขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keraminiyage, K. et al. การวิจัยที่นำเสนอเพื่อจัดการกับช่องว่างนี้ผ่านการประเมินว่า VREs ที่ทันสมัยสามารถจัดการกับช่องว่างนี้ได้อย่างไร ประเด็นและความท้าทายของการริเริ่มการวิจัยร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ได้นำเสนอผลลัพธ์ของการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการภายในข้อได้เปรียบโครงสร้างพื้นฐาน European และ Asian – ความร่วมมือในการวิจัยของ EURASIA เพื่อตรวจสอบว่าโครงการเหล่านี้สามารถเอาชนะความท้าทายได้อย่างไร ผ่านการใช้ VRE ในตัวที่กำหนดเอง (สภาพแวดล้อมเสมือนจริงสำหรับการวิจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สร้าง - VEBER) โครงสร้างดังนี้: ประการแรก นำเสนอการทบทวนวรรณกรรมอย่างละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยร่วมกันและความท้าทายที่ต้องเผชิญความคิดริเริ่มดังกล่าว ประการที่สอง ความเป็นมาของโครงการ EURASIA และรายละเอียดของ VEBER ถึงสร้างบริบทกรณีศึกษา ในที่สุดการอภิปรายจะนำเสนอรายละเอียดผลลัพธ์ของกรณีศึกษาและการเน้นถึงความท้าทายของการวิจัยร่วมกันผ่าน VRE ที่พัฒนาแล้ว (Keraminiyage, K. et al., 2009)

3. แนวทางความร่วมมือของผู้นำชุมชนในการสร้างการรับรู้ความสามารถ

ผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองจะมีส่วนร่วมและส่งผลต่อการสร้างความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้กระบวนการสั่งการ การมีอิทธิพลต่อผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ โดยการถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ กล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ของกระบวนการสร้างความรู้ความสามารถที่ทำให้มองในสิ่งที่ผู้นำปฏิบัติและชี้ให้เห็นว่า ทั้งผู้นำและผู้ตามต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ตลอดจนควรมีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่มุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม สังเกตได้จาก 1) ความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความต้องการ เจตคติ ความสามารถ การแสดงออกทางอารมณ์ ความถนัดและความสนใจ ซึ่งผู้นำควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างดังกล่าวแล้วค้นหาวิธีการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมกับบุคคลเฉพาะราย 2) ความเป็นบุคคลทั้งตัว ในการที่ผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนอง จะเข้าใจบุคคลทั้งตัวต้องมองในภาพรวมทั้งองค์ประกอบภายในของผู้นั้นที่ซับซ้อน รวมกันเข้าเป็นตัวเขาและทั้งองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ครอบครัว บุคคลใกล้ชิด สังคม สมาคมที่เขาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

ซึ่งทำให้ผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองในองค์กรต้องมีการกระทำหลายประการที่เป็นไปโดยเนื่องมาจากองค์ประกอบดังกล่าว แรงจูงใจในการทำงานก็จะแตกต่างกันไป 3) แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้น ผู้นำชุมชนในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนอง ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดเนื่องมาจากสิ่งเร้า เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงออก โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นไปเนื่องมาจากความต้องการ อาจจะเป็นความต้องการทางกาย ทางสังคม หรืออาจเป็นแรงกระตุ้นจากหลายองค์ประกอบ ถ้ารัฐบาลที่มุ่งเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมสามารถคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้นของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองได้แน่นอนหรือค่อนข้างแน่นอน คือรู้ว่าใครจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรเมื่อได้รับแรงกระตุ้นต่าง ๆ ก็ย่อมใช้ตัวกระตุ้นนั้น ๆ จูงใจการทำงานของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ศักดิ์ศรีของความเป็นคน ผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นคนในตนเอง นักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมจะเน้นความสำคัญในเรื่องเหล่านี้มาก โดยจะมองว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี ศักยภาพ ความสามารถ ความดีความงามในความเป็นมนุษย์ของตน ทุกคนควรมีสติเสรีภาพ ความเสมอภาค ในฐานะเกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิดในตัวผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง ผู้นำจึงอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นคนดังกล่าวไม่ควรทำให้ผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองเกิดความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติเยี่ยงเครื่องจักรหรือสัตว์โลกประเภทอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Öztürk, A. et al. การทบทวนอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับทฤษฎีความเป็นผู้นำโดยเน้นต่อความถูกต้องของความเหมาะสมทางวัฒนธรรมของนักแสดงระดับองค์กร – ระดับชาติ ตามวรรณกรรมผู้นำ โดยนัยพิตเนส วัฒนธรรมแห่งชาติเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องระบุว่าเป็นผู้นำ อย่างไรก็ตามการศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่ทฤษฎีความเป็นผู้นำโดยนัยและวัฒนธรรมของชาตินั้นมีข้อค้นพบที่ขัดแย้งกันอยู่บ้าง การทบทวนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมสามารถให้คะแนนความเป็นผู้นำโดยนัยตรงข้ามและความเป็นไปได้ทางทฤษฎีที่เพียงพอ และได้ระบุว่า การแสดงให้เห็นอย่างกลมกลืนกับความคาดหวังทางวัฒนธรรมของผู้ติดตามไม่จำเป็นต้องถูกมองว่าเป็นผู้นำ นักแสดงที่สามารถเติมเต็มช่องว่างทางวัฒนธรรมด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็สามารถระบุได้ว่าเป็นผู้นำ แนวทางความร่วมมือของผู้นำในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถ ในฐานะผู้นำควรปรับปรุงคุณภาพของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำและนำไปใช้ในด้านที่พวกเขามีส่วนร่วม (Öztürk, A. et al., 2017) ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งได้รับเลือกจากภาคการผลิตในเยเมน จากข้อมูลของธนาคารโลกระบุว่าการผลิตเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่สำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจในเยเมน เนื่องจากสงครามกลางเมืองส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นเศรษฐกิจส่วนใหญ่ต้องการแนวทางและความเป็นผู้นำในการผลิต (Schmidt, W. H., 1958)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง แต่พื้นฐานในการพัฒนาจะต้องเริ่มจากชุมชน ซึ่งความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองเป็นการสร้างเครือข่ายที่เปรียบเสมือนการเดินทางที่มีเพื่อนร่วมงานจำนวนมาก เป็นการเชื่อมโยงกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนความรู้ด้านคุณภาพร่วมกัน โดยมีปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำในการพัฒนา คือ การแสวงหาความรู้ความสามารถ การสร้างความรู้ความสามารถ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถ การจัดเก็บความรู้ความสามารถ การนำความรู้ความสามารถไปใช้ การรับรู้ความสามารถ และมีปัจจัยเงื่อนไขในการส่งเสริมความร่วมมือ สำหรับแนวทางความร่วมมือของผู้นำในการสร้างการรับรู้ความสามารถ ผู้นำในการพัฒนาตำบลในจังหวัดระนองต้องคำนึงถึงลักษณะบุคคลดังกล่าวแล้ว การสร้างความรู้ที่ดีที่สุดอาจจะเป็นสิ่งที่เราค้นเคยก้นนี้กับคำว่า การเสริมสร้างความรู้ในรูปแบบการอบรม ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ความสามารถที่ผู้นำจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ รัฐบาลควรทบทวนปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และมีนโยบายกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้นำชุมชนจังหวัดระนอง รวมทั้งกำหนดนโยบายมาตรฐานการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนให้ชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านปีละครั้ง ทั้งนี้ หน่วยงานราชการและภาคเอกชนควรกำหนดนโยบายมาตรฐานประเมินศักยภาพความรู้ความสามารถในทางการปกครองของผู้นำชุมชนจังหวัดระนองเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการคือ หน่วยงานราชการและภาคเอกชนควรประกาศยกย่องผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนองที่มีผลงานดี ผ่านเกณฑ์การประเมินความร่วมมือของผู้นำชุมชน ให้ทุกภาคส่วนรับทราบโดยทั่วถึงกัน เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเรียบร้อยดีงาม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้นำชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คงกฤษ ฉัตรมาลีรัตน์. (27 พฤศจิกายน 2562). ความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง. (กิตติวัตร ฝอยทอง, ผู้สัมภาษณ์)
- จิตจำนงค์ กิติกิริติ. (2552). การพัฒนาชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาชุมชน.
- จิราวัจน์ เจริญนิธิโกคิน. (15 ธันวาคม 2562). ความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง. (กิตติวัตร ฝอยทอง, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชัย สมใจ. (15 ตุลาคม 2562). ความร่วมมือของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาจังหวัดระนอง. (กิตติวัตร ฝอยทอง, ผู้สัมภาษณ์)
- ประเวศ วะสี. (2557). ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน ศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

- ไพบูลย์ เจริญทรัพย์. (2554). การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท นวชนก จำกัด.
- อภิชัย พันธเสน. (2559). แนวคิด ทฤษฎี และภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- Balassa, B. (2011). The Theory of Economic Integration. Homewood, ILL: Richard D. Irwin.
- Funetan, J. (2010). Asean and the Principle of Non - Intervention Practice and Prospects. Retrieved July 12 , 2019, from <https://bookshop.iseas.edu.sg/publication/1706>
- Galtung, J. (2012). A Structural Theory of Integration. Journal of Peace Research, 5(4), 375-395.
- Haas, E. (2007). The Uniting of Europe and the uniting of Latin America. Journal of Common Market Studies, 5(4), 315-343.
- Keraminiyage, K. et al. (2009). Achieving success in collaborative research: the role of virtual research environments. Journal of Information Technology in Construction, 14(March), 58-69.
- Öztürk, A. et al. (2017). Critical Review of Implicit aTheory on the Validity of Organizational Actor- National Culture Fitness. International Journal Organizational Leadership, 6(4), 465-469.
- Schalk, R. & Curs,eu, P. L. (2013). Virtual communicating, conflicts and performance in teams. Team Performance Management, 14(7/8), 364-380.
- Schmidt, W. H. (1958). How to Choose A Leadership Pattern. Harvard Business Review, 36(2), 95-101.

ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล*

INDIVIDUALIZATION OF PUNISHMENT

สมบัติ ชัยวานิชย์

Sombat Chaivanich

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: sombatchaivanich3@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาการเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล 2) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลของไทยและต่างประเทศ 3) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ การรวบรวมพยานหลักฐานในการตรวจสอบค้นหาความจริง ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในกระบวนการกำหนดโทษและปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลในกระบวนการกำหนดโทษ และ 4) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลให้สอดคล้องกับหลัก Individual of Punishment เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดโทษที่มีได้เป็นไปโดยอำเภอใจของบุคคล (อัตวิสัย) หากแต่เป็นไปภายใต้กรอบตามกฎหมายที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน (ภาวะวิสัย) การกำหนดโทษในประเทศไทย ศาลเลือกใช้การรอกการลงโทษ หรือการรอกการกำหนดโทษแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้ หากเข้ารายการตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไม่จำต้องรับโทษจำคุก จึงเป็นช่องทางที่เปิดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการเลือกกำหนดโทษทางอาญาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ทิศนคติที่ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลและการให้เหตุผลในการกำหนดโทษแบบระบบซีวิลลอว์นั้น “ข้อเท็จจริง” กับ “วัตถุประสงค์การลงโทษ” ต้องประสานกันได้ในระดับปราศจากข้อโต้แย้งใด ๆ สิ่งสำคัญที่สุดของการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลจึงเป็น “ความชัดเจนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีการกล่าวหาและตัวบุคคล” และ “การตรวจสอบดุลพินิจในการกำหนดโทษแบบดับเบิลเช็ค” ทำให้โทษที่กำหนดผ่านการตรวจด้วย 2 องค์ประกอบของรัฐ ในกระบวนการกำหนดโทษ อัยการจึงเสนอลงโทษมาในคำฟ้อง และศาลก็มีบทบาทในการค้นหาความจริง เนื่องจากการกำหนดโทษเป็นศาสตร์ที่นักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ต้องรูนำมาสู่ทัศนคติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล

* Received 19 August 2020; Revised 10 September 2020; Accepted 12 September 2020

คำสำคัญ: หลักการตรวจสอบ, การค้นหาความจริง, การกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคล

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study concepts, theories and development about punishments appropriate for the individual. 2) to study the law about punishments suitable for individuals of Thailand and foreign country. 3) to study and analyze of problems relating to the use of discretion in punishing and collect an evidence to examination principle problems relate the role of the prosecutor in the sentencing process punishment and the problem of the role of the court in the sentencing process 4) to suggest an improve Thai law criminal procedure code of determining the punishment appropriate to individuals according with the principles of Individual of punishment. This research was a qualitative one based documentary research upon the analytic. The results of research were found as follows: determination of punishment that are not arbitrary (subjectivity), but within the framework of the law that has been clearly defined in advance (objectivity). Determination of punishment in Thailand, the court chose to use pending punishment or waiting for the determination of punishment instead of punishment imprison for the offender if entering the list as required by law. This will result in the offender not having to be imprisoned. Therefore is a way for the court to use discretion in selecting the criminal penalty appropriate for the offender. The attitude which should align with the objectives of individualization punishment, the justification in civil laws determination of punishment of “the facts” and “the objectives of individualization punishment” must conjoint at the level of without any arguments. The most crucial things of individualization of punishment were “the clarification of data regarding both allegation and individual” and “the double check investigation of discretion in punishment”. This caused the penalty had to investigate from 2 governmental organizations in the process of determination of punishment and the court had to play the role of proactive fact finding as a coadjutant check that could receive the data clearly. As the result of coercion was a compulsory knowledge for the civil law lawyers and would lead to attitude that aligned with individual of punishment.

Keywords: Investigation, Fact Disciplines, Individualization of Punishment

บทนำ

เมื่อภารกิจสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การทำให้สังคมปลอดภัย และกลับเข้าสู่ภาวะสงบสุข โดยจะเห็นว่าขั้นตอนสุดท้าย คือ ขึ้นบังคับโทษนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงว่า การกระทำเช่นนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกต่อผู้กระทำความผิด เพื่อให้ส่งผลบุคคลโดยทั่วไปในลักษณะของการเตือนมิให้เอาอย่าง อันเป็นการป้องกันสังคม และเพื่อการป้องกันพิเศษ คือ ลงโทษเพื่อการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากเมื่อครบกำหนดเวลาในการบังคับโทษแล้วผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ก็ต้องกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง ซึ่งการพิจารณาเพียงฐานความผิดที่กระทำย้อมไม่เพียงพอ เช่น ระหว่างกรณีนักศึกษาที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์โดยขโมยขาลาเปา เพราะอยากได้รับความตื่นเต้นกับกรณีของแม่ที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์โดยขโมยขาลาเปา เพราะลูกหิวแต่ตนเองไม่สามารถหาเงินมาซื้อให้ลูกได้ หากกำหนดโทษโดยพิจารณาจาก “การกระทำ” คงต้องลงโทษทั้ง 2 กรณีนี้ให้เท่ากัน แต่ก็เห็นว่าสาเหตุของการกระทำความผิดยังไม่ได้รับการแก้ไข จึงเสี่ยงกลับมาทำผิดซ้ำ สังคมจึงยังไม่ปลอดภัยจากการกระทำความผิด ในทางกลับกันหากลงโทษเหมาะกับบุคคล เช่น นักศึกษาควรลงโทษปรับแล้ว บำบัดโดยนักจิตวิทยา ส่วนแม่ซึ่งขโมยขาลาเปา ควรแก้ไขด้วยการฝึกอาชีพจัดหางาน ซึ่งจะช่วยให้สังคมเกิดความปลอดภัยจากการกระทำความผิดซ้ำได้อย่างแท้จริง เป้าหมายสำคัญสูงสุดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงต้องอาศัยการลงโทษให้เหมาะสม โดยมีความเข้าใจในสาเหตุแห่งอาชญากรรมซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล จากแนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นหลัก และเพื่อการนี้กระบวนการในการกำหนดโทษภายใต้แนวคิดของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐในแบบของภาคพื้นยุโรปซึ่งมีจุดเด่นในเรื่องของคุณภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานและความจริงแท้ในเนื้อหา และกระทำโดยรัฐในลักษณะของการร่วมมือกันของทุกองค์กรในกระบวนการตามหลักตรวจสอบ (Examination Principle) จึงต้องทำความจริงให้ปรากฏความจริงทั้งที่เกี่ยวกับตัวบุคคลและความจริงเกี่ยวกับเรื่องราวของการกระทำความผิดในการจะกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคลในการลงโทษ ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผลที่เกิดจากการกระทำโดยที่ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนาต่อผลที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ตัวการที่ร่วมทำร้ายผู้อื่นแม้จะไม่มีเจตนาให้ผู้นั้นได้รับอันตรายสาหัสหรือมิได้เป็นผู้ลงมือกระทำให้เกิดขึ้น ก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้นด้วยใจ ระหว่างที่จำเลยทั้งสามรวมขกต้อยผู้เสียหาย จำเลยที่ 1 ใช้มีดคัตเตอร์ กรีดใบหน้าผู้เสียหายเป็นแผลเสียโฉมติดตัว จำเลยที่ 2 และที่ 3 ต้องมีความผิดฐานเป็นตัวการร่วมทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297(4) ด้วย แต่ศาลลงโทษน้อยกว่าจำเลยที่ 1 ผู้เป็นต้นเหตุ (สำนักงานกฎหมายนิลอร์แอนด์วินด์, 2563)

เมื่อพิจารณาข้อมูลทางสถิติ (วันที่ 2 มิถุนายน 2561) พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังมากเกินกว่า 3 แสนคน แต่เรือนจำสามารถรองรับผู้ต้องขัง ได้ประมาณ 120,000 คน เท่านั้น เท่ากับมีผู้ต้องขังเกินความจุของเรือนจำที่รองรับได้ราว 3 เท่า จึงมีผู้ต้องขังมากที่สุดอันดับ 6 ของโลก อันดับ 3 ของเอเชีย และอันดับ 1 ของอาเซียน โดยมีผู้ต้องขังทั้งสิ้น 351,986 คน แบ่งเป็นชาย 305,494 คน และหญิง 46,492 คน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ผู้ต้องขังกว่า 80 % (282,892 คน) เป็นนักโทษเด็ดขาด 19% (66,899 คน) เป็นผู้ต้องขัง 0.020% (71 คน) เป็นคนฝาก (ยาวชน) ผู้ต้องกักขัง 0.598% (2,106 คน) ผู้ต้องกักกัน 0.005% (19 คน) และเมื่อแยกพิจารณาตามประเภทคดี พบว่า 65% (228,833 คน) เป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติด และ 34% (123,164) เป็นคดีทั่วไป แต่กลับมีผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด 2545 เพียง 6,286 คน หรือแค่ 1.84% (Thaireform, 2561) เท่านั้น ทั้งที่การลงโทษโดยใช้เรือนจำเหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทเท่านั้น แสดงถึงการไม่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และความบกพร่องของกระบวนการในการกำหนดโทษ โดยจะเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์นักโทษล้นเรือนจำก็ย่อมเป็นผลเนื่องมาจากการกำหนดโทษของศาลและกระบวนการก่อนหน้านั้น เนื่องจากศาลเป็นผู้เดียวที่มีอำนาจในการกำหนดโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดได้

การดำเนินคดีอาญาตามระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้น อาศัยหลักการตรวจสอบความจริงแท้ (Examination Principle) ซึ่งต่างจากการดำเนินคดีแพ่งที่อาศัยหลักการตกลง (Negotiation Principle) เนื่องจากในคดีแพ่งเป็นปัญหาระหว่างบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเอกชนที่รัฐเข้ามาจัดการดูแลให้ กรณีหากตกลงกันได้คดีความย่อมไม่เกิด คดีแพ่งจึงเริ่มเมื่อคู่ความนำคดีขึ้นสู่ศาล แม้ศาลจะมีคำตัดสินไปแล้วคู่ความก็ยังสามารถตกลงให้แตกต่างไปจากคำพิพากษาได้เสมอ เว้นแต่กรณีที่มีประโยชน์ของส่วนรวมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี เช่นนี้ศาลมีอำนาจยกขึ้นมาวินิจฉัยได้เอง เมื่อพบในเชิงรุกเช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญา (คณิต ณ นคร, 2558) การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายแพ่งจึงไม่สำคัญเท่ากับการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอาญาที่ต้องการความจริงแท้ เพื่อแก้ปัญหาสังคม ซึ่งจะสำเร็จเป็นการป้องกันสังคมและป้องกันพิเศษได้ ก็จะต้องได้ความจริงแท้มาเพื่อกำหนดโทษให้เหมาะสม

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในการวินิจฉัยความผิดนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเนื่องจากผู้พิพากษามีองค์ความรู้ด้านหลักกฎหมายและในด้านคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นอย่างดี แต่ประเด็นที่น่าพิจารณาและถือว่าเป็นปัญหาคือหน้าที่ในการกำหนดโทษ ซึ่งมีข้อเท็จจริงทางคดีคล้ายกัน ก็จะมีการนำบัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing Guide Line) (ศุภกิจ แยมประชา, 2558) หรือยึดออกมาช่วยเป็นกรอบให้การใช้ดุลพินิจเป็นไปในทางเดียวกัน โดยไม่ได้พิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในแต่ละรายว่า อาจมีปัจจัยที่หลากหลายอย่างที่ทำให้การกำหนดโทษควรมีความแตกต่างกัน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับ

การมีประสบการณ์หรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษไม่เท่ากัน หรืออาจมีทัศนคติหรืออุปนิสัยส่วนตัวไม่เหมือนกัน (อุทิศ สุภาพ, 2561) กล่าวคือ ศาลไทยกำหนดโทษโดยใช้ “ยี่ตอก” ตารางบัญญัติกำหนดโทษที่มีกลไกการทำงานภายใต้แนวคิดที่ว่า การกระทำแบบเดียวกันโทษควรเท่าเทียมกัน ไม่ได้เน้นการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ทั้งนี้ การพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีอาญา กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น โดยการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และศาลจะลงโทษนอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ไม่ได้ แต่เนื่องจากคดีแต่ละคดีมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน ประกอบกับความประหลาดและมูลเหตุชักจูงใจของผู้กระทำความผิดแต่ละคนก็มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ทำให้ศาลไม่อาจพิพากษาลงโทษจำเลยเท่ากันในทุกกรณี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาการเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ การรวบรวมพยานหลักฐานในการตรวจสอบค้นหาความจริง ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในกระบวนการของการกำหนดโทษและปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลในกระบวนการของการกำหนดโทษ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ให้สอดคล้องกับหลัก Individual of Punishment

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาล ตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสารทางกฎหมาย หนังสือพิมพ์ หรือเอกสารประกอบการสัมมนา สถิติ ข้อมูลจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และศึกษารวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์การตรวจสอบค้นหาความจริง นำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคลของประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา อีกทั้งศึกษาในรูปแบบ มาตรการ และกลไก ตลอดจนถึงปัญหาอุปสรรคและวิธีการจัดการปัญหาของกฎหมายในเรื่องของการตรวจสอบ ค้นหาความจริงในการดำเนินคดีอาญา

ผลการวิจัย

1. แนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาการเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดโทษ (Sentencing) ที่มีความเป็นภาวะวิสัย คือ การกำหนดโทษที่มีได้เป็นไปโดยอำเภอใจของบุคคล (อัตวิสัย) หากแต่เป็นไปภายใต้กรอบตามกฎหมายที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน (ภาวะวิสัย) ทำให้ไม่อาจถูกแทรกแซงได้ มีความโปร่งใสที่สามารถยืนยันความสุจริตได้ และไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้มีอำนาจกำหนดโทษ ผลก็จะไม่ได้แตกต่างกันออกไป หากมีข้อเท็จจริงที่ปรากฏเป็นเช่นเดียวกัน การกำหนดโทษที่มีความเป็นภาวะวิสัยจึงขึ้นอยู่กับตัวบทกฎหมาย ไม่ใช่การตัดสินใจของบุคคลผู้กำหนด

การกำหนดโทษในทางอาญานั้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ การวางนโยบายในการกำหนดโทษ (Sentencing policy) นั้น เป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะกำหนดกรอบว่ากฎหมายจะมีโทษทางอาญาชนิดใดและระดับใด เป็นต้น ส่วนศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษตามกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ และสุดท้ายราชทัณฑ์จะทำหน้าที่บังคับโทษตามที่ศาลตัดสินแต่ก็เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่จะมีผลต่อการกำหนดโทษ เช่น การพักโทษ การเลื่อนลำดับชั้นของนักโทษที่มีผลต่อความเดือดร้อนที่มากขึ้นหรือน้อยลง การอภัยโทษ เป็นต้น ดังนั้น ความไม่ตรงกันของแนวคิดและความเข้าใจกระบวนการยุติธรรมที่ต่างกันย่อมทำให้ขาดทิศทางที่ชัดเจนและก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพตามมา เช่น ทฤษฎีเบื้องหลังการทำงานร่วมกันขององค์กรย่อมมีผลต่อการต้องการข้อมูลที่ต่างกัน

2. กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลของไทยและต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า หากพิจารณาจากแนวทางการกำหนดโทษของศาลในกฎหมายต่างประเทศแล้ว พบว่า มีการกำหนดแนวทาง (Guideline) ในประมวลกฎหมาย เพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการลงโทษ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch: StGB) ได้บัญญัติเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดโทษไว้ใน มาตรา 46 (2) ได้แก่ แรงจูงใจและวัตถุประสงค์ของผู้กระทำผิด ทศนคติ ซึ่งสะท้อนจากการกระทำความผิดและระดับของเจตนาในการกระทำ ระดับของการละเลยต่อหน้าที่ วิธีกระทำผิดและผลที่เกิดจากการกระทำที่น่าตำหนิ ประวัติความเป็นมาในชีวิต บุคลิกภาพ และสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด รวมทั้งความประพฤติหลังการกระทำความผิด โดยเฉพาะความพยายามที่จะเยียวยา

ความเสียหายและการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยกับผู้เสียหาย นอกจากนี้ ในบทบัญญัติมาตรา 46 (3) ยังบัญญัติมิให้ศาลคำนึงถึงองค์ประกอบของความผิดอีกด้วย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีแนวคิดในการกำหนดโทษ ทางอาญาและการลงโทษโดยอาศัยวิธีการเพื่อความปลอดภัย หากผู้กระทำความผิดฐานกระทำในสิ่งที่น่าตำหนิตามนี้ก็จะใช้การลงโทษทางอาญา แต่ต้องไม่เกินกว่าความน่าตำหนิของผู้กระทำความผิดส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น จะพิจารณาจากความเป็นอันตรายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากตัวผู้กระทำความผิด โดยไม่ได้คำนึงถึงความน่าตำหนิของผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วนที่กำหนดโดยฝ่ายนิติบัญญัติ เนื่องจากหลักการในการกำหนดโทษของระบบชีวิตจะมีรูปแบบที่ชัดเจนและไม่ซับซ้อน ฝ่ายนิติบัญญัติจึงตรากฎหมายเพื่อวางหลักเกณฑ์ให้การพิพากษาลงโทษจำเลยนั้นอยู่ภายในขอบเขตของบทบัญญัติกฎหมายให้ฝ่ายตุลาการมีดุลพินิจในการกำหนดโทษเอาไว้ โดยจะเห็นว่า กฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 46 ประโยคแรก การกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดต้องคำนึงความน่าตำหนิความชั่วร้าย ถ้าแค่ทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ถ้าจะแก่นักโทษต้องบังคับโทษโดยใช้เวลาหลายปี ก็ไม่ยุติธรรมต่อผู้กระทำความผิด ระยะเวลาจึงต้องไม่อาจเกินขอบเขตของความน่าตำหนิในประเทศเยอรมันแบ่งระบบการลงโทษ หากยังมีระยะเวลาอยู่ในขอบเขตของความน่าตำหนิได้จากนั้นจึงเอาวัตถุประสงค์อื่นเข้ามาประกอบ เช่น ต้องแก้ไขฟื้นฟูเท่าที่เป็นไปได้ด้วย ให้เกิดการยับยั้งด้วยศาลจึงต้องผสมผสานวัตถุประสงค์การลงโทษ (โดยเน้นการป้องกันและการป้องกันพิเศษเป็นหลัก) เช่น หากพิจารณาความน่าตำหนิแล้วควรลงโทษจำคุก 3 ปี แต่เมื่อคำนึงถึงการป้องกันพิเศษแล้วจะเป็นเหตุให้ไม่อาจกลับเข้าสู่สังคมได้จึงควรลดอาญาแบบมีเงื่อนไข

การกำหนดโทษในประเทศไทย ศาลเลือกใช้การรอการลงโทษ หรือการรอการกำหนดโทษแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้ หากเข้ารายการตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องรับโทษจำคุก จึงเป็นช่องทางที่เปิดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการเลือกกำหนดโทษทางอาญาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละรายด้วย จึงสรุปได้ว่าการลงโทษแบบเรียงกระหนการลงโทษแบบเรียงเป็นรูปแบบการลงโทษที่เป็นประโยชน์ในแง่ของการส่งสารต่อสาธารณะเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ หนึ่งในด้านการป้องกันอาชญากรรม การกระทำผิดวิธีหนึ่งเนื่องจากการเรียงกระหนการลงโทษเป็นเสมือนการเน้นย้ำความผิดในแต่ละฐานของความผิดที่เพิ่มขึ้นมา อย่างไรก็ตาม ศาลก็ต้องคำนึงถึงโทษรวมในส่วนลดโทษที่เท่ากันในจุดอื่น เพื่อให้ผลรวมโทษสุดท้ายนั้นเหมาะสมกับภาพรวมของความผิดด้วย

3. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ การรวบรวมพยานหลักฐานในการตรวจสอบค้นหาความจริง ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในกระบวนการกำหนดโทษและปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลในกระบวนการกำหนดโทษ ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วางหน้าที่ให้อัยการเป็น

ผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาลั่นกรองสำนวนการสอบสวนจากตำรวจ มีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมและซักถามพยานเองได้ โดยจะเห็นว่า พนักงานอัยการจะเป็นผู้มีอำนาจ สั่งการสอบสวน หรือสั่งให้ทำการสอบสวนต่อไป เนื่องจากผู้ที่ทราบดีที่สุดว่าจะต้องสอบสวนให้ได้มาซึ่งสิ่งใด การเสนอโทษและการฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีในเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นต้องการพยานหลักฐานใดเพียงใดเพื่อนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริงใด คือ อัยการ ซึ่งเป็นผู้มีดุลพินิจสั่งฟ้องร้องและเสนอโทษ หรือสั่งไม่ฟ้อง อัยการจึงต้องมีบทบาทในลักษณะผู้ควบคุมกำกับดูแลการสอบสวน

อย่างไรก็ตามการแบ่งแยกค่อนข้างเด็ดขาดระหว่างอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องร้องคดี ในทางปฏิบัติของการสอบสวนอันเป็นผลมาจากการผสมผสานรูปแบบระหว่างระบบของอังกฤษและระบบของภาคพื้นยุโรป ซึ่งเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานที่เริ่มคดีโดยพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนไปเพียงองค์กรเดียว จนกระทั่งได้ทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจึงจะเข้ามาในคดีเพื่อพิจารณาสำนวน โดยจะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม สั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดี เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าวิธีการทางกฎหมายที่ใช้อยู่นี้ ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก

4. แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ให้สอดคล้องกับหลัก Individual of punishment ผลการวิจัยพบว่า การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคนเมื่อศาลได้พิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว หลักการลงโทษให้เหมาะสมก็ยังคงนำมาใช้ในขั้นตอนของเรือนจำ คือ นักโทษเด็ดขาดแต่ละคนอาจถูกปรับระยะเวลาเงื่อนไขการจำคุกให้แตกต่างกันได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของนักโทษแต่ละคน เช่น การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ การอภัยโทษเฉพาะราย เป็นต้น แนวคิดของบางกอกกู สอดคล้องกับหลักข้อนี้ เพราะเป็นการกำหนดให้นักโทษหญิงที่แม้กระทำความผิดลักษณะเดียวกันกับนักโทษชาย การรับโทษที่แตกต่างกันกับผู้กระทำความผิดที่ใช้ได้ เพราะสภาพผู้หญิงจะแตกต่างกับผู้ชาย และนอกจากนี้หากมีการคุมขังควรจะต้องมีลักษณะที่ทำให้วิถีชีวิตไม่เปลี่ยนแปลงไปมาก อย่างไรก็ดี แนวคิดการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในขั้นตอนของเรือนจำ ในประเทศไทยยังไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะด้วยความหนาแน่นแออัดของเรือนจำในประเทศ การปล่อยผู้กระทำความผิดก่อนกำหนด จึงใช้กระบวนการอภัยโทษหมู่ มากกว่าการพักการลงโทษที่คำนึงถึงลักษณะของนักโทษแต่ละคน การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด มีแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าคนที่มนุษย์แต่ละคนกระทำผิดนั้นย่อมเนื่องมาจากบุคลิกลักษณะของผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการที่จะกระทำ

ความผิด ดังนั้น การดัดแปลงการลงโทษบุคคลให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดจึงมีความสำคัญต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย ปัจจุบันได้เรียกหลักการลงโทษนี้ว่า “หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล (Individualization)” (ลาวัลย์ อ่อนน้อม, 2560) ตัวอย่างคำพิพากษาดังกล่าว คือ คดีปลอมเอกสารโอนหุ้น เสี่ยชูวงศ์ แซ่ตั้ง หรือ เสี่ยจืด นักธุรกิจรับเหมาก่อสร้างหมื่นล้าน เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง น.ส.กัญธรรมา ศิวาธนพล (น้ำตาล) อดีตพริตตี้คนสนิท พ.ต.ท.บรรยณ จำเลยที่ 1 น.ส.อุรชา วชิรกุลพล (ป้อนข้าว) เจ้าหน้าที่การตลาด (โบรกเกอร์) บริษัทหลักทรัพย์แห่งหนึ่ง จำเลยที่ 2 พ.ต.ท.บรรยณ ตั้งภากรณ์ อดีต รมช.พาณิชย์ จำเลยที่ 3 และ น.ส.ศรีธรา พรหมมา มารดา น.ส.อุรชา จำเลยที่ 4 คดีนี้ศาลพิพากษาจำคุก น.ส.กัญธรรมา ศิวาธนพล (น้ำตาล) จำเลยที่ 1 กำหนด 4 ปี น.ส.อุรชา วชิรกุลพล (ป้อนข้าว) จำเลยที่ 2 กำหนด 4 ปี พ.ต.ท.บรรยณ ตั้งภากรณ์ อดีต รมช.พาณิชย์ จำเลยที่ 3 กระทงละ 4 ปี รวม 2 กระทงจำคุก 8 ปี และยกฟ้อง น.ส.ศรีธรา พรหมมา (โพสท์ทูเดย์, 2563)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และพัฒนาการเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล การวางนโยบายในการกำหนดโทษ (Sentencing Policy) นั้น เป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะกำหนดกรอบว่ากฎหมายจะมีโทษทางอาญาชนิดใดและระดับใด เป็นต้น ส่วนศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษตามกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ และสุดท้ายราชทัณฑ์จะทำหน้าที่บังคับโทษตามที่ศาลตัดสินแต่ก็เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่จะมีผลต่อการกำหนดโทษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ เรื่อง การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ พบว่า ในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษนั้น ระบบกฎหมายไทยได้ปล่อยให้การวางหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นเรื่องของทางฝ่ายตำรวจและทางฝ่ายศาล แม้จะมีข้อดีในแง่ที่ทำให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจได้ค่อนข้างกว้างขวาง แต่การบัญญัติเกณฑ์เดียวกับการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษไว้ในกฎหมายจะทำให้การใช้ดุลพินิจกำหนดโทษของศาลเป็นไปในแนวทางเดียว รวมทั้งหลักการที่ว่าโทษต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดมีความชัดเจนขึ้นด้วย เพราะจะทำให้หลักการดังกล่าวที่แต่เดิมเป็นแต่ความเห็นในทางตำรากลายสภาพมาเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้และผูกมัดศาลให้ต้องคำนึงถึงหลักการดังกล่าวในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษ (สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, 2548)

2. กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลของไทยและต่างประเทศ ซึ่งในอดีตการกำหนดโทษของเยอรมันก็ประสบปัญหาในการกำหนดโทษเช่นเดียวกับในประเทศไทย คือ ศาลกำหนดโทษโดยอาศัยการกระทำเดียวกันควรลงโทษเท่ากัน แต่ว่าในภายหลังมีการเปลี่ยนแนวความคิดใหม่ว่าจะต้องดูลักษณะของแต่ละบุคคล

สมมุติว่า ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่สามารถทำประโยชน์ได้ เช่น เป็นหมอและเมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่าการเอาหมอไปไว้ในคุกไม่ได้เกิดประโยชน์อะไร แต่ถ้าลดโทษให้หมอหรือว่าลงโทษให้ หมอไปทำงานอย่างอื่นแทนน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า เกิดจากการดูหน้าที่การงาน ประวัติ ดูที่องค์ประกอบ “กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไทยไม่ได้ล้าหลัง เพียงแต่มีปัญหา ที่ตัวผู้บังคับใช้กฎหมาย ส่วนของเยอรมนีโชคดีที่ว่า แม้กฎหมายจะออกมาผ่านทางสภาโดย พวกนักการเมืองที่อาจจะไม่สนใจฟังความคิดเห็นของนักวิชาการ แต่ก็ยังเป็นแค่กฎหมายที่ไม่ได้ ผู้ใช้กฎหมายก็คือศาลและอัยการก็ยังคงมีความคิดเป็นของตัวเอง เพราะเขาเหล่านั้นเรียนจบ นิติศาสตร์มาแล้วไม่หวั่นไหวไปตามนักการเมือง” ผู้วิจัยจึงเห็นว่าตัวแปรสำคัญในการจะ กำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคลนั้นคือทัศนคติที่เกิดจากการเรียนการสอนกฎหมาย ในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะการเรียนการสอนวิชาบังคับโทษ ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ลาวัลย์ อ่อนโณม เรื่อง การกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีรูปแบบการดำเนินคดีอาญาเป็นระบบซีวิลลอว์ โดยข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้กระทำผิดได้มาจากการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของ พนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131 และ 138 การนำ สืบพยานหลักฐานต่าง ๆ ในศาล คำร้องหรือคำแถลงของผู้กระทำผิด การสืบพยานเพิ่มเติมของ พนักงานอัยการและศาล ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143 วรรคสอง (ก) มาตรา 228 และ 229 แต่ทางปฏิบัติ ประเทศไทยยังคงประสบปัญหา เรื่องบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามตัวบท กฎหมาย และการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาเพื่อประกอบการดำเนินคดี อาญาไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว เพราะเห็นว่าไม่ใช่ประเด็นโดยตรงในคดีว่าจำเลย กระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งการขาดข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพในการสั่งคดีของ พนักงานอัยการตลอดจนการพิจารณาพิพากษากำหนดโทษของศาลให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน (ลาวัลย์ อ่อนโณม, 2560)

3. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ การรวบรวม พยานหลักฐานในการตรวจสอบค้นหาความจริง ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการ ในกระบวนการกำหนดโทษและปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลในกระบวนการกำหนด โทษ ตามหลักความเป็นอำนาจเดียวของการสอบสวนฟ้องร้อง การสอบสวนนั้นมีขึ้นก็เพื่อการ ฟ้องร้องคดี ดังนั้น ผู้ที่ทราบดีที่สุดว่าการฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีอาญาในเรื่องเกิดขึ้นนั้นต้องการ พยานหลักฐานใดเพียงใดเพื่อนำมาพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมาตรการบังคับทางอาญามีความ จำเป็นหรือไม่ มากน้อยเพียงใดในการใช้ คือ พนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการฟ้องร้องคดี ในต่างประเทศพนักงานอัยการจึงมีอำนาจกำกับดูแลการสอบสวน โดยมีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบกัน แต่จะมีการปฏิบัติงานร่วมกันในลักษณะที่มีดุลสัมพันธ์ระหว่างองค์กร กล่าวคือ มีลักษณะในการตรวจสอบและกำกับดูแลเพื่อซึ่งกันและกันทำให้เกิดความโปร่งใสใน

การดำเนินการ ดังนั้น การวางโครงสร้างให้เกิดความเป็นอำนาจเดียวของการสอบสวนฟ้องร้อง โดยที่พนักงานอัยการจะเป็นผู้กำกับดูแลและกำหนดทิศทางการสอบสวน ผ่านการกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รายงานการดำเนินการเป็นระยะในระหว่างการรวบรวมพยานหลักฐานแก่พนักงานอัยการ เพื่อที่พนักงานอัยการจะได้ให้คำแนะนำและปรึกษาว่าในคดีที่เกิดขึ้น การฟ้องคดีต้องการพยานหลักฐานใดที่มีความจำเป็นเพียงพอแล้วหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดในการฟ้องคดี หรือร่วมค้นหาความจริงในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น และการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการเท่านั้นในการปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นในการสอบสวน จะทำให้การปรับบทกฎหมายถูกกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านข้อกฎหมายในอันจะส่งผลถึงความถูกต้องและมีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการตลอดการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงาน ตลอดจนจนถึงการให้อำนาจพนักงานอัยการในการเริ่มต้นคดี การกำหนดอำนาจหน้าที่ตามที่กล่าว ย่อมจะส่งผลถึงความเป็นอำนาจเดียวในการสอบสวนฟ้องร้องคดี และแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างและหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธภรณ์ กองอุบล เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กรณีการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับอัยการ ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยในชั้นการสอบสวนฟ้องร้อง เจ้าพนักงานทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมในการสอบสวนคดีพิเศษ ก็เพื่อให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงในคดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นไปในทิศทางของการเป็นกระบวนการเดียวกันของการสอบสวนฟ้องร้อง พนักงานอัยการที่เข้าไปร่วมสอบสวนจึงต้องร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีแต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติแม้จะมีพนักงานอัยการเข้ามาสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมในการดำเนินคดีชั้นสอบสวนก็ตาม ก็ยังพบว่าพนักงานอัยการที่รับผิดชอบในการส่งคดียังสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมอีก หรือหลายคดีที่อัยการที่ผู้รับผิดชอบในการส่งคดีมีความเห็นแตกต่างจากอัยการที่เข้ามาร่วมสอบสวน ซึ่งหากพิจารณาจากหลักการดังกล่าวข้างต้น อัยการที่เข้ามาร่วมสอบสวนทำหน้าที่ในฐานะเป็นตัวแทนขององค์กรอัยการ การดำเนินการใด ๆ ย่อมผูกพันองค์กรอัยการ จึงไม่ใช่เป็นการกระทำของอัยการคนใดคนหนึ่ง การสอบสวนใด ๆ ที่พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนจึงควรเป็นการสอบสวนที่มีความถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย ชอบด้วยระเบียบ มีความละเอียดรอบคอบ และมีความเชื่อถือได้ของสำนวนการสอบสวนด้วย (พัธภรณ์ กองอุบล, 2547)

4. แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ให้สอดคล้องกับหลัก Individual of Punishment ซึ่งเป็นที่ชัดเจนว่า การปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคนเมื่อศาลได้พิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว หลักการลงโทษให้เหมาะสมก็ยังคงถูกนำมาใช้ในขั้นตอนของเรือนจำ คือ นักโทษเด็ดขาดแต่ละคนอาจถูกปรับระยะเวลาเงื่อนไขการจำคุกให้แตกต่าง

กันได้โดยคำนึงถึงลักษณะของนักโทษแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลนิษฐ์ รัตนคุสกุล เรื่อง การลงโทษในการกระทำความผิดหลายกรรมกับการป้องปรามอาชญากรรม พบว่า จากการศึกษารูปแบบการลงโทษกรณีความผิดหลายกรรมที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันย้อนกลับไปถึงสมัยกฎหมายลักษณะอาญา จะพบว่า ประเทศไทยมีความพยายามในการแก้ไขรูปแบบการลงโทษกรณีความผิดหลายกรรมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มหรือลดรูปแบบการลงโทษ รวมถึงการปรับเปลี่ยนเพดานโทษจำคุกขั้นสูง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการลงโทษ รวมถึงเพดานโทษขั้นสูงในแต่ละครั้งมักขึ้นอยู่กับนโยบายการลงโทษของฝ่ายนิติบัญญัติที่มุ่งกำหนดรูปแบบการลงโทษให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรืออัตราการเกิดอาชญากรรมภายในประเทศเป็นสำคัญ แต่ยังไม่เคยปรากฏให้เห็นในเหตุผลของการแก้ไขกฎหมายครั้งใดที่กำหนดรูปแบบการลงโทษในกรณีความผิดหลายกรรมโดยพิจารณาจากความเหมาะสมและความสอดคล้องกับรูปแบบของการกระทำความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิด (กุลนิษฐ์ รัตนคุสกุล, 2559) การลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด มีแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าคนที่มนุษย์แต่ละคนกระทำผิดนั้นย่อมเนื่องมาจากบุคลิกลักษณะของผู้กระทำผิดและพฤติกรรมภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้กระทำผิด ซึ่งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลในการที่จะกระทำความผิด ดังนั้น การดัดแปลงการลงโทษบุคคลให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำผิดจึงมีความสำคัญต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดและเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย ปัจจุบันได้เรียกหลักการลงโทษนี้ว่า “หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล (Individualization)” (ลาวัลย์ อ่อนน้อม, 2560) ตัวอย่างคำพิพากษาดังกล่าว คือ คดีปลอมเอกสารโอนหุ้น เสียชวงษ์ แซ่ตั้ง หรือ เสียจิต นักธุรกิจรับเหมาก่อสร้างหมื่นล้าน เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง น.ส.กัญธนา ศิวานพล (น้ำตาล) อดีตพริตตี้คนสนิท พ.ต.ท.บรรณิน จำเลยที่ 1 น.ส.อรุชา วชิรกุลชล (ป่อนข้าว) เจ้าหน้าที่การตลาด (โบรกเกอร์) บริษัทหลักทรัพย์แห่งหนึ่ง จำเลยที่ 2 พ.ต.ท.บรรณิน ตั้งภากรณ์ อดีต รมช.พาณิชย์ จำเลยที่ 3 และ น.ส.ศรีธรา พรหมมา มารดา น.ส.อรุชา จำเลยที่ 4 คดีนี้ศาลพิพากษาจำคุก น.ส.กัญธนา ศิวานพล (น้ำตาล) จำเลยที่ 1 กำหนด 4 ปี น.ส.อรุชา วชิรกุลชล (ป่อนข้าว) จำเลยที่ 2 กำหนด 4 ปี พ.ต.ท.บรรณิน ตั้งภากรณ์ อดีต รมช.พาณิชย์ จำเลยที่ 3 กระทั่ง 4 ปี รวม 2 กระทั่งจำคุก 8 ปี และยกฟ้อง น.ส.ศรีธรา พรหมมา (โพสต์ทูเดย์, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภารกิจของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การทำให้สังคมปลอดภัยและกลับเข้าสู่ภาวะสงบสุขปัจจุบันขั้นตอนสุดท้ายคือขึ้นบังคับโทษจึงเน้นไปที่การลงโทษเพื่อ 1) การป้องกันทั่วไปในการข่มขู่ยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดรวมถึงคนในสังคม 2) เพื่อการป้องกันพิเศษ คือ ลงโทษเพื่อการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากเมื่อ

ครบกำหนดเวลาในการบังคับโทษแล้วผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ก็ต้องกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง โดยลงโทษเพื่อการป้องกันพิเศษ จะต้องอาศัยหลักการแก้ไขฟื้นฟูเป็นหลัก ผู้กระทำจึงไม่กลับมาทำอีก อันจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุขได้อย่างแท้จริง การกำหนดโทษโดยเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากต้องการทราบถึงสาเหตุที่ลึกลงไปกว่าการกระทำในครั้งที่เป็นความผิดอาญาในการจะแก้ไขที่ต้นเหตุ ดังนั้น ความจริงเกี่ยวกับตัวบุคคล อันได้แก่ ข้อมูล ประวัติการกระทำความผิด สถานะแห่งจิต ครอบครัว สุขภาพร่างกาย ความประพฤติ ภูมิหลัง ในการกำหนดโทษผู้กระทำความผิด อันนำไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของแต่ละบุคคล อันจะนำมาสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งเป็นเป้าหมายขั้นสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังได้กล่าวมาแล้ว หากในกระบวนการของการกำหนดโทษไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในส่วนนี้ ย่อมเป็นการยากลำบากในการจำแนกประเภทของบุคคลเพื่อลงโทษให้เหมาะสมกับวิธีการแก้ไขเป็นรายบุคคล อันจะนำมาซึ่งการลงโทษที่มีประสิทธิภาพและช่วยให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิดซ้ำ การจำแนกประเภทผู้กระทำความผิดเพื่อการลงโทษที่เหมาะสมเป็นรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการตรวจสอบค้นหาความจริงเกี่ยวกับตัวบุคคล ดังนั้น การดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงานอันเป็นขั้นของการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในระบบการดำเนินคดีในแบบของยุโรปภาคพื้นทวีป จึงสมควรที่จะต้องตรวจสอบค้นหาความจริงในส่วนของผู้กระทำความผิดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากการวิจัยพบว่า “สิ่งสำคัญที่สุดของการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคล คือ ข้อมูลทั้งที่เกี่ยวกับเรื่องที่มีการกล่าวหาและตัวบุคคลที่ชัดเจน และการตรวจสอบดุลพินิจในการกำหนดโทษแบบดับเบิลเช็ค” ในกระบวนการในการกำหนดโทษแบบระบบชีวิลลอว์ อัยการจึงต้องมีการเสนอลงโทษมาในคำฟ้อง และศาลก็จำเป็นต้องมีบทบาทในการตรวจสอบค้นหาความจริงในเชิงรุก โดยหากศาลเห็นว่าข้อมูลที่อัยการกับตำรวจส่งมาอาจไม่เพียงพอหรือไม่ถูกต้อง รูปถ่ายยังไม่เพียงพอ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่พอ ก็สั่งให้สอบใหม่ สอบเพิ่ม ซึ่งจะยิ่งทำให้ข้อมูลชัดเจนหนักแน่นยิ่งขึ้น นี่เป็นจุดแตกต่างของระบบการกำหนดโทษของระบบชีวิลลอว์ของสหพันธรัฐเยอรมนีกับระบบคอมมอนลอว์อย่างสหราชอาณาจักรซึ่งศาลค้นหาความจริงด้วยตนเองไม่ได้ กล่าวคือ นักกฎหมายชีวิลลอว์นั้นเห็นว่าควรให้อำนาจต่อศาล ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญในการทำให้เกิดความชัดเจนและการตรวจสอบแบบดับเบิลเช็ค โดยการที่อัยการก็ตรวจสอบมาครั้งหนึ่งและศาลก็มาตรวจสอบอีกครั้ง อำนาจของศาลในการค้นหาความจริงจึงเป็นจุดที่ทำให้การลงโทษเหมาะสม เพราะทำให้โทษที่กำหนดผ่านการตรวจเช็คด้วยองค์กรของรัฐถึง 2 องค์กร เพื่อการตรวจสอบดุลพินิจในการกำหนดโทษว่า “ข้อเท็จจริง” กับ “วัตถุประสงค์การลงโทษ” นั้นประสานกันได้ในระดับปราศจากข้อโต้แย้งใดๆหรือไม่ ดังนั้น หากศาลวางเฉยไม่ใช้อำนาจในการค้นหาความจริงข้อเท็จจริงในเชิงรุก และอัยการไม่เสนอ

ลงโทษมาในคำฟ้อง ย่อมเป็นการยากที่จะระบุเหตุผลในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคลในระดับปราศจากข้อโต้แย้งใด ๆ ได้

จากการศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเกี่ยวกับกระบวนการในการกำหนดโทษ พบว่า สอดคล้องกับหลักการในการตรวจสอบค้นหาความจริง เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ซึ่งวางหลักให้อัยการจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณากลับกรอส่งงานการสอบสวนจากตำรวจ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 ให้อำนาจศาลสั่งให้มีการสืบพยานเพิ่มเติมโดยพลการ มาตรา 229 ให้อำนาจศาลเป็นผู้สืบพยาน 175 ศาลมีอำนาจเรียก ส่วนการสืบพยานจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัย และหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล เช่น การค้นหาความจริงเกี่ยวกับตัวบุคคลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 138 การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ กฎหมายอาญา มาตรา 56 (5) ซึ่งให้อำนาจศาลในการกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิด กระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีกโดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพียงข้อเดียวหรือหลายข้อร่วมกัน

อย่างไรก็ตามการตีความปรับใช้กฎหมายในกระบวนการในการกำหนดโทษของประเทศไทยในทางปฏิบัติกลับทำให้ ไม่อาจนำไปสู่การบรรลุภารกิจของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างสมบูรณ์ โดยสังคมไม่อาจปลอดภัยจากการกระทำความผิดซ้ำ และก่อให้เกิดสถานการณ์นักโทษล้นเรือนจำตามมา ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าวมาจากการที่เจ้าพนักงานไม่ให้ความสำคัญในการตรวจสอบค้นหาข้อเท็จจริงในส่วนของตัวบุคคลเพื่อประกอบการฟ้องคดี แม้กฎหมายจะวางหลักให้พนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวนความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาณัติของผู้ต้องหา ในการสืบหาประวัติผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 138 การตรวจสอบค้นหาความจริงในชั้นเจ้าพนักงานจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบค้นหาความจริงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามองค์ประกอบความผิดซึ่งจะต้องมีในคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 เป็นหลักทั้งที่ความจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาของการให้เหตุผลที่สามารถอธิบายในการกำหนดโทษอันนำมาซึ่งความเป็นภาวะวิสัย การกำหนดโทษที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในการบังคับโทษ ตลอดจนใช้เป็นข้อเท็จจริงที่จะนำไปสู่มาตรการชะลอการฟ้อง และการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ อีกทั้งการกำหนดโทษของศาลในประเทศไทยแม้สามารถเลือกลงโทษให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลไทยกลับไม่แสดงบทบาทในการค้นหาความจริงด้วยตนเองตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกำหนดโทษโดยใช้ยึดถือหรือตารางบัญชีกำหนดโทษที่มีกลไกการทำงานภายใต้แนวคิดที่ว่า การกระทำแบบเดียวกันโทษควรเท่าเทียมกัน

ปัญหาทั้งหมดจึงเป็นปัญหาการตีความปรับใช้กฎหมายซึ่งเกิดจากทัศนคติของผู้ปฏิบัติที่ผิดเพี้ยนมิใช่ตัวบทบัญญัติ ขณะที่การกำหนดโทษในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเน้นการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลเป็นหลัก แม้กฎหมายจะออกมาผ่านทางสภานักการเมืองที่เห็นด้วยกับการลงโทษให้รุนแรงแก็้แค้นเป็นหลัก แต่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นผู้ใช้กฎหมาย คือ ศาลและอัยการก็ยังคงมีความคิดเป็นของตนเองตามหลักการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคล เพราะต่างก็เป็นผู้ศึกษาวิชานิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยมา จึงเห็นต่างจากนักการเมือง ซึ่ให้เห็นได้อย่างชัดว่าตัวแปรสำคัญของการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับบุคคลนั้นอยู่ที่ทัศนคติที่เกิดจากการเรียนการสอนกฎหมายในมหาวิทยาลัยของเยอรมนี ส่วนในสหราชอาณาจักร เคยมีปัญหาเรื่องทัศนคติของผู้พิพากษาที่พิจารณาแค่โทษต้องเหมาะสมกับการกระทำเช่นกัน แต่ภายหลังเมื่อมีการปรับปรุงบัญชีกำหนดโทษให้สอดคล้องกับทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูมากขึ้น และมีการกำหนดให้กรมคุมประพฤติทำรายงานและเสนอการกำหนดโทษโดยระบุข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลของผู้กระทำความผิด วิเคราะห์ถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด วิธีการ พฤติกรรม เป็นการกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ ครอบครัว สารเสพติด ความรุนแรง โหดร้ายของพฤติกรรมรวมถึงการวิเคราะห์ว่า “เมื่อผู้กระทำความผิดเข้ารับโทษตามที่เสนอให้กำหนดแล้วมีโอกาสจะกลับมาก่ออันตรายได้อีกหรือไม่เพียงไร” ในรายงานจะมีการสรุปว่าการกำหนดโทษเป็นอย่างอื่นแทนโทษจำคุกเหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดรายนี้หรือไม่ซึ่งหากศาลกำหนดโทษให้แตกต่างได้แต่ต้องมีเหตุผลมาแย้ง ปัญหาเรื่องทัศนคติจึงค่อย ๆ หดไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในประเทศไทยหากอัยการมีการให้เหตุผลในการเสนอโทษโดยระบุเหตุผลที่ชัดเจน ทัศนคติของศาลก็จะค่อยๆ เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะ 1) ศาลไม่ควรยึดถือ “ยี่ต็อก” เป็นบรรทัดฐานตายตัว และควรมีการประชุมร่วม อบรมร่วม ในการปฏิรูปการกำหนดโทษร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และจากประสบการณ์ของเยอรมนี การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ต้องมีวิชาบังคับโทษ เนื่องจากการกำหนดโทษเป็นศาสตร์ที่นักกฎหมายในระบบประมวลกฎหมายต้องรู้ เพื่อให้ศาลนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษได้ตาม ขั้นตอนการกำหนดโทษของศาล เนื่องจากถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุดอีกขั้นตอนหนึ่ง ศาลเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากการกำหนดโทษของศาลเป็นไปอย่างเหมาะสม ย่อมมีผลต่อการช่มชู้และการยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกได้และยังเป็นผลให้บุคคลอื่นไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่างอีกด้วย แต่ถ้าการกำหนดโทษไม่มีความเหมาะสม ย่อมมีผลทำให้ไม่อาจปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ให้กลับตนเป็นคนดีคืนสู่สังคมได้ ดังนั้น ในการกำหนดโทษของศาลจะต้องมีการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษได้นอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสภาพความผิด 2) ให้อัยการนำมาตรการหลักการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 มาบังคับใช้

ในทุกขั้นตอน ซึ่งจะสอดคล้องและให้ความสำคัญกับหลักการดำเนินคดีและบังคับโทษเป็นรายบุคคล ในชั้นฟ้องคดี พนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของสำนวนการสอบสวน เพื่อทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม ดังนั้น หากปรากฏว่าสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนส่งมายังขาดความสมบูรณ์ ไม่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการจะต้องสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจไว้ตามมาตรา 143 เพื่อให้พนักงานอัยการจะได้มีข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดอย่างเพียงพอที่พนักงานอัยการจะสามารถใช้ดุลพินิจสั่งคดีว่าสมควรฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้กระทำความผิด และพนักงานอัยการควรจะเสนอพยานหลักฐานทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียของผู้กระทำความผิดต่อศาล เพื่อให้ศาลมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดอย่างเพียงพอที่จะใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดต่อไป 3) การใช้อำนาจตุลาการในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง คือ การกลั่นกรองคดีหรือการพิสูจน์ความจริงในชั้นสอบสวน ชั้นฟ้องร้อง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญมาก ในขั้นนี้ กลไกในกระบวนการยุติธรรมจะมีรูปแบบ (Form of Criminal Justice) เป็นกระบวนการที่ทำให้ความผิดอาญาที่รัฐกำหนดมีผลบังคับใช้ได้จริง เป็นกระบวนการพิสูจน์ความจริงแท้ให้ปรากฏในเบื้องต้นโดยใช้หลักการที่สำคัญคือหลัก “อำนาจสอบสวนฟ้องร้องเป็นอำนาจเดียวกัน” กล่าวคือ ให้องค์กรหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปร่วมมือกันสอบสวน ทั้งนี้เพื่อให้การแสวงหาพยานหลักฐานมีความเป็นภาวะวิสัย เกิดการคัดกรองข้อเท็จจริงการกระทำความผิดของบุคคล หรือใช้ดุลพินิจตัดคดีความออกไปได้ทันทีถ้าคดีไม่มีมูล ไม่ครบองค์ประกอบความผิด หรือกรณียังเป็นที่ยสงสัยตาม “หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย” (In Dubio Pro Reo) ถ้าการสอบสวนเบื้องต้นพบเหตุแห่งการตัดคดีก็จะจำหน่ายออกจากกระบวนการยุติธรรมได้ทันที 4) ในเชิงหลักการตรวจสอบค้นหาความจริงของตุลาการเห็นควรนำ “หลักการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้” ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในทุกขั้นตอนให้ความสำคัญกับผู้ต้องหาและจำเลย โดยยกฐานะเป็นประธานของการดำเนินคดีอันเป็นไปตาม “หลักการดำเนินคดีและบังคับโทษเป็นรายบุคคล” (Individualization of Punishment) ที่กระทำการตรวจสอบค้นหาความจริงจากฐานของข้อมูลบุคคล ไม่ว่าในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ชั้นพิจารณาพิพากษา และเป็นฐานข้อมูลในชั้นบังคับโทษ ซึ่งมี 2 ส่วน คือ ข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของบุคคลนั้น และข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาณัติของผู้ต้องหา ทั้ง 2 ส่วนจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการพิจารณาวินิจฉัยตัดคดีออกจากระบบ ตั้งแต่ปฏิเสธไม่รับคดีในชั้นสอบสวนเมื่อพบว่า คดีไม่มีมูล ไม่ครบองค์ประกอบความผิดหรือกรณียังเป็นที่ยสงสัยตามหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยหรือใช้ในการไกล่เกลี่ยยอมความ ถ้ารูปคดีสามารถ

ดำเนินการได้ การสั่งฟ้องสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การใช้มาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัย ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลนี้ยังมีผลต่อการใช้มาตรการบังคับทางอาญาต่าง ๆ ในขั้นนี้ จะใช้เพื่อเป็นพื้นฐานข้อมูลในการพิจารณาใช้มาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ และการกำหนดเงื่อนไขสำหรับบุคคลนั้น ๆ อันอาจนำไปสู่การทำแผนบังคับโทษให้เหมาะสมกับรายบุคคล (Execution Plan) เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างยั่งยืน (Rehabilitation) ด้วย 5) พนักงานอัยการต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดโทษ เพราะพนักงานอัยการเป็นองค์กรที่รู้ข้อเท็จจริงในคดีมากที่สุดเนื่องจากทำหน้าที่ตั้งแต่ชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ไปจนถึงชั้นพิจารณาพิพากษา ดังนั้นในระหว่างการดำเนินคดีอาญา พนักงานอัยการต้องเสนออัตราโทษที่จำเลยสมควรได้รับต่อศาลด้วยว่าควรลงโทษเท่าไรและอย่างไร และไม่เฉพาะเพียงแต่เสนอโทษเท่านั้นต้องให้เหตุผลด้วยว่าทำไมถึงลงโทษแบบนี้ เพราะในทางปฏิบัติศาลมักวางตัวเป็นกลาง ทำให้มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดมาสู่ศาลน้อยมาก อาจจะเป็นสาเหตุของการกำหนดโทษไม่ได้สัดส่วนกับความผิด จึงต้องให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการกำหนดโทษ เช่นเดียวกับอัยการของประเทศเยอรมันที่ต้อง เสนออัตราโทษที่จำเลยสมควรได้รับต่อศาลได้ แต่อย่างไรก็ตาม ความเห็นของอัยการดังกล่าวก็ได้เป็นการผูกมัดศาลที่จะต้องถือปฏิบัติตาม ซึ่งในทางปฏิบัติหากศาลไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของอัยการ ศาลมักลงโทษเบาว่า แต่ถ้าศาลลงโทษหนักกว่าโทษที่อัยการเสนอ อัยการอาจอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในเรื่องอัตราโทษได้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่จำเลย ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลให้มีความถูกต้องต่อไป 6) การนำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้กับคดีอาญาได้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 จะต้องไม่ขัดต่อหลักตรวจสอบค้นหาความจริง และศาลควรแสดงบทบาทในการค้นหาความจริงตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 มาตรา 229 และมาตรา 174 วรรค 4 และไม่มีการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคลร่วมกันระหว่างศาลและอัยการที่เสนอการลงโทษมาในคำฟ้องเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด ในลักษณะของการตรวจสอบดับเบิลเช็ค ในอันจะทำให้เกิดความถูกต้องและความเป็นภาวะวิสัยโดยในการกำหนดโทษของศาลต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดเช่นเดียวกัน ศาลจะมีบทบาทในการเสาะหาพยานหลักฐานในคดี รวมถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวจำเลย

เอกสารอ้างอิง

- กุลนิษฐ์ รัตนคุสกุล. (2559). การลงโทษในการกระทำความผิดหลายกรรมกับการป้องปรามอาชญากรรม. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ . มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิต ณ นคร. (2558). กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการดำเนินคดี. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

- พัชรารณ กงอุบล. (2547). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กรณีการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับอัยการ. ใน รายงานการศึกษา. สำนักพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ.
- โพสต์ทูเดย์. (2563). ศาลพิพากษาจำคุกบรรณิน 8 ปี คดีปลอมเอกสารโอนหุ้นเสียชวงษ์. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.posttoday.com/social/general/618259>
- ลาวัลย์ อ่อนน้อม. (2560). การกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศุภกิจ แยมประชา. (2558). มองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ THE THAI CRIMINAL JUSTICE SYSTEM A COMPARATIVE. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการพิมพ์.
- สำนักงานกฎหมายนิลอร์แอนด์วินด์. (2563). คดีความผิดต่อร่างกาย. เรียกใช้เมื่อ 2563 กรกฎาคม 13 จาก <http://www.nitilawandwinner.com/content/3529/คดีความผิดต่อร่างกาย-ทนายนิลพล>
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2548). การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อุทิศ สุภาพ. (2561). ประชญาอาชญาวิทยาในการลงโทษ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2561 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_479705
- Thaireform. (3 มิถุนายน 2561). กรมราชทัณฑ์ เปิดตัวเลขล่าสุด คนล้นคุก ผู้ต้องขัง 2.2 แสน ต้องคดียาเสพติด. สำนักข่าวอิศรา.

บุพปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านความผูกพันต่องาน
ของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)*

THE ANTECEDENTS OF CAUSAL FACTORS INFLUENCING THE WORK
PERFORMANCE THROUGH WORK ENGAGEMENT OF GENERATION Y
EMPLOYEES OF NATIONAL SCIENCE AND TECHNOLOGY
DEVELOPMENT AGENCY (NSTDA)

พรทิพย์ เกิดนำชัย

Pornthip Kerdnumchai

พัชรทัต จารุทวีผลนุกูล

Pashatai Charutawephonnukoon

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

E-mail: pornthipk@nstda.or.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบุพปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านความผูกพันต่องานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ บุคลากรเจนเนอเรชั่นวาย ทั้งหมดจำนวน 1,269 คน โดยทำการเก็บแบบสอบถามจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยใช้หลักความน่าจะเป็นและแบบตามสะดวก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักการทางสถิติ 2 ส่วน คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่าแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องาน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ p -value เท่ากับ 0.050 ซึ่งความต้องการดำรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ และ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า มีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001, 0.05 และ 0.05 ตามลำดับ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.63, 0.02 และ 0.18 ตามลำดับที่อำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 60 และพบว่าความต้องการดำรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า และความผูกพันต่องาน มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.05, 0.01 และ 0.01 ตามลำดับ มีค่า

* Received 27 August 2020; Revised 12 September 2020; Accepted 13 September 2020

อิทธิพลเท่ากับ 0.31, 0.15, 0.21 และ 0.27 ตามลำดับ ที่อำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 67 จากงานวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการดำรงอยู่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานผ่านความผูกพันต่องานมากที่สุด โดยมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.48

คำสำคัญ: บุพปัจจัยเชิงสาเหตุ, เจนเนอเรชั่นวาย, ความต้องการดำรงอยู่, ความต้องการความสัมพันธ์, ความต้องการเจริญก้าวหน้า

Abstract

This research article aims to study the antecedents of causal factors influencing the work performance through work engagement of generation Y employees. The population used in this current study was 1,269 employees working for National Science and Technology Development Agency (NSTDA). The questionnaires were collected from the sample of 300 employees, the sample number of which was obtained through probability sampling and convenience sampling. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean and standard deviation and inferential statistics including the structural equation modeling (SEM). From the analysis of the SEM model of the antecedents of causal factors influencing the work performance through work engagement of generation Y employees, it was consistent with the empirical data with a p-value of 0.050. Existence needs, relatedness needs and growth needs had positive and direct influence on employees' work engagement at the p - value of 0.001, 0.05 and 0.05, respectively with the attitudes of 0.63, 0.02 and 0.18, respectively and a coefficient of determination of 0.60. Furthermore, existence needs, relatedness needs, growth needs and employees' work engagement had positive and direct influence on employees' work performance at the p - value of 0.05, 0.05, 0.01 and 0.01, respectively with the attitudes of 0.31, 0.15, 0.21 and 0.27, respectively and a coefficient of determination of 0.67. In the conclusion, it was found that existence needs had positive direct influence on employees' work performance of generation Y employees working for National Science and Technology Development Agency (NSTDA) and had positive indirect influence on employees' work performance through the employees' work engagement with the total influence of 0.48.

Keywords: Antecedents of Causal Factors, Generation Y, Existence Needs, Relatedness Needs, Growth Needs

บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หรือ บุคลากร ถือเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างมากขององค์กร เนื่องจากบุคลากรถือเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนในการช่วยขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุผลสู่เป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในปัจจุบันนั้น มีการแข่งขันเพื่อให้องค์กรเติบโตและมีความสามารถในการแข่งขันกับบริษัทคู่แข่งเพื่อส่งมอบผลงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้องค์กรมีศักยภาพและประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพสูงให้อยู่กับองค์กร และมีความทุ่มเททั้งกายและใจในการทำงานให้กับองค์กร การสร้างความผูกพันจึงมีความสำคัญต่อองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (นันทนพ เข้มเพชร และพบสุข ชำของ, 2561)

จากข้อมูลการสำรวจสถิติประชากรของประเทศไทย จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ณ พ.ศ. 2561 พบว่า ประชากรไทยกว่า 52 ล้านคน อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วยเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ส ร้อยละ 16.5 เจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ ร้อยละ 41.7 และเจนเนอเรชั่นวาย ร้อยละ 41.8 (กรมการปกครอง, 2561) สำหรับบุคลากรเจนเนอเรชั่นวาย คือ ผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524 - 2548 ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิต สำหรับบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเป็นผู้ที่มีความสนใจในเทคโนโลยีและมีคุณลักษณะเด่นในการทำงานที่รวดเร็วเพราะรู้จักการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่โดยได้มีการนำเข้ามาช่วยในการทำงานให้รวดเร็วขึ้น แต่เจนเนอเรชั่นวายก็มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ชอบความเป็นอิสระ ไม่อยู่นิ่ง ไม่ยึดติดกับอะไรเดิม ๆ เบื่อง่าย และไม่ชอบการอยู่ภายใต้กรอบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทำให้กลุ่มคนเจนเนอเรชั่นวายมีแนวโน้มเปลี่ยนงานหรือทำงานอยู่กับองค์กรในระยะเวลายาว ๆ จึงมีอัตราการเปลี่ยนงานบ่อย ซึ่งการที่บุคลากรในองค์กรลาออกหรือเปลี่ยนงานบ่อยนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานและการขับเคลื่อนขององค์กร เช่น งบประมาณในการบริหารงานด้านบุคคล ค่าใช้จ่ายในการสรรหาคัดเลือกบุคลากรใหม่ รวมถึงต้นทุนในการอบรมพัฒนาบุคลากรใหม่ ดังนั้นการทำความเข้าใจ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความผูกพันต่องานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อช่วยเพิ่มความทุ่มเทในการทำงาน การส่งมอบผลงาน และช่วยลดอัตราการลาออกของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2559)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่พัฒนาขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยดำเนินกิจกรรมด้านถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาบุคลากร และการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ มีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 3,009 คน (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ,

2562) เมื่อพิจารณาสัดส่วนบุคลากรแต่ละเจนเนอเรชัน ย้อนหลัง 5 ปี ถึงปัจจุบัน พบว่า บุคลากรเจนเนอเรชันเอกซ์ มีสัดส่วนสูงสุดและสูงกว่าร้อยละ 50 ของบุคลากรทั้งหมด รองลงมาคือเจนเนอเรชันวาย ร้อยละ 45 และประมาณร้อยละ 5 เป็นเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ ซึ่งจำนวนบุคลากรของ สวทช. สอดคล้องกับรายงานโครงการสุขภาพคนไทย พ.ศ. 2559 ที่ได้คาดการณ์ว่า “ในระยะเวลา 20 ปี ต่อจากนี้เกือบครึ่งของกำลังแรงงานไทยจะเป็นประชากรรุ่นเจนเนอเรชันวาย” (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2559) และสอดคล้องกับข้อมูลในรายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ว่า “คนเจนเนอเรชันวายจะเข้ามาเป็นกลุ่มกำลังแรงงานที่สำคัญของหน่วยงานโดยสัดส่วนกลุ่มคนเจนเนอเรชันวาย ในแต่ละหน่วยงานอาจสูงถึงร้อยละ 44 – 46 ของกำลังแรงงานทั้งหมดของประเทศ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) และมีเพียงเจนเนอเรชันวายที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 ในสัดส่วนร้อยละ 31.8 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 42.2 ในปีงบประมาณ 2562 จึงสามารถคำนวณอัตราการเพิ่มขึ้นของบุคลากรเจนเนอเรชันวาย เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 102 คนต่อปีงบประมาณ ในขณะที่บุคลากรเจนเนอเรชันอื่น ๆ (เจนเนอเรชันเอกซ์ และเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์) มีสัดส่วนลดลง จากข้อมูลสัดส่วนบุคลากรสามารถคาดการณ์ได้ว่าบุคลากรเจนเนอเรชันวายจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น และจะเป็นกลุ่มบุคลากรที่มีสัดส่วนสูงสุดภายใน 3 ปี ข้างหน้า หรือในปี พ.ศ. 2565 ในขณะที่จำนวนบุคลากรเจนเนอเรชันวายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็มีอัตราการลาออกของบุคลากรเจนเนอเรชันวายสูงที่สุดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการลาออกจากองค์การนั้นถือเป็นภาระต้นทุนขององค์การ เนื่องจากองค์การได้ลงทุนพัฒนาบุคลากรให้ทำงานได้แล้ว การลาออกก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายทั้งมาจากกระบวนการสรรหาพนักงานใหม่เพื่อทดแทน และต้องใช้เวลาดึงดูดพนักงานใหม่จนกว่าจะทำงานตรงตามที่ต้องการ ทำให้องค์การต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการรับบุคลากรทดแทน เสียเวลาในการพัฒนาบุคลากรใหม่และผลงานขององค์การเกิดการชะลอตัวและลดลง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านความผูกพันต่องานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชันวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่กลับพบว่า บุคลากรเจนเนอเรชันวายก็เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนการลาออกและเปลี่ยนงานสูงที่สุดอย่างต่อเนื่อง การที่องค์การต้องสูญเสียบุคลากรไปนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานที่ล่าช้าและการขับเคลื่อนขององค์การไม่ต่อเนื่อง ทั้งยังส่งผลกับการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสรรหาคัดเลือก รวมถึงต้องเสียเวลาในการอบรมพัฒนาบุคลากรใหม่ ดังนั้น การทำความเข้าใจและศึกษาถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชันวายที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อช่วยให้องค์การสามารถรับมือและหาแนวทางในการ

ลดอัตราการลาออก สามารถตอบสนองความต้องการและจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและคงอยู่กับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบุพปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านความผูกพันต่องานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และพิจารณาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมกับตัวแปรสังเกตในโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling)

ประชากร คือ บุคลากรเจนเนอเรชั่นวายของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จำนวน 1,269 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ตัวอย่าง พิจารณาจากจำนวนตัวอย่าง 20 เท่าของตัวแปรสังเกต (Hair J. et al., 2010) ในการวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตรวมทั้งสิ้น 15 ตัวแปรสังเกต โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างตามหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) แบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามสัดส่วนประชากร และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close - end Question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษาสูงสุด 4) สถานภาพสมรส 5) อายุการทำงาน 6) ระดับประจำตำแหน่ง 7) กลุ่มตำแหน่งงาน 8) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการดำรงอยู่ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close - end Question) เป็นการประเมินระดับความสำคัญของความต้องการดำรงอยู่ และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการความสัมพันธ์ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close - end Question) เป็นการประเมินระดับความสำคัญของความต้องการความสัมพันธ์ และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการเจริญก้าวหน้า ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close - end Question) เป็นการประเมินระดับความสำคัญของความต้องการเจริญก้าวหน้า และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่องาน ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close - End Question) เป็นการประเมินระดับความสำคัญของความผูกพันต่องาน และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close - End Question) เป็นการประเมินระดับความสำคัญของผลการปฏิบัติงาน และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale)

ส่วนที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยลักษณะของคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อผู้วิจัย

เกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 6 ใช้มาตรวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากระดับความคิดเห็น ได้แก่ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์การวัดความคิดเห็นตามแบบ Likert Scale

การทดสอบความเที่ยงของเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหา และวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) (กัลยา วานิชย์บัญชา, และจิตา วานิชย์บัญชา, 2558) ผลการทดสอบพบว่า มีค่ามากกว่า 0.6 จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง และทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีของ Cronbach' s Alpha (กัลยา วานิชย์บัญชา, และจิตา วานิชย์บัญชา, 2558) ผลการทดสอบพบว่า มีค่ามากกว่า 0.7 จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

ประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำมาเสนอในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายข้อมูลส่วนที่ 2 ถึงส่วนที่ 6 และ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ได้แก่ ความต้องการดำรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการเจริญก้าวหน้า ความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ตรวจสอบการ

แจกแจงเป็นปกติ เพื่อวัดการกระจายตัวและการสมมาตรของข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness Index: Sk) และค่าความโด่ง (Kurtosis Index: Ku) โดยจะต้องมีค่า Skewness Index ไม่เกิน 3 และค่า Kurtosis index ไม่เกิน 10 (Schumacker & Lomax, 2010) 2) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณ (Multicollinearity) ซึ่งเป็นภาวะที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป โดยหากมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันไม่เกิน 0.80 จึงถือว่าไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2551) 3) การตรวจสอบแบบจำลองการวัด (Measurement Model) โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบจะต้องมีค่ามากกว่า 0.5 นอกจากนี้การตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite Reliability: CR) ต้องมีค่ามากกว่า 0.7 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) ต้องมีค่ามากกว่า 0.5 (Hair J. et al., 2010) 4) แบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model) โดยทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุของผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชันวายของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อม

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 300 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.00) มีอายุอยู่ระหว่าง 25 - 31 ปี (ร้อยละ 48.33) มีระดับการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 47.67) สถานภาพโสด (ร้อยละ 73.33) มีอายุการทำงาน 2 - 5 ปี (ร้อยละ 37.67) มีระดับประจำตำแหน่ง 14 (ร้อยละ 45.00) ส่วนใหญ่ทำงานในกลุ่มสนับสนุน (ร้อยละ 71.33) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท (ร้อยละ 45.00)

1. ผลการตรวจสอบการแจกแจงความปกติของข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ และความโด่ง ของตัวแปรแต่ละด้าน

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความเบ้	ความโด่ง
ความต้องการดำรงอยู่				
- ด้านค่าตอบแทน	3.50	0.67	-0.41	0.62
- ด้านการให้รางวัล	3.88	0.56	-0.33	0.41
- ด้านความมั่นคงในงาน	3.94	0.60	-0.35	0.52
ความต้องการความสัมพันธ์				
- ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.14	0.59	-0.46	0.57

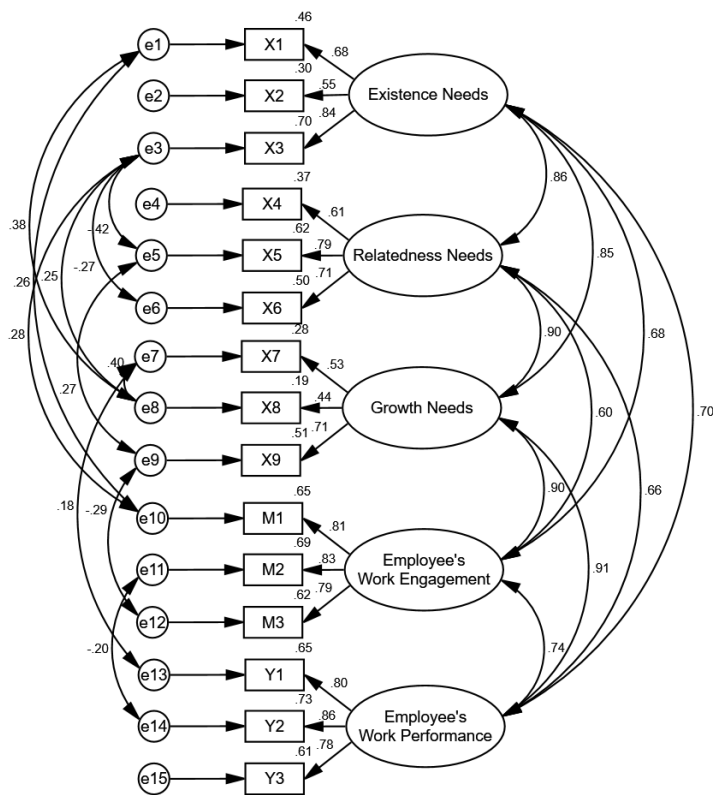
- ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.84	0.59	-0.46	1.80
- ด้านการดูแลปกครองของผู้บังคับบัญชา	4.09	0.64	-0.68	1.47
ความต้องการความเจริญก้าวหน้า				
- ด้านโอกาสพัฒนาความรู้และฝึกอบรม	3.78	0.59	-0.54	1.09
- ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงาน	3.53	0.76	-0.62	0.82
- ด้านความสำเร็จในงาน	4.01	0.45	-0.04	1.07
ความผูกพันต่องาน				
- ด้านความกระตือรือร้น	3.84	0.53	-0.23	0.84
- ด้านการอุทิศตนให้กับงาน	4.04	0.51	-0.03	0.04
- ด้านการให้เวลากับงาน	3.79	0.56	0.00	0.67
ผลการปฏิบัติงาน				
- ด้านคุณภาพผลงาน	3.91	0.44	-0.35	2.68
- ด้านปริมาณผลงาน	3.96	0.47	-0.07	0.99
- ด้านความรวดเร็ว	4.02	0.45	0.08	0.72

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้และความโด่งของตัวแปรแต่ละด้าน พบว่า ตัวแปรทั้งหมดในข้อมูลการแจกแจงแบบปกติ โดยพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) ของตัวแปร พบว่ามีค่าระหว่าง -0.68 ถึง 0.08 ซึ่งมีค่าความเบ้บวกสูงไม่เกิน 3.00 และค่าความโด่ง (Kurtosis) มีค่าระหว่าง 0.04 ถึง 2.68 ซึ่งมีค่าความโด่งบวกสูงไม่เกิน 10.00 สามารถสรุปได้ว่าตัวแปรทั้งหมดมีการแจกแจงเป็นแบบปกติ

2. การวิเคราะห์แบบจำลองการวัด (Measurement Model)

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่าง 0.289 ถึง 0.693 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง จึงสรุปได้ว่าตัวแปรสังเกตทุกตัวไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น หรือภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

3. การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้

Chi-square = 88.319; df = 69; p-value = 0.058; Normed Chi-square = 1.280;

RMR = 0.011; RMSEA = 0.031; GFI = 0.963; AGFI = 0.936; NFI = 0.962; CFI = 0.991

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่หนึ่งของแบบจำลอง
การวัดตัวแปรแฝงผลการปฏิบัติงาน หลังการปรับโมเดล

จากภาพที่ 1 พบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่หนึ่งของแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงผลการปฏิบัติงานหลังการปรับโมเดล พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi - Square เท่ากับ 88.319 และค่า p-value เท่ากับ 0.058 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาจากเกณฑ์อื่น ๆ พบว่า ค่า Normed Chi - Square เท่ากับ 1.280 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ ซึ่งกำหนดให้ค่าน้อยกว่า 2 ค่า RMR เท่ากับ 0.011 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ (<0.05) ค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.031 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ (<0.05) ค่า GFI เท่ากับ 0.963 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ (>0.95) ค่า AGFI เท่ากับ 0.936 มีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ ซึ่งจะต้องมีค่า มากกว่า 0.90 (>0.90) ค่า NFI เท่ากับ 0.962 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบที่จะต้องมีความมากกว่า 0.90 และค่า CFI เท่ากับ 0.991 ซึ่งสอดคล้องกับ

เกณฑ์การตรวจสอบ (>0.90) โดยรวมสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงผลการปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในแต่ละตัวแปรแฝงอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 0.91

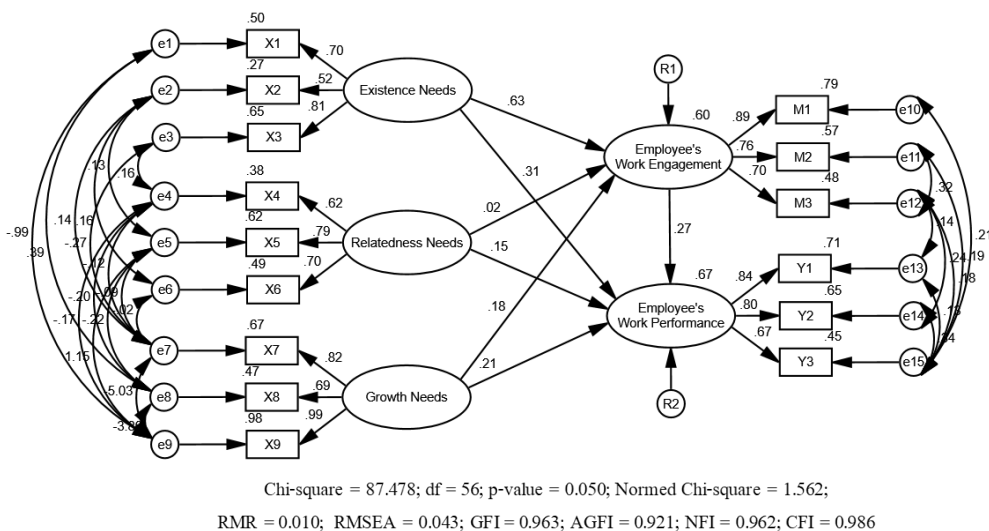
ตารางที่ 2 แสดงการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ตัวแปร	Factor Loading	R ²	CR	AVE
ความต้องการดำรงอยู่			0.74	0.49
- ด้านค่าตอบแทน	0.68	0.46		
- ด้านการให้รางวัล	0.55	0.30		
- ด้านความมั่นคงในงาน	0.84	0.70		
ความต้องการความสัมพันธ์			0.75	0.50
- ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	0.61	0.37		
- ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	0.79	0.62		
- ด้านการดูแลปกครองของผู้บังคับบัญชา	0.71	0.50		
ความต้องการความเจริญก้าวหน้า			0.58	0.33
- ด้านโอกาสพัฒนาความรู้และฝีมือกรม	0.53	0.28		
- ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงาน	0.44	0.19		
- ด้านความสำเร็จในงาน	0.71	0.51		
ความผูกพันต่องาน			0.85	0.65
- ด้านความกระตือรือร้น	0.81	0.65		
- ด้านการอุทิศตนให้กับงาน	0.83	0.69		
- ด้านการให้เวลากับงาน	0.79	0.62		
ผลการปฏิบัติงาน			0.86	0.67
- ด้านคุณภาพผลงาน	0.80	0.65		
- ด้านปริมาณผลงาน	0.86	0.74		
- ด้านความรวดเร็ว	0.78	0.61		

จากตารางที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่ามากกว่า 0.5 (ยกเว้นองค์ประกอบของความต้องการความเจริญก้าวหน้า ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงานเท่านั้น ที่มีค่าน้ำหนัก 0.44) ค่าความเชื่อมั่นรวม (Composite Reliability: CR) ของทั้ง 5 ตัวแปรแฝง มีค่า 0.76 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) ของทั้ง 5 ตัวแปรแฝง มีค่า 0.53 (Hair et al., 2010)

3. การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model)

ภาพที่ 2 แบบจำลองโครงสร้าง และผลการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านทางความผูกพันต่องาน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการทดสอบอิทธิพลเชิงสาเหตุของตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองโครงสร้างดังแสดงใน

ภาพที่ 2 พบว่าโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน ผ่านทางความผูกพันต่องาน หลังการปรับโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square เท่ากับ 87.478 และค่า p-value เท่ากับ 0.050 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาจากเกณฑ์อื่น ๆ พบว่า ค่า Normed Chi-Square เท่ากับ 1.562 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ ซึ่งกำหนดให้มีค่าน้อยกว่า 2 ค่า RMR เท่ากับ 0.010 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ (<0.05) ค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.043 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ (<0.05) ค่า GFI เท่ากับ 0.963 ซึ่งมีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ (>0.95) ค่า AGFI เท่ากับ 0.921 มีค่าสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ ซึ่งจะต้องมีค่ามากกว่า 0.90 (>0.90) ค่า NFI เท่ากับ 0.962 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบที่จะต้องมีความมากกว่า 0.90 และค่า CFI เท่ากับ 0.986 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การตรวจสอบ (>0.90) เห็นได้ว่าค่าทางสถิติทุกค่าผ่านเกณฑ์การตรวจสอบ ทำให้สามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องานหลังการปรับโมเดลตามคำแนะนำดัชนีการปรับโมเดล ทำให้แบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยข้อมูลผลการ

ทดสอบและการวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องานหลังปรับโมเดล และแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องาน หลังปรับโมเดล

ตัวแปรตาม	ตัวแปรสาเหตุ	b	β	S.E.	C.R.
ความผูกพันต่องาน	ความต้องการดำรงอยู่	0.61	0.63	0.12	5.28*
	ความต้องการความสัมพันธ์	0.02	0.02	0.12	0.17***
	ความต้องการความเจริญก้าวหน้า	0.19	0.18	0.08	2.25***
ผลการปฏิบัติงาน	ความต้องการดำรงอยู่	0.24	0.31	0.10	2.38***
	ความต้องการความสัมพันธ์	0.12	0.15	0.08	1.48***
	ความต้องการความเจริญก้าวหน้า	0.18	0.21	0.06	2.76**
	ความผูกพันต่องาน	0.21	0.27	0.08	2.79**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการดำรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ และความต้องการความเจริญก้าวหน้า มีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001, 0.05 และ 0.05 ตามลำดับ โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 60 และพบว่าความต้องการดำรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า และความผูกพันต่องาน มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.05, 0.01 และ 0.01 ตามลำดับ โดยมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 67

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องาน หลังการปรับโมเดล

ตัวแปรสาเหตุ	อิทธิพล	ความผูกพันต่องาน	ผลการปฏิบัติงาน
ความต้องการดำรงอยู่	อิทธิพลทางตรง	0.63	0.31
	อิทธิพลทางอ้อม	-	0.17
	อิทธิพลรวม	0.63	0.48
ความต้องการความสัมพันธ์	อิทธิพลทางตรง	0.02	0.15
	อิทธิพลทางอ้อม	-	0.01
	อิทธิพลรวม	0.02	0.16
ความต้องการความเจริญก้าวหน้า	อิทธิพลทางตรง	0.18	0.21
	อิทธิพลทางอ้อม	-	0.05
	อิทธิพลรวม	0.18	0.26
ความผูกพันต่องาน	อิทธิพลทางตรง	-	0.27
	อิทธิพลรวม	-	0.27

จากตารางที่ 4 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของแต่ละตัวแปรสาเหตุของแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องาน หลังการปรับโมเดล พบว่า

1. ความต้องการดำรงอยู่มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.63 และ 0.31 ตามลำดับ และพบว่าความต้องการดำรงอยู่มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องานเท่ากับ 0.17 โดยความต้องการดำรงอยู่มีอิทธิพลทางบวกโดยรวมต่อความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.63 และ 0.48 ตามลำดับ

2. ความต้องการความสัมพันธ์มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.02 และ 0.15 ตามลำดับ และพบว่าความต้องการความสัมพันธ์มีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องานเท่ากับ 0.01 โดยความต้องการความสัมพันธ์มีอิทธิพลทางบวกโดยรวมต่อความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.02 และ 0.16 ตามลำดับ

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้ามีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.18 และ 0.21 ตามลำดับ และพบว่าความต้องการความเจริญก้าวหน้ามีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องานเท่ากับ 0.05 โดยความต้องการความเจริญก้าวหน้ามีอิทธิพลทางบวกโดยรวมต่อความผูกพันต่องาน และผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.18 และ 0.26 ตามลำดับ

4. ความผูกพันต่องานมีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.27

จากภาพที่ 2 และข้อมูลผลการทดสอบและวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องานหลังปรับโมเดล (ตารางที่ 3 และตารางที่ 4) สามารถสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้ ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากตัวแปรความต้องการดำรงอยู่ ($\beta = 0.48$) รองลงมาคือความผูกพันต่องาน ($\beta = 0.27$) ความต้องการความเจริญก้าวหน้า ($\beta = 0.26$) และความต้องการความสัมพันธ์ ($\beta = 0.16$) ตามลำดับ โดยพบว่า ความต้องการดำรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า และความผูกพันต่องานมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ที่ระดับอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.31, 0.15, 0.21 และ 0.27 ตามลำดับ และพบว่าความต้องการดำรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ผ่านทางความผูกพันต่องานที่ระดับอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.17, 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามแบบจำลองโครงสร้างหลังการปรับโมเดลจากกรอบแนวคิดการวิจัย (ดังภาพที่) การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง พบว่า ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากตัวแปรความต้องการดำรงอยู่ ($\beta = 0.48$) รองลงมาคือความผูกพันต่องาน ($\beta = 0.27$) ความต้องการความเจริญก้าวหน้า ($\beta = 0.26$) และความต้องการความสัมพันธ์ ($\beta = 0.16$) ตามลำดับ จึงอภิปรายผลเรียงตามลำดับอิทธิพลรวมจากมากไปน้อยดังนี้

ความต้องการดำรงอยู่ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยมีค่าอิทธิพลรวม $\beta = 0.48$ ซึ่งสามารถแยกเป็นอิทธิพลทางตรง ($\beta = 0.31$) และอิทธิพลทางอ้อมผ่านความผูกพันต่องาน ($\beta = 0.17$) พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้มีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานและความผูกพันต่องานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สามารถอภิปรายผลได้ว่า สวทช. สามารถแสดงให้เห็นถึงความมั่นคง ภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน

และสถาบันการศึกษา มีการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานที่ดีสอดคล้องต่อการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความก้าวหน้า ความมั่นคงอย่างยั่งยืน อีกทั้งภายในองค์กรก็มีการกำหนดเป้าหมาย ในการดำเนินงานของแต่ละส่วนงาน การจัดทำโครงสร้างองค์การที่ตรงกับลักษณะงาน และ กำหนดเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่ง เพื่อความก้าวหน้าของบุคลากร และการตอบแทนผลการ ปฏิบัติงานทั้งในด้านค่าตอบแทนและการให้รางวัลที่เป็นตัวเงิน ดังนั้นการจูงใจให้บุคลากรเห็นว่ องค์กรมีความมั่นคง และรวมถึงตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนมีความมั่นคง สามารถ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การ และก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีตามไปด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา เขียววัฒนสุข และคณะ ซึ่งพบว่า แรงจูงใจใน ด้านความต้องการดำรงอยู่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานในด้านปริมาณมากที่สุด (กฤษดา เขียววัฒนสุข และคณะ, 2560) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Khan A. et al. ซึ่งพบว่าผลของ ปัจจัยจูงใจ (ค่าตอบแทน) มีผลทางบวกโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานระดับบุคคล และยังพบว่า ปัจจัยจูงใจสามารถกระตุ้นและสร้างพลังในการปฏิบัติงาน (Khan A. et al., 2018) ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยของ Lundberg & et al. ซึ่งทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานอ้างอิงปัจจัยจาก Herzberg's Two - Factor Theory โดยแบ่งประเภทของปัจจัยออกเป็น 2 ส่วนคือ ปัจจัยความก้าวหน้าในสายงาน (ระดับความ รับผิดชอบต่องาน การได้รับการยอมรับนับถือ องค์กรความรู้ใหม่จากการทำงาน และ ระดับการ รับรู้ข้อมูล) และปัจจัยค่าจูง (อัตราเงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษ และความสัมพันธ์ในที่ทำงาน) พบว่าปัจจัยทั้งสองส่วนส่งผลต่อระดับแรงจูงใจในการทำงาน (Lundberg. et al., 2009) และ สอดคล้องกับแนวคิดของ Azizah A. & Gustomo A. ที่ใช้แบบจำลองโครงสร้างเพื่อศึกษาผลของ ปัจจัยความมั่นคงในงาน ที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงงานอุตสาหกรรม RMG บังคลาเทศ พบว่าความมั่นคงในงานมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงานผ่านความ ผูกพันต่องาน (Azizah A & Gustomo A., 2015) และสอดคล้องกับแนวคิดของ นทีรีย เกรียงชัยพร และอุทัย เลาหิเชียร ซึ่งพบว่า ทั้ง 3 ตัวแปรหลักที่ประกอบไปด้วย คุณภาพชีวิต ความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กัน โดยพบว่าคุณภาพชีวิต ในการทำงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานส่งผ่านทางความผูกพันต่อองค์การ กล่าวคือ ความผูกพันต่อองค์การได้รับอิทธิพลทางตรงมาจากคุณภาพชีวิตในการทำงาน และพฤติกรรม การปฏิบัติงานได้รับอิทธิพลทางตรงมาจากความผูกพันต่อองค์การ (นทีรีย เกรียงชัยพร และ อุทัย เลาหิเชียร., 2562)

ความผูกพันต่องานเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากร กลุ่มเจนเนอเรชันวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นลำดับ ที่สองรองลงมาจากความต้องการดำรงอยู่ โดยมีค่าอิทธิพลรวม $\beta = 0.27$ ซึ่งมีความสอดคล้อง กับสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากร สวทช. มีส่วนร่วมและทุ่มเทในการ ทำงาน และมีความไว้วางใจเชื่อมั่น เชื่อใจกัน เคารพซึ่งกันและกัน พร้อมร่วมมือกันปฏิบัติงานด้วยความ

เต็มใจที่จะใช้พลังและความรู้ความสามารถเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน และ สวทช. ให้ความสำคัญกับการดูแล เอาใจใส่บุคลากรมีการสำรวจความพึงพอใจ การรับฟังข้อเสนอแนะ พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างเปิดกว้าง เพื่อนำไปสู่การให้ ข้อเท็จจริงและปรับปรุงพัฒนาในเรื่องที่บุคลากรเสนอแนะผ่านหลายช่องทาง เช่น สื่อสารผ่าน ประกาศข่าวภายในหน่วยงาน การจัดโครงการ NSTDA Care ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวและทำงานได้อย่างมีความสุข เพื่อให้บุคลากรได้มีเวลาพักผ่อน ที่เพียงพอเพื่อสุขภาพอนามัยของบุคลากร สามารถบริหารจัดการเวลาการทำงานแบบ Flexible Time ได้ซึ่งให้ชั่วโมงการทำงาน 45 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เนื่องจากบุคลากรเป็น ทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างความผูกพันต่อ งานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของ สวทช. ให้แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งอุทิศตน ให้กับงาน ทำงานเต็มความสามารถเพื่อต้องการให้ผลงานออกมาดีที่สุด มีความกระตือรือร้นใน การทำงานเพื่อให้งานสามารถส่งมอบได้ตามกำหนดเวลา และสามารถสละเวลาให้กับงาน ซึ่งทั้งหมดจะทำให้ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่ในระดับสูงด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ แนวคิดของ Reijseger G. et al. ซึ่งพบว่าการเสริมสร้างความผูกพันองค์กรทำให้บุคลากรมีผล ทางบวกต่อการปฏิบัติงานทั้งในหน้าที่ทำให้บุคลากรมีความเต็มใจและตั้งใจในการทำการให้ สำเร็จ และพบว่ามีผลทางบวกต่อการปฏิบัติงานงานนอกเหนือหน้าที่โดยทำให้บุคลากรมี ความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ และเสียสละทำงานส่วนรวมมากขึ้น ในขณะเดียวกันพบว่าพฤติกรรม ต่อต้านลดลงเมื่อทำการเสริมสร้างความผูกพัน (Reijseger G. et al, 2017) สอดคล้องกับ แนวคิดของ Ricardianto P. et al ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะผู้นำ องค์กร การให้สมดุลชีวิต ความผูกพัน โดยใช้แบบจำลองโครงสร้าง พบว่าทั้งสามปัจจัยมี อิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงาน (Ricardianto P. et al, 2020) ผลการศึกษาไปในทิศทาง เดียวกันกับแนวคิดของ Azizah and Gustomo ซึ่งพบว่าความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลสูง กว่าร้อยละ 63 ของผลการปฏิบัติงาน (Azizah A & Gustomo A., 2015) เช่นเดียวกันกับ แนวคิดของ Kertiasih N et al. ซึ่งใช้การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างในการวิจัย พบว่า ลักษณะผู้นำองค์กรมีอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจในงานของบุคลากร ในขณะที่ลักษณะผู้นำองค์กรไม่มีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันของบุคลากรต่อองค์การรวมถึง ผลงานของบุคลากร แต่อย่างไรก็ตามพบว่าลักษณะผู้นำองค์กรมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน โดยมีปัจจัยความผูกพันเป็นปัจจัยส่งผ่าน (Kertiasih N. et al., 2018) และสอดคล้องกับ แนวความคิดของ OsborneS., & Hammoud M. S. ซึ่งใช้ทฤษฎี Self - Determination Theory (SDT) นำมาวิเคราะห์หาระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร ซึ่งมีผลต่อผลงาน พบว่า ความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างหัวหน้าองค์กรและบุคลากรเป็นกุญแจสำคัญต่อ การสร้างความผูกพันต่องานและมีอิทธิพลทางบวกต่อผลงาน (OsborneS., & Hammoud M. S., 2017)

ความต้องการความเจริญก้าวหน้า เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นลำดับที่สาม โดยมีค่าอิทธิพลรวม $\beta = 0.26$ ซึ่งสามารถแยกเป็นอิทธิพลทางตรง ($\beta = 0.21$) และอิทธิพลทางอ้อมผ่านความผูกพันต่องาน ($\beta = 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้ว่า สวทช. ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อใช้ในการบริหารผลการปฏิบัติงานซึ่งมีการกระจายและมอบหมายจากผู้บริหารระดับสูงไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำไปดำเนินการต่อโดยมีการกำหนดเป้าหมายและผลการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน และในการบริหารทรัพยากรบุคคล ได้ใช้หลัก Competency Based Management ในการสรรหาคัดเลือก การพัฒนาบุคลากร และวางแผนความก้าวหน้าทางอาชีพ และ Performance Based Management ในการบริหารผลการปฏิบัติงาน มีการกำหนดแผนพัฒนารายบุคคล และส่งเสริมการพัฒนาไปสู่การเพิ่มผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ การพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระดับบังคับบัญชา และผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลางอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากรวิจัยผ่านกระบวนการฝึกอบรมสัมมนา รวมถึงการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรและส่งผลกระทบต่อผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นขององค์กรต่อไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Dajani M. A. Z ซึ่งพบว่าปัจจัยการพัฒนางานองค์ความรู้ มีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันและส่งผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงาน (Dajani M. A. Z., 2015) สอดคล้องกับแนวคิดของ Saxena V. & Srivastava R. ซึ่งพบว่า ระดับความผูกพันของบุคลากร White Collared Tech และ Blue Collared Tech และผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับนโยบายฝ่ายทรัพยากรบุคคล และการพัฒนางานองค์ความรู้ (Saxena V. & Srivastava R., 2015)

ความต้องการความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นลำดับที่สี่ โดยมีค่าอิทธิพลรวม $\beta = 0.16$ ซึ่งสามารถแยกเป็นอิทธิพลทางตรง ($\beta = 0.15$) และอิทธิพลทางอ้อมผ่านความผูกพันต่องาน ($\beta = 0.01$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้ว่าการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชา และบุคลากร โดยให้การยอมรับ ยกย่อง ชมเชย ผลการปฏิบัติงาน รวมถึงการที่ผู้บังคับบัญชาบริหารจัดการงานที่ดีโดยแสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจมอบหมายงานที่สำคัญเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับผิดชอบ มีการมอบหมายงานเป็นทีม มีส่วนช่วยลดช่องว่างในการทำงาน และส่งเสริมให้เพิ่มความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน โดยเมื่อบุคลากรสามารถปฏิบัติงานเป็นทีม ยอมรับในความคิดเห็น และร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ก็จะมีมุมมองทางความคิด และก่อให้เกิดผลงานที่หลากหลายมากขึ้น สิ่งนี้จะช่วยให้บุคลากรมีความผูกพันต่องานและสร้างผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ

Farooq M. & et al. ซึ่งพบว่าปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในองค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงาน และพบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อระดับความสัมพันธ์ของระหว่างบุคลากรสูงขึ้น (Farooq M. & et al. , 2018) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Dajani M. A. Z. ซึ่งพบว่าหัวหน้างานมีอิทธิพลต่อความผูกพัน และผลการปฏิบัติงาน (Dajani M. A. Z., 2015) สอดคล้องกับแนวคิดของ Kazimoto P. ที่รายงานว่า การได้รับการยอมรับนับถือส่งผลต่อระดับความผูกพันของบุคลากร และการส่งมอบผลงานหน้าที่ได้รับมอบหมาย (Kazimoto P., 2016) และแนวคิดของ Lundberg et al. ที่พบว่า ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน มีอิทธิพลทางบวกต่อระดับแรงจูงใจในการทำงาน (Lundberg. et al., 2009)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของบุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานผ่านทางความผูกพันต่องาน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งความต้องการตรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ และ ความต้องการความเจริญก้าวหน้ามีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และความต้องการตรงอยู่ ความต้องการความสัมพันธ์ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า ความผูกพันต่องานมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลจากแบบจำลองพบว่าความต้องการดำรงอยู่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ผ่านความผูกพันต่องาน และมีอิทธิพลรวมต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มากที่สุด ข้อเสนอแนะควรนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อทำความเข้าใจและศึกษาถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อช่วยให้องค์กรสามารถรับมือและหาแนวทางในการลดอัตราการลาออก และในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรองค์ประกอบของผลการปฏิบัติงานในด้านอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับการส่งมอบผลการปฏิบัติงานโดยทำการวิจัยเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย และรวมถึงกลุ่มผู้บริหารองค์กร เพื่อยืนยันข้อค้นพบต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2561). สำนักบริหารการทะเบียน ระบบทางทะเบียน จำนวนประชากรของประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2561 จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD>
- กฤษดา เขียววิวัฒนสุข และคณะ. (2560). แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่แจ้งวัฒนะ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(2), 29 - 43.
- กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา. (2558). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- นทีรีย เกรียงชัยพร และอุทัย เลาหวิเชียร. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณภาพชีวิตงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานการประปาส่วนภูมิภาค. วารสารรัชต์ภาคย์, 13(30), 71 - 82.
- นันทนพ เข้มเพชร และพบสุข ชำชอง. (2561). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุน ในกลุ่ม Generation Y : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารการเมืองการปกครอง, 8(1), 40 - 63.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2559). รายงานสุขภาพคนไทย 2559. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2562). รายงานข้อมูลบุคลากร สวทช. ปทุมธานี: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2551). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- Azizah A & Gustomo A. (2015). The Influence of Employee Engagement to Employee Performance at PT. Journal of Business and Management, 4(7), 817 - 829.
- Dajani M. A. Z. (2015). The Impact of Employee Engagement on Job Performance and Organisational Commitment in the Egyptian Banking Sector. Journal of Business and Management Sciences, 3(5), 138 - 147.
- Farooq M. & et al. . (2018). Impact of Service Quality on Customer Satisfaction in Malaysia Airlines: A PLS - SEM Approach. Journal of Air Transport Management, 67(1), 169 - 180.

- Hair J. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*. London: Pearson Education Limited.
- Kazimoto P. (2016). Engagement and Organizational Performance of Retails Enterprises. *American Journal of Industrial and Business Management*, 6(1), 516 - 525.
- Kertiriasih N. et al. (2018). The Effect of Leadership Style to Job Satisfaction Employee Engagement and Employee Performance (Study at PT. Interbat, Bali, Nusra, and Ambon). *International Journal of Contemporary Research and Review*, 9(4), 20592 – 20600.
- Khan A. et al. (2018). Factors Affecting Employee Motivation Towards Employee Performance: A Study on Banking Industry of Pakistan. in *International Conference on Management Science and Engineering Management*. ResearchGate.
- Lundberg. et al. (2009). Herzberg's Two-Factor Theory of work motivation tested empirically on seasonal workers. *Tourism Management*, 30(6), 890 - 899.
- Osborne, S., & Hammoud M.S. (2017). Effective Employee Engagement in the Workplace. *International Journal of Applied Management& Technology*, 16(1), 50 - 67.
- Reijseger, G et al. (2017). From Motivation to Activation: Why Engaged Workers are Better Performers. *Journal of Business and Psychology*, 3(1), 158 - 167.
- Ricardianto P & et al. (2020). How to improve ship crew's work effectiveness through the leadership style, work life balance and employee engagement in Indonesia national shipping. *Management Science Letters*, 10(1), 399 - 410.
- Saxena, V. & Srivastava, R. (2015). Impact of employee engagement on employee performance - case of manufacturing sectors. *International Journal of Management Research and Business Strategy*, 4(2), 139 - 174.

รูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนานิเวศสำนึก*

THE MODEL OF APPLYING THE ENVIRONMENTAL BUDDHIST PHILOSOPHY IN THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL CONSCIENCE

พระครูจิตตสุนทร (พิชิต ชูเกลี้ยง)

Phrakru Chittasunthon (Pichit Chookliang)

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

กัญยาวิร์ สัทธาพงษ์

Kanyawee Sathapong

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University, Thailand

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามหลักนิเวศวิทยา 2) ศึกษาพุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมว่าด้วยการพัฒนานิเวศสำนึก 3) สร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนานิเวศสำนึก 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนานิเวศสำนึกโดยตรง จำนวน 20 รูป/คน และได้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา ผลการวิจัยพบว่าการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปัจจุบันได้ใช้ทั้งมาตรการทางข้อกฎหมาย การสร้างกิจกรรมทางวิชาการและเชิงปฏิบัติการนั้นยังไม่เพียงพอ ควรมีการเพิ่มนิเวศสำนึกทางปรัชญาและศาสนา ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากไม่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น การแก้ปัญหาอาจทำได้ยาก ควรนำพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ เพราะพุทธปรัชญาได้มีชุดคำอธิบายในเรื่องนิยาม 5 ปฏิจจสมุปบาทและไตรลักษณ์ ด้วยการมองโลกแบบองค์รวม ทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมล้วนมีกระบวนการอิงอาศัยกันตามหลักเหตุและผลนั้น เพื่อให้มนุษย์ได้มองโลกกับตนเองเป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่แสวงหาครอบครอง ในการพัฒนานิเวศสำนึก ด้วยการสร้างปัญญาให้เห็นคุณค่าของระบบนิเวศ การใช้ความเมตตากรุณา ด้วยหลักเบญจศีลเบญจธรรม และการใช้หลักพลธรรม 4 เตรียมพลังแห่งนิเวศสำนึก ในการสร้างรูปแบบการพัฒนานิเวศสำนึกด้วยการเสริมจิตสำนึกของประชาชน

* Received 27 August 2020; Revised 12 September 2020; Accepted 13 September 2020

ชุมชนสถาบันการศึกษา ผู้บริหารบ้านเมือง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม
สร้างประโยชน์สุขร่วมกัน องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย นี้คือ EC Model = WMP + ECO
คำสำคัญ: รูปแบบ, การประยุกต์ใช้, พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อม, การพัฒนา, นิเวศสำนึก

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the concept of conscience in the environmental protection in accordance with ecology. 2) study the Buddhist philosophy on developing the ecological conscience. 3) cultivate the model of applying Buddhist philosophy of environment for developing the ecological conscience. 4) create a new body of knowledge and model of building conscience of other environmental protection and development. This research was a qualitative one based documentary research and field study on the 20 interviewers who are the knowledgeable and experienced ones concerning the ecological conscience development and methodized by the structure interview upon the analytic, appreciative and applicative approach so as to lead to the creativity of new body of knowledge in philosophy and religion. The results of research were found as follows: The present creation of conscience in the environmental protection by both the legal measure and academic and workshop activities is not enough. It should be added ecological conscience by philosophical and religious perspective based on cultivating the people conscience on the ecosystematic participation for the natural resources and environmental management. Without the people participation, the problem-solution is difficult. It should be applied to Buddhist philosophy, because the Buddhist philosophy has been explained by the principles of the five aspects of natural law, the Dependent Origination and the Three Common Characteristics regarding the understanding the holistic world. The rationality of viewing both human and environment that is the interdependent state is to aim at reminding the human to comprehend by themselves as being oneness with the nature, and then no thinking the world domination selfishly. In the proceeding of developing the eco-conscience, there are the constructing the wisdom to realize the ecological value, growing the mercy with the fivefold precept and five dharma and powering the eco-conscience with four kinds of force. In cultivating the model of eco-conscience development, there are the depicting morality to the

people conscience, communities, educational institutes, city administrators, government officials to participate and do peaceful happiness. As for the creativity of new body of knowledge on this research is EC Model = WMP + ECO.

Keywords: Model, Applying, Environmental Buddhist Philosophy, Development, Ecological Conscience

บทนำ

การพัฒนาและมุ่งมั่นให้มีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เป็นเหมือนเหรียญสองด้าน ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าเหรียญด้านหนึ่งก่อให้เกิดความก้าวหน้ากับมนุษย์ แต่สิ่งที่ส่งผลกระทบของเหรียญอีกด้านหนึ่งที่มาควบคู่กับการพัฒนา คือ การก่อให้เกิดภาวะวิกฤตต่าง ๆ เช่นเดียวกันทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะวิกฤตทางระบบนิเวศที่ส่งผลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นให้แก่ทั้งมนุษย์ สังคมและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดของมนุษย์ที่มุ่งจะเอาธรรมชาติมารับใช้สนองความต้องการของตนได้ตามปรารถนา การพิชิตธรรมชาติ คือ การพรากธรรมชาติจากภาวะสมดุล ทำให้ธรรมชาติเสียดุลยภาพไปนั้นคือความสำเร็จของมนุษย์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2541) จนนำมาสู่คำถามย้อนแย้งทางการพัฒนาว่า ความเจริญก้าวหน้าของอารยธรรมที่ผ่านมาทั้งหมด ตลอดจนยุคสมัยใหม่ เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (อภิชัย พันธเสน, 2558) ผลพวงของการพัฒนาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นับตั้งแต่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมและได้มีการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมไปอย่างกว้างขวางทั่วโลก ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรโลกอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติได้ถูกคุกคามและทำลายลงโดยการกระทำของมนุษย์จนเกิดมลพิษ (Pollution) และได้ส่งผลร้ายต่อมวลมนุษย์อย่างรุนแรงตามระยะเวลาที่ผ่านมา เช่น ปัญหาความ ร่อยหลอของทรัพยากรธรรมชาติ มีทรัพยากรพิช สัตว์ ดิน น้ำ ปัญหาของของเสีย ปัญหาระบบนิเวศ ปัญหามลพิษ (ประเวศ อินทองปาน, 2562) ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการทำลายระบบนิเวศและส่งผลที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่เสื่อมคุณภาพตามมาด้วย อย่างไรก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ได้นำมาสู่การอภิปรายหลายวงวิชาการ แม้กระทั่งในระดับชาติที่นำเสนอแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศไทย ในส่วนที่ 4 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 12 ที่มีความมุ่งมั่นโมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน และได้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้เกิดความสมดุล (Thriving in balance) ทั้งมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับเทคโนโลยี ด้วยการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในยุทธศาสตร์ดังกล่าว มีแนวทางการพัฒนา คือ 1) การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ 2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 3) แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม 4) ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5) สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 6) บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ 7) พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8) การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2559)

เมื่อมองในมิติทางปรัชญา การเปลี่ยนแปลงกระแสการพัฒนาของโลกหรือกระแสโลกาภิวัตน์นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกลไกการตลาดที่ก่อให้เกิดการเติบโตขนาดใหญ่ การผลิตในเชิงอุตสาหกรรมและการบริโภคที่เกินความจำเป็น (สมบุญ ณ อยุธยา, 2553) เป็นผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืชพรรณธรรมชาติ โดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดด้านกายภาพ ศักยภาพในการผลิตความสามารถที่จะรองรับการบริโภคและการใช้ประโยชน์จากทุนดั้งเดิม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2541) ทำให้เกิดกระแสต่อต้านสังคมแบบสมัยใหม่ โดยนักปรัชญาได้พยายามเสนอแนวคิดต่าง ๆ เพื่อหวังให้คนในสังคมได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง และพร้อมที่จะปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ต้องพยายามแสดงให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้คนในสังคมเห็นตามความจริงของคุณค่าสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ และรู้จักปกป้องหวงแหนสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนคู่กับมนุษยโลก ด้วยการพยายามคิดพัฒนาแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเกิดความยั่งยืน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2541) เมื่อมองกระบวนทรรศน์ในเชิงพุทธปรัชญาที่มุ่งเน้นให้มนุษย์สำนึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และพยายามปรับตัวและเรียนรู้ถึงการอิงอาศัยกันระหว่างมนุษย์กับโลกหรือสิ่งแวดล้อม (ประเวศ อินทองปาน, 2562) ซึ่งในมุมมองของผู้วิจัยนั้น เชื่อว่าพุทธปรัชญาได้มุ่งเน้นให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมโลกได้อย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับปรัชญาหลังนวยุคอื่น ๆ แต่ประเด็นมีว่า ในความคิดของนักคิดตะวันตกบางคนจะมองว่า พุทธปรัชญามีอาจให้ทางออกแก่วิกฤตการณ์สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติของโลกปัจจุบันได้ (เนืองน้อย บุญเนตร, 2537) ทั้งนี้ เพราะในการแก้ปัญหาดังกล่าวนั้น มนุษย์จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับโลกธรรมชาติอย่างจริงจัง ซึ่งอาจจะเข้ากันไม่ได้กับท่าทีของพระพุทธศาสนาที่มุ่งสู่การค้นหาทางหลุดพ้นอันจะบรรลุได้ก็แต่โดยปลดปล่อยตัวเองให้เป็นอิสระจากพันธนาการทั้งปวงทางโลก นักคิด เช่น John Passmore มองว่า โดยสาระแล้ว พุทธปรัชญาเป็นปรัชญาที่ปฏิเสธโลกและมีท่าทีที่สื่อแสดงถึงความ “เกลียดโลก” จึงมีอาจเป็นฐานทางอภิปรัชญาของจริยศาสตร์สภาวะแวดล้อมได้ จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อมจะต้องมีทัศนคติทางจริยธรรมต่อโลกธรรมชาติ อันเป็นทัศนคติของการยืนยันความมีอยู่ของโลก แนวทางการปฏิบัติของจริยศาสตร์สภาวะแวดล้อมก็คือการบูรณาการและการทำให้ตัวเองกลมกลืนกับโลกธรรมชาติ ไม่ใช่แยกตัวเองหรือเพิกเฉยต่อโลกธรรมชาติ (John Passmore., 1974) คำวิจารณ์ดังกล่าวชี้ไปยังข้อสรุปสำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับพุทธปรัชญาว่า พุทธปรัชญาขาด “สำนึกทางศาสนา” เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมทาง

ธรรมชาติ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เส้นทางสู่ความหลุดพ้นตามแนวคิดของพุทธปรัชญานั้น เป็นเรื่องของปัจเจกโดยเฉพาะปัญญาหรือการเข้าถึงความจริงสูงสุด ซึ่งจะนำไปสู่การหลุดพ้น ปัจเจกนั้นไม่ได้หยั่งโยงไปสู่โลกภายนอก น่าจะเป็นภาพของบุคคลที่นิ่งสมาธิอยู่โดดเดี่ยวและไม่ยอมรับรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวและเมื่อพบแล้วซึ่งสังขารธรรม ก็จะเลี่ยงการเข้าไปสัมพันธ์กับโลกภายนอกไม่ว่าจะเป็นสังคมนมนุษย์หรือสังคมนิเวศโดยสิ้นเชิง (เนื่องน้อย บุญเนตร, 2537)

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยมองว่า พุทธปรัชญา มีความสอดคล้องกับ นิเวศปรัชญา หลังนวยุค ในแง่ของการแสวงหาทางออกสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการปรับมุมมองมโนทัศน์ของมนุษย์ให้เกิดความสมดุลกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ดังนั้น มโนทัศน์ในการพัฒนาจิตสำนึกนี้ ผู้วิจัยมองว่า สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับมุมมองและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติของประชาชนได้ โดยปรับเข้าสู่กระบวนการทางการศึกษาหรือการเรียนรู้ของประชาชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ คือ การมีส่วนร่วมทางสังคม จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยมีข้อสงสัยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของงานวิจัยเชิงความเป็นเหตุเป็นผล (Rationality) นี้ว่า หลักคิดของพุทธปรัชญาว่าด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากหลักคิดอื่น ๆ โดยเฉพาะจากนักคิดชาวตะวันตกนั้นอย่างไร หลักพุทธปรัชญานั้นสามารถนำมาเพาะบ่มให้มนุษย์เกิดนิเวศสำนึกได้อย่างไร และจะอย่างไรให้พุทธนิเวศสำนึกนั้นนำไปสู่การแสดงออกปรากฏเป็นรูปธรรมและสร้างระบบเครือข่ายของการมีส่วนร่วมของภาคสังคมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามหลักนิเวศวิทยา
2. เพื่อศึกษาพุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมว่าด้วยการพัฒนานิเวศสำนึก
3. เพื่อสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนานิเวศสำนึก
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) ภายใต้กระบวนการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (Dialectic method) และการใช้เหตุผลแบบมีวิจารณ์ญาณ (Discursive method) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์วิจารณ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ได้ค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม โดยเฉพาะพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

อีกทั้ง คัมภีร์อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกาที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค อภิธัมมัตถสังคหะ มลिनทปัญหา เป็นต้น รวมทั้ง ศึกษาคณานสำคัญ ๆ ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) วิทย์ วิศทยเวทย์ เนื่องน้อย บุญเนตร ประเวศ อินทองปานและนักวิชาการอื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนาและสิ่งแวดล้อม/นิเวศวิทยา

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) ได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล จากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทวิจารณ์ เอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึงเรื่อง แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึก การตระหนัก การมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาและแนวคิดทางพุทธปรัชญาว่าด้วยสิ่งแวดล้อม

3. การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว จำนวน 20 รูป/คน โดยจำแนกเป็นพระสงฆ์ 10 รูปและคฤหัสถ์ 10 คน โดยเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนานิเวศสำนึกโดยตรงและสามารถให้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ได้ และได้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามข้อคำถามที่ได้กำหนดไว้ก่อนแล้ว พร้อมทั้งใช้เครื่องบันทึกเสียงได้บันทึกคำให้สัมภาษณ์ และผู้วิจัยใช้สมุดจดบันทึกคำให้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้ข้อมูลและทำการสัมภาษณ์ในลักษณะยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มเติมโดยไม่จำกัดเวลาอย่างเป็นกันเอง

4. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ จึงถูกนำเสนอออกมาในรูปแบบของการเขียนอภิปรายแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ด้วยการบูรณาการ (Integration) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานิเวศสำนึกให้เชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันภายใต้การศึกษาเชิงวิเคราะห์ (Analysis) วิจารณ์ (Appreciation) และวิธาน (Application) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามหลักนิเวศวิทยานั้น มีความเห็นชัดเจนว่า สิ่งมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมแต่ละสถานที่ แต่ละแห่งเมื่อมีความสัมพันธ์กัน ย่อมทำให้เกิดระบบนิเวศทั้งที่เป็นระบบนิเวศขนาดเล็ก และระบบนิเวศขนาดใหญ่ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ สัตว์ที่มีชีวิตไม่สามารถดำรงตัวเองอยู่ได้อย่างแยกอิสระ แต่จะอยู่อย่างมีความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตอื่นที่อยู่ในระบบนิเวศเดียวกัน แต่ความสัมพันธ์จะเป็นไปในลักษณะใด พิจารณาจากการได้ประโยชน์หรือการเสียประโยชน์ในการดำรงชีวิต ภาวะความสมดุลในระบบนิเวศ หมายถึง สภาพทั่วไปของระบบนิเวศหนึ่ง ๆ ที่เป็นปกติ มีความสัมพันธ์ระหว่าง

กันตามบทบาท และหน้าที่ตลอดเวลา การที่จะช่วยให้ระบบนิเวศอยู่ในสภาวะสมดุลได้นั้น จะต้องช่วยให้ระบบนิเวศมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และมีการหมุนเวียนของสารและพลังงานต่าง ๆ ในระบบนิเวศที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องในปริมาณที่สม่ำเสมอ ส่วนสิ่งตรงกันข้ามกับภาวะสมดุลในระบบนิเวศ คือ การขาดความสมดุลในระบบนิเวศ คำว่า การขาดความสมดุลในระบบนิเวศ หมายถึง ระบบนิเวศสูญเสียความสมดุล โดยการสูญเสียนั้นอาจมาจากธรรมชาติ หรือจากมนุษย์ การขาดความสมดุลของระบบนิเวศ ยังผลให้เกิดสภาวะเรือนกระจก เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของโลก และการลดลงของจำนวนโอโซน จนทำให้เกิดภาวะโลกร้อน การขาดความสมดุลของระบบนิเวศหากเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ระบบนิเวศจะช่วยแก้ไขและปรับสภาพตนเอง แต่ถ้าเกิดจากมนุษย์ต้องแก้ไขด้วยสำนึก และความตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศของมนุษย์ ซึ่งค่อนข้างยาก เพราะจำนวนของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น และมนุษย์ล้วนต้องการความสุขสบาย

แนวทางการแก้ไขปัญหาในระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน จะมีทั้งมาตรการทางข้อกฎหมาย การสร้างกิจกรรมทั้งทางวิชาการและกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการดำเนินการของการกระทำกลางน้ำหรือปลายน้ำ แต่ยังไม่ครบทั้งกระบวนการด้วยการขาดกระบวนการต้นน้ำ นั่นคือ ทำอย่างไรที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดการตระหนักในระบบนิเวศ เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมด้วยการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน การที่ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยแบ่งเบาภารกิจในภาครัฐนั้น อีกทางหนึ่งก็จะเกิดประโยชน์โดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติมีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ประโยชน์ของชุมชนและสภาวะด้านสิ่งแวดล้อมเอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของคนในชุมชนนั้น ๆ และชุมชนใกล้เคียง ซึ่งในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ยังสามารถทำให้ประชาชนร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเองได้ โดยบางปัญหาหากไม่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น การแก้ปัญหาอาจทำได้ยาก ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงค้นหาแนวทางด้วยหลักพุทธปรัชญา

2. พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมว่าด้วยการพัฒนานิเวศสำนึกนั้นมองว่า การเข้าใจในกระบวนการความสัมพันธ์ของธรรมชาติกับสภาวะแวดล้อมทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตนั้น พุทธปรัชญาได้มีชุดคำอธิบายไว้ในเรื่องของนิยาม 5 ปฏิจจสมุปบาท และหลักไตรลักษณ์ พุทธปรัชญามองโลกแบบองค์รวม ทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมนั้น ล้วนแต่มีความสำคัญต่อกันและกัน กระบวนการอิงอาศัยหรือกฎแห่งการอิงอาศัยกันตามหลักแห่งเหตุและผลนั้น มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การศึกษาและทำความเข้าใจของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้มองโลกกับตนเองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แสวงหาครอบครอง ถือครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะเข้าใจในความไม่มีอยู่หรือไม่มีตัวตนของตนเอง เข้าใจถึงกฎของธรรมชาติที่เป็นสัจธรรมอันมีอยู่จริงแม้ไม่มีมนุษย์อยู่ก็ตาม

หากมนุษย์มีความเห็นที่ถูกต้องว่าสิ่งแวดล้อมมีคุณค่าต่อการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจและปัญญาของมนุษย์แล้ว ย่อมที่จะทำให้มนุษย์มีความรักและความเคารพต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกันนั้นก็ทำให้มนุษย์ปฏิบัติหรือดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมด้วยดี เนื้อหาของระบบจิตพุทธจริยธรรมก็คือ มรรคมีองค์ 8 อันเป็นวิธีการปฏิบัติที่เป็นกลาง (ทางสายกลาง) ตามธรรมชาติ ซึ่งประสานสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างเหมาะสม เพื่อเอื้อให้เกิดผล คือ นิโรธตามกระบวนการดับทุกข์ มรรคสามารถนำมาใช้เป็นแนวการปฏิบัติที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กล่าวคือ มีความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) การดำรงชอบ (สัมมาสังกัปปะ) เจตนาเจตนาวิมุตติ (สัมมาวาจา) เจตนาเจตนาวิมุตติ (สัมมากรรม) เจตนาเจตนาวิมุตติ (สัมมาสมาธิ) โดยสรุปมรรคทั้ง 8 ประการข้างต้น สามารถสรุปย่อลงในไตรสิกขา เพื่อใช้ในการประยุกต์หลักของมรรคต่อกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากมาย โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือระบบการศึกษา นอกจากนี้ยังสามารถเน้นมรรคบางประการมาประยุกต์กับกิจกรรมด้านอื่น เช่น เศรษฐกิจ การเมือง โดยเชื่อมความสัมพันธ์กับมรรคอื่นอย่างเป็นองค์รวมในการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาหรือสิกขา 3 คือ ข้อที่ต้องศึกษาและปฏิบัติเพื่ออบรม กาย วาจา ใจ และปัญญาให้เจริญจนกระทั่งบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ นิพพาน ไตรสิกขาเป็นหลักปฏิบัติในแง่การนำไปใช้งาน ส่วนอริยมรรคทั้ง 8 นั้น เป็นระบบการปฏิบัติธรรม ดังนั้น การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามหลักการทางพุทธปรัชญาไว้ 3 ขั้น คือ 1) มโนธรรมสำนึก เริ่มขึ้นด้วยการอบรมจิตให้เป็นสัมมาทิฐิคือการตั้งจิตไว้ชอบ เพราะจิตเป็นตัวนำการกระทำทั้งปวง จิตที่ประกอบด้วยมโนสำนึกชอบ 2) ศีล ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศีลเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญมากสำหรับฆราวาส เช่น ศีล 5 และ วินัยสำหรับบรรพชิต หลักธรรมในการผลิตและบริโภคทรัพยากรธรรมชาติด้วยหลักทางสายกลาง ซึ่งตั้งอยู่บนการรู้จักประมาณในการบริโภค และการกตัญญูกตเวทิตะ 3) การพัฒนาองค์รวมด้วยวิธีบูรณาการ โดยเริ่มต้นการพัฒนาคนให้มีปัญญารู้เท่าทันก่อน คือ 1) การพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง มีสุขภาพดี เป็นการพัฒนาสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งหมด 2) พัฒนาสังคม คือ การอยู่ร่วมกันด้วยดี 3) การพัฒนาอารมณ์และจิตใจให้มีความสุข 4) การพัฒนาปัญญาเพื่อให้รู้เท่าทันตามความเป็นจริงด้วยภาวนาหรือการอบรมฝึกฝน

3. การสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนานิเวศสำนึกนั้นทำให้เห็นชัดเจนว่า สิ่งที่เป็นปัญหาอันแท้จริงที่ไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนานิเวศสำนึกนั้นก็คือ อดตาหรือตัวตน อันประกอบด้วยอาการรวมของอุปกิเลสที่นอนเนื่องในจิตใจของมนุษย์คือ อวิชชา ความไม่รู้แจ้งแทงตลอด ความหลงมกมาย ตัณหา ความทะยานอยาก และอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น การผูกใจไม่เสื่อมคลาย ปัจจัยที่ 3 อย่างนี้เป็นรากเหง้าที่ทำให้เกิดกิเลสจนเกิดการดิ้นรน แสวงหา บริโภคจนทำให้เกิดเป็นกลุ่มคนที่ต้องเสพที่เรียกว่ากลุ่มบริโภคนิยม หรือกลุ่มอัตตัตถนิยม เมื่ออดตาได้เกิดขึ้นก็จะถ่ายทอดแสดงออกเชิง

พฤติกรรมทั้งการกระทำทางกายและวาจาตั้งแต่จะเห็นได้จากระดับต่าง ๆ จนกลายเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนานิเวศสำนึก

สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมนั้น คือ การสร้างปัญญาให้บุคคลได้เห็นคุณค่าของระบบนิเวศว่าสำคัญอย่างไร แล้วทำควบคู่ไปกับการกระทำโดยเริ่มต้นจากการดำเนินชีวิตประจำวันในการใช้ความเมตตากรุณา ด้วยหลักเบญจศีลเบญจธรรม เมื่อจิตมีความพร้อมจึงเตรียมไปสู่การเตรียมพลังแห่งนิเวศสำนึก ด้วยการใช้หลักพละธรรม 4 ในการสร้างรูปแบบการพัฒนานิเวศสำนึก ด้วยระบบคิดแบบ 3 ส. คือ เสริม - สร้าง - สุข ด้วยการ 1) เสริมจิตสำนึกของประชาชน ผู้บริหารบ้านเมือง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2) สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม 3) สุขที่เกิดจากการมีส่วนร่วมกันในกิจกรรมการพัฒนาระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม เพื่อการลดความเห็นแก่ตัวของคนในชุมชนและสร้างประโยชน์สุขร่วมกันในการตื่นรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และต้องมีกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญ อันประกอบด้วย 1) ชุมชน ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์และผลกระทบโดยตรงกับการพัฒนานิเวศสำนึก 2) สถาบันทางการศึกษา ถือว่าเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญในการสอนให้เยาวชนได้เกิดการตระหนักรู้คุณค่าของระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และ 3) หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องผู้มีประสบการณ์และการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของชุมชนนั้นได้

กระบวนการสร้างรูปแบบการพัฒนานิเวศสำนึกและการมีส่วนร่วมของคนในสังคมจะต้องทำให้สังคมนั้นเข้าสู่สภาวะสันติสุข เพราะคนในชุมชนมีความสุขกับการได้อยู่ร่วมกันในชุมชน มีจิตสำนึกร่วมกัน ซึ่งการมีจิตสำนึกนั้น หมายถึง การยินดีและมีความสุขกับการทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวมอย่างมีความสุข ประชาชนดำเนินการด้วยความเต็มใจและตระหนักถึงผลที่จะเกิดต่อส่วนรวม และยินดีที่จะเข้าร่วมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความสุข ป้องกันความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี เรียกได้ว่าเป็นแนวทางแห่งการสร้างสันติสุขบนพื้นฐานความสุขของคนในชุมชน ทั้งทางกายและทางจิตใจ กล่าวคือ ความสุขทางกาย คือ การรอดพ้นจากปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้มีสภาวะที่ดี ส่งผลดีในด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น การอยู่ดีมีสุขก่อให้เกิดรายได้จากเศรษฐกิจ คนในสังคมมีสุขภาพดี ไม่เป็นคนไข้โรค ส่วนความสุขทางใจ คือ การมีความสุขกับการร่วมกิจกรรมดำเนินการแก้ปัญหาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เพราะเข้าร่วมด้วยใจที่มีจิตสำนึกมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ จึงทำให้การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการเป็นไปด้วยความสุขของผู้เข้าร่วมและเมื่อผลการสร้างการมีส่วนร่วม สามารถทำให้ปัญหาลดลงและหมดไปก็ยิ่งทำให้คนในสังคมมีความสุขทางใจมากยิ่งขึ้น กระบวนการที่จะทำให้ประชาชนเห็นผลดีของการสร้างความสุขส่วนรวมนั้น ต้องเริ่มจากการปรับมุมมองและความคิด โดยการลดความยินดีและชื่นชมในความสุขส่วนตัวเสียก่อน เพราะหากไม่ยึดติดประโยชน์ของตนจนเกินพอดีก็จะสามารถสร้างแนวความคิดให้ยึดถือประโยชน์สุขส่วนร่วมได้ง่ายขึ้น กระบวนการการพัฒนา

นิเวศสำนึกนั้นต้องสร้างให้ประชาชนหรือชุมชนได้เห็นสิ่งที่เรียกว่า ประโยชน์สุขร่วมกันระหว่างประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นเกิดขึ้นมาได้ เพราะแม้คนในสังคมจะมีความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว มีความรู้ที่ถูกต้อง มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมแก้ปัญหา แต่หากพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ไม่ดี ยังคงมีกระทำอยู่ก็ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้อย่างสิ้นเชิงได้ วันหนึ่งหากเวลาผ่านไป กิจกรรมบางส่วนหยุดดำเนินการ ปัญหาเดิมที่เคยเกิดขึ้นก็จะกลับมาเกิดซ้ำอีกในอนาคต ดังนั้น คนในชุมชนที่มีจิตสำนึกแล้วมีการสร้างความมีส่วนร่วมที่ดีแล้ว และส่งผลให้เกิดความสุขทั้งทางกาย ทางใจแล้ว ก็ยังต้องงดเว้นกิจกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ เมื่อทุกคนในชุมชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม แล้วประโยชน์ส่วนรวมนั้นจะส่งผลแก่ประโยชน์ส่วนตนตามมา แนวทางการพัฒนานิเวศสำนึกตามหลักพุทธปรัชญา แม้อู่อะไรเป็นสิ่งที่นามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ หากได้พัฒนานิเวศสำนึกอย่างถูกต้อง เป็นกระบวนการ ก็สามารถนำไปสู่สิ่งที่เป็รูปธรรมของการพัฒนาได้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วิถีวัฒนธรรมและองค์รวมคือ ระบบนิเวศวิทยาให้เกิดความยั่งยืนได้ ก่อให้เกิดทั้งประโยชน์สุขและสันติสุขได้อย่างแท้จริง

4. การสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย เรียกว่า รูปแบบการพัฒนานิเวศสำนึก “EC Model = WMP + ECO” อันบูรณาการด้วย 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในที่เกิดจากการเพาะบ่มโยนิโสมนสิการ และปัจจัยภายนอกที่เป็นปรโตโมหะด้วยความเป็นกลียาณมิตร

อภิปรายผล

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามหลักนิเวศวิทยาเป็นที่ชัดเจนว่า กระบวนการพัฒนาระบบนิเวศนั้น สิ่งที่ควรดำเนินการเป็นลำดับต้นคือการปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้เห็นคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ธรรมชาติไม่มีมนุษย์สามารถเป็นไปตามวัฏจักรของธรรมชาตินั้นได้ แต่มนุษย์ไม่มีธรรมชาติ เชื่อแน่ว่าไม่สามารถดำเนินชีวิตให้เป็นไปได้ ในแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมักจะเชื่อในกลไกของวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี หรือใช้มาตรการทางสังคม เช่น ข้อกฎหมาย แต่แท้จริงแล้ว สิ่งที่ควรเริ่มก่อนอื่นใดทั้งหมด คือการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาศุภชัย สุภทโท (เจ้าอาวาส) การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาจิต สำนึกสาธารณะเชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงโดยปกติ ต่างมุ่งหวังในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว เพิกเฉยต่อสังคมส่วนรวม ไม่ช่วยกันรักษาสมบัติ และสถานที่ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะ เขาเหล่านั้นไม่สนใจแก้ปัญหาทั่วไปโดยส่วนรวม ดังนั้น จึงควรปลูกฝังส่งเสริมและพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะให้มีมากขึ้นในสังคมไทย เพราะจิตสำนึกสาธารณะเป็นเรื่องของจิตใจ และเป็นความรู้สึกรู้สีกภายในจิตที่เกิดขึ้นได้ การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะนั้นควรปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก สู้วัยรุ่น และจนถึงวัยผู้ใหญ่ได้นั้น บุคคลต้องการ

ปลูกจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจ อันจะมีผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข (พระมหาศุภชัย สุภโท (เป้าทอง), 2558)

2. พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมว่าด้วยการพัฒนานิเวศสำนึก เป็นที่ชัดเจนทั้งโดยหลักการและประสบการณ์ของพุทธปรัชญาที่มองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติมีความเชื่อมโยงอาศัยซึ่งกันและกัน โดยที่มนุษย์ต้องปฏิบัติให้กลมกลืนกับธรรมชาติ เพราะมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ อีกทั้งควรเข้าใจความเป็นจริงของธรรม เพราะหลักสัจธรรมและหลักจริยธรรมในพุทธปรัชญาเป็นสิ่งที่สัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชวรมณี (พล อาภากรโ) และคณะ เรื่อง นิเวศวิทยาเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในการเสริมสร้างสุขภาพและการเรียนรู้ของสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมบูรณาการกับนิเวศวิทยาเพื่อการพัฒนาจิตและสังคมอย่างยั่งยืนได้วิเคราะห์ตัวอย่างจากกรณีศึกษา 6 กรณี และพบว่า หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นหลักธรรมที่ทุกหน่วยงานได้นำไปประยุกต์โดยอาจจะไม่ได้ใช้ภาษาธรรมดังที่เข้าใจทั่วไปแต่ได้ทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่แสดงให้เห็นว่า องค์ธรรมทั้ง 3 ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ถ้าทุกองค์กรได้นำหลักไตรสิกขาไปปฏิบัติย่อมหวังได้ว่าจะประสบความสำเร็จในการดูแลระบบนิเวศ พร้อมทั้งเกิดการพัฒนาจิตและสังคมได้อย่างยั่งยืน (พระราชวรมณี (พล อาภากรโ) และคณะ, 2558) อีกทั้งสอดคล้องกับ พระภัสสรณ์ สุจุฑา (นันทศาสตร์) เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์หลักนิเวศวิทยาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทเป็นหลักความจริงของสิ่งทั้งหลายในธรรมชาติ คือ อริยสัจ 4 ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงออกมาในรูปแบบของกฎความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย คือ ไตรลักษณ์ และกฎของเหตุปัจจัยคือ ปฏิจจสมุปบาท เมื่อรู้แจ้งในกฎของธรรมชาติแล้วพระองค์ก็ทรงสอนให้ปฏิบัติต่อธรรมชาติด้วยความเอื้อเพื่อ เพื่อให้อยู่ร่วมกันกับธรรมชาติด้วยความเอื้อเพื่อและกลมกลืนกัน (พระภัสสรณ์ สุจุฑา (นันทศาสตร์), 2558)

3. การสร้างรูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนานิเวศสำนึก ทำให้ชัดเจนว่า พุทธปรัชญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ผลเป็นรูปธรรมโดยมุ่งพัฒนาเชิงองค์รวมและนำไปสู่ประโยชน์สุขทั้งที่เป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นได้อย่างแท้จริงบนพื้นฐานหลักการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยหลักอริยสัจ 4 อีกทั้งเกิดการสังเคราะห์ที่นำไปใช้ในรูปกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ วิสาร นามวา การวิจัยเรื่อง การปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนกลุ่มน้ำโขง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของกิจกรรมการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการฝึกอบรมประกอบด้วย 2 ภาค คือ ภาคที่หนึ่งเป็นการให้ความรู้ด้านทฤษฎี ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง ความเป็นมาและสำคัญของอุทยานแห่งชาติกบระบบนิเวศ ส่วนที่สอง ปัจจัยที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่วนที่สาม กรณีศึกษาบุคคลผู้เป็นต้นแบบที่ดีในการอนุรักษ์

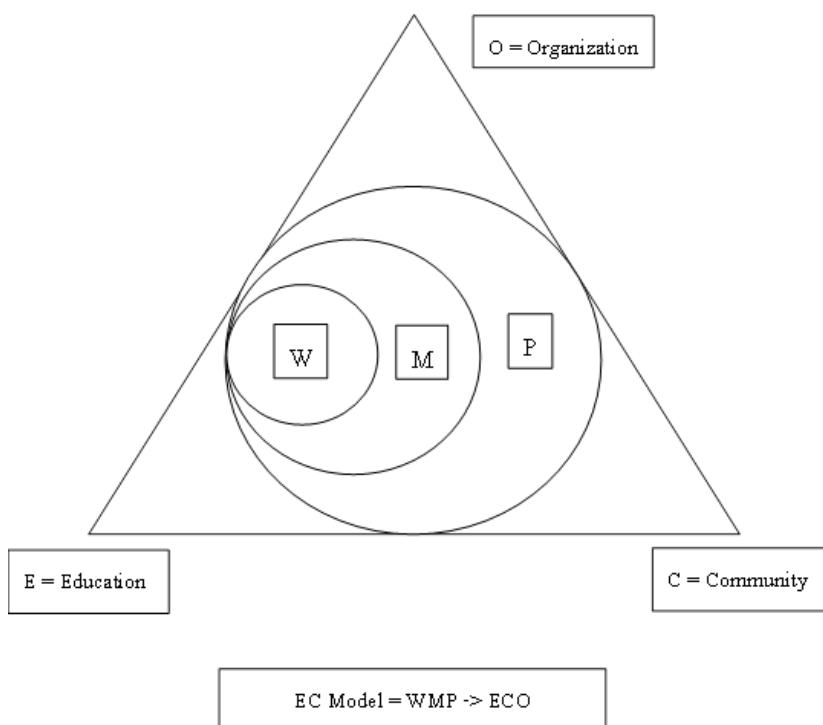

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภาคที่สอง เป็นภาคปฏิบัติด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยกิจกรรม 4 อย่าง คือ การศึกษาระบบนิเวศตามเส้นทางธรรมชาติศึกษา การสร้างฝายแม้ว การทำแนวกันไฟ และการปลูกต้นไม้ (วิสาร์ นามวา, 2558) อีกทั้งสอดคล้องกับ จักรพรรณ วงศ์พรพวัน การวิจัยเรื่อง นิเวศวิทยาเชิงพุทธกับแนวคิด คุณค่า และการเสริมสร้างการอนุรักษ์ป่าชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและคุณค่าของนิเวศวิทยาเชิงพุทธ พบว่า พระพุทธศาสนากับนิเวศวิทยา มีความเกี่ยวข้องกันตรงที่ไม่ได้แบ่งแยกระหว่างสิ่งมีชีวิตและธรรมชาติออกจากกัน นิเวศวิทยาจะสอนให้ มนุษย์รู้จักรักษาระบบธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนพุทธศาสนาจะมุ่งสอนให้มนุษย์มีความเมตตาต่อธรรมชาติ และให้ปฏิบัติต่อธรรมชาติเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตตน การทำลายธรรมชาติก็เหมือนกับการทำลายตนเอง เพราะจุดร่วมของมนุษย์กับธรรมชาติคือการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รูปแบบการเสริมสร้างการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ป่าชุมชนทั้ง 3 แห่ง มีรูปแบบการสร้างเสริม 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจและ ความตระหนักร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 2) การพัฒนากิจกรรมใน การอนุรักษ์ป่าชุมชนด้วยวิธีการต่าง ๆ 3) การควบคุมกิจกรรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ให้เกิดความยั่งยืน และ 4) การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์ป่าอันได้แก่ ความกตัญญู ความเมตตา ความยำเกรง ความพอประมาณ และความสันโดษ หลักธรรมเหล่านี้ได้ช่วย กล่อมเกล่าจิตใจชาวบ้านให้มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน และทำให้ชาวบ้านได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของป่าไม้ในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืนสืบถึงคนรุ่นหลังต่อไป (จักรพรรณ วงศ์พรพวัน, 2562)

4. การสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ ด้วยรูปแบบการพัฒนานิเวศสำนึก “EC Model = WMP + ECO” นั้นต่างมีความสัมพันธ์อาศัยซึ่งกันและกัน ในบางครั้งและบางคนต้องอาศัยปัจจัยภายนอกเป็นตัวนำเพื่อให้เกิดการกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หากจะให้เกิดความยั่งยืนเพื่อการพัฒนาจิตสำนึกเป็นสิ่งที่ต้องเกิดจากการระเบิดภายในของบุคคลทั้งการใช้ปัญญาและความกตัญญูต่อสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนานิเวศสำนึก

จากภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนานิเวศสำนึก ซึ่งมีโมเดล คือ EC Model = WMP + ECO โดยมีคำอธิบาย ดังนี้

EC Model มาจากคำว่า Ecological Conscience Model คือ รูปแบบการพัฒนานิเวศสำนึก อันเป็นปัญหาวิกฤตทางจริยธรรมสิ่งแวดล้อมที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน แนวทางที่ได้จากการนำหลักพุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้จึงได้การบูรณาการ 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นจากเพาะบ่มโยนิโสมนสิการ คือ WMP และปัจจัยภายนอกที่เป็นประโยชน์ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร คือ ECO ทั้ง WMP และ ECO มีคำอธิบาย ดังนี้

W = Wisdom ปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ ความมีเหตุมีผล มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์ต้องอาศัยธรรมชาติ หากไม่มีธรรมชาติ มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ มนุษย์ต้องปลูกความรู้ด้วยการมีการมองกว้าง คือ การไม่ให้มองแค่ตัวเอง ไม่ให้มองแค่สังคมของเรา แต่ให้มองทั้งโลก ให้มี

ปัญญามองเห็นระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยในสรรพสิ่ง คิดไกล เป็นการมองเห็นถึงประโยชน์สุขเป็นสำคัญ สิ่งใดเป็นประโยชน์และทำให้เกิดความสุขทั้งกายและใจ ทั้งของตนเองและผู้อื่น สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำ และใฝ่สูง คือ ใฝ่ธรรมมุ่งแสวงหาความรู้ให้เข้าถึงความจริงแท้ ปราภวนาจะสร้างสรรค์ความดีงาม บำเพ็ญประโยชน์สุขแก่สังคม

M = Mercy ความเมตตากรุณาที่มองสิ่งรอบด้านด้วยความรักในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีความปราภวนาเพื่อจะมีชีวิตไม่ต่างจากตัวเรา ควรส่งเสริมให้ปัจเจกบุคคลดำรงตนด้วยการรักษาเบญจศีลเบญจธรรมต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

P = Power การสร้างพลังแห่งนิเวศสำนึกที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล ด้วยด้วยหลักพุทธจริยธรรมแห่งพละธรรม 4 ประการ คือ ปัญญาพละ วิริยพละ อดิเรกพละ และสังคหพละ ด้วยการสร้างพลังแห่งการสร้างสรรค์ พลังแห่งการปรับตัว พลังแห่งการแสวงหา และพลังแห่งความร่วมมือ

E = Education การให้การศึกษา การปลูกแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระบวนการสอนให้ตื่นรู้จากการทำลายระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โดยมีสถาบันการศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อน

C = Community ชุมชนหรือประชาชน เป็นหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนให้สมาชิกได้มีการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจนเกิดเป็นจิตสำนึก เป็นการระเบิดมาจากข้างในของชุมชน แล้วจึงนำพากระบวนการของการมีส่วนร่วมในการพัฒนานิเวศสำนึก โดยมุ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันของคนในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วิถีวัฒนธรรม และสภาพสิ่งแวดล้อม

O = Organization หน่วยงานของรัฐ องค์กร มูลนิธิ ภาคเอกชน ที่เป็นส่วนสนับสนุนในด้านการให้ความรู้ สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ เป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา เพื่อมุ่งที่จะให้ภาคชุมชนสามารถดำเนินการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดการสร้างเสริมพัฒนาจิตสำนึกต่อระบบนิเวศในสิ่งแวดล้อมเป็นการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญต่อระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมนั้น อันเนื่องมาจากมนุษย์เป็นตัวการในการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม หลักนิเวศพุทธปรัชญายอมรับความมีอยู่อย่างสมบูรณ์ในตัวเองของสรรพสิ่ง สรรพสิ่งต่างมีค่าและสิทธิโดยตัวเองที่จะดำรงอยู่และมีอยู่เทียมเท่าสิ่งอื่น สรรพสิ่งเป็นเพื่อนกัน จึงมีสิทธิที่จะดำรงอยู่ในฐานะเพื่อน และปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความมีเมตตาต่อกัน นี่เป็นลักษณะของการดำรงอยู่อย่างมีมิตรระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาสิ่งแวดล้อมเพื่อการสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกนั้นควรมุ่งพัฒนาสังคมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้วยการเสริมสร้างจิตสำนึกของการมี

ส่วนร่วมของประชาชน เป็นจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมอันจะเป็นตัวกำหนดและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์หรือกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้วยสำนึกรับผิดชอบและสำนึกถึงการสร้างประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม โดยไม่หวังที่จะได้รับผลประโยชน์ของตนเองแล้ว สังคมก็จะเป็นสังคมอุดมสุข ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การพัฒนานิเวศสำนึกจะเกิดขึ้นต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทุก ๆ ฝ่าย ทั้งบุคคล ภาคประชาสังคม ภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานอิสระอื่น ๆ ต้องร่วมแรงร่วมใจในการช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้สืบทอดต่อไปรุ่นต่อ ๆ ไป โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประโยชน์สุขร่วมกัน สำหรับผู้สนใจอยากจะทำวิจัยครั้งต่อไป มีข้อเสนอแนะ อาทิ ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักการเมือง ผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดมโนธรรมแห่งนิเวศสำนึกได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ. ปยุตโต. (2553). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- จักรพรรณ วงศ์พรวัฒน์. (2562). นิเวศวิทยาเชิงพุทธกับแนวคิด คุณค่า และการเสริมสร้างการอนุรักษ์ป่า ชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 19(1), 215 - 226.
- เนืองน้อย บุญเนตร. (2537). จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม: โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ อินทองปาน. (2562). พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2558). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: ผลิตัณม์.
- พระภัสสรณ์ สุวุฒโฒ (นันทศาสตร์). (2558). ศึกษาวิเคราะห์หลักนิเวศวิทยาตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 5(1), 271 - 283.
- พระมหาศุภชัย สุภโท (เป้าทอง). (2558). แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเชิงพุทธบูรณาการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชวรมณี (พล อาภากร) และคณะ. (2558). นิเวศวิทยาเชิงพุทธบูรณา การเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืนในการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมไทย. วารสาร สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 41(2), 32 - 48.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิสาร นามวา. (2558). การปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนกลุ่มน้ำโขง. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุตรศน์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี, 10(2), 87 - 93.

สมบูรณ์ บุญโท. (2553). ปรัชญากระบวรธรรมศน์กับการพัฒนามนุษย์ สังคมและธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สอนโลก-สอนธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2559). แผนพัฒนา เศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2561 จาก [http://www.nesdb.go.th/ Default.aspx?tabid395](http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid395)

อภิชัย พันธเสน. (2558). พุทธเศรษฐศาสตร์ วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับ เศรษฐศาสตร์สาขาต่าง ๆ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

Passmore J. (1974). *Man's Responsibility for Nature*. London: Duckworth.

ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในประเทศไทย*

ANTECEDENTS AND CONSEQUENCES OF PROPERTY MANAGEMENT IN THAILAND

ณัฐ เหลืองคำชาติ

Nut Luengcomchat

ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธ์

Natsapun Paopun

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: dr.nutspu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย และ 3) พัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริษัทที่ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ทั้งหมดจำนวน 280 บริษัท ใช้เทคนิค LISREL วิเคราะห์ด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดและสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเบ้ ความโด่ง โดยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการที่เชี่ยวชาญทางด้านการตลาด แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ และ 3) บุคลากรดีเด่นของธุรกิจ ทั้งหมดจำนวน 5 คน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจ ได้แก่ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม การมุ่งเน้นตลาด เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ และการดำเนินงานของธุรกิจ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ ลำดับมากที่สุด คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.42 มีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.42 ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม รองลงมาคือ การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) เป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.40 มีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.37 มีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.03 และ 3) พัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจ

* Received 27 August 2020; Revised 12 September 2020; Accepted 13 September 2020

อสังหาริมทรัพย์ คือ รูปแบบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ค่าไคว์ - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 62.61 องศาอิสระเท่ากับ 78 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.89796

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงเหตุและผล, การจัดการธุรกิจ, อสังหาริมทรัพย์

Abstract

This article of this study were: 1) study factors of Antecedents and Consequences of Property Management in Thailand. 2) to examine factors on Antecedents and Consequences of Property Management in Thailand. And 3) to development up models of Antecedents and Consequences of Property Management in Thailand. The research was a mixed methods such as qualitative research by using the simple random sampling questionnaire. The group of sample includes company that operates real estate business for total 280 companies. Using techniques LISREL statistical analysis is frequency, percentage, standard deviation, skewness, kurtosis. By using qualitative research the interview form is structured using specific sampling by main informant such as academic experts and marketing experts: 1) entrepreneurs, 2) academic professionals, and 3) outstanding personnel of the business for total 5 persons. By using content analysis and overview to get the information. The research found that: 1) factors of Antecedents and Consequences of Property Management such as Innovative Work Behavior, Market Orientation, Information Technology, Property Management and Business Performance. 2) factors on Antecedents and Consequences of Property Management most sequences is Information Technology to influence Property Management which is equal to 0.42 direct influence equal to 0.42 without indirect influence. second is Market Orientation to influence Business Performance which is equal to 0.40 direct influence equal to 0.37 indirect influence 0.03. And 3) development up models of Antecedents and Consequences of Property Management the model is consistent with the empirical data statistical significance 0.01 such as: Chi - Square = 62.61, df = 78 and p = 0.89796.

Keywords: Antecedents and Consequences, Business Management, Property

บทนำ

ธุรกิจและการดำเนินงานตลอดจนการแข่งขันของอุตสาหกรรมทั่วโลก มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการเคลื่อนย้ายฐานการผลิต การลงทุนและการค้าไปทั่วโลก เพื่อการตอบสนองความต้องการ (Want) และความต้องการจำเป็น (Need) ของลูกค้าหรือผู้บริโภคทั่วโลก ทำให้เกิดการเชื่อมโยงของเครือข่ายการลงทุนจากในประเทศไปสู่ต่างประเทศ จำนวนมาก (Ares Commercial Real Estate Corporation, 2016) ก่อให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรงเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งการเติบโตของธุรกิจและบทบาทขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ยิ่งทำให้เกิดการสร้างข้อตกลงต่าง ๆ จำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่เสรีมากยิ่งขึ้นและอุตสาหกรรมต่าง ๆ จำนวนมากได้กระจายการลงทุนไปทั่วโลก อย่างเสรีมากยิ่งขึ้น ภาคธุรกิจที่เติบโตมากขึ้นได้สนับสนุนให้อุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ (Property & Real Estate) เกิดการเจริญเติบโตตามเศรษฐกิจโลกอย่างต่อเนื่อง (Truebestein M., 2016) เพราะเป็นรากฐานของฐานการผลิตและการบริการในโลกนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ปี 2016 การลงทุนในตลาดอสังหาริมทรัพย์มีการลงทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ถึงร้อยละ 6 จากปี 2015 โดยมีมูลค่ารวมในปี 2016 สูงถึง 1.1 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (Desjardins J., 2016) รวมไปถึงการเติบโตของอสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ในเมืองใหญ่อย่าง ลอนดอน (London) ประเทศอังกฤษที่มีอสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาสูงติดอันดับโลก มีการเติบโตเพิ่มขึ้นจากการลงทุนต่างประเทศในด้านอสังหาริมทรัพย์มากกว่าร้อยละ 60 ในปีที่ผ่านมา การเติบโตของอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์โลกเป็นผลมาจากการเติบโตของประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น รวมถึงช่วงอายุประชากรที่มีอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดกลุ่มคนวัยเกษียณเพิ่มขึ้นและกลุ่มเหล่านี้มองหาอสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการเกษียณอายุจากการทำงาน (Desjardins J., 2016)

โดยผลของการเติบโตอสังหาริมทรัพย์จะทำให้เกิดการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการทำให้เกิดการค้าปลีกที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการแข่งขันของตลาดที่อยู่อาศัยระดับบน ในปี 2560 เป็นไปอย่างรุนแรง ผ่านการซื้อและถือครองที่ดินใจกลางเมืองที่จำเป็นต่อการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์จะส่งผลต่อราคาที่ดินที่ปรับตัวสูงขึ้นตามและท้าทายการแข่งขันในโครงการอสังหาริมทรัพย์ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) อุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยประสบปัญหามาตั้งแต่ช่วงปี 2556 เป็นต้นมา ส่งผลกระทบมากที่สุดจากมหากุญแจครั้งใหญ่ปี 2554 ที่ทำให้ราคาอสังหาริมทรัพย์มีการเปลี่ยนแปลงไปในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ไทยรัฐ, 2563) โดยพื้นที่น้ำท่วมก่อให้เกิดการขายอสังหาริมทรัพย์จำนวนมาก ขณะที่ราคาขายของอสังหาริมทรัพย์ใหม่ต้องปรับตัวลงและต้องใช้ในการกระตุ้นด้วยการส่งเสริมการขาย ทำให้เกิดการชะลอการซื้ออสังหาริมทรัพย์เริ่มเกิดขึ้นและส่งผลให้ธุรกิจต้องบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาจากการที่ไม่สามารถปิดโครงการได้อย่างครบถ้วน และยังพบถึงปัญหาที่สำคัญจากที่ดินของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีราคา

ต้นทุนของที่ดินในใจกลางเมืองและรอบนอกของเมืองมีการปรับขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านต้นทุนและกลยุทธ์ของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในการลงทุนและการขายหรือการให้บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การดำเนินงานที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบันเพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร (Living T. F., 2563) ทำให้อุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผนและพัฒนาการบริหารจัดการที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อยกระดับการดำเนินงานทางธุรกิจที่นำไปสู่ผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจุบันอสังหาริมทรัพย์เป็นอุตสาหกรรมหลักอุตสาหกรรมที่มีการขับเคลื่อนการแข่งขันด้วยการอาศัยนวัตกรรมทั้งผลิตภัณฑ์และการบริการเพื่อสร้างความแตกต่างที่จะเป็นความสามารถทางการแข่งขันของกิจการ บุคลากรในสายงานอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ทั้งฝ่ายออกแบบ วิศวกรรมหรือแม้กระทั่งพนักงานทุกคนที่ปฏิบัติหน้าที่จะต้องมีพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการใช้ทุนมนุษย์ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรให้เกิดการจัดการอสังหาริมทรัพย์ที่มีศักยภาพสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและสร้างผลลัพธ์คือ ผลการดำเนินงานของธุรกิจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ควรมีการวางแผนการจัดการหรือการเตรียมการทั้งเรื่องของการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อที่จะใช้ข้อมูลเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนกระบวนการและระยะเวลาการดำเนินงานให้เกิดความเหมาะสมอย่างสูงสุด สามารถสรุปปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจ ได้ดังนี้

พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระดับบุคคลของพนักงานองค์กรที่มุ่งเน้นการสร้างแนวคิดการทำงานที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการสังคมและการยกระดับแนวคิดเป็นรูปธรรมที่ดำเนินการได้จริงเพื่อนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการบริหารจัดการ

การมุ่งเน้นตลาด คือ การให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดและตอบสนองความต้องการและความต้องการจำเป็นของลูกค้า ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนและยกระดับการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและนำไปสู่การดำเนินงานของธุรกิจที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การใช้งาน การวางแผนการนำมาใช้อย่างเหมาะสม และคุณค่าในการสนับสนุนด้านการจัดการ การตัดสินใจและการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน และส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จัดการอสังหาริมทรัพย์ คือ การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรร ควบคุมการใช้ทรัพยากร กลยุทธ์และการดำเนินงานเพื่อยกสร้างคุณประโยชน์สูงสุดในการใช้งาน

สินทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้และผลกำไรทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การดำเนินงานของธุรกิจ คือ การประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรถึงความสำเร็จของการกำหนดและการเลือกใช้กลยุทธ์ ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมธุรกิจ

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย (Antecedents and Consequences of Property Management in Thailand) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการให้กับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นำไปใช้ ช่วยยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันและสร้างโอกาสการเจริญเติบโตทางระบบเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การดำเนินงานวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ กลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยโดยพบข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวน 8,619 บริษัท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) โดยแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือผู้ประกอบการของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย ทั้งหมดจำนวน 280 คน (Taro Yamane., 1973) โดยกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.30 ต้องการระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีมีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการและ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้ประกอบการ จำนวน 2 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน 2 คน และ 3) บุคลากรดีเด่นของธุรกิจ จำนวน 1 คน ทั้งหมดจำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ มีประสบการณ์ทำงาน มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาดมากกว่า 8 ปี และเป็นบุคลากรดีเด่นของธุรกิจได้รับรางวัลมากกว่า 10 รางวัล/ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม การมุ่งเน้นตลาด เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ และการดำเนินงานของธุรกิจ

1.3 ด้านสถานที่ คือ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวนทั้ง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach L.J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 8 ส่วน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) คุณลักษณะทั่วไปขององค์กร 3) พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) การมุ่งเน้นตลาด 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การจัดการอสังหาริมทรัพย์ 7) ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (ส่วนที่ 2 - 7 เป็น Likert scale โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1.00 - 1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด 1.51 - 2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย 2.51 - 3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง 3.51 - 4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก และ 4.51 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด) และ 8) ข้อเสนอแนะต่อการวิจัย เพื่อนำไปเก็บข้อมูลและวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติของข้อมูลที่ศึกษา และเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์มีโครงสร้าง คัดเลือกแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกจากข้อข้างต้น โดยเป็นข้อคำถามสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย และ 3) พัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย (แบบสอบถาม) ระยะที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย (แบบสัมภาษณ์) และ ระยะที่ 3 พัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย (การสนทนากลุ่ม) โดยใช้เทคนิค LISREL เพื่อยืนยันข้อมูล และนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธี Content Analysis จัดระบบเพื่อยืนยัน (Confirm) ผลที่ได้จากเชิงปริมาณของข้อมูลในระยะที่ 1

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (SEM) ด้วยวิธีการ Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรม LISREL การตรวจสอบ

การแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) โดยสรุปค่า χ^2/df , RMSEA, GFI, AGFI, CFI ว่าค่าดัชนีเหล่านี้มีเกณฑ์ยอมรับได้ คือ โมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเมื่อค่า χ^2/df น้อยกว่า 2.00 ($\chi^2/df < 2.00$), ระดับดีเมื่อค่า RMSEA น้อยกว่า 0.05 (RMSEA < 0.05), ระดับดีเมื่อค่า GFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95 (GFI $\geq$ 0.95), ระดับดีเมื่อค่า AGFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 (AGFI $\geq$ 0.90) และระดับดีเมื่อค่า CFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 (AGFI $\geq$ 0.90) จากนั้นนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานการวิจัยได้ 7 ข้อ ได้แก่ สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมมีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ สมมติฐานที่ 2 การมุ่งเน้นตลาดมีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ สมมติฐานที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมมีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ สมมติฐานที่ 5 การมุ่งเน้นตลาดมีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ สมมติฐานที่ 6 เทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ และสมมติฐานที่ 7 การจัดการอสังหาริมทรัพย์มีผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ในส่วนของเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผลการวิเคราะห์ ตลอดจนผลของการวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ แล้วบรรยายเนื้อหาตามความจริงที่ปรากฏขึ้นโดยต้องอ้างอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.6) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 29.4) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี (ร้อยละ 48.8) รองลงมาเป็นช่วงอายุ 26 - 35 ปี (ร้อยละ 30.3) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 83.2) รองลงมาเป็นเทียบเท่าปริญญาตรี (ร้อยละ 16.8) ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,001 - 100,000 บาท (ร้อยละ 48.5) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานทางด้านอสังหาริมทรัพย์ 6 - 10 ปี (ร้อยละ 47.6) ส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนบริษัทต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 10 ล้านบาท (ร้อยละ 69.7) ส่วนใหญ่รายได้ย้อนหลัง 1 ปี 11 - 100 ล้านบาท (ร้อยละ 79.1) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ของธุรกิจในด้านอสังหาริมทรัพย์ 11 - 20 ปี (ร้อยละ 55.6) และส่วนใหญ่มีย่านพนักงานต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 50 คน (ร้อยละ 70.0)

1. ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ มีดังนี้

1.1 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.46) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การยกระดับการ

ยอมรับแนวคิด ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ การสร้างแนวคิด ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.55) พฤติกรรมการประยุกต์ใช้ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.44) และสำรวจโอกาส ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

1.2 การมุ่งเน้นการตลาด (Market Orientation) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.43) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมุ่งเน้นลูกค้า ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.41) รองลงมา คือ การประสานระหว่างหน่วยงาน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.57) และการมุ่งเน้นคู่แข่ง ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

1.3 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.50) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

1.4 การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.39) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดสรรปันส่วน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.47) รองลงมาคือ การบริหารความเสี่ยงสินทรัพย์ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.44) กลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.51) และการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

1.5 การดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.42) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มุมมองด้านลูกค้า ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ มุมมองทางด้านการเงิน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.49) มุมมองการเรียนรู้และเติบโต ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.45) และมุมมองกระบวนการภายในธุรกิจ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ มีดังนี้

2.1 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) พบว่า พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.22 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.22 และไม่มีอิทธิพลทางอ้อม

2.2 การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) พบว่า การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.32 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.32 และไม่มีอิทธิพลทางอ้อม

2.3 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.42 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.42 และไม่มีอิทธิพลทางอ้อม

2.4 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.38 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.36 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.02

2.5 การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.40 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.37 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.03

2.6 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.23 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.18 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.05

2.7 การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.11 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.11 และไม่มีอิทธิพลทางอ้อม

3. พัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย
พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไคว์ - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 62.61 องศาอิสระเท่ากับ 78 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.89796 นั่นคือ ค่าไคว์ - สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า แบบจำลองการพัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)

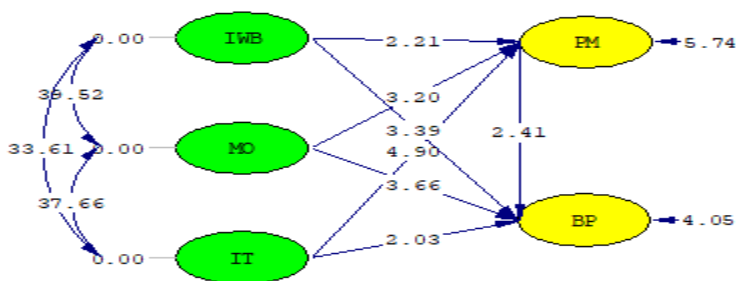

มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.008 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.34 - 0.86 โดยตัวแปรที่มีความเที่ยงสูงสุด คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ (ITM) มีความเที่ยงเท่ากับ 0.86 รองลงมาคือ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ ด้านกลยุทธ์ (STR) มีความเที่ยงเท่ากับ 0.80 ส่วนตัวแปรที่มีความเที่ยงต่ำสุด คือ ผลการดำเนินงานของธุรกิจ ด้านมุมมองการเรียนรู้และเติบโต (LEA) มีความเที่ยงเท่ากับ 0.34

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายใน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของการจัดการอสังหาริมทรัพย์ มีค่าเท่ากับ 0.84 หรือตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (PM) ได้ร้อยละ 84 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของผลการดำเนินงานของธุรกิจ มีค่าเท่ากับ 0.94 หรือตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) ได้ร้อยละ 94

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.85 - 0.93 โดยตัวแปรทุกคู่เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน คือ มีความสัมพันธ์เป็นบวก โดยตัวแปรแฝงที่มีความสัมพันธ์กันสูงมาก ($r > 0.8$) มีจำนวน 10 คู่ ตัวแปรแฝงที่มีความสัมพันธ์สูงมากที่สุดซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.93 ($r = 0.93$) คือ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (IWB) กับ ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) และการมุ่งเน้นตลาด (MO) กับ ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) รองลงมา คือ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (PM) กับ ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.90 ($r = 0.90$) เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) กับ ผลการดำเนินงานของธุรกิจ (BP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.89 ($r = 0.89$) การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (PM) กับเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และการมุ่งเน้นตลาด (MO) กับ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (IWB) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.88 ($r = 0.88$) เท่ากัน การมุ่งเน้นตลาด (MO) กับ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (PM) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.87 ($r = 0.87$) การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (PM) กับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (IWB) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.86 ($r = 0.86$) การมุ่งเน้นตลาด (MO) กับ เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (IWB) กับเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.85 ($r = 0.85$) เท่ากัน ดังภาพที่ 1

Chi-Square=62.61, df=78, P-value=0.89796, RMSEA=0.000

ภาพที่ 1 ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย

ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบสนองมติฐานการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) พบว่า พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) ได้รับอิทธิพลรวมจากพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) เท่ากับ 0.22 ซึ่งทั้งหมดเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.22

สมมติฐานที่ 2 การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) พบว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) ได้รับอิทธิพลรวมจากการมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) เท่ากับ 0.18 ซึ่งทั้งหมดเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.18

สมมติฐานที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) พบว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) ได้รับอิทธิพลรวมจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เท่ากับ 0.42 ซึ่งทั้งหมดเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.42

สมมติฐานที่ 4 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) ได้รับ

อิทธิพลรวมจากพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) เท่ากับ 0.38 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.36 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.02

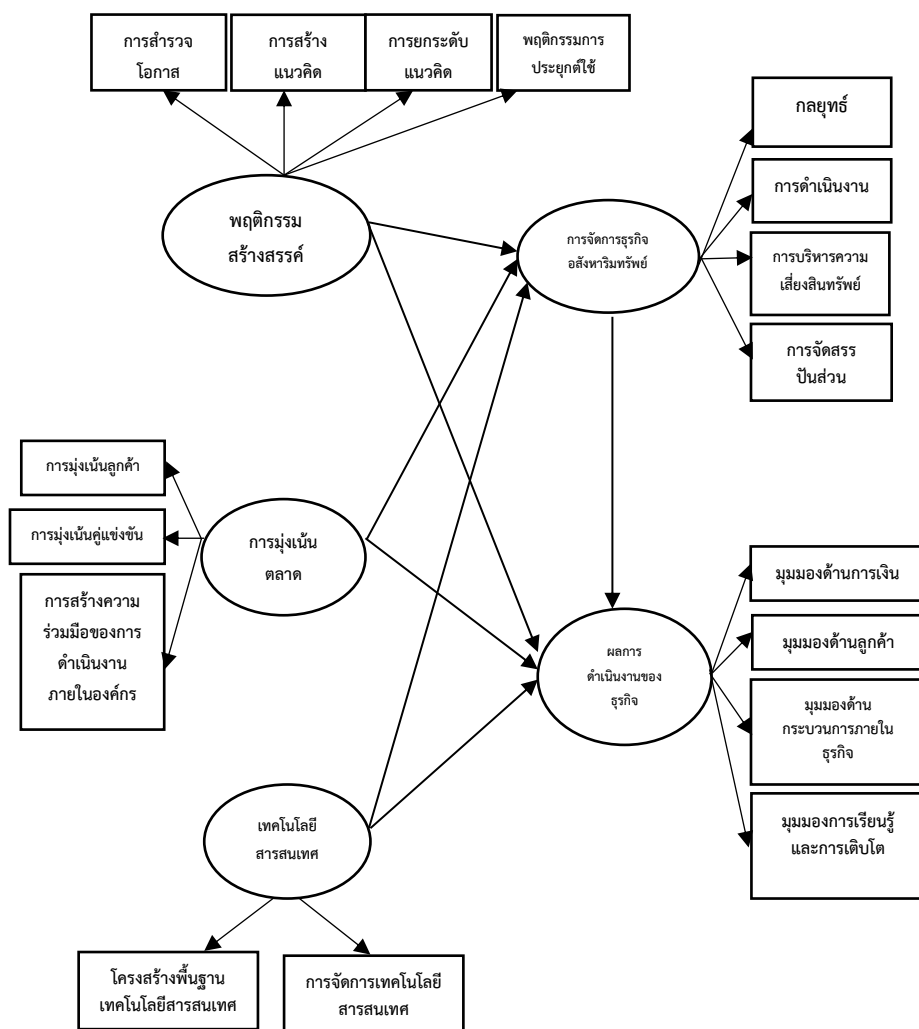
สมมติฐานที่ 5 การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) ได้รับอิทธิพลรวมจากการมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) เท่ากับ 0.40 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.37 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.03

สมมติฐานที่ 6 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) ได้รับอิทธิพลรวมจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เท่ากับ 0.23 ซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.18 และมีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.05

สมมติฐานที่ 7 การจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) พบว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Business Performance) ได้รับอิทธิพลรวมจากการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) เท่ากับ 0.11 ซึ่งทั้งหมดเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.11 โดยสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Work Behavior) มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Property Management) เพราะพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมสามารถสร้างผลกระทบต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ไทย\โดยมีการสร้างนวัตกรรมมาปฏิบัติอย่างเป็นระบบ บุคลากรมีส่วนร่วมในการนำแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติใช้งาน เพื่อลดระยะเวลาการทำงานเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและมีการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมสิ่งใหม่ต่อการจัดการธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ไทยอยู่เสมอเพื่อเป็นการยกระดับแนวคิดทางด้านนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ โดยมีการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในองค์กรมีความกระตือรือร้นกับการทำงานที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการโน้มน้าวบุคลากรในองค์กรให้เกิดการสนับสนุนแนวความคิดทางด้านนวัตกรรมการทำงานแบบใหม่ๆอย่างสร้างสรรค์ไปใช้งานได้จริง” (ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4, 2562)

ซึ่งได้สร้างเป็นแบบจำลองการพัฒนาตัวแบบปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองการพัฒนาตัวแบบปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย สามารถอภิปรายสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

1. พุทธกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.46) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การยกระดับการยอมรับแนวคิด รองลงมา คือ การสร้างแนวคิด พุทธกรรมการประยุกต์ใช้ และสำรวจโอกาส เห็นได้ว่า พุทธกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมสามารถสร้างผลกระทบต่อจัดการอสังหาริมทรัพย์ได้เพราะพุทธกรรมสร้างการสรรค์

นวัตกรรม ทางด้านโอกาสใหม่มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ ให้เป็นที่ยอมรับ และมีประสิทธิภาพ การสร้างแนวคิดที่เป็นนวัตกรรม ไปฝึกปฏิบัติเป็นพฤติกรรมอย่างเป็นระบบและบุคลากรควรนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ รวมถึงควรสำรวจโอกาสเพื่อใช้ในการบริหารสินทรัพย์ที่มีการวางแผนการจัดสรรปันส่วนและบริหารสินทรัพย์ในระยะยาวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ตลอดการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการสินทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Watley B. E. ที่กล่าวว่า การนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันขององค์กร คือ การสร้างสรรค์นวัตกรรม แนวคิดจะทำให้บุคลากรเกิดการสร้างสรรค์แนวทางการดำเนินงาน การบริหารจัดการแบบใหม่ที่จะทำให้เกิดโอกาสขององค์กรในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การมุ่งเน้นการตลาด มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (Watley B.E., 2016)

2. การมุ่งเน้นการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.43) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมุ่งเน้นลูกค้า รองลงมา คือ การประสานระหว่างหน่วยงาน และการมุ่งเน้นคู่แข่ง เห็นได้ว่า การจัดการอสังหาริมทรัพย์ โดยการมุ่งเน้นจัดการอสังหาริมทรัพย์ที่ลูกค้า คู่แข่งขัน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อเป็นมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับลูกค้า บริษัทควรให้ความสำคัญกับความต้องการสิ่งใหม่ๆ อย่างกิจกรรมเพื่อสังคม การบริการหลังการขาย การสร้างคุณค่า และความพึงพอใจของลูกค้า และที่สำคัญควรมีการมุ่งเน้นไปที่คู่แข่งของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ควรให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลวิจัยทางด้านการตลาด เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีการวางแผนกลยุทธ์เพื่อวิเคราะห์คู่แข่งอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lin M. J. et al. ที่กล่าวว่า การมุ่งเน้นการตลาด ประกอบด้วย การมุ่งเน้นลูกค้า และการมุ่งเน้นคู่แข่ง โดยการมุ่งเน้นลูกค้าจะเป็นการให้ความสำคัญกับลูกค้าและเป็นกลไกในการดำเนินงานขององค์กร ทั้งการนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ วิธีการและการดำเนินงานซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารจัดการที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสมก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร (Lin M.J. et al., 2015)

3. เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.50) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือ การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ เห็นได้ว่า การนำโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีและการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ ในองค์กรเพื่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ เป็นการบริหารความเสี่ยงธุรกิจองค์กรเพื่อสามารถทางการแข่งขันระหว่างหน่วยงานควรมีการเข้าถึงข้อมูลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ของบุคลากรในองค์กร และการบริหารการจัดการเทคโนโลยีโดยมีการประเมินปัจจัยในและภายนอกด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการเทคโนโลยี ให้มีประสิทธิภาพมีการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kokles, M.

et al. ที่กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีขององค์กรตลอดจนการใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่จะช่วยยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจ และการประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละวันและกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านกระบวนการบูรณาการข้อมูลแบบทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนด้านการตัดสินใจในการเลือกใช้กลยุทธ์และการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อก่อให้เกิดการสั่นไหวของการดำเนินงานเพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขันและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (Kokles M. et al., 2015)

4. การจัดการอสังหาริมทรัพย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.39) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจัดสรรปันส่วน รองลงมาคือ การบริหารความเสี่ยงสินทรัพย์ กลยุทธ์ และการดำเนินการ เห็นได้ว่าการจัดการอสังหาริมทรัพย์สามารถสร้างผลการดำเนินงานการบริหารจัดการสินทรัพย์ ภายใต้การใช้ประโยชน์จากข้อมูลผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินงานให้ดีที่สุด เป็นการบริหารความเสี่ยงสินทรัพย์โดยการสร้างกลยุทธ์เพื่อการดำเนินงานตามกระบวนการที่ออกแบบไว้อย่างเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและควรมีการดำเนินการบริหารจัดการสินทรัพย์แบบผสมผสานเพื่อให้เกิดการบริหารความเสี่ยงแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานของธุรกิจและสามารถใช้งบประมาณในการบริหารจัดการสินทรัพย์คุ้มค่า และเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bradley N. J. ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรร การใช้ทรัพยากร กลยุทธ์และการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้และผลกำไรทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยที่องค์กรมุ่งไปที่การจัดสรรปันส่วนทรัพยากรและสินทรัพย์ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดการติดตาม ควบคุมดูแลและบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการลดต้นทุนและสร้างผลกำไรทางธุรกิจให้กับองค์กรตลอดจนการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับองค์กร (Bradly N.J., 2020)

5. การดำเนินงานของธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.42) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มุมมองด้านลูกค้า รองลงมาคือ มุมมองทางด้านการเงิน มุมมองการเรียนรู้และเติบโต และมุมมองกระบวนการภายในธุรกิจ เห็นได้ว่าการดำเนินงานของธุรกิจเป็นการสร้างโอกาส แนวคิดและวิธีการทำงานแบบใหม่ มาใช้ในการบริหารจัดการต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยควรมีการระดมความคิดเห็นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมบริหารจัดการกับการทำงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในมุมมองต่าง ๆ เช่น มุมมองด้านลูกค้า มุมมองทางด้านการเงิน มุมมองการเรียนรู้และเติบโต และมุมมองกระบวนการภายในธุรกิจ เพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการผลของการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ Guo & Wang ที่กล่าวว่า การดำเนินงานจะส่งผลต่อการบริหารจัดการที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเปิดโอกาสให้ลูกค้าสามารถแสดงถึงทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อธุรกิจ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในปัจจุบันโดยตัววัดที่สำคัญของมุมมองด้านลูกค้าจะช่วยให้องค์กรเข้าใจกลุ่มลูกค้าหลัก ถึงความต้องการและความคาดหวัง ตลอดจนภาพลักษณ์ขององค์กรในสายตาลูกค้า ความเชื่อมั่นของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า เป็นต้น (Guo & Wang, 2015)

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย เห็นได้ว่าการจัดสรรปันส่วนเป็นสิ่งสำคัญของบริษัท คือ การบริหารจัดการแนวทางการจัดสรรปันส่วนพื้นที่ภายใต้สัญญาอย่างเคร่งครัด การใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์ในการบริหารพื้นที่โครงการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารทรัพย์สินในระยะยาวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงด้านกลยุทธ์ที่ควรมีการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการสินทรัพย์ให้สามารถแข่งขันได้อย่างสม่ำเสมอ และมีประสิทธิภาพในการดำเนินการบริหารสินทรัพย์ภายใต้การใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินงานที่ดีที่สุด เพื่อสร้างความสามารถทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shanker R & Bhanugopan R. ที่กล่าวว่า พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นการทำให้บุคลากรในองค์กรเริ่มต้นที่จะสร้างแนวคิดใหม่สำหรับการประยุกต์ในการบริหารจัดการ การปรับปรุงการดำเนินงานและการยกระดับการบริหารจัดการให้มีขีดความสามารถทางการแข่งขันที่สูงสุดเพื่อก่อให้เกิดการจัดการอสังหาริมทรัพย์ (อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อค้นพบเจอโอกาสใหม่ ๆ จะทำให้องค์กรสามารถบริหารการจัดการอสังหาริมทรัพย์ ในรูปแบบที่แตกต่างออกไปอย่างมีคุณค่าและสร้างให้เกิดข้อแตกต่างที่ส่งผลต่อการเพิ่มผลการดำเนินงานขององค์กร (Shanker R., & Bhanugopan R., 2014)

จากการพัฒนาปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไคว์ - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 62.61 องศาอิสระเท่ากับ 78 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.89796 นั่นคือ ค่าไคว์ - สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.008 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ เห็นได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.85 – 0.93 โดยตัวแปรทุกคู่เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน คือ มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang C.C. et al. ที่กล่าวว่า การวัดผลการดำเนินงานที่องค์การควรพิจารณาตัวชี้วัด 4 มุมมอง คือ มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Perspective) และมุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต (Learning and Growth Perspective) โดยนำเสนอแนวคิดการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานทางธุรกิจขององค์กร โดยมีมิติมุมมองเพิ่มขึ้นจากแต่ก่อนที่องค์กรต่าง ๆ วัดแต่ผล

การดำเนินงานทางการเงิน (Financial Perspective) เท่านั้น แนวคิดใหม่นี้ครอบคลุมการวัดผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่การเงิน (Non - Financial Perspective) เช่น ความพึงพอใจของลูกค้า กระบวนการภายในธุรกิจ นวัตกรรมและการเรียนรู้ เป็นต้น ทำให้แนวคิดดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุลเป็นที่นิยมและใช้กันอย่างแพร่หลาย ในธุรกิจต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือที่ประสบความสำเร็จในการวัดผลการดำเนินงาน (Yang C.C. et al, 2005)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ด้านปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจ ได้แก่ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม การมุ่งเน้นตลาด เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ และการดำเนินงานของธุรกิจ ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ ลำดับมากที่สุด คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.42 มีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.42 ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม รองลงมาคือการมุ่งเน้นตลาด มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ เป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.40 มีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.37 มีอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.03 และด้าน แบบจำลองการพัฒนาตัวแบบปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.008 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ สามารถนำแบบจำลองนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการและการบริการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้ ช่วยให้บุคคล องค์กร รวมถึงธุรกิจลดความเสี่ยงในด้านการเงิน เพราะมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการตรวจสอบ และวางแผนได้แต่ต้องดูถึงความแตกต่างของสภาพบริบทด้วย ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรนำแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม การมุ่งเน้นการตลาด เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการอสังหาริมทรัพย์ และการดำเนินงานของธุรกิจ ไปวิจัยใช้ในภาคอุตสาหกรรมอื่นหรือต่างประเทศ เพื่อทำการตรวจสอบโมเดลว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป 2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนา (Focus Group) กับผู้บริหารหรือผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ เพื่อศึกษาและค้นหาการพัฒนาในรูปแบบที่ผู้บริหารหรือผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเพิ่มเติมและใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับการจัดการอสังหาริมทรัพย์และผลการดำเนินงานให้กับธุรกิจ และ 3) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเหตุด้านอื่น ที่เป็นปัจจัยเหตุที่ส่งผลต่อการจัดการอสังหาริมทรัพย์ เช่น กระบวนการในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). รายชื่อบริษัทอสังหาริมทรัพย์. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม 2563 จาก <http://datawarehouse.dbd.go.th>
- ไทยรัฐ. (2563). อสังหาริมทรัพย์ ปี 56 ทะลุจุดเดือด. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.thairath.co.th>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 4. (17 พฤษภาคม 2562). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของการจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย. (ณัฐ เหลืองคำชาติ, ผู้สัมภาษณ์)
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). ท่อยุอาศัยเปิดขายใหม่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลทั้งปี 2559-59 หดตัวต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 โค้งสุดท้ายของปี ผู้ประกอบการปรับกลยุทธ์เปิดขายโครงการแนวราบ. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.kasikornresearch.com>
- Ares Commercial Real Estate Corporation. (2016). Ares Commercial Real Estate Corporation to Present at the JMP 2016 Financial Services and Real Estate Conference. Investment Weekly News. Retrieved พฤษภาคม 6, 2563, from <https://www.businesswire.com>
- Bradly N.J. (2020). An evaluation of coastal management by the Department of Conservation under the Resource Management Act 1991 in New Zealand. Retrieved May 4, 2020, from <http://search.proquest.com>
- Cronbach L.J. (1990). Essentials of psychological testing. New York: Harper.
- Desjardins J. (2016). Three Megatrends Dominating Global Real Estate Investment. Retrieved May 4, 2016, from <http://www.visualcapitalist.com>
- Guo & Wang. (2015). How manufacturer market orientation influences B2B customer satisfaction and retention empirical investigation of the three market orientation components. The Journal of Business & Industrial Marketing, 30(2), 182 - 195.
- Kokles M. et al. (2015). Information Systems in the Post-Transition Period in Enterprises in Slovakia. Journal of Global Information Technology Management, 18(2), 110 - 126.
- Lin M.J. et al. (2015). the effects of external inter - organizational integration on proactive market orientation responsive market orientation and new product development performance. shangguan keji jikan, 16(1), 19 - 45.

- Living T. F. (2563). ทิศทางอสังหาริมทรัพย์. เรียกใช้เมื่อ 4 พฤษภาคม 2563 จาก <http://thinkofliving.com>
- Shanker R., & Bhanugopan R. (2014). Relationship between Organizational Climate for Innovation and Innovative Work Behavior. Singapore: Government - linked Companies.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. Newyork: Harper.
- Truebestein M. (2016). Real Estate Asset and Investment Management for Institutional Investors in Switzerland. Real Estate Finance, 32(3), 108-128.
- Watley B.E. (2016). Effects of Innovation Training on Innovative Work Behaviors. Retrieved May 4, 2020, from <http://search.proquest.com>
- Yang C.C. et al. (2005). A study of implementing balanced scorecard (BSC) in non-profit organizations : A case study of private hospital. Newyork: Human Systems Management.

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0*

COMPETENCY DEVELOPMENT STRATEGY OF BASIC EDUCATION SCHOOL
DIRECTOR IN EDUCATION 4.0

มานะ ครุฑาโรจน์

Mana Krutarojana

พินสุตา สิริธรรงศรี

Pinsuda Siridhrungsri

สรสรเสริญ สุวรรณ

Sanrasern Suwan

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Dhurakij Pundit University, Thailand

E-mail: bossmana7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0 และ 3) เสนอกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 314 คน ในเขตตรวจราชการ 6 ภูมิภาค ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ด้านโรงเรียนพระราชทาน จำนวน 7 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1.1) คุณลักษณะ 1.2) ทักษะยุคใหม่ 1.3) ภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 1.4) คุณธรรมจริยธรรม 2) สภาพปัจจุบัน พบว่า สภาพปัจจุบันที่เป็นจุดแข็ง ได้แก่ ด้านความกล้าหาญทางคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ เป็นต้น และความต้องการพบว่า ต้องการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ทักษะการนำเสนอและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 3) กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่ 3.1)

* Received 26 June 2020; Revised 7 September 2020; Accepted 13 September 2020

ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษา 3.2) พัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ 3.3) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 3.4) ส่งเสริมศักยภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารยุคใหม่ 3.5) ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3.6) พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนา, สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, ยุคการศึกษา 4.0

Abstract

The objectives of research were: 1) study the components of the competency of basic education School Director in Education 4.0, 2) study the current situation and needs for competency development of Basic Education school administrators in Education 4.0 and 3) or competency development of Basic Education school administrators in Education 4.0. The mixed method research was employed. Quantitative research the sample group consisted of elementary school administrators. Under the Office of the Basic Education Commission, consisting of 314 people in the 6 regional inspection areas, academic year 2018, the research instrument was a qualitative research questionnaire the key informants are school administrators who perform best. Regarding the royal school of 7 persons, data were collected through in-depth interviews. Data were analyzed using descriptive statistics such as mean, percentage, standard deviation. And data synthesis by content analysis method the results of the research revealed that 1) The composition of the basic educational institution administrators' competency in the education era 4.0 consists of 4 aspects which are 1.1) characteristics 1.2) new age skills 1.3) academic leadership and 1.4) morality and ethics. 2) Nowadays, the strengths are moral courage. Ethics and code of ethics, etc., and the need to find that the most needed development is the use of media and information technology in school management. 3. The strategies for competency development of Basic Education school administrators in Education 4.0 consisted of 6 areas including 3.1) promoting the use of ICT among school administrators for institutional development, 3.2) developing English for communication and acquiring new knowledge, 3.3) optimizing the effectiveness of innovative management of school

administrators for systematic institutional development, 3.4) supporting the potential of transformative leadership, 3.5) promoting the effectiveness of academic management of school administrators, and 3.6) developing school administrators to employ institutional management process based on good governance.

Keywords: Competency Development, Strategy of Basic Education School Administrators, Education 4.0

บทนำ

ปัจจุบันกระแสสังคมโลกได้พัฒนาเข้าสู่ยุคของการเปลี่ยนแปลงหรือยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge- Based Economy Society) ทั้งความเจริญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการเมืองการปกครอง ความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก รวมถึงด้านการปฏิรูประบบบริการสุขภาพ ที่ต้องใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและผลิตมากกว่าการใช้เงินทุนหรือแรงงาน (วิจารณ์ พานิช, 2546) จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบและเป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทย จำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านทั้งองค์กรทางธุรกิจและองค์กรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคนในองค์กรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีปัญญา มีความรู้และมีภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง (สุรศักดิ์ ศุภเมธีวรกุล, 2557) ดังจะเห็นได้จากหลาย ๆ หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนต่างมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นทรัพยากรที่นำมาซึ่งศักยภาพความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและความได้เปรียบทางการแข่งขัน (พิชิต เทพวรรณ, 2555)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา และกำหนดทิศทางการสำเร็จของโรงเรียนให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง ต้องมีความรู้ความสามารถมีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่โดยเป็นผู้นำ และประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียน การสอนและการเรียนรู้ รวมถึงการประสานสัมพันธ์ ระดม และจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมี

ประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์อันมีค่าของประเทศ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558) และในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้น อยู่ภายใต้กรอบของการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการสถานศึกษา (Fullan, M., 2006) นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ต้องรู้จักใช้สมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างชาญฉลาด (Wilson, R. C., 2002) โรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถหรือมีสมรรถนะ (Competency) สูงย่อมพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะการบริหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมกรรมการบริหารที่มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของผู้บริหารว่ามีความสามารถหรือมีสมรรถนะในการบริหารองค์กร ซึ่งการบริหารงานของสถานศึกษา จะเกิดประสิทธิผลขึ้นอยู่กับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (สุริพร โพธิ์ภักดี, 2558)

ดังนั้นกระบวนการคัดเลือกพัฒนาและประเมินผู้บริหารสถานศึกษาจึงใช้หลักการของสมรรถนะโดยกำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะหลักทางการบริหารที่หลากหลาย เช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องทางจริยธรรม การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการมีวิสัยทัศน์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548); (วิมลรัตน์ ศรีสาอังก, 2558) จะเห็นได้ว่า สมรรถนะ มีความสำคัญและเป็นหัวใจของระบบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน จากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ดี มีประสิทธิผลมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งพบตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของโรงเรียนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะของผู้เรียน ความพึงพอใจของครู และความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และบางส่วนสอดคล้องกับ Hoy, W.K. and Miskel, C.G. ที่ได้นำเสนอตัวชี้วัดสำคัญด้านผลลัพธ์ของโรงเรียนที่แสดงถึงคุณลักษณะของการมีประสิทธิผลของโรงเรียน 3 ประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ความพึงพอใจในงานของครู และการรับรู้ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งหมด (Hoy, W. K. & Miskel, C. G. , 2001) ; (บรรลุ ชินน้ำพอง และวัลลภา อาริรัตน์, 2556) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะสูง คือ มีและใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงกว่าเดิม ซึ่งหมายถึง การได้รับการพัฒนาและการเสริมสร้างสมรรถนะครอบคลุมองค์ประกอบสมรรถนะ 3 กลุ่ม คือ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills)

คุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal characteristics or Attribute) (นุชนรา รัตนะศิริระ ประภา, 2557) นอกจากนี้พฤติกรรม (Behavior) และความรับผิดชอบของผู้บริหาร เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางไว้ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดเรื่องสมรรถนะมาใช้ในการบริหารบุคลากรขององค์กร การศึกษาทุกระดับ โดยปัจจุบันได้กำหนดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 2 กลุ่ม 9 สมรรถนะย่อย คือ 1) สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 4 สมรรถนะย่อย คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม และ 2) สมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะประจำสายงานย่อย คือ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพอย่างใดก็ตามการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาบรรลุตามกรอบยุทธศาสตร์ของชาติ ยุทธศาสตร์การศึกษา 4.0 ที่เน้นคุณภาพ มาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม โดยการบริหารจัดการดังกล่าวจะบรรลุผลสำเร็จขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการประเมินศักยภาพผู้บริหารโดยการทดสอบความรู้เชิงบริหาร ภาวะผู้นำ คุณธรรม จริยธรรม ความสามารถทางภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี พบว่า ผู้บริหารที่เข้าทดสอบ จำนวน 37,522 คน มีผู้บริหารที่ผ่านการทดสอบได้คะแนนร้อยละ 80 ไม่ถึงร้อยละ 50 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารส่วนหนึ่งไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และ ผู้บริหารอีกส่วนหนึ่งมีประสบการณ์น้อย มีความสามารถหรือทักษะการสื่อสารและการจูงใจ ไม่ชัดเจน ขาดการติดต่อประสานงานระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาบางคนไม่มีศิลปะในการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ตลอดจนบกพร่องในทักษะการบริหารและการทำงานเป็นทีม (นุชนรา รัตนะศิริระ ประภา, 2557) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นไทยแลนด์ 4.0 จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นองค์กรที่มีความคล่องตัว บุคลากรมีความชำนาญ ความเป็นมืออาชีพ มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุทธศาสตร์การศึกษา 4.0 เพื่อให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาของตนเองสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิด

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ดังนี้

ศึกษา เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 เพื่อนำมาประกอบในการสัมภาษณ์ ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านโรงเรียนพระราชทาน จำนวน 7 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเขตตรวจราชการ 6 ภูมิภาค ปีการศึกษา 2561 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 183 เขต จำนวน 27,985 โรงเรียน/คน สุ่มตัวแทนเขตตรวจราชการ ในแต่ละภูมิภาค 6 เขตตรวจราชการ ซึ่งมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 40 แห่ง สุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจาก 40 เขตพื้นที่ 11 เขตพื้นที่ และได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจาก 11 เขตพื้นที่ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จำนวน 314 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพ เป็นการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เทคนิควิธีการวัดดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index : IOC) ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและลักษณะการใช้ภาษา ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยจำนวน 5 ท่าน และได้ค่าที่ 1.0

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว มาทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (try out) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากร ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.926

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 เสนอกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ดังนี้

1. ร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 4.0

2. ตรวจสอบกลยุทธ์โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกจากคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ไม่ต่ำกว่า 10 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป สาขาบริหารการศึกษา มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่า ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์ และ นักวิชาการที่มีผลงานเชิงประจักษ์ด้านบริหารการศึกษา ร่างผลการตรวจสอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 4.0 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

3. ปรับปรุงและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0

องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ 2) องค์ประกอบด้านทักษะ ยุคใหม่ 3) องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) องค์ประกอบด้านคุณธรรม จริยธรรม ส่วนสมรรถนะผู้บริหารที่ควรนำมาศึกษามี 6 สมรรถนะ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ 3) ทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ 5) ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ และ 6) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรมและจรรยาบรรณ

2. สภาพปัจจุบันและความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0		n = 314 คน	
โดยภาพรวม		ระดับความพึงพอใจ	
		$\bar{x}$	S.D.
1.	ด้านความกล้าหาญทางจริยธรรมคุณธรรมและจรรยาบรรณ	4.01	0.32
2.	ด้านส่งเสริมบรรยากาศด้านวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ	3.99	0.39
3.	ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	3.90	0.48
4.	ด้านความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ	3.89	0.41
5.	ด้านทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา	3.48	0.51
6.	ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	3.68	0.35
ภาพรวม		3.76	0.37

1. สภาพปัจจุบันโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$, S.D= 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่เป็นจุดแข็ง ได้แก่ ด้านความกล้าหาญทางจริยธรรมคุณธรรมและจรรยาบรรณ ($\bar{x} = 4.01$, S.D= 0.32) ด้านส่งเสริมบรรยากาศด้านวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ ($\bar{x} = 3.99$, S.D= 0.39) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{x} = 3.90$, S.D= 0.48) และความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ($\bar{x} = 3.89$, S.D= 0.41) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่เป็น

จุดอ่อนเรียงลำดับได้ดังนี้ ทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.48$, S.D= 0.51) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ($\bar{X} = 3.68$, S.D= 0.35) ตามลำดับ

ความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0		n = 314 คน	
โดยภาพรวม		ระดับความพึงพอใจ	
		$\bar{X}$	S.D.
1.	ด้านความกล้าหาญทางจริยธรรมคุณธรรมและจรรยาบรรณ	4.89	0.08
2.	ด้านส่งเสริมบรรยากาศด้านวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ	4.92	0.07
3.	ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.88	0.07
4.	ด้านความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ	4.87	0.01
5.	ด้านทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา	4.97	0.61
6.	ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ	4.92	0.07
ภาพรวม		4.91	0.06

2. ความต้องการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D= 0.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่เป็นความต้องการสูงสุด คือ ทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.97$, S.D= 0.61) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ($\bar{X} = 4.92$, S.D=0.07) และที่มีความต้องการน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.87$, S.D=0.01) ตามลำดับ

3. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่

3.1 ด้านทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่

3.1.1 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างผู้บริหารมืออาชีพ

3.1.2 พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีทางการบริหารสถานศึกษา

3.1.3 ส่งเสริมการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา และ

3.1.4 เสริมสร้างสมรรถนะผู้บริหารด้านการปฏิบัติการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

3.2 ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

3.2.1 สนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

3.2.2 พัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ของผู้บริหารยุคการศึกษา 4.0 และ

3.2.3 พัฒนาระบบเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์

3.3 ด้านความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

3.3.1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และ

3.3.2 ส่งเสริมพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารสถานศึกษา

3.4 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

3.4.1 ส่งเสริมเพิ่มศักยภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารยุคการศึกษา 4.0 และ

3.4.2 สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้บริหารกับครูและบุคลากรสู่องค์กรคุณภาพ

3.5 ด้านส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

3.5.1 ส่งเสริมประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรและ

3.5.2 สนับสนุนครูและบุคลากรพัฒนางานวิชาการในหน้าที่รับผิดชอบแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ

3.6 ด้านความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรมและจรรยาบรรณ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

3.6.1 ส่งเสริมและพัฒนาความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรมและ
จรรยาบรรณให้สอดคล้องกับ หลักธรรมาภิบาล และ

3.6.2 ปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยความยุติธรรม และ
เป็นกัลยาณมิตรกับครูและบุคลากร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0

จากการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ 2) องค์ประกอบด้านทักษะ ยุคใหม่ 3) องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 4) องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าสมรรถนะที่ควรนำมาศึกษามี 6 สมรรถนะ คือ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ 3) ทักษะการนำเสนอและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ 5) ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ และ 6) ความกล้าหาญทางจริยธรรม คุณธรรมและจรรยาบรรณ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษา มีความเป็นมืออาชีพที่จะสร้างเด็กยุคใหม่ให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประยุกต์ใช้ และเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ มีคุณลักษณะ มีทักษะยุคใหม่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และมีคุณธรรม จริยธรรม จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยทั้ง 4 องค์ประกอบ และสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 6 สมรรถนะ จึงมีความสำคัญในยุคเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลาและขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ข่าวสาร และนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งบางส่วนสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนัน มุขระโกษา และคณะ ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีคุณสมบัติที่โดดเด่นเหมาะสมมีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา และทักษะยุคใหม่ที่ทันสมัยเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ 4 ด้าน ได้แก่ มีคุณลักษณะที่ดี มีทักษะยุคใหม่ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการบนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้สามารถสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สมรรถนะที่สำคัญคือมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

ซึ่งบางส่วนสอดคล้องกับงานวิจัย ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 (สุบัน มุขธระโกษา และคณะ, 2561)

สภาพปัจจุบันและความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารมีจุดแข็ง คือ ด้านความกล้าหาญทางจริยธรรมคุณธรรมและจรรยาบรรณ รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมบรรยากาศด้านวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำ มีทักษะในการกำหนดเป้าหมาย การทำงาน กำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร ส่วนสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 (สุบัน มุขธระโกษา และคณะ, 2561)

สำหรับความต้องการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า สมรรถนะที่ผู้บริหารยุคการศึกษา 4.0 ต้องการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ทักษะการนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา รองลงมาคือ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ นิพนธ์ สุขปรดี ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาผู้นำทางทางการศึกษาให้เป็นผู้นำมืออาชีพ (นิพนธ์ สุขปรดี, 2545) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการจะต้องมีลักษณะ Leader Internet/ICT คือ เป็นผู้เรียนและสร้างองค์ความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Learning) ด้วยการใช้ระบบออนไลน์ (ระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์) ได้อย่างชำนาญและชาญฉลาด ตระหนักว่าโลกแห่งอินเทอร์เน็ตสำคัญอย่างยิ่งต่อการเจริญก้าวหน้าขององค์กรและบุคคลในองค์กร ใช้เครื่องมือสื่อสารที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่อง Palm organization โทรศัพท์มือถือที่รองรับระบบ GPRS ฯลฯ ใช้การไหลเวียนของข้อมูลด้วยระบบ E-mail (สมชาย พวงโต, 2560)

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0

จากการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีจุดอ่อนในการพัฒนาทักษะ การนำสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร และมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการใช้สื่อเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา ข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร

เพื่อการบริหาร ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา ให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (ภคินี มีวารา, 2559)

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ พบว่า ผู้บริหารมีจุดอ่อนในทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษ สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ เตรียมพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก และมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพที่สำคัญ 10 ประการซึ่งรวมถึง คุณลักษณะด้านการสื่อสารการสื่อสารของผู้บริหารต้องมีประสิทธิภาพทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องสามารถสื่อสารได้หลายภาษา นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาทางเทคโนโลยี (Technology Literacy) เช่นการใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่ประกอบด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2548)

กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พบว่า ผู้บริหารมีจุดอ่อนในการจัดทำแผนการนำนวัตกรรมใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาและมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารซึ่ง บุญเลิศ วีระพรกานต์ กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์และยุคของการปฏิรูปการศึกษาส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความสามารถและอำนาจในการตัดสินใจ และต้องมีภาวะผู้นำ มีความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีเครื่องมือในการบริหารจัดการนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย เช่น 1) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 4) การจัดการความรู้ ซึ่งนวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษา จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทต่าง ๆ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ทีมงาน ต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมในการบริหารที่นำมาใช้ สามารถปฏิบัติได้ ถ่ายทอดเป็นและองค์กรหรือสถานศึกษาต้องมีความพร้อมในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (บุญเลิศ วีระพรกานต์, 2553)

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมศักยภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารยุคใหม่ พบว่า ผู้บริหารมีจุดอ่อนในการมีแนวทางในการปฏิบัติงานครูและบุคลากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาและต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมศักยภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพนธ์ แยมทิม กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง

รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ สามารถที่จะวางแผนกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผน สามารถสร้างความเข้าใจและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบในโรงเรียน (ประพจน์ แยมทิม, 2545) และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระ รุญเจริญ ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะความเป็นผู้นำ ที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึง สามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้ และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาตนเอง นอกจากนั้นยังต้องส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา (อีระ รุญเจริญ, 2544)

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีจุดอ่อนในการเป็นผู้นำทางวิชาการในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการและมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรจัดทำเอกสารทางวิชาการเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระ รุญเจริญ ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติให้คำปรึกษาแนะนำ และสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษา นอกจากนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ทักษะตลอดจนเทคนิคต่างๆมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิชาการให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบตรวจสอบและประกันคุณภาพเป็นข้อมูลในการตัดสินใจและปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ (อีระ รุญเจริญ, 2544)

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ผู้บริหารมีจุดอ่อนในเรื่องความชัดเจนในการปฏิบัติงานและมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพจน์ แยมทิม กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาควรมีลักษณะที่สำคัญ คือ ต้องเป็นผู้นำทางจริยธรรม เพราะผู้บริหารเป็นเสมือนสัญลักษณ์หรือผู้แทนของโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่าง แห่งการประพฤติปฏิบัติที่ดี บริหารงานบริหารคนโดยนำหลักธรรมเข้ามาใช้ในการบริหารคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมเหตุและผล

ตลอดจนมีความกล้าหาญทางจริยธรรมคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนพวกพ้อง (ประพจน์ แยมทิม, 2545)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการวิจัย

ผู้วิจัย: มานะ ครุฑาโรจน์: 2563

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการวิจัย มีคำอธิบายดังนี้

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารให้ครอบคลุมทั้ง 6 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา ข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารเพื่อการบริหาร ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา ให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ใหม่ คือ ผู้บริหารควรมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษ สามารถสื่อสาร

กับชาวต่างชาติได้ เตรียมพร้อมในการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก และมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะภาษาอังกฤษ

กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ คือ ผู้บริหารควรมีการจัดทำแผนการนำนวัตกรรมใหม่มาใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาและมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมการบริหาร เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมศักยภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารยุคใหม่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะความเป็นผู้นำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาและต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การเป็นผู้นำทางวิชาการในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการและมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรจัดทำเอกสารทางวิชาการเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล คือ ผู้บริหารมีความชัดเจนในการปฏิบัติงานและมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล บริหารงาน บริหารคนโดยนำหลักธรรมเข้ามาใช้ในการบริหารคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมเหตุและผล

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารให้ครอบคลุมทั้ง 6 กลยุทธ์ รวมถึงด้านส่งเสริมบรรยากาศด้านวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ ด้านความกล้าหาญทางจริยธรรมคุณธรรมและจรรยาบรรณ ด้านความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะ (Competency) สูง คือ มีและใช้ความรู้ ความสามารถ/ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้นวัตกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมศักยภาพภาวะ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารยุคใหม่ กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และกลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ยุคการศึกษา 4.0 ดังนี้ รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ควรกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และมาตรการดำเนินงานอย่างรอบด้าน และควรกำหนดบทบาทการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 โดยมุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพสูงสุดในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาสมรรถนะบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่าในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศควรมีกลยุทธ์สำคัญอย่างไรบ้าง และผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ต้องการได้รับการพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างเร่งด่วน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. วารสารบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(1), 1-9.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2548). การบริหารจัดการแบบมีอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คแบงก์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2544). สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- นิพนธ์ ศุขปรีดี. (2545). นวัตกรรม เทคโนโลยี สื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: นีลนาราการพิมพ์.

- นุชนรา รัตนศิริระประภา. (2557). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ Veridian E - Journal, 7(3), 507 – 528.
- บรรลุ ชื่นน้ำพอง และวัลลภา อารีรัตน์. (2556). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, 7(1), 92-103.
- บุญเลิศ วีระพรกานต์. (2553). นวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/342911>
- ประพจน์ แยมทิม. (2545). ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 34(3), 34 – 35.
- พิชิต เทพวรรณ. (2555). A-Z เครื่องมือการจัดการทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ภคินี มีวารา. (2559). สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา. เรียกใช้เมื่อ 28 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/348.ru>.
- วิจารณ์ พานิช. (2546). องค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดความรู้. เรียกใช้เมื่อ 17 กรกฎาคม 2554 จาก <http://www.ha.or.th/km.html>.
- วิลรัตน์ ศรีสำอาด. (2558). สมรรถนะหลักทางการบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(2), 80-89.
- สมชาย พวงโต. (2560). รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 4(2), 22 - 30.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). ประกาศสำนักงาน ก.ค.ศ. เรื่องมาตรฐานตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุบัน มุขระโกษา และคณะ. (2561). ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 . วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4(2), 453-461.

- สุรศักดิ์ ศุภเมธีวรกุล. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุฎิบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา. วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุริพร โพธิ์ภักดี. (2558). สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 8(1), 47-54.
- Fullan, M. (2006). The New Meaning of Education Change. London: Routledge/Falmer.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2001). Educational Administration: Theory, Research, and Practice. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Wilson, R. C. (2002). Education for Gifted. Chicago: The University of Chicago Press.

การพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ
ในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DEVELOPMENT OF AN ENGLISH HANDBOOK FOR PUBLIC
TRANSPORT DRIVERS IN KHANOM DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

รัชฎาภา ทองใส

Patchayapa Thongsai

คมสิทธิ์ ลิทธิประการ

Komsit Sittipragan

ลดาวัลย์ จันทวงศ์

Ladawan Jantawong

โสพิศพิไล ทองใส

Sopisilai Thongsai

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช (สไใหญ่)

Rajamangala University of Technology Srivijaya Nakhon Si Thammarat Saiyai Campus, Thailand

E-mail: patchayapa.t@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ เพื่อพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะและเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีต่อคู่มือภาษาอังกฤษ จำนวน 53 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ แบบประเมินคู่มือภาษาอังกฤษ คู่มือภาษาอังกฤษ แบบสอบถามความพึงพอใจและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ขับขี่รถสาธารณะมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก เพราะบางคนไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้ หรือบางคนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้บ้าง แต่ใช้ภาษาอังกฤษได้ไม่ถูกต้อง ผู้เชี่ยวชาญประเมินคู่มือภาษาอังกฤษสรุปผลการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษในด้านเนื้อหา โดยมีหัวข้อเรื่องการทักทาย ผู้โดยสาร การกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร การสอบถามจุดหมายปลายทาง การบอกราคาและการบอกทางให้ผู้โดยสารอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00, 5.00, 4.67, 4.67 และ 4.33) ตามลำดับ และผู้ขับขี่รถสาธารณะมีความพึงพอใจต่อคู่มือภาษาอังกฤษในภาพรวม

* Received 9 July 2020; Revised 6 September 2020; Accepted 13 September 2020

อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าผู้ขับชีรรถสาธารณะมีความพึงพอใจในด้านการนำไปใช้ ด้านเนื้อหาของคู่มือและด้านรูปแบบของคู่มืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.48$ 4.40 และ 4.23) ตามลำดับ ส่วนแนวทางในการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรรถสาธารณะ คือจัดทำคู่มือภาษาอังกฤษในรูปแบบออนไลน์เพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกและง่ายขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา, คู่มือภาษาอังกฤษ, ผู้ขับชีรรถสาธารณะ

Abstract

The purposes of this mixed methods research article were to explore public transport drivers' needs for an English handbook, to develop an English handbook for public transport drivers and to investigate the satisfaction of 53 public transport drivers in Khanom district, Nakhon Si Thammarat province towards using the English handbook by purposive sampling. The research instruments consisted of an English needs survey, an English handbook evaluation form, English handbook, a satisfaction survey and In-depth Interview form. Statistical data analysis comprised means and standard deviation. The results indicated high levels of the public transport drivers' needs of using English because some public transport drivers could not communicate in English with foreigners, or some could communicate in English but they used English incorrectly. According to experts' evaluation of the handbook, the finding of development the English handbook regarding contents on greetings, thanking and saying goodbye, asking for destination, telling the fare and giving directions were at the highest levels ($\bar{x} = 5.00, 5.00, 4.67, 4.67$ and 4.33 respectively). The public transport drivers' overall satisfaction with the handbook was at the highest level ($\bar{x} = 4.37$). Considering individual aspects, it was found that the public transport drivers had the highest level of satisfaction toward utilizing the handbook, its contents and format ($\bar{x} = 4.48, 4.40$ and 4.23 respectively). It was suggested that an online English manual for public transport drivers be created for more convenient and easier information access.

Keywords: Development, English Handbook, Public Transport Drivers

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่สามารถใช้สื่อสารได้อย่างเข้าใจตรงกันทั่วโลก มีผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่จำนวน 330 ล้านคน และใช้โดยประชากรทั่วโลกทั้งหมดประมาณ 1.8 พันล้านคน (ชมพู่ อิศริยาวัฒน์, 2561) ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาสำคัญที่ใช้ในการติดต่อประสานงาน ทั้งด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการบริการ เป็นต้น ภาษาอังกฤษมีความสำคัญกับคนไทยในการดำรงชีวิตเพื่อประกอบอาชีพอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว (กฤษณา สิกขมาน, 2554) ซึ่งในประเทศไทยนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำรายได้ให้ประเทศมากที่สุดและมีบทบาทสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค (Industrial news, 2561)

ปัจจุบันนี้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทยและนิยมเดินทางต่อไปยังแต่ละภูมิภาคในจังหวัดต่าง ๆ เช่น ภูเก็ต ชลบุรี กระบี่ สุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ ประจวบคีรีขันธ์ ระยอง นครพนม นครศรีธรรมราช เป็นต้น ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในปี 2559 มากกว่า 80,000 คนและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายตามความนิยมของชาวต่างชาติ ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารที่เป็นมรดกโลก และทะเลขนอม เป็นต้น การเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ เหล่านั้นส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางโดยรถเช่าหรือรถสาธารณะ เช่น รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ รถตู้สาธารณะ เป็นต้น แต่จากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีประสบการณ์ในการขับขีรถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ข้อมูลว่า ผู้ขับขีรถสาธารณะโดยเฉพาะรถตู้โดยสารมีปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติมาก และมีความต้องการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษหากมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมหรือจัดทำคู่มือภาษาอังกฤษให้กับผู้ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จะเป็นประโยชน์อย่างมาก (सानิตย์ แซ่ฮ่วย, 2563) จากงานวิจัยของ เขมิกา ขาวสำลี และคณะ พบว่าผู้ประกอบการพณิชยการไทยมีการใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างสุภาพและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และสามารถใช้ภาษาอังกฤษแทนการใช้ท่าทางหลังจากใช้คู่มือภาษาอังกฤษ (เขมิกา ขาวสำลี และคณะ, 2554) และงานวิจัยของ กรชนก แสงพานิช และคณะ พบว่า คู่มือภาษาอังกฤษช่วยให้ผู้ประกอบการขับขีรถแท็กซี่ในจังหวัดกรุงเทพฯ สามารถบอกราคาค่าโดยสารและนัดรับผู้โดยสารได้ นอกจากนั้นยังช่วยเพิ่มรายได้มากขึ้นอีกด้วย (กรชนก แสงพานิช และคณะ, 2554)

อย่างไรก็ตาม แม้มีการศึกษาถึงปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ขับขีรถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว ยังไม่มีการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารภาษาอังกฤษให้กับผู้ขับขีรถสาธารณะในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีต่อคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้าง ผู้ขับขี่รถตู้โดยสาร และผู้ขับขี่รถโดยสารประจำทางปรับอากาศในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 53 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังนี้

1. ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้าง จำนวน 28 คน
2. ผู้ขับขี่รถตู้โดยสาร จำนวน 23 คน
3. ผู้ขับขี่รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แบบสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ เป็นการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ หัวข้อและเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษ
2. แบบประเมินคู่มือภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ ในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย การประเมิน 2 ด้าน คือ ด้านรูปเล่ม จำนวน 4 ข้อ และด้านเนื้อหา จำนวน 5 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษจำนวน 3 ท่านเป็นผู้ประเมินคู่มือภาษาอังกฤษ
3. คู่มือภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคู่มือภาษาอังกฤษมีเนื้อหาจำนวน 5 บท ได้แก่ การทักทายผู้โดยสาร การสอบถามจุดหมายปลายทาง การบอกทางให้ผู้โดยสาร การบอกราคา การกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร
4. แบบสอบถามความพึงพอใจ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้
 - 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 53 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปลักษณ์ของคู่มือ ด้านเนื้อหา และด้านการนำไปใช้

4.3 ข้อเสนอแนะ

5. แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 คำถาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ขับขี่รถสาธารณะทั้ง 3 ประเภท จำนวน 12 คน ดังนี้

5.1 ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้าง จำนวน 5 คน

5.2 ผู้ขับขี่รถตู้โดยสาร จำนวน 5 คน

5.3 ผู้ขับขี่รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ จำนวน 2 คน

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่ม เพื่อสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ รวมทั้งประเด็นหัวข้อและเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติและทำการศึกษาจากเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ

2. หลังจากที่ได้ผู้วิจัยสร้างคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะแล้ว ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคู่มือภาษาอังกฤษ

3. ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขคู่มือภาษาอังกฤษตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. ผู้วิจัยทำการขออนุญาตผู้ดูแลสิทธิ์ทั้ง 3 ประเภทในการทำวิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ให้กับกลุ่มตัวอย่าง

5. ผู้วิจัยแจกคู่มือให้กับกลุ่มตัวอย่าง

6. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อคู่มือภาษาอังกฤษ

7. หลังจากนั้นผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทแบบเจาะจงและจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์

8. นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การวิเคราะห์ผลประเมินคู่มือภาษาอังกฤษและระดับความพึงพอใจของผู้ขับขี่รถสาธารณะ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์การสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสรุปประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ และนำเสนอข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลของการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรตสาธารณะ ได้ผลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรตสาธารณะ

จากการสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรตสาธารณะโดยการสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มของผู้ขับชีรตสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 คน ผลจากการสนทนากลุ่มพบว่า 1) ผู้ขับชีรตสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งหมด มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับชาวต่างชาติในระดับมาก เนื่องจาก ในอำเภอชนอมมีชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการรถสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าผู้ขับชีรตสาธารณะส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ใน การทำงานเป็นเวลาหลายสิบปี แต่บางคนก็ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้ หรือบางคนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้บ้าง แต่ใช้ภาษาอังกฤษได้ไม่ถูกต้อง ส่งผลให้ชาวต่างชาติเกิดความสับสนและไม่ได้ใช้บริการรถสาธารณะ 2) ผู้ขับชีรตสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความต้องการเนื้อหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยสรุปเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. การทักทายผู้โดยสาร (Greetings)
2. การสอบถามจุดหมายปลายทาง (Asking For Destination)
3. การบอกทางให้ผู้โดยสาร (Giving Directions)
4. การบอกราคา (Telling About The Fare)
5. การกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร (Thanking and Saying

Goodbye)

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรตสาธารณะในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรตสาธารณะ ด้านรูปเล่มของคู่มือ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. คู่มือมีขนาดกะทัดรัด สามารถพกพาได้สะดวก	4.33	0.47	มากที่สุด
2. ปกหน้าของคู่มือมีความสวยงาม	4.00	0.00	มาก
3. ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
4. มีการจัดลำดับเนื้อหาได้ดี	4.33	0.47	มากที่สุด
รวม	4.42	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรตสาธารณะในด้านรูปเล่มของคู่มืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม คู่มือมีขนาดกะทัดรัด สามารถพกพาได้สะดวกและ

มีการจัดลำดับเนื้อหาได้ดียิ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, 4.33$ และ 4.33) และปกหน้าของคู่มือมีความสวยงามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ ด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การทักทายผู้โดยสาร	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การสอบถามจุดหมายปลายทาง	4.67	0.47	มากที่สุด
3. การบอกทางให้ผู้โดยสาร	4.33	0.47	มากที่สุด
4. การบอกราคา	4.67	0.47	มากที่สุด
5. การกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.73	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะในด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า การทักทายผู้โดยสาร การกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร การสอบถามจุดหมายปลายทาง การบอกราคาและการบอกทางให้ผู้โดยสารอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, 5.00, 4.67, 4.67$ และ 4.33) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลความพึงพอใจของผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีต่อคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ขับขี่รถสาธารณะต่อคู่มือภาษาอังกฤษ

รายการประเมิน	$(\bar{X})$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านรูปแบบของคู่มือ	4.23	0.52	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหาของคู่มือ	4.40	0.49	มากที่สุด
3. ด้านการนำไปใช้	4.48	0.51	มากที่สุด
รวม	4.37	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้ขับขี่รถสาธารณะมีความพึงพอใจเกี่ยวกับคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาของคู่มือ ($\bar{X} = 4.40$) และด้านรูปแบบของคู่มือ ($\bar{X} = 4.23$)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ขับขี่รถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ทุกคนมีความยินดีและพึงพอใจเป็นอย่างมากที่ได้รับคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขี่รถสาธารณะ ซึ่งคู่มือนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้จริง

รวมถึงเรื่องการออกเสียงที่ถูกต้องซึ่งเป็นการเพิ่มความรู้ให้กับผู้ขับซัรธสาธณะแทน การอบรมได้โดยไม่เสียเวลาในการหารายได้ นอกจากนี้ผู้ขับซัรธสาธณะยังสนับสนุนให้มี การพัฒนาฝีมือภาษาอังกฤษในหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต ตัวอย่างเช่น

ผู้ขับซัรธสาธณะคนที่ 1 กล่าวว่า “ดีมากครับที่ได้นำคู่มือภาษาอังกฤษมาให้ เพราะที่ขอนแก่นมีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก บางครั้งไม่สามารถสื่อสารได้ ก็เสียรายได้ตรงนั้นไป อยากให้คู่มือเล่มเล็กกว่านี้สามารถใส่กระเป๋าเสื้อได้” (กิตติ ขนอม, 2563)

ผู้ขับซัรธสาธณะคนที่ 2 กล่าวว่า “ดีมาก ๆ เลยครับ ตัวอักษรอ่านเห็นชัดดี มากสำหรับคนอายุมาก ๆ อยากให้เพิ่มการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับชีวิตประจำวันด้วย” (จักรี งาม โสม, 2563)

ผู้ขับซัรธสาธณะคนที่ 3 กล่าวว่า “ดีมากครับ ขนาดกำลังดีวางหน้ารถได้ หยิบอ่านได้เลย ดีใจมากที่ได้คู่มือเล่มนี้มา” (จิตศักดิ์ ณ นคร, 2563)

ผู้ขับซัรธสาธณะคนที่ 4 กล่าวว่า “ก็ดีครับ แต่อยากได้เล่มเล็กกว่านี้แบบพกพาใส่กระเป๋าได้ ถ้ามีโอกาสทำอีกอยากให้ทำคู่มือภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ด้วย” (พงษ์ศักดิ์ งามผิว, 2563)

ผู้ขับซัรธสาธณะคนที่ 5 กล่าวว่า “ดีเลยครับ เพราะคำศัพท์บางคำยังออกเสียงผิดอยู่ ไม่รู้เลยว่าคำว่า “good afternoon” ออกเสียง ก็ดี อาฟเทอะนูน ไม่ใช่ กู๊ด อาฟเต้อ นูน” (สมศักดิ์ ใจแจ้ง, 2563)

ผู้ขับซัรธสาธณะคนที่ 6 กล่าวว่า “ดีมากครับ เนื้อหาใช้ได้จริงเลย พูดตามคู่มือนี้ได้เลย อยากให้ทางมหาวิทยาลัยจัดอบรมภาษาอังกฤษให้กับเยาวชนช่วงปิดเทอมด้วย” (จักรกฤต ชูพันธ์, 2563)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับซัรธสาธณะในอำเภอขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสำรวจความต้องการและเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับซัรธสาธณะ

ผลจากการสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับซัรธสาธณะโดยการสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มของผู้ขับซัรธสาธณะในอำเภอขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน พบว่าหัวข้อและเนื้อหาที่ใช้ในการสร้างคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับซัรธสาธณะ คือ การทักทายผู้โดยสาร (Greetings) การสอบถามจุดหมายปลายทาง (Asking for Destination) การบอกทางให้ผู้โดยสาร (Giving Directions) การบอกราคา (Telling about the Fare) และการกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร (Thanking and Saying Goodbye) ซึ่งสอดคล้องกับ กรชนก แสงพานิช และคณะ ที่พบว่า สำนวนประโยค

ภาษาอังกฤษที่ผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ที่ถูกใช้มากที่สุด คือ ส่วนเกี่ยวกับการทักทาย การถามจุดหมายปลายทาง การบอกราคา การกล่าวขอบคุณและอำลา ตามลำดับ (กรชนก แสงพานิช และคณะ, 2554) และยังสอดคล้องกับ Thadphoothon, J. ที่พบว่า ผู้ขับขีรถยนต์สาธารณะ (รถแท็กซี่) ในประเทศไทย มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษที่จำกัด ซึ่งภาษาอังกฤษที่ใช้ก็มีความแตกต่างจากผู้ขับขีรถยนต์สาธารณะชาวตะวันตก เช่น การทักทาย คนไทยจะพูดว่า “Hey! You where you go?” ซึ่งเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ แต่ชาวตะวันตกพูดว่า “Hello! Where to sir or Where to Madam?” (Thadphoothon, J., 2017)

2. ผลการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะ

ผลการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะในด้านเนื้อหา พบว่า การทักทายผู้โดยสาร การกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร การสอบถามจุดหมายปลายทาง การบอกราคาและการบอกทางให้ผู้โดยสารอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00, 5.00, 4.67, 4.67 และ 4.33) ตามลำดับ อาจเป็นเพราะได้มีการสำรวจเนื้อหาที่ใช้ในคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะและมีการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้ ในด้านรูปเล่มของคู่มือพบว่า ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม คู่มือมีขนาดกะทัดรัด สามารถพกพาได้สะดวกและมีการจัดลำดับเนื้อหาได้ดีอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00, 4.33 และ 4.33) และปกหน้าของคู่มือมีความสวยงามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00) ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ขับขีรถสาธารณะมีอายุมากกว่า 50 ปี ดังนั้นขนาดตัวอักษรในการทำคู่มือจึงมีความสำคัญมาก ควรใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อให้ผู้อ่านสามารถอ่านได้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชมพู อีสริยาวัฒน์ ที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินคู่มือภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของชุมชนท่องเที่ยวบ้านหนองตาไผ่ในด้านรูปเล่มอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) และด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44) (ชมพู อีสริยาวัฒน์, 2561)

3. ผลความพึงพอใจที่มีต่อคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลจากการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ขับขีรถสาธารณะในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีต่อคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ ($\bar{X}$ = 4.48) รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาของคู่มือ ($\bar{X}$ = 4.40) และด้านรูปเล่มของคู่มือ ($\bar{X}$ = 4.23) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ เขมิกา ขาวสำลี และคณะ ที่พบว่า การพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการอาชีพนวดแผนไทยทำให้ผู้ประกอบการอาชีพนวดแผนไทยนำคู่มือภาษาอังกฤษไปใช้ในการประกอบอาชีพจนสามารถสื่อสารกับลูกค้า

ชาวต่างชาติได้ดีขึ้น (เขมิกา ขาวสำลี และคณะ, 2554) และสอดคล้องกับ ศาสตรา สหัสทัศน์ และคณะ ที่พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อใช้คู่มือสนทนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับชาวต่างชาติ (ศาสตรา สหัสทัศน์ และคณะ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ โดยคู่มือนั้นช่วยให้ผู้ขับขีรถสาธารณะใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้จริง ชาวต่างชาติเข้าใจการสนทนามากขึ้น อีกทั้งมีส่วนช่วยในการเพิ่มรายได้ให้กับผู้ขับขีรถสาธารณะได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้าง ผู้ขับขีรถตู้โดยสาร และผู้ขับขีรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ ยังมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษและมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษระดับมาก แม้ว่าผู้ขับขีรถสาธารณะในอำเภอนมจะมียุทธศาสตร์พัฒนาด้านภาษาอังกฤษอยู่ แต่ยังไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเนื้อหาที่ผู้ขับขีรถสาธารณะต้องการฝึก ได้แก่ การทักทายผู้โดยสาร การสอบถามจุดหมายปลายทาง การบอกทางให้ผู้โดยสาร การบอกราคา การกล่าวขอบคุณและกล่าวอำลาผู้โดยสาร เมื่อผู้ขับขีรถสาธารณะได้นำคู่มือภาษาอังกฤษไปใช้มีความพึงพอใจในด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหาและด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยคู่มือนั้นช่วยให้ผู้ขับขีรถสาธารณะใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้จริง ชาวต่างชาติเข้าใจการสนทนามากขึ้น อีกทั้งมีส่วนช่วยในการเพิ่มรายได้ให้กับผู้ขับขีรถสาธารณะได้ อย่างไรก็ตามคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะสามารถนำเนื้อหาไปใช้ประโยชน์กับงานด้านการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย แนวทางในการพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับขีรถสาธารณะ คือจัดทำคู่มือภาษาอังกฤษในรูปแบบออนไลน์เพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวกและง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรชนก แสงพานิช และคณะ. (2554). พัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กฤษณา ลีขมาน. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กิตติ ขนอม. (17 มิถุนายน 2563). ความพึงพอใจของผู้ขับขีรถสาธารณะต่อคู่มือภาษาอังกฤษ. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, ผู้สันทนทาน)

- เขมิกา ขาวสำลี และคณะ. (2554). พัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการอาชีพนวดแผนไทยในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จักรกฤต ชูพันธ์. (17 มิถุนายน 2563). ความพึงพอใจของผู้ขับชีรุธสาธารณะต่อคู่มือภาษาอังกฤษ. (ภัชญาภา ทองใส, ผู้สัมภาษณ์)
- จักรี งามโสม. (17 มิถุนายน 2563). ความพึงพอใจของผู้ขับชีรุธสาธารณะต่อคู่มือภาษาอังกฤษ. (ภัชญาภา ทองใส, ผู้สัมภาษณ์)
- เจตศักดิ์ ณ นคร. (17 มิถุนายน 2563). ความพึงพอใจของผู้ขับชีรุธสาธารณะต่อคู่มือภาษาอังกฤษ. (โสพิศพิไล ทองใส, ผู้สัมภาษณ์)
- ชมพู อีสริยาวัฒน์. (2561). การพัฒนาคู่มือภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับชุมชนท่องเที่ยว: กรณีศึกษากันตนาหนองตาไก่ ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารรมยสาร, 16(2), 127 - 145.
- พงษ์ศักดิ์ งามผิว. (17 มิถุนายน 2563). ความพึงพอใจของผู้ขับชีรุธสาธารณะต่อคู่มือภาษาอังกฤษ. (ภัชญาภา ทองใส, ผู้สัมภาษณ์)
- ศาสตรา สหัทธัน และคณะ. (2560). พัฒนาคู่มือสนทนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติสำหรับวิสาหกิจท่องเที่ยวไหมแพรวาบ้านโปง อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal), 6 (ฉบับพิเศษ), 105 - 119.
- สมศักดิ์ ใจแจ้ง. (17 มิถุนายน 2563). ความพึงพอใจของผู้ขับชีรุธสาธารณะต่อคู่มือภาษาอังกฤษ. (โสพิศพิไล ทองใส, ผู้สัมภาษณ์)
- सानิตย์ แซ่อ้อย. (8 มีนาคม 2563). ปัญหาและการแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้ขับชีรุธสาธารณะ. (ภัชญาภา ทองใส, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). รายงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา.
- Industrial news. (2561). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจทำเงินเข้าประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2563 จาก <https://industrialnews.com/อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว/>
- Thadphoothon, J. (2017). Taxi Drivers' Cross-Cultural Communication Problems and Challenges in Bangkok, Thailand. Journal of Reviews on Global Economics, 1(6), 313 - 320.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้
สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิด
อย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*
THE DEVELOPMENT OF COMPUTER GAME-BASED INSTRUCTIONAL
MODEL USING SIMULATION AND PROBLEM SOLVING PROCESS
TO ENHANCE CRITICAL THINKING OF GRADE 6 STUDENTS

ธนนันท์ ศรีอุดมกิจ

Thananunt Sriudomkij

ศศิฉาย ธนมะย์

Sasichai Tanamai

สาโรช โศภีรักษ์

Saroach Soopeerak

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

E-mail: thananunt.s@outlook.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) สร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบฯ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ และ 4) รับรองรูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนันทนาสน์ อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 154 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบฯ แบบประเมินคุณภาพเกมคอมพิวเตอร์และคู่มือการใช้งานเกมคอมพิวเตอร์ แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน และแบบรับรองรูปแบบฯ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบฯ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา, การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง, กระบวนการแก้ปัญหา, บทบาทของผู้เรียน, บทบาทของผู้สอน และเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ โดยมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวิเคราะห์และออกแบบ, ขั้นตอนกระบวนการ และขั้นตอนประเมินผล 2) เกมคอมพิวเตอร์มีลักษณะเป็นการจำลองสถานการณ์และมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหา ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

* Received 5 August 2020; Revised 6 September 2020; Accepted 13 September 2020

คุณภาพในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้รูปแบบฯ นักเรียนมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีความคิดเห็นต่อ รูปแบบฯ ด้านการออกแบบ ด้านกิจกรรม และด้านเนื้อหา ในระดับมาก และ 4) รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ฯ (CGSP Model) ได้รับการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$)

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, เกมคอมพิวเตอร์, สถานการณ์จำลอง, กระบวนการแก้ปัญหา, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The objective of this research paper is to 1) develop the computer game - based instructional model using simulation learning and problem solving process to enhance critical thinking; 2) make a computer game; 3) study the outcome of using the computer game-based instructional model; 4) have the computer game-based instructional model certified by experts. The samples were 154 students who studied in grade 6 at Wattananusas School, Phanat Nikhom, Chonburi in the first semester of 2020 by using simple random sampling. Instruments were suitability assessment form for the draft of the computer game-based instructional model to be completed by experts, quality assessment form for the computer game and instruction manual, the computer game, critical thinking test, students' opinion survey and the computer game - based instructional model certification form for expert. The data analysis used mean, standard deviation and t-test. The findings of the research showed that 1) The computer game-based instructional model consisted of 6 components, namely the characteristics of the computer game that uses simulation learning and the problem-solving process, the learning through simulation, the problem-solving process, the learners' role, the instructors' role and the technology that supports learning. The three phases of the computer game-based instructional model were the analysis and design phase, the process phase and the evaluation phase. 2) The computer game featured simulation and activities that allowed students to practice problem solving. Expert evaluation showed that its quality was at the highest level. 3) After using the computer game-based instructional model, the students' critical thinking improved significantly at .05 level and students thought the computer game was highly levels In terms of design,

activities, and content. Finally, 4) the computer game-based instructional model (CGSP Model) was certified by experts with the highest level of suitability ($\bar{X}$ = 4.80).

Keywords: Instructional model, Computer Game, Simulation Learning, Problem Solving Process, Critical Thinking

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นั่นก็คือการให้โอกาสแก่นักเรียนทุกคนในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามกำลังความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กและวัยรุ่นเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีสภาพแวดล้อมที่ใช้เวลาอยู่กับอุปกรณ์ดิจิทัลต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ สภาพแวดล้อมเหล่านี้ทำให้เด็กและวัยรุ่นส่วนใหญ่อายุตั้งแต่ 2 - 18 ปี ใช้เวลาอยู่กับการเล่นเกมดิจิทัลโดยเฉลี่ย 20 ถึง 33 นาทีต่อวัน (Green, M. & McNeese, M. N., 2007) และข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ในปี พ.ศ. 2556 พบว่าเด็กไทยมีพฤติกรรมการเล่นเกมดิจิทัลเฉลี่ยสูงถึง 60.7 นาทีต่อวัน ถือเป็นอันดับ 1 ของประเทศในแถบเอเชีย ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีการนำเกมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน ซึ่งพบว่า เกมคอมพิวเตอร์ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนด้วยการนำเสนอเนื้อหาที่แปลกใหม่และน่าสนใจ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยอยู่ภายใต้กฎกติกาของเกมที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติตาม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ได้รับความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้ขึ้นพร้อม ๆ กันช่วยเพิ่มบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (ปราชญ์ จักรไชย, 2552)

ด้วยปัจจุบันที่เป็นยุคเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบดิจิทัล นักเรียนต้องอาศัยกระบวนการทางความคิดที่มากขึ้น โดยผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณมักจะเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมว่าจะไรควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ แต่หลักสูตรการสอนส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่ได้เน้นสอนวิธีคิดให้กับเด็ก เป็นผลทำให้เด็กไทยมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในขั้นต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบจากคะแนนสอบโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล PISA (Program for International Student Assessment) โดยหนึ่งในตัวชี้วัดมีเป้าหมายในเรื่อง นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา ซึ่งผลประเมินคุณภาพการศึกษาไทยของ PISA ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 66 และยังมีคะแนนรวมที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจาก 79 ประเทศอีกด้วย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562)

โดยประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาการคิด จึงได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยกำหนดให้นักเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่เด็กก้าวสู่ความเป็นวัยรุ่นตอนต้นคืออายุ 11 - 15 ปี ซึ่งช่วงวัยนี้เริ่มมีพัฒนาการการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุมีผลในการแก้ปัญหาตามทฤษฎีพัฒนาการทางเซวาร์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget, J., 1969) เหมาะสมสำหรับเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหามีส่วนช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากการคิดแก้ปัญหาเป็นการคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ มีเหตุผล หรือต้องใช้วิจารณญาณในการแก้ปัญหา ซึ่งกล่าวได้ว่าวิจารณญาณเป็นความสามารถในการคิดอย่างหนึ่ง ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาให้ได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล โดยการสอนการคิดและการแก้ปัญหานั้น วิธีการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองเป็นวิธีการที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นรูปแบบการสอนที่ให้นักเรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท มีกติกาการเล่นที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ในสถานการณ์นั้นโดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงนักเรียนในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับประกอบกับวิจารณญาณของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ตามสถานการณ์นั้นให้ดีที่สุด ซึ่งการเรียนรู้แบบสร้างสถานการณ์จำลองนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดีและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (ทศนา เขมมณี, 2545) การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองจึงเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนด้วยสถานการณ์จำลองมีรูปแบบที่หลากหลาย ลักษณะหนึ่งที่เหมาะสมคือ การจัดการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์เพราะเกมคอมพิวเตอร์เป็นโปรแกรมที่ช่วยในการฝึกให้เกิดการเรียนรู้และการตัดสินใจเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งนักเรียนเป็นผู้ตัดสินใจกระทำ มีปฏิสัมพันธ์ และเกมมีผลตอบกลับในทันที จึงเกิดความสนุกสนานไปพร้อมกันด้วย จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา มาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะเป็นคนมีเหตุผล ไม่เชื่อสิ่งใดอย่างเลื่อนลอย รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคลในชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อสร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อรับรองรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัฒนาศาสน์ อำเภอนนทบุรี ภาคต้น ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 ห้องเรียน มีทั้งนักเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน คละกันในแต่ละห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 252 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคต้น ปีการศึกษา 2563 จำนวน 154 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลาก ได้กลุ่มทดลองมา 3 ห้อง เครื่องมือที่ใช้คือ เกมคอมพิวเตอร์ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t - test)

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นรายบุคคล จำนวน 5 คน เกี่ยวกับองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบฯ โดยใช้คำถามปลายเปิด จากนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเรียงเรียงสรุปเป็นประเด็นข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ มาออกแบบเป็นร่างรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา รับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

4. สร้างแบบประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบ และขั้นตอนของร่างรูปแบบฯ และนำร่างรูปแบบฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ โดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) และปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การสร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 วิเคราะห์เนื้อหาและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดสภาพการณ์

1.2 ออกแบบเนื้อหาบทเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ ลักษณะการเล่น เงื่อนไข ปฏิสัมพันธ์ โดยเนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเรื่องพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาเรียงเรียงเป็นเนื้อหาในการพัฒนาเกม จากนั้นจัดทำเป็นผังงานและสตอรี่บอร์ด และสร้างแบบประเมินความเหมาะสม นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาและกิจกรรมในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

1.3 สร้างเกมคอมพิวเตอร์ พร้อมจัดทำคู่มือการใช้งานเกมคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ โปรแกรมสร้างเกม Unity โปรแกรมกราฟิก Adobe Illustrator, Adobe Photoshop

1.4 สร้างแบบประเมินคุณภาพเกมคอมพิวเตอร์และคู่มือการใช้งานเกมคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบบประเมินเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale)

1.5 นำเกมคอมพิวเตอร์และคู่มือการใช้งาน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 คน ประเมินคุณภาพเกมคอมพิวเตอร์และคู่มือการใช้งาน ตามหัวข้อประเมินในแบบประเมินคุณภาพที่สร้างขึ้น ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ฯ ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีชื่อว่า Cornell Critical Thinking Test Level X ที่ (Ennis, R., 1985) พัฒนาขึ้น มีทั้งหมด 78 ข้อ โดยนำมาแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและคัดเลือกแบบทดสอบเหลือ 45 ข้อ และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีค่าความเชื่อมั่น 0.734

2.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ฯ โดยจัดทำเป็นแบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale)

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นขั้นตอนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน - หลัง (One Group Pretest-Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538) ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ โดยใช้ระยะเวลา 6 วัน

2. ก่อนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน

3. กลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้

4. เมื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน และทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ฯ

5. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

การวิจัยระยะที่ 4 การรับรองรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย

1. สร้างแบบประเมินและรับรองรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ฯ โดยแบบประเมินรับรองเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale)

2. นำรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ฯ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประเมินและรับรองรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

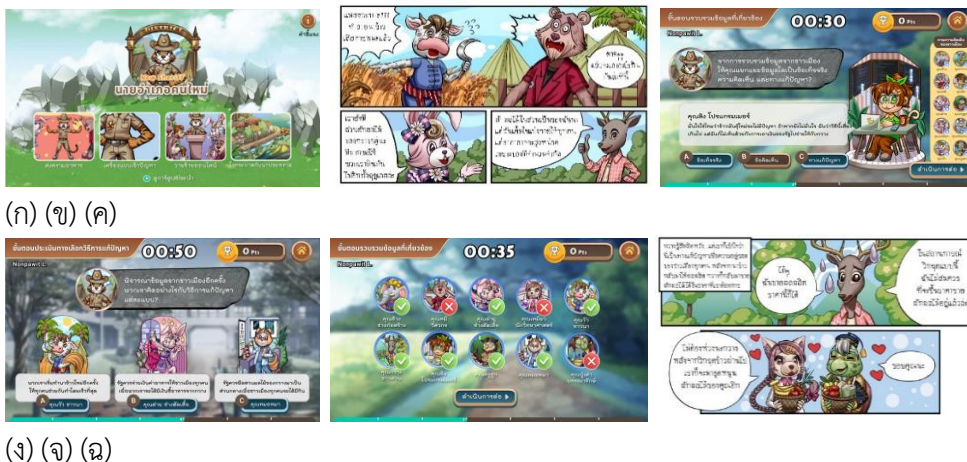
ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบด้านต่าง ๆ และการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ผลการประเมินความเหมาะสมด้านองค์ประกอบและขั้นตอนของร่างรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ทุกองค์ประกอบและขั้นตอน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์คือ 0.5 ทุกข้อ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ได้รูปแบบมีองค์ประกอบ 6 ด้าน และขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา 2) การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง 3) กระบวนการแก้ปัญหา 4) บทบาทของผู้เรียน 5) บทบาทของผู้สอน และ 6) เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ และมีขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนวิเคราะห์และออกแบบ เป็นการเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบต่าง ๆ มี 3 ขั้นตอนย่อย คือ 1.1) การวิเคราะห์เพื่อกำหนดสภาพการณ์ 1.2) การออกแบบการเรียนรู้ และ 1.3) การสร้างและนำไปใช้ 2) ขั้นตอนกระบวนการ เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยนักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อย คือ 2.1) ขั้นตอนเริ่มต้น 2.2) ขั้นการรับรู้สถานการณ์จำลอง 2.3) ขั้นตอนสนอง 2.4) ขั้นอภิปรายสรุป 3) ขั้นตอนประเมินผล จะแสดงออกถึงผลการเรียนรู้ตามที่ครูได้วางแผนไว้ในกระบวนการเรียนรู้ คือ 3.1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน 3.2) ความคิดเห็นของนักเรียน

ระยะที่ 2 ผลการสร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการสร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ชื่อเกม นายอำเภอคนใหม่ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาสาระเรื่องพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเนื้อหาในการพัฒนาเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเกมคอมพิวเตอร์

จากภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างเกมคอมพิวเตอร์ (ก) เริ่มต้นเข้าสู่เกม โดยให้นักเรียนเลือกตอน (ข) นักเรียนเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหา โดยเกมเสนอสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ (ค) (ง) เกมมีข้อคำถามเป็นกิจกรรมฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล (จ) นักเรียนได้รับผลป้อนกลับในทันทีเป็นข้อเฉลยของคำถามในกิจกรรม (ฉ) เกมเสนอผลลัพธ์ในการแก้ปัญหาตามวิธีที่นักเรียนได้เลือก ซึ่งจะกระตุ้นกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การอภิปรายผลหลังทำกิจกรรมในเกม

ผลการประเมินคุณภาพเกมคอมพิวเตอร์โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คุณภาพด้านการจัดวางรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, $SD = 0.50$) คุณภาพด้านสื่อและเทคโนโลยีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, $SD = 0.25$) คุณภาพด้านการออกแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, $SD = 0.54$) คุณภาพด้านการนำทางและการเชื่อมโยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, $SD = 0.33$) คุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.55$) และคุณภาพคู่มือการใช้งานเกมคอมพิวเตอร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, $SD = 0.52$)

ระยะที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. การเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้เกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบฯ โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นนำผลคะแนนมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติและสรุปผล แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียน

(n=154)

คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	t	P
หลังเรียน	30.68	2.70	12.409	.000*
ก่อนเรียน	25.27	6.35		

* นัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ฯ สูงกว่าคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้เกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบฯ โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นนำผลคะแนนมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติและสรุปผล แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

(n=154)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ภาพรวมด้านเนื้อหา	4.10	0.78	มาก
ภาพรวมด้านการออกแบบ	4.23	0.72	มาก
ภาพรวมด้านกิจกรรม	4.14	0.72	มาก

ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนด้วยเกมคอมพิวเตอร์ฯ พบว่า ความคิดเห็นด้านการออกแบบโดยภาพรวมมีค่าระดับคะแนนสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.72) ส่วนด้านกิจกรรม พบว่าภาพรวมความคิดเห็นมีค่าระดับคะแนน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.72) และด้านเนื้อหา พบว่าภาพรวมความคิดเห็นมีค่าระดับคะแนน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.78) โดยสรุปความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนด้วยเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมากทุกด้าน

ระยะที่ 4 ผลการรับรองรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการรับรองรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลอง ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเรียกว่า CGSP Model ซึ่งเป็นชื่อย่อของรูปแบบ มาจากคำว่า The Development of Computer Game-based Instructional Model Using Simulation and Problem Solving Process ซึ่งได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.32)

อภิปรายผล

การพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลอง ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเกมคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง กระบวนการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มาบูรณาการเป็นองค์ประกอบและ ขั้นตอนของรูปแบบฯ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไขจนมีความ สมบูรณ์ ได้เป็นรูปแบบฯ ที่มี 6 องค์ประกอบ 3 ขั้นตอน จึงได้นำไปใช้เป็นแบบแผนในการสร้าง เกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบดังกล่าว แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาผลการใช้

การสร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบฯ ถูกออกแบบเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ กระบวนการคิด ผึกฝน จนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการนำเอาการเรียนรู้โดยใช้ สถานการณ์จำลอง มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ขั้นตอนเริ่มต้น เป็นการ เตรียมความพร้อมโดยครูอธิบายสร้างความสนใจด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาให้นักเรียน เกิดความสนใจในการทำกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียน สำหรับการเชื่อมโยงไปสู่ สิ่งที่จะเรียนรู้ในขั้นต่อไป ขั้นที่ 2 ขั้นการรับรู้สถานการณ์จำลอง เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้รับรู้ สถานการณ์ปัญหาในเรื่องที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในแต่ละตอน นักเรียนทำหน้าที่เป็นผู้แก้ปัญหาใน สถานการณ์จำลอง โดยจะต้องทำความเข้าใจสถานการณ์เพื่อกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 ขั้นตอบสนอง เป็นขั้นตอนที่กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาผ่านการบูรณาการ จากการ พิจารณาข้อมูลรอบด้านอย่างมีเหตุผล แยกแยะข้อเท็จจริง ขยายมุมมองที่มีต่อสถานการณ์ด้วย การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ทั้งข้อความที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยนักเรียนมีการ ตัดสินใจหาข้อสรุปจากข้อความที่กำหนดให้ จำแนกความเป็นไปได้เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ของข้อมูลที่มีอยู่ รวมถึงความถูกต้องของข้อมูลที่เกี่ยวข้องว่ามีความน่าเชื่อถือ คิดทบทวน ประเมินทางเลือกก่อนตัดสินใจว่าข้อเท็จจริงใดสนับสนุนหรือไม่เกี่ยวข้องกับข้อสรุปที่คาดไว้ และทราบผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง ขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายสรุป เป็นขั้นตอนที่ครูและ

นักเรียน ร่วมกันสรุปและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยครูจะให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ในเกม ครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และเสนอวิธีการแก้ปัญหาอื่นที่นอกเหนือจากในเกมคอมพิวเตอร์กำหนดให้ เพื่อขยายผลการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เป็นการกระตุ้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อเนื่อง จะเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน ได้นำเอาการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและกระบวนการแก้ปัญหามาใช้ ทำให้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ดังกล่าวมีความเหมาะสมในการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน สอดคล้องกับ ชนินทร ดวงวิไล ที่ใช้หลักการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการจำลองสถานการณ์เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ในระดับที่ดีขึ้น (ชนินทร ดวงวิไล, 2562)

ผลเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการทำกิจกรรมในรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ โดยให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยการบูรณาการ จากการพิจารณาข้อมูลรอบด้านอย่างมีเหตุผล แยกแยะข้อเท็จจริง ขยายมุมมองที่มีต่อสถานการณ์ด้วยการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ทั้งข้อความที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยนักเรียนมีการตัดสินใจหาข้อสรุปจากข้อความที่กำหนดให้ จำแนกความเป็นไปได้เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่ รวมถึงความถูกต้องของข้อมูลที่เกี่ยวข้องว่ามีความน่าเชื่อถือ คิดทบทวนทางเลือกก่อนตัดสินใจว่าข้อเท็จจริงใดสนับสนุนหรือไม่เกี่ยวข้องกับข้อสรุปที่คาดไว้ และทราบผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนและครูผ่านการอภิปรายหลังทำกิจกรรมในเกม ซึ่งจากผลคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับ Alfaro-Lefevre, R. ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดแก้ปัญหาไว้ว่า การแก้ปัญหาต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นหลักในการคิด ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ปัญหา ด้วยเหตุนี้ทั้งสองวิธีจึงเป็นสิ่งที่ต้องใช้ร่วมกันในการแก้ปัญหาไม่ใช่แยกกัน (Alfaro-Lefevre, R., 1995) สอดคล้องกับ ดารารัตน์ มากมีทรัพย์ ซึ่งศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาพบว่า การจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการแก้ปัญหาช่วยให้นักศึกษามีผลคะแนนพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน (ดารารัตน์ มากมีทรัพย์, 2553) สอดคล้องกับผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ในประเด็นด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนักเรียนเห็นว่าการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณในรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ มีความน่าสนใจ และ

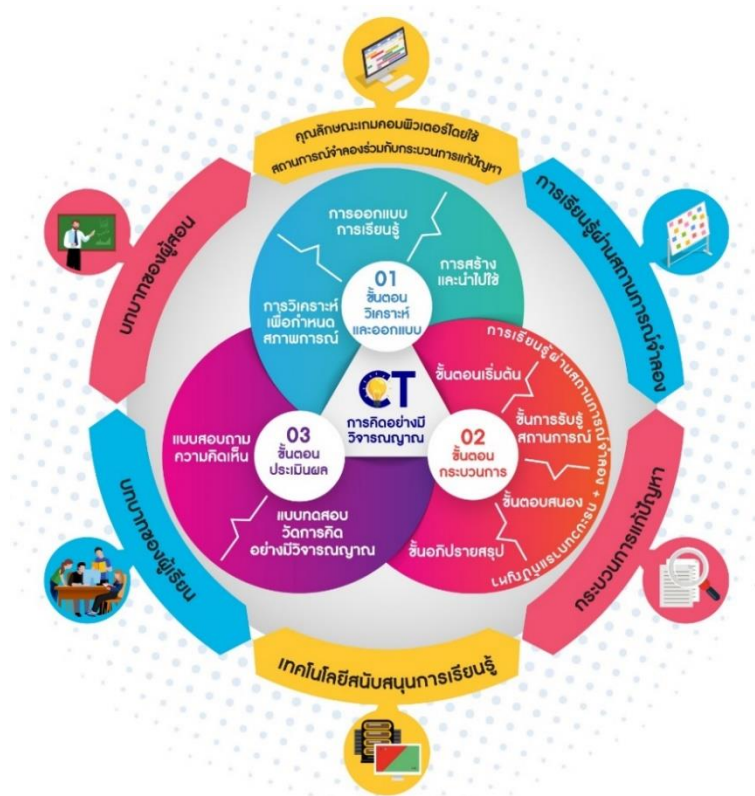

สร้างแรงจูงใจในการเรียน มีความหลากหลาย สามารถฝึกแก้ปัญหาซ้ำ ๆ ในสถานการณ์ปัญหาที่ต่างกัน ทำให้นักเรียนเกิดเข้าใจในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และการให้ข้อมูลย้อนกลับในทันที ทำให้นักเรียนรู้ว่าการฝึกนั้นนักเรียนทำถูกหรือผิด และยังรู้สึกสนุกสนาน สอดคล้องกับที่ Alessi, S. M. กล่าวว่า การเรียนด้วยสถานการณ์จำลอง ถ้านำมาใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์จะช่วยให้เกิดการพัฒนาระสิทธิภาพในการเรียนได้มากขึ้น สถานการณ์จำลองจะช่วยปรับปรุงการเรียนทบทวนและการฝึกฝนให้เป็นการเพิ่มแรงจูงใจ การถ่ายโอนการเรียนรู้ และประสิทธิภาพทางการเรียนที่สูงขึ้น (Alessi, S. M., 1991)

การรับรองรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากกระบวนการพัฒนารูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยดำเนินการด้วยวิธีที่เป็นขั้นตอน จนได้รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ที่มีความสมบูรณ์ ได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงได้นำไปใช้เป็นแบบแผนในการสร้างเกมคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบดังกล่าว มีผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับมากที่สุด และจากการนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้ พบว่าสามารถเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงได้รับรองรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ ว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ แจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัศมี (2554) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนโดยใช้ทัศนศึกษาเสมือนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสอบและการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยได้นำเสนอรูปแบบจำนวน 2 ครั้ง คือครั้งที่ 1 นำเสนอรูปแบบฯ ที่ได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีและหลักการ และผ่านการตรวจคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำไปทดลองใช้เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบฯ และครั้งที่ 2 จึงนำเสนอรูปแบบฯ ที่ได้จากการนำไปทดลองใช้ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพและรับรองรูปแบบฯ (แจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัศมี, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ คือ การเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา มาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งการใช้เกมมีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิตในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร โดยอาศัยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) คุณลักษณะของเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา 2) การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง 3) กระบวนการแก้ปัญหา 4) บทบาทของผู้เรียน 5) บทบาทของผู้สอน และ 6) เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ในงานวิจัยนี้ มีจุดเด่นคือ สามารถเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาในการออกแบบกิจกรรมหลากหลายให้นักเรียนฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล ในแต่ละขั้นตอนมีการกระตุ้นการคิดอย่างต่อเนื่อง นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ แยกแยะ นำไปสู่การเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในที่สุด ผลเปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ พบว่าผลคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เชี่ยวชาญรับรองรูปแบบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ข้อเสนอแนะก่อนการนำรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ไปใช้ในการเรียนการสอน 1) ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทั้งครูและนักเรียนเพื่อป้องกันและลดข้อผิดพลาดจากการใช้งาน 2) ครูต้องดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่อยู่ภายในรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์ให้ครบทุกขั้นตอน 3) ครูควรติดตามผลการประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลของนักเรียนว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 4) เนื้อหาสาระในเกมคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ Level X ของ Ennis ที่นำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์ครั้งต่อไป 1) ควรออกแบบให้มีเสียงบรรยายควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อความ เพื่อให้นักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านหนังสือสามารถฟังเสียงและเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสารได้ 2) ควรมีการพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบออนไลน์ที่มีระบบฐานข้อมูล เพื่อให้ครูสามารถติดตามผลคะแนนของนักเรียน และมีการจัดอันดับคะแนนออนไลน์ซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกตื่นเต้น อยากเอาชนะ เพิ่มความสนุกสนานในการเรียนรู้ 3) ควรมีการพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์ที่สามารถแสดงผลผ่านทางอุปกรณ์โมบาย เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เพื่อให้สามารถเข้าถึงเกมคอมพิวเตอร์ได้ง่ายขึ้น 4) ควรนำรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมคอมพิวเตอร์โดยใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา ไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาสาระในเรื่องอื่น ๆ เป็นสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภทบัณฑิตศึกษาประจำปีงบประมาณ 2558

เอกสารอ้างอิง

- แจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัชมี. (2554). พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ทัศนศึกษาเสมือนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสอบและการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนินทร ดวงวิไล. (2562). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐานร่วมกับการจำลองสถานการณ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดารารัตน์ มากมีทรัพย์. (2553). การศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา วิชากล่อง และการใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตนา เขมมณี. (2545). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราษฎ์ จักรไชย. (2552). การอ่านสื่ค่าตัวต้านทาน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). ผลการประเมิน PISA 2018: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- Alessi, S. M. (1991). Computer based instruction: methods and development. Upper Saddle River. New Jersey: Prentice Hall.
- Alfaro-Lefevre, R. (1995). Critical Thinking in Nursing: A Practical Approach. Philadelphia: W. B. Saunders Company.
- Ennis, R. (1985). Cornell critical thinking tests level X & level Z: manual. Pacific Grove, California: Midwest Publications.
- Green, M. & McNeese, M. N. (2007). Using Edutainment Software to Enhance Online Learning. International Journal on E-Learning, 6(1), 5 - 16.
- Piaget, J. (1969). The Mechanisms of Perception. New york: Basic Book.

กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบ
เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแช่ ตำบลนางาม
อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*

STRENGTHENING PROCESS OF A MODEL COMMUNITY OF
SUFFICIENCY ECONOMY: A CASE STUDY OF BAN KUTKHA
NA NGAMSUBDISTRICT SELAPHUM DISTRICT ROIET PROVINCE

จิราพร บาร์ศรี

Jirapon Barisri

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Roi Et Rajabhat University, Thailand

E-mail: pan111jirapon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อสร้างรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเชิงปริมาณได้กลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 106 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายและทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติพหุคูณถดถอย เชิงเส้น (Multiple Linear Regression) โดยวิธี Stepwise ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนสร้างความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในรูปแบบของการปฏิบัติต่อกันอย่างเอื้ออาทร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยการส่งเสริมภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจและร่วมรับผลประโยชน์ และ ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาครัฐควรจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง ในการสร้างรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ใช้ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มากำหนดรูปแบบกระบวนการเสริมสร้าง

* Received 19 August 2020; Revised 10 September 2020; Accepted 12 September 2020

ความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงบ้านกุดแช่ ตำบลนางาม อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

คำสำคัญ: กระบวนการเสริมสร้าง, ความเข้มแข็งของชุมชน, หมู่บ้านต้นแบบ, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of the research were 1) to study factors affecting the strengthening process of a model community of sufficiency economy and 2) to construct a model of the strengthening process of the studied model community of sufficiency economy. Quantitative data was collected from a constructed questionnaire conducted among 106 heads of households drawn through simple random sampling. This sample size was determined with Yamane's sample size formula. Qualitative data was gained from an in-depth interview and focus groups among 18 target informants selected through purposive sampling. Multiple linear stepwise regression was conducted for data analysis. The findings were as follows: 1) The factors such as social relationship, community involvement, and support from government agencies affected the strengthening process of the model community of sufficiency economy 2) For social relationship, the community members were encouraged to build strong relationship in form of kinship. In so doing, social relationship maintained in form of caring for one another with generosity. For community involvement, the community members were supported to participate in thinking, doing, deciding, and sharing benefits. For support from government agencies, the state sector should thoroughly train the community members in the philosophy of sufficiency economy. To construct a model of the strengthening process of model community of sufficiency economy, these major factors were used to construct the strengthening process of Ban Kut Khae, Na Ngam Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province.

Keywords: Strengthening Process, Community Strength, Model Village, Sufficiency Economy

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่

สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิคุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหรอเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นทั้งต้นทุนในเชิงเศรษฐกิจและผลกระทบร้ายแรงต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอร์รัปชันเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปีที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ ดังนี้ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี การพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมและ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมแผนงานสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากและชุมชนเข้มแข็งสาระสำคัญมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคม/วิสาหกิจชุมชน โดยการสร้างความ

ร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม (วิสาหกิจชุมชน) และความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจเพื่อสังคม (วิสาหกิจชุมชน) ในแต่ละพื้นที่ เพื่อการสร้างความรู้ รูปแบบการจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของวิสาหกิจในระยะยาวรวมทั้งเผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานราก พร้อมทั้งประสานงานกับจังหวัดและท้องถิ่นเพื่อขยายผลจากชุมชนต้นแบบให้มีการนำไปใช้ในชุมชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวางเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คือ หันมาสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สร้างความรักในชุมชน ท้องถิ่น รวมทั้งสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการถักทอสายใยแห่งความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสังคมมีความเป็นชุมชนอิสระ มีความหลากหลาย ปราศจากการครอบงำโดยอำนาจรัฐและทุน เมื่อองค์กรและพลเมืองเข้าร่วมมือกันก็จะเกิดความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมที่จะช่วยเหลือกัน ในการแก้ไขปัญหา และหาแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด (โกวิทย์ พวงงาม, 2553)

ปัจจุบัน การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง มีหลายแนวคิดให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งอันเนื่องมาจากชุมชนเป็นหน่วยพัฒนาขนาดเล็กที่สุด ใกล้ชิดกับประชาชนระดับรากหญ้ามากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ย่อมส่งผลให้การบริหารและพัฒนาประเทศในภาพรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้อีกทางหนึ่งแนวคิด “เศรษฐกิจชุมชน” มีสาระสำคัญว่าจะต้องอาศัยการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ ซึ่งมีแนวคิดที่สนับสนุนเรื่องนี้ คือ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนที่มีความเข้มแข็งสมาชิกต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ชุมชนสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเองเอื้ออาทรรัก ห่วงใย ซึ่งกันและกัน มีแผนของชุมชนในการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน จะเห็นได้ว่าชุมชนเป็นรากฐานที่สำคัญในการบริหารและพัฒนาประเทศ การสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งจะขาดเสียมิได้ ในการบริหารและพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน ภายใต้การปกครองรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งให้ความสำคัญแก่การกระจายอำนาจสูงท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยทั้งนี้การสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งอาจประกอบด้วยหลายปัจจัย อาทิ การมีผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์หรือผู้นำทางภูมิปัญญา

ความสัมพันธ์ทางสังคมเอื้ออำนวยต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีวัฒนธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง การมีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกของชุมชนรวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐ เป็นต้น (ภัทรพงศ์ ศรีอำไพ, 2551)

ดังนั้น การที่จะเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งในชุมชนและเป็นต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ได้นั้น คนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันในหลายๆ ด้าน สิ่งสำคัญคือผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเป็นตัวอย่างในการพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตนเอง ซึ่งคนในชุมชนจะเกิดความรัก ความสามัคคี มองเห็นว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่ง หรือส่วนสำคัญที่จะทำให้ชุมชนตนเองเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งหมู่บ้านกุดแซ่ในอดีตมีวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านอยู่อย่างตัวใครตัวมัน ชาวชนคนรุ่นใหม่ไปทำงานต่างจังหวัดมากขึ้น ขาดแรงงานในระดับครัวเรือน ขาดความรู้ และขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นประชาชนในหมู่บ้านกุดแซ่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเสริม คือ การทอเสื่อกก และมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มเงินทุนในชุมชน คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เงินทุน 1.5 ล้านบาท, กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน เงินทุน 5 หมื่นบาท, กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2.7 ล้านบาท, กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง เงินทุน 2.2 หมื่นบาท, กลุ่มทำนา เงินทุน 3 แสนบาท, กลุ่ม กขคจ. เงินทุน 3 แสนบาท, กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้านเกษตรกร 5.6 หมื่นบาท, กลุ่มธนาคารข้าว เงินทุน 4.3 แสนบาท และ ยังเป็นหมู่บ้านที่มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี 12 เดือน (บ้านกุดแซ่, 2558) ซึ่งบ้านกุดแซ่เป็นชุมชนที่สามารถจัดการแก้ปัญหาของตนเองได้ โดยคนในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งกองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาเยาวชนคนรุ่นใหม่ไปทำงานต่างจังหวัด และการว่างงานหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกองทุนในชุมชนขึ้น มีเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชนไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท มีการบริหารจัดการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ อีกทั้งคนในชุมชนยังสามารถกู้ยืมเงินเพื่อไปใช้จ่ายในครอบครัวได้ นอกจากนี้มีหลายชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษาดูงานเป็นประจำทุกปี เพื่อไปปรับใช้กับชุมชนและหน่วยงานของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ว่ามีปัจจัยใดบ้าง และเพื่อสร้างรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นรูปแบบให้ชุมชน และหน่วยงานที่สนใจ นำรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ไปปรับใช้ให้เข้ากับชุมชน และหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อสร้างรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายอย่างตามขั้นตอนการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยเชิงปริมาณ มีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน/ตัวแทนครัวเรือน หมู่บ้านกุดแซ่ หมู่ที่ 12 ตำบลนางาม อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 144 ครัวเรือน (จำนวนครัวเรือนตาม จปฐ. ปี 2559)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน/ตัวแทนครัวเรือน หมู่บ้านกุดแซ่ หมู่ที่ 12 ตำบลนางาม อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 106 ครัวเรือน ประชากรที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (Yamane, T., 1973)

เครื่องมือการวิจัย

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของบุคคล จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 7 ด้าน 1) ผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 3) วัฒนธรรมชุมชน 4) การบริหารจัดการ 5) ความสัมพันธ์ทางสังคม และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 2 ด้าน 1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และ 2) การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 50 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended) เป็นข้อเสนอแนะกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดขอบเขตของคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง

3. นำร่างแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษา แก้ไข และเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สถิติพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression) โดยวิธี Stepwise

2. การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษากุดข้าว ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ประธานกลุ่มเงินทุน จำนวน 8 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนางาม จำนวน 1 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ประกอบการร้านค้าจำนวน 1 คน เจ้าอาวาสจำนวน 1 รูป ผู้นำสตรีหมู่บ้าน จำนวน 1 คน นักพัฒนาชุมชนจำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน นักวิชาการจำนวน 1 คน และภาคีเครือข่ายสุขภาพจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง บ้านกุดข้าว ที่ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้เป็นร่างการพิจารณา ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง บ้านกุดข้าว และจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง บ้านกุดข้าว ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 18 คน ได้ร่วมกระบวนการระดมสมอง (Brain Storming) และวิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุงรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะนิติรัฐศาสตร์ เพื่อประสานงานและนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. เดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3. บันทึกการสัมภาษณ์ และถอดความการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยภายในประกอบด้วย ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (X_5) และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (X_2) และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (X_6) และมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ ร้อยละ 49.40 สัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ในทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.05$) จึงสามารถสร้างสมการปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z = 0.428_5 + 0.337Z_2 + 0.217Z_7$

2. รูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบด้านความสัมพันธ์ทางสังคมประชาชนควรมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติที่เกี่ยวข้องกันอย่างแน่นแฟ้น ความรู้สึกผูกพันในสายเลือดทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในรูปแบบของการปฏิบัติต่อกันอย่างเอื้ออาทรและมีความมั่นคงตามอัตภาพส่งเสริมให้ประชาชนได้มีมีการดำเนินงานในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนได้

รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจและร่วมรับผลประโยชน์ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและมีความถ้อยทีถ้อยอาศัยเอื้ออารีต่อกันทำให้การดำรงชีวิตของประชาชนมีความสุข ชุมชนมีความสามัคคีทำให้เกิดเป็นพลังชุมชนที่ใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน การประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปปรับใช้ในชุมชนต่อไป

รูปแบบด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานจากภาครัฐควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึงควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันและควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและวิเคราะห์ให้ได้ว่าชุมชนต้องการอะไรเพื่อให้การดำเนินงานของโครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คนในชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความผูกพันต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหาเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการวางแผนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาครัฐได้มีการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาชุมชนให้คนในชุมชนได้รับความสะดวกสบาย มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 49.40 สัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ในทางบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.05$) จึงสามารถสร้างสมการปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z = 0.428_5 + 0.337Z_2 + 0.217Z_7$ สอดคล้องกับการศึกษากมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนพุนบำเพ็ญเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงสังคมแบบเครือญาติทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีส่วนสำคัญในการทำให้คนในชุมชนฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาได้อย่างดี (กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ, 2559) ส่วนเจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์ และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบุโหลนดอน จังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะบุโหลนดอนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิด การวางแผน การตัดสินใจ ด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล (เจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์ และคณะ, 2559) สอดคล้องกับวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านองค์ความรู้ การวางแผน การพัฒนาแผนชุมชน ด้านงบประมาณ และลงไปช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนที่เกิดจากความต้องการของชุมชนเอง (วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์, 2561) และยังสอดคล้องกับว่าที่ร้อยตรีพิภัทร์ สุขสมเกษม ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผล

ต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี คือ ปัจจัยผู้นำชุมชนอุทิศตนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปัจจัยชุมชนกับเทศบาลมีความร่วมมือกันและปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และปัจจัยชุมชนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากเทศบาล มีการจัดสรรเงินอุดหนุนให้กับชุมชนของเทศบาลจะทำให้ชุมชนได้เรียนรู้การทำงานโดยการพึ่งพาตนเองของชุมชน (ว่าที่ร้อยตรีพิภภัทร์ สุขสมเกษม, 2559)

2. รูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วย 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบด้านความสัมพันธ์ทางสังคมประชาชนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติสร้างความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในรูปแบบของการปฏิบัติต่อกันอย่างเอื้ออาทรมีการดำเนินงานในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนสอดคล้องกับกมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนพุนบ่าเพ็ญเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า ลักษณะชุมชนเข้มแข็งของชุมชนพุนบ่าเพ็ญสะท้อนได้จากความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน ความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน การมีวิสัยทัศน์ของชุมชน และความรักและห่วงหาเห่นชุมชนลักษณะดังกล่าวนี้ คือ การที่ชุมชนสามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการความรู้ในชุมชน ระบบความสัมพันธ์กิจกรรมหรือการจัดการทรัพยากร ความเข้มแข็งของชุมชนพุนบ่าเพ็ญเกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงสังคมแบบเครือญาติลักษณะการเรียนรู้ เพื่อชีวิตของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำตามธรรมชาติและลักษณะเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองความสัมพันธ์เชิงสังคมแบบเครือญาติทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีส่วนสำคัญในการทำให้คนในชุมชนฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาได้อย่างดี ในส่วนของลักษณะการเรียนรู้ เพื่อชีวิตของคนในชุมชนทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติจริง ทำให้ชุมชนสามารถนำความรู้มาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการยังชีพ รวมถึงเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกด้วย (กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ, 2559)

รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจและร่วมรับผลประโยชน์ ชุมชนมีความสามัคคีทำให้เกิดเป็นพลังชุมชนที่ใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน มีการจัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน สอดคล้องกับเจตน์สฤกษ์สังขพันธ์ และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบุโหลนดอนจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะบุโหลนดอนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตราจังหวัดสตูลที่

มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการดำเนินการปฏิบัติการด้านการเสนอความคิดการวางแผนการตัดสินใจด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล (เจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์ และคณะ, 2559)

รูปแบบด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันสอดคล้องกับการวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรมย์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนสูงสุดเนื่องจากอำเภอเกาะจันทร์มีพื้นที่ตำบลเพียง 2 ตำบล 27 หมู่บ้าน เป็นโอกาสที่ดีของชุมชนที่ภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนได้อย่างทั่วถึงตั้งแต่ปี 2540 ถึง ปี 2559 และที่ผ่านมาได้มีการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านองค์ความรู้การวางแผน การพัฒนาแผนชุมชน ด้านงบประมาณ และลงไปช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ที่เกิดจากความต้องการของชุมชนเอง ในส่วนของภาคเอกชนเองก็ตระหนักถึงความสำคัญในการคืนประโยชน์ให้กับคนในพื้นที่ที่ทางภาคเอกชนประกอบธุรกิจอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนงบประมาณสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่การให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนในชุมชน ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการของชุมชน เป็นปัจจัยอันดับที่ 2 ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอเกาะจันทร์ มีจัดทำแผนชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการดำเนินงานในชุมชนที่มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน เกษตรฯ กลุ่มอาชีพกลุ่ม OTOP และบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในชุมชน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยอันดับที่ 3 ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนเนื่องจากอำเภอเกาะจันทร์มีพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนซึ่งสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้ภาครัฐก็เข้ามาสนับสนุนเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในที่ประชุมนั้นและเมื่อมีการประชุมเพื่อขอความร่วมมือต่าง ๆ หรือร่วมกันจัดทำแผนการพัฒนาชุมชน ประชาชนก็ได้รับโอกาสในการเสนอความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน (วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรมย์, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านกุดแซ่ ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยปัจจัยภายใน

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ส่วนรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สำหรับข้อเสนอแนะ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการเปรียบเทียบ รวมถึงวิเคราะห์ความแตกต่างในปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำชุมชนและกระบวนการคิดของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่รูปแบบกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ประชาชน และหน่วยงานราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้และนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะระดับการบริหารงาน การกำหนดนโยบายกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จากผู้นำทุกระดับ ตั้งแต่ผู้นำระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง ลงสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะระดับการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะต่อท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเอาใจใส่และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยมีแผนแม่บทในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งระยะสั้นและระยะยาวมีกลไกพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น วัด สถานศึกษา เกษตรตำบล พัฒนาชุมชน กลุ่มองค์กรและเครือข่าย ให้มีทิศทางการทำงานร่วมกัน และประสานความร่วมมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว และคณะ. (2559). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนพูนบำเพ็ญเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 5(1), 46 - 57.
- โกวิท พวงงาม. (2553). การปกครองท้องถิ่นไทย: เอกสารตำราหลักประกอบการเรียนการสอนหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- เจตนัสฤกษ์ สังขพันธ์ และคณะ. (2559). การมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบุโหล่นดอนแจ้งวัดสตูล. ใน การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 7 วันที่ 23 มิถุนายน 2559 คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ . มหาวิทยาลัยหาตใหญ่.

- บ้านกุดแซ่. (2558). การดำเนินงานสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านกุดแซ่ หมู่ที่ 12 ตำบลนางาม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร. ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558.
- ภัทรพงศ์ ศรีอำไพ. (2551). ความเข้มแข็งของความเป็นชุมชนหมู่บ้านแม่กะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ว่าที่ร้อยตรีพีรภัทร์ สุขสมเกษม. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 11(1), 39 - 50.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549. เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2553 จาก <http://www.nesdb.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. Third edition. Newyork: Harper and Row Publication.

กลยุทธ์การจัดการด้านการตลาด โดยใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่าย
สังคมออนไลน์ ในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง*

THE STRATEGIES OF MARKETING MANAGEMENT BY USING
SOCIAL COMMERCE IN THE HOTEL BUSINESS SMALL AND
MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN AREA OF THE MIDDLE
OF NORTHEASTERN REGION

พรสวรรค์ ชัยมีแรง

Pornsawan Chaimeerang

อุมาวรรณ วาทกิจ

Umarwan Watakit

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University, Thailand

E-mail: pornsawan.chai@neu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของธุรกิจในการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2) ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการในการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ 3) ศึกษาทัศนคติการใช้บริการของผู้ใช้บริการการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และ 4) กำหนดกลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดโดยใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้บริการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 226 แห่ง และผู้ให้บริการ 384 คน การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน ข้อมูลเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจุบันโรงแรมมีการนำข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการจากสื่อสังคมออนไลน์มาปรับปรุงการดำเนินงานมากที่สุด 2) พฤติกรรมการใช้บริการออนไลน์ ใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด รองลงมาคือไลน์ มีการจอง 1 - 2 ครั้งต่อปีจองโรงแรมประเภท 3 มากที่สุด และเหตุผลในการจองคือมีการเปรียบเทียบข้อมูลราคาสถานที่ 3) ทัศนคติของกลุ่มผู้ให้บริการที่มีต่อปัจจัยจากเครื่องมือ รูปแบบ และเทคโนโลยีหลักของการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ทัศนคติที่มีต่อปัจจัยส่วนประสม

* Received 27 August 2020; Revised 12 September 2020; Accepted 13 September 2020

ทางการตลาด อยู่ในระดับมาก และ 4) กลยุทธ์การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยและสัมพันธเชิงลึกมีจำนวน 8 ปัจจัย ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วม 2) ด้านสารสนเทศ 3) ด้านความคุ้มค่า 4) ด้านภาพลักษณ์ 5) ด้านการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ 6) ด้านการส่งเสริมการตลาด 7) ด้านการอ้างอิงหรือการแนะนำ และ 8) ด้านความน่าเชื่อถือ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การจัดการการตลาด, การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์, โรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to 1) study the current business situation in using social commerce 2) study the behaviors of service users in using social commerce 3) study the attitudes of the service user towards service use via social commerce and 4) determine marketing management strategies on social commerce. A sample was selected from small and medium-sized hotels in area of the middle of northeastern region included 226 hotels and service user included 384 users. Mixed method research was applied. A Questionnaire was employed to collect quantitative data. An in-depth interview was employed to collect qualitative data. The data were analyzed statistically for descriptive statistics and Exploratory Factor Analysis (EFA). The result of the research indicates that 1) Currently, the hotel uses the suggestions from users from social media to improve operations the most 2) Online service behavior Use Facebook the most, book through Agoda the most, book 1-2 times a year, book the most type 3 hotels and the reason for booking is comparing the price and location 3) The attitude of the service users towards the factors from the Tools, Platforms and Technology of social commerce is at a high level as for the attitude towards the marketing mix factors is at the high level and 4) There are 8 factors affect marketing management strategies of social commerce in small and medium-sized hotels. These factors are 1) Participation 2) Information 3) Value 4) Image 5) Customer relationship management (CRM) 6) Promotion 7) Referrals and 8) Credibility which derives from factor analysis and in-depth interview.

Keywords: Marketing Management Strategy, Social Commerce, Medium and Small Hotels

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเทคโนโลยีสำคัญที่องค์กรธุรกิจต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อกำหนดรูปแบบการแข่งขัน และอินเทอร์เน็ตกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยขยายธุรกิจให้แข่งขันในระดับโลกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอีคอมเมิร์ซ (E - Commerce) ได้รับการยอมรับว่าเป็นอาวุธขององค์กรที่หากใช้อย่างเหมาะสมจะนำไปสู่ความสำเร็จในระยะยาวในแง่ของผลกำไรและความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาด (Adam A. et al., 2016) จากความก้าวหน้าของอินเทอร์เน็ตและการติดต่อสื่อสารทำให้เกิดเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ขึ้น เป็นหนึ่งในช่องทางการติดต่อสื่อสารสำคัญที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน (วิภาวี จันทรแก้ว และคณะ, 2561) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากในการใช้อีคอมเมิร์ซในหมู่ผู้ซื้อและผู้ขายแม้กระทั่งการเกิดขึ้นของกลไกใหม่ที่อยู่จกในชื่อ การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) เป็นการผสมผสานระหว่างอีคอมเมิร์ซและเครือข่ายสังคมออนไลน์ การสั่งซื้อออนไลน์กำลังกลายเป็นตัวเลือกของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างรวดเร็วเพราะง่ายต่อการรับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โดยตรงจากผู้ขายหรือจากผู้ขายรายอื่น (วิภาวี จันทรแก้ว และคณะ, 2561) เป็นการพิสูจน์พลังแห่งการบอกต่อในหมู่ผู้ซื้อหรือผู้ขายในการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ผู้บริโภคไม่เพียงแต่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการซื้อและขาย แต่พวกเขายังสามารถมีส่วนร่วมในการแบ่งปันประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังนั้นในบริบทนี้บทบาทของผู้ให้บริการและคุณภาพของผลิตภัณฑ์จึงมีความสำคัญเนื่องจากการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) สามารถช่วยผู้ให้บริการในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดก่อนที่จะซื้อตามข้อมูลที่ได้รับจากผู้ซื้อรายอื่น (Adam A. et al., 2016)

สถานการณ์ธุรกิจโรงแรมปัจจุบันมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องในระยะ 3 ปี (2561 - 2563) ตามการเติบโตของภาคท่องเที่ยว (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2561) โดยคาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวไทยจะขยายตัวในอัตราเฉลี่ย 8-10% ต่อปี หนุนให้อัตราเข้าพักเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 68 - 70% เทียบกับ 68.7% ในปี 2560 โดยได้ปัจจัยหนุนจากภาพรวมเศรษฐกิจโลกและไทยที่ปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่อง การเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ในด้านจำนวนห้องพักมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยรูปแบบการลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นการขยายจำนวนโรงแรมระดับกลาง (3 - 4 ดาว) และโรงแรมราคาประหยัด (Budget Hotel) ของผู้ประกอบการรายใหญ่ในพื้นที่ศูนย์กลางภูมิภาค แหล่งท่องเที่ยว และเมืองชายแดนซึ่งได้รับผลประโยชน์จากความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ แบรนด Hop Inn (เอราวัณ กรุ๊ป) Fortune D (บมจ.ซี.พี.แลนด์) และ Cosi (บมจ.โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า) เป็นต้น (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2561) ซึ่งทำให้การแข่งขันในธุรกิจโรงแรมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นจาก 1) คู่แข่งในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน 2) การแข่งขันจากสินค้าทดแทน อาทิ อพาร์ทเมนต์

เซอร์วิสอพาร์ทเมนต์ และคอนโดมิเนียม จึงอาจกดดันรายได้ของธุรกิจโดยเฉพาะกลุ่ม SMEs เนื่องจากต้องใช้กลยุทธ์ด้านราคาดึงดูดลูกค้า นอกจากนี้กระแสเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Sharing Economy) ยังส่งผลให้เกิดสถานพักแรมในรูปแบบ Airbnb ซึ่งราคาต่ำกว่าโรงแรมและมีหลายหลายรูปแบบให้เลือก แม้จะมีปริมาณไม่มากในปัจจุบันและยังไม่ส่งผลกระทบต่อไหนัก แต่ในอนาคตอาจกดดันรายได้และผลกำไรของธุรกิจโรงแรมที่เน้นลูกค้ากลุ่มเดียวกัน (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2561)

สถานการณ์ปัจจุบันของโรงแรมในจังหวัดทั่วไป (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2561) ผลประกอบการมีแนวโน้มชะลอลงและอาจต้องใช้เวลาในการฟื้นตัวเนื่องจากปัญหาห้องพักที่มีจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก และการแข่งขันราคายังรุนแรงมาก ท่ามกลางการแข่งขันที่เป็นไปอย่างรุนแรงส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมมุ่งทำการตลาดเพื่อดึงดูดการใช้บริการจากนักท่องเที่ยว (ธนาคารกสิกรไทย, 2561) ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กต้องจับตาแนวโน้มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถทำการตลาดได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล ที่พฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสามารถทำการตลาดออนไลน์ถึงนักท่องเที่ยวได้โดยตรงทั้งการนำเสนอที่พักผ่านช่องทางของธุรกิจโรงแรมเอง และผ่านตัวกลางออนไลน์ซึ่งผู้ประกอบการสามารถใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (ธนาคารกสิกรไทย, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่า การใช้สื่อออนไลน์ในรูปแบบ การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) เป็นเครื่องมือในการสร้างการรับรู้ให้กับลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งจะมีการศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของธุรกิจในการใช้ การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ศึกษาถึงทัศนคติ พฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้บริการในการใช้ การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ก็จะทำให้ได้ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมากำหนดกลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดโดยใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย สามารถที่จะสื่อสารการตลาดกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของธุรกิจในการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ของธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้บริการในการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

3. เพื่อศึกษาทัศนคติของกลุ่มผู้ใช้บริการในด้านการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

4. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดโดยใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ในธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) กลุ่มผู้ใช้บริการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 แห่ง 2) กลุ่มผู้ใช้บริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน โดยกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยใช้เทคนิค The Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC ในการดำเนินการตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเป็น 0.93 และแบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บริการ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเป็น 0.97 สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กำหนดผู้ให้สัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง (Specific random sampling) คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดและด้านเทคโนโลยี จำนวน 7 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ข้อมูลสภาพทั่วไปของธุรกิจ และข้อมูลผู้ใช้บริการ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) โดยการหาจำนวนองค์ประกอบ ใช้รูปแบบการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Components Analysis) และกำหนดจำนวนองค์ประกอบโดยเลือกองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) มากกว่า 1 แล้วเลือกวิธีหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉาก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax) คัดเลือกตัวแปรจากค่าน้ำหนัก

องค์ประกอบโดยใช้เกณฑ์น้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .40 ขึ้นไปถ้าตัวแปรใดไม่ถึงเกณฑ์จะถูกตัดออก (ศุภมาศ อังศุโชติ และคณะ, 2552)

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันของธุรกิจในการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย ร้อยละ 58.4 เพศหญิง ร้อยละ 41.6 อายุ อยู่ระหว่าง 25 – 34 ปี ร้อยละ 41.6 รองลงมา 35 – 44 ปี ร้อยละ 31.9 ระดับการศึกษาสูงสุด อยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า ร้อยละ 69.5 รองลงมา อยู่ในระดับ ปริญญาโท ร้อยละ 18.1 ประสบการณ์ในการบริหารงานในการให้บริการห้องพักของโรงแรม ระหว่าง 7 – 9 ปี ร้อยละ 37.2 รองลงมา ระหว่าง 4 – 6 ปี ร้อยละ 35.4

ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจโรงแรม ลักษณะการขออนุญาตประกอบธุรกิจ เป็นประเภท 2 ร้อยละ 42.0 รองลงมา ประเภท 1 ร้อยละ 34.5 ประเภท 3 ร้อยละ 23.5 ตามลำดับ มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ ระหว่าง 10 – 12 ปี ร้อยละ 31.0 รองลงมา ระหว่าง 4 – 6 ปี ระหว่าง 7 – 9 ปี ร้อยละ 27.9 ทุนจดทะเบียนธุรกิจ ระหว่าง 2 – 5 ล้านบาท ร้อยละ 54.9 รองลงมา ระหว่าง 6 – 10 ล้านบาท ร้อยละ 22.1 ต่ำ ระดับรายได้ของธุรกิจเฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 5 ล้านบาท ร้อยละ 63.3 รองลงมา ระหว่าง 6 – 10 ล้านบาท ร้อยละ 21.7 มีการกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มรายได้ในแต่ละปี 6 – 10% ร้อยละ 54.0 รองลงมา 11 – 15% ร้อยละ 19.2 เว็บไซต์ในการนำเสนอข้อมูล ไม่มีเว็บไซต์ ร้อยละ 58.4 มีสำหรับนำเสนอข้อมูล และมีระบบการจองด้วย ร้อยละ 28.3 มีสำหรับนำเสนอข้อมูลเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 13.3 ตามลำดับ โซเชียลมีเดียที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลและการจองห้องพัก Facebook ร้อยละ 68.1 ไม่มีการใช้ ร้อยละ 31.9 ระบบการจองห้องพักที่ใช้บริการผ่านตัวแทนกลาง Agoda ร้อยละ 40.7 รองลงมา Traveloka ร้อยละ 32.7

ข้อมูลการประเมินการใช้เครื่องมือ รูปแบบ และ เทคโนโลยีหลักของการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านการจัดอันดับและความคิดเห็นของลูกค้า มีการเปิดโอกาสให้ลูกค้าให้คะแนนการให้บริการ แสดงความคิดเห็นและแนะนำให้ผู้อื่นทราบ ร้อยละ 39.4 ด้านข้อเสนอแนะของผู้ใช้และการแนะนำผลิตภัณฑ์ มีการใช้เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ มีการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะ และนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน ร้อยละ 72.6 ด้านเครื่องมือในการซื้อ-ขายทางสังคม มีการใช้เครื่องมือในการในการซื้อ - ขายทางสังคม ร้อยละ 57.5 ด้านกระทู้และชุมชนออนไลน์ มีกระทู้หรือชุมชนออนไลน์ และมีการตอบกระทู้ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 23.0 ด้าน Social Media Optimization (SMO) มีการปรับเว็บไซต์ให้เข้ากับ Social media ร้อยละ 0.0 ด้านการโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 57.1

การประเมินปัจจัยภายในของธุรกิจโรงแรม ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ โดยภาพรวมความคิดเห็นมีอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x}$ = 2.57) โดยพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านค่านิยมร่วม ($\bar{x}$ = 3.02) ด้านกลยุทธ์ ($\bar{x}$ = 2.91) ด้านระบบปฏิบัติการ ($\bar{x}$ = 2.79) ด้านรูปแบบการบริหารงาน ($\bar{x}$ = 2.61) ด้านทักษะ ความรู้ ($\bar{x}$ = 2.31) ด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{x}$ = 2.23) และ ด้านบุคลากร ($\bar{x}$ = 2.08) ตามลำดับ

2. ผลวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้บริการในด้านการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.2 เพศชาย ร้อยละ 44.8 อายุ อยู่ระหว่าง 25 – 34 ปี ร้อยละ 36.7 รองลงมา 35 – 44 ปี ร้อยละ 24.2 ระดับการศึกษาสูงสุด อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 60.2 รองลงมา อยู่ในระดับ ปริญญาโท ร้อยละ 19.8 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 26.6 รองลงมา ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 24.0 รายได้หลักเฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท รองลงมา 25,001 – 35,000 บาท ร้อยละ 24.7

พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ เลือกซื้อสังคมออนไลน์ที่ใช้บริการคือ Facebook ร้อยละ 94.8 รองลงมา LINE ร้อยละ 90.6 สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้บริการมากที่สุด คือ Facebook ร้อยละ 67.2 รองลงมา LINE ร้อยละ 19.8 ความถี่ในการเข้าใช้งาน มากกว่า 1 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 96.6 รองลงมา 2 - 3 วันครั้ง ร้อยละ 3.4 เวลาโดยเฉลี่ยในการเข้าใช้งานต่อวันในแต่ละครั้ง มากกว่า 3 ชั่วโมง ร้อยละ 41.9 รองลงมา 1 – 2 ชั่วโมง ร้อยละ 27.3 ช่วงเวลาที่ใช้งานมากที่สุด คือ 20.01 – 00.00 น. ร้อยละ 39.6 รองลงมา 08.01 – 12.00 น. ร้อยละ 24.0 เหตุผลที่เข้าใช้งาน ติดต่อกับบุคคลที่รู้จัก ร้อยละ 71.1 รองลงมา หาข้อมูล/แลกเปลี่ยนข้อมูล ร้อยละ 55.2 เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ที่เคยทำการจองห้องพัก Agoda ร้อยละ 56.8 รองลงมา เว็บไซต์ของโรงแรม ร้อยละ 43.2 มีความถี่ในการจองห้องพัก 1 – 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 59.1 รองลงมา 3 – 4 ครั้งต่อปี ร้อยละ 26.8 ระดับโรงแรมที่เคยจอง ประเภท 3 ร้อยละ 63.0 รองลงมา ประเภท 2 ร้อยละ 20.1 การเข้าพักโรงแรมที่จองมีระยะเวลาเข้าพักเฉลี่ย 1 – 2 คืน ร้อยละ 83.1 รองลงมา 3 – 4 คืน ร้อยละ 16.9 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพัก จากตัวเอง ร้อยละ 52.6 รองลงมา ครอบครัว ร้อยละ 34.6 เหตุผลหลักที่ทำให้ตัดสินใจใช้บริการจองห้องพัก คือ มีการเปรียบเทียบข้อมูลทั้งราคา สถานที่ และห้องพักได้หลากหลายโรงแรม ร้อยละ 43.5 รองลงมา มีความสะดวกสบายและรวดเร็วในการจองห้องพักมากกว่าจองที่โรงแรมโดยตรง ร้อยละ 27.3

3. ผลวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ทศนคติของกลุ่มผู้ใช้บริการในด้านการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ปัจจัยจากเครื่องมือ รูปแบบ และเทคโนโลยีหลักของการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}$ = 4.10) พิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด

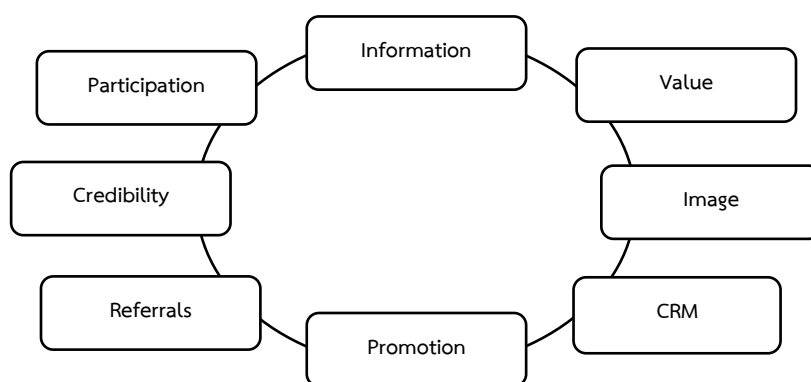

ด้านเครื่องมือในการซื้อ - ขายทางสังคม ($\bar{X}$ = 4.25) อยู่ในระดับ มาก ด้าน Social Media Optimization (SMO) ($\bar{X}$ = 4.14) ด้านการจัดอันดับและความคิดเห็นของลูกค้า ($\bar{X}$ = 4.13) ด้านกระทู้และชุมชนออนไลน์ ($\bar{X}$ = 4.07) ด้านข้อเสนอแนะของผู้ใช้และการแนะนำผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.06) และ ด้านการโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}$ = 3.96) ตามลำดับ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.13) พิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.32) อยู่ในระดับ มาก ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 4.20) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.19) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.11) ด้านบุคคล ($\bar{X}$ = 4.10) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.03) และ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 3.97) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) จากปัจจัยเครื่องมือ รูปแบบและเทคโนโลยีหลักของการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน มีจำนวน 39 ตัวแปร ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม ได้ค่า Kaiser – Meyer – Olkin Measure of Sampling Adequacy. : KMO เท่ากับ 0.840 ซึ่งมากกว่า .50 ตามเกณฑ์ค่าที่ Hair et al. (2006) ได้กล่าวไว้ และได้ค่า Bartlett's Test of Sphericity 18280.756, df = 741, Sig = .000 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แตกต่างจากเมตริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 39 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอจึงมีความเหมาะสมสำหรับนำมาวิเคราะห์ปัจจัย ซึ่งได้ปัจจัย จำนวน 8 ปัจจัย

4. ผลวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 กำหนดกลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดโดยใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) นำผลการวิเคราะห์ปัจจัยของผู้ใช้บริการมาทำการสังเคราะห์เป็นร่างกลยุทธ์ ดำเนินการตรวจสอบและยืนยันผลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด และด้านเทคโนโลยี จำนวน 7 ท่าน สรุปผล คือ กลยุทธ์การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก (Social Commerce Strategies for Hotel business small and medium - sized enterprises) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก (Social Commerce Strategies for Hotel Business Small and Medium - Sized Enterprises)

จากภาพที่ 1 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด และด้านเทคโนโลยี จำนวน 7 ท่าน สรุปผลที่ได้ จำนวน 8 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) 2) ด้านสารสนเทศ (Information) 3) ด้านความคุ้มค่า (Value) 4) ด้านภาพลักษณ์ (Image) 5) ด้านการจัดการลูกค้า (Customer Relationship Management: CRM) 6) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) 7) ด้านการอ้างอิงหรือการแนะนำ (Referrals) และ 8) ด้านความน่าเชื่อถือ (Credibility)

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง การประเมินการใช้เครื่องมือ รูปแบบและเทคโนโลยีหลักของการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social commerce) มีการนำข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการจากสื่อสังคมออนไลน์มาปรับปรุงการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมา คือ มีการใช้เครื่องมือในการซื้อ - ขายทางสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ส่วนการประเมินปัจจัยภายใน โดยภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

พฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้บริการในด้านการใช้การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social commerce) ในการจองห้องพักออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้บริการมากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก เคยจองออนไลน์ผ่านตัวกลาง คือ อโกต้า มากที่สุด มีความถี่ในการจองห้องพักออนไลน์ 1 - 2 ครั้งต่อปี ระดับโรงแรมที่เคยจองออนไลน์มากที่สุดคือ โรงแรมประเภท 3 ส่วน

เหตุผลหลักที่ทำให้ตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักออนไลน์ คือ มีการเปรียบเทียบข้อมูลทั้งราคา สถานที่และห้องพักได้หลายหลายโรงแรม

ทัศนคติของกลุ่มผู้ใช้บริการ ที่มีต่อปัจจัยจากเครื่องมือ รูปแบบ และเทคโนโลยีหลักของการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce) ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ส่วนทัศนคติที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก

กลยุทธ์การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก มีรายละเอียดประกอบไปด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) เปิดโอกาสให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และจัดอันดับการให้บริการของโรงแรมในเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อประโยชน์ในการค้นหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจจองห้องพักของลูกค้าคนอื่น ๆ ให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการเลือกช่องทางการใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ในหลากหลายช่องทาง รวมถึงช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลดังกล่าว อย่างต่อเนื่องผ่านทางช่องทางสื่อออนไลน์ ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ โรงแรมอาจมีการร่วมมือกับพันธมิตรหรือภาครัฐ ในการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ ปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ ด้านกระทู้และชุมชนออนไลน์ ด้านข้อเสนอแนะของผู้ใช้และการแนะนำการบริการ ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ของผู้บริโภค (ศิริมงคล ราชสันเทียะ, 2559) และการศึกษาแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์โรงแรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับ ด้านรูปแบบการทำการตลาดออนไลน์โรงแรมส่วนใหญ่นิยมใช้บริการตัวแทนการจัดจำหน่ายทางการท่องเที่ยวออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ของโรงแรม (อาทิตยาพร ประสานพานิช, 2561)

2. กลยุทธ์ด้านสารสนเทศ (Information) มีสารสนเทศ ที่ครบถ้วน ถูกต้อง ในเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ ทำ Social Media Optimization: SMO เพื่อเพิ่มโอกาสในการแชร์ข้อมูลต่าง ๆ ผ่านทางสื่อออนไลน์ ข้อมูลราคาที่ถูกต้องให้ลูกค้าสามารถเปรียบเทียบเห็นส่วนต่างจากราคาปกติได้อย่างชัดเจนกับราคาที่จองห้องพักผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ของโรงแรม ตัวกลางต่าง ๆ ข้อมูลขั้นตอนการจองห้องพักผ่านออนไลน์ต้องมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถทำการจองออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ สารสนเทศที่น่าเสนอสามารถเปรียบเทียบกับโรงแรมคู่แข่งหรือธุรกิจใกล้เคียงให้เห็นได้อย่างชัดเจน มีความสอดคล้องกับ การศึกษาแบบจำลองปัจจัยของเอสคอมเมิร์ซและความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค สอดคล้องกับ ปัจจัยด้านคุณภาพของ

ข้อมูล มีผลต่อความไว้วางใจจนนำไปสู่การซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค (จุฑาภา โพธิ์ทอง และจันทร์บูรณ์ สถิติวิจัยวงศ์, 2558)

3. กลยุทธ์ด้านความคุ้มค่า (Value) ข้อมูลราคาที่แสดงให้ลูกค้าเห็นหรือรับรู้ได้ถึงความคุ้มค่า เมื่อทำการจองที่พักออนไลน์ การได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ จากการจองออนไลน์ ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าด้วยว่าได้รับการบริการตามนั้นจริง มีการเปิดโอกาสให้ลูกค้าส่งต่อข้อมูลความคุ้มค่าที่ได้รับให้กับลูกค้าท่านอื่นที่ต้องการจองห้องพักออนไลน์ ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ นอกจากทางด้านราคาให้มองความคุ้มค่าที่มอบให้ลูกค้าในด้านอื่น ๆ ด้วย มีความสอดคล้องกับ การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมที่พักในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ สิ่งที่ช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมที่พักมากที่สุด คือ ราคา การให้ส่วนลดและความสะดวก (ธนัชร ราตรีโชติ, 2559)

4. กลยุทธ์ด้านภาพลักษณ์ (Image) การนำเสนอผลิตภัณฑ์ (Product) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) ของโรงแรม ผ่านทางเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ ตัวกลางออนไลน์ ต้องสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับโรงแรมได้ และต้องให้ลูกค้าที่จองออนไลน์สามารถเลือกห้องพักได้ตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการ มีการนำเสนอเรื่องระบบรักษาความปลอดภัยของที่พัก/ห้องพักที่เข้มงวด เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีของโรงแรม ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ อาจนำเสนอความได้เปรียบทางการแข่งขันจากสถานการณ์ปัจจุบันจากทางลักษณะทางกายภาพของโรงแรม มีความสอดคล้องกับการศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการตลาดของโรงแรมอิสระระดับ 4 - 5 ดาว ในจังหวัดภูเก็ต สอดคล้องกับ สื่อสังคมออนไลน์เน้นสื่อสารเนื้อหาทางการตลาดให้สอดคล้องกับความสนใจและพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้ จดจำเข้าใจ เห็นคุณค่าและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้า/บริการของโรงแรม (เชมธัชกานท์ สุกฤตดิษฐ์ และณารัณญา วีระกิจ, 2561)

5. กลยุทธ์ด้านการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (CRM: Customer Relationship Management) เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าในระยะยาว สร้างมูลค่าเพิ่มให้ลูกค้า มุ่งเน้นสร้างประโยชน์แก่ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาลูกค้าให้กลับมาใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ในครั้งต่อไป ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ ให้มีข้อปฏิบัติในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากลูกค้าเมื่อเกิดวิกฤตหรือมีข้อความเชิงลบเกิดขึ้นในโซเชียลมีเดีย มีความสอดคล้องกับ การศึกษาปัจจัยหลักในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ของอุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทย สอดคล้องกับ อุตสาหกรรมโรงแรมใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า แบ่งได้เป็น 4 มิติ คือ มิติการตลาดและประชาสัมพันธ์ มิติการขาย มิติการรับข้อคิดเห็น และมิติการบริการและสนับสนุน

ซึ่งครอบคลุมกระบวนการขยายฐานลูกค้าใหม่ การรักษาฐานลูกค้าเดิม และการเรียกลูกค้าเก่ากลับมา (ชุดิญาภัก วาฤทธิ และคณะ, 2562)

6. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) จะต้องตีโจทย์ให้ได้ว่าลูกค้าคือใคร กลุ่มใด และต้องการอะไร จึงจะสามารถนำเสนอการส่งเสริมการตลาด แนะนำเสนอประสบการณ์ที่ตอบโจทย์ลูกค้าได้ เพื่อให้เกิดความประทับใจ ความทรงจำที่ดีที่เล่าและบอกต่อได้ กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดอาจจะต้องพิจารณาจากแนวโน้มกระแสในโลกปัจจุบัน ฤดูกาล เทศกาลต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจ มีการจับมือกับธุรกิจท้องถิ่นจัดโปรโมชั่นนำเสนอแพ็คเกจกิจกรรมที่น่าสนใจกว่าการขายที่פקเพียงอย่างเดียว มีการเก็บบันทึกข้อมูลลูกค้าเพื่อนำมาวิเคราะห์วางแผนการจัดการโปรโมชั่นในช่วงซีซั่นในปีถัดไป ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ ต้องมีการพิจารณาแนวโน้มปัจจุบัน ฤดูกาล เทศกาลต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจและมีการจับมือกับธุรกิจท้องถิ่นจัดการส่งเสริมการตลาดด้วย มีความสอดคล้องกับ การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมที่พักในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ สิ่งที่ช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมที่พักมากที่สุด คือ ราคา การให้ส่วนลดและความสะดวก (ธนชพร ราตรีโชติ, 2559) และ การศึกษาเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์เพื่อดึงดูดผู้บริโภคในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการจัดกิจกรรมทางการตลาดขององค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค (สุรริรักษ์ วงษ์พิพย์, 2561)

7. กลยุทธ์ด้านการอ้างอิงหรือการแนะนำ (Referrals) ข้อเสนอแนะและแนะนำการบริการจากผู้ที่เคยใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ จะมีประโยชน์และมีความเชื่อถือได้ ต้องมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาดเพิ่ม เพื่อการกระตุ้นให้ลูกค้าเก่าบอกต่อลูกค้าใหม่ให้เข้ามาใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ ซึ่งก็จะทำให้เกิดการบอกต่อ หรือที่เรียกว่า “Word – Of - Mouth: WOMM” ทำให้ข้อมูลโรงแรมกระจายไปยังกลุ่มเป้าหมายกว้างมากขึ้น ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ ร่วมมือกับพันธมิตรหรือภาครัฐเพื่อเป็นช่องทางการบอกต่อกระจายข้อมูลออกไปสู่กลุ่มเป้าหมาย มีความสอดคล้องกับ การศึกษาแนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์โรงแรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาตลาดออนไลน์ของโรงแรมควรทำการตลาดแบบปากต่อปากออนไลน์และการตลาดผ่านบล็อกออนไลน์ (อาทิตย์พร ประสานพานิช, 2561)

8. กลยุทธ์ด้านความน่าเชื่อถือ (Credibility) การสร้างความน่าเชื่อถือต่อข้อมูลข่าวสารของโรงแรมที่ทำการเผยแพร่ ทำการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ของโรงแรม ข้อมูลนั้นจะต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ทันสมัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้และส่งผลให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ ความน่าเชื่อถืออาจเกิดจากการเลือกใช้เครื่องมือในการซื้อขายทางสังคม (Social Shopping

Tools) ที่มีมาตรฐาน ใช้งานแพร่หลาย มีการทำ Social Media Optimization: SMO ซึ่งจะทำให้เป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์และมีความน่าเชื่อถือ ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกคือ มีการสร้างศักยภาพบุคลากรให้ทำงานด้านการตลาดออนไลน์ได้ทุกคน การร่วมมือกับภาครัฐเป็นอีกช่องทางในการสร้างความน่าเชื่อถือ มีความสอดคล้องกับ การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ตัวตนบนเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับการรับรู้ตัวตนบนเครือข่ายสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อความเชื่อมั่นในตัวผู้ขาย (อุษา กิตติพันธ์ โสภณ, 2559) และการศึกษาเครือข่ายสังคมค้าขายออนไลน์ คุณลักษณะของความต่างที่เป็นตัวเล็งระหว่างเฟซบุ๊ก ไลน์และอินสตาแกรม สอดคล้องกับ การเติบโตของเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้เกิดเครือข่ายสังคมค้าขายออนไลน์ขึ้น โดยมีบทบาทเป็นปัจจัยกระตุ้นตลาดผ่านเครื่องมือทางการตลาดที่ช่วยให้ผู้บริโภคได้รับการแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลรอบข้างทำให้ซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ได้สะดวก (กนกวรรณ ไทยประดิษฐ์ และคณะ, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจุบันธุรกิจโรงแรมมีการนำข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการจากสื่อสังคมออนไลน์มาปรับปรุงการดำเนินงานมากที่สุด พฤติกรรมการใช้บริการออนไลน์ ใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด เคยจองผ่านโอโกต้ามากที่สุด มีความถี่ในการจอง 1-2 ครั้งต่อปี เคยจองโรงแรมประเภท 3 มากที่สุด และเหตุผลหลักในการจองคือมีการเปรียบเทียบข้อมูลราคา สถานที่ ทศนคติของกลุ่มผู้ใช้บริการที่มีต่อปัจจัยจากเครื่องมือ รูปแบบ และเทคโนโลยีหลักของการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ส่วนทัศนคติที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก กลยุทธ์การพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มี 8 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วม 2) ด้านสารสนเทศ 3) ด้านความคุ้มค่า 4) ด้านภาพลักษณ์ 5) ด้านการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ 6) ด้านการส่งเสริมการตลาด 7) ด้านการอ้างอิงหรือการแนะนำ และ 8) ด้านความน่าเชื่อถือ สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้งาน กลยุทธ์ที่นำเสนอสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานกับโรงแรมประเภทอื่นได้ รวมถึงประยุกต์ใช้งานกับธุรกิจอื่น ๆ ที่ต้องการทำการตลาดออนไลน์ได้ และจากที่มีการเก็บข้อมูลลูกค้า ธุรกิจโรงแรมสามารถนำไปต่อยอดในการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบอื่นได้ เช่น การใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล (Data mining) ในการค้นหารูปแบบและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ส่วนข้อเสนอแนะในการพัฒนางานวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจขยายกลุ่มเป้าหมายในส่วนของผู้ประกอบการให้ครอบคลุมโรงแรมในทุกระดับ และใช้รูปแบบการศึกษาที่เจาะลึกมากขึ้น เช่น ใช้รูปแบบของการสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ในการยืนยันปัจจัยต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ไทยประดิษฐ์ และคณะ. (2558). เครือข่ายสังคมค้าขายออนไลน์: ลักษณะของความต่างที่เป็น ตัวเล็กระหว่างเฟซบุ๊ก โลกและอินสตาแกรม. วารสารนักบริหารมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 36(2), 24 - 38.
- เชมธัชกานท์ สุกุลกฤตธีนันท์ และณาริญา วีระกิจ. (2561). การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการตลาดของโรงแรม อิสระระดับ 4 - 5 ดาว ในจังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการ Veridian E - Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร, 11(3), 345 - 362.
- จุฑาภา โพธิ์ทอง และจันทร์บูรณ์ สถิตวิริยวงศ์. (2558). แบบจำลองปัจจัยของเอสคอมเมิร์ซและความไว้วางใจ ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค. ใน การประชุมวิชาการระดับประเทศด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 7 สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชุตินาถ วาฤทธิ์ และคณะ. (2562). ปัจจัยหลักในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ ของอุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทย. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 15(1), 103 - 130.
- ธนัชร ราตรีโชติ. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันใน การจองโรงแรมที่พักในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการตลาด. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2561). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2561 - 63 ธุรกิจโรงแรม. เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2562 จาก <https://www.krungsri.com>
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2561). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2561-63 ธุรกิจโรงแรม. เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2562 จาก <https://www.krungsri.com/>
- ธนาคารกสิกรไทย. (2561). โรงแรมแห่งคุณได้โปรด. เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2562 จาก <https://www.kasikornbank.com>
- วิภาวี จันทร์แก้ว และคณะ. (2561). ปัจจัยพยากรณ์การใช้งานการพาณิชย์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์. วารสารการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 6(1), 194 - 224.
- ศิริมงคล ราชสันเทียะ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการจองโรงแรมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศุภมาศ อังศุโชติ และคณะ. (2552). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ เทคนิคการใช้โปรแกรม Lisrel (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

- สุริรักษ์ วงษ์ทิพย์. (2561). เครือข่ายสังคมออนไลน์ : กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์เพื่อดึงดูด ผู้บริโภคในยุคดิจิทัล. วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร, 15(1), 21-36.
- อาทิตย์ยาพร ประสานพานิช. (2561). แนวทางการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของโรงแรม ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์, 7(2), 10 - 25.
- อุษา กิตติพันธ์โสมณ. (2559). อิทธิพลของการรับรู้ตัวตนบนเครือข่ายสังคมที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อ สินค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์. วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 5(1), 1 - 12.
- Adam A. et al. (2016). A Review of Factors that Influenced the Intention of Acceptance and use of Social Commerce among Small Medium - sized Enterprises in Malaysia. Advances in Business-Related Scientific Research Journal, 7(2), 16 – 26.

**การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมูลค่ากิจการของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย***
**ASSESSMENT OF GOOD CORPORATE GOVERNANCE AND FIRM
VALUE OF THE LISTED COMPANIES ON THE STOCK EXCHANGE
OF THAILAND**

รณิดา คงเขตนวณิช

Lamida Kongkadvanich

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

Email: lamida.ko@spu.ac.th.

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR) กับมูลค่าของกิจการโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มบริษัทที่คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR) ดีขึ้นไปและระดับคะแนนต่ำกว่าดีมูลค่าของกิจการโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยเน้นการวิจัยเชิงพรรณนาและใช้การวิเคราะห์เชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์บางส่วน (Partial Correlation) แบบ Second Order Partial Correlation โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบบันทึกข้อมูลจากฐานข้อมูล SET-SMART จำนวน 180 บริษัท ระหว่างปี 2556 - 2560 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) นอกจากนี้พบว่า กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไปกับกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดีมีมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ไม่แตกต่างกัน จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอัตราส่วนมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) พบว่า กลุ่มบริษัทที่มีผลคะแนน การประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไป มีผลการดำเนินงานเฉลี่ยสูงกว่ากิจการกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดี แสดงถึงอัตราความสามารถในการดำเนินกิจกรรมด้านสินทรัพย์ บริษัทเกิดความเสถียรภาพในการบริหารจัดการ สะท้อนคุณค่า และประสิทธิภาพ หรือความสามารถของผู้ถือ

* Received 27 August 2020; Revised 12 September 2020; Accepted 13 September 2020

หุ้นในการบริหารจัดการกิจการ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนให้ความสำคัญในการพิจารณาเลือกลงทุน

คำสำคัญ: การประเมิน, การกำกับดูแลกิจการที่ดี, มูลค่าของกิจการ

Abstract

The purpose of this article is (1) To study the correlation between Assessment of corporate governance rating (CGR) and Firm value by using Tobin's Q of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand (2) To compare the differences between the group of companies that the better CGR scores and the lower scores with the ability of the firms value of the business by using Tobin's Q of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand. Quantitative research emphasizes descriptive research and uses inference analysis by using Partial Correlation Statistics in Second Order Partial Correlation. The data was collected from SET-SMART database of 180 companies during the years 2013 - 2017. The results showed that the evaluation score of corporate governance has a positive relationship with the Firm Value (Tobin's Q). Were also found a group of companies with a good CG assessment scores better than a lower CG scores, and has found the firms value (Tobin's Q) is not difference. By comparing the business average value ratio (Tobin's Q), it is found that a group of companies with a higher level of corporate governance rating will have a higher average operating performance than a group of companies that have a corporate governance rating. Below good level Indicates the ability to perform asset activities the company creates management stability, reflecting value and efficiency. Or the ability of shareholders to manage the business which is the main factor that shareholders or investors give importance to when considering investment.

Keywords: Assessment, Good Corporate Governance, Firm Value

บทนำ

การกำกับดูแลกิจการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีไม่เพียงแต่จะช่วยยกระดับคุณภาพด้านการบริหารจัดการ เป็นกลไกช่วยเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขัน ทำให้ความสามารถในการทำกำไรและมูลค่าของกิจการดีขึ้น แต่ทั้งนี้การที่บริษัทจัดให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้ได้ตามหลักเกณฑ์ด้วยความเข้มข้นจนได้รับคะแนน

การประเมินการกำกับดูแลกิจการอยู่ในระดับที่สูง ช่วยส่งเสริมให้ความสามารถในการทำกำไร และมูลค่าของกิจการสูงตามไปด้วยหรือไม่นั้น สำหรับประเทศไทยนั้นยังไม่มีหลักฐานยืนยันที่ชัดเจนผลที่สุด ทำให้ทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญการสร้างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยประเทศไทยเองได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2542 โดยมีผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์และสมาคมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมนักบัญชี และสมาคมผู้ตรวจสอบบัญชี เพื่อพัฒนาระบบด้านการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนให้เป็นไปตามหลักการที่ดี ล่าสุดได้มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนตั้งแต่ปี 2549 เป็นการนำข้อพึงปฏิบัติจากหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ ที่ได้ประกาศใช้เมื่อเดือนมีนาคม 2545 มาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้เทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการขององค์การความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและพัฒนา และข้อเสนอแนะของธนาคารโลก ทั้งนี้ เพื่อให้มีการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของบริษัท ตลาดทุนไทย และระบบเศรษฐกิจโดยรวมต่อไปร่วมกันปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560)

โครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทย (Corporate governance report of Thai listed companies) เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2544 โดยใช้ชื่อในครั้งแรกว่า Baselining corporate governance practices of Thai listed companies สำหรับในช่วงแรกทางสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยได้มุ่งเน้นสำรวจเฉพาะบริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ 100 อันดับแรกซึ่งวัดจากมูลค่าหุ้นตามราคาตลาด (Market capitalization) และเมื่อปี 2546 ทางสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยได้มีการสำรวจการกำกับดูแลกิจการสำหรับบริษัทจดทะเบียนทั้งหมดในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ mai แต่ทั้งนี้ทางสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยได้มีการยกเว้นไม่ทำการสำรวจในปี 2547 และในปี 2550 เนื่องจากได้มีการพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาและการประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการสำรวจ เพื่อต้องการใช้ผลจากการสำรวจตามโครงการเป็นพื้นฐานในการติดตามและวัดผลการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทยเปรียบเทียบกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามมาตรฐานสากลโดยความร่วมมือของคณะกรรมการบรรษัทภิบาลแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) และสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามผลการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทยเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ในระดับสากลทั้งนี้หลักเกณฑ์การประเมินได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการกำกับดูแลกิจการทั้งในระดับประเทศและในระดับ

สากล วิธีการสำรวจจะมุ่งเน้นนำเสนอในภาพรวมของการดำเนินการตามหลักการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทย หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาสำรวจและประเมินผลมีการทบทวนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของกลุ่มประเทศ OECD (OECD: principles of corporate governance) ซึ่งเป็นหลักการสากลและได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักการกำกับดูแลกิจการในหลายประเทศ มกรอบหลักหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้ง 5 หมวด ซึ่งในปี 2554 - 2556 ได้มีการปรับหลักเกณฑ์โดยคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูล ความโปร่งใสและความรับผิดชอบของคณะกรรมการมากขึ้นโดยใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการประเมินจนถึงปี 2556 (ศิลาประภรณ์ ศรจันทร์เพชร, 2550) และในปี 2557 มีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์การสำรวจและวิธีการให้คะแนนเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการ ASEAN CG Scorecard มากขึ้นดังนี้ (สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 2560)

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักเกณฑ์ประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทย ปี 2560

กลไกการกำกับดูแลกิจการ	จำนวนหลักเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน (หน่วย : ข้อ)	น้ำหนัก %
1. สิทธิของผู้ถือหุ้น	32	15%
2. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน	19	10%
3. การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย	29	20%
4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส	53	20%
5. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ	108	35%
รวม	241	100%

ทั้งนี้ ผลการสำรวจในแต่ละปี จะนำเสนอผ่านรายงานการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทย (Corporate governance report of Thai listed companies: CGR) โดยจะทำการเปิดเผย และประกาศรายชื่อบริษัทที่มีช่วงคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการในระดับ “ดี” ขึ้นไป ซึ่งจะจัดกลุ่มตามช่วงคะแนน คือ ระดับ “ดีเลิศ” (ช่วงคะแนน 90-100) ระดับ “ดีมาก” (ช่วงคะแนน 80 - 89) และ ระดับ “ดี” (ช่วงคะแนน 70 - 79) เพื่อเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนไทยมีการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีในองค์กรอย่างต่อเนื่องและนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างจริงจัง (สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 2560)

ตารางที่ 2 ช่วงคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทย

ช่วงคะแนน Score Range	สัญลักษณ์ Number of Logo	ความหมาย Description	
90-100		ดีเลิศ	Excellent
80-89		ดีมาก	Very Good
70-79		ดี	Good
60-69		ดีพอใช้	Satisfactory
50-59		ผ่าน	Pass
ต่ำกว่า 50	No logo given	N/A	N/A

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกอบด้วย หลักการและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการแต่ไม่รวมถึงเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติไว้ชัดเจนแล้วซึ่งเนื้อหาแบ่งเป็น 5 หมวด ดังนี้

1. สิทธิของผู้ถือหุ้น (Rights of Shareholders)
2. การปฏิบัติที่เท่าเทียมกันต่อผู้ถือหุ้น (Equitable Treatment of Shareholders)
3. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย (Role of Stakeholders)
4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส (Disclosure And Transparency)
5. ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Board Responsibilities)

มูลค่าของกิจการวัดค่าโดยใช้ Tobin's Q เป็นแนวคิดของ Prof. James T. Tobin ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย Yale เป็นตัววัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดจากแนวคิดการผสมผสานข้อมูลจากงบการเงินและมูลค่าทางการตลาดและมีการนำมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาร่วมด้วย กล่าวได้ว่าเป็นการวัดมูลค่าของกิจการโดยสะท้อนถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ซึ่งเป็นวิธีการวัดผลการปฏิบัติงานโดยการหารมูลค่าตลาด (Market value) ของสินทรัพย์ของกิจการด้วยราคาเปลี่ยนแทน (Replacement cost) ของสินทรัพย์นั้นเนื่องจากราคาเปลี่ยนแทนแสดงให้เห็นถึงมูลค่าของสินทรัพย์นั้น ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการลงทุนด้านอื่นโดยที่ราคาตลาดของสินทรัพย์จะวัดจากมูลค่าทางการตลาดของหุ้นที่อยู่ในมือของผู้ถือหุ้นและหนี้สินซึ่งมีแนวทางการคำนวณค่า Tobin's Q ได้อยู่หลากหลายแนวทางทั้งนี้ Chung and Pruitt ได้พัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้ง่ายในการคำนวณโดยคำนวณมูลค่าทางการตลาดขององค์กรจากผลรวมของมูลค่าทางการตลาดของหุ้นสามัญ คือ การคำนวณค่า Tobin's Q: มูลค่าของกิจการ (ผลคูณราคาตลาดของหุ้นสามัญกับจำนวนหุ้นที่อยู่ในมือผู้ถือหุ้น) มูลค่าทาง

การตลาดของหุ้นบุริมสิทธิ (มูลค่าไถ่ถอนของหุ้นบุริมสิทธิ) และมูลค่าทางการตลาดของหนี้สิน (มูลค่าตามบัญชีของหนี้สินหมุนเวียนสุทธิจากสินทรัพย์หมุนเวียนและมูลค่าตามบัญชีของหนี้สินระยะยาว) ใช้มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์แทนราคาเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์โดยองค์กรที่มีค่า Tobin's Q มากกว่า 1 จัดเป็นองค์กรที่สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่มูลค่าขององค์กร ตรงกันข้ามกัน องค์กรที่มีค่า Tobin's Q น้อยกว่า 1 จะจัดเป็นองค์กรที่ไม่สามารถใช้สินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าก่อให้เกิดมูลค่าแก่องค์กร การคำนวณค่า Tobin's Q ตามแนวคิดของ Chung & Pruitt เป็นการนำแนวคิดที่มีการผสมผสานระหว่างข้อมูลในงบการเงินซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นในอดีตและมูลค่าทางการตลาดซึ่งเป็นข้อมูลที่นักลงทุนได้คาดการณ์ในอนาคตหรือโอกาสการเจริญเติบโตของบริษัท (Chung, K.H. & Pruitt, S.W., 1994) (นวนลภา อัครพุทธิพร และศิลปพร ศรีจันเพชร, 2550)

บริษัทใดที่มีคะแนนการกำกับดูแลกิจการอยู่ในระดับที่สูง ส่งผลให้ค่า Tobin's Q หรือมูลค่าของกิจการมีแนวโน้มที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงกว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ไม่รัดกุมหรือมีความอ่อนแอ ดังนั้นผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะช่วยยืนยัน และช่วยผลักดันให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความตระหนักถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาหลักการกำกับดูแลกิจการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการในระดับสากล สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนความเชื่อมั่นด้านการลงทุนให้แก่นักลงทุนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่เสถียรภาพทางการเงินให้กับธุรกิจและตลาดทุนของประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR) กับมูลค่าของกิจการโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มบริษัทที่คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR) ดีขึ้นไปและระดับคะแนนต่ำกว่าดีกับมูลค่าของกิจการโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เป็นบริษัทที่คัดเลือกตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยจำกัดเฉพาะกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการในระดับดีเลิศ ระดับดีมาก ระดับดี และระดับที่ต่ำกว่าระดับดี โดยการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) บริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับ “ดี” ขึ้นไป จำนวน 140 บริษัท และ 2) กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับที่ต่ำกว่าระดับ “ดี” จำนวน 40 บริษัท รวมทั้งสิ้น 180 บริษัท ที่มีผลการประเมินติดต่อกันระหว่างปีพ.ศ. 2556 - 2560 โดยศึกษาข้อมูล 5 ปี ติดต่อกัน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2556) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 3 แสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกิจการ (ล้านบาท)	กลุ่มตัวอย่าง (บริษัท)		
	รวม	ระดับดี - ดีเลิศ	ระดับต่ำกว่าดี
ขนาดของกิจการมากกว่าหรือเท่ากับ 10,000	60	52	8
ขนาดของกิจการตั้งแต่ 3,000-9,999	46	35	11
ขนาดของกิจการตั้งแต่ 1,000-2,999	43	31	12
ขนาดของกิจการต่ำกว่า 1,000	31	22	9
รวม	180	140	40

ตารางที่ 4 แสดงสัดส่วนตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัทรวม	ขนาดกิจการ(ล้านบาท)			
		≥10,000	3,000-9,999	1,000-2,999	< 1,000
1. เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (AGRO)	15	2	2	3	8
2. เทคโนโลยี (TECH)	13	7	2	3	1
3. สินค้าอุตสาหกรรม (INDUS)	21	1	5	9	6
4. ทรัพยากร (RESOURC)	14	7	7	0	0
5. ธุรกิจการเงิน (FINCIAL)	24	10	5	5	4
6. อสังหาริมทรัพย์ และ ก่อสร้าง (PROPCON)	38	17	9	9	3
7. บริการ (SERVICE)	37	14	12	6	5
8. สินค้าอุปโภคบริโภค (CONSUMP)	18	2	4	8	4
รวม	180	60	46	43	31

ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การกำกับดูแลกิจการที่ได้คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการจากรายงานผลสำรวจการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Corporate Governance Rating) CGR โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) บริษัทจดทะเบียนที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับ “ดี” ขึ้นไป จำนวน 140 บริษัท 2) บริษัทจดทะเบียนที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับต่ำกว่าระดับ “ดี” จำนวน 40 บริษัท รวมทั้งสิ้นจำนวน 180 บริษัท ที่มีผลการประเมินติดต่อกันระหว่างปี 2556 – 2560

ตัวแปรตาม ได้แก่ มูลค่าของกิจการโดยใช้ Tobin's Q ตามแนวคิดของ Chung, K.H. & Pruitt, S.W. ได้พัฒนาและปรับสูตรเพื่อให้ง่ายในการคำนวณ (Chung, K.H. & Pruitt, S.W., 1994)

Tobin's Q	= (MVE + PS + DEBT) / BV
MVE	= มูลค่าทางการตลาดของหุ้นสามัญ
PS	= มูลค่าทางการตลาดของหุ้นบุริมสิทธิ
DEBT	= มูลค่าทางการตลาดของหนี้สิน
BV	= มูลค่าทางบัญชีของสินทรัพย์แทนราคาเปลี่ยนแปลงของ

สินทรัพย์

ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการ (SIZE) และประเภทอุตสาหกรรม (TYPE)

ขนาดของกิจการ (SIZE) วัดตัวแปรจากมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มได้แก่

กลุ่ม 1 มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดเท่ากับหรือมากกว่า 10,000 ล้านบาท

บาท

กลุ่ม 2 มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดตั้งแต่ 3,000 – 9,999 ล้านบาท

กลุ่ม 3 มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดตั้งแต่ 1,000 – 2,999 ล้านบาท

กลุ่ม 4 มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท

ประเภทอุตสาหกรรม (TYPE) วัดตัวแปรจากกลุ่มอุตสาหกรรม 8 กลุ่ม

1. กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (Agro & Food Industry) เป็นประเภทรูธุรกิจเกี่ยวกับการเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม

2. กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer Products) เป็นประเภทธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภค บริโภคต่าง ๆ ทั้งสินค้าจำเป็นและสินค้าฟุ่มเฟือย

3. กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน (Financials) เป็นประเภทธุรกิจอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผู้ให้บริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ

4. กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม (Industrials) เป็นประเภทธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตและจัดจำหน่ายวัตถุดิบทั่วไปที่สามารถนำไปใช้ได้หลายอุตสาหกรรมทั้งสินค้าขั้นต้น หรือสินค้าขั้นกลาง เครื่องมือและเครื่องจักรกลต่าง ๆ ที่นำไปใช้ต่อในอุตสาหกรรมการผลิตต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมยานยนต์

5. กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (Property & Construction) เป็นประเภทธุรกิจเกี่ยวกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผู้ผลิตวัสดุก่อสร้าง ผู้พัฒนาและบริหารอสังหาริมทรัพย์รวมถึงบริการก่อสร้างและงานวิศวกรรม

6. กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (Resources) เป็นประเภทธุรกิจเกี่ยวกับการแสวงหาหรือจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เช่นการทำเหมืองแร่ และการผลิตและจัดสรรเชื้อเพลิงพลังงาน เป็นต้น

7. กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ (Service) เป็นประเภทธุรกิจเกี่ยวกับธุรกิจในการให้บริการต่าง ๆ ยกเว้นบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ หรือ เทคโนโลยี และบริการทางการเงิน หรือ เป็นบริการที่ถูกจัดไว้ในกลุ่มอุตสาหกรรมหรือหมวดธุรกิจอื่นแล้ว

8. กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี (Technology) เป็นประเภทธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นสินค้าขั้นต้น สินค้าขั้นกลาง หรือ สินค้าขั้นสุดท้าย และรวมถึงผู้ให้บริการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีแบบ 56 - 1 จากฐานข้อมูลจาก SET - SMART

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระ เก็บรวบรวมข้อมูลจากจากรายงานผลสำรวจการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับ “ดี” ขึ้นไป จำนวน 140 บริษัท กับ กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับที่ต่ำกว่าระดับ “ดี” จำนวน 40 บริษัท รวมทั้งสิ้น 180 บริษัท ติดต่อกันระหว่างปี 2556 - 2560 รวมระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี ตัวแปรตาม คือ มูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีแบบ 56 - 1 จากฐานข้อมูลจาก

SET - SMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้วนำมาแทนค่าเพื่อหาค่าของแต่ละตัวแปร

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษางานวิจัยอยู่ในช่วงระหว่างปี 2556 – 2560

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยเป็นเวลา 1 ปี

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

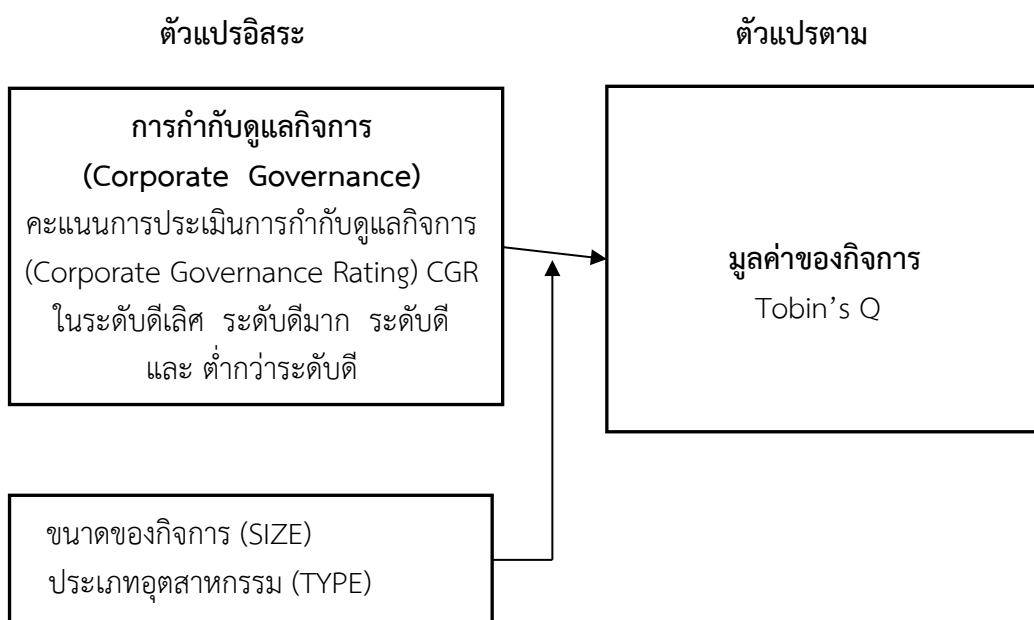
ผู้วิจัยทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์บางส่วน (Partial Correlation) แบบ Second Order Partial Correlation นอกจากนี้ได้ใช้การวิเคราะห์ค่า t แบบ Independent Sample t-test เนื่องจากตัวแปรอิสระมีเพียง 2 กลุ่ม และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบมูลค่ากิจการ Tobin's Q ด้วยการพลเส้น

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q)

สมมติฐานที่ 2 มูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ระหว่างกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไป กับกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดี แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การกำหนดสมมติฐาน 2 ข้อ โดยแสดงผลการวิเคราะห์รายข้อสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q)

คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ อยู่ในรูปคะแนน 0 และ 1 เข้าข่ายการเป็นตัวแปร Dummy ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ และตัวแปรตามมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) มีลักษณะเป็นข้อมูลอัตราส่วนเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่เลือกใช้จึงใช้สถิติ Correlation แบบ Partial Correlation โดยมีตัวแปรควบคุม คือ ขนาดของกิจการ (SIZE) และประเภทอุตสาหกรรม (TYPE) โดยแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 5 คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของกิจการ (SIZE) และประเภทอุตสาหกรรม (TYPE)

ตัวแปรตาม)	ตัวแปรอิสระ	คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR)	
		Correlations	Sig.
มูลค่าของกิจการ (Tobin's Q)		0.815	0.000**

** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q)

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไป และกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดีมีมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) แตกต่างกัน

การพิจารณาข้อมูล 2 ชุดข้อมูลพบว่า ข้อมูลการประเมินการกำกับดูแลกิจการแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีเกณฑ์คะแนนในระดับดีขึ้นไป กับกลุ่มที่มีคะแนนในระดับต่ำกว่าดี โดยมีตัวแปรตามคือ มูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ทั้งนี้ได้พิจารณาใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างที่มีตัวแปรอิสระไม่เกิน 2 กลุ่มด้วยสถิติ Independent Sample t - test

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความแตกต่างมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ของกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไปกับกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนต่ำกว่าระดับดี

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง	t-test	Sig.
มูลค่าของกิจการ (Tobin's Q)	0.311	0.756

** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

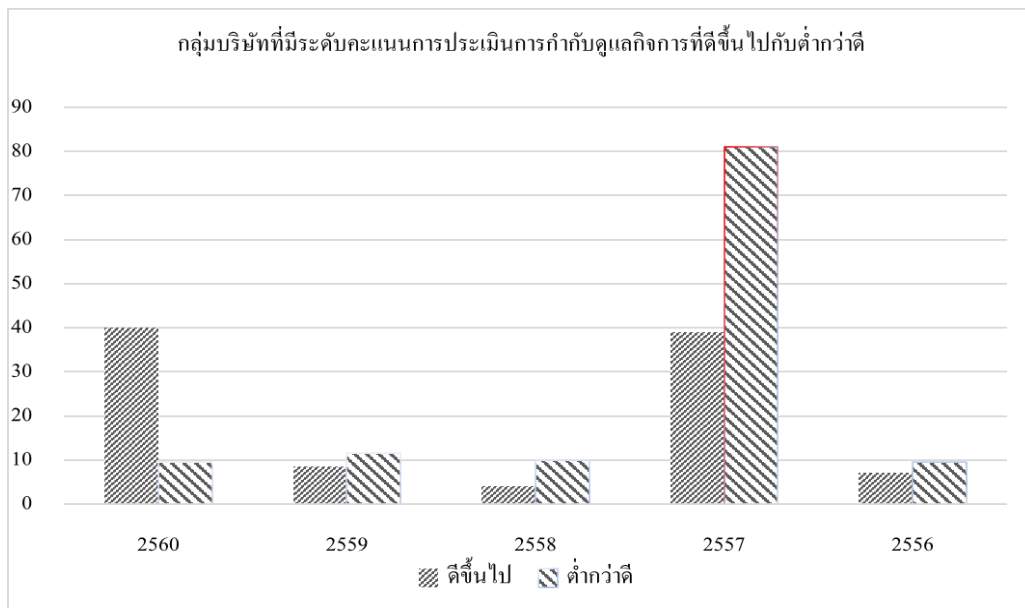
ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไปกับกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับที่มีมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินสามารถแสดงผลการดำเนินงานของกิจการจากการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยของมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) เพื่อนำมาสรุปและเปรียบเทียบข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) (เพชร ชุมทรัพย์, 2555) ตามกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้นไปกับกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดี ดังตารางที่ 5 และภาพประกอบ 2

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบมูลค่ากิจการเฉลี่ยจำนวน 180 บริษัท ตั้งแต่ปี 2556 – 2560

อัตราส่วน	2560		2559		2558		2557		2556	
ทาง	ดีขึ้น	ต่ำ	ดีขึ้น	ต่ำ	ดีขึ้น	ต่ำ	ดีขึ้น	ต่ำ	ดีขึ้น	ต่ำ
การเงิน	ไป	กว่าดี	ไป	กว่าดี	ไป	กว่าดี	ไป	กว่าดี	ไป	กว่าดี
อัตราส่วนมูลค่าของกิจการเฉลี่ย										
Tobin's Q	40.22	12.07	10.74	13.95	5.21	12.95	38.35	80.74	8.16	11.37

จากตารางที่ 7 มูลค่ากิจการ (Tobin's Q) เป็นเครื่องมือเพื่อวัดผลการปฏิบัติงานจากการผสมผสานข้อมูลจากงบการเงินและมูลค่าทางการตลาดเพื่อสะท้อนถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจ (มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2550 หน้า 13 - 22) มูลค่ากิจการเฉลี่ยของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่มีระดับคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ระดับดีขึ้นไปในปี 2560 = 40.22, ปี 2559 = 10.74, ปี 2558 = 5.21, ปี 2557 = 38.35 และปี 2556 = 8.16 และกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่มีระดับคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ระดับต่ำกว่าดีในปี 2560 = 12.07, ปี 2559 = 13.95, ปี 2558 = 12.95, ปี 2557 = 80.74 และปี 2556 = 11.37 ตามลำดับ

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมูลค่ากิจการ Tobin's Q ของกลุ่มบริษัท
คะแนนการประเมินการกำกับกิจการระดับดีขึ้นไปและกลุ่มบริษัทคะแนนการประเมินการ
กำกับกิจการระดับต่ำกว่าดี

จากตารางที่ 7 และภาพประกอบ 1 แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนมูลค่าของกิจการ (Tobins Q) เฉลี่ยของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่มีระดับคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ระดับดีขึ้นไปจำนวน 140 กับกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่มีระดับคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ระดับต่ำกว่าดี จำนวน 40 บริษัท รวมทั้งสิ้น 180 บริษัท ตั้งแต่ปี 2556 – 2560 เพื่อแสดงการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและการบริหารงาน การเปรียบเทียบกลุ่มบริษัทคะแนนการประเมินการกำกับกิจการระดับต่ำกว่า “ดี” ต่อมูลค่ากิจการ Tobin's Q โดยวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานและการบริหารงานซึ่งพิจารณาจากการวัดประสิทธิภาพการบริหารงานในการบรรลุเป้าหมายของธุรกิจถ้ามีอัตราสูงจะแสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของธุรกิจสูงด้วยจากภาพแสดงให้เห็นว่ากิจการกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ระดับ “ดี” ขึ้นไปจะมีผลการดำเนินงานเฉลี่ยต่ำกว่ากิจการกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ระดับต่ำกว่า “ดี” ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่ากลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินในระดับ “ดี” ขึ้นไป และกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ระดับต่ำกว่า “ดี” ส่งผลต่อมูลค่ากิจการที่ไม่แตกต่างกัน สรุปได้ว่ากิจการที่มีผลการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยยึดหลักการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี ด้วยความเป็นธรรม

และโปร่งใสย่อมส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการสูงขึ้น

อภิปรายผล

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR) กับมูลค่าของกิจการโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากการวิเคราะห์สถิติ Partial Correlation โดยได้กำหนดตัวแปรควบคุม 2 ตัวแปรได้แก่ ขนาดของกิจการ (SIZE) และประเภทอุตสาหกรรม (TYPE) ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) อธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การประเมินการกำกับดูแลกิจการที่อยู่ในระดับดีขึ้นไปหรือต่ำกว่าดี ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มบริษัทที่คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ (CGR) ดีขึ้นไปและระดับคะแนนต่ำกว่าดีกับมูลค่าของกิจการโดยใช้ Tobin's Q ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไปกับกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดีกับมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) ไม่แตกต่างกัน สรุปได้ว่าผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่อยู่ในเกณฑ์ดี หรือต่ำกว่าดี ตามผลลัพธ์การวิเคราะห์สมมติฐานไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงหรือทิศทางของมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ได้

คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการ แสดงให้เห็นทิศทางของความสัมพันธ์ในเชิงบวก ทั้งนี้ การประเมินการกำกับดูแลกิจการ หรือค่า CGR เป็นการวัดประเมินความสามารถของกิจการแบบครอบคลุมทุกส่วนขององค์กร ทั้งการดำเนินงานขององค์กร หรือผู้บริหาร เพื่อพิจารณาระดับคะแนนความสามารถในการกำกับดูแลกิจการให้อยู่ในหลักการธรรมาภิบาล และตามหลักการทางธุรกิจต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งผลลัพธ์ของการกำกับกิจการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ทำให้องค์กรและผู้บริหารมีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน และรอบคอบ มีการเฝ้าระวัง การแสดงความโปร่งใสในกิจกรรมต่าง ๆ (รัชฎาธิษณ์ อุปลัมภ์ประชา, 2557) การปฏิบัติตามด้วยหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความมั่นคงและหลักเป้าหมายที่สอดคล้องต่อสังคม (วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2556) บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่การมีความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่ดีขึ้น (Carvalho da Silva A.L. & Pereira Ricardo, C.L., 2005) โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการมีผลกระทบในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัท (Ehikioya Benjamin I., 2009) และการกำกับดูแลกิจการมีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท กล่าวคือ บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือบริษัทที่มี

การเปลี่ยนแปลงของระดับการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้น (Krafft J.& et al., 2013) โดยที่ท Index: Corporate Governance Quotient (CGQ) จะส่งเสริมความสามารถในการทำกำไรของบริษัทเพิ่มขึ้นได้ส่งผลต่อมูลค่ากิจการ อธิบายได้ว่า กิจการหรือบริษัทที่มีการควบคุมด้านการกำกับดูแลกิจการให้ดีและต่อเนื่องตามมาตรฐานจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานทางธุรกิจการบริหารจัดการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเมื่อมีการกำกับดูแลกิจการ จะทำให้เกิดการปรับปรุงทั่วทั้งองค์กร โดยเฉพาะความโปร่งใสที่จะเกิดขึ้นและทำให้ใช้จ่ายเงินลงทุนอย่างเหมาะสม ในทางกลับกันสำหรับกิจการที่ไม่ได้มีการกำหนดหรือมุ่งมั่นในการกำกับดูแลกิจการจะทำให้การดำเนินงาน กิจกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ ไร้การควบคุม หรือการตัดสินใจด้วยความชอบธรรมและเหมาะสม อาจส่งผลให้ความสามารถในการทำกำไรอยู่ในระดับต่ำ หรือไร้ประสิทธิภาพได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) และกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการระดับดีขึ้นไป และกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดีมีมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) ไม่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานโดยการผสมผสานข้อมูลจากงบการเงินและมูลค่าทางการตลาดเพื่อสะท้อนถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจ จากการหาค่าเฉลี่ยของมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ตามกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้นไปกับกลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดี พบว่า กลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้นไปจะมีผลการดำเนินงานเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มบริษัทที่มีคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการต่ำกว่าระดับดี สามารถแสดงผลถึงคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการไม่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการ (Tobin's Q) ดังนั้นสรุปได้ว่ากิจการที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีส่งผลต่ออัตราความสามารถในการดำเนินกิจกรรมด้านสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพของกิจการ ช่วยสะท้อนคุณค่า และประสิทธิภาพ หรือความสามารถของผู้บริหารหรือผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการ สามารถสร้างความเชื่อมั่น ทำให้กิจการเกิดความเสถียรภาพในการบริหารจัดการซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนให้ความสำคัญในการพิจารณาเลือกลงทุน ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป ควรดำเนินการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มโดยใช้สถิติ Discriminant Analysis เพื่อการพิจารณาหาปัจจัยหรือตัวแปรอิสระที่จะจำแนกกลุ่มที่มีมูลค่าของกิจการระดับสูงกับต่ำ เพื่อพิจารณาและจัดอันดับปัจจัยหรือตัวแปรอิสระที่สามารถจำแนกกลุ่มที่มีมูลค่าของกิจการ (Tobin's Q) ระดับสูงกับต่ำได้แม่นยำที่สุด โดยพิจารณาความแม่นยำของค่าคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่มีต่อการจำแนกกลุ่มที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตรา

ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ในระดับสูงกับต่ำ เพื่อพิจารณาน้ำหนักของปัจจัยคะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการ ถึงความแม่นยำในการจำแนกกลุ่มร้อยละเท่าใด

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2556). บริษัทจดทะเบียนคืออะไรบริษัทจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานกำกับหลักทรัพย์ตลาดหลักทรัพย์. เรียกใช้เมื่อ 8 มกราคม 2561 จาก <http://th-th/facebook.com/set.ority/post/10150804806104975>
- นวนลภา อัครพุทธิพร และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2550). คะแนนการประเมินการกำกับดูแลกิจการมี ความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการหรือไม่. วารสารวิชาชีพบัญชี, 3(6), 95-106.
- เพชร ชุมทรัพย์. (2555). การวิเคราะห์งบการเงิน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชฎาทิพย์ อุปลัมภ์ประชา. (2557). ความคิดเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 2(1), 69 - 80.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2556). องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในโรงเรียน. วารสารนักบริหาร, 34(1), 80-88.
- ศิลปประณธ์ ศรีจันเพชร. (2550). การกำกับดูแลกิจการที่ดีคืออะไร. วารสารบริหารธุรกิจ, 30(113), 1 - 6.
- สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย. (2560). ผลสำรวจการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนไทยปี 2560. เรียกใช้เมื่อ 7 มกราคม 2560 จาก <http://www.thai-iod.com>
- สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย. (2560). หลักเกณฑ์การสำรวจโครงการการกำกับดูแล กิจการบริษัทจดทะเบียนไทย. เรียกใช้เมื่อ 8 มีนาคม 2560 จาก <http://www.thai.iod.com>
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2560). ความสำคัญและกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของไทย. เรียกใช้เมื่อ 7 มกราคม 2560 จาก <http://www.sec.or.th>
- Carvalho da Silva A.L. & Pereira Ricardo, C.L. (2005). Corporate Governance Index Firm Valuation and Performance in Brazil. Revista Brasileira de Finance, 3(1), 1-18.
- Chung, K.H. & Pruitt, S.W. (1994). A Simple Approximation of Tobin's Q. Financial Management, 23(3), 70 - 74.

- Ehikioya Benjamin I. (2009). Corporate governance structure and firm performance in developing economies: evidence from Nigeria. Emerald Group Publishing Limited, 9(3), 231 - 243.
- Krafft J. & et al. (2013). Corporate Governance Value and Performance of Firms: New Empirical results on Convergence from a large international database. Industrial and Corporate Change, 23(2), 361 - 397.

**การพัฒนาแบบการนิเทศการศึกษา
ที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู***
**THE DEVELOPMENT OF SUPERVISION MODEL
TO ENHANCE TEACHERS COMPETENCY ON EDUCATIONAL
QUALITY ASSURANCE**

พิมพ์สุดา เอี่ยมสกุล

Pimsuda Iemsakul

วิไลลักษณ์ ลังกา

Wilailak Langka

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

วิลาวัลย์ ด่านสิริสุข

Wilawan Dansirisuk

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sisaket Rajabhat University, Thailand

E-mail: pimsudaiemsakul@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู 2) เพื่อพัฒนาแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แบบประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะ แบบประเมินสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และแบบสอบถามความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษา เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 18 คน และกลุ่มตัวอย่างครูจำนวน 81 คน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องระบบประกันคุณภาพการศึกษา 2) ด้านทักษะความสามารถในการวิเคราะห์จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงานการประเมินตนเอง และ 3) ด้านเจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในส่วนของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูนั้น เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันตามหลักการมีส่วนร่วม มีกระบวนการของรูปแบบ 8 ขั้นตอน

* Received 20 August 2020; Revised 11 September 2020; Accepted 13 September 2020

ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน ขั้นที่ 3 การเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 4 การปฏิบัติงานตามแผน ขั้นที่ 5 การปฏิบัติการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ขั้นที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลสะท้อนผลการนิเทศ และขั้นที่ 8 การเผยแพร่ขยายผล สมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ในการประกันคุณภาพการศึกษา ของครู พบว่าหลังการใช้รูปแบบ ครูมีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศการศึกษา, เสริมสร้างสมรรถนะครู, ประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study the factors of the competence of educational quality assurance 2) to develop models for educational supervision to enhance the educational quality assurance and 3) to study the effectiveness of models for educational supervision. The research tools for data collection were interview of academic experts; assessment of models for educational supervision to enhance the educational quality assurance and a questionnaire on the satisfaction of teachers towards the models of educational supervision. There were 5 experts, 9 academic experts and 81 teachers who gave information for this research. Regarding the result of this research, it was found that there were 3 factors of the competence of educational quality assurance: 1) understanding about educational quality assurance; 2) skills and abilities to analyze and implement educational quality development plan of school and also do performance report and individual self-assessment report; and 3) attitude towards educational quality assurance. With respect to models for educational supervision to enhance the educational quality assurance. The characteristics and process for educational supervision were composed of: 1) study the problems and need analysis; 2) functional planning; 3) enhancing process of practices; 4) performance; 5) friendly educational supervision; 6) knowledge and experience sharing; 7) feedback of educational supervision; and 8) elaboration. When compared understanding, skills and attitude about educational quality assurance of teachers before and after implementing the models for educational

supervision to enhance the educational quality assurance, it was found that there was a statistical significance at .01. The satisfaction of teachers towards the models of educational supervision to enhance the competence of educational quality assurance was at a high level with the average at 4.54.

Keywords: Supervisor Model, Enhanced Teacher Competency, Educational Quality Assurance

บทนำ

สภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของประเทศ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ซับซ้อนและคาดการณ์ได้ยาก ในขณะที่ผลการจัดการศึกษาของประเทศในทุกระดับยังคงมีปัญหา ทั้งในด้านคุณภาพของคนไทยที่ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณลักษณะ และทักษะอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพึงพอใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน ในการ กำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียน จัดสิ่งสนับสนุนด้านบุคลากรที่มีคุณภาพ รวมถึงการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนกำกับติดตาม ให้เกิดการพัฒนาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาตามนโยบายที่รัฐกำหนด ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ดำเนินงานภายในสถานศึกษาให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและความสามัคคีของบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ส่วนครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ให้ความรู้ จัดประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ รวมถึงการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยอยู่เสมอ สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียน ทั้งหมดนี้คือองค์ประกอบที่มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2562)

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของคนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการมุ่งพัฒนาการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งมีผลให้การศึกษาที่มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษา ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ และสร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มี

คุณภาพยิ่งขึ้น (สุภาวดี ตรีรัตน์, 2554) ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพและประสิทธิภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคม เพื่อให้รัฐสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน ยกย่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อตอบโจทยการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ และบริบทที่เปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการจัดการศึกษาและส่งเสริมประสิทธิภาพ การดำเนินงานของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาคือครู เนื่องจากครูคือผู้ที่ยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นผู้ใกล้ชิดกับศิษย์มากที่สุด ดังนั้นครูจึงต้องมีคุณภาพ จึงสร้างคุณภาพการศึกษาได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2559) ครูคือหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพราะต้องมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลายด้าน (อำไพ สุจริตกุล, 2540) ครูเป็นผู้นำหลักการต่าง ๆ สู่การปฏิบัติ ครูต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอยู่ในระดับน่าพอใจ ครูต้องรู้จักมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน ต้องใส่ใจจดจำรายละเอียดของมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของครู และความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน ในส่วนมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ครูต้องเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่จะจัดกิจกรรม ดำเนินการให้บรรลุมาตรฐาน เกือบหลักฐาน อย่างเป็นระบบ บันทึกทุกเรื่องที่ทำได้ สอดคล้องกับสิ่งที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ครูทุกคนต้องเห็นการประกันคุณภาพเป็นงานหลัก ที่ทุกคนมีหน้าที่ดำเนินงาน และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และได้คุณภาพ (ทิพราภา ปรามขุ, 2560) ดังนั้นครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสมรรถนะมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและองค์กร ช่วยให้ผู้บรรลุถึงระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใดและจะต้องพัฒนาในเรื่องใด อีกทั้งช่วยให้องค์กรสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในองค์กร (ชูชัย สมितिไกร, 2550)

กระบวนการที่มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุน และเป็นตัวเชื่อมในการพัฒนาสมรรถนะครู คือกระบวนการนิเทศการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการและภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง และถือเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาในทุกขั้นตอน การนิเทศการศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ครูพัฒนาในหลายๆด้าน ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ให้สามารถดำเนินการได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ดังนั้นการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการ

จัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา จะต้องมีความรู้ หลักการ เทคนิค และวิธีการนิเทศอย่างชัดเจน เพื่อที่จะดำเนินการนิเทศ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนแก่ครูอย่างจริงจัง ต่อเนื่องและเหมาะสมกับความแตกต่างกันของครู นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์มีหน้าที่สำคัญอีกหนึ่งบทบาทคือ การประกันคุณภาพการศึกษารูปแบบใหม่ ตามกฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ดังนั้นศึกษานิเทศก์จะต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษามีคุณภาพ เห็นได้ชัดว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา การนิเทศการศึกษาจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ที่จะทำให้อุบลากรในสถานศึกษาพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ตามความมุ่งหมายที่แท้จริงของการนิเทศการศึกษา ประกอบกับปัจจุบันองค์ความรู้ของโลกขยายขอบเขตเพิ่มพูนขึ้นแบบเท่าทวีคูณ ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว สภาวะสังคมพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จึงต้องปรับสภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

แต่สืบเนื่องจากสภาพปัญหาการดำเนินการนิเทศการศึกษาที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนิเทศตามนโยบายจากส่วนกลาง ศึกษานิเทศก์ไม่มีโอกาสในการพัฒนาเทคนิควิธีการนิเทศที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูและโรงเรียนเท่าที่ควร อีกทั้งไม่ได้สำรวจความต้องการจำเป็นในการนิเทศ ขาดการประเมินผลและขาดการนำผลการนิเทศไปใช้ประโยชน์ รวมถึงครูมีทัศนคติทางลบต่อการนิเทศ ประกอบกับจำนวนศึกษานิเทศก์มีไม่เพียงพอต่อการนิเทศ ตามรายงานผลการศึกษา สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) พบว่าปัจจุบันครูไม่ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขาวิชา มีเฉพาะการนิเทศภายในที่โรงเรียนดำเนินการเอง การพัฒนาอบรมครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู โดยการพัฒนาอบรมครูส่วนใหญ่ เป็นการอบรมตามที่หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนด ทั้งเรื่องเนื้อหาหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู และเป็นการอบรมที่ไม่ได้กำหนดแผนไว้ชัดเจน รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูที่พัฒนาขึ้น จะเป็นการนิเทศที่ใช้แนวคิดการนิเทศ 4 แนวคิด โดยนำจุดเด่นของแต่ละแนวคิดมาผสมผสานกัน ประกอบด้วย แนวคิดการนิเทศแบบร่วมพัฒนา ผสมผสานกับการนิเทศแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และแนวคิดการนิเทศแบบคลินิก โดยมีเป้าหมายการนิเทศที่ชัดเจน เน้นผลลัพธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู เพราะเนื่องด้วยในสังคมปัจจุบันซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเจริญก้าวหน้าทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อให้มีการพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

เกิดประสิทธิผล ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

1.1 การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู และแนวคิดด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ในประเด็นขององค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู แล้วนำมาสร้างเป็นประเด็นคำถาม เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์

1.2 นำองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูที่สังเคราะห์ได้ ไปเป็นประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3 สรุป วิเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 9 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน และ ศึกษานิเทศก์จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการทำงานการประกันคุณภาพการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured interview) ถึงองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

จากนั้นนำข้อสรุปที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ และนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruency: IOC) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.8 - 1.0 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขให้แบบสัมภาษณ์มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และนำข้อมูลที่ได้ มาสรุปเป็นประเด็นข้อค้นพบ และนำมากำหนดองค์ประกอบสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูและตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ร่างองค์ประกอบของรูปแบบ และนำไปตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 9 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา 10 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่คู่มือรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู และแบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดทำร่างรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู นำไปประเมินคุณภาพของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน โดยประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินที่คณะกรรมการร่วมในการกำหนดมาตรฐานการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) เป็นผู้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน (Stufflebeam D. L. et al., 2000) คือมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม มาตรฐานด้านความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพของรูปแบบ 4 มาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกำหนดเกณฑ์ โดยเกณฑ์การยอมรับความเหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ คือค่าเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ 3.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีคุณภาพเหมาะสม หากข้อใดมีผลการประเมินต่ำกว่า 3.50 ผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

ระยะนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยเป็นการนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต34 จำนวน 1 โรงเรียน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ โรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” มีครูจำนวน 81 คน ซึ่งมีหลักการสำคัญในการเลือกคือ เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสถานศึกษาและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ มีบุคลากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน สามารถให้ข้อมูลหรือรายละเอียดที่ต้องการศึกษาอย่างหลากหลาย รวมถึงเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ห่างไกลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาก ควรได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู แบบประเมินสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู และแบบประเมินความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียวก่อนและหลังการทดลอง (One - Group Pretest - Posttest Design) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการประเมินสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู และความพึงพอใจของครู ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพูดคุย สักถาม หรือสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้าน การประกันคุณภาพการศึกษาของครู ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบสมรรถนะการประกันคุณภาพการศึกษาด้านความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติของ

กลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการพัฒนา ด้วยรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยใช้การทดสอบค่า t-test และวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ได้แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู คือสมรรถนะครูด้านการประกันคุณภาพการศึกษา คือคุณลักษณะของครูที่จำเป็นในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพโดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของครู ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย นโยบายการปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แนวปฏิบัติการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก และความเชื่อมโยงของการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก 2) ด้านทักษะ หมายถึง ความสามารถของครูในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ กำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษาตามรูปแบบการประเมินแนวใหม่ และจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) 3) ด้านเจตคติ หมายถึง ความรู้สึก และพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความรู้สึกทางบวกที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีความรับผิดชอบ มีความสนใจ และมีความมุ่งมั่น โดยสมรรถนะหลักทั้ง 3 ด้าน นำมาประยุกต์ใช้กับแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา

2. รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู เป็นกระบวนการนิเทศการศึกษาซึ่งมีระบบ มีขั้นตอนในการติดตาม ดูแล และให้คำแนะนำ โดยการ บูรณาการใช้แนวคิดการนิเทศที่สำคัญ 4 แนวคิด ประกอบด้วย แนวคิดการนิเทศแบบร่วมพัฒนา แนวคิดการนิเทศแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและการนิเทศแบบคลินิก มีเป้าหมายการนิเทศที่ชัดเจน เน้นผลลัพธ์ที่การเสริมสร้างสมรรถนะในด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยมีองค์ประกอบ 6 ส่วน ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) กิจกรรมและเนื้อหาในการนิเทศตามรูปแบบ และ 6) เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ โดยมีกระบวนการของรูปแบบการนิเทศการศึกษา ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ (Need analysis) โดยขั้นตอนนี้ เป็นการประชุม พูดคุยกับคณะผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน เพื่อสำรวจความ

คิดเห็น และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อนำไปประกอบในการวางแผนและกำหนดประเด็นในการพัฒนา

ขั้นที่ 2 การวางแผนการดำเนินงาน (Fictional planning) ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกฝ่าย ทั้งศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและคณะครู ระดมสมอง ร่วมกันวางแผน กำหนดปฏิทิน และขั้นตอน กระบวนการในการปฏิบัติงาน รวมถึงกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

ขั้นที่ 3 การเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน (Enhancing process of practices) ผู้วิจัยจัดอบรมครูในโรงเรียน ตามประเด็นการพัฒนา และตามปฏิทินที่วางไว้จากขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ และยังเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงานให้แก่ครูอีกทางหนึ่งด้วย

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติงานตามแผน (Performance) เป็นการลงมือปฏิบัติจริง โดยการนำความรู้จากขั้นที่ 3 มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ในแต่ละขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทั้งในส่วนของผู้ให้การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติการนิเทศแบบกัลยาณมิตร (Friendly supervision) ในขั้นนี้เป็นบทบาทของผู้นิเทศ ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ และคณะผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมปฏิบัติการนิเทศโดยมุ่งเน้นการนิเทศแบบสร้างความเข้าใจ แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง โดยเป็นไปในรูปแบบกัลยาณมิตร ให้การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจ และสนับสนุนในสิ่งที่ผู้รับการนิเทศต้องการ

ขั้นที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing knowledge and experience) จัดการประชุม เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงกิจกรรม และเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ไป เป็นการทบทวนในสิ่งที่ปฏิบัติ โดยอาศัยแนวคิดความรู้ ประสบการณ์ และบริบทจากการปฏิบัติ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับของแต่ละบุคคลไปประยุกต์ใช้

ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลสะท้อนผลการนิเทศ (Feedback) ขั้นตอนนี้เป็นบทบาทของผู้นิเทศ ที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ ข้อสังเกต จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา เพื่อครูจะได้นำไปปรับ และพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเป็นการให้ข้อมูลสะท้อนผลการนิเทศแบบ Face to Face เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้รับฟังและสามารถโต้แย้ง ให้เหตุผลได้ในขณะเดียวกัน

ขั้นที่ 8 การเผยแพร่ขยายผล (Elaboration) โดยการเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาจากการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู จุดเด่น ข้อค้นพบ รวมถึงประเด็นที่สถานศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาของตนเอง โดยการเผยแพร่ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ อาทิ การเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ เช่น

Facebook, Line ของกลุ่มงานประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ผลการประเมินการประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ความคิดเห็นภาพรวมอยู่ระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู พบว่าคะแนนประเมินความรู้ความเข้าใจของครู ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีคะแนนก่อนเรียนอยู่ระหว่าง 21 - 28 คะแนน และคะแนนหลังเรียนอยู่ระหว่าง 44 - 49 คะแนน การประเมินทักษะในการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู มีทักษะการประกันคุณภาพก่อนเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และมีคะแนนหลังเรียนค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 ด้านเจตคติของครู ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ก่อนใช้รูปแบบมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.74 และมีคะแนนหลังการใช้รูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และเมื่อเปรียบเทียบความด้านรู้ความเข้าใจด้านทักษะ และด้านเจตคติของครูในการประกันคุณภาพการศึกษา ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ในทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบสมรรถนะการประกันคุณภาพการศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติในการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

สมรรถนะ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	ก่อน		หลัง		T	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านความรู้ความเข้าใจ	25.69	1.74	46.96	1.47	89.502**	.000
ด้านทักษะ	2.95	0.94	4.51	0.53	17.057**	.000
ด้านเจตคติ	2.74	0.90	4.54	0.50	31.422**	.000

*p-value < 0.01

ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู คือ มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย นโยบายการปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา กฎกระทรวงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวปฏิบัติการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน และแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก 2) ด้านทักษะ ครูต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ การกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษา และจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report: SAR) สามารถนำผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการเตรียมนำเสนอข้อมูลที่เหมาะสม ชัดเจนและเชื่อถือได้เพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก และ 3) ด้านเจตคติ ครูควรมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีความตระหนักและเห็นความสำคัญ มีความสนใจ มุ่งมั่นมีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างแรงขับเคลื่อนต่อการพัฒนาสมรรถนะครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกษกร รุ่งหัวไผ่ กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะว่า ประกอบไปด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคลหรือเจตคติ (Attribute) สมรรถนะในที่นี้จึงหมายถึงความรวมถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานสูงสุด (กษกร รุ่งหัวไผ่, 2559) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของฉัตรชัย หวังมีจมี ที่กล่าวว่าสมรรถนะมีความสำคัญทั้งต่อตัวบุคคลและองค์การ เพราะสมรรถนะจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะไปใช้ในการสรรหาและคัดเลือก บุคลากร การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง และการจ่ายผลตอบแทน เป็นต้น (ฉัตรชัย หวังมีจมี, 2560) ประกอบกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมภาษณ์ ได้มีความเห็นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การพัฒนาสมรรถนะหลักทั้ง 3 ด้านของครูนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะครูเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การส่งเสริมสมรรถนะครูจึงควรมีรูปแบบที่ชัดเจน มีเนื้อหาและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อครูในการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู จากผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน พบว่าความคิดเห็นต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 จาก

รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ด้านความเหมาะสม โดยเฉพาะด้านเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมตามรูปแบบ มีคะแนนสูงกว่าด้านอื่นอย่างเห็นได้ชัด สืบเนื่องมาจากเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรม อันประกอบไปด้วย กฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา แนวปฏิบัติการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาแนวใหม่ และการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) มีความชัดเจน และมีความทันสมัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการดำเนินงานได้จริง และตรงกับบริบทของสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นรูปแบบการนิเทศที่มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ เนื่องจากเป็นการนิเทศที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม และเน้นการปฏิบัติจริง รวมถึงมีการเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับครู และครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดของไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ซึ่งได้กล่าวว่าหลักการนิเทศการศึกษาจะมีความหมายสำหรับครู ก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีเหตุผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือจะต้องทำให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า จะให้ผู้ทำการนิเทศช่วยเหลือในเรื่องใดจึงจะเป็นที่ต้องการ (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2552) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ekundayo et al. ได้ศึกษาสิ่งที่ท้าทายการนิเทศการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และแนวทางที่ควรปฏิบัติต่อไป การศึกษาพบว่า การนิเทศควรมีผู้นำเพื่อทำหน้าที่ดูแล ช่วยเหลือ ประเมิน ชี้แนะครู และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้แน่ใจว่าสถานศึกษาได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การนิเทศที่ประสบผลสำเร็จ จะส่งผลให้วิสัยทัศน์ของโรงเรียนได้นำมาเป็นแนวทาง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบ ที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน ส่วนการนิเทศการสอน คือกระบวนการออกแบบเพื่อพัฒนา โดยมีจุดหมายสำคัญ และเป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์อย่างต่อเนื่อง (Ekundayo, H. T. et al., 2013) ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงต้องมีโอกาสที่จะส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียน และให้โรงเรียนแน่ใจว่ามีกิจกรรมที่จะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนได้จริง ศึกษานิเทศก์ที่ประสบผลสำเร็จนั้น ควรเป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง เช่นความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำ รวมถึงวัฒนธรรมของโรงเรียนและชุมชน

3. ประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู จากผลการวิจัย เห็นได้ชัดว่า สมรรถนะด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านทักษะในการประกันคุณภาพการศึกษาของครูหลังการใช้รูปแบบ มีค่าการพัฒนาที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อาจเนื่องมาจากคณะครูมีประสบการณ์ในการทำงานสูง อายุการทำงานส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 11 - 15 ปี เมื่อได้รับการทบทวน และเสริมสร้างความรู้เพิ่มเติมตามกระบวนการของรูปแบบ ทำให้สามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ออกมาได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ozcelik & Ferman ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การศึกษาครั้งนี้เป็นการ

ตรวจสอบจุดหมายของสมรรถนะที่มีส่วนในการจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์การ รวมทั้งการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามมุมมองต่าง ๆ ในเรื่องของสมรรถนะ จากการสร้างทฤษฎีก่อนหน้านี้และหลักฐานที่สังเกตได้บางอย่าง กรอบของสมรรถนะใหม่ได้มีการพัฒนาดีขึ้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการวิจัยเน้นการยืนยันการนำสมรรถนะได้ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ทักษะ และอุปนิสัยในองค์การต่าง ๆ (Ozcelik, G. and Ferman, M., 2006) สิ่งที่ค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ มีสิ่งที่ท้าทายเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะที่แตกต่างของบุคคล และความแตกต่างทางวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละท้องถิ่นและประเทศ อย่างไรก็ตาม หากมีการจัดการที่เหมาะสม สมรรถนะก็สามารถสร้างเสริมงาน และมีการพัฒนาจนสามารถบรรลุได้ทั้งความต้องการขององค์การและบุคคล ส่วนในด้านเจตคติของครู ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ก่อนการใช้รูปแบบมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง และมีหลังการใช้รูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เห็นได้ชัดว่าครูมีความตระหนักในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประเมินภายนอกเพิ่มขึ้น จากบันทึกการนิเทศ ครูให้ความสนใจในเรื่องของการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นอย่างมาก เนื่องจากครูทุกคนมีภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินภายนอก และรับรู้ร่วมกันว่าการประเมินภายนอกเป็นเรื่องของทุกคน ไม่ใช่เป็นภาระความรับผิดชอบของคนหนึ่งคนใด ประกอบกับผู้วิจัยได้ปฏิบัติการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ทำให้ครูเกิดความไว้วางใจ และมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น จึงเกิดการเปิดใจยอมรับในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chamberlin ได้ศึกษาพฤติกรรมอวัจนภาษา และความประทับใจเริ่มแรกแห่งความไว้วางใจในความสัมพันธ์ ระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานคือ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับศึกษานิเทศก์ ส่งผลให้ครูเกิดความไว้วางใจ มากกว่าการแสดงความมีอำนาจเหนือกว่าของศึกษานิเทศก์ และความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดยังมีระดับคะแนน ด้านความเหมาะสม และความมีประสิทธิภาพ มากกว่าการแสดงว่ามีอำนาจเหนือกว่า (Chamberlin, C. R., 2000) นอกจากนี้การรับรู้ของครูว่าเกิดความไว้วางใจในศึกษานิเทศก์ มีค่าสหสัมพันธ์กับความเหมาะสมและความมีประสิทธิภาพ การกระตุ้นให้เกิดความไว้วางใจ คือกฎแห่งเบื้องต้นของความสัมพันธ์ ระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ และเมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติของครูในการประกันคุณภาพการศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ในทุกด้าน พบว่าหลังการใช้รูปแบบครูมีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เกิดรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ซึ่งองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยเป็นรูปแบบเฉพาะของการนิเทศการศึกษา โดยการบูรณาการแนวคิดการนิเทศที่สำคัญ 4 แนวคิด ประกอบด้วย แนวคิดการนิเทศแบบร่วมพัฒนา แนวคิดการนิเทศแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและการนิเทศแบบคลินิก โดยมีองค์ประกอบ 6 ส่วน ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) กิจกรรมและเนื้อหาในการนิเทศตามรูปแบบ และ 6) เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ โดยมีกระบวนการของรูปแบบการนิเทศการศึกษา เป็นบันได 8 ขั้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 6 ส่วน คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) กิจกรรมและเนื้อหาในการนิเทศตามรูปแบบ และ 6) เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบ โดยมีกระบวนการของรูปแบบการนิเทศการศึกษา 8 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การวางแผนการดำเนินงาน การเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานตามแผน การปฏิบัติการนิเทศแบบกัลยาณมิตร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้ข้อมูลสะท้อนผลการนิเทศ และการเผยแพร่ขยายผล และผลการประเมินสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่าหลังการใช้รูปแบบ ครูมีสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูกับทุกโรงเรียนในสังกัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนการสอน พร้อมทั้งตอบสนองนโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้ความสำคัญและสร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนานวัตกรรม และองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำผลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** 1) รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครู เป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของครูให้สูงขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติมโดยนำรูปแบบการนิเทศการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะด้านอื่นของครู 2) ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการพัฒนา 3) ควรใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่สะดวก รวดเร็ว เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของครู

เอกสารอ้างอิง

กชกร รุ่งหัวไผ่. (2559). การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ฉัตรชัย หวังมีจมี. (2560). การศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. ใน ปริญญาพนธ์วิทยาศาสตร์ดุขภูมิตต สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูชัย สมิตธิกร. (2550). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพราภา ปรามมุข. (2560). บทบาทของครูในการประกันคุณภาพการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 18 มกราคม 2562 จาก <https://adorablenan.wordpress.com/>
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2552). การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2559). ก้าวข้ามขีดจำกัดสู่สหัสวรรษแห่งคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์ เรฟไวลูชั่นส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). รายงานผลการประเมินความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อการประชุมทางวิชาการ เรื่องการพัฒนาศึกษานิเทศก์แนวใหม่เพื่อการเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). รายงานประจำปี 2558 ศูนย์พัฒนาการนิเทศและเร่งรัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสมสทกรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2562). รายงานประจำปี 2562 (1 ตุลาคม 2561-30 กันยายน 2562). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ชิโน พับลิชชิง แอนด์แพคเกจจิง จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. กรุงเทพมหานคร: สกศ.
- สุภาวดี ตรีรัตน์. (2554). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อำไพ สุจริตกุล. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจาใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Chamberlin, C. R. (2000). Nonverbal behaviors and initial impressions of trustworthiness in teacher- supervisor relationships. *Communication Education*, 49(4), 352-364.

- Stufflebeam D. L. et al. (2000). Professional Standards and Principles for Evaluations. In Evaluation Models : Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation. Boston: Springer Science & Business Media.
- Ekundayo, H. T. et al. (2013). Effective Supervision of Instruction in Nigerian Secondary Schools : Issues, Challenges and the Way Forward. Journal of Education and Practice, 4(8),185-190.
- Ozçelik, G. & Ferman, M. (2006). Competency Approach to Human Resources Management: Outcomes and Contributions in Turkish Cultural Context. Human Resource Development Review, 5(1),72-91.

ความสัมพันธ์หลากหลายทิศทางระหว่างความไว้วางใจในองค์กร
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม และความสำเร็จของ
โครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน:
กรณีศึกษาจากประเทศไทย*

THE MULTIDIMENSIONAL RELATIONSHIPS OF ORGANIZATIONAL
TRUST TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP TEAMWORK AND
PUBLIC – PRIVATE PARTNERSHIP PROJECT SUCCESS:
THE EVIDENCES FROM THAILAND

วิสุทิ บุตรศรีภูมิ

Visut Bootsripoom

ทิพย์รัตน์ เลหาวิเชียร

Tipparat Laohavichien

ธงไชย ศรีวรรณะ

Thongchai Sriwattana

นาวิน มินะกรณ

Nawin Meenakan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

E-mail: cvanida@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงและความเชื่อถือขององค์กรต่อการทำงานเป็นทีมในโครงการ PPP 2) ศึกษาผลกระทบของความไว้วางใจขององค์กรและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมต่อความสำเร็จของโครงการ PPP 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ภาครัฐและเอกชน คือคนไทยที่ทำงานในโครงการที่ศึกษาหรือมีประสบการณ์ในการทำงานในโครงการพนักงานในระดับหัวหน้าโครงการ เจ้าของบริษัทที่ปรึกษา ตัวแทนของหน่วยงาน จากโครงการร่วมลงทุนจำนวน 70 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบได้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าความน่าเชื่อถือเท่ากับ 0.708 มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค 0.858 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้าง

* Received 26 August 2020; Revised 7 September 2020; Accepted 13 September 2020

จากการศึกษาพบว่า ความไว้วางใจในองค์กรและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งผลในทางบวกกับการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการร่วมลงทุนในภาครัฐและเอกชนของประเทศไทย จากผลลัพธ์หลังจากดำเนินการ PLS-SEM แสดงให้เห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของโครงการผ่านการทำงานเป็นทีมในฐานะสื่อกลาง ปฏิเสธสมมติฐานความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน สัมประสิทธิ์เส้นทางและระดับนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 สมมติฐาน 1 และ 5 จะถูกปฏิเสธเนื่องจากค่า P-value ซึ่งมากกว่า 0.01 ในขณะที่มีสามสมมติฐานที่ยอมรับซึ่งเป็นสมมติฐาน 2, 3 และ 4) โดยมีข้อเสนอแนะหากคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้นโดยการตรวจสอบโครงการอื่น ๆ ที่อาจมีผลดีกว่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้จัดการ

คำสำคัญ: ความไว้วางใจในองค์กร, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การทำงานเป็นทีม, ความสำเร็จของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน

Abstract

The objectives of this research are to study found that: 1) To study impacts of transformational leadership and organizational trust upon Teamwork in the PPP project scheme. 2) To study impacts of organizational trust and transformational leadership and teamwork on PPP project success. 3) To study relationships of teamwork and PPP project success. The quantitative research used the sample. Including public and private sectors are Project Supervisor the owner of a consulting firm Agency representative From a joint investment project, the population, including the 70 joint venture projects, uses a specific selection method to collect data using 3 questionable experts that have a confidence value of 0.67 with an alpha coefficient of Cronbach 0.858 Data analysis by presenting structural model analysis. The results of the study the assumption that change leadership has a positive influence on the success of the project through teamwork as a medium. Reject the hypothesis of the relationship of teamwork and success of public-private investment projects. Path coefficient and significance level of coefficient at significance level 0.01. Hypotheses 1 and 5 will be rejected because P-value is greater than 0.01, while there are three accepted hypotheses which are hypotheses 2, 3 and 4) With suggestions If the sample selection is more diverse by examining other projects that may have better results and benefit the management and managers.

Keywords: Organizational Trust, Transformational Leadership, Teamwork, Public – Privat Partnership Projects

บทนำ

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา ได้ทำการสำรวจพบว่าโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่ดีทำให้ต้นทุนการดำเนินธุรกิจสูงขึ้นและสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ทั่วโลก เป็นผลจากการใช้เงินประมาณ 3.3 ล้านล้านเหรียญสหรัฐเพื่อลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจโลกไว้ให้อยู่ที่ 3.3% ดังนั้นรัฐบาลทั่วโลกจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงและมีทางเลือกอื่น ๆ ในการหาแหล่งเงินทุนเพื่อจัดสรรในโครงสร้างพื้นฐานและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับวันข้างหน้า แนวคิดการเป็นหุ้นส่วนสาธารณะกับเอกชน ซึ่งเรียกว่าโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public – Private Partnership Projects : PPP) จึงเกิดขึ้นและกลายเป็นเครื่องมือสำหรับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่ง Harpen ระบุว่าโครงสร้างพื้นฐานเป็นรากฐานของการบริการ โดยพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกทำให้เกิดการเติบโต การพัฒนาของชุมชนสมัยใหม่ โดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็นโครงสร้างพื้นฐาน 2 ประเภท คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ เช่น ถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ สนามบิน อ่างเก็บน้ำ ที่มีท่อน้ำทิ้ง ท่อระบายน้ำ เขื่อนและระบบชลประทานการสื่อสาร โทรคมนาคม การผลิตกระแสไฟฟ้า การจำหน่ายไฟฟ้า และก๊าซหุงต้ม 1) โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมจะครอบคลุมถึงที่อยู่อาศัยการศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ สิ่งอำนวยความสะดวก ในการสั่งซื้อที่สนับสนุนความต้องการของชุมชน ภายใต้กฎหมายสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งจัดทำโดยรัฐบาลหรือภาครัฐนั่นเอง (Harpen, G. W. E. B. V., 2002)

สำหรับประเทศไทยนั้นรัฐบาลได้มองข้ามการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมากในการใช้ PPP เป็นกลยุทธ์หลักในการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศไทย รวมถึงการแก้ปัญหาในการลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่ จำเป็น จากข้อมูลของ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) พบว่าแนวคิดของ PPP ได้รับการแนะนำในประเทศไทยมาแล้วเกือบ 20 ปี ปัจจุบันมีโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนประมาณ 35 โครงการ โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ 15 หน่วยงาน ตั้งแต่ระบบการขนส่งโลจิสติกส์สาธารณูปโภค การสื่อสารโทรคมนาคม ไปจนถึงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ (The State Enterprise Policy Office, 2017) แม้ว่าแนวความคิดของพรรคพลังประชารัฐ ได้เกิดขึ้นมาในประเทศไทยระยะหนึ่งแล้ว ดูเหมือนว่าจะมีความก้าวหน้า แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการนำไปใช้ ดังนั้นเพื่อให้ PPP กลายเป็นกระบวนการที่เป็นจริงมากขึ้น รัฐบาลปัจจุบันได้มีการเปิดตัวแผนแม่บท PPP ใหม่และมีผลบังคับใช้กับแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนสำหรับปี 2560 - 2565 ซึ่งมีเป้าหมายลงทุนประมาณ 1.41 ล้านล้านบาทรวมจำนวน 66 โครงการ (ดูรูปที่ 1)

ตารางที่ 1 ท่อส่งโครงการ (66 โครงการ)

โครงการ	ลำดับ	มูลค่าโดยประมาณของโครงการ		เปอร์เซ็นต์ของภาคเอกชน
		มูลค่ารวมของโครงการ	มูลค่าของภาคเอกชน	
ประเภทที่ 6 พื้นที่ที่ภาคเอกชนได้รับอนุญาตให้เข้าร่วม (ไม่เข้าร่วม)				
1. การสร้างระบบขนส่งทางรถไฟ	8	607,023.10	208,258.35	34.31
2. ทางด่วนในปริมณฑล	1	12,805.00	10,217.00	79.79
3. ท่าเรือขนส่งสินค้า	7	132,155.61	61,118.48	46.71
4. ระบบรถไฟด่วน	2	233,584.20	-	-
5. เครือข่ายโทรคมนาคม	2	47,559.00	24,255.00	51.00
6. ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง	1	20,000.00	10,000	50.00
Total	21	1,053,126.91	313,848.83	38.36
ประเภทที่ 6 พื้นที่ที่ภาคเอกชนได้รับอนุญาตให้เข้าร่วม (ไม่เข้าร่วม)				
1. ทางด่วนในเมือง	6	364,640.00	2214,378.00	95.95
2. สร้างสถานีการกระจายและระบบโลจิสติกส์	4	22,522.89	2,782.82	28.86
3. ระบบการจำหน่ายตั๋วร่วม (Joint ticket system)	1	937.85	600.00	63.97
4. การพัฒนาธุรกิจและการจัดการพื้นที่ในสนามบิน	-	-	-	-
5.การจัดการการคุณภาพน้ำ	8	51,562.95	36,708.15	68.52
6. ระบบชลประทาน	-	-	-	-
7. การจัดการของเสีย	3	9,896.00	7,892.00	79.75
8. สถาบันการศึกษาของรัฐ	7	26,939.85	25,525.85	94.75
9. สถานบริการสาธารณสุข	3	6,200.00	5,110.00	82.42
10. การพัฒนาทางการแพทย์และยา	3	195.00	195.00	100.00
11. การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม	6	38,820.00	29,530.00	76.07
12. การพัฒนาแพลตฟอร์มเศรษฐกิจดิจิทัล	2	-	-	-
13. ห้องประชุมขนาดใหญ่และห้องประชุม	4	2,732.72	2,732.72	100.00
14. การพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่ม	1	-	-	-
รวม	45	523,411.36	325,454.54	91.55
รวมทั้งหมด (both categories combined)	66	1,576,538.27	693,303.37	54.47

ที่มา (The State Enterprise Policy Office, 2017)

อย่างไรก็ตามมีโครงการแบบ PPP จำนวนมากทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาซึ่งในที่สุดก็ล้มเหลว ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง นำไปสู่การยกเลิกโครงการโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะใหม่ ๆ จำนวนมาก ซึ่งเดิมจัดซื้อภายใต้แนวทางโครงการแบบรวมศูนย์ เช่น โครงการรถไฟ เป็นต้น (Chan. A. P. C. & Cheung, E., 2014) นอกจากนี้ Tam, C. M. ยังชี้ให้เห็นว่า ความล้มเหลวของพรรคพลังประชารัฐในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นผลมาจากการจัดการความเสี่ยงที่ไม่เพียงพอ ความไม่ไว้วางใจ

ระหว่างภาครัฐและเอกชน และความไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของค่าผ่านทางและการเปลี่ยนแปลงนโยบาย (Tam, C. M., 1999) ในขณะที่จากการศึกษาของ International Trade and Development Research Forum ระบุว่า แม้ว่า กฎหมายโครงการแบบรวมศูนย์ใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการทุจริตและเพื่อจัดอุปสรรคที่ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเผชิญในอดีตเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสององค์กรที่ต้องทำงานร่วมกัน (International Trade and Development Research Forum, 2017) ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง ซึ่งได้แก่ นโยบายการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน กระบวนการทำงานและขั้นตอน ทีมผู้เชี่ยวชาญที่สนับสนุนในเชิงวิชาการและความตั้งใจของทีมผู้ปฏิบัติงาน สำหรับจุดอ่อนได้แก่ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ การประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับแนวคิดและกระบวนการของ PPP โดยคำนึงถึงปัจจัยความสำเร็จคือความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐ (พรทิพย์ ศิริฐานมาศ และคณะ, 2562)

เช่นเดียวกับวิธีที่ผู้นำจากทั้งสองฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีส่วนร่วมในสร้างความสำเร็จของโครงการ แม้จะมีจำนวนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโครงการแบบรวมศูนย์ทั่วโลก แต่มีการศึกษาเพียงไม่กี่งานวิจัยที่ประเมินความสำเร็จของโครงการแบบการลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์หลายมิติที่การทำงานเป็นทีมจะเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้โครงการแบบรวมศูนย์ประสบความสำเร็จ ดังนั้นช่องว่างที่ยังไม่ได้สำรวจในเชิงวิชาการในการทำความเข้าใจวิธีการบริหารในโครงการแบบการลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชน ที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับแนวโน้มการลงทุนทั่วโลกในปัจจุบันและเป็นที่ต้องการของทั้งภาครัฐและเอกชน นำไปสู่การศึกษาในครั้งนี้เพื่อหาคำตอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป และจะเกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการที่สร้างทิศทางที่ถูกต้องในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงและความเชื่อถือขององค์กรต่อการทำงานเป็นทีมในโครงการ PPP
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของความไว้วางใจขององค์กรและความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมต่อความสำเร็จของโครงการ PPP
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ คำถามในแบบสอบถามได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกรอบคลุ่มกับความไว้วางใจขององค์กรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีม และความสำเร็จของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน

มีแบบสอบถามมีข้อความคำถามจำนวน 67 ข้อคำถาม ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อทดสอบสมมติฐาน จากโครงการ PPP ทั้งหมดที่ดำเนินการในประเทศไทย 35 โครงการ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากพนักงานในระดับหัวหน้าโครงการ เจ้าของบริษัทที่ปรึกษา ตัวแทนของหน่วยงาน จากโครงการร่วมลงทุนจำนวน 70 คน ส่วนน้อยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นกฎของ Thumb ตามข้อเสนอแนะของ Westland จึงไม่สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลนี้ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Wolf, E. J. et al., 2013) ซึ่งระบุว่าความต้องการขนาดตัวอย่างสำหรับ SEM ปกติสามารถอยู่ในช่วงตั้งแต่ 30 ถึง 460 รายการสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยนี้อธิบายข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จากนั้นทำการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ สุดท้ายเพื่อทดสอบสมมติฐานทั้งหมดของการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ Partial Least Square SEM (PLS - SEM)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายและหน่วยวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้คือ คนไทยที่ทำงานในโครงการที่ศึกษาหรือมีประสบการณ์ในการทำงานในโครงการ ทั้งภาครัฐและเอกชน เก็บข้อมูลไปยังองค์กรภาครัฐและเอกชนที่จดทะเบียน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าใจคำถามทั้งหมดที่ระบุไว้ในแบบสำรวจอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าเนื้อหาของการวัด (งานวิจัยนี้ต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ) ได้รับการแปลอย่างถูกต้องและแม่นยำเป็นภาษาไทย แบบสอบถามได้รับการพิสูจน์อักษรและย้อนหลังเป็นภาษาอังกฤษโดยนักเรียนไทยหนึ่งคนที่ได้คะแนน IELTS 6.5 หรือสูงกว่า เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Mandhachitara, R. & Poolthong Y., 2011) นอกจากนี้การวิจัยจะศึกษาเฉพาะความไว้วางใจขององค์กร ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เป็นตัวแปรอิสระที่มี การทำงานเป็นทีม เป็นตัวแปรใกล้เกลื้อที่มีความสำเร็จของโครงการเป็นตัวแปรตาม

ขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างจำนวนประชากรทั้งหมด ในการวิจัยนี้ไม่สามารถระบุได้ ข้อมูลของโครงการ PPP ทั้งหมดที่มี 35 โครงการ งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลจากภาครัฐและเอกชน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 70 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจาก 35 โครงการ (จำนวนสองเท่าของโครงการทั้งหมด) โดยทั่วไปยอมรับได้คือ 10 เท่าต่อตัวแปรวิจัยในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอจำนวนเล็กน้อย Nunnally และ Hair ได้แนะนำว่าตัวแปรควรคูณด้วย 10 เท่าของขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Nunnally, J. C., 1967) ; (Hair, J. F. et al., 2011) สำหรับการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) ถูกเปิดเผยช่วงความต้องการขนาดตัวอย่างจาก 30 ถึง 460 กลุ่มตัวอย่าง (Wolf, E. J. et al., 2013) ได้ส่งแบบสอบถามที่ส่งไปคาดว่าจะส่งคืนเพื่อให้สอดคล้องกับการสุ่ม การสุ่มตัวอย่างเครื่องมือวิจัยนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่มีความน่าจะเป็น (a non - probability) ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

วิธีการนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายได้อย่างง่ายดาย วิธีการดังกล่าวเร็วกว่าวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอื่น การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถาม โครงการ PPP ภาครัฐและเอกชนที่เป็นพนักงานในระดับหัวหน้าโครงการ เจ้าของบริษัทที่ปรึกษา ตัวแทนของหน่วยงาน จากโครงการร่วมลงทุนจำนวน 70 คน ใน 35 โครงการ

การตรวจสอบแบบสอบถามแบบปลายปิด จะถูกใช้โดยอิงกับตัวเลือกที่หลากหลาย และมาตราส่วนการจัดอันดับ 7 จุด เครื่องมือที่ใช้ สำหรับการวัดความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สำหรับความไว้วางใจขององค์กร สำหรับการวัดประสิทธิผลของทีมและ สำหรับความสำเร็จของโครงการ PPP แบบสอบถามแบ่งออกเป็นสองส่วนหลักซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 67 ข้อ มีการทดสอบก่อนตอบแบบสอบถามกับผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คนเพื่อประเมินความชัดเจนและความเป็นจริงของ Cronbach โดยอัลฟาของ Cronbach ด้วยค่าทั้งหมดต้องมากกว่าค่า cutoff 0.7 (Hair, J. F. et al., 2010)

การประเมินคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้มั่นใจความถูกต้องของเนื้อหาของรายการทั้งหมดที่ระบุไว้ในแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน (ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความเชื่อถือขององค์กร การทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP) แบบสอบถามได้รับการประเมินเบื้องต้นโดยที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้รับตรวจสอบเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ในสาขาที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษานี้ใช้ดัชนีของความสอดคล้องของวัตถุประสงครายการหรือ IOC เพื่อทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา คะแนน จะต้องมีความสอดคล้องเท่ากับหรือสูงกว่า 0.50 (Parish, T. et al., 2010) ผลการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญแสดงให้เห็นว่าทุกรายการมีค่า IOC เฉลี่ย 0.708 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความไว้วางใจขององค์กรอยู่ในทิศทางเดียวกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติปานกลาง ($r = 0.712$) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.684$) เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จของโครงการ PPP ($r = 0.406$) และสุดท้ายความเชื่อมั่นขององค์กรและความสำเร็จของโครงการ PPP ($r = 0.341$) ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ที่พบในการสร้างสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ในการทบทวนวรรณกรรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

โครงสร้าง	Mean	SD	TL	OT	TW	PS
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (TL)	5.226	0.788	1			
ความน่าเชื่อถือขององค์กร (OT)	5.582	0.759	0.712**	1		
การทำงานเป็นทีม (TW)	5.446	0.699	0.684**	0.684**	1	
ความสำเร็จของโครงการ (PS)	5.369	0.796	0.406**	0.341**	0.543**	1

ความน่าเชื่อถือความสอดคล้องภายในคำนวณโดยความน่าเชื่อถือแบบรวมซึ่งควรมากกว่า 0.70 (Hair et al., 2011) มีการประเมินความถูกต้องในสองด้านความถูกต้องของ Convergence และความถูกต้องจำแนก (Hair, J. F. et al., 2011); (Choi, S. L. et al., 2016) ความถูกต้องตาม Convergence คำนวณจากค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัด (AVE) ซึ่งควรมากกว่า 0.50 เพื่อแสดงความถูกต้องของ Convergence ที่เพียงพอ สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่าตัวแปรแฝงสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงได้มากกว่าครึ่ง ผลแสดงให้เห็นว่าการก่อสร้างทั้งหมดมีความน่าเชื่อถือเฉลี่ย 0.708 แสดงความน่าเชื่อถือความมั่นคงภายใน บริษัท เช่นเดียวกับ AVE โครงสร้างทั้งหมดมีค่า AVE มากกว่า 0.50

ตารางที่ 3 ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือความสอดคล้องภายในและความตรง convergent validity

โครงสร้าง	Reliability	ค่าเฉลี่ย
ความน่าเชื่อถือขององค์กร	0.954	0.775
ความสำเร็จของโครงการ	0.959	0.641
การทำงานเป็นทีม	0.942	0.619
การเปลี่ยนแปลง	0.947	0.644

เกณฑ์ของ Fornell-Larcker

ความถูกต้องจำแนกถูกคำนวณโดยใช้เกณฑ์ Fornell-Larcker และตัวบ่งชี้การโหลดหรือการโหลดข้าม (Hair, J. F. et al., 2011) Fornell-Larcker Criterion คำนวณโดยสแควร์รูทของ AVE ของแต่ละโครงสร้างแฝงซึ่งควรสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ของโครงสร้างแฝงนั้นและโครงสร้างแฝงอื่น ๆ (Choi, S. L. et al., 2016) น้ำหนักตัวบ่งชี้คำนวณโดยการโหลดตัวบ่งชี้หรือการโหลดรายการซึ่งควรสูงกว่าการโหลดตัวบ่งชี้ของตัวแปรแฝงอื่น ๆ (Hair, J. F. et al., 2011) เกณฑ์ทั้งสองแสดงให้เห็นว่าความถูกต้องจำแนกบ่งชี้ถึงความแตกต่างเชิงประจักษ์ของสิ่งก่อสร้างหนึ่งและอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับ Hair, J. F. et al. (Hair, J. F. et al., 2014)

ตารางที่ 4 ผลลัพธ์ของการประเมินความถูกต้องจำแนกโดยใช้เกณฑ์ของ Fornell - Larcker

โครงสร้าง	OT	TL	TW	PS
ความน่าเชื่อถือขององค์กร (OT)	0.881			
การเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำ (TL)	0.593	0.802		
การทำงานเป็นทีม (TW)	0.771	0.752	0.787	
ความสำเร็จของโครงการ (PS)	0.452	0.694	0.446	0.801

การตรวจสอบความหลากหลายของโครงสร้างในแบบจำลองโครงสร้างพบว่า โครงสร้างภายนอกซึ่งคือการทำงานเป็นทีมและโครงสร้างภายนอกซึ่งเป็นความไว้วางใจขององค์กรและความเป็นผู้นำในการทำธุรกรรมทั้งหมด มีปัจจัยเงินเพื่อความแปรปรวน (VIF) น้อยกว่า 5 แสดงว่าไม่มีความหลากหลาย นั่นคือความไว้วางใจขององค์กรและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ไม่ได้มีความสัมพันธ์สูง สำหรับโครงสร้างภายนอกประสิทธิภาพการบริการและโครงสร้างภายนอก - องค์กรความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมก็มี VIF น้อยกว่า 5 ซึ่งหมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์แบบพหุและการสร้างไม่มีความสัมพันธ์กันสูง

ตารางที่ 5 ผลลัพธ์ของการตรวจสอบความสัมพันธ์แบบหลายจุดในโมเดลโครงสร้างโดยใช้ VIF

Construct	PPP Project S.	Teamwork
ความน่าเชื่อถือขององค์กร	2.464	1.543
การเปลี่ยนแปลง	2.307	1.543
การทำงานเป็นทีม	3.682	

สมมติฐานการวิจัย

จากผลลัพธ์หลังจากดำเนินการ PLS-SEM แสดงให้เห็นว่าสมมติฐานทั้งหมดในการวิจัยนี้ได้รับการปฏิเสธหรือยอมรับดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความไว้วางใจขององค์กรมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการในเชิงบวก

สมมติฐานที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จของโครงการ

สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการทำงานเป็นทีมในเชิงบวก

สมมติฐานที่ 4 ความเชื่อถือขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำงานเป็นทีม

สมมติฐานที่ 5 การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของโครงการ

สมมติฐานที่ 6 ความไว้วางใจขององค์กรมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของโครงการผ่านการทำงานเป็นทีมในฐานะสื่อกลาง

สมมติฐานที่ 7 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของโครงการผ่านการทำงานเป็นทีมในฐานะสื่อกลาง

ผลการวิจัย

1. ผลกระทบของภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงและความเชื่อถือขององค์กรต่อการทำงานเป็นทีมในโครงการ PPP พบว่า ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้นำโครงการและผู้จัดการมีความสำคัญ ทั้งสองด้านขององค์กร (ภาครัฐและเอกชน) ควรเตรียมความพร้อมผู้นำของพวกเขาเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนแรกจากกระบวนการสรรหาเพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน 6 มิติของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องคำนึงถึงผู้นำโครงการและผู้จัดการทุกคนเพื่อให้มั่นใจว่าโครงการ PPP ประสบความสำเร็จและสร้างการทำงานเป็นทีมที่สมบูรณ์แบบ

2. ผลกระทบของความไว้วางใจขององค์กรและความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมต่อความสำเร็จของโครงการ PPP พบว่า ความสำเร็จของโครงการ PPP นั้นเกี่ยวข้องกับการออกแบบการประเมินที่ถูกต้องและการเปรียบเทียบตำแหน่งสำคัญในโครงการเกี่ยวกับความสามารถในการเป็นผู้นำและการจัดการในช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน การส่งเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้องค์กรสามารถเอาชนะปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้และเปลี่ยนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่สนับสนุนให้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของโครงการ PPP แม้ว่าความสำเร็จของโครงการ PPP อาจไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงานเป็นทีม แต่การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับความร่วมมือในปัจจุบันและอนาคตระหว่างผู้เข้าร่วมจากทั้งภาครัฐและเอกชน

3. ความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP พบว่า โครงสร้างภายนอกซึ่งคือ การทำงานเป็นทีมและโครงสร้างภายนอกซึ่งเป็นความไว้วางใจขององค์กรและความเป็นผู้นำในการทำธุรกรรมทั้งหมดมีปัจจัยเงินเพื่อความแปรปรวน (VIF) น้อยกว่า 5 แสดงว่าไม่มีความหลากหลาย ความไว้วางใจขององค์กรและความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่ได้มีความสัมพันธ์สูง สำหรับโครงสร้างภายนอกประสิทธิภาพการบริการและโครงสร้างภายนอกองค์กรความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมก็มี VIF น้อยกว่า 5 ซึ่งหมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์แบบพหุและการสร้างไม่มีความสัมพันธ์กันสูงจากผลลัพธ์หลังจากดำเนินการ PLS-SEM แสดงให้เห็นว่าสมมติฐานทั้งหมดในการวิจัยนี้ได้รับการปฏิเสธหรือยอมรับดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พบว่าความไว้วางใจขององค์กรมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการในเชิงบวก ปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จของโครงการ ยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการทำงานเป็นทีมในเชิงบวก - ได้รับการยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 พบว่าความเชื่อถือขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำงานเป็นทีม ยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 พบว่าการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของโครงการ ปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 พบว่าความไว้วางใจขององค์กรมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของโครงการผ่านการทำงานเป็นทีมในฐานะสื่อกลาง ปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 7 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของโครงการผ่านการทำงานเป็นทีมในฐานะสื่อกลาง ปฏิเสธสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐาน

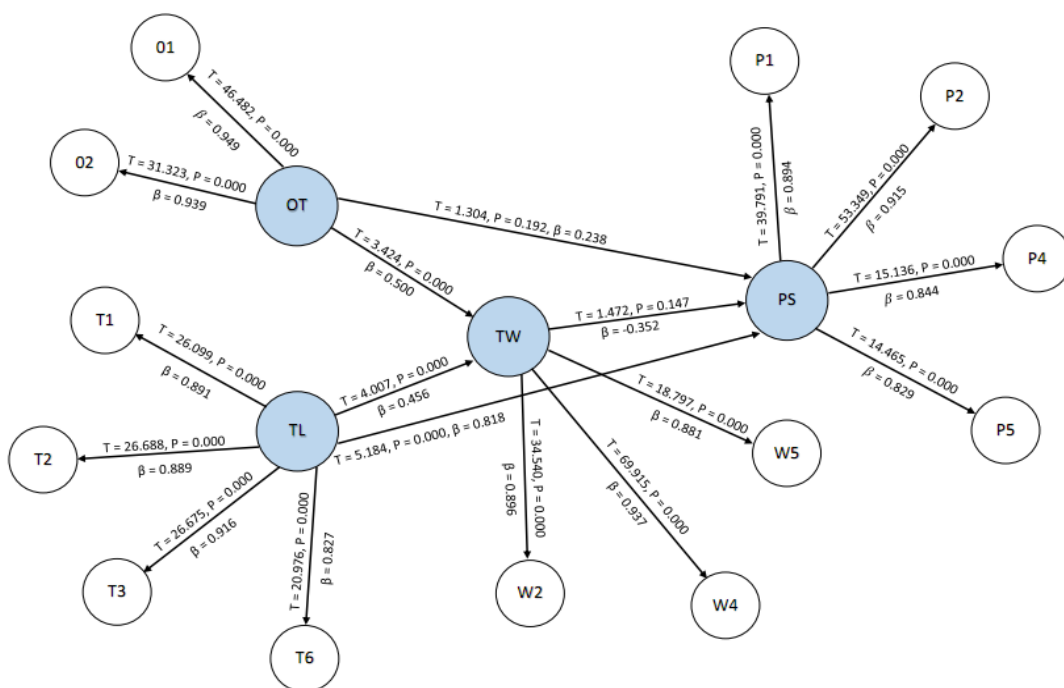
การศึกษาครั้งนี้ใช้สัมประสิทธิ์เส้นทางและความสำคัญของสัมประสิทธิ์เส้นทางทั้งค่า t และค่า p โดยใช้ bootstrapping (Hair et al., 2011) ให้ผลลัพธ์ โดยสรุปโดยใช้สัมประสิทธิ์เส้นทางและระดับนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 สมมติฐาน 1 และ 5 จะถูกปฏิเสธเนื่องจากค่า P-value ซึ่งมากกว่า 0.01 ในขณะที่มีสาม สมมติฐานที่ยอมรับซึ่งเป็นสมมติฐาน 2, 3 และ 4.

ตารางที่ 6 สรุปการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน					Path	Path Coefficient β	T-Value	P-Value	Results
H1					O->P	0.238	1.304	0.192	ปฏิเสธ
H2					T->P	0.818	5.184	0.000***	ยอมรับ
H3	O->W	0.500	3.424	0.001***	ยอมรับ				
H4	T->W	0.456	4.007	0.000***	ยอมรับ				
H5	W->P	-0.352	1.472	0.141	ยอมรับ				

โมเดลโครงสร้าง

สิ่งสำคัญที่จะแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์แบบหลายจุดในโมเดลโครงสร้าง โดยการคำนวณค่าความแปรปรวนของเงินเฟ้อ (VIF) ค่าควรต่ำกว่า 5 ซึ่งแสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์แบบหลายค่า แสดงดังภาพข้างล่าง

ภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างหลังจากดำเนินการ PLS

อภิปรายผล

1. ผลกระทบของภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงและความเชื่อถือขององค์กรต่อการทำงานเป็นทีมในโครงการ PPP พบว่า ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม และความสำเร็จของโครงการ PPP จากผลการวิจัยของสมมติฐานที่ 2 และสมมติฐานที่ 3 พบว่าบทบาทของผู้นำโครงการและผู้จัดการมีความสำคัญ ทั้งสองด้านขององค์กร (ภาครัฐและเอกชน) ควรเตรียมความพร้อมผู้นำของพวกเขาเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนแรก จากกระบวนการสรรหาเพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน 6 มิติของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องคำนึงถึงผู้นำโครงการและผู้จัดการทุกคนเพื่อให้มั่นใจว่าโครงการฯ ประสบความสำเร็จและสร้างการทำงานเป็นทีมที่สมบูรณ์แบบการค้นพบของการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Nicholas et al. จากการศึกษาพบว่า "การฝึกอบรมพนักงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ" ในด้านความรู้ในการทำงานภายใต้โครงการฯ เป็นสิ่งจำเป็น ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่จากทั้งสองฝ่ายก่อนเริ่มทำงานในโครงการจะต้องเข้าร่วมหลักสูตรปฐมนิเทศที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน นอกจากนี้จะต้องมีช่องทางการสื่อสารที่มั่นคงสำหรับทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากทั้งสองฝ่าย เพื่อให้มั่นใจว่าประสิทธิภาพของทีมและสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นทีมนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่มีส่วนร่วมในโครงการ PPP เพื่อเลือกผู้นำโครงการและผู้จัดการที่มีทักษะการเป็นผู้นำ

การเปลี่ยนแปลง ในบริบทของไทยผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สนับสนุนให้ทีมทำงานร่วมกัน นี่เป็นเรื่องจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื่องจากลักษณะเฉพาะของพนักงานไทยที่ชาตินิยมและทักษะการวิเคราะห์ ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่แข็งแกร่งระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ช่วยนำทางโครงการฯ ผ่านความไม่แน่นอนและความเสี่ยง ความสำเร็จ เป็นผลมาจากการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีทักษะสูง (Nicholas, C. et al., 2020)

2. ผลกระทบของความไว้วางใจขององค์กรและความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมต่อความสำเร็จของโครงการ PPP พบว่า การทำงานเป็นทีมต่อความสำเร็จของโครงการ คุณลักษณะคือ ระยะเวลาของสัญญา มีความสำคัญต่อการดำเนินโครงการ ปกติมีอายุ 20 - 35 ปี ภูมิหลังและโครงสร้างที่แตกต่างกันการจัดการที่ดี และการจัดการผู้มีส่วนได้เสียเป็นหัวใจหลักของการดำเนินโครงการ ดัง Amadi, C. N. et al ระบุว่า เพื่อช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งในที่สุดจะรักษาความสำเร็จของโครงการฯ ได้มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการผู้มีส่วนได้เสีย 2) ระบุผู้มีส่วนได้เสีย 3) กำหนดผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียภายนอก 4) พัฒนากลยุทธ์การสื่อสาร 5) กำหนดกลยุทธ์การสร้างขีดความสามารถ และ 6) ประเมินกระบวนการจัดการผู้มีส่วนได้เสีย (Amadi, C. N. et al., 2019)

การจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำมาพิจารณาตั้งแต่เริ่มแรกของโครงการฯ นอกเหนือจากภาครัฐและเอกชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักสำหรับความสำเร็จของโครงการ การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดจะส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและการอยู่ร่วมกันซึ่งส่งผลให้สถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียจะต้องตลอดระยะเวลาของสัญญา สิ่งนี้จะช่วยส่งเสริมความโปร่งใสของโครงการตลอดจนลดความเป็นไปได้ของการต่อต้านจากสาธารณะ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกถูกระบุว่าเป็นสาเหตุหลักของการคัดค้านของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ PPP (Rwelamila, P. et al., 2012) การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกได้รับการแนะนำที่เป็นทางออกเพื่อลดความเป็นสาธารณะ (Henjewe, C., 2012)

3. ความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP พบว่า PLS-SEM แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการทำงานเป็นทีมและโครงสร้างภายนอกซึ่งเป็นความไว้วางใจขององค์กรและความเป็นผู้นำในการทำธุรกรรมทั้งหมด ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมหมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์แบบพหุและการสร้างไม่มีความสัมพันธ์กันสูง

สมมติฐานทั้งหมดในการวิจัยนี้ได้รับการปฏิเสธหรือยอมรับดังนี้ สมมติฐานที่ 1, 5, 6 พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนสมมติฐานที่ 2, 3, 4 ยอมรับสมมติฐานสำหรับโครงสร้างภายนอก

ประสิทธิภาพการบริการและโครงสร้างภายนอกองค์กรและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมก็มี VIF น้อยกว่า 5 ซึ่งหมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์แบบพหุและการสร้างไม่มีความสัมพันธ์กันสูงจากผลลัพธ์หลังจากดำเนินการ PLS-SEM แสดงให้เห็นว่าสมมติฐานทั้งหมดในการวิจัยนี้ได้รับการปฏิเสธหรือยอมรับ ประเด็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ จุฑาทิพย์ สุจริตกุล ระบุว่าในส่วนของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับองค์กรสู่ยุคประเทศไทย 4.0 โดยเฉพาะการกระตุ้นชาวชนปญญามีความสัมพันธ์กับด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัยพบว่าอยู่ในระดับสูง ประเด็นคุณภาพการให้บริการ (จุฑาทิพย์ สุจริตกุล, 2562) สอดคล้องกับ ศศิณีภา ทิวาลัย และวศิน เหลี่ยมปรีชา ระบุว่าคุณภาพการบริการมีผลเชิงบวกต่อการใช้งานและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ การใช้งานและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีผลเชิงบวกซึ่งกันและกัน (ศศิณีภา ทิวาลัย และวศิน เหลี่ยมปรีชา, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

ความสัมพันธ์หลากหลายทิศทางระหว่างความไว้วางใจในองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม และความสำเร็จของโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน :กรณีศึกษาจากประเทศไทย ค้นพบว่าความไว้วางใจในองค์กรและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลในทางบวก กับการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการฯ ที่จะเกิดประโยชน์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของโครงการลงทุนขนาดใหญ่ในประเทศไทย ทั้งที่เป็นการลงทุนโดยภาครัฐเพียงฝั่งเดียวหรือร่วมกับภาคเอกชนก็ตามจะทำให้เข้าใจในถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการฯ นำมากำหนดและปฏิบัติต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงและความเชื่อถือขององค์กรต่อการทำงานเป็นทีมในโครงการ PPP พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP (ภาครัฐและเอกชน) ควรเตรียมความพร้อมผู้นำของพวกเขาเริ่มต้นตั้งแต่นั้นตอนแรก ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่แข็งแกร่งระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ช่วยนำทางโครงการฯ ผ่านความไม่แน่นอนและความเสี่ยง ความสำเร็จ เป็นผลมาจากการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีทักษะสูง ความไว้วางใจขององค์กรและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมต่อความสำเร็จของโครงการ PPP พบว่าความไว้วางใจขององค์กรและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมต่อความสำเร็จของโครงการความสำเร็จของโครงการฯ นั้นเกี่ยวข้องการส่งเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้องค์กรสามารถเอาชนะปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้และเปลี่ยน

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่สนับสนุนให้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของโครงการ ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงานเป็นทีม แต่การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับความร่วมมือในปัจจุบันและอนาคตระหว่างผู้เข้าร่วมจากทั้งภาครัฐและเอกชน ความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการ PPP พบว่า PLS-SEM แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จของโครงการทำงานเป็นทีมและโครงสร้างภายนอกซึ่งเป็นความไว้วางใจขององค์กรและภาวะผู้นำในการทำธุรกรรมทั้งหมด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการทำงานเป็นทีมหมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์แบบพหุและการสร้างไม่มีความสัมพันธ์กันสูง ว่าสมมติฐานทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้สมมติฐานทั้งหมดในการวิจัยนี้ได้รับการปฏิเสธหรือยอมรับดังนี้สมมติฐานที่ 1,5,6 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนสมมติฐานที่ 2,3,4 ยอมรับสมมติฐาน **ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป** จากผลการศึกษาที่กล่าวถึงข้างต้นนี้คือคำแนะนำสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป 1) กลุ่มตัวอย่างสามารถมีความหลากหลายมากขึ้นโดยการจัดกลุ่มตามประเภทของโครงการที่เน้นโครงการ PPP เนื่องจากในประเทศไทยมีโครงการ PPP เพียง 35 โครงการ หากมีการตรวจสอบโครงการอื่น ๆ ที่อาจมีผลดีกว่าและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้จัดการ 2) การใช้ข้อมูลระยะยาวซึ่งได้รับในกลุ่มตัวอย่างหากมีเวลานานในการรวบรวมข้อมูลมากขึ้น อาจให้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงผลกระทบของภาวะผู้นำทางอิเล็กทรอนิกส์การเปลี่ยนแปลงและการทำธุรกรรม ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการบริการผ่านนวัตกรรมการจัดการในแต่ละช่วงเวลา ตัวอย่างเช่นข้อมูลอาจถูกรวบรวมจากปี 2562 ถึง ปัจจุบัน 3) ภาวะผู้นำประเภทอื่นนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงอาจได้รับการสำรวจเพิ่มเติมเพื่อดูว่าได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของบริการผ่านนวัตกรรมการจัดการอย่างไร ตัวอย่าง ได้แก่ e-leadership กลยุทธ์วิสัยทัศน์ผู้นำธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา: องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, 6(10), 930 - 943.
- พรทิพย์ ศิริภานุมาศ และคณะ. (2562). บทเรียนความเป็นไปได้การให้เอกชนร่วมลงทุนด้านสุขภาพของประเทศไทย. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 ขอนแก่น, 26(1), 109 - 119.
- ศศินิภา ทิवालย์ และวสิน เหลี่ยมปรีชา. (2555). การวัดประสิทธิผลด้านการให้บริการของระบบการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ออนไลน์ของธุรกิจโรงแรมโดยการใช้แบบจำลองของดีลอนแอนด์แม็คคูลินและอีเมตริก. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(1), 89 - 95.

- Amadi, C. N. et al. (2019). Natural antidotes and management of metal toxicity. Retrieved March 2, 2020, from https://www.researchgate.net/publication/333027071_Natural_antidotes_and_management_of_metal_toxicity
- Chan. A. P. C. & Cheung, E. (2014). Public – private partnership in international construction Learning from case studies. Retrieved March 4, 2020, from <https://doi.org/10.4324/9780203736661>
- Choi, S. L. et al. (2016). Transformational Leadership, Empowerment, and Job Satisfaction: the Mediating Role of Employee Empowerment. *Human Resources for Health*, 14(73), 1-14.
- Hair, J. F. et al. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. (7th Ed.). United States of America: Pearson Prentice Hall.
- Hair, J. F. et al. (2011). PLS-SEM: Indeed a Silver Bullet. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 19(2), 139 - 151.
- _____. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) an emerging tool for business research. *European Business Review*, 26(2), 106 – 121.
- Harpen, G. W. E. B. V. (2002). Public Private Partnerships, the Advantages and Disadvantages Examined. Association for European Transport Report. Retrieved March 4, 2020, from <http://trid.trb.org/view.aspx?id=803508>
- Henjewe, C. (2012). Analysis of factors affecting value for money in UK PFI projects. *Journal of Financial Management of Property and Construction*, 17(1), 9 - 28.
- International Trade and Development Research Forum. (2017). Policy Brief on the Roles of Financial Institutions on Driving SDGs Goals. Retrieved March 4, 2020, from https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/18041SDG7_Policy_Brief.pdf
- Mandhachitara, R. & Poolthong Y. (2011). A Model of Customer Responsibility and Corporate Social Responsibility. *Journal of Service Marketing*, 25(2), 122 - 133.
- Nicholas, C. et al. (2020). Critical Success Factors for Public-Private Partnership (PPP) Infrastructure and Housing Projects in Kenya. Retrieved March 4, 2020, from <https://www.researchgate.net/publication/339828560>
- Nunnally, J. C. (1967). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.

- Parish, T. et al. (2010). Becoming Competitive Amateur Bodybuilders Identification of Contributors. *Psychology of Men & Masculinity*, 11(2), 152-159.
- Rwelamila, P. et al. (2012). Addressing the Missing Link in PPP Projects: What Constitutes the Public? *Journal of Management in Engineering*, 31(5), 1 - 28.
- Schweitzer, J. (2014). Leadership and Innovation Capability Development in Strategic Alliances. *Leadership and Organization Development Journal*, 35(5), 442 - 469.
- Tam, C. M. (1999). Build-operate-transfer model for infrastructure developments in Asia: reasons for successes and failures. *International Journal of Management*, 17(6), 377-382.
- The State Enterprise Policy Office. (2017). Public Private Partnership (PPP) in Thailand. Retrieved March 4, 2020, from <http://www.sepo.go.th>.
- Wolf, E. J. et al. (2013). Sample size requirements for structural equation models: an evaluation of power, bias, and solution propriety. *Education and Psychology Measurement*, 76(6), 913 – 934.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของวัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ

เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในโกศทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภาโร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภาโร และเชมนัญญ์ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash Abbaszadeh, 2007), (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Paul Hersey & Ken Blanchard, 2010), (Hersey, P. & Blanchard, K. 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kiarash Abbaszadeh et al., 2007), (Kiarash, A. et al., 2007)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ จ. สุจินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทา จันทน์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทาง โหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุญ ตานธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Boo Elizabeth. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6 (5), 25-28.

Kiarash Abbaszadeh. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSBA> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....
.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด)
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16.pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16.pt)สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ... พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย... และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ กรณีที่ขอความช่วยเหลือเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

.....(16 pt)

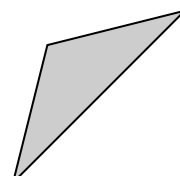
.....

.....

.....

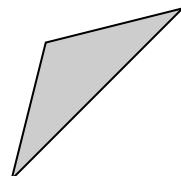
.....

Keywords: 3-5 words

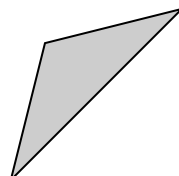
(16 pt).

110. pt.

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....